CREMONA
LITERATA,

SEU

In Cremonenſes Doctrinis, & Literariis Dignitatibus Eminentiores Chronologicæ Adnotationes

AUCTORE

FRANCISCO
ARISIO

NOBILISSIMÆ PATRIÆ SUÆ

ORDINUM CONSERVATORE,

TOMUS PRIMUS,

Priſcorum Temporum Monumenta Complectens uſque ad Annum Milleſimum Quingenteſimum Primum,

Omnigena eruditione refertus, ac Indicibus Locupletiſſimus.

ILLUSTRISSIMIS ATQUE AMPLISSIMIS,

EJUSDEM FIDELISSIMÆ URBIS

DECURIONIBUS

DICATUS.

PARMÆ M.DCCII.

Typis Alberti Pazzoni, & Pauli Montii.

SUPERIORUM LICENTIA.

Gaſparo Cavalletti

Mementote Operum Patrum, quæ ſecerunt in generationibus ſuis, & accipietis gloriam magnam, & nomen æternum.

1. Machabeorum 2.

ILLUSTRISSIMIS VIRIS CREMONENSIS URBIS

NOBILISSIMIS DECURIONIBUS

FRANCISCUS ARISIUS S.P.D.

Ssolent plerique ex Scribentibus Amplissimi P. P. suorum operum vigiliis expletis publicæ illorum editioni, ut præsint Mœcenates interdum exquirere, haud sine labore. Mihi verò harum lucubrationum exordium in primis aggredienti, ut mei, in libro hucusq; intacto, periculum facerem, jam Vos Nobilissimos Viros quamvis elatiori munere dignos, adlectos in Patronos congruebat expetere. Quinimmò non absq; fœnore mei addictissimi erga Vos obsequii deligere fas erat, quum laudes ex luculentis Majorum vestrum scatebris promanantes, mea inter scripta, quantulacunq; sint, enitescere videantur. Et quibus, inquam, Patriæ Nostræ perantiquæ maxima Heroum Monumenta vovere debueram, nisi ejusdem Patriæ Conscriptis P.P. qui Illustrium Avorum famam perenni gressu ne dum anteire, verùm etiam supergredi jugi studio consuevere? Nimirum in Literarum palestris, quarum

Faſtos præ cæteris Urbis antiquiſſimæ ornamentis pro mea tenuitate, ſubſecivis horis, modò ſum auſus attingere. Utinam veſtras ſingillatim enumerando virtutes immorari poſſem: Vos quippe in omnibus Reip. Ordinibus optimè inſtituendis, ac decernendis, in univerſis doctrinarum diſciplinis exultos, in quibus maximè ſita eſt religionis, & juſtitiæ ratio, utpotè veſtræ Civitatis, ac penè dixerim, Orbis, oracula, mearum laudum pręconiis haudquaquam extollere me pertæderet. Atqui ne moderationis veſtræ perfunctorio verborum luxu limites excedam, neve in toto Volumine complexa Elogia hoc epiſtolio involvantur, repetere ſufficiat Vos eſſe Cremonæ Decuriones, qui Romano celeberrimo ſanguine ſati, hæreditario quodam jure in priſcis dignitatibus, Nomine non tantùm, ſed juſtitia, fortitudine, humanitate, ac gravitate eminetis. Neque iccircò me magnum aliquid rimatum fuiſſe crediderim; nam quæ plura dicenda ſuperſunt, humillimo ſilentio meditabor. Valete ad neſtoreos annos. Cremonæ Kalendis Janvarii MDCCII.

LE-

LECTORI CANDIDO
FRANCISCUS ARISIUS.

I quis unquam fuit, Lector eruditissime, qui, te præsente, dicturus ante trepidaverit, eum profectò me esse, & ipse sentio. Id cum Latino Pacato *repetere, priusquam ultrò procedam, operæ pretium duxi; Quum enim meam pusilli ingenii hebetudinem excogito, tot, tantisque rebus arduis, & præsertim à streperis Fori præpeditam negotiis, penitùs ignoro, quo pacto, hæc scriptitare potuerim. Quin potius in immensum crescente papyro, quę unico volumine complecti, ut pollicitus fueram, contendebam, tribus distincta codicibus subdividere necessum fuit.*

Ecce igitur primùm, Patriæ nostrę prima adęque monumenta complectens, usque ad decimum sextum Ære Christianæ sæculum, in quo quidem dispositos chronologicè Heroes in Literis prominentes comperies, quorum quasi in Speculo omnis illustris actio posteris conspicienda exhibetur, ut sic eorum exemplo, ad virtutis studium cum delectatione summa, etiam excitentur legentes. Finis enim Historię perspectior est ex narrationibus veritatem, & vitę pręcepta edocere, omniaq; politiori calamo, non autem synceriore syntagmate, quanquam infabrè, prægestienda reliquerim.

Literatorum Nomina, & Cognomina, ac Doctorum qualibet perspicua munera, opera, atque privilegia, queis claruerunt, hìc dilucidantur, ac dilaudantur, nec de istis universa expiscari meæ curtæ supellectili partem obtigisse; Testor tamen me neq; dolo, neque culpa (ingenuè fateor) præterivisse, at vel ex illis quoque sæculis, quibus literæ fœda barbarie inquinabantur, ea omnia, quę pro viribus potui, conquisivisse. Proinde si plerosque ex Patritia gente recensendo, nihil prorsus de eorum nobilitate, adnotaverim, excusatione dignus ponè te reputari mallem, quàm ullius nota criminis inuri, cum maximè nonnullorum invidens livor in me penetrabilia odii venena iniicere posset; Sitque venia, cum in hoc lib erculo de literarum nitore haud de sanguinis claritate agatur, illudq; not um sit.

Si modò non census, nec clarum nomen Avorum
Sed probitas magnos, ingeniumqu facit.

Verùm ante Ovidium Stoici sensere Nobilitatem, splendorem quendam esse ex propria VIRTUTE provenientem, cui omnis palma generositatis tribuenda est.

At quia nobis erubescendum est sine lege loqui; est Bartol. in l. 1. C. de dignitat. lib. 12. *qui sic fatur: Nobilitatis tria sunt genera, unum, quod ex virtute, & optimis actionibus oritur, proximum ex cognitione honestissimarum disciplinarum proficiscitur, tertium, quod ex opibus, aut natalium pictaris, & Majorum stemmate æstimatur; Quod ultimum*

nul-

nullum omnino est, nisi fuerit à VIRTUTE profectum.

Summates S. R. E. Patriarchæ, Archiepiscopi, Præsules, Sacrorumve Ordinum Generales, Ministri, Senatores, Prætores, Provinciarum, ac Urbium Rectores inter alia sydera non minori luce coruscant: quippe quod similes in Hominibus dignitates literis abiungi non videantur.

Archisteriorum primordia, ut quis aliquandò noscitet, suis inserta locis exponuntur, ac magis, si ex his prodiere insigniores Sanctitudine Alumni, nostram Pinacothecam exornant.

Gymnasia, Collegia, Accademię, Bibliographiæ, aliarumve similium lautitiarum ornamenta ob oculos se præbent, ut Cremonensium in Literis magnificentia spectabilior renideat.

Intereà Viros sago illustres vellicatim exhibere apprimè opportunum existimatum fuit, non porrò ut Bellona regnum Palladis audeat occupare, atque armis stipata, splendidori maiestate elucescat. Sed de Belligeris fusè alibi, si Deus diù nos sospitet, dicemus.

Auctores quammulti plerumque allegantur, eorumque dicta veritati proximiora seliguntur, meisque admisceo, cum illos subsanaverim, ac dam naverim, quorum enarrationes, sive elumbes claudicant, sivè figmentis offertæ à recto tramite deviæ deteguntur.

Inscriptiones, & Epitaphia exscribuntur, in quibus nostrorum Literatorum nomina ad invidiam ætatis exculpta leguntur, ac super bisce lapidibus plerisque, vel inter rudera deperditis, vel ob quorumdam incuriam, indocta nimium solertia, ad popinarum usus conversis, obrutam venerandæ antiquitatis majestatem dolemus, & ingemiscimus.

Contra nostrorum Municipum Usurpatores, occupatores, sycophantas, & diabolos acerrimè totis viribus pugnatur, ut mihi potissimùm decantatum contingat.

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non finit esse sui.

Patria enim sua cuilibet dulcissima est, per Text. in l. habebat, & ibi Gloss. de Leg. 3. cui subscribit Platina *noster de* Principe lib. 1. cap. 4. *Unicuique nostrum chari sunt Parentes, chari liberi, propinqui, familiares, sed omnes omnium charitates Patria una complexa est, at absit perperam, ac leviter effari non absq; veritatis victoria certamine abitur, ubi cum aliquo me congredi agnosces.*

Exteros aliquandò Nostris associamus, quum isti vel dignitatibus in hac Patria, vel domicilio, vel privilegiis inter Cives adscripti, Cremonenses procul dubio adpellari queant, expresso enim loco eorum originis, jus suum unicuique tribuitur.

Verùm enim verò animaduertendum Lectorem duco, in diœcesi Episcopali Cremonę adesse Civitates Bozuli, & Sablonetę, nec non Oppida nobilissima Caravagii, Vitellianæ, ac alia permulta insigniora loca, quæ alienæ quidem ditioni Politicæ auscultant, at ob spiritalem propinquitatem poteram inde jure meo eorundem Locorum Literatos omnes ad hanc Urbem, tanquam Cremonenses evocare, attamen hinc ego nonnisi paucissimos decerpsi, ne fortè quis caperata fronte me redarguat iuxta sen-

sum

sum leg. 30. ad municipal. de Incolis. *Qui ex vico ortus est, eam Patriam intelligitur habere, cui Reip. Vicus ille respondet.*

Hisce omnibus iuxta temporum series alia subnectuntur notiones, quando Patriæ historiam facescunt, ut nihil prorsus de ea, quantum in nobis fuerit, negligatur, quanquam ego ex illis Philologis haud sim, de quibus Satyricus Aquinas Sat. 7.

Ut legat historias Auctores noverit omnes
Tanquam ungues, digitosque suos.

At precipuè in operis preliminari dissertatione Nobilissimam Patriam, & antiquissimam esse portenditur.

Dixi in Epistola nuncupatoria, id Opus huc usque intactum fuisse, nimirùm cum nemo etiamnum ex nostris tale opus adeò opiparè expleverit, ac ephebristis ediderit. Veruntamen sua fraudandi neutiquam sunt diligentia duo ex Concivibus, quorum mors in ævum est collacbrymanda, nempè Joseph Bressianus *Vir in contexendis nostræ Urbis historiis incomparabilis, cuius inter M. S. opusculum italica lingua prostat, hoc themate prefixo* Virtù Ravvivata de Cremonesi Insigni &c. *nec non multiscius ille* Laurentius Legatus *Universæ eruditorum Reip. notissimus, qui de Literatis Cremonensibus nonnulla conscripsit, eisq; titulum imposuit* Lyceum Herculis, *quod opus ex animo dudum expetiscebam, ac tandem humanissimè mihi traditum ab Illustrissimo æquè, ac Doctissimo Presule Marchione* Io: Francisco Rota *muniis Ecclesiasticis, ac virtutibus celeberrimo, haud quaquam satis laudando, quod inter cætera ejusdem Legati M. S. possidebat, compactum indigesta quidem paginarum congerie (ut ipse Presul epistolis suis* Petro Canneto *Abbati Camaldul. Concivi, Amico meo, summa eruditione, perspectaque, ac probata doctrina Dilectissimo significaverat) cum fato immaturo Auctor interceptus cœptam provinciam in ordinem, & ad complementum redigere nequiverit.*

Id à Te etiam peto, Humanissime Cremonæ Civis, ne corruges illicò nares, si nonnullæ ex Nobilibus Patriæ Familijs hoc in libro locum non habent. Ratio enim est, cum ex illis Viri tantum armis insignes enituerint, vel quia aliqua in Avitis Chartophylaciis suorum Majorum literarios labores sepeliverunt, luci forsan meliori, quàm meæ historiæ tenebris aliquandò attribuendos, seù etiam quia illarum erit mentio in secundo, & tertio Volumine, ut se se præbebit occasio.

Ad Obtrectatorum denique labia comprimendum, qui potissimè blaterando, ventosos ab ignaro Populo mercantur plausus, & scriptorum immodicos labores censuris latis obstrigillant, velim in arenam pedepressim descendant, ut prius audiant quicquid pro me Dionysius Halicarnas. in censura contra Thucydidem profert: *Non id præstare potest cuiusquam Hominis natura nihil, ut neque verbo, neque re unquam peccet: Illa verò optima est existi manda, quæ in plurimis scopum attingit, in paucissimis aberrat. Ad hanc igitur rationem ea, quæ dicuntur, quisque examinet, neque meum institutum reprehendat, sed eorum, quæ allaturi sumus æquus sit æstimator. Vale.*

IMPRIMATUR.

Aloyſius dalla Roſa Vicarius Generalis Parmæ.

IMPRIMATUR.

Fr. Joſeph Cornelius Vicarius Generalis Sanćti Officii Parmæ.

VIDIT.

Petrus Aloyſius M. dalla Roſa Præſes Cameræ.

DE ANTIQUITATE, ET NOBILITATE CREMONÆ FIDELIS

In Opus Proloquium.

Rthodoxam fidem mihi profitenti piaculum esset hunc librum volupe adordiri nisi Christi Jesu gloriosissimum Nomen, ejusque Deiferæ Genitricis primigenia sine labe Conceptæ, extensis ad Cœlum manibus, flexoq; poplite ex animo implorarem. Edoctus utique fui à Magno illo Principe ingenii, & doctrinæ Platone, etsi in Ethnicorum tenebris caligante, ut enim habet *in Tim.* 27. *Omnes ji, qui vel tantillum mentis habent, quum aliquid sive magnum, sive parvum aggrediuntur semper solent Deum invocare*. Præsint iterum, ac jugiter deprecor Virtus Omnipotenris Dei, Parrisq; sapientia, ac Marer Domini, quæ Deum nobis genuit, & Hominem, neq; Hominem sine Deo, neq; sine Homine Deum, sed Deum, & Hominem, & verum Jesum Christum, ac mihi in tenebroso antiquitatis tramite obambulanti exiguæ Virtutis jubar concedant, ut suscepti Operis coronidem mihi contingat oppetere. Quinimmò imbecillis meis precibus merita suppleant Tutelaris mei S. P. Francisci (quem impensè veneror, tantoq; nomini semper assurgo) ut Patriæ Antiquissimæ, & Nobilissimæ præcipuos fastos, quibus potissimum cùm Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ dignitatibus, tùm literarum ornamentis continua ceu serie emicuit, enarrare valeam.

Antiquissimam dico esse Cremonensem Urbem, & eo genere vetustatis, ut de ea posse certum exordium dici nondum uspiam gentium, quanquam ex antiquariæ supellectilis Collectoribus aliquis credat. Haud enim consona sunt Viro alioqui luculento Historiarum Scriptori, quæ affert *Cornelius Tacitus Hist lib* 3. deceptus à Polibio, ut dicemus inferiùs, & à quo plerique Authores in ipsius ducti sententiam circa originem Cremonæ longè, quàm par est, à veritate aberrarunt. Narrata siquidem Cremonensium Clade ab Antonii militibus perpetrata, sic fatur: *Hic exitus Cremonam habuit anno CCLXXXVI. à primordio sui. Condita erat T. Sempronio, & P. Cornelio Coss.*

Et in primis fefellit Hominem hæc opinio circa tempus cladis istius celeberrimæ (nec mirum aliquando etiam maxima ingenia in errores prolabuntur) cùm secuta fuerit sub Flavio Vespasiano, ut ipse innuit, ejus Imperii initio anno ab V.C. 821. obiitque anno 831., cui successit Titus Vespasiani Filius, immortuus ad duos annos.

T. Sempronius, & P. Cornelius, sub quibus dicitur Cremona fuisse condita, gessere Consulatum ante Christi salutis nostræ Principis exortum ann. 191., & ab V.C. 560., ideò his addito enunciatorum annorum 286. calculo, caderet exitus Cremonæ ab V.C. 846. & anno 72. à Christo nato, non sub Vespasiano, sed Flavio Domitiano, in cujus Aula ipse Tacitus versatus fuit, duodecimum Imperii annum agente, ut dilucet ex *Haloandri*, *Riccioli*, peræque ac *Panvinii* Chronologia, qui ab uno tantum anno, suppares esse leguntur. Multorum igitur annorum, & saltem quinque supra viginti, circa tempus cladis error in Tacito procul dubio detegitur. *Cavitellus* noster hanc obsidionem enarrat anno LXX. nativitatis Dominicæ, idem & *Antonius Campus*.

Atqui Cremonam conditam, seù ut quam plures perperam intelligunt ædificatam non fuisse iisdem Consulibus, nam longè antiquior est, & eo tempore Romana Colonia deducta) clarius patet ex his, quæ exponam, & quæ neminem adhuc cùm ex nostratibus, tùm exteris Chronographis attingere inspexi.

Præcitati Cavitellus, & Campus, ac ante ipsos *Leander de Albertis in descriptione Ital.* ubi de Cremona, discusso funestissimæ stragis eventu, illum evenisse adnotant anno CCLXXXVI. à quo Romana Colonia effecta fuerat. At cum Tacito eosdem decipi liquidò constat circa annos 286. sivè à primordio, ut ipse agit, sivè à deductione Coloniæ, ut isti contendunt. Nam ut vidimus sunt tantum anni 261. Præterea quo probent ea tempestate deductam fuisse Coloniam, nihil quod eruditum sapiat, afferunt, ad elidendam Taciti opinionem. Quippe ut Patriæ morem geram mihi fas est repetere verba Taciti. *Hic exitus Cremonam habuit anno 286. à primordio sui. Condita erat T. Sempronio, & P. Cornelio Consulibus, ingruente in Italiam Annibale propugnaculum adversus Gallos trans Padum agentes, & si qua alia vis per Alpes rueret.* Hactenus Tacitus; contra quem insurgentem volo Romanæ Historiæ Principem Titum Livium notissimum, ne in hac confutatione audacem me potius, quam eruditum depromam. Audiamus si lubet *Livium lib. 1. Decad. 3. In Italiam interim nihil ultra, quam Iberum transisse Annibalem à Massiliensium Legatis Romam prolatum erat: Cum perinde ac si Alpes jam transisset, Boii solicitatis Insubribus defecerunt, nec tam ob veteres in Pop. Rom. iras, quam quod nuper circa Padum Placentiam, Cremonamque Colonias in Agrum Gallicum deductas ægrè non patiebantur.* Ergo deducta

Colonia

Colonia juxta Livium, & non condita in sui primordio juxta sententiam Taciti (quem vel ipse Tertullianus mendacem alibi vocat) facilis est conclusio, inspectaque authoritate, qua prævalet Livius in similibus conscribendis, de quo legi apud *Opmeerum in Chronogr. & Balthass Bonifac. de Rom. Hist. Scriptor. cap. 6.* Sapientissimum Regem Alphonsum Aragonium, summa ambitione, & conatu, petiisse à Patavinis, ut Neapolim honoris gratia deferretur brachium hujus Viri, quo præclara illa Commentaria descripsit: Constat insuper ut *Plinius ait in Prolog. galeato ad Paulinum* ex ultimis Hispaniæ, Galliarumque finibus ad videndum T. Livium, lacteo, ut D. Hieronymus ait, eloquentiæ fonte manantem quosdam venisse Nobiles: & quos ad contemplationem sui Roma non traxerat unius Hominis fama eo perduxit. Sed in orbitam unde exerraveram redeo. Addatur, quod *lib. 4. Decad.* 4. ubi de Valerio Flacco, qui octo millia Gallorum profligavit, & qui fuit Consul annum ante T. Sempronium, & P. Cornelium, inquit: *Consul reliquum æstatis circa Padum Placentiæ, & Cremonæ exercitum habuit.* Ergo ante T. Sempronium, & P. Cornelium erant jam diu Cremona, & Placentia capaces hospitandi exercitus. Nec quidem erant vici ignobiles, ut poeticè magis, quàm historicè scribit *Alciatus in sua Hist. Mediol. lib. 1.*

Ast ultrò progrediamur, & nusquam adeò comptè relata proferamus, quæ meum negotium facescunt, scilicet Cremonam Thuscorum Coloniam longè antequam Romanorum esset ostendamus, ut quispiam rerum diligens indagator neque non nobiscum sentiat; Sit Livius acerrimus Dux *lib. 5. Decad.* 1. ubi: *Thuscorum ante Romanum Imperium latè Terra marique opes patuere*, & paulò post: *Si in utrumque mare vergentes incoluere Urbibus duodenis terras: prius cis Apenninum ad inferum mare, posteà trans Apenninum totidem quot capita originis erant Coloniis missis: Quæ trans Padum omnia loca, excepto Venetorum Angulo, qui sinum circumcolunt maris, usque ad Alpes tenuere.* Et cum eo *Bonaventura Castillionus* in principio Operis: *Gallorum Insubr. Antiquæ Sedes. Galliam Cisalpinam, quam nunc Longobardiam, seù Lingobardiam vocamus initio Hetruscos tenuisse omnes Authores tradunt.* Ex his conjecturis subdubitare possemus, an verè Cremona fuisset Thuscorum Colonia, licèt *Cajus, Plinius hist nat. lib. 3. cap.* 19. clariùs loquatur in hæc verba: *In Mediterraneo Regionis decimæ Coloniæ: Cremona, Brixia, Cenomanorum agro; Venetorum autem Ateste: & oppida Acelum, Patavium, Opitergium, Bellunum, Vicentia, Mantua Thuscorum, trans Padum sola reliqua:* dubietatis tamen nebulas expellit *Curtius Inghiramius* in suis Etruscarum antiquitatum Fragmentis, (dicat quicquid vult contra eum Leo Allatius in suis Animadversionibus Romæ editis 1642.) qui ob oculos ponit

quæcunque in sua Scornelli Villa apud Vulterras effossa sunt nobilissima monumenta ab anno post Catilinam extinctum, ut ex iisdem constat, per Prosperum Fesulanum eo loci consepulta in variis curiosissimis involucris, quæ *Scharith* proprio ipsorum nomine appellat, delitentia. Constabant isti globi primo cortice ex pilis immixtis tela, & in hoc charta lintea antiquis characteribus, quorum figuram exhibet, obsignata; Multi & multi ex istis *Scharith* ex ordine defossi sunt, & Scriptorum seriem semper exponit; nam pag. 135. in *Scharith* 99. die 4. Novembris 1630. effosso in quo Thuscorum Coloniæ descriptæ erant comperitur *Cormona, posteà Cremona, Colonia Cæritum, & Populoniensium.* Et in scharith die 20. Septembris 1635. invento, ubi recensentur multi Italiæ Populi cum suis signis pag. 179. hæc habentur. *Tarcon Prancon Senator Cæritis Civitatis, Cremonæ, Cæritum, & Populoniensium primus Præfectus. Camises Culcanius Cormonensis Legatus. Ancus Quenius Cormonensium Legatus*, & ibi delineata est Testudo cum hisce notis: *Signum Cormonæ.* Hosce Scharith adhuc servari Vulterris apud DD. Inghiramios mihi obfirmat Guido Grandus Mon. Camald. Concivis, & Amicus eruditissimus modo Florentiæ in Angelorum Cœnobio nuncupato Philosophiæ Præceptor, ac Matheseos non incelebris professor. Quantum antiquitus Populonia, & Cæres Oppida præstitissent, legenda sunt carmina *Virgil. lib. 1. Æneid.*

Sexcentos illi dederat Populonia Mater
Expertos belli Juvenes &c., & paulò post
Tercentum adiiciunt mens omnibus una sequendi
Qui Cærete Domo &c.

Tarchon nomen proprium Hetruriæ Ducis, & Aruspicis, qui Æneæ suppetias adversus Turnum, & Rutulos dedit, à Virgilio memoratus in 8. 10. & 11. *Æneid.*

Nec possum hìc mihi temperare, quin verba Ughelli, Cluverianis ferè similia, *in Ital. Sacr. Tom. 3.* referam: *Ex antiquæ Populoniæ ruinis Massa crevit &c. olim potentissima fuit, undè antiqui Hetrusci classibus exornandis, inserviendisq, armamenta promebant &c. sub excisæ Populoniæ promontorium Plumbinum extulit muros &c.* Cur ex agro Volaterrano similes Scharith eruti fuerint, favet mihi illud Servii commentando recitatum carmen, *sexcentum &c.* scribens: *Quidam post XII. Populos in Etruria constitutos, Populum ex Insula Corsica in Italiam venisse, & Populoniam condidisse, dicunt. Alii Populoniam Vulterranorum Coloniam tradunt, alii Vulterranos Corsis eripuisse Populoniam dicunt &c.*

Thuscos deinceps ab Insubria fugatos fuisse à Gallis, Prisco Tarquinio Romæ Regnante, juxtà Livii Chronologiam à Glareano relatam, anno ab V.C. 138. ex prælaudato Livio habetur, iisdem *lib. 5. & Decad. 1.* id comprobatur *à Sabellico Ænead. 4. lib. 1.*

*lib.*1. Cæterùm quicunque mortalium ab initio eam oram tenuerunt, fatis conſtat citrà, ultraque Padum Thuſcos, & cum his Umbrorum gentem à Gallis ea tempeſtate ejectam; Nec ab iſtis *Petrus Leo Caſella* diſſentit in ſuo Opuſcul. *de Thuſcor. origine, Colonatu &c. cap.* 1. *Cæterum quoquo modo res ſe habuerit, illud planè ſubditur Gallos expeditione præcipiti Alpinas per nives ſaltu innoxios in campi ſe proripuiſſe planitiem, qui nocentiſſimi pervaſere omnia ejectis, aut enectis veteribus Colonis; & adhuc conſtanter Ciſalpina dicitur Gallia.*

Si igitur Thuſci ante Gallos, & Galli ante Romanos, ut ex *Livio lib.6. Decad.* 4. funditus poſt varios caſus à P.Cornelio Scipione, Naſica cognomento ex Inſubria ejecti, Cremonam occuparunt, ut ex adductis jam vidimus, quis adliquidùm Taciti errorem non deteſtetur, & Urbem noſtram agennealogetam, vel ante Romæ primordium, ut demonſtravimus, & dicemus infra non affirmabit? Id magis, magiſvè liquet, cum Livius in enarratis de Gallorum incurſu, Urbes nonnullas, quas ipſi ædificarunt, recenſeat, non verò Cremonam, quæ jam anteà condita fuerat, ſi Tuſcos in Colonos receperat, quinimmò Princeps inter Tuſcorum Colonias in Cenomanis à Plinio recenſetur.

Ex his everſos penitùs crederem Polibii ſenſus, à quibus fortaſsè, ut innuimus, Tacitus, & cum eo alii ebiberunt errorem, quum præcavere debuiſſent, Græcis non adeò facilè credendum eſſe, & præſertim, ut ibi *lib.* 3. loquens de Romanis: *Inſtitutum jam ante negotium de Coloniis in Gallias deducendis perficere maturant: igitur oppida ſummo ſtudio mænibus cingere cæperunt: Futuros incolas (erant autem Sena Colonorum millia utrique oppido aſſignata) intrà dies XXX. ad ſuas Colonias ſiſtere ſe jubent. Harum alteram cis Padum condebant, cui nomen fecerunt Placentiæ, alteram trans Padum, quam nominarunt Cremonam.*

Hanc opinionem detrectat, & peræquè rejicit doctiſſimus *Cluverius lib.* 1. *Ital. Antiqu.* affirmans Cremonam vetuſtiſſimum eſſe Oppidum; Verumenimverò ſubdens & ipſe à Gallis Cenomanis conditam Gallico vocabulo *Cremon*, quæ ſuprà diximus, ignoravit. Nec mirum? non omnia ſcimus omnes, & præcipuè dum notiones ad Hiſtoriologſam pertinentes propter nimiam vetuſtatem fatiſcunt. Cluverio adhæſit *Ughellus Ital. Sacr. Tom.*4.

Explicatiſſimè *Sigonius de antiquo Jure Italiæ lib.* 2. *cap.* 2. differens de Coloniis, nempè de Placentia, & Cremona, harum antiquiſſimam originem eſſe teſtatur.

Euſebius in Chronico initium Cremonæ refert annis mille tercentum quinque, & ſeptuaginta ante Dominicum Adventum, cui noſter [illegible]vitellus adhæret. Romæ verò primordia omnes claſſici Chro[illegible]phi ſecuta referunt anno ſeptingenteſimo quinquageſimo primo ante Chriſti ortum. Ergo Cremona ſeptingentis, & quinquaginta

quaginta quatuor annis ante Romam fundata erat.

Jac. Phil. Bergomensis in supplement. lib. 6. scribit *Cremonam pulchram, ac egregiam Cisalpinæ Galliæ Urbem Asconii Pediani authoritate fultus à Gallis Senonensibus etiam conditam, vel potiùs auctam affirmare possimus &c. Sed ab Historicis fide dignis, utpotè Siccardo ipsius Cremonæ Episcopo Viro Doctissimo, & Bentio Alexandrino in Chronicis eam temporibus Delboræ Judicis Israel a Brimonio Trojano Pallantis Socio conditam invenimus, & à se BRIMONIAM appellante.* Hasce eruditiones insectatur Antonius Campus, qui res Cremonenses adæquè pinxit, & scripsit.

Jacobus Gadius in exordiis dilapsi sæculi scribens suis historicis monumentis adhuc M. S. expressit: *Ezegias Rex, & Judas Sicamber Italiam petentes multas Urbes devastarunt, inter quas extitit pulchra Cremona ante Christi adventum condita per annos MCCCLXXV. anno verò Mundi MMMDCCCXXV. prout Siccardus Cremonensis Episcopus suis in Chronicis testatur, & hoc etiam dicit, & affirmat Papias.*

Quinimmò Patriæ nostræ archæam originem exponunt symbolicæ figurarum diversitates quibus præter Testudinem Thuscorum, expressa videtur, nempè sub figura Porcæ, ut apud *Gualvanum Flammam in Manipul. flor. m. s. cap.* 2. sub figura Vaccæ, ut apud recitatum Gadium. Hodie verò, & ab immemorabilibus annis citra, Patriæ Insignia exprimuntur scuto in albo, tribus rubeis repagulis obsignato, cujus in cono erumpit brachium rubro, albove colore manicatum cum pila præ manu (hoc lemmate) *In Brachio Fortitudo mea*; tali siquidem stemmate habeo antiquum æreum numisma, cui in aversa parte S. Himerii Cremonæ Tutelaris est effigies.

Nominum item multiplicitas, quibus appellitata fuit idem probat; Græci enim Polybius, & Appianus, CREMEN primus, CREMON secundus vocat, CORMONAM à Thuscis dictam jam legimus.

Albertus in descriptione Italiæ fundatam ab Hercule scriptitat, & TROJAM in primis vocatam, deinde CLIMENAM, demum Cremonam.

Idem *Gadius* hæc habet. *Hercules Anteum, & Caccum superavit, & in Italiam veniens prope flumen Eridanum appellatum Castrum ædificavit, quod ex nomine ALCMENÆ ejus Matris appellavit, & paulò post Brimonius Alcmenæ Oppidum ampliavit, & illud BREMONAM appellavit, quæ nunc CREMONA est, mutata B. in C. propter incendium de ea factum à Gothis.* Huic postremæ sententiæ subscribere non possum; scilicet Cremonam à cremando fuisse dictam, verum à Brimonio Brimoniam appellatam nobis unicè favet T. Omusius Tinca Placentinus antiquissimus Scriptor ante Hum. Generis Redemptionem in Historiola de Origine Urbis

Urbis Placentiæ, quam scripsit M. Callidio Genero suo in lucem hoc tantum sæculo edita à Petro Maria Campo, suæque Hist. Ecclesiasticæ Placentinæ in fine primi Voluminis adjecta, cujus Omusii eruditionem ad specimen libet commemorasse. *Post Ambrum dominatus est Testius annos sub Anco quinque, sub Tarquinio triginta. Huic licet graves cum Oligonio Brimoniæ Domino intercederent inimicitiæ, cum tamen à Tarquinio demandatum esset, ut communibus copiis bellum contra Insubres administrarent, ipse statim Brimoniam profectus pacem, mox etiam affinitatem cum Oligonio contraxit: Et cum Brimoniensis ager Insubrum excursionibus magis quam Placentinus esset obnoxius, nunquam consilio defuit, vel auxilio Brimoniensibus in propulsandis, vel ulciscendis inimicorum injuriis. Quæris, quæ fuerit Brimonia? Ea est, quam modo Cremonam dicimus.*

Ex hoc quoque Historiolæ fragmento percipimus Oligonium quendam fuisse Cremonæ dominum Pri: Tarquinii tempore, ut vidimus ab V. C. 138.

Alii à Cremone Trojano nuncupatam, ut innuit noster Franciscus Sfondratus S. R. E. Card. *in suis carminibus de Raptu Helenæ lib.2.*

Altera formoso Climenæ est addicta Cremoni &c. & lib. 2.
Hic partitus opem, gentesque & sacra Cremona
Invictum fesso cum Patre Acamanta relinquens,
Et sedem inde aliam fato ducente requirens &c.

Comes Franciscus Persicus in ejus Hist. M. S. (hoc anno 1698. fortuitò à me reperta) quam elucubravit anno 1509. (ut dicam sua sede) anceps & ipse scribit tandem: *sunt namque qui asserunt eam à Crimonio Trojano sedibus profugo Delbora Hebræorum Judice regnante ante Urbem Romam conditam fuisse &c.*

Permulti, quod cremata ab Helvetiis, & Rhætis Luc. Cornelio Cinna, & Luc. Cassio Rabirio Coss. Cremonam (ut paulò ante scripsimus) fuerit nominata, quos inter *Cavitellus*, subdens, (& nimium vetustatis deliramentis credulus) Cremonam etiam dictam fuisse cum de more sulcaretur ejus Pomerium aratro, ut ibi construerentur mænia, illic reperta fuerit Crumena.

Cluverius antecitatus, à Gallis, ut vidimus eam denominatam *CREMON*, quod celticam, ut scribit, fert formam, sicuti Dertona, & Verona &c. Celtæ autem sunt Populi Galliæ ultimi proximi ad Oceanum, & illa usi fuerunt lingua, qua etiam nunc utuntur Helvetii, antequam loquerentur Galli latinè. Juxtà *Petrum Opmeerum in Chronolog. sub annis Christi* 692.

Saccus in Hist. Ticinensi lib. 9. cap. 6. à Mercium copia Cremona dicta. Crema enim, ut ipse ait, materna lingua Sabini Copiam indicant. Non igitur repetam cum *Vida* sapientissimo, æque Oratore, ac Poeta *in orat. pro Cremona Act.* 1. contendam Urbem nostram ab Herculé, quod multi affirmant conditam, neque eam à Trojanis initium habuisse, adversariisq; condono illum

nescio

nescio quem Cremonem, quem scriptum reperi nomen Cremonæ de suo nomine indidisse, remitto etiam illis Brenonem illum &c., & paulò post. Atqui si de prima origine Urbis nostræ agimus, est adeò vetusta, ut planè ignoretur, quandò primùm cæperit, superetque omnem vetustatis memoriam.

Iccircò si certam originem Patriæ nostræ attingere nequivimus, quamvis Historiarum arcana sedulà pervestigatione venati simus, certas utique de eadem ex Nobiliorum, & antiquiorum clarissimis scriptorum monumentis laudes haud negligamus.

Quod etenim majus desiderari potest, quam Livii testimonium *Decad. 3. lib. 7.*, ubi: ne sua laude fraudarentur, & post tot sæcula sileantur Coloniæ de Rom. Rep optimemeritæ post alios Populos Cremonenses conmemorat, subdens: *Harum Coloniarum subsidio, tum Imperium Pop. Romani stetit, iisque gratiæ, & in Senatu, & apud Populum actæ*. Legatur, & *Livius* aliàs, præcipuè *Decad 4. lib. 1.* apud Cremonam insignem Romanorum Victoriam de Gallis eam obsidentibus narrat, in qua Amilcar Dux Pænus eo prælio, & tres nobiles Gallorum Imperatores ceciderunt; sex millia Hominum effugerunt, cæsa, & capta supra quinque, & triginta millia, cum signis militaribus septuaginta, carpentis Gallicis multa preda oneratis plus ducentis: Tanti prælii locus uno lapide ab Urbe distans *Battaglione*, ut Incolæ ajunt, denominatur, nomenque tale ad hunc diem servat.

Strabo in Comment. Geogr. notat Cremonam frequentissimam Urbem fuisse, eamque & Placentiam circum Padum celeberrimas Civitates vocat hoc modo: *Cis Padum, circumque sunt celeberrimæ Civitates Placentia, & Cremona*.

Cajus Plinius supra allegatus *nat. Hist. lib. 3. cap. 19.* ejus agri feracitatem insinuat, ubi de ejus situ. *In mediterraneo regionis decimæ Coloniæ Cremona, & Brixia Cenomanorum agro*, scilicet in illo pulcherrimo, ac feracissimo tractu oræ mediterraneæ, quam Cenomani habitarunt inter Padum, & Ollium flumina, & cum eo *Cleophilus cecinit*.

Possidet, & campos culta Cremona tuos.
Quos sequitur *Mantuanus*.
Et frumentiferæ cultissima rura Cremonæ; alibi verò.
Per Laudense solum, per divitis arva Cremonæ.

Sed accuratiùs *Scaliger*, quem audire neminem pertædeat in libro, cui tit *Variorum Itinerum in Europa delitiæ &c. collecta à Nathan Chytreo* 1599.

Quis modus esset agris, & quanta licentia frugum
Verba peregrina Gallica voce notant.
Inde solum nati lætum dixere Cremonam
Quin Latio vox est delitiosa cremor.
Usque adeo longo reddit cum fænore tellus,

Præte-

Præteritique hornus commoda ridet ager.
Deficit, & cultrum, & vomer non deficit uber
Lassa manus tritu surcula fessa Ceres.
Reddant pensum aliæ, nostræ lex unica terræ est,
Et votum Domini, & spem superare sui.

Plutarchus in Othone: postquam enim depulsus Placentia Cecinna Cremonam contendit aliam urbem abundantem, & amplam.

Appianus in Annibalicis: *Scipio Cremonæ hibernavit*, scilicet cum exercitu, ut innuit *Livius lib. 1. decad. 3.*

Tacitus & ipse Hist. lib. 3. sed opes Cremonensium in sinu Præfectorum, Legatorumque fore &c. & alibi *tempus quoque mercatus ditem alioquin Coloniam majorum opum specie complebat, Ædificiis cum in urbe, tum in suburbanis exultam. Mox Tertiadecimanos ad extruendum Amphiteatrum relictos &c. Auxit invidiam editum illic à Cecinna Gladiatorum spectaculum.* Et ibi bona Eruditorum venia, non extra rem erit afferre Epigraphen, quam exhibet *Reinesius*, licet eam suspectam, quinimmò falsam credat in *Inscription. Class. 6. n. 17. è schedis Bartholinianis, & Vicentiæ extare.*

Au. Cæcinnæ Vic.
Vitelli. Imp. Duci
Fortissimo
Ob munus Gladiatorum
Apud se exhibitum
Cremona.

Sequitur *Tacitus*, & Urbis nostræ delicias, Ubertatem, nobilitatem, & potentiam describit: *Rapi ignes Antonius inferrique amenissimis extra Urbem ædificiis jubet* (paulo post) *numero Colonorum, opportunitate fluminum, ubere agri annexu, connubiisq; gentium adolevit, floruitq; bellis externis intacta &c. mox redit Cremonam reliquus Populus, reposita fora, Templaq; magnificentia Municipum, ut Vespasianus hortabatur. &c.*

Dion in Epitome confecta à Johanne Xiphilino Constantinopolitano Monacho loquens de Vitellio: *Propterea quòd Cremona erat maximis, atq; pulcherrimis ædificiis ornata, magnaq; vis pecuniæ à Civibus, & Peregrinis in eam coacta fuerat &c.*

Ammianus Marcellinus Hist. lib. 15 cum ipse Miles, & Historicus esset, fabricæ, seù armorum factionis laude præclaram eam fuisse scribit. Author hic allegatur ab *Alciato in ff. fabros ad l. ferri ff. de Verb. signif. Tom. 2. ejus Oper. col. mihi 1320*; cui quidem nituntur *Spigellius in Lex. Juris in verbo Fabrica, & Odoardus Gandacius de Guber. antiq; Reip. Januen;* ubi pag. mihi 21. celebrando Romanorum officinas pro armis elaborandis Cremonam clypeis singularem commemorat.

P. Virg: Maro in Ecloga 9. bellorum casibus celebrem, ut supra etiam diximus, comminiscitur, vulgato illo carmine.

Mantua veh miseræ nimium vicina Cremonæ

quod imitatus est *Martialis lib.* 8. *Epigr.* 56.

Jugera perdiderat miseræ vicina Cremonæ.

cui alludit *Silvius Italicus de Bello Punico* 2. *lib.* 8.

Mantua mittenda certavit pube Cremona.

Et quia nollem, ut illud epithetum *Miseræ* primo intuitu nasutolos offenderet, Servii, & Ascensii interpretationes repetam. Primus enim: *Bene ingemit* (scilicet Maro) *Mantuanorum infælicitatem, quibus sola obfuit vicinitas Cremonensium: nam Cassii, Bruti, & Antonii Copias Cremonenses susceperant, quos etiam ipsos mirè excusat, diceas miseræ Cremonæ, quæ etiam si vellet minime tantis copiis posset resistere*. Secundus verò: *Mantua, inquam, nimium vicina Cremonæ, veh miseræ, idest nimium miseræ, & miserabiliter afflictæ, unde videtur hic una esse dictio, veh miseræ, quod & Mancinellus sensit: si quis duas censuerit ordo est: O' Mantua nimium vicina Cremonæ, veh tibi miseræ.*

Ælius Donatus Gymnasio antiquo percelebrem decantat in vita Virgilii, quanquam sint Bembus, & Navagerius, qui sentiant minimè Donati phrasim redolere talis Vitæ descriptionem, ut ut sit hæc ibi scripta sunt. *Initia ætatis, idest usque ad septimum annum Cremonæ egit, & decimo septimo virilem Togam cœpit, illis Coss. iterum, quibus natus erat*. Alios deinceps Patria nostra, & multo antè florentes, & Poetas, & Oratores magnos optimis disciplinis instructos, & ornatos à se dimisit. Testatur utique dilapsi Sæculi facundus Orator *Franciscus Zava* Tridentinos huc Liberos suos ad literas, & Mores condiscendos misisse: Ultroque pergit scribendo: quem vestrum quoque latet ingentem quotannis Papiensium numerum, Placentinorum, Parmensium, Mantuanorum, Brixiensium, Insubrum, Vercellensium, Alexandrinorum, Casalensium, eorum quoque, qui ultra Appenninos montes, eisque habitant, mediterraneorum denique, & maritimorum undique ad hanc Urbem convenire, tanquam domum Amicis apertissimam, & perhospitalem Literarum, morum, sapientiæ, eloquentiæque officinam ad has interiores, & reconditas literas percipiendas &c.

Gunthærus Poeta clarissimus *in Ligurino, sive de gestis Friderici lib.* 10. magnam, & prædivitem canit. ibi.

Vicinam Magnæ Cremam locus ipse Cremonæ
Fecerat. & alibi pergit
His Cæsar stimulis, & centum mille talentis,
Quæ dedit ipsa sua prædives sponte Cremona,
Impulsus tumidam bello subvertere Cremam
Cogitat &c.

Ferrarius in Topographia Poetica Ticini, excusa ex Officina Jacobi Ardizzoni 1628. hæc de Cremona: *Ea etiam num clara est, & ampla nulli in Gallia Transpadana post Mediolanum cedens. &c.*

Possem ulteriùs præter Authores antiquos, & præcipuè Cajum Cæsarem,

ſarem, Cajum Vellejum Paterculum, Sextum Aurelium Victorem, Aſconium Pedianum, Ptolomæum, aliorum Scriptorum prope infinitum numerum perluſtrandum exhibere, inter illuſtriores Italiæ Urbes Cremonæ non poſtremum locum aſſignantes, attamen ne prolixior fiam, conſulto opere eum omittam,

Hic quippe pedem figere non poſſum, quin Patriæ quantum adauctum gloriæ fuerit indigitem, quum à Romanis in Coloniam delecta. Omnium enim Coloniarum, quæ à Romanis deductæ erant, hæc erat lex, ut Colonis ager viritim divideretur, illi verò ſtipendia, & Milites ex cenſu darent, & pari jure cum Pop. Rom. in ferendis Suffragiis Romæ citarentur. Sed exactius *Sigonius de Antiquo Jure Ital. lib.* 2. Coloniæ Romanæ donatæ erant jure Quiritum, ſcilicet jure privatæ libertatis, Connubiorum. patrio Jure legitimi dominii, & Hæreditatis, mancipii, & nexus, & uſucapionis, & reliquorum, itemque jure Teſtamentorum, & Tutelarum.

Cremonenſes fuiſſe ſummo fœdere Romanis obſtrictos, illiſque Milites, & ſtipendia prębuiſſe, præcipuè autem tempore, quo Paulus Æmilius Perſeum Regem vicit (tunc enim erat in ſtativo Exercitus Romani Choors Cremon. ut idem *Livius decad.* 5. *lib.* 4. erga finem) maximè etiam, & nimium Romanorum amicitia probatur ex everſione noſtræ urbis ab Impio Aghilulfo, innumero propè cum Exercitu facta A C. 603. ejus rei meminit *Paulus Diaconus lib.* 4. *de Geſt. Longobard. cap* 29. erat autem in iis diebus adhuc diſcordia Longobardis cum Romanis propter captivitatem Filiæ Regis. *Qua de cauſa Agilufus Rex egreſſus Mediolano, Menſe Julio obſedit Civitatem Cremonenſem, cum ſclavis, quos ei Cacanus Rex Avarium (alii habent Avarorum) in Solatium miſerat, & cæpit eam duodecimo Kal. Septembris, & ad ſolum uſque deſtruxit. Pari &c.*

At novus è cineribus Phenix Cremona reſurgens, magno poſtea rerum incremento ſtabilis fuit, ſuum imperium Inſubriæ Urbibus, ac illuſtrioribus Oppidis ultrà Agri planè amplas, uberesque Provincias, Vicis, Pagis, Caſtriſque Nobiliſſimis offertas, cum armis, tum auctoritate defixit; quinimmò eò terroris Cremonenſium potentia devenit, ut omnibus Italiæ Principibus Hoſtes judicarentur. &c. ſunt verba *Othonis Friſingenſis in Chronico lib.* 7. *cap.* 9. hìc quoque ad protendendam ſtrenuam animorum Cremonenſium indolem (ni fortè apud Nos crimen eſſet) repeterem, quæ effręni calami libertate *Trajanus Boccalinus* notat in opuſc. *Pietra &c.* inſcripto, ubi Almanſorem loquentem præſefert. Concivium tùm obſidentium, tùm obſeſſorum omnes Victorias (enumerare quanquam perdifficile) ſilebo, ne contra pleraſq; Italiæ Civitates hoſtiles iterum, immò etiam inteſtinos excitando tumultus, inimicus magis, quàm ſinceræ Hiſtoriæ videar profeſſor.

Laudæ Pompejæ in reſtauratione, ac Alexandriæ in erectione haud impigros auxiliis Cremonenſes fuiſſe teſtantur illarum Civitatum

Chronographi, in quorum memoriam grati Laudenses unam ex suæ Urbis Portam præcipua denominatione Cremonensem vocant ad hanc diem.

Summorum Pontificum, Cæsarum, ac Regum magnificentissimis hospitiis, generosaque animi amplitudine clara sæculis omnibus Patria nostra semper extitit, quorum nomina subtexere arduum esset, & de hoc speciatim, cum Historici nostrates, ac exteri affatim discurrant; Propterea insignibus, ac permultis decorata favoribus semper inclaruit, quæ inter non postremo loco ponendum est privilegium monetæ cudendæ per Fridericum Imp. hujus nominis Primum Cremonensibus concesso, in Archivio unà cum enunciandis ad hanc diem servatis, cujus ab archetypo à Nobis inspecto sensus nonnullos depromptos transcribo: *Et quia Cremonensis Civitas præ cunctis Italiæ Urbibus, fide, & probitate, omniq; honestate semper florentissima, & in rebus militaribus expertissima Nobis, & Prędecessoribus nostris Divis Imperatoribus, ac Regibus fideli devotione, & indefessa probitate servavit, eorum merita dignè remunerari volentes, Jus faciendæ monetę, quo Mediolanenses privavimus, Cremonensibus donavimus. Hoc quoque Nostra Eis Imperiali auctoritate in perpetuum confirmavimus; utque hæc nostra donatio omni Ævo rata, & inconcussa permaneat, hanc paginam inde exscribi, & nostræ Imaginis charactere jussimus insigniri. Testes &c. Actum in Territorio Veronensi apud Insulam Acenensem Ann. Dominicæ Incar. MCLV. Indic. tertia, Regnante D. Imp. Federico Anno Regni sui IIII. Imper. vero I.*

Fridericus II. nostræ Civitatis Legatos, qui in Baptismate ejus Filium Conradum nomine susciperent, admisit, qua de re ludi omnifariam sunt celebrati, pretiosissima auro, gemmisque intexta monilia ære publico Imperatrici elargiuntur. Grati igitur animi monimento in confirmatione Donationis Castri Roncharoli Cremonensibus facta, hæc in privilegio expressit.

Nos ergo, qui præ manibus frena Romani Imperii tenemus, ab hac moti consideratione, dum videmus Civitatem Cremonensium Nostrorum Fidelium Caput, & Fundamentum Romani Imperii in Italia, fide, & obedientia primam esse inter cæteras Imperio Fideles &c. & hic obiter emissitiis Eruditorum oculis, hæc de Conrado Friderici Filio subjiciantur, quæ tradit *Villelmus Malmesburiensis de Gest. Reg. Anglicor. lib.* 5. parumq; fulcipiebant Urbes Italiæ Henrici Dominium, servitio putantes se exutos post Conradi Fratris ejus interitum, qui à Patre relictus Longobardiæ in Regem apud Trecium objerat diem.

Nec minori pretio sunt perpendenda, quæ Magnus, & doctus ille Imperator (callebat enim linguam Gręcam, Latinam, & Saracenicam) Cremonensibus scripsit, ut in Epist. *Petri de Vineis ejus Cancellarii*, & præsertim in vigesima sexta lib. 2. cusionis Basileæ *Vos autem Viri fortes, quos veluti in fidei soliditate firmatos*

reddit,

reddit, quævis negotiorum, & temporum qualitas in nostra devotione præclaros &c. & alibi: *Vires vestras, & animos exercete, quòd inter alios fideles nostros Vos dignis extollere laudibus, & specialibus prosequi præconiis meritò valeamus.*

Nostrorum peræquè fidelitatem exornat Ludovicus Imp. hujus Nominis Quintus ann. 1329. confirmans privilegium Friderici cudendæ monetæ inquiens in diplomate. *Quia Civitas Cremonæ tanquam fide magis excedens cæteras Civitates Lombardiæ per experientiam operum præclara est in oculis nostris &c.*

Jure meritò igitur Cremonenses veteri exornantur Fidelitatis elogio, inquit *Jo: Lud. Gotofredi in Archontologia cosmica, ubi de Ducatu Mediolani*, & cum eo innumeri scribentes, inter quos disertissimè *Franciscus Zava in secunda Orat. ad decur. Cremon.* quibus addendus Citatus *Ugbellus in Italia Sacra Tom.* 4. ubi de Episcopis Cremonens. profatur: Cremona Nobilissima Civitas in Transpadana Gallia sita est, quam hodie Lombardiam vocamus, gaudetque titulo Fidelis, quòd iis, qui aliquando illius Imperium arripuerunt nunquam reperiatur fregisse fidem.

Item *Jo: Antonius Maginus* Patavinus in Geographia universa ex Ptolomeo, agens de Lombardia; Cremona Nobilis, vetus retinens nomen, Colonia Romana, & pervetusta Urbs ripæ Padi amnis apposita, hæc ob ejus fidelitatem Principibus servatam; Fida vulgò meminit dici Cremona &c.

Quæ diximus peræquè ex sequentibus confirmantur, cum Sigismundus Rom. Imp. (qui pluribus diebus cum Johanne. XXIII. Sum. Pontif. Cremonæ versatus fuit) instaurationem Generalis Gymnasii concessit, suadente Cabrino Fondulo, ut ex archetypo diplomatis diei 8. Maii 1413. Foro Julii dato, inter quæ: *Nos attendentes multiplicia dicti Cabrini fidelitatum, & obsequiorum genera, nec non præclara dictorum Civium, ac prædecessorum suorum præeminentem devotionem, refulgentemque constantiæ virtutem, quibus ipsi præ cæteris Italiæ nationibus Divos Romanorum Imperatores, & Reges Nostros prædecessores à longis retroactis temporibus exquisita diligentiæ studio honorarunt, &c.*

Excutiantur etiam è pulvere Philippi Mariæ de Vicecomitibus Mediolani Ducis Epistolæ hoc titulo: dilectissimis nostris, ac Nobilibus Civibus, & Communitati nostræ Cremonæ, ac præcipuè illæ datæ diebus 22. Junii 1427. ac 27. Octobris 1431. In prima enim hæc leges: *Immemores nunquam erimus plurimæ devotionis, & fidei, quam erga nos luculentissimè demonstrastis, exeunda nuper omnes ut sensimus, & in numero copioso adversus inimicos cum gentibus nostris armigeris: Non erat ante Nobis vestra Fides incognita, sed facta est notior, & apertior &c.*

In secunda verò; *Non enim visi fueritis immemores vestri honoris, & debiti. Non blanditias, non minas, non tela, non vulnera imminentium Urbis hostium curavistis, fortisque omnium animus ad salutem* Civi-

Civitatis maximè contendebat. Quo factum est, ut Hostes ipsos cum singulari ignominia repuleritis. Erit hæc perpetua Cremonensium laus, & gloria erit hæc semper illius Urbis maximum ornamentum, nec delebitur unquam tanta Virtutis vestræ memoria. Quare Cives carissimi Vobis, & fidei vestræ gratulamur, vosque laudibus ad Cælum extollimus.

Franciscus Sfortia, maximus ille suorum temporum Princeps prodeat & ipse, ac in Statutorum antetyposi ab ipso pro nostræ Civitatis saniori regimine constituta anno 1457. die 9. Novembris, de ea proferat verba verè cedris digna, & redundantia melle: audiantur alacriori animo: *Inter cæteras verò ditionis nostræ Urbes, quarum Principatum divina clementia obtinemus, Cremonam utique dileximus, semper & amavimus, & quantum dici potest, omni studio prosequimur. Hæc enim Principatus nostri initium, hæc janua ad consequenda Dominii Nostri jura, hæc ad victoriam instrumentum, hæc denique in medio rerum ardore sustentaculum Nobis fuit, cujus constantissimam fidem, & animi integritatem omni officio in omni fortuna sumus experti, quo fit, ut de ea præcipuam gerere curam debeamus &c.*

Silentium itidem non patiuntur alterius Francisci Sfortiæ hujus nominis secundi, ac ultimi Ducis Mediolani literæ, 6. Novembris 1527. in quibus: *Et si Civitas nostra Cremonæ post Mediolanum Primaria semper extiterit, de eaque Illustrissimi, & Excellentissimi Progenitores nostri per retroacta tempora præcipuam curam, rationemve babuerint, non immeritò prædictorum vestigia insequentes ad id faciendum, Nos eo magis obstrictos fore fatemur, quo ejus, ac Civium, & Incolarum auspiciis, & ope non semel tantùm, verùm pluries cæteras Dominii nostri partes ab Hoste indignè occupatas recuperavimus, in eaque(sæviente fortuna) Nos, & nostros fere omnes aluimus. Cum igitur amoto Prætore, quem aliàs dictæ Civitati præfeceramus, de alio providendum sit, multique Nobis occurrerint Viri amplissimi, ad quos munus jusdicendi in ipsa Civitate tutò demandari posset; Attamen, quoniam statuimus, ut de cætero Prætura dictæ Civitatis per Senatores nostros exerceatur &c.*

Iccircò, haudquaquam interposita temporum serie (quamvis indepto totius Mediolani Dominio à Potentissimis Hispaniarum Monarchis) unus ex Regiis Senatoribus Cremonæ amplissimam Præturam administrat, ubi nunc meritis, ac virtutibus clarissimus est Ill. D. Petrus Paulus Arrigonus, eidem assidentibus tribus Togatis Jurisconsultis; nempe Vicario, Judice Maleficiorum, ac Advocato Fiscali, nec ibi præter ipsos, desunt Disceptatores Militares, Rerum Patrimonialium Civitatis, Annonæ, Vectigalium (qui Regius, & Ducalis Referendarius vocatur) Aquæductum, Aggerum, Mercaturæ, ac alii.

Succedat denique pro coronide (ne Lector immodicè defatigetur in Operis præludio) Epistola oronati Philippi II. Regis Hispa-

paniarum; Auguſtiſſimi *Caroli* V. tunc adhuc viventis Filii, potentia, magnanimitate, & Juſtitia Tanto Genitori juremeritò comparandi, quæ adamuſſim ab exemplari hiſpano tranſcribere placet.

PHILIPPUS Dei gratia Hiſpaniarum, Angliæ, Franciæ, Utriuſq; Siciliæ, Hieruſalem &c. Rex. Magnifici, Nobiles, Fideles, dilecti. Aunque eſtamos tan ſatisfecho de la gran *Fidelidad*, y affecion, que los d' eſta Ciudad aveis ſiempre tenido, y teneis al ſervicio de ſu Mageſtad, y mio, que havia poca neceſſidad de nuevo teſtimonio, todavia me hà ſido de mucho contentamiento la particolar demonſtracion, que havemos entendido, que havindes hecho para en caſo, que Franceſes quiſieran intentar de invadir eſta Cividad, lo qualos tenemos en accepto ſervicio, que ha ſido conforme lo que ſe devia eſperar de tan buenos, y tan leales Vaſallos, y Servidores nueſtros, y Nos quedara memoria d' ello, juntamente con la buena volontad, que tenemos de hazer ſiempre favor, y merced à eſta Ciudad en todo lo que tocarè à ſu bien, conſervation, y augmento; como os lo dirà mas largo de nueſtra parte Don Alvaro de Luna, al qual dareis entero credito. De Londre al ultimo de Marzo 1557.

Nec omittenda ſunt verba ad Patriæ laudem, quæ in ejusdem Regis Privilegio leguntur, dato Londini die 4. Menſis Martii 1555. dum annuum redditum gratiſſima liberalitate Civitati Noſtræ donavit.

Cum earum Urbium ſtatus, & Dominii Noſtri Mediolani, quæ de Sereniſſimo, & Invictiſſimo Imperatore Carolo V. Patre noſtro Colendiſſimo, ac de Nobis optimè meritæ ſunt, Civitas Cremonæ Fidelis Nobis dilecta inter eas numeretur, quæ primas partes obtinet, & quæ ſemper ſingulari quodam affectu, obſervantia, ac animi ardore Majeſtatem ſuam Cæſaream, ac Nos proſequuta eſt, in dieſq; magis, ac magis proſequitur, ut clariſſimis ſignis ſatis, ſuperque jam diù cognovimus; Nam inter cætera, preter immenſam pecuniarum ſummam ob diuturnum Bellum ſubalpinum per eam Civitatem erogatam, ac infinita propemodum damna in hoſpitationibus noſtrorum Militum, tàm pedeſtrium, quàm equeſtrium per eam perpeſſa, ſolutioneſque deinde noſtris Equitibus gravis armaturæ factis, non ſine magno ejus Urbis, & totius ejus Territorii detrimento, ut in bello Parmenſi ſuggeſſit omnia, quæ ad noſtrarum Copiarum uſum, & pro conſequenda contra Hoſtes noſtros victoria neceſſaria erant, nullis unquam parcendo ſumptibus, aut laboribus. Omittimus preterea & multa alia, & quidem non parvi momenti ſervitia, grataque, & fidelia obſequia per prædictam Urbem preſtita, quæ longum eſſet dinumerare; Ut grati igitur in Eam animi noſtri ſignum aliquod oſtendamus, in partem remunerationis damnorum per dictam Urbem paſſorum, ac ſervitiorum, & ſumptuum per Eam in beneficium noſtrum factorum, donec alia uberior occaſio ſe offerat, quam cupimus Nobis offerri, quo ejus meritis

tis

tis gratia , & liberalitate nostra respondere possimus motu proprio, ex certa scientia , & potestatis plenitudine eidem Civitati Cremonæ dedimus, constituimus , assignavimus , & elargimur annuum redditum &c.

Quales verò ex Antiquissima , & Nobilissima Patria , ut eam vocat *Thomas Segetus in Coment. de Princip. Ital.* in literis Viri prodierint , ubi tanta , & Cæli , & Soli clementia , ac temperatione , ut Divina (repetam cum Vida) quadam vi , optima Hominum acutissima ingenia semper produxerit , producatque in dies magis, en demonstrabimus , faxitque Deus, ut quantum Patriæ debeam , exsolvam.

ANNO

ANNO ANTE
CHRISTI ORTUM.

L I.

Arcus Furius Bibaculus Orator, & Poeta Jambicus, de quo ſcribit *Petrus Crinitus lib. 2. cap. 31.* Marcus Furius, qui cognomine Bibaculus eſt appellatus, Cremonæ, ut quidam ſcribunt, natus eſt iisdem prope temporibus, quibus Poeta Lucilius, & Sextus Turpilius Comœdiarum ſcriptor, perierunt. Fuit ingenio ſummo, & in primis lepido. Multa ab eo feruntur edita Poemata, ut notat *Lil. Greg. Giraldus de Poetarum Hiſt. dial. 4.* ſcilicet.

Annales
Jambi
Epigrammata.

Macrobius in Saturnal. lib. 2. ejus virtutem commendat ſcribendo. Is jocus in Oratione non extat, mihi ex libro Furii Bibaculi notus eſt, & inter alia ejus dicteria celebratur &c.

Aulus Gelius Noct. Act. lib. 18. pro eodem acuit calamum, ubi non hercule idem ſentio cum Ceſelio Vindice Grammatico (ut mea opinio eſt) haud quaquam inerudito. Verùm hoc tamen petulanter, inſcitèque, quòd Furium Veterem Poetam dedecoraſſe linguam latinam, ſcripſit hujuſcemodi vocum fictionibus, quæ mihi quidem neque abhorrere à Poetica facultate viſæ ſunt, neque dictu, profatuque ipſo tetræ, aut inſuaves eſſe &c.

Nonnulla ejus Carmina recenſentur ab allegatis Petro Crinito, & Gyraldo.

Alia, & eadem videntur apud *Suetonium Tranquillum de Clar. Grammat.* loquentem de Valerio Catone. Apud Ricciolum Soc. Jeſu in Proſodia Bononienſi, nec non in libro inſcripto, Corpus Omnium Veterum Poetarum Latinorum, ſecundùm ſeriem temporum, Lugduni apud Samuelem Criſpinum 1603.

Valerius Catullus Veronenſis Furio Carmina direxit, cum ejus neceſſarius eſſet; Inter cæteros Amicos Gallum Poetam, & Valer. Catonem magnopere dilexit. *Cornel. Tacitus in Annal. ab V. C.* 778. affirmat legiſſe carmina Bibaculi referta contumeliis, & acerba.

Fuiſſe Patria Cremonenſem, & Cremonæ publicè literas docuiſſe nemo ambigit, ut confirmant præter noſtrates Hiſtoricos, & Scriptores, Euſebius in Chronico, ſed eum diutiùs Romæ verſatum fuiſſe circà Ciceronis tempora, teſtantur.

Raphael Volaterranus Comment. de Geogr. lib. 4.

 Blondus

Blondus in Ital. Illustrat.
Jac. Philippus Bergom. in supplement. lib. 7.
Conradus Gesnerus Bibli. Instituta.
Vossius de Hist. lat. lib. 1. cap. 14. & de Poetis cap. 1.
Quintianus Stoa in Epographia prima cap. 10.
Honor. Dom. Caramella in Musæo Illustr. Poetarum, qui cecinit.
Ne Verona putes solam generare Catullos,
Profert Bibaculos namq; Cremona suos.
Johannes Jacobus Hofmannus in Lexico lit. B. & F.

A' Valerio Maximo Hist. lib. 1. cap. 1. memoratur quidam Lucius Furius Bibaculus inter pietate, ac religioso animo illustres.

Arguere insuper non est incongruum nostrum Furium illustri genere procreatum, & ex Romanis devenisse, cum *Streinnius de Gent. & Fam. Rom. pag. Mihi* 72. Gentem Furiam afferat, pluresque habeantur inscriptiones Furiorum penès Gruterum, Reinesium, Malvasiam, & alios in lapidaria scribentes, quarum Catalogum hic subiicere longum esset.

ANNO X. ANTE CHRISTI ORTUM.

MArcus Aurelius Felix floruit, de quo in Schedis Bibliothecæ Ambrosianæ Mediolanensis habetur Inscriptio subnexa, eamque extare in Urbe Polæ Anonymus Collector affirmat.

M. AUR. FELIX D. CREMON.
QUÆSTOR PEC. PUB. ÆDIL. PLEB.
III VIR JUR. DIC. OFF. OMNIBUS
FUNCTUS UIUENS POS. SIBI ET.
AURELIÆ MARCIANÆ VIRGI-
NIÆ FOEMINÆ PRIMARIÆ. VIXER.
ANN. XLVI. DIES XIIII.
BENEMERENTES IMP. XXCR.

Antiquissimi hujusce lapidis notas, & sensus explanare censeo pernecesse, cùm in eo de Nobilissimo, & Doctissimo Cremonensi Viro, deque ejus primaria Fæmina mentio fiat.

Litera M. Aurelio antepofita pro Marco potissimùm intelligitur. Valer. Prob. *de Not. Rom.* idipsum *Petrus Diaconus de Not. Literarum*, estq; prænomen, ut crebriùs habetur in Inscriptionibus, quod tantùm Viris Illustribus concedebatur. Ita Bellinus relatus à *Malvasia in Marm. Felsin. lect. 7. cap.* 12. Et Marci fuerunt appellati, qui Mense Martio geniti. *Panuin. de antiqu. nomin. Sigonius de Nom. Roman.*; & cum iisdem *Ursattus in Marm. Erud. Epist.* 10. in qua de lit. M. plura.

AURELIAM, Gentem à Sabinis oriundam, à Sole primùm Aureliam dictam (quòd ei publicè datus locus esset, in quo Sacra Soli faceret) inter Familias Romanas à *Streinnio* accepimus,

in

in ejus libro de Gentibus, & Fam. Roman. ubi inter cætera geminos M. Aurelios recenset, sexaginta, & ultra ex Aureliis illustribus memorant *Gruterianæ inscriptiones à pag. 706. ad 803. Reinesius* plures, aliique similium Consectatores permultos.

FELIX tertium nomen est, quod individuam Aurelii personam insinuat, nam plures Aurelii eodem tempore esse poterant. Familiare quidem erat apud Antiquos nominibus suis additum illud *Felix* adindere, ut in lustrando priscas Epigraphes passim offendimus. Videmus etiam adiectum *Felix* duobus aliis Aureliis apud *Reines.* & scilicet T. Aurelio Felici Equ. Sing. ut in classe 8. n. 10., & alteri Class. 20. n. 31. Præterea tribus Nominibus usos esse Mares *Plutarchus in Quæst. ait :* Quòd argumentum, licèt exceptiones patiatur, ire inficias utique nequimus tria nomina majorem indicare Nobilitatem, ut ex *Ausonio Idil.* 11. *carm.* 79. *Tria Nomina Nobiliorum.*

D. CREMON. Decurio Cremonensis intelligitur. Decurionatus quippe Officium vetustissimum fuit, quum Romulo ab humanis subducto, ne Reip. negotia sine Rege, ac duce vagarentur, Romani Centum Patres decem Decuriis factis singulos, ex singulis legerint, qui summæ rerum præessent, & Decuriones deinceps vocati. Id eruitur ex Dominico Flocco Florent. qui sub nomine Lucii Fenestellæ edidit opusculum de Magistrat. Roman. *in cap.* 4. nec ibi sunt omittenda, quæ *Gruccbius* scribit de Comitiis Romanorum lib. 3. cap. 1. nam postquam fultus authoritate Dionisii lib. 2. egit de Curiis, Tribubus, & Centuriis à Romulo institutis, ait ; *Divisę autem rursus sunt Curię in decurias, vocabaturque singularum Prefectus Decurio* : Num Decuriones Cremona habuerit, nulla subdubitandi nobis ansa est, quum Coloniæ cunctæ, Romanæ præcipuè, quarum inter principes Cremona penès omnes Chronographos effulget, jus haberent creandi sibi Decuriones, Nos docet *Paulus Manutius Antiqu. Roman.* quinimmò Senatores ipsi in Coloniis dicebantur Decuriones, quòd initio, Coloniæ cum deducerentur, decima pars eorum, qui deducebantur consilii publici gratia, scribi solita esset *Alex. Sardus de Mor. & Rit. Gentium lib.* 2. *cap.* 17. erat quippe munus præsigne, nam ille, qui Decurio non sit, decemviratu, vel aliis honoribus fungi non potest; quia Decurionum honoribus Plebeii fungi prohibentur; sunt verba Textus *in l. honores* 7. *§ is qui ff. de Decurion. & eorum Fil.*

QUÆSTOR PECUNIÆ PUBLICÆ. Quare autem, & quando Quæstores creati fuerint, sive Pecuniæ, sive Capitalibus rebus præessent, exponit affabrè citatus Fenestella cap. 3. fultus authoritate *leg. unicæ ff. de Offic. Quęstoris*, dictique fuere Quæstores pecuniæ publicæ, quia publicæ quærendæ pecuniæ Præpositi extabant, eisque, ut Prætoribus, & Legatis nummos cudere in Provinciis licebat. *Suaresius cum Fulvio Ursino in disertat.*

tat. de numism. cap. 3. *in fine*, Eorumque ætas præ ministerio suscipiendo erat annorum XXVII. juxta Grucchium Opere citat. lib. 1. & quomodo promoverentur ad dignitatem, vide *Cassiodorum Variar. lib.* 6. Quippe munus Quæstorium fuit Vectigalia Pop. Rom. in Provincia exigere, stipendia præbere Militibus, singulaque accepta, expensasque rationibus inferre, mulctas quoque pecuniarias tàm Romæ, quàm in Provinciis exigere, & in publicis tabulis notare, omniumque rerum, pecuniarumque notas, & illustres rationes dare, illasque confectas, & consolidatas per suos scribas in Ærarium deferre. *Ita Alex. ab Alex. Genial. Dier. lib.* 2. *cap.* 2. Id comprobatur ex *Corn. Tacito Annal. lib.* 13. ab V. C. 809. in verbis: Neve mulctam ab iis dictam Quæstores Ærarii in publicas tabulas referunt &c. Ex quibus equidem allegatus Sardus lib. 2. cap. 16. Vir cæteroqui arculas antiquitatis naviter solitus rimari gravem offendit errorem, scribendo, à Tacito Quæstores Urbanos Ærarios vocari, dum Tacitus, ut legimus, Quæstores Ærarii, & non Ærarios appellat. Nam potius Ærarii sunt Fabri, seù Venditores Æris, ut in Epigraphe relato à *Castallione de Antiquit. Puerorum prænom.*, ubi negotiator Ærarius, & Ferrarius &c. Quæstores à principio (*Livio lib.* 4. *Decad.* 1.) ex Patribus tantùm, & ex Senatoribus creabantur, postea promiscuè ex Plebe, & P. P. Animadvertendum tamen est, Quæsturam, licèt ex minoribus dignitatibus in Urbe foret, eò quidem honoris olim devenisse, ut Viri Consulares, magnisque honoribus functi illam gerere indecorum non putarent; quin etiam lege Pompeja cautum fuit, ut Quæstores non nisi Consulares Viri, Suffragio Populi crearentur. At de his plura recitati Auctores, quorum verba exscribere sine necessitate futilitatem saperet. Monendus tamen est Lector, ut adeat Reinesii Inscriptionum Codicem Class. 6. n. 24. ibi nonnulla comperiet de quodam Quæstore Pecuniæ Alimentariæ, quod munus in aliis recensitis Scriptoribus, qui latè de hac Quæstorum materia pertractant, nobis introspicere neutiquàm licitum fuit. Inspexi etiam in Opusculo doctissimi *Platinæ de Principe lib.* 2. *cap.* 9. Officium aliorum Quæstorum fuisse literas publicas missas in Senatu legere, ac in Chronographia *Petri Opmeerii* præter memoratos Romæ fuisse Quæstores decem Apodectas nuncupatos, qui tributa colligebant, iisque adesse Antigrapharium, item Quæstores Euthinos, seù Repetundarum, qui Judices erant, quando aliquis præter æquitatem Salarium accepisset.

ÆDILIS. PLEBIS. Post Quæsturam ad Ædilitatem quis evehebatur. Idem Alex. ab Alex. & Ædiles nuncupati fuere ab Ædibus, hi enim præcipuè curabant, ut Ædificia Sacra, & alia publica, privataque fierent, reficerentur, & ornarentur, fueruntque distincti Ædiles in Curules, & Cereales; Curules cognominati, qui ex P. P. creati erant, quoniam sella Curuli vehebantur

bantur; Cereales verò dicti, qui curam gererent annonæ forensis, Copiæque Cibariorum. Pro eorum ministerio non Lictores, ut Consulibus, & Prætoribus concessum erat, sed Viatores habebant. *Lipsius in Elect. lib.* 1. *cap.* 23. Aucta fuere munera Ædilitia, ut in *l. labeo.* 1. *ff. de Ædil. Ædicto*. An verò Ædiles Plebis è Plebe, vel ex Patriciis eligerentur, apud Scribentes ex gravi antiquitatis caligine subobscuræ habentur difficultates. Ædiles plebis à plebe creari jusserunt leges. Notat *Petrus Servius in Miscellaneis cap.* 2. Ergo noster M. Aurelius, quem anteà ex gente Nobili probare conatus fui, plebejus erat; Haudquaquam nam duo Crassi, Quintus Mutius, Publicus Lentulus, & Scaurus summis honoribus functi ædilitatem magnificentissimè gessere. *Alex. ab Alex.* lib. 4. cap. 4. subdens: *sæpe tamen Magistros Equitum, & Tribunos plebis simul cum Magisterio Tribunatus Ædilitatem gessisse comperimus*. Ulteriùs *Livius in fine libri 8. decad.* 1. *& cum eo Fenestella de Magistr. Rom.* cap. 13. scribit, negantibus Ædilibus plebis solemnes ludos de more facere conclamatum fuisse à juvenibus Patriciis se id honoris Deorum immortalium causa libenter acturos, ut Ædiles fierent. Scipioni enim Nasicæ, ejusq. Fratri Lucio delatam esse Ædilitatem legimus apud *Polybium lib.* 10. *cap.* 4. *Gruccbius* qui Ædilitiam ætatem annorum 37. concinit. *lib.* 1. *in lib. autem* 2. ut de Quæstoribus indicavit, modò ex Plebe, modò ex P. P. ædiles creari inquit, & ratio adducitur à pluries relato Fenestella, quoniam crescentibus plebis opibus ità, ut etiam Dictatores, & Pontifices de suo quoq. corpore præstarent, P. P. multoties à Plebe victi duos Ædiles Plebejos à P. P. creandos permiserunt. Addatur non semper Plebejum intelligendum esse ex Plebe, nimirum nonnulli nonnullos ex Plebeis Nobiles fuisse, ut ex auctoritate *Asconii*, *Pediani in Tog. Cand.* disserit oppido antecitatus Petrus Servius in Misc. cap. 3., cujus in hac materia illammet elucubrationem attingere non pigeat; ubi etiam in antecedenti capite Pop. Rom. tripartitionem in Senatores, Equites, ac de Plebe, nec non eorundem census distinctionem luculentissimè explicuit: Præterea idem Servius, Aurelios Nobiles semper fuisse arguatur.

III VIR. JUR. DIC. Triumviri Jurisdicundi de hisce Triumviris quam plurima apud antiquarios leguntur in sacris etiam Literis. Notat *Kempius de Osculis dissert.* 22. §. 1. qui aliquo dignitatis, aut officii gradu aucti erant, à certo numero, in quo locum obtinebant, denominationem sortitos esse, id quod ex 2. *Samuelis* 23. perspicitur, ubi Viri Primarii Davidis à certo numero ternario, vel tricenario appellantur opportuna sunt in hanc rem Codicis Biblici verba *v.* 13., & descenderunt tres ex triginta capitibus, itemq. *v.* 18. Abisai frater Joabi filius Serviah ipse caput, Princeps trium. Sic latinè Triumviri, decemviri &c. Verùm enim verò Triumvirum, ut in nostro lapide, cui adduntur verba

illa,

illa *Jurisdicundi* (meam fateor tenuitatem) adhuc dum in librorum evolutione non vidi.

Triumviros nocturnos appellatos, qui incendiis arcendis præerant, & excubias agebant, habemus *in l. 1. ff. de off. Præf. Vigilum.*

Monetales, seu Monetarios æris, argenti, & auri Flatores, quorum munus erat numismata probi auri, & argenti, justiq; ponderis examinare, & quibus, ut habet Suaresius, tiara, & literis clarissimus, in *differt.* de Numism. cap. 6; licebat in Nummis vel Avorum, vel insignium Virorum facies insculpere. Id porrò intelligendum est Reip. Romanæ temporibus; nam Julius Cæsar, ut per Suetonium in ejus Vita num. 76. monetæ, publicisq. Vectigalibus peculiares servos præposuit.

Capitales, qui carceris custodiam habebant, ut *in l. necessarium* §. 16. *ff. de orig. jur. civ.* et judicia in servos, & reliquos extremæ sortis homines exercebant; horum non continua potestas, sed tantùm annua erat, idq. facilè intelligendum est inter minores Magistratus fuisse *Gruccb. de comit. Rom. lib.* 2.

Mensarios quoq. indigitat *Liujus lib.* 3. *decad.* 3. quorum dignitatem, & præeminentiam quis coniicere potest? Nam ipsemet scribit, & Romę quoque, propter penuriam argenti, Triumviros Mensarios rogatione Minutii Tr. Pl. factos L. Æmilium, qui Consul, Censorque fuerat, & M. Attilium Regulum, qui bis Consul fuerat, & L. Scribonium Libo, qui tum Tr. Pl. erat. *Alex. ab Alex.* lib. 3. cap. 16. Mensarios confundit cum Monetalibus, nec bene, ut nuperrimè didici à Nicolao Dato, Viro undequaq; Illustrissimo Regiæ Cameræ Neapol. Præside, in ejus eruditissimo *libro*. *Fragment. Hist. Reg. Cameræ* italicè inscripto, ubi in adnotat. *cap.* 4. *lib.* 1. distinguit Monetales à cudendis Monetis, & Mensarios ab illis distribuendis, eo quia mensis assiderent.

Sacris conquirendis, donisq; præsignandis idem *Liujus lib.* 5. *decade eadem*, ubi mendum in Livio manifestum: legendum enim Sacris *coinquiendis*, scilicet deputandis apud Festum, non *conquirendis*, donis *præfigendis* potius, quàm *præsignandis*. *Jac. Gutherus de Jure manium lib.* 1. *cap.* 4.

Reficiendis ædibus Fortunæ, Martis, Matutæ, intrà Portam Carmentalem, & Spei extrà portam, quæ priore anno incendio consumptæ fuerant, Triumviros comitia crearunt tempore M. Claudii Proconsulis: notat *Liviusidem. lib.* 5. *decad. eadem.*

Epulones & Romæ tempore belli Macedonici Triumviros fuisse, quibus datum Togæ prętextæ habendæ jus, memoratur à *M.T. Cicerone lib.* 3. *de oratore*, nec non à *Stuckio Antiquit. Convival. lib.* 1. *cap.* 23.

Triumviros legendæ juventutis, qui militiæ idoneos per oppida conquisitos adscriberent, & ut non ingenuos modo, sed servos ære coemptos, & mancipia ad quatuor, & viginti millia Sacramento adigerent post Cannensem cladem. Reip. constituendæ, & legendi

legendi Senatus, supplendiq; Senatorum numero, immeritosq. amovendi.

Recognoscendi Turmas Equitum, qui ab Augusto fuere instituti.

Agrarios ex lege Gracchi in Capitolio creatos, de quibus latè Sigonius de antiq; jure Ital. lib. 2. cap. 2. ab assignandis agris in Coloniis, & Municipiis. Alex. alleg. lib. 3. cap. 6. Grucchius lib. 2. de comit. Roman.

Super aquis, & alveo Tyberis, ut ex Sario Zamoscio de sen. Rom. lib. 1.

Triumviri Ædiles, Cereales, & Cæremoniales exprimuntur à Petro Diacono de not. liter. ubi IIIVIR ÆD. CER.

Præter recensitos habemus, apud Reinesium alleg. Triumviros Provinciales, Publicorum locorum persequendorum, & Viarum curandarum.

Abditus mihi non est audax ille Triumvirorum conventus de totius Orbis dominatu inter se dividendo, quem sequutum in Agro Bononiensi pereruditè suppeditat Malvasia in Marm. Felsin. sect. 4. cap. 2.

Verùm, ut innuimus, Triumviros, cum addito Jurisdicundi adhuc non attigimus; compertam tamen habemus apud Aldum in Orthographia quamdam epigraphen, ubi leguntur ATIO. L. F. III. VIRO PATRONO, quæ latè interpetrari possem pro III Viro Jurisdicundi. Habemus quidem II. Viros, & IIII. Viros, cum addito Jurisdicundi, ut in Schedis Reinesianis; Et, ut effatur *Panvinius Antiq. Veron. lib. 2. cap. 22.* ex Decurionibus, singulis annis, duo, vel quatuor Viri omnium Colonorum suffragiis creabantur, juxtà Coloniæ Magnitudinem, vel parvitatem, qui II VIRI, vel IIII VIRI I. D. idest juridicundo vocabantur; Hi Consulum, & Prætorum speciem repræsentabant.

Succurrat igitur ratio Verborum defectui, & ex sequentibus OFF. OMNIBUS FUNCTUS arguamus nostrum Aurelium in omnibus Triumvirorum officiis versatum, nec non in illis omnibus officiis Juradixisse, ex quibus procul dubio Triumvirum Jurisdicundi absolutè se indixit, ne tot Triumvirorum officia adnumeraret.

Triumviros verò habuisse jus dicendi juris apertè indicat *Alex. ab. Alex.* loco antecit. & si quando jus dicebant, loquendo de Triumviris, non pro Tribunali, nec in sella Curuli, sicut Consules, Prætoresve, sed in Subselliis velut Tribuni, & Quæstores jura dabant.

Posset prætereà referri illud, *offitiis omnibus Functus*, ita ut omnium Magistratuum gradus obtinuisset, eosq; innueret in Monumento juxtà illud *Silii lib. 15. Titulis decorasse sepulchrum.*

VIVUS POSUIT SIBI, non indiget explanatione, quum in Sepulturis antiquorum similes notarum formulæ legantur. Sepulchrorum loca priscis temporibus erant, aut posita propter viam publi-

publicam, aut in fundo proprio, aut in locis publicè ad sepulturam assignatis, vel Senatus Consulto, aut Decurionum decreto datis. *Gutherus de jure manium lib. 2. cap. 13.*

ET AURELIÆ MARCIANÆ VIRGINIÆ involucris implicitus forem, ni Reinesius occurreret, ut labyrinto erumperem. Mulieribus namq. Panvinius, Manutius, Castallio, Gyraldus, prænomen adimunt, Alex; ab Alex. cognomen, & cum eo Sigonius, utrumq; Robortellus; *Servius verò in Miscellaneis cap.* 7. cognomen, & prænomen Fæminas usurpasse contendit. *Aurelia* quippe in nostra Fęmina prænomen dici non potest, quinimmò neq. cognomen; cum Romana prænomina ad triginta fuisse ex Varronis sententia tradat *Valer.*, eaq; adnumerent Calepini Auctuarii in Verbo *Prænomen*. Ergo respondeat *Reinesius*, & dicat *Class.* 1. *num.* 18. Uxores in familias Maritorum transiisse, censitasq. Maritorum gentilitiis Nominibus, idq; pro majori robore confirmat *eadem classe n.* 101. *& class.* 14. *num.* 128. exemplumq; perhibet inter alia *Grutherus fol.* 830.

Dis Manibus.
Statiæ Proposidi.
P. *Statius Herma.*
Fecit Conjugi suæ.

Vuolfang. Lazius pag. 1172.

L. Cancius Secundus V. F. sib.
Et Canciæ Juniæ Boniæ Uxori &c.

Item Castallio in opusculo adversus Assertores Prænominum Fæminarum, ubi de Javolena Sosibia. Confer & *Malvasiam in Marm. Felsin. sect.* 5. *cap.* 14. *à pag.* 305. *usq. ad* 309.

Hæc igitur Mulier *Aurelia* ab Aurelio ejus Viro vocatur, Aurelium nempe fuisse ejus Virum inferiùs probabitur, & prænomen lato modo dicendum ex eo, quòd Nomini præponitur, vel ceu primum nomen, ut ex *Plutarco in Coriolan.*

Marcianæ, nomen erat, ut in Fæminis Romanis crebrò offendimus. Idem Reinef. class. 3. Divæ Marcianæ Aug. Nepti. item Marcianam Sororem fuisse Trajani Imp. tradit Patinus in Hist. Numismatum cap. 11.

Virginiæ, alterum nomen, seu agnomen gentilitium, quod modò cognomen, & etiam cognomentum vocamus, ad homines distinguendos. Ita & *Ursattus Marm. Erud. Epist.* 8., quia notat genus, hoc est ex Nobilissima gente Virginia, quam inter Patritias Romanas recenset Streinnius lib. alleg. & sic duobus nominibus usas Romanas fæminas docet Plutarc. in Quæst. dicat quid quid vult Servius in fine cap. 7. nam eò quòd Plutarcus asserat duo Nomina in Rom. Mulieribus, ideò non excludit tria nomina, quæ antiqua Epigrammata nobis ostendunt; propositio enim Plutarchi non est absoluta; quòd verò ipse Servius de Agnomine contrà Robortellum pugnet acerrimè cap. 8. negotium (utar

ejus

ejus verbis) nobis non facessit. Dicerem ego utiq; magis Robortello adhærendum esse, cùm agnomen idem sit, ac nomen gentilitium, si, juxtà *Hispalensis* Etymologiam *lib.* 1. *cap.* 6. Agnomen est quasi accedens nomini, nec Agnomen ferè est quod cognomen in adoptione solum, ut Servius ait, cùm agnomen dici meliùs semper possit ab Agnatione, quàm ab adoptione, si Agnati sunt dicti, eo quòd accedant pro natis dum desunt filii, Qui ideò priùs in Gente agnoscuntur, quia veniunt per Virilis sexus personas, idem *Hispal. lib.* 10 *cap.* 6. Sed relinquamus hasce de Nomine quæstiones, ne Grammaticorum acies ad evertendum, quæ ædificavimus, insurgant.

Aurelium Marcianum quemdam comperio in Mar. Felsin. Sect. 1. cap. 14., qui ni speculator ex cohorte tertia Prætoriana fuisset, hunc filium Aurelii, & Marcianæ appellitarem, ex Parentum nomine dictum; Munus namq; similium Speculatorum, quorum penès Rerum Romanarum Scriptores pauca, vel nulla sunt monumenta Proletariis dabatur, cùm esset (ut Festus ait) hostilia silentio perspicere, scilicet indagare, speculari, explorare consilia, itinera, res hostium, deque compertis nunciare Tribuno, ut notat *Reinesius classe* 8. *num.* 1. ex quibus subinde Speculatoris Caligæ, ut Balduinus de Calceo Antiquo cap. 13., cujus Doctissimi Viri ad egregia monumenta vos libens allego.

FÆMINÆ PRIMARIÆ. hæc verba non admittunt interpretationem Nam clarè illam præseferunt; verùm in Epigraphis Gruterianis, Reinesianis, aliorumve Collectorum, de quibus suprà fuit mentio, nullam Fæminam cui addatur *Primariam*, invenio; ibi nimirum majora Epitheta sunt, Castissima, Clarissima, Incomparabilia, Innocentissima, Rarissima, Piissima, Sanctissima &c. Reverendissimam item Theodoram Conjugem appellavit Justinianus Imp. *in Novell.* 8. *cap.* 1. ergo nemo ire inficias potest nostram Marcianam Virginiam, ex stirpe Nobilissima prognatam. Primarii siquidem sunt Nobiles, & qui primi in Civitate, Primates scilicet Magnates, Summates, & optimates vocati. *Cicero in Verr.* 5.

VIXERUNT ANN. XLVI DIES XIIII. BENEMERENTES. Hic non egemus testibus, nisi, ut inferiùs.

IMP. XX. Impensa Vicesima, seu Vigesima, vel melius Impensa denariorum viginti. Denario enim signato X litera numerali, Romani pretium decem librarum designabant. *Plin. Hist. nat. lib.* 33. *cap.* 3. & drachma græca æquabat pretium unius denarii Romani.

C. R. Curarunt, vel curatum refici, aut restitui, scilicet Hæredes, qui subintelligguntur, ut dicemus.

Hanc verò circà Inscriptionem, quum censum eruditioni nostræ persolutum esse credebam, quinq; non leves difficultates insurgunt, quas addo superpondii loco.

Prima, num Aurelia Marciana esset Conjux M. Aurelii ; dum ibi non exprimitur.

Secunda, quomodo legatur *Vivus posuit sibi, & Aureliæ*, continuata verborum serie. *Vixerunt Ann. XLVI.* ex quibus non modica resultat implicantia.

Tertia, an M. Aurelius, & Aurelia Marciana ambo vixerint Ann. XLVI. & dies XIV.

Quarta, quo tempore fuerit peracta Inscriptio.

Quinta, quomodo hæc in Urbe Polæ.

Respondeo primæ, & dico, Aureliam Marcianam verè fuisse Conjugem M. Aurelii, licèt in lapide non exprimatur. Permulta quidem affert similia Epigrammata citatus *Reinesius* mirificus Gruteriani Operis Amplificator *class.* 14. inscripta, *Adfectus Conjugum*, & præcipuè *num.* 19. 49. 83. 97. 123. 192. adæquè *& Castallio in opus. alleg. Inscript.* 14.; Elegantiùs enim fieri non potest, tale est illud 3. *Æneid.*

Hectoris Andromache ideſt Andromache uxor Hectoris *Et Lucan. lib.* 2.

Liceat tumulo scripsisse Catonis

Marcia (deest Uxor) ut liquidò videbitur in tertiæ difficultatis explanatione.

Respondeo secundæ, nil aliud dici posse, nisi M. Aurelium vivum posuisse sibi lapidem, relicto spatio, quod expleverunt Hæredes, sive qui curam de illorum loculo habuerunt.

Respondendum verò est tertiæ, illud Vixerunt ann. XLVI. &c. sanè intelligendum pro annis, quibus in Conjugio vixerunt; prostat & inter alia *Reinesii class.* 14. *num.* 178. ex quo etiam legitur Uxor Mariti nomine.

Diis manibus
Petroniæ Romulæ
T. Petronius Threptus
Conjugi Benemerenti
Vixerunt unà Annis L.

nec considerandum est Verbum illud *unà* interpretari etiam posse *Unanimes*, ut in similibus offendimus, nam quantò breviores sunt Epigraphæ, eò magis placent, juxtà illud *Propertii lib.* 4. *eleg.* 5.

Sed breve, quod currens Vector ab Urbe legat.

Quartæ, circa tempus conditæ Inscriptionis, nobis facillimè duces esse possunt notæ lapidis interrasilis, nam *Smetius* ante Lipsium, Scaligerum, & Gruterum totius antiquitatis peritissimus, juxtà relata *in Marm. Felsin. Sect.* 7. *cap.* 1. docet ex ipsa literarum forma Tempus, seu Ætatem, qua quæq; res scripta est, cognosci ferè posse. Hæc cognitio nobis modò concessa haud est, cùm Inscriptionem exscriptam, ut diximus, è schedis M. S. Bibliographiæ Ambrosianæ Lud. Ant. Muratorius I. C. ejusdem Assessor, &

similium

similium eruditiss. Indagator nobis transmiserit. Nihilominùs paulò post Julium Cæsarem, scilicet temporibus Augusti, positam crederem, ut ex sequentibus est arguendum.

Quintæ, & ultimæ dicendum est constare Polam à Colchis conditam Histriæ Oppidum, Coloniam Romanorum fuisse, ceu ex *Plinio hist. lib. 3. cap. 19. Blondo Flavio in Ital. Illustr. de Histria. Sigon. de antiq. Jure lib. 3. cap. 5 Cluverio Ital. antiq. lib. 1.* Eaque à Julio Cæsare deducta fuit, & Julia Pietas appellata. An verò Colonias Romani Cives ad exercendos Magistratus incolerent, dubium non est. *Alciat. de Magistr. Civil. & Mil officiis*. Cremonenses utiq; tamquam Romanorum Coloni suffragio Cives Romani dicebantur, si Romanæ Coloniæ jus privatum Civium Romanorum habebant. *Paulus Manut. antiqu. Rom. Sigonius alleg. lib. 2. cap. 3.* Missum itaq; nostrum M. Aurelium Polam à Julio Cæsare dicere possumus, quum eam coloniam deduxit, quo quidem tempore Inscriptionem ipse sibi, & Uxori conscripsit. Antiquis denique lapidibus, & sepulchris hanc Urbem ornatam esse asserit *Leand. Albertus* in descript. Italiæ nec non *præ alleg. Cluverius.* In his demùm Polæ saxis tamquam terminalibus metam constituo meæ de Aureliana Inscriptione digressioni.

ANNO PRIMO AB ORTU CHRISTI.

PUblius Quintilius Varrus, sive absque prænomine Quintilius Varrus, ut à *Fabio Victorino Rhetore* non tàm equestri, quàm Poetica nobilitate sub Augusto conspicuus, insigni Patriæ nostræ ornamento floruit, quod in causa fuisse videtur, ut plerique unum illum, & eundem autumarint cum Alpheno Varro, de quo infrà sum scripturus. Alii aliter hallucinati confundunt ipsum cum Lucio Varro Poeta, & Grammatico uno ex hæredibus à Virgilio scriptis, qui cum Plotio Tucca, Augusti jussu Æneida emendavit. Sunt & qui Varium ex Varro faciunt, sive non distinguentes inter eundem, & Varium Poetam paulò antiquiorem à nonnullis cum L. Varro confusum, de quo *Horat. lib. 1. Ode 6. ad Agrippam*: sivè (ut appositè notat *Lilius Greg. Gyraldus de Poetis Veter dial. 4*) ex eo decepti, quòd Varriana, non Varrana Clades apud Scriptores legatur, quo in errore versatos non semel sugillat idem *Gyrald. Quintilius inquit Varrus dictus est, quem Varium quidam, quorum (quòd nobis amici sunt) nominibus parco, perperam vocaverunt*. Hoc comprobatur ex vetustis Codicibus Gemblacensis Collegii, scilicet *Joannis Belleri, & Theodori Pulmanni*, nec non ex antiquis Epistolarum fragmentis apud *Carolum Clusium, & Cornelium Gualtherium ab eodem Pulmanno* observatis, ut ipse notat *in scholiis ad Horatium cum XL. Commentariis editum Basileæ* 1580. Is Varrus in Patrio Gymnasio ingenium primùm excoluit per id ferè tempus, quo M. Furius Biba-

culus Orator, & Poeta Concivis, ut vidimus, publicè profitebatur, & Virgilius Maro erudiebatur, quin, & tunc usque inter Quintilium, & Virgilium contracta necessitudo, quæ ætatis, & indolis similitudine, patriæq; propinquitate firmata duravit in posterum: Quamobrem & gravioribus disciplinis Romæ simul operam navarunt; Unanimes enim audivere Syronem Philosophum Epicuræum. In ea totius Mundi Regia cognitus Varrus, cum literatos literatus coleret, Mæcenatis Nobilissimi Equitis amicus in primis factus, genio mox ad arma æquè, ac ad poesim propenso, conformis Octavio compertus, in tanti Principis familiaritatem facilè receptus est, & militaribus auctus muneribus. Indè quæ publicis rebus illi momenta vacabant, Musis impendere solitus erat. Adeò autem eo studio præstitit, ut eodem loco ipsum haberet Augustus, atque Virgilium, & æqualibus utrumque liberalitatis indiciis prosequeretur *Hinc Horatius lib. 2. Epist. 1. ad Cæsarem.*

At neque dedecorant sua de te judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Virgilius, Varrusque Poetæ.

Præterquamquòd tantus in Poetica Varrus extitit, ut eum æquissimi Censoris Exemplar proposuerit in arte poetica idem *Horat.* quum ait.

Quintilio quidquid recitares corrige sodes
Hoc ajebat, & hoc; melius te posse negares
Bis terque expertum frustra, delere jubebat;
Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quàm vertere malles,
Nullum ultra verbum, aut operam sumebat inanem
Quin sine rivali, teque, & tua solus amares.

Non ideò severitatis insimulandus est Quintilius, ut ausi sunt dicere nonnulli, sed potiùs ejus prudentia laudanda, quum oleum, ut dicitur, & operam perdere nolens, Deum, et Naturam nihil frustrà molientes, imitaretur. Scripsit ipse, ut fertur.

Tragædias, & }
Elegias }

Sed illustria hujusmodi scripta temporum, bellorumque nobis subtraxit invidia, superest tamen.

Ætna, insigne carmen, quòd Varri nostri esse gravissimi Viri tradunt, quanquam modò Virgilii, modò Cornelii Severi, nonnunquam & Galli nomine circumferatur, quorum nullius asserit severus ille *Julius Cæsar Scaliger lib. 6. Poetices, (qui, ut inscribitur, verè Hypercriticus est)* ubi expensis Cornelii Galli monumentis Ætnam laudat, Quintilioque attribuendum judicat, & grandem Poetam eum vocat.

Insignem etiam literatorum fautorem, & alterum veluti Mæcenatem Varrum fuisse docet eruditissimus, omniumque Virgiliano-

rum

rum interpretum laudatiſſimus *Jacobus Pontanus Soc. Jeſ ad ea verba Eclog. 6. nec Phœbo gratior pagina*, *inquiens* : *Nihil Apollini gratius illis ſcriptis*, *quæ Varri nomen præfixum habeant*, *ideſt quæ Varro dicata ſint*, *quibus non obſcurè indicat Maro hunc Varrum bonarum artium*, *in primiſque Poetarum amicum* ; *& patronum haud vulgarem fuiſſe* (*Talibus enim Viris potiſſimùm ſuos offerre libros debent*, *qui ſcientias liberales tractant*) qualem ut ſe præſtaret Quintilius (quum in id ſponte ſua traheretur) non erat, ut Mecenatis æquales deſideraret divitias. Opulentiſſimum quippe fecerat ipſum Auguſti munificentia, qui & illum ſibi affinitatis vinculo conjunctum voluit, ſiquidem ipſi nuptiali vinculo conjunxit Octavius propinquam ſuam Claudiam Pulchramquam Agrippinæ Majoris, Auguſto ex Julia filia neptis, Sobrinam ſcribit *Tacit. Annal.* 4. ad annum VC DCCLXXIX. ex qua Varrus cognomine ſibi filium Varrum inſignem Oratorem, eundemque Cæſaris Germanici Generum, ut ſeorſim trademus, ſuſcepit.

Rus habuit dilectiſſimum, & fertili amenitate nobile propè Tibur, quo ſæpè cum amicis divertebat. Ejus meminit *Horat. lib.* 1. *Ode* 18. ad Quintilium ipſum, quem ad jucundiorem vitam agendam hortatur, dum ſuadet, ut præ cęteris Arboribus vites in agro ſuo Tiburtino ſerat, propereà quòd optimum ibi proveniat vinum &c. Hìc Poetas lætis excipiens conviviis, Varrus delicias ſuas, Muſis communes faciebat. Ibidem, & ſuo non minus, quàm ſoli genio indulgens ameniſſima dictabat carmina, quibus etiam plura fortaſſe, memorariſque certiora in eo ſeceſſu ſcripſiſſet, niſi provincialibus & bellicis diſtractus fuiſſet adminiſtrationibus. Cæſar, qui ejus prudentiam æquè, ac eruditionem perſpectam habebat inter propinquos aſciverat eum, Syriæ præfecit, eo ipſo anno, ut notat Salianus, quo Chriſtus natus eſt, conditæ ſcilicet Urbis DCCLI. quo munere Antipatrum Herodis F. fratridicii patrati, intentatique parricidii reum, Joſepho teſte, damnavit, & Simonem illum depreſſit, qui defuncto Herode Judeæ Regnum occupaverat, ut refert *Cor. Tac. lib.* 5. *Hiſt.* Ea provincia octennium perſunctus Germanicæ Dux expeditionis ab Auguſto renunciatur, eò itaque profectus bellicoſiſſimam gentem cladibus aliquot affecit, ut auctor eſt *Servius Grammat.* verùm ipſe poſtmodum adverſam virtuti ſuæ fortunam expertus, ab iis, quos vicerat, ſubita perduellione oppreſſus eſt: Arminius enim quidam Germanorum potentiſſimus de raptu filiæ, à Segeſte, ſuæ auctoritatis æmulo ad Varrum delatus, ut ſervitutem ſimul, & judicium fugeret, concitatis repentè Cheruſcis, & finitimis gentibus ipſum iniquiſſimo Teuto-burgienſis ſaltus, & adiacentium paludum loco, noctu aggreſſum cum tribus legionibus perdidit. *Suetonius in Tiberio cap.* 17. *ſub id ferè tempus Quintilius Varrus cum tribus legionibus in Germania periit*. Is autem annus, ut animadvertit idem *Salianus*, fuit Olympiadis CXCVII. primus,

primus, Urbis verò conditæ DCCLXI, contrà *Eusebii* Chronologiam, quæ huic Cladi assignat annum Olymp. CLXXXIX. primum, quem, ut transtulit *D. Hieronymus* his autor notavit. *Quintilius Cremonensis*, *Virgilii*, *& Horatii familiaris*, *moritur*, quem annum *Lipsius* ut suo Tacito recognito adiecit, arbitratus est; V.C. DCCLXVIII, ad quem *Tacit.* ipse *Annal. lib.* 1. scripsit plura, & de eadem Clade *Manilius Astronomicon primo*, non procul ab ejusdem libri fine.

Ingentem Urbi mæstitiam tantæ Cladis nuntium attulit. Quare Tiberius, cui de victa Pannonia triumphus à Senatu paulò ante decretus fuerat, (ut ait idem *Sueton cap.* 17.) *Triumphum ipse distulit*, *mæsta Civitate Clade Varriana*. Immò & Augustus ipse, cui defunctus affinis fuerat, adeò contristatus est, ut nihil sibi gravius accidisse ostendens, nonnullis opportunè provisis menses aliquos insanienti similis exegerit. Hinc præcitatus *Sueton.* internecionem hanc Lollianæ conferens, in Augusti Vit. *cap.* 23. inter alia pronunciavit. *Adeò denique consternatum ferunt*, *ut per continuos menses barba*, *capilloque summisso*, *caput interdùm foribus illideret vociferans*: *Quintili Varre legiones redde*: Diemque Cladis quotannis mæstum habuerit, ac lugubrem, dimisit etiam ut suspectos quotquot Germanos inter Prætorios Milites, & stipatores adnumeraverat.

Nec minus acerba Virgilio fuit, quàm Augusto Quintilii calamitas, quod ostendit *Horatius*, qui amicum amici fatum immoderatè ferentem miro artificio consolari nixus est *lib.* 1. *Ode XXIV.*

Non inultam verò Quintilii cædem Romana tulit potentia. Nam proximo anno, quia (ut ait *Tacit. ferè initio Annalium*) *Bellum ea tempestate nullum*, *nisi adversùs Germanos supererat abolendæ magis infamiæ*, *ob amissum cum Quintilio Varro exercitum*, *quàm cupidine proferendi imperii*, *aut dignum ob præmium*, in eam perrexit expeditionem Tiberius, qui Germaniam devastando, multa ibidem prosperè gessit, ut in ejus Vita *cap.* 18. *Sueton. prodidit*. Eo post biennium in Urbem regresso ad agendum, quem distulerat, triumphum, in eandem Provinciam ab Augusto missus est Germanicus Drusi F. (& tandem, ut ostendetur, Varri consocer) qui, penitùs subacta Germania, pœnas è Seditiosis exegit. Quòd si cui posterioris meriti gratia parcendum novit, non nisi ægrè id fecit: ut Segimeri filio memorati Segestis Nepoti. Siquidem etsi, ut scribit *Tacit. lib. cit. data utrique venia*: tamen, ut idem subdit *facilè Segimero*, *cunctantius filio*; *quia Quinctilii Vari corpori illusisse dicebatur*, Quin & ipse Germanicus, ut autor est *Suetonius in Caligula cap.* 3., *Cæsorum clade Varriana veteres*, *ac dispersas reliquias uno tumulo humaturus colligere sua manu*, *& comportare primus aggressus est*. De qua re *Tacitus eodem Annalium libro* fusè. Meminerunt ejusdem Quintilii Cremonensis, præter allegatos, *Acron Porphyrion*

rion, *& Landinus* Horatii interpretes.

Volaterranus Comment. de Geogr. lib. 4.

Blondus in Ital. illustrata.

Jac. Philippus Bergom. in Supplem.

Leander Albertus in descriptio. Italiæ.

Zaccharias Lilius Can. Reg. in Orbis Breviario, & hi omnes ubi de Cremona loquuntur,

Joannes Franciscus Quintianus Stoa in Epographia.

Franciscus Petrarcha de remed. utriusque fortunæ Dialog. 125.

Petrus Crinitus de Poetis lat. lib. 13. *cap.* 31. *in Vita Virgil.*

Jason de Nores Comment. in Arte Poet.

A. Janus Parrhasius Consentinus Præfat. in Hor. arte poet.

Et alii multi.

Ex nostratibus *Vida, Tartessius, Cavitellus, Campus, Angelus. Baronius, Zava, Brescianus, & Laur. Legatus.*

Cæterùm Quintilia Gens patritia Varri cognomento clara occurrit in antiquis Historiis.

Turpilius antiquus Scriptor, & Poeta Comicus Publio Terrentio amicitia conjunctus, quem *Textor, Smetius, & Crinitus* citant inter Poetas, Cremonensis fuisse perhibetur, quum de ipso ita cecinerit *Benedictus Cesenas lib.* 4. *de honore mulierum ad Pandulphum Malatestam Sigismundi Ariminensis filium Epist.* 3. *v.* 10 *edit. Venet. ap. Bartholomæum de Zannis.* 1500. *ubi. E fama prende frà eiascun di loro Turpilio da Cremona.* Sed fortè prò Turpilio scribere debebat Quintilium supramemoratum, cum de hoc Turpilio Cremon. nil aliud mihi constet, verùm in Sinuessana Urbe periisse iisdem penè temporibus, quibus Furius Bibaculus natalem suum habuit, ut diximus.

Si verè Cremonensis fuisset, erat reponendus inter Scriptores primo loco, cum antiquior mihi præsto sit, attamen hic eum recenseo, ne videar omittere, quòd Cremonense literarium negotium importet, & me scribere, scripturumq; pro veritate.

ANNO II AB. ORTU CHRISTI.

PUblius Alphenus Varus, qui & P. Alphenus Varrus, aliis absque prænomine Alphenus, immò & Alfinius, ut in *Jacobi Cruqui, & Theodori Pulmanni Commentariis in Horatium*, scribitur, Cremonenses inter Scriptores perantiquus annis aliquot ante CHRISTI DOMINI adventum, ejusque tempore floruit plebejo natus loco, nobilissimo prodiit ingenio, cujus eminentia natalium humilitatem abundè compensavit; Qui namque Domi sutrinam adolescens exercuit, altiori spe ductus vilem deseruit officinam, Romamque profectus, adhæsit Servio Sulpicio, sub quo legibus eam navavit operam, ut primi nominis Juris Consultus emerserit: Condidit enim

Di.

Digestorum libros XL, *&*
Responsa, nec non
Collectaneorum libros aliquot.

Quorum, secundùm citat. *A. Gellius Noct. Att. lib. 6. cap.* 5.; ut & quartum,ac trigesimum Digestorum. Ex his, unà cum Elucubrationibus aliorum veterum Juris Consult. conflatum fuit Jus Civile, ut habemus in digestorum lib. 1. de orig. Juris l. necessarium *§.* 22., mox in unum, Justiniano Augusto mandante redactum. His Alpheni Digestis in Epitomen redigendis præ cæteris insudavit Paulus I. C. Citantur autem in Pandectis, tùm ipsius Alpheni Digestorum libri, tùm,ut vocant,Epitomarum, sive Digestorum à Paulo Epitome contractorum libri VIII, & interdum pariter Alphenius ipse citatur, nullo notato librorum nomine, quod & non præteriit *Tigurinus Bibliothecarius*. Quibus monumentis præter profundissimam Juris prudentiæ cognitionem, insignem quoque Antiquitatis peritiam Alphenus ostendit.Quocirca rerum antiquarum curiosus *à Volaterrano* nuncupatus est *Anthropologiæ lib.* XIII.Ob tantæ propterea Doctrinæ merita,& Augusti familiaritatem, & præcipuorum ejus Ævi Poetarum amicitiam, contraxit.

Cultus in primis est Horatio, qui, ut cum ignobiliter quoque natis sapientiam degere doceat, utitur exemplo Alpheni, de quo *lib. VII. Sermonum Satyra III.* perurbanè inquit.

Si dives, qui Sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est Rex.
Cur optas, quod habes? non nosti, quid Pater, inquit,
Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam,
Nec soleas fecit: Sutor tamen, ut Sapiens quo?
Ut quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
Optimus est modulator ut Alphenus Vafer, omni
Abjecto instrumento artis, clausaque taberna,
Sutor erat: Sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex solus, sic Rex &c.

Hic autem Vafer pro Varo dici putatur ab *Henrico Glareano*. Sanè pro bono id Antiqui dicebant. Hinc *Helericus Acron*. Vafer autem astutus cordatus. Ita sensit & *Federicus Cerutus*, qui eadem verba in Paraphrasi Horatiana ita reddidit. *Ut Alphenus astutus, abjecto omni sutrinæ instrumento, & clausa taberna, cum evasisset in Clarissimum Juris consultum, Sutor tamen erat.* Pro Sutore verò Tonsorem legit *Jacobus Cruquius* in suis Commentariis, cui favet *Christophorus Landinus* scribens. *Alphenus Vafer Cremonensis, abjecto instrumento operæ tonstrinæ, quod in municipio exercuerat, Romam venit.* Quos tamen & communis lectio, & Veteres Horatii Scholiastæ Helericus, atque Porphyrion arguunt. Nam alter Alpheoum Vafrum Cremonensem memorat, qui abjecta sutrina, quàm in municipio exercuerat, Romam venit &c. Alter sic inquit

inquit *novus Rex & quicquid sibi assignat possit dici, ut Alphenus sutor, quamvis tabernam clauserit, & omne instrumentum sutrina vendiderit*. Ea verò ab Horatio scripta videntur in minori Alpheni fortuna, quippe inverisimile est, tanta cum libertate scripsisse Poetam, si Reip. Romanæ Principem vidisset. Non enim diù subinde privatam Alphenus egit vitam, quum anno ab V.C. DCCLIV. juxtà communiorem supputationem, quam secuti sunt *Cavitellus* noster, *Joannes Tarchamotta*, *Pompejus Viganus*, & *Bartholomaeus Dulcinus in Hystoriis*, aliique, qui à Nato Generis Humani Redemptore secundus fuit, Consularem adeptus est dignitatem, electus unà cum P. Vinicio P.F. P.N. dicunt Patritio Romano; Quamobrem ipsius exemplo, ad speranda laborum præmia Jurisprudentiæ Candidatos adhortatur *Petrus Lothichius in Catalogo Veterum Juris Consultorum hoc hexasticho*.

Ne spem proiiciat legum studiosa Juventus,
Admonet Alpheni sedula cura Vafri.
Sutor enim fertur parvam clausisse tabernam,
Jura, licet serò, perdidicisse tamen.
Hinc Roma Consul summos est nactus honores,
Et studio invenit, remque decusque suo.

Varum ante Lothichium id scripserat doctiss. *Alciatus* in Oratione Avenione habita. Alpheni exemplo ostendendo, Viros ex minimis ignobilibusque initiis sola doctrinæ commendatione ad maxima dignitatum decora ascendisse. Idem *Alciatus in Parerg. juris lib. 6. cap. 1.* Alphenum laudat & nonnulla ex Aristotele, & Plutarcho mutuatum fuisse declarat.

Tandem cum post Eos honores Alphenus decessisset, quinto CHRISTI anno à SPQ. R. publico ære solemniter elatus est, ut Auctores sunt *Acron & Porphyrion* ad præcitatum Poetæ locum. Meminit ipsius & *Alius Donatus*, ac *Pomponius* de Origine juris, & ex his *Campus noster non procul ab initio Annalium*, nec non *Conradus Gesnerus in Bibliotheca instituta*, *Joann. Andreas Quensted de Patria Illustr. Doctrina Virorum*, *pagina mihi* 202. *Auctores Elenchi IV. Scriptorum*, *nempè Joannes Neviganus*, *Ludovicus Gomesius*, *Joannes Fichardus*, *Joannes Baptista Ziletus*, & *Joannes Volfangus Freymonius*. Fuerunt qui eundem cum P. Quintilio Varro pariter Cremonensi (de quo suprà) Alphenum hunc existimarunt, sed perperam. Nam Contemporanei quidem fuerunt sed hic proletaria, ille equestri natus erat familia. Præterea, quo anno Alphenus Consulatum gessit, eodem, Quintilius Syriæ Præfectus legitur, ut notat *Salianus*; Unde liquet Doctorem Consuli supervixisse annis sex, contrà *Eusebium in Chronico*, qui Alpheno Quintilium præcessisse prodidit, tertio & vigesimo, ante Alpheni Consulatum, anno defunctum notans, quod & innuit Lilius Gyraldus IV. de Veteribus Poetis dialogo, ubi litem dirimit eorum, qui ne dum Cremonenses hos Varros, sed, &

Lucium; Varrum, ac Varrium Poetas à Virgilio & Horatio commemoratos confundebant. Neque defuit, qui Alphenum hunc nostrum autumarit à *Catullo* intelligi, epigr. XXVIII. ubi habes.

Alphene immemor, atque unanimis, falsе sodalibus
Jam te nil miseret, dure, tui dulcis amiculi, &c.

Cujus sententiæ fuit, & qui IC. nostrum unum eundemque ratus est cum Varro illo, de quo memoratus Poeta *Epigr.* 10. inquit
Varrus me meus ad suos amores
Visum duxerat è foro otiosum
Et Epigr. 19. Varrum nominat unico *V.* act. ibi
Suffenus iste, Vare, quem probè nostri,
Homo est venustus, & dicax, & urbanus.

Sed nullibi apud hunc Poetam Alphenum Varum nostrum intelligi, temporum ratio docet. Catullus enim cum Julio Cæsare floruit, Alphenus cum Augusto, & Tiberio, at clarius Just. Lipsius in lib. 3. Var. Lect. cap. 5. nostrum dubium exsolvit, scribendo primum Epigramma, quod in Alphenum inscribitur ficto & suppositio nomine & manifestè in Pompejum dirigi, cujus tamen nimiam potentiam cum reformidaret nón ausus est apertè, & palam in eum invehi, eaque omnia sub Ciceronis persona in Pompejum scripta eidem Lipsio videntur. Num autem Alphenus prolem reliquerit, est incompertum; Ego tamen haud absque sobole defunctum opinor, ejus quippe Filium, vel potius ex Filio Nepotem suspicor juniorem illum Alphenum Varrum, qui in Avi memoriam ita forte vacatus, si non literis, militia floruit anno post CHRISTUM Natum XX. Siquidem sub Vitellio stipendia faciens, gloriam, nomenque Germanica expeditione, & Cremonensi prælio contrà Othonem est meritus, modò Castrorum Præfectus, modò Batavarum cohortium ductor, ut auctor, est *Cornelius Tacit*; qui frequenter ipsius meminit *lib. II. III. IV. Historiarum*. Ex hac fortè progenie descendit alter Alphenus Varrus, & ipse Juris consultus, qui Principis Alexandri temporibus vixit, ut ex Lampridio colligitur. Quamobrem hunc cum seniore nonnulli confunderunt, ducentorum, & amplius annorum discrimen inter utrumque non observantes. Indicat hunc in Alpheni Consulis Vita *Bernardinus Buttilius Vicentinus*, cui, præter veterum Jurisconsultorum Vitas, debemus & aliquot Siculi Diodori de Græcorum Historia, & Alexandri Magni successoribus librorum latinam interpretationem.

Ex his Alphena gens propagata usque ad hoc seculum Cremonæ viguit, æreamque celeberrimi I.C. tamquam Familiæ Auctoris, iconem, ut nobilissimum antiquitatis monumentum Peregrinis ostendi solitam successores servaverunt. Durat & nomen Alpheno, agri Cremonensis Vico, quem ab Alpheno Consule nuncupatum affirmat *Vida* noster de tanto Viro scribens, *Actione* 2.

pag.

pag. 42. Existimo, non negabunt Cremonensem fuisse Alphenum unum inter illos vetustissimos Jurisconsultos, ex quorum responsis totum Jus Civile à Justiniano Imperatore conflatum, atque in unum volumen redactum fuit, id tot veterum Scriptorum testimoniis comprobantibus, qui etiam si minus nobis suffragarentur, certissimo argumento esset, quòd nunc etiam apud nos Alphenorum Familia extat, imaginemque Clarissimi Viri gentilis sui adhuc servant ex are expressam, eamque interdum Hospitibus & Peregrinis inter visenda Urbis ornamenta ostentare solent; Nominatur etiam adhuc in agro Cremonensi Vicus Alphenus, quem ab ejus Viri nomine vocatum fuisse, exploratum habemus.

Comes Carolus Cæsar Malvasia Bononiæ Patritius, eruditissimus antiquitatum investigator, cui cordis obsequia litavi ob amorem, quem mihi literis suis insinuat, in Opere inscripto *Marmora Felsinea Sect. 9. cap. 6.* refert ab eo detectum fuisse anno 1687. in Ecclesia Parochiali Divi Nicolai de Albariis ingentem cippum signatum hisce notis tantùm, ALFENIUS, cæteris sequentibus verbis exutum, & hæsitans an nativi fuissent Bononiæ Alphenii, an aliunde profecti, dicit. *Num istud nos penes præsentis stirpis germen ab eo Alphenio fluxisset, qui non longè hinc distans (Cremona, scilicet) ortus Romamque profectus &c.*

Aliæ quamplures antiquæ Inscriptiones Alpheniorum seu Alphiniorum leguntur.

Legitur & in argenteo nummo apud *Goltium pag. 223. P. Alphinius P. F. Varus.*

Extant in Pandectis ex Alpheni Digestis Leges ut in ipsarum Indice notat Jacobus Labittus p. 13. Cap. 73. quas hìc subnecto juxta ejus adnotationem.

Ex lib. II.	Ex lib. V.
L. 17. Si servit. vind.	L. 42. Ex quibus cav. ma.
L. 5. Si quadr. paup. fec.	L. 44. De hæred. instit.
L. 53. Ad leg. Aquil.	L. 14. De pecul. lega.
L. 26. Comm. Divid.	L. 2. De his quæ pro non script.
L. 16. De ser. corrup.	L. 27. De cond. & dem.
L. 16. De in rem. ver.	Ex lib. VI.
L. 11. De peric. & commo. revénd.	L. 76. De Judic.
L. 26. De act. emp. & vend.	L. 57. De rei vind.
L. 30. Locat.	Ex lib. VII.
L. 43. De dam. infec.	L. 50. De recept.
L. 14. De exception. & præscript.	L. 29. Loca.
L. 20. De oblig. & act.	L. 28. De aur. arg. mund. leg.
L. 202. De verb. signif.	L. 26. De oper. libert.
Ex lib. IIII.	L. 15. De Publican.
L. 6. De manumis.	L. 7. De manumissio.
L. 14. De statu lib.	L. 203. De verb. signi.

Scilicet ex primo & tertio libro, & reliquis post septimum leges nullæ desumptæ sunt, sed ipsius tantùm Alpheni citantur ex lib.

l. L. 25. qui testam. fac. pos., & ex libro 39. L. 21. De neg. gest. Citatur & alibi Alphenus nullo relato librorum nomine, aut numero, nempe

L. 2. De orig. Juris.	L. 12. De instruc. vel instrum. leg.
L. 5. De rei vind.	L. 9. De dam. infec.
L. 8. Si servit. vind.	L. 2. De aq. & aq. plu. ar.
L. 20. Ad leg. Aquil.	L. 10. De libera cau.
L. 65. Pro soc.	L. 67. De solutio.
L. 18. De contr. empt.	L. 77. De verb. signi.
L. 74. De leg. lib. 2.	L. 87. Eod.
L. 29. De leg. lib. 3.	L. 239. Eod.
L. 6. De dot. prӕleg.	

Quia verò totum Digestorum Alpheni Opus in compendium redegit Paulus IC. inter Antiquos celeberrimus ad libros VIII. restringens, qui libri, Epitomarum Pauli, sive Epitomatorum Alpheni Digestorum nuncupantur, ex his itidem in Pandectas hæ collatæ sunt leges, nimirum

Ex lib. I.	L. 58. De rei vind.
L. 34. De usurp. & usuc.	L. 27. Commu. divid.
L. 3. De interd. & releg.	L. 7. Ad leg. Rod.
L. 15. Commu. præd.	L. 71. Pro Soc.
Ex lib. II.	L. 12. De per. & com. rei vend.
L. 44. De evict.	L. 14. Eodem.
L. 45. De hæred. insti.	L. 27. De act. emp.
L. 106 De lega. lib. 1.	Ex lib. IV.
L. 60. De lega. lib. 3.	L. 45. De evict.
L. 22. De annu. Leg.	L. 24. De aq. & aq. plu. arc.
L. 12. De usu, & usufruc. leg.	L. 38. De acq. rer. Domi.
L. 16. De instruc. vel instrum. leg.	L. 57. De furt.
L. 15. De pecu. leg.	L. 30. De ser. pręd. rust.
L. 35. De solutio.	L. 19. Ad exhib.
L. 11. De usufruc.	L. 40. De contr. emp.
L. 16. De Servit. pręd. urb.	L. 205. De verb signi.
L. 29. De Servit. pręd. rusti.	Ex lib. V.
L. 28. De cond. & dem.	L. 31. Loca.
L. 204. De verb. signi.	L. 33. De servit. præd. urb.
Ex lib. III.	L. 36. De condic. indeb.
L. 30. Loca	L. 30. De pignor. act.
L. 23. De præsc. verb.	Ex lib. VI.
L. 19. De pact. dota.	L. 62. De re judic.
L. 8. De fund. dot.	Ex lib. VII. nullæ desumptæ
L. 38. De Don. inter Vir. & Ux.	Ex Lib. VIII.
L. 6. De Supel. leg.	L. 61. De leg. lib. 3.
L. 9. Si pars hæred. petat.	L. 40. De usu, & usufruc. lega.

De eodem plures alii, & præcipuè *Brison. de Verb. signif. Famusius Campanus de Illustr. Ital. Famil.* alioqui doctissimus scriptor,

ex Bi-

ex Bibliotheca mundi Henrici Barcellii nostrum Autorem vocat perperam Alferum Varum, quando non sit error præli.

ANNO XXIIII. AB ORTU CHRISTI.

QUinctilius Varrus, sive, ut apud aliquos legitur, Varus Quintilius, superioris Quintilii filius, non tàm patria nobilitate, quàm Cæsaris Germanici, cui gener fuit, affinitate nobilis, nec tàm paterni nominis, quàm ingenii hæres, inter egregios Oratores locum habuit. Maxima ejus laus in inventione, in qua valdè acutus prædicabatur. Memoratur præ cæteris ejus *declamatio Romæ habita contra Incestam, quæ, ut lex jubebat, de saxo dejecta, invocato Vestæ numine, non periit.*

Comprobatum artificium: quod tamen gratius accidisset, si favore damnatæ fuisset excogitatum, ut sensit Cassius Pius, vir tunc eloquentia præclarus. Sed Varro probabilior visa contraria opinio, quam & defenderunt illustres ejus temporis Oratores, Portius Latro, Pastor Ajetius, Arellius Fuscus pater, Fulvius Sparsus, Junius Bassus, Albutius Silus Novariensis, Argentarius, Cornelius Hispanus, Romanus Hispo, Triarius, Pompejus Silo, Marylius, Otho Junius, qui librum de coloribus edidit, & Diocles Carystius insignis non modò Rhetor, sed & rationalis sectæ Medicus; extat ejus declamationis fragmentum apud *L. Annæum Senecam lib. 1. controversia III.* Quo ex loco transcribere non piget, quicquid philosophus ille de hoc Quintilio scripsit, cum præsertim hinc duntaxat constet, Varrum hunc infelicis ductoris filium, Cæsarisque Germanici generum fuisse; Inquit igitur Seneca: *Declamaverat apud illum banc ipsam controversiam Varus Quintilius, tunc Germanici gener, ut prætextatus: cum descripsisset circunstantem turbam dolentem, quod tam citò oculis pæna subduceretur dixit: Exaudierunt Dii Mortales Populi vota: Incestam, ne citò præceps supplicium transcurreret, revocaverunt. Cestius multa contumeliosè dixit in ipsam sententiam. Sic inquit, quomodo quadrigas revocaverunt? nam & ante posuisti similitudinem, quia & bæc de carcere exierat: Cum multa dixisset, novissimè adjecit rem, quam omnes improbavimus. Ista negligentia pater tuus exercitum perdidit. Filium objurgabat: Patri maledixit*; quæ si attentiùs observasset *Justus Lipsius* constantiùs affirmasset, Varrum hunc superioris filium. In hunc enim solummodo sensum de ipso locutus est in Commentario ad Tacitum, opportunè citandum. *Censeo filium esse infelicis patris, qui in Germania cæsus.*

Cum Germanico autem affinitatem contraxisse hunc Quintilium, testis, præter Senecam, Cornelius Tacitus, qui solus, quem viderim, maternum ejus genus monumentis mandavit ad annum V.C. DCCLXXX. Nimirum Claudia Pulchra natum docet, Agrippinæ majoris sobrina, & sic de Augusti posteritate. Di-

gnis

gnis tanta nobilitate moribus matrona, sed quia prædefunctus ejus Vir Quintilius infanda cæde sublatus est, eam Tiberii Cæsaris crudelitas in conjunctos falsis petitam criminationibus perdidit, quas & Tacitus refert, qui ad annum, antecedentem scriptum reliquit. *At Romæ commota principis domo, ut series futuri in Agrippinam exitii inciperet, Claudia Pulchra sobrina ejus postulatur, accusante Domitio Afro. Is recens pretura, modicus dignationis, & quoquo facinore properus clarescere, crimen impudicitiæ, adulterum Furnium, veneficia in Principem, & devotiones obiectabat.* Injustitiam tamen accusationum Agrippina impavidè attendit, quæ & omnes ingenii nervos ad servandam consanguineam intendit. Unde Tacitus. *Agrippina semper atrox, tum & periculo propinquæ accensa, pergit ad Tiberium, ac fortè sacrificantem patri reperit, quo initio invidiæ non ejusdem ait mactare Divo Augusto victimas, & posteros ejus insectari; Non in effigies mutas divinum spiritum transfusum, sed imaginem veram cælesti sanguine ortam intelligere discrimen, suscipere sordes, frustra Pulchram præscribi, sui sola exitii causa sit, quòd Agrippinam stultè prorsus ad cultum delegerit, oblita Sosiæ ob eandem adflictæ.* Irritus tamen cecidit tantæ patronæ labor, ut quæ surdis, (quod ajunt) auribus loqueretur. Hinc idem Tacitus. *Audita hæc raram occulti pectoris vocem elicuere, correptamque Græco versu admonuit, ideo lædi, quia non regnaret. Pulchra, & Furnius damnantur.* Quia, & improbus accusator eo facinore ad majores honores emersit. Subjunxit ideo Cornelius. *Afer primoribus oratorum aditus, divulgato ingenio, & secuta adseveratione Cæsaris qua suo jure disertum eum appellavit. Mox capessendis accusationibus, aut reos tutando, prosperiore eloquentia, quàm morum fama fuit.* Insolentior his factus Domitius, ut Tiberii gratiam meliùs iniret, quà fraude Pulchram perdiderat, eadem, ut ejus filio Quintilio exitium proximo anno intentavit. Quamobrem Tacitus hujus Varri cum Germanico propinquitatem, Tiberiumque ipsi absocerum innuens, nec non Claudia Pulchra natum docens, ait ad annum sequens. *Sed ut studia procerum, & largitio Principis adversùm casum solatium tulerant: ita accusatorum major in dies, & infestior sine levamento grassabatur. Corripueratque Varum Quinctilium divitem, & Cæsari propinquum Domitius Afer, Claudiæ Pulchræ matris ejus condemnator; nullo mirante, quòd diu egens, & parto nuper præmio malè usus, plura ad flagitia accingeretur.* Amicus ipsi fuerat Publius Dolabella, sed & hic Domitio forsan instigante in proditorem descivit; Ideò Tacitus *Publium Dolabellam socium delationis extitisse miraculo erat, quia claris majoribus, & Varo connexus suam ipse nobilitatem, suum sanguinem perditum ibat. Restitit tamen Senatus, & operiendum Imperatorem censuit, quod unum urgentium malorum suffugium in tempus erat.* Ociabatur tunc in Campania Tiberius, qui mox abjectà Reip. cura in Capreas secessit. Quocircà Varum à cæde servatum verosimile videtur.

Non

Non diu tamen supervixisse crediderim, quum, ut probare nitor, Agrippinæ minoris Maritus primus extiterit, quam Tiberius postea Gn. Domitio tradidit A.V.C. DCCLXXXI. ut in fine IV. Annalium libri Tacitus prodit. Siquidem, ut adducta Senecæ verba sonant, *Varus Quinctilius tunc Germanici gener*, eam affinitatem (ut indicant) Germanico vivente contraxit. Quod ad minus ante octennium fieri oportuit, quum Germanicus diem objerit Romæ DCCLXXII. ut apud Tacitum. Unam autem ex tribus Germanici filiabus Agrippinam tunc viro aptiorem fuisse, major ipsius ætas est argumento. Præterquamquòd constat, Drusillam, & Liviam minores natu sorores multò post nuptui primum datas, anno scilicet V.C. DCCLXXXVI. ad quem Tacitus. *Ser. Galba, L. Sulla Coss. diù quæsito quos neptibus suis maritos destinaret Cæsar, postquam instabat virginum ætas L. Cassium M. Vinicium legit*, aliquid ad rem sensit & *Justus Lipsius*, qui Varum Quinctilium alicujus minorum Agrippinæ sororum maritum non audens constanter asseverare, legendum reliquit in Stemmate Augustæ Domus *Livia (sive Livilla Svetonio) quæ eadem Julia est Tacito, & Dioni: Nupsit M. Vinicio. Huic sive alteri è sororibus maritus antea Quinctilius Varus, quem generum Germanici vocat Seneca lib. 1. controv. 3. & aliquid Tacitus.* Lipsio adiiciendus est *Franciscus ex Comit. Berardis Capoccius Cuccinus in suo libro dell' Agrippina minore nuncupato vol. 2. pag. m. 80.* ubi Quintilium Varum Agrippinæ minoris consanguineum affirmat. Si minorem itaque Agrippinam duxit Quinctilius, illud quoque Patriæ gloriæ accessit, ut nedum Cæsareæ nobilitatis, sed & singularis eruditionis matrona fuerit aucta. Proditum enim est, Agrippinam hanc Neronis Impe. postea Matrem, Commentaria scripsisse, quibus, ut ait *Tacit. lib. 12.* qui aliqua inde transtulit in sua Historia à Scriptoribus Annalium non tradita, *vitam suam, & casus suorum posterior memoravit*. Eam citat & Plinius, qui narando Neronis nativitatem ex ejus elucubrationibus in septimum retulit librum *cap. 8.* Quod & notavit *Gesnerus in Bibliotheca Instit.* Cæterùm Varrorum familia floruit, & in Pompejo Varro, de quo *Horatius lib. 2. Od. 7. & Arrio Varro*, de quo plura Tacitus in Historiis.

ANNO XLIII.

S. Barnabas, de quo *in Act. Apost. 4.* in fine legitur. *Joseph autem qui cognominatus est Barnabas ab Apostolis (quod est interpretatum Filius Consolationis) Levitus Cyprius genere &c.* ex septuaginta duobus Redemptoris nostri discipulis ad Apostolatus apicem evectus, cujus cælesti doctrina cum Cremonenses se in Christi Fide institutos glorientur, inter Patriæ nostræ Sacros Doctores priori loco est connumerandus. Fuisse illius Pharisæi nomine

ne Gamalielis Legisdoctoris honorabilis Universæ plebi Alumnum testatur *Peregr. Merula in Sanctuario Cremonæ*, *& Sigonius de Regno Italiæ lib.* 1. scribit. *Addidit inde Urbi Mediolano decus, quod Episcopum, ac Doctorem Barnabam, Christi D. N. Discipulum nacta est*. Ejus & summæ Doctrinæ innumeri penè Auctores afferunt monumenta, unde illos silentio præteribo, dum mihi sufficit Sanctissimum Virum Cremonensium Præceptorem Divinis in rebus indigitare ut asserunt *Plac. Pucinellus in Zodiac. Mediol. Eccles. p.* 1. *Ughell. Ital. Sacr. Tom.* 4. *col.* 781. *idem Merula loco cit. de Cathedr. Eccles. Joseph de Nigris, Avunculus meus Amantiss. Eccles. Colleg. S. Johannis in Cruce Archipresbyter in suo Cremon. Eccles. Martyrologio*, quod peregregiè nunc erudit ad typos. Quinimò fuisse Cremonensium Protepiscopum innuit *Blas. Rubeus* in lit. nuncupatoria suæ Tabulæ dypticæ Epis. Cremon. antepositâ ubi *Vos autem Ill. & Ad. RR. PP. interim dum reliqui Pontifices, qui fuerunt à Sanctissimo Barnaba usque ad Stephanum Romanum è tenebris eruantur, quod ut quamprimum fiat &c.* Verùm cum hujus Præsulatus aliud mihi non constet decus, adeò insigne Mediolanensibus eripere nequeo, tum maximè cum Divum Barnabam tanquam Cremonæ Episcopum ad hunc annum XLIII. non repotuissem, scio enim nullum Episcopum electum fuisse nisi post erectam Romanam sedem anno Christi XLIV. vel sequenti, juxta varias opiniones. Circa supputationem Chronologicam sui S. Barnabam scripsi ad an. XLIII. ut *Cavitello Hist. Cremon.* in suis Annal. adhæream, cum varia in hac causa legam. *Baronius, & Gordonus* expeditionem S. Barnabæ in Italiam referunt an. LI. *Ricciol. in Chronolog. tom.* 3. *p.* 1. *catal. an. XL. Ripamontius & ipse Hist. Mediol. lib.* 1. *pag.* 17. convenit cum Baronio, inquiens verò *quem tamen alii* numerum variant pro sua quisque supputatione, & sensu detrhaentes, & addentes, &c.

ANNO LIV.

Sabinus primus Cremonæ Episcopus, à Divo Barnaba primis Evangelicæ fidei rudimentis instructus, sedit in loco Buschetti nuncupato, ad secundum ab Urbe lapidem, Amicitiam Divi Syri Episcopi Ticinensis excoluit, ut refert *Pereg. Merula in Sanctuario Cremonæ pag. mihi* 317. indicans compertum habuisse in nonnullis venerandæ antiquitatis, & auctoritatis manuscriptis hæc verba contineri: *Ad hunc, idest Sabinum, tamquam ad anchoram undelibet conveniebant Cives, finitimi, alienigenæ, inter quos Syrus Primus Ecclesiæ Ticinensis Episcopus tandiù cum Sabino nostro in iis oris consistere voluit, quandiù totam Regionem, quæ ad superiorem agri Cremonensis partem vergit, Christi Nomini adjunxit, cujus rei memores Posteri, Tractum illum de Syri nomine Syricinam hodie Sorexinam dixerunt*, Ædemque ibi D. Syro dicatam post aliquos annos

annos erexerunt. Plura prophana Numinum ſimulachra, & Idola deſtruxit, ac inter alia celebrem Jovis Aram, quæ in loco *Jovisaltæ* (vulgò *Genivolta*), erigebatur. Senio tandem, & meritis gravis ad celeſtem Patriam evolavit, in loco ad primum lapidem, qui de Sabini nomine, Sancti Sabini locus appellatur uſque ad hanc diem, *de eodem Abb. Ugbell. in Ital. Sacr. tom.* 4. *Peregr. Merula in Catalogo Epiſc. Cremonæ. Hieronymus Balladorius in narratiuncula* præmiſſa Vitæ Sancti Homoboni. *Breſſian. in Corona &c. & Roſis, & Violis*, qui refert manuſcriptum Chinelli de Summis, & Commentaria manuſcriptum Joan. Franciſci Mariani.

Poſt hunc Epiſcopum nonnulli recenſent, Sanctam Babylam, fulti auctoritate *Jacobi Philippi Bergomenſis in lib.* 3. Supplementi, ubi de Cremona, atqui hallucinatio deſſumpta, fuit cum in noſtra Cathedrali Corpora venerentur SS. Babylæ, & Simpliciani Martyrum, ex quibus Babyla fuit Patriarcha Antiochiæ, ex Vico Plebis Sancti Jacobi, translata anno 1460. ut notat Cavitell. ad eundem annum, & ut fuſiùs, cum de Simpliciano ſermo erit, dicemus.

Animadvertendum quippè duco in hoc opere, me tantùm chronologicè, & vellicatim Epiſcopos Cremonæ natos memoraturum, & præcipuè illos, qui ex profeſſo aliquid ſcripſerunt, quum de omnibus Cremonæ Epiſcopis extenſam Chronologiam condere, Deo benè fortunante aggrediar; Namq; plerumque ſæpius opinione diſſentiunt Tabula dyptica Blaſij Rubei, & Series *Abb. Ughell. in Ital. Sacr. tom.* 4. nec non etiam in paucis quidem differt ab iſtis Diacoſmus Peregrini Merulæ; ideòque modici non erit laboris, permulta conciliare, & opportunè corrigere.

Vivente Sabino anno circiter LXXII. poſt Chriſtum natum, mihi Chronologiæ ratio indicit ſub exercitu Antonjj, Veſpaſiani Ducis (heu nihil referri poſſe crudelius credo, aut lachrymabilius) per quatriduum ſuffeciſſe Cremonam, & omnia ſacra, prophanaq; exuſta, quæ paulò poſt reſurgens ex Veſpaſiani hortatu, Fora, Templa, aliaq; diruta ædificia elegantiori forma reſtituit: innuit *Tacitus hiſt. lib.* 3. de quo fuſo calamo locuti ſumus in proemio.

Veruntamen ubi Tacitus loco antecitato inquit *per quatriduum Cremona ſuffecit, cum omnia ſacra, prophanaque in igne conſiderent, ſolum Mephitis Templum ſtetit ante mœnia, loco, ſeu numine defenſum*: quænam fuiſſet hæc Dea Mephitis (quam Memphitim Cavitellus, & Campus ac nomine maſculino, ceu *Leander Albertus*, & alii perperam appellant) & ubinam ejus Templum, eruditionum facula, ne ſudoribus parcam, illuſtrabo. Mephitim, Deam Antiqui putaverunt Tetri Odoris, ita *Lil. Greg. Gyral. de diis Gentium Syntag.* 1. & Secius in Virg. 7.

Sævamq; exhalat opaca Mephitim

pro terræ pædore ex aquis ſulphuratis, atq; corruptis proveniente, *& Plinius Hiſt. not. lib.* 2. *cap.* 93. in Hirpinis Anſancti ad Me-

phitis ædem locum, quem, qui intravere, moriuntur. Quare Cremonenses in caligantium sæculorum fætidissimis tenebris similem Deastrum graveolentem adorarent, non mirum si *Aurelius Prudentius* contrà Symmachi librum cecinit:

Quicquid humus, quicquid Pelagus mirabile gignit
Induxere Deos, colles, freta, flumina, flammas,

Quinimmò *Boscornius in Orat. de Theolog. Paganorum.* Tot, inquit, dii prodiere, quibus recensendis non sufficiunt numeri omnes Arithmeticorum. His insuper accedet, quòd tamen nisi præfata Lectoris venia nolim referre, crepitus ventris non modò Mercurio sacer, & bonæ fortunæ nuncius, ut est apud Homerum in Hymno Mercurii, verùm inter Ægyptiorum numina fuit ex testimonio *Clementis Romani in Recognitionibus*: cur, inquam, Mephiti Cremonenses nostri sacrificarint, exceptum habeo à *Defendente Laudio de Civitate Laudæ disc.* 3. qui cujusdam scriptoris anonymi hæc adfert. *Neque mirum est, Cremonenses ad Padum locis humidis, & uliginosis Mephitim coluisse ad avertendam aeris corruptionem, quemadmodum Romani Cluviam, & Sterentium coluerunt.* Non longè ab anonymo sentire videtur *Sigon. lib.* 1. *de Regno Ital.* loquens de Alboino; *erant vasta inter Cremonam, Laudamq; paludes ab Ollio, Serio, & Abdua amnibus editæ, eædemq; multæ, sed incultis tunc insulis interstinctæ.* Frigida igitur hac de re Cremona à Virgilio, ni fallor, vocatur in carminibus ad Aufidium Bassum. In Urbe quoq; Laudensi impensè excolebatur, si adhuc prostat ad Divi Romani, ut innuit idem *Laudius* hic lapis

MEFITI
L. CÆSIUS
ASIATICUS
VI VIR FLAVIALIS
ARAM ET MENSAM
DEDIT L. D.D.D.

Locus Datus Decreto Decurionum postremæ Inscriptionis literæ explicantur. Ubi verò Templum esset, Cavitello adhæreo. Ipse elatum extrà Portam Brixianam ante mænia, extrà Urbem, procul dubio significat. Hæc Porta Brixiana memoratur ab *Alex. dier. Genial. lib.* 4. *cap.* 16. Porta omnium Sanctorum hodienùm appellatur. Ego nimirum hoc Templum constitisse autumarem, parùm distans ab ædibus Divo Bernardo Abbati sacris in Cremonæ proastiis; Nam *Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonæ*, scribens de enarratis ædibus Divi Bernardi, asserit ibi propinquas, Sicardi Ep. Cremon. temporibus, qui vixit ad annos 1185. extitisse alias ædes, *Ecclesia Templi*, nuncupatas; unde facillimè arguere possumus à Templo illo Mephitis notissimo, Ecclesiam illam Templi Antiquos denominasse, ipse quidem Merula in Sanctuario antecitato, agens de Cænobio Divæ Monicæ, scribit, Mephitis Templum adfuisse in loco Pipiæ, seu Columbæ nuncupato,

nunc

nunc propè ædes cultas per Ven. Capucinos, ubi antiquitùs quædam Moniales degebant. Parum quidem, seu nihil dissamus tum à situ, cum à sententia. Non benè igitur *P. Cimarellus* (quum Cremonæ antiquitates, ut ipsemet fatur, lustrabat, *in suis disc. Philosoph. disc. 1.*) tradens, Mephitis Templum adesse, ubi hodie in Foro Majori est Baptisterium, hoc enim insigne ædificium, & nobile architecturæ portentum anno sal. 1167. ceu Patriæ monumenta docent, erectum fuit.

LXXXVI.

Felix I. secundus Cremonæ Episcopus ab Chronologis adnumeratur, degit & ipse in Vico Buschetti, cùm Civium asperitas in orthodoxæ fidei exordiis ipsum in Urbem admittere recusaverit, ad quam rem juvat allegare, quæ Sigonius scribit de Ep. Bonon. lib. 11. etenim decreto Pontificio cautum erat, ne civitatibus nisi Fidelium copia affluentibus Episcopi præberentur, ne dignitas eorum vilesceret. Plures passus fuit ærumnas: tandem pro ovibus suis animam Deo tradidit, non procul à Patria, in loco S. Felicis ab ejus nomine adhuc nuncupato, sedente Anacleto Pont. Max. *Abbas Ughellus in Ita. Sacr. tom. 4. Merula in Catalogo Episcoporum, Cavitellus in Annal.*

Gorgonius Vir non sine commendatione ingenii, & probitatis memorandus, tertius in Patriæ præsulatu renidiut. Ut liberiùs, atque faciliùs Religionis officiis, & animo suo indulgere posset, parùm ab Urbe distans, & ipse moram traxit in loco S. Gorgonii appellato, nunc corrupto vocabulo S. Grigoni, quo tempore ad superos conscenderit, ex veterum lectione nihil certi habetur, *idem Merula*. Marinus post multorum annorum intercalarium cursum ab obitu Gorgonii Protomystes Cremonensis creatur. Magna solertia, & incredibili cura Populum sibi commissum in fide catholica confirmavit, nulli parcens labori. Quievit in Domino extrà Urbem in Vico, nunc S. Marini, ab eodem denominato, haud longè ab illo S. Felicis, *Merula catalogo cit.*

Simplicianus post Marinum, cùm esset vir gravissimus, honestis, & piis artibus eruditus, inter Præsules Patriæ quartus in ordine connumeratur, verùm circà ejusdem gesta in tenebris versamur. Auderem utique dicere, hunc fuisse illum Simplicianum, cujus gloriosa lipsana unà cum corpore D. Babylæ, ut diximus, catholicè veneramur in Cathedrali Cremonæ. Pia namq; ac Deo grata est illa devotio, inquit Stapletonus in Promptuario Catholico *p. 1. pag.* 292. qua non tantùm Deum ipsum, sed & sanctos ejus, nec tantùm personas sanctas ipsas, sed & quicquid ipsarum est, atq; ad eas pertinet cum fide, & pietate ordinata complectimur. Blateret quicquid vult contrà Tridentinum concilium Martinus Chemnitius, seu Kemnitius cum aliis in Exam. ejusdem con-

cil. Fuit quidem Episcopus, & Martyr Simplicianus, ut innuit *Cavitellus in Annal.* ad allegatum annum 1460. ar nihil dum suo ævo compertum habuit cuinam Urbi præfuisset. Sed ipsum Cavitellum audiamus. *Et anno* 1460. *ex Vico Plebis S. Jacobi diœcesis Cremonensis, die* 18. *Octobris, translata fuerunt Cremonam, & in Ecclesia ibi Cathedrali reposita ossa Divorum Babylæ, & Simpliciani Martyrum, ex quibus Babyla fuit Patriarcha Antiochiæ, & Simplicianus fuit etiam Episcopus, sed non reperi cujus Civitatis, & quo tempore fuit martyrio affectus, & quorum ossa asservabantur in arca marmorea in Ecclesia ipsius Plebis, dicata D. Jacobo Apostolo, jam annis circiter tercentum in eam translata ex jussu Reginæ Mathildis, dum eam, & alias Ecclesias ex diœcesi Cremon. erigi fecerit in Plebes.* Hactenus bonus ille senex, cui addendo *Merulam, & Ughellum*, de hoc Simpliciano Episcopo nostro loquentes, in mea calipedare sententia minimè crederem.

CCXXXVII.

S. Bassanus Vir pietate, & sapientia illustris unà cum Marino Archiep. Mediolanensi, Permerio Ep. Cremonensi, Maronio Novariensi, Mallutio Laudensi inter Ursulani Sodalitii numerum Martyrii palma cooptatus, & coronatus hoc anno, die 21. Octobris; Episcopali dignitate præditum fuisse, ex antiquis monumentis colligitur. Hic itaque nomen ejus gloriosum repono. Tanti pro Christo Athletæ vitam descripsir Joseph Brescianus, & edidir Cremonæ 1653. per Joannem Petrum de Zannis. Ab sequenri asserrione ex opusculo Bresciani deprompta, Lector non modico oblectamento teneberis.

Nos Joannes Blanchembergh, Dei graria Monasterii Beatæ Mariæ Virginis de Veteri Monte Abbas, S. Th. Doct., Ordin. Cisterciensis Vicarius Generalis.

Notum facimus Universis, quòd in Ecclesia nostra de Vereri Monte jam à tercentis, & pluribus annis, S. Bassanum Martyrem Cremonensem, & (ut veteres inscriptiones insinuant) etiam Episcopum, piè scimus veoerari, & caput quidem ejus statua pectorali clausum, inter primarias Templi servari reliquias; Corpus verò cum aliis Ursulanæ Sodalitatis Marryribus apposiro nomine proprio fuerit honorarum. Rogatu verò Illustrissimi, & Reverendissimi Francisci Vicecomitis Episcopi, Excellenrifs. D. D. Præsidentium, & Rev. Patrum Societatis Jesu Civitatis Cremonensis, necnon R. P. Hermanni Crombach, Procuratoris eorundem, Coloniæ existentis, precibus inclinati donavimus ossa duo, majus unum inregrum Templo Collegii Societatis Jesu dictæ Civitatis Cremonensis, alterum verò minus, ac in vna extremitate paulum fractum, R R. PP. Somaschibus Collegii S. Geroldi ejusdem Civitatis consignandum, qui Coloniam S. Geroldi Re-

liquiis

liquiis decorarunt, ut in duabus Ecclesiis loci ejus, à quo S. Bassianus prodiit, celebrentur. Involvimus autem dicta sacra ossa viridi bisso, tam charta, quàm sigillo nostro minori munivimus, & in arcam ligneam, oblongam, quadratam, intus colore ceruleo tinctam, & gossipio stipatam, foris rubeam bisso undique coopertam, & capreis retinaculis clausam, inclusimus. Posteà charta tectam, & serico funiculo tribus in locis nostro sigillo majori firmatam, deni que viridi cerato panno involutam, R. P. Hermanno Crombach Societatis Jesù tradidimus, ut prima opportunitate securè transmittatur in Italiam, & in duobus dictis locis Cremonæ piè, ut confidimus, S. Bassianus Martyr honoretur. In quorum omnium fidem has litteras conscriptas, nostro sigillo, manusque propriæ subscriptione munivimus. Coloniæ die 26. April. Anno Dom. 1652. Sub. Joannes Abbas.

Maternus Sextus Cremonæ Mystagogus propter ingenii modestiam, & egregiæ vitæ probitatem huic Ecclesiæ præfuit, & profuit, juxtà illud *Divi Augustini lib. 19. de Civit. Dei cap. 19.* ut intelligat, non se Episcopum esse, qui præesse dilexerit non prodesse. De hoc pariter multa deficiunt propter antiquorum incuriam, adeo ut Anto. Campus, & Cavitellus, ubi de primis Episcopis Cremonæ agunt, in maxima, & nominum, & temporum perturbatione versentur, *de eodem Merula, & Ughellus.*

Cassianus Vir probus, & plus, cum sine Pastore, per diuturnam intercapedinem, Ovile Cremonense disperderetur, ad dignitatem Episcopalem provectus, summo in cœlestis doctrinæ studio, & omni religionis conatu, errantes concives in viam veritatis æternæ direxit, oves ab hædis discludendo, *Merula, & Ugellus.*

Sixtus Patriæ Præsul, defuncto Cassiano, datus est, optimis moribus, ingenii elegantia, integritate vitæ illustris. Non voce tantùm, sed factis se præbuit verum disciplinæ Catholicæ exemplar. Ab ejus nomine Sixti locum, nunc Sexti, per quinque mille passus ab Urbe vocatum opinor. Est ejusdem mentio apud *Merulam, & Cavitellum.*

Florianus Sixto fuit subsecundarius in Episcopatu, & nonus inter Antistites Cremonenses recensetur. Homo verè, ut definitur *à D. Joan. Chrysostomo in Job.* justus, verax, irreprehensibilis, & recedens ab omni opere malo. Primus in Patria novam extruxit Ecclesiam, ut unicus Deus Christus Crucifixus excoleretur. Fuerunt enim apud gentes ad minimum tricies sex mille dii, ut Veteres adnotarunt, præter Deos manes, idest, parentum, & consanguineorum spiritus, quos pro diis habebant, quibus sacrificabant, & ad quorum sepulchra comedebant: at prolixiùs legatur

D. Gre-

D.Gregor. Nazianzenus orat. 2. de Theologia. Verùm sedit & ipse extra Urbem ob impios Christianæ Fidei persecutores, & fortasse à quarto milliario, in loco ad hanc diem, S. Floriani dicto, ut adnotat *Cavitellus in Histo. pag. mihi* 16. inquiens de Episcopis: *Habitaverunt coacti, ut se asservarent incolumes ab impiis Religionis Christianæ persecutoribus extrà Cremonam, & in ejus Suburbiis, ibi constructis Sacellis, adhuc ab eorum nominibus nuncupatis*. Post Florianum anno 320. quo ferunt, eundem ad superos evocatum, adfuere Episcopi, ut est initio Tabulæ dypticæ Blasii Rubei Stephanus Romanus anno 342. Sirinus natione Græcus, & anno 380. Auderius & ipse pariter Græcus.

A. CCCLXXXXI.

Conradus Cremonensis à Syricio Rom. summo Pontifice, post Auderii interitum, Patriæ Præsulatum obtinuit. Alumnus Sirini Græci, pietate, doctrina, & charitate per annos sexdecim gubernavit Ecclesiam. Meritis gravis opprimitur, ut elevetur ad Cœlites, anno 407. sub Pont. Max. Innocentio I. ac Rom. Imperatore Honorio. *Ughellus Rubeus, Merula, & Brescianus in Ros. & Violis.*

A. CCCIIC.

S. Eusebius Abbas, & Monachus Betlehemita, cujus festum Romana Ecclesia celebrat die 5. Martii singulis annis, quamvis gloriosissimus ejus obitus secutus fuerit die 14. Augusti, anni 429. individuus S. Hieronymi Amicus, peregrinationis Hierosolimitanæ comes, ac Discipulus constantissimus, cui morienti oculos clausit. Scripsit suo tempore subsequentes libros *de Crucis misterio, ostendens constantiam Petri, & Apostolorum ex ipsamet Cruce, & integra fide vim, & efficaciam habuisse, ut Gennadius, & Honorius de Illustr. Eccles. Scrip.* Epistolam notissimam, quæ facit prolixum volumen de obitu S. Hieronymi, B. Damasio Episcopo Portuensi, & Theodosio Senatori Romano directam; hanc habeo penès me italico sermone traductam, Parmæ excusam anno 1489. per Matthæum de Codecha.

Extat & inter opera S. Hieronymi Tom. 9. sect. 3. editum Romæ in Ædibus Popu. Romani 1572. à pag. 402. ad 427.

Item in eodem Volumine.

Epistola ad Oceanum de Vita Clericorum inscripta, *Sophronius, Eusebius, Hieronymus Oceano suo salutem.*

Epistola ad Cyrillum Alexandrinum.

Epistola contra Valerianum Pelagianum, qui se Cyrilli amicitiæ insinuare studebat.

Hæc ex antiquo Codice, qui MS. pervenit ad manus Doctissimi Card.

Card. Sirleti transiit ad Card. Baronium Hist. Ecclesiasticæ Principem, à quo collata est in Tomum V. Annal. Ecclesiast. ad annum 417.

Fertur, & alia scriptis mandasse, ut innuit Platina noster in Sixt. III. Eusebii frequenter meminit *Cyrillus Episcopus Hierosolimitanus, libro de Miraculis Hieronymi ad S. Augustinum*, qui extat inter opera D. Hieronymi Tom. 9. pag. 431. ubi inter cætera de Hier. & Euseb. *Eusebius Nob. Cremonensis ejus Discipulus, in quo Magistri refulsit Sanctitas, & Doctrina &c.* Ejus vitam elegantissimè scripsit Franciscus Ferrarius, Can. Theologus Cathedralis Cremonæ; Cremonæ impressam 1612., ubi Lector pulcherrima, & notatu digna comperies. Estq; ad verbum cum adnotationibus exscripta à *Bollando* in Vol. 2. mensis Martii sub die 5.

Edidit & panegyrim in ejus laudem, Civitati Cremonensi dicatam, Petrus Marcellinus, Orafus Olivetanus, & præsertim hunc Sanctum è Familia Bonetta proditum fuisse per hæc verba *la Familia Bonetta, gloriosa per tutti i gradi di vera Nobiltà, si pregia di havere trà suoi Antenati il nostro Eusebio: Forse un' antica tradizione, ò una nuova pietà di questi religiosi Signori hà dato piena fede à una cotale opinione, che non mi pare improbabile, mentre è commune &c.*

Jo: Petrus Crescentius edidit Cremonæ anno 1645. typis Jo: Petri de Zannis, opusculum quoddam extractum è suo Præsidio Romano, cui tit. italicè. *Eusebio Cremonese*, in quo plura.

Petrus Natalis in Catalog. SS. lib. 7. cap. 54. de hoc ipso.

Ejusdem debitis cum laudibus meminere *M. Hieronymus Vida, Antonius Campus, Ludovicus Cavitellus, Burdigallus, Peregrinus Merula, Marianus*, & omnes de Cremona scribentes.

De eodem *Joannes Trithemius Abbas Spanhemensis de scrip. Ecclesiasticis sub anno* 420.

Guillelmus Eysengrein de Nemeto in Catal. Test. Verit.

Gesnerus in Bibl. Instituta.

Blondus in Italia Illustrata.

Jacobus Philip. Bergomensis in Supplem. lib. 9.

Petrus Canisius in Martyrolog. Germanico.

Leander de Albertis in descriptione Italiæ.

Antonius Possevinus in App. Sacr. Tom. 1. opera recenset.

Jacobus Gaddius de script. non Ecclesiast. Tom. 1. fol. 169.

Antonius Maria Spelta Histor. Papiens.

Vinc. Villa lib. 3. orat. 4. Cremonæ habita, & alii multi.

Maurolicus in Ocea. Relig.

Felicius Genuensem perperam D. Eusebium appellat, ut notat idem Bollandus.

Ex dissertationibus Ecclesiasticis Josephi Perezii Benedictini, Monaci S. Facundi, sacrarum Linguar. in Acad. Salmantina Professoris, impressis Salmanticæ apud Lucam Perez, anno 1688. part. p. cap. 5. num. 32. & sequen. hæc habentur, quæ præterire non liceat eruditionis gratia tantùm.

Ad

Ad Eusebium Cremonensem S. D. Discipulum, transis. *Quo uno causam difficillimam videri vis perorasse. Nam in primis, ais, hunc ex ejus schola prodiisse nemo neget, cum S. D. id non uno loco asserat: Deinde Monasticen Professum in Cœnobio Bethlemitico Hieronymiano, non minus certum est. Præterea is Romam missus à D. Hieronymo, in illa causa gravissima Periarchon Origenis, mirificè, cum ibi, tùm Cremonæ in Patria sua, item Senis, & Florentiæ, aliisque in Urbibus Italiæ Hieronymianum institutum propagavit. Qui enim M. Paulinum Romæ existens Hieronymo, & ejus Ordini acquisivit, eum necesse est minimè otio torpuisse, sed alia complura eiusdem instituti Cœnobia exædificasse. Jam Eusebium Cremonæ Monasterium erexisse, à quo Hieronymiani Hispani originem trahant, Paulus Morigia eo in opere, quod de Origine Religionum accuratissime conscripsit, apertè testatur: qui inter alia hæc habet*: Multi *(verba Morigiæ) uti ab Hermenegildo Hispanicè citantur, (latina damus,) asserunt hos Monachos, qui ab Lupo Olmetano vivendi rationem accepere, ad Eusebium Cremonensem suam originem referre, quorum vestigia Guadalupenses in Hispania sequuntur. Hactenùs Morigia. Jam cum Lupus Olmetanus apud Hieronymianos Hispanos Guadalupenses educatus fuerit, quis dubitet, eos ab Hieronymo per Eusebium suam originem meritissimò arcessere? Subscribunt Morigiæ Emanuel Rodriguez in suis Q.Q. Regularibus, & D. Joseph Micheli, eo in libro, quem hoc titulo publicavit* Thesaurus Equitum Militarium, & Religiosarum Familiarum Origo.

33. *Quæ hìc affers universa, Hermenegilde, ut modestissimè loquar, sunt futilitatis plenissima. Concedimus tibi sanè, Eusebium Cremonensem D. Hieronymum Magistrum, ac Doctorem in scripturis sacris habuisse. Nec inficiamur in ejus Monasterio, sub ejus auspiciis, Monasticam vitam professum esse. Sed unde tandem colligis, Hieronymianum institutum ab eo fuisse in Italia mirificè auctum, & propagatum? Quia, inquis, Romam à S. D. fuit destinatus. Quis negat? Sed cur Legationis ejus unicam causam non addis? ea fuit, si nescis, aut dissimulas, hujusmodi.*

34. *Rufinus cum Melania hæreses nonnullas, ex Origenis Periarchon monimentis haustas, Romæ disseminare cœperat. Quò improbabili causæ probabilitatis nonnihil afferret, Hieronymum, cujus totam Europam nomen meritissimò impleverat, illis subscribere, & assentiri, sparserat. Ea res magnos Viros, Oceanum, Pammachium, & alios vehementiùs commovit: nam & hæreticam planè, quæ ab Rufino spergeretur, doctrinam non dubitabant, & sub Hieronymiani nominis umbra, qui eam docerent, delitescere ægrè ferebant. Ergo S. D. literis ad eum datis, totius rei certiorem faciunt. Indoluit scilicet ad eum nuntium vehementiùs Hieronymus, arreptoque stylo, Rufini dolum malum aperuit. Tum legationem, qua serpenti veneno obviam iretur, & nomini sui bonori consuleret, misso Romam Eusebio, cum aliis instruxit. Hæc Eusebii Romam Hieronymo amandandi causa unica fuit. Quantæ moli ea*

lis ea

lis ea esset, vel cæcus videat. Quid ergo eum Hieronymiani institut propagandi causa legatum comminisceris?

35. *At qui dum Romæ ageret, inquis, Paulinum Hieronymo, & Hieronymianis acquisivit. Joco ne, an serio loqueris Hermenegilde? Eusebius Paulinum vobis peperit? Eusebius Monastici instituti arripiendi Paulino author fuit? At qui vide, quàm pueriliter erres. Paulinus Monachum agere cæpit anno Domini* 394. *uti Baronius, ad eum annum pluribus persuadet. Eusebius Romam pervenit anno Christi* 398. *ut apud illum videre est, ad annum eundem. Qui ergo Paulino Monastices amplectendæ author esse potuit, quam tantò ille ante profitebatur? Verùm de Paulino infrà separatim agemus, & complura, quæ de ipso, nullo judicio, garris, validè refutabimus. Nolumus enim tuo more res permiscere, & tautologiam impensè detestamur.*

36. *In eo autem, quod, Pauli de Morigia testimonio, Guadalupenses Monachos ab Eusebio Cremonensi originem ducere vis evincere, multipliciter peccas. Nam Paulus iste Morigia Author nuperus est, quippe qui suum illud opus anno sæculi proximè elapsi* 81. *publicavit. Neque verò ita gravis, ut ejus in re tanta, unius testimonio stare debeamus. Deinde non ipse, quod tutè somnias, asserit, sed alios ita asserere disertè ait. Prætereà eos, qui ita sentiunt, non multos, ut tu (Græca plane fide) convertis, sed aliquos dumtaxat, esse ait: Quorum sententiam, uti non improbat, ita non approbat. Sed præstat, ut Morigiam, sua lingua testimonium dicentem, audiamus.* Vogliono alcuni, che questi haveſſero principio ſino da Euſebio Cremoneſe Diſcepolo del glorioſo Girolamo, de' quali ſi crede, che i Monachi di Guadalupe di Spagna ſeguano le pedate. *Hæc eo in loco Morigia, cujus corrupti infra in loco memoriam refricabimus.*

37. *Rodericus porrò, & Micheli, quos insuper producis, numerum quidem, non pondus addunt: Ab Morigia enim non sensum modò, verùm ipsissima etiam verba sunt mutuati. Respondeo dicendum, ait Rodriguez, aliqui alii volunt: Congregatio ista habuit principium ab Eusebio Cremonensi, gloriosissimi Hieronymi Discipulo, cujus creduntur vestigia sequi Monachi de Guadalupe in Hispania. Vides verbum e verbo (licèt aliquantò te fidelius) Emanuelem Rodericum Morigiam interpretatum esse. Idem cernere licet in Micheli testimonio, quod exscribere, nec vacat, nec libet.*

38. *Quod autem ais necesse omninò fuisse, ut Eusebius, qui Paulinum Hieronymianum fecerat, Senis, Florentiæ, Cremonæ in Patria sua, & alibi passim Monasteriis erigendis institutum vestrum longè, latèque dissiparit, in eo & te ipse jugulas, & planè bariolaris. Qui enim Hiepio, & Benedictinis Historiographis omnibus, conjectura omni quantumvis probabili, veluti aqua, & igni interdicis; tàm futilibus, tàm nullo fundamento nixis bariolationibus veriùs, quàm conjecturis indulges.*

Ut veritati quidem locus ſit, conſulendus eſt doctiſſimi P. D. Pii Rubei Mon. Hieron. liber inſcriptus *Flores S. P. Hieron. ex Tom.* 9. In Eccleſia Majori Cremonæ Altare ejus glorioſo nomini

dicatum sumptuosè erigitur, & restauratur anno 1693. Haroldus in Epit. Annalium Min. Uvadingi ad ann. 1342. num. 68. dum describit cryptas Hierosolimitanas, ubi Corpus S. Hieronymi, scribit *dum exeunt autem per porticum, qua hùc ingressi fuerunt, ad lævam sistunt, ubi altare est, sub quo S. Eusebius Cremonensis Bethlemitanus olim Abbas sepultus jacuit &c.* similia, & Franciscus Quaresmius lib. 6. Elucid. Terræ Sanctæ cap. 20.

A. CCCCXXII.

SIsinius Sanctus nomine, & operibus post Vincentium Ticinensem ad Munus Pastorale ejus Patriæ delectus est. Ad eam dignitatem pietatis, & doctrinæ alis evectus, Patriæ cum primis utilis fuit, summum gerente Pontificatum Bonifacio hujus nominis primo. Contabescente in Italia Arianorum hæresi ex suo grege infectos igne charitatis expurgavit. Sex lustra in Vinea Domini laboravit, & tandem ab Hæreticis innumeris victoriis reportatis, Martyrii palma coronatur, an. 452. Ejusdem meminere Lud. Cavitellus, Merula, Rubeus, Ughellus, & Brescianus, at multa peculiaria ob rerum palæosim, incuriamve scriptorum, & ipsi neglexere.

A. CCCCLXXXI.

ADeodatus Nob. Civis, prædefuncto Joanne Romano, à Sum. Pont. Simplicio, cui tanti Viri non latebant optimæ qualitates, Cremonæ Patriæ Episcopus electus fuit. Decennio, quo rexit Ecclesiam, mirabilia ad honorem Dei, suique gregis operatus est, diesque devotè, & religiosè clausit. Similia recensentur vernaculo idiomate à Josepho Bresciano in tumulo edito Cremonæ 1652. ac inscripto *Rose, e Viole della Città di Cremona, che sono Papa, Cardinali, Patriarcha, Arcivescovi, Vescovi, e Prelati di Santa Chiesa Cittadini Cremonesi*, qui etiam pro majori auctoritate allegat Chinelli de summis catalogum Episcoporum, nec non Historiam Pauli Zignani amborum Cremonensium, quorum opera, tanquam MS. jamdiù deperdita esse, fama est. Quandoquidem Blasius Rubeus diligentissimus scriptor Tabulam dypticam Episcoporum Cremonensium contexuerit, quæ excusa Cremonæ fuit 1599. apud Baptistam Pellizarium, post primam Synodum Cæsaris Speciani Antistitis nostri, utique vigilantissimi, nec talem Adeodatum memoret, quinimò post Joannem Romanum, qui vixit ad annum 491. subiiciat Eustasium natione Græcum; suspecta itaque reor manuscripta allegata, & eò magis, cùm neq; Peregrinus Merula Cremon. Chronographus in suo Catalogo Episcoporum Cremon. neq; Abbas Ughellus in Ital. Sacr. (ubi de Cremon. Ep.) commemorent talem Adeodatum, neq; alios,

quorum

quorum nomina subnectam, ab eodem Bresciano sub simili auctoritate recensitos, aliter totus ordo Chronologicus subverteretur, ne quis veritati locus esse potest, pro qua scribere mihi religio est. Ponitur quoque à Bresciano ad annum 675.

Mauritius Piperarius post Anselmum Cremonensem, qui Anselmus juxtà classicos auctores cessit è vita annis 637. & habuit successorem Eusebium Placentinum, qui obiit 670. & post eum Bernardus natione Gallus, ergo Mauritius Piperarius quomodo, & quando fuerit Episcopus ignoro, quinetiam familiarum cognomina; eo tempore, nec multò post fuere in usu, cùm originem habuerint paulò suprà annum Christi 1000. ut innuit Carol: Basilica petra in libell. de SS. Haimone, & Vermundo. Sequuntur vellicatim quidem, at nùllibi, quàm apud Brescianum comperti.

Annis 766. Adeodatus Marianus Monachus Cassinensis.
905. Gualbertus Mussus ejusdem Ordinis.
954. Ægidius Guiscardus Cathedr. Eccl. Archidiaconus.
1030. Valerius Schitius Canonicus Cathedralis.
1094. Eliseus Fraganescus.
1118. Petrus Stanga.
1315. Ugolinus Cavalcabovius Marchio Vitellianæ.
1411. Hippolythus Trecchus.

Ulteriùs inter nostros Antistites ab eodem Bresciano memorantur uti Cremonenses ab origine scilicet ad annum 816.

Uulpharidus, sive Uvolphuoldus, qui fuit Mutinensis, Anno 1305. Gherardus Maggius, quem omnes sentiunt Brixiensemq; Anno 1422. Venturinus Monacus, verè Bergomensis.

Hasce notiones præmittere credidi pernecesse, ne Historiæ Flores corrumpantur, intereà tutiòra indagare non desinam, utpotè Cremonensibus Familiis lumine veritatis splendores adaugeam, non demam. Qui cupit ex nostris Concivibus omnium Episcoporum Cremonensium icones conspicere, adeat aulam Euscopii, nam ibi dispositi ex ordine recto exprimuntur.

Et hic obiter, cùm de Episcopis actum sit, de Episcopalis dignitatis amplitudine hæc subnectere mihi dividiæ non erit, quæ ex acutissimo Plocensi Episcopo *Stanislao Lubienski in monitis de Episcopatu rectè gerendo* exprompsi. Divinum est, inquit, quod suscipiunt, arduum, & difficile, quod se effecturos profitentur. Eorum est Dei in terris obire vices, curare, & efficere, ne quis eorum, qui illorum fidei commissi fuerint, pereat; Ut omnes rectam, & orthodoxæ fidei, & Christianarum virtutum, quæ solæ hoc nomine ritè censentur, normam teneant, denique, ut sicut in Cœlo, sic in terra fiat voluntas Dei, nomenq; ipsius sanctissimum honorificetur. *Oper. P. II. f.* 243. Inde sine dubio factum, ut sanctissimi quiq; viri delatum ejusmodi honorem aspernati fuerint, & in speluncis latere, vitæ quodvis periculum adire, patria

extorres esse, & voluntarium exilium pati maluerint, quàm tanto oneri subiicere cervicem. Sanctus Nitammon, cujus Nomen fastis Ecclesiasticis ad diem Octavam Idus Januarii adscriptum legimus, cùm è solitudine, in qua sanctissimè vixerat, per vim traheretur, Episcopus Geris in Ægypto renunciandus, tanto pavore consternatus esse dicitur, ut inter trahentium magis, quàm deducentium manus, fusis ad Deum precibus, impetrato vitæ fine mori potius (quod & obtinuit) maluerit, quàm discrimen salutis ex suscepto Episcopatu adire, *idem Lubienski ibidem f. 246.*

D. XXXVII.

FElix II. decimus nonus Sacris Antistitor in Patria effulsit, quamquam obscuris parentibus, sub disciplina Chrysogoni Sardi Viri admirandæ eloquentiæ ejus Prædecessoris rerum divinarum scientia optimè calluit, in dicendo igitur, in Christi doctrina disseminanda prorsus indefessus, fidei orthodoxæ Concives, quibus adsuit quinque, & viginti annos confirmavit, è vivis excedens anno 562. Pont. Max. Pelagio I. & Imperatore Justiniano. *Blasius Rubeus in dyptica.*

D. LXXXII.

ANastasius sacris initiatus Romam profectus ob eximias animi dotes non diù delituit, quin Pelagius II. Pontifex Opt. Max. tantam virtutem Brixillensi infula ornaverit: erat quidem Brixillum tunc Civitas. Gregem igitur sibi demandatum paterna charitate, ac exemplis in Catholicæ fidei rudimentis instruxit, & meritis plenus devixit. *Brescianus ejusdem meminit in Rosis, & Violis*, quem vocat ex Nob. Gente Ala, allegando Fabagrossam, & Zignanum, quorum opera (nunc malo fato deperdita) se vidisse sæpissimè testatus est; non semel, Ego utique dubitavi, num allata à Bresciano de Brixilli Episcopis vera essent, cùm nullus dum ex professo, & præsertim Abbas Ughellus in sua Italia Sacra nusquam de hisce Episcopis agat; proinde acquievi, ut compertum habui ex Conciliorum Tomo octavo typis Regiis, Lutetiæ Parisiorum ad annũ 451. In Concilio Ephesino contra Nestorium decretum fuisse peragenda Concilia Provincialia per Episcopos, qui Ephesino non interfuerant, cui auscultans sanctioni Eusebius Mediolani Episcopus Concilium celebravit, deque peractis per Epistolam Leonem Sum. Pont. certiorem reddidit, cui Epistolæ inter cæteras aliorum Episcoporum subscriptiones, hæc est. *Ego Cyprianus Episcopus Ecclesiæ Brixillensis per ea omnia suprascripta consensi*, tametsi idem Ughellus Tom. 2. Ital. Sacr. hunc Cyprianum dicit Episcopum Parmensem, qui se Brixillum receperit ob Parmæ excidium ab Attila perpetratum, verùm ego replico ad quid se Brixillensem Episcopum denomina-

minaret, seq. epistolæ subscriberet, si propriè Brixillensis Episcopus non fuisset? retinent enim ad hanc diem primam denominationem Aquilejensis Patriarcha, qui Utini, & Adriensis Episcopus, qui Rodigii Sedem habent, etsi Aquileja, & Adria amplius non existant. Ulteriùs quodnam refugium Cypriano esse poterat Brixillum decem miliaria tantùm à Parma distans; quin etiam dilucet error Ughelli, nam Attilæ in Italia excidia evenerunt annis 452. ut per omnes Chronographos. Cyprianus anno 451. Subscripsit, ut Episcopus Brixillensis, ergo clara ad meum votum conclusio, cùm Cyprianus esset Episcopus Brixillensis ante excidium Parmæ. de Brixilli Civitate vide *Georgij Anselmi Nepotis Epigrammata lib* 5. ubi

Magnæ filia Brixiæ
Urbs tot dives avis, tot titulis potens &c.

DCX.

ANselmus, qui cum Desiderio Cive Mutinensi suo Præcessore tanta loca Hierusalem invisit, eo prædefuncto, quum pietate, & doctrina illuxisset, ad Episcopatum elatus est. Ob dirutam Cremonam ab Aghilulpho Paulo IV. Longobardorum Rege, in Oppido Soncini ad plures annos moram traxit; à Theodolinda exindè revocatus in Patriam, cùm ea sacrarum ædium restaurationi pro viribus incumbens, in proprio munere vigilantissimè, Civium omnium admiratione se gessit annos 27. nam mortalitatem explevit anno 637. Joanne IV. Sum. Pont. Heraclio III. Imp. *Ughell. Rubeus, Merula, Brescianus in Coro. p.* 1.

DCXXVI.

ROdericus Ala, cujus reminiscitur *Bressianus* in præliminaribus sui opusculi, inscripti *Dottori del Collegio di Cremona*, cùm hac inscriptione Sepulchrali.

> *Rodericus Ala in Scientia doctissimus, in Consiliis Gravissimus, & in sedandis Discordiis Prudentissimus, Carus, & Gratus fuit Heraclio Imper. Qui, post longam Servitutem ad Patriam reversus, Obiit Anno Hum. Sal. DCXXXV. Die XXVIII. Martii.*

Ab eodem Auctore referuntur ibidem inter antiquissimos Juris peritos Cremonenses.

Vandilius Maggius, Tiberius Stanga, Averaldus Melius, Alphonsus Tinctus, Ladislaus Manna, Robertus Cambiagus, de quibus equidem nihil aliud nobis constat; sitq; apud eum Juditium.

DCCXX.

FOrtunatus Elghi, Tucinghi filius ex Oppido celebri Soncini, apud Pictones Galliæ Aquitanicæ Episcopali dignitate exclaruit,

ruit, hujus vitam exaravit Constantius ejus Canonicus ad Aldericum Episcopum Turonensem directam, quam refert *Hieronymus Baris in Hist. M. S. Soncinate*, Carminibus, quibus optimè eminebat, vitam Divi Martini, cui tunc plurimum Divini honores maximè deferebantur, luculentèr conscripsit. Multa & ejusdem Fortunati leguntur penès *Renatum Choppinum* de Sacra Politia, & clarissimè *lib. 3. tit 5. num 21. & 30.*, ut mihi indicavit amicus meus Joannes Antonius Cattaneus Soncini decus, & in foro Mediolanensi Advocatus eruditissimus. Vocatur quidem ab eodem Choppino Fortunatus Ravennas, & vixisse temporibus Chilperici, & Clotarii II. Galliarum Regum; Ravennas pariter legitur apud *Opmeerum in Chronographia, & Kempium de osculis dissertat. 6. §. 39.* at Hieronymus de Baris concludit fuisse Soncinatem, sit igitur fides penès Auctorem. *Bartholomaeus Platina* in Vita Joannis III. Pont. Max. qui floruit 567. refert de quodam Fortunato magno eloquentiæ Viro absque appositione Patriæ, qui scripsit Sigiberto Gothorum Regi de Regni Administratione, & vitam Divi Martini, verùm dissentitur Chronologia adducta temporum Clotarii II Ergò alterum Fortunatum fuisse à supramemorato dicere debemus, vel Auctores recensitos ambos aberrare circà tempus, aut Platinam intelligere possumus, loquentem de Venantio Fortunato, qui in Syllabo Scriptorum Pedemontii Vercellensis, à Rossetto, pluribus quidem auctoritatibus, scribitur, quò legentem remitto.

DCCXXIX.

THeodosius ex Ribalda familia Patriç Nostrç olim perspicua sacris literis doctissimus, ac Evangelica prędicatione illustris, Paduæ Antistes à Gregorio II. præficitur, ubi, laudibus emeritis onustus annis undeviginti gregem sibi commissum in viam salutis eternæ rexit. Sepelitur in sua Cathedrali Ecclesia.

Abbas Ughellus in Ital. Sacr.
Portenarius lib 9. felicit Padu.
Bressianus in Rof & Viol.

HUjus Ribaldæ Gentis extat antiqua marmorea inscriptio annor. 676. antè januam Ecclesię S. Angeli Cremonæ, aliàs SS. Cosmæ, & Damiani literis ferè abrasis, sed antequàm ab edacitate temporis deglutiantur, prò cupediis eruditorum mensæ apponere non nocebit. parce tamen Lector illius inerudìti sæculi simplicitati, quo hæc descripta fuerunt.

Hunc tumulum clari fieri fecere Ribaldi
Nobilis Equorum cognatio magna virorum
Ecclesias horum Sanctorum constituerunt,
Vitalis siquidèm Cosmæ simul, & Damiani
Egregius Miles Lantelmus nomine dictus
Hoc jacet in tumulo vita præsente relictus

Qui

Qui Ribaldorum de magna stirpe creatus
Moribus, & vita satis extat clarificatus
Tunc erat ad finem lux mensis tertia Jani
Istius Mundi, cum linquit is omnia vani,
Ducentum atque decem tunc quatuor octuagenæ
Sunt anni Domini sex, & bis septuagenæ.

Anno 646. ut adnotat *Cavitellus in Annal.* ære, & cura ipsius Familiæ Ribaldæ erecta fuerunt duo templa, unum scilicet, de quo supra SS. Martyribus Cosmo, & Damiano nuncupatum, & juxta illud, alterum S. Vitali, nunc S. Geroldo Sacrum.

DCCXXXI.

GRegorius ex Nob. stirpe Maggia, ut innuit Bressian. vir bonus, & prudens, non procul à Patria Episcopus Brixilli deligitur, sedente Gregorio III. Rom. Pontif. summa vigilantia annos duo de viginti ejus Populo præfuit, ut refert idem *Bressianus in Ros. & Viol.*, adducendo, ut solet, Fabagrossam, Zignanum, Dominicum Bordigallum, & Franciscum Corbanum Historicos Cremonenses prolapsi sæculi.

Ad annum 946. commemorat ipse Bressianus, fultus auctoritate Fabagrossæ, & Corbani, Ferdinandum Maggium Monachum Benedictinum Episcopum Bononiæ. Verùm nec apud Historicos Bononienses, nec apud illos, qui de rebus Benedictinis pertractarunt, nec apud ipsum Ughellum de hoc nobis quicquam adinvenire permissum fuit.

DCCXXXIII.

S. Sylvinus, seù Sylvanus, post Zenonem Parmensem Monachum S. Benedicti, Episcopatum Patriæ omnium Concivium votis obtinuit, Religionis, Sanctitatis, doctrinæ summæ vir, labore, mansuetudine, & eleemosinis percelebris in munere Pastorali 39. annos emicuit, anno 773. cœlestem advolavit Patriam, in numerum Sanctorum relatus, die 17. Mensis Februarii quotannis ejus memoria solemniter celebratur: hodie verò (quod sanè deplorandum est) pristinus ille cultus deferbuit omninò.

Rubeus in dyptica Episc. Ughellus, Philippus Ferrarius in Catalogo SS. Italiæ Mens. Martii: Merula, Campus, Cavitellus, & Bressianus de eodem mentionem habent.

Quare S. Sylvini festum nunc non recolatur penitùs ignoro, si fortassis ex defectu miraculorum, respondeat *Div. Augustinus de Civit. Dei lib. 22. cap. 8.* Miraculis opus erat priùs quàm crederet Mundus, ad hoc, ut crederet Mundus. Quisquis adhuc prodigia, ut credat, inquirit, magnum est ipse prodigium, qui Mundo credente non credit.

Hoc

Hoc Episcopo vivente, celeberrimum illud totius Orbis, & artis miraculum cæptum fuit, hoc est Turris major Cremonæ, ex magnitudine, & altitudine, vernaculo idiomate Turratium nuncupata, non autem anno 1284 ut perperam volunt alii, quos inter Jacobus Philippus Bergomensis in supplemento, ut ex inscriptione primo lapidi apposita, in Monumentis Buschetti reperta.

Anno Domini DCCLIV. die XV. Aprilis, Regnante Stephano II. Sum. Pont. & Aistulpho Rege Longobardo, & Domino Cremonæ. Post invocationem S. Spiritus. Hanc Petram positam in fundamentis Turris per manum Sylvini Cremonen. Episc. magna Pop. præsentia.

Ex hac insigni Turri Cremonam Ipsipirgum, seù Turritam quamplures Auctores vocarunt, inter quos Mantuanus.

Prospicit Emiliæ juga, Turritamque Cremonam.

Laudibus adæque ad sydera extollitur ab innumeris Cronographis. *Jo: Lud. Gothifredus in Archontologia Cosmica de Ducatu Mediol.* Turris Cremonensis, ut notum est, refertur inter miracula Mundi. *Laur. Beyerlinck in Magno Theatr. Vitæ Hum.* In Italia Cremona Turris altitudine aliis Italiæ Urbibus præcellit &c. alios omitto, ne prolixior fiam.

Præ signis tantæ Molis Architecti nomen in maximum ejus famæ intertrimentum, monumenta Patriæ nostræ adhucdum non suppeditarunt. Fertur solumodo, at fabulosè, per ora Vulgus, Artificem illum à pyrgi summitate fuisse dejectum, ne simile opus rursum extruere tentasset. Quinimmò quadam die Vir alioqui gravis non dubitavit me de hoc casu interrogare, num verus esset, cui subridens respondi, haudquaquam legisse Cremonenses tali præmio tantum Hominem prosecutos fuisse; sæpissimè evenit, ut legi, quòd fabulæ aliquandò in Literatorum animos se insinuant.

DCCXXXVII.

TEodobertus, quem ex præclara Meliorum sobole, dicit Bressian. primis statim annis documenta edidit magisterii pietatis Ingressus S. Benedicti Familiam, charitatis, & religionis eximio profectu enituit. Quamobrem ab Zaccaria Primo hujus nominis Hierarcha ad Sedem Episcopatus Brixillensis evehitur. Ibi multos sedit annos.

DCCLXIII.

ERfilius ex Summorum antiqua Progenie, scriptus à Bressiano Monachum & ipse induit S. Benedicti, cùm doctrina singulari inter ejus Coævos emineret, Theodoberto prædefuncto Thiaræ Brixillensi sufficitur, regnante Paulo I. in Petri Solio. Septennio Mitratus vixit, vitamque non sine sui Populi lachrymis deseruit, contumulatus in illa Cathedrali Ecclesia, hisce notis ab eodem Bresciano, & Fabagrossa relatis.

Presul Ersilius jacet hic Christicola totus
Hoc meruit vita, ut moreretur ita.

DCCCXXI.

SInipertus ad Sacram Patriæ Sedem evectus, Paschale I. Rom. Pont. vivente, quantum virtutibus, & ingenuis moribus emineret, toti Orbi insinuavit. Concilio Mantuano interfuit Ann. 824. cui subscripsit. Novennio intrepidè rexit Ecclesiam.

Hujus meminere *Ugbellus*, *&* *Donesmundus in Hist. Mantua. p.* 1. *Bresciànus in Ros.* à Rubeo quidem in dyptica negligitur.

DCCCLVI.

BEnedictus Patriæ Episcopus post Pulicardum eligitur, cum Romæ degeret, à Ludovico II. Imper. confirmationem privilegiorum, quæ aliis antecessoribus Pater ejus Lotharius, Ludovicus Avus, & Carolus Abavus concesserant, impetravit, addito jure Fluminis Olii, & Torrentis Delmæ, ac Jovisaltæ Mercati, ubi mensa Episcopalis adhuc amplá retinet latifundia. viginti annos sedit anno 875. interfuit Ticini Coronationi Caroli Calvi Imper. de quo *Baronius*, & anno subsequenti immortalitati sacratur.

Abbas Ugbellus refert in Ital. Sacr. Tom. 4. confirmationem privilegiorum. *Rubeus* in dyptica. *Cavitellus in Annal. Antonius Campus in Hist. lib.* 1.

DCCCLVII.

BErlingerius Melius Ecclesiasticis muniis insignis à Sum. Pont. Benedicto III. Epidauri Archiepiscopus creatur. Hæc scribit *Bressianus in Ros.*, *&* *Viol. allegando Raphaelem Fabagrossam in famil. Nob. Cremonæ* pag. 115. & *Franciscum Corbanum coævum*, *&* *Amicum Barth. Platinæ in libro de Cremon. in Curia Romana claris* pag. 17. *quorum opera M. S.* nullibi reperiuntur, ut innuimus ad veritatis *elucidationem*.

DCCCLVIII.

MIliolinus, ut fertur, ex Gente Persica antiquissima, Doctor insignis habitus est, propter ingenium, atq; eruditionis elegantiam à Lothario Imperatore magnoperè dilectus. Affertur à Bresciano in *Virtu: Rav.* sequens Epitaphium in ædibus Salvatoris. *Hic quiescit Miliolinus Persicus J. U. D. Cremon., qui pro virtute sua fuit gratus Lothario Imp. Post multas legationes in Patria obiit Ann. Dom. DCCCLVIII.*

Idem Bresciana. in Coll. & in M. S. familia Persicæ.

DCCCCLIV.

SIgifredus, ex Monacho Divi Benedicti Insula Placentina insignitus, quin etiam virtutum omnium decore ornatus, Agapito hujus nominis II. Pontifice verè optimo non ignotus, verbis, exemplis, & pietate memorabilis, iter ad Cælum arripuit anno 961. elargitis latifundiis Alcætis Cremonensibus, tunc S. Salvatoris nuncupatis, ut ex donationis tabulis penès Bressianum existentibus, quas ipse adducit in *Rof. & Viol.* Verùm *Petrus Maria Campus*, *Canonicus Placentinus* in Hist. Ecclesiastica ejus Patriæ, circa donationis hujusce tabulas plurimas addubitandi rationes affert. *Abbas Ughellus in Ital. sacra Tom.* 2. hujus meminit absq; cognomine, & Patria. Idem Bressianus hunc Sigifredum vocat ex familia de Madalbertis.

CMLXIII.

LUitprandus, aliis Luitbrandus, Liudbrandus, Litiprandus, & Eutrandus Historicus insignis, qui etiam Luizardus, immo & Luizo dictus perperam in tot distinctus est, ex Ticinensis Ecclesiæ Diacono ad Cremonensem provectus Episcopatum, quum septem & viginti annos præfuerit Civitati nostræ, & propterea Cremonensis Episcopi nomine frequenter citetur non absque piaculo à me præteriri potest. Doctus ille Græcè, & Latinè, seù prosa, seù carmine scriberet, mirus utrinque dignoscebatur. Hinc Italiæ Regi Berengario scribas inter, & quos vocant Secretarios adscitus, ab Epistolis Græcis, & Latinis fuit. Quin ad magnas res expediendas natus, adhuc Levita pro eodem ad Bizantinum Imperatorem Constantinum legatus perrexit, anno salutis DCCCCXLVI. ut idem ipse testatur sexto suarum Historiarum libro, sed eo munere perfunctus, quum insignibus excipi debuisset honoribus, à Berengario summis virtutibus, & laboribus odium reponente, ingratissimè pulsus est Italia, exilioque afflictus. In Germaniam ideò se recipiens, non procul à Francofurto substitit, ubi nobilem sui temporis Historiam ad annum usq; 960. protractam literis mandavit, & Antidosim, sivè *Antapodosim* tamquam regiæ ingratitudinis retributionem inscripsit ad Regimundũ, aliis Fractemundũ Illiberitanæ Ecclesiæ in Hispania Episcopum. Interim apud Magnum Othonem Imper. tantum gratiæ Luitprandus iniit, ut & ejus ope Darimberto, seù Diamberto Cremonensium Præsuli fatis functo suffectus fuerit anno 963. & haud multò post cum Landoardo Episcopo Numeriensi, seù potiùs Mindensi Romam missus ad Joannem XII. interfuit Concilio Romano anni 965., in quo & interpretem Othonis egit, latinè reddens quæ Saxonicè loquebatur Imper. *Refert & Reginonis continuator*, *ac ex eo Baronius* ad eundem annum, Leone VIII. defuncto, Luitprandum ab Othone Romam iterùm delegatum cum Otgero Spirensium Episcopo, curaturum, ut optimus Pontifex eligeretur. Quod

pro-

pro voto evasit, renunciato Joanne XIII., cujus Pontificatus anno secundo celebrata est Ravennæ Synodus, in qua Luitprandus diplomati erectionis Magdeburgensis Ecclesiæ (quam ab Othone Civitatem conditam ex *Adamo Chronographo* docet Baronius ad annum 971.) subscripsit. Mox Cremonam rediens, eò transtulit Corpus S. Himerii Episcopi, & Confessoris, ab Antistite Ameliensi acceptum. Hanc tangit Historiam & Cavitellus noster, sed pro Luitprando Luizonem scribit ex supremis Othonis Consiliariis fuisse, ratus eum Lutiprandi in Episcopatu Antecessorem. Verùm utroque nomine usus Luitprandus, idem est ac Luizo, qui & Linzo legitur, tùm apud Reginonis continuatorem, cùm apud Blasium Rubeum in Tabula dyptica Cremonensium Episcoporum, in qua & Liuzo pro Liuzone obvius est unusque, & idem Præsul in duos incruentè secatur, ut & apud eumdem Cavitellum, in cujus Annalibus & Lutimprandus occurrit, Lintprandum quoque ab aliquibus scribi Gesnerus indicat in Bibliotheca. Cæterùm eundem esse Lintprandum cum Liuzone Cremonensium Episcopo, idem ipse docuit in præmemorata Synodo Ravennate, in qua cum Luitprandum se subscripsisset in diplomate erectionis Ecclesiæ Magdeburgensis, Luizo quoque Cremonensis Episcopus subscriptus legitur in literis Joannis Pontificis, in causa excæcationis Herolphi. Archiepiscopi Salzburgensis, ut ex *Vviguleo Hund. Tom. 1. Historiæ Salzburgensis Ecclesiæ notat Ferdinandus Ughellus Tomo IV. Italiæ Sacræ in Luitprando XXXIX.* Cremonensium Antistite. Quem & Luizonem appellat Historiæ Translationis S. Himerii *ab Ughello* ibidem relatæ, scriptor, ut opinor, Cremonensis, de quo & nos aliquid inter Anonymos Auctores. Anno verò 968. ut optimis rationibus evincit *Baronius*, secundò Constantinopolim Luitprandus concessit Othonis Imperatoris legatus ad Nicephorum Phocam Imper. ut Theophaniam filiam Othoni filio uxorem peteret. Quanta in eo sit passus itinere, diligenter ipse describit in legationis ejusdem Historia, quæ seorsim extat. Aliquid etiam his in improbum Imper. carminibus indicat.

Argolicum non tuta fides: procul esto Latine,
Credere, nec mentem verbis adhibere memento,
Vincere dum possit, quàm sanctè pejerat Argos.
Marmore quæ vario magnis patet alta fenestris,
Hæc inaquosa Domus, concluso pervia Soli,
Frigora suscipiens æstum nec sæva repellens,
Præsul ab Ausonia Luitprandus in Urbe Cremonæ
Constantinopolim pacis profectus amore
Quatuor æstivis concludor mensibus istic:
Indupcrator enim Bareas conscenderat Otho
Cæde simul flammisque sibi loca subdere tentans.
Sed precibus remeat Romanas victor ad Urbes
Inde meis. Nurum promisit Græcia mendax,

Quæ nec nata foret, nec me veniſſe doleret,
Nec rabiem, Nicephore, tuam perpendere qui rem,
Privignam prohibes, qui nato jungere herili.
Imminet ecce dies (furiis compulſus acerbis,
Ni Deus avertat) toto mars ſæviet Orbe,
Crimine, paxque tuo cunctis optanda ſilebit.

Ex quibus nedum Poetica Luitprandi vena pro ſeculo fælix, verùm & quanta eſſet ipſius apud Imp. auctoritas deprehenditur; quum ejus interceſſione Barii obſidionem reliquerit Otho. Cremonam autem poſt obitum tantæ molis legationem nuſquam rediiſſe Luitprandum, præcitatus Translationis S. Hymerii ſcriptor inſinuat. Suam tamen Eccleſiam privilegiis, & gratiis exornandam curavit: Nam Otho Imper. ut ſcribit Ughellus, omnia Jura Cremonenſis Eccleſiæ in gratiam Luitprandi confirmavit, quæ à Carolo Magno, Ludovico, & Berengario conceſſa fuerant, dat. Quintiliburg. V. Kal. Aprilis 970. Quo anno Luitprandus interfuit Synodo Ferrarienſi, in qua cum Petrus Ravennatum Archiepiſcopus ditioni ſuæ peteret, ut reſtitueretur, multa, quæ ſibi fuerant abſtracta, Nuncius Impe. Evvio, quem alii Eviconem ſcribunt, ex Luitprandi ſententia favore Archiepiſcopi pronuntiavit. Ex his falli conſtat eos, qui Luitprandum anno 967. è vivis exceſſiſſe produnt. Vitam autem extendiſſe uſque ad annum 973. auctor eſt *Julianus*, *S. Juſtæ Archipresbiter in Chronico*, referens in Hiſpaniam profectum eodem anno Toleti diem obiiſſe, & à Felice Archiepiſcopo luculenta oratione laudatum in Eccleſia S. Juſtæ, quæ tunc Cathedralis erat, ſepultum. Eadem habent & *Franciſcus Bivarius Ciſtercienſis in operum Luitprandi cenſura*, & *Hieronymus de la Higuera* in notis ad Luitprandi Chronicon, & iſte poſtremus natione Hiſpanum, & Toletanæ primum Eccleſiæ Subdiaconum aſſerit, ex Fuldenſi Cœnobio Toletum migraſſe, ac ſenectute, & ægritudine confectum obiiſſe. Fortè autem ejus morbo cauſam dederat mœror ex Othonis Magni exceſſu, qui eodem anno contigerat, Pentecoſtes die, ut notat *VVitichindus libro 3. rerum Saxonicarum*. Cæterum Luitprandi nomen Interire non ſinent, quæ ſuperſunt ipſius monumenta, nimirum.

Rerum ab Europæ Imperatoribus, ac Regibus geſtarum libri VI. excuſi Pariſiis, & Baſileæ 1532.

In quibus animadvertit Baronius à capite ſexto ſexti libri uſque in finem Hiſtoriam, nequaquam Luitprandi eſſe, ſed potius Anonymi Continuatoris; Quod & Bellarminus confirmat libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis ad annum 946. Reginonis, & aliorum exemplo, quibus obtigit Hiſtoriarum Continuator. In his de prima ſua legatione Conſtantinopolitana Berengarii nomine Luitprandus agit. De ſecunda verò ſeorſum ſcripſit, ut indicavimus librum, cujus Codicem M.S. Chriſtophorus Brouucerius Societatis Jeſu profeſſor bono fato reperit in primariæ Trevirorum Ædis Bibliotheca,

theca, & transcriptum ad Marcum Velserum Augustam transmisit. Cura verò Henrici Canisii prodit cum hac inscriptione.

Legatio Luitprandi Cremonensis Episcopi ad Nicephorum Phocam Imperatorem Constantinopolitanum pro Othonibus Augustis, & Adelhaida, ad illorum temporum usum, & Græcorum cum factum, tum insolentiam plusquam barbaricam intelligendam. Nunc primum in lucem edita studio, & opere Henrici Canisii Noviomagi J. C. & SS. Canonum in Accademia Ingolstandiensi Professoris Ordinarii.

Extat & apud eundem Canisium libro VI. antiquæ lectionis, & apud Baronium tomo X. Annalium Ecclesiasticorum ad annum 968. ubi de utilitate hujus relationis præmisit. *Magno sanè Dei beneficio factum puto, ut hactenus & Luitprandi Relatio conservata sit, paucis quæ desunt exceptis, tamquam fax quædam ad obscuritatem hujus temporis illustrandam.* Succedunt Luitprandi Chronicon, & Adversaria.

Quæ in lucem protulerunt, & eruditissimis illustrarunt notis P. Hieronymus della Higuera, & Laurentius Ramirez de Prado Regius Consiliarius cum recensitis operibus: Et ego ea libentissimè inspexi Celebri in Bibiliotheca S. Dominici Conv. PP. Prædicatorum Cremonæ hoc titulo prænotata.

Luitprandi Subdiaconi Toletani, Ticinensis Diaconi, tandem Cremonensis Episcopi. Opera, quæ extant Chronicon, & Adversaria nunc primum in lucem exeunt P. Hieronymi della Higuera Societatis Jesu Presbyt. D. Laurentii Ramirez Prado Consil. Regii, Antuerpiæ ex Officina Plantiniana Balthassaris Moretti, anno 1640. Continentur in volumine Historia rerum gestarum ab Europ. Imper.

Legatio ad Nicephorum Phocam.

De Pontificum Romanorum Vitis liber unus, & Chronicon.

Opusculum de Vitis Pontif. quod unà cum Albonis Floriacensis Abb. epitome de Vitis eorumdem, ex Anastasii Historia excerptum ex membranis M S prodierat etiam Moguntiæ anno 1602. Ipsius tamen esse dubitant *Joannes Altinus in præfatione ad* eundem, & *Vossius de Hist. latin. pag.* 345. qui scribit hujus libri fuisse Authorem Monachum quendam Germanum, ita & *Antonius Feisserius* in Catalogo; sed ejus dubia doctissimè solvit Bivarius, qui & nos in suam deducit sententiam. Militat & nobis *Ughelius*, qui Luitprandum inter insigniores rerum Pontificiarum scriptores enumerat in his, quæ præfatur ante compendiariam suam Pontificum seriem *initio Tom. 1. Ital. Sacr.* Quo pariter in Vol. cum de Papiensibus Episcopis agit col. 17. citat Luitprandi Carmina de capta, & incensa Papia; ex qua pariter insigni Urbe eum affirmarem oriundum, ut asserunt *Tritem. de Script. Eccles. & Spelta Histor. Papiæ*, non autem ex familia Cordubensi, aut Bætica in Hispania, sicuti ambigit idem *Bivarius in Censura &c. §. septima*. Nam Damianus à Goes Equ. Lusitan. doctissimus, qui de Scriptoribus Hispanis Syllabum elucubravit, & Nicolaus Antonius ex Bibliotheca Hispana inter suos Luitprandum non recensent; Proindè doctioribus Tici-

nensium

nensium mentibus investiganda relinquo. Qui alia de tanto Antistite desiderat consulat, *Antonium Possevinum in App. Sacr. & Guillelmum Cave in sua Hist. Literaria Scriptor. Ecclesiast. seculo obscuro, fol. 408, num. marg.* 946. aliosve innumeros Chronographos de eodem scribentes.

CMLXXXIV.

PEtrus, nobilibus Parentibus natus, nobilius institutum amplexus, ex Monacho Divi Benedicti Anno Orbis restaurati 984. ad Urbem Fesulanam secundus Antistes translatus, annuente Benedicto VI. Max. Pont. cujus doctrina, & opera apud Othonem II. Imper. usus fuerat, magna cum laude vicesimo anno ab Sacro ejus ministerio commortuus est.

Abbas Ughellus Ital. Sacr. Tom. 3.

Pucinellus de Epis. Fesulanis.

Bressianus in Ros. & Viol., hunc Petrum vocat è gente Arrigona.

CMLXXXVI.

GIlbertus de Ala Cremonen. Monachus Ord. S. Benedicti, Episcopus Nucerinus defunctus est in Patria anno 986. sepultusq; in Ecclesia S. Leonardi, ubi olim hæc inscriptio legebatur, ut me monuit Vir Patriæ antiquitatum peritissimus, Joseph Bressianus, qui Ecclesiasticam, Prophanamque Cremonensem Historiam in dies erudit ad prelum. Epitaphium est tale, mihi tamen valdè suspectum, cum nõnulla ibidem verba eo inusitata sæculo legantur.

Hic requiescit in pace P. Don Gilbertus Ala Cremonen. Episcopus Nuceriæ, & Monachus nostri Ordinis, qui obiit die 29. *Mensis Januarii anno Domini* DCCCCLXXXVI.

Hæc omnia singillatim scribit Abbas Ughellus in Ital. Sacr. Tom. 1. col. 1118. eaque refert Joseph Bressianus in Ros. & Viol. mutato siquidem aliquantulum Epitaphio, pro quo allegat Buschettum in Patriæ Epitaphiis M S.

Ecclesiam Divi Leonardi ex recitata inscriptione potest argui, cultam fuisse per Monachos Benedictinos; Verùm *Peregrinus Merula* id non scribit in Sanctuario Cremonæ, sed tantùm ibi receptos fuisse PP. Servos. B. V. nuncupatos circa primordia eorum fundationis, & antequam ædes Divi Cataldi inhabitarent, è quibus dirutis ob bella 1526. in Cænobium S. Victoris in Cænobium ubi modò consistunt se se receperunt.

Bressianus in hist. Ecclesf. Cremonæ M.S. anno 987. recenset, Ciriam Virginem Cremonensem, quæ unà cum tribus Puellis Cremon. peracto itinere ad S Loca Hyerusalem, in Urbe Cæsariensi martyrii Palmam reportarunt.

Joan-

CMVIIC

JOannes ex Monacho D. Benedicti ab Joanne XV. Pont. Max. summus Sacerdos in Urbe Mutinensi creatus est; nam Monachum nostrum idem Pontifex omni officiorum genere, singularique diligentia fovebat, non absq; florentissimis pietatis indiciis ab hac vita migravit, ut creditur anno 1003. relictis ex testamento latifundiis Monachis Casinensibus, tunc in Ædibus Divi Laurentii Cremonæ degentibus.

De eodem Ughellus Ital. Sacr. Tom. 2.

Bressianus eum scribit de gente Morisia natum in Rof. & Viol. & ex eadem 1062. refert Amilcarem intimum Alexandri II. P. M.

Selingardus Episcopus Mutin. in Catalogo Episcoporum Mutinens. Johannem, Monachum non appellat.

CMVIC

RObertus de Summo omni doctrinarum genere suos ævo excultus, ab Johanne XV. Sacer Panormitanis Præsles conceditur, postequam in Aula Romana muniis præclaris renidivisset. Summa prudentia, summaque pietate vir, in omnibus verè summus ad multos annos Populo suo præfuit.

Bressian. in Rof. & Viol. Corbanus, Fabagrossa, Zignanus in Hist.

MXXV.

OLdericus, quem Bressianus in Rof. & Viol. fultus M.S. Fabagrossæ vocat ex Familia de Gosalinghis, scientia admirabilis à Populo Laudensi, assentiente Johanne XIX. Max. inter Pontifices, ejus Antistes electus ad exclusionem Ambrosii de Arlunis Mediolanensis ab Eriberto Mediol. Archiepiscopo propria auctoritate detrusi, ad eandem Sedem; hac de re (exortis inter Eribertum, suosque Mediolanenses, & Laudenses acerrimis præliis) Pastor Oldericus pro Ovibus suis animam dedit, nam gloriosè inter arma occubuit.

Lud. Cavitell. in Annal.

Jo: Baptista Villanova in Hist. Laudensi.

Abbas Ughellus in Ital. Sacr. Tom. 5. qui lectorem remittit ad Cavitellũ.

Defendens Laudius in suo excursu septimo de Civitate Laudę scribit, Oldericum ab nonnullis Episcopum Astensem vocari, ac de relatu Cavitelli ejus internecionem enarrat.

Fuit antiquis temporibus celebris Cremonæ hæc Gens Gosalinga, ut videtur ex Syllabo J. C. de Coll. nempè memorantur usque de anno 1127. Ambrosius, Petrus, Vivianus, Magnacavallus, Ghirardinus, Zambonus.

Mar-

Marsius etiam de Gosalinghis ad ann. 1272. fuit intimus familiaris Gregorii X. Idem *Bressian. lib. eodem pag.* 99.

Johannes Jacobus Turresinus in suo eruditiss. M.S. ubi de Familia Fraganisca; scribit ex hac stirpe fuisse Guasilingum militem præclarum sub Othone II. Germanorum Imper., qui vicum struxit, tertio ab Urbe nostra lapide, Gosolengum dictum, nunc Ossolengum appellatum.

MXLIV.

Martialis adeò modestia præditus, tamque excellenti virtute ornatus ab Urbe, in qua apud Max. Pont. Benedictum VIII (nuncupatum IX. supremis muneribus detinebatur, ut ad Mantuæ sacrum Episcopatum fuerit evectus. Sedit annos decem, & de Religione Christiana optimè meritus interiit.

De eodem meminere *Donesmundus in Hist. Ecclesiastica Mantuæ Tom.* 1. *lib.* 3.

Ughellus in Ital. Sacr.

Constit. Gonzagh. in regest. Episcoporum.

A Bresciano vocatur ex stirpe de Allegris, quæ inter Patriæ Nobiliores olim effloruit, allegando M.S. *Mariani*.

MXLVIII.

Rodulphus Ponzonus Archiepiscopus Eboracensis scribitur à Josepho Bresciano in ejus libro Rof. & Viol. inscripto, & pro tali confirmatur à Francisco Bresciano Josephi ejusdem emerito Filio, in libro nuncupato *Via Lattea*, in quo ex professo Nobilissimam Ponzonam progeniem jure merito laudat. Verùm cum isti probi Auctores scriptis Pauli Zignani Hist. Cremon. nitantur, & præsertim in Indice Viæ Lacteæ allegentur verba Zignani ex ejus M.S. pag. 86. desumpta, non ut adimam Inclytæ Familiæ nitelam, à me summoperè dignis laudibus recolendæ, sed ut veritas elucescat (quam esse virtutum longè maximam in historiis consensere omnes, & qui veritatem sequitur, Deum sequitur) ansa non modica mihi dubitandi super hoc perhibetur; nam Zignanus, cujus M.S. nunc sunt deperdita, ut diximus alibi, scribit *anno* 1048. *à Gregorio VI. Pont. Max. in Sede Archiepiscopali Eboracense fuit creatus Rodulphus Ponzonus Nob. Cremonensis; sed quia illic sistere ob nimiam Turcarum crudelitatem non potuit, Sergius IV. & Benedictus VIII. sua virtute & illo, Ecclesiæ augmentis usi fuerunt.* Zignanum aberrasse quis non dignosceret? Gregorius VI. fuit Pont. Max. electus anno 1045. usque ad 1047. ergo anno 1048. non elegit Rodulphum in Archiepiscopum.

Civitas Eboracensis altera est (preter Londinum) Angliç Metropolis, vulgò Jorch. altera est Ebora Urbs Lusitaniæ percelebris. Quomodo igitur ibi Turcarum crudelitas? Quando pro Turcis non essent intel-

intelligendi Mauri Mahumetis cultores, qui universam Hispaniam, & Lusitaniam barbarico premebant jugo.

Sergius IV. regnavit 1009. & Benedictus VIII. à 1012. usque ad 1024. Quomodo pariter hi Sum. Pont. uti potuerunt virtute Rodulphi post ejus abdicationem ab Archiepiscopatu, si, ut vidimus, ad illum fuit accitus anno 1048.

Ex quibus deductis, Cremonensis Lector non obstupeat, si nonnullos alios Archiepiscopos, à Josepho Bresciano in memorato libro relatos, ibi describam non verò chronologicè, ut soleo, cum Brescianus fulciatur auctoritatibus Zignani non leviter collapsi circa ea, quæ narrant classici Chronologi de Vitis Pontificum; sunt ideò,

Anno 1090. Marcellinus Ala Monachus Benedictinus Archiepisc. Cæsariæ.

Anno 1105. Anselmus Mussus Archiepisc. Diocæsariæ.

Anno 1123. Philippus Ciria Archiepisc. Capuæ.

MLXXVIII.

UBertus de Zanebonis primùm Ecclesiæ Cremonensis Archidiaconus, subindè Arnulpho deposito, Antistes acclamatur, cum doctrina perspicuus esset, & Patriæ sacro regimini miro studio incubuisset. In regesto Episcoporum Cremonensium non me præterit alios in hoc dissensisse, scilicet Blasium Rubeum, Merulam, & Ughellum; solummodo quidem recensetur à Bresciano cum attestationibus Summi, & Fabagrossæ, in quorum Sententia modò subdubitare non audeo, cum scribat nonnulla Episcopii bona intrà secundum ab Urbe milliarium concessisse in Pheudum ejus Nepotibus: mihi utique constat ante annum 1235. Episcopalis Mensæ Pheudetarios fuisse Zanebonos, ut ab exemplari describendi Instrumenti apud me existentis. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo trigesimo quinto, Indictione nona, die ultimo Novembris in Cremona, in Palatio Episcopi. præsentia DD. Egidii de Bornato, & Noraddi Malumbræ, & Pauli de Spuleto, & Pagani de Ferrariis, & Deutaldi de Gualdemannis de Plebe S. Emiliani test. rogatur. Confessi sunt coram D. Homobono Dei gratia Cremon. Episc. DD. Bartholomęus, & Melins, Filius D. Guinesaq; Coppaduxii pro tertia parte pro indiviso; & DD. Oddo, Filius D. Lanfranchi qu. D. Zanebonis, & Manuellus f. qu. D. Jacobi D. Oltavillæ &c. pro se, & Joanne de Marchia pro alia tertia parte pro indiviso, & D. Joannes, Filius D. Redulfi pro se, & Zaghino fratre suo, & D. Ghirardus fil. qu. D. Pipini pro se, & Redulfo fratre suo, & pro Rambotto filio Oddonis, & pro Gualfredino, & Attolino fil. qu. D. Onedis lumbardi, omnibus de Zanebonis, pro alia tertia parte pro indiviso, quod ipsi tenent, & Patres, & Antecessores eorum tenuerunt honorificè per feudum, tamquam feudum antiquum, & Paternum avitum, & proavitum, decimas, & decimariam,

& Jus decimationis totius Plebatus S. Emiliani, detracta quarta Pleb. & Preter de Terris Episcopi, quas dictus Episcopus habet, & tenet in dicto Plebatu; Quod totum memoratus D. Episcopus varentavit; Deinde dictus D. Episcopus nomine sui Episcopii investivit honorificè per feudum tamquam de suo recto feudo, & antiquo, avito, & proavito, & Paterno dictos DD. Bartholomæum, & Melium pro tertia parte pro indiviso, & dictos Oddonem filium D. qu. Lanfranchi, & Manuellum, recipientes hæc omnia suo nomine dicti Joannis de Marcha pro alia tertia parte pro indiviso, & dictos Joannem filium D. Redulfi pro se, & dicto Zaghiuo fratre suo, & dictum Bernardum pro se, & dicto Renulfino fratre suo, recipientes hæc omnia suo, & eorum nomine, & nomine dictorum Rambotri, & Gualfredini, & Atrolini, & pro alia tertia parte pro indiviso dictæ decimæ decimariæ, & juris decimationis totius istius Plebatus, detracta quarta Pleb. & excepto de terris istis Episcopii, quas Episcopus habet in dicto Plebatu. Itaque ipsi, & eorum hæredes, & cui dederint, sicut Instrumentum est, habeant, & teneant eam, & faciant de ea quidquid voluerint, sine alicujus contradictione: Prætereà iste D. Episcopus nomine sui Episcopii dedit, & cessit, atque mandavit omnia jura, omnes actiones, seù rationes, utiles, & directas, reales, & personales, quæ, & quas habebat, aut sibi competebat nomine vel occasione istius rei, & quascunque res, & personas secundum jus, & usum feudi, ipsosque Procuratores, vel quasi in rem suam fecit, & constituit se possessorem, vel quasi istius rei per se, & hoc totum fecit ipse D. Episcopus ad hoc, ut non teneatur eis de evictione, neque ad interesse, nec ad aliquam restiturionem, Ibique dicti Bartholomæus, & Melius, & Oddo, & Manuellus, & Joannes, & Ghirardus fuerunt confessi, se fecisse Sacramentum Fidelitatis eidem D. Episcopo, & Episcopio prædicto D. Episcopo illud idem guarentante.

Locus signi Ego Bartholomæus de Piscarolo D. Henrici Imp. Notarius interfui, & rog. hanc car. scripsi &c.

Anton. Campus in Hist. lib. 3. pag. 61. memorat usque ad ann. 1191. Conradum Zanebonum Episcopii Cremonæ Vassallum.

MVC.

B. Henricus Cremonensis, à Patria dictus, Monachus Cluniacensis, tùm literis clarus, tùm Vitæ Sanctitate perceleber hoc anno, mortuo Alberto Bergomate Viro Sanctissimo, Abbate, & Institutore Asceterii S. Jacobi Puntidensis Agri Bergom. ad illius gradum universali Monachorum consensu extollitur, in eo sedens usque ad annum 1119. quo in osculo Domini conscendit ad Cælites. Gloriosum ejus Cadaver summo cum honore in propria Ecclesia reponitur, eidem successit Teutaldus Bergomas. *Calvus in scena lit. scrip. Bergom.*

Tanti

Tanti Viri meminere *Carol. Sigonius de Regn. Italiæ lib. 9. sub anno* 1095. in fine.
Bartholomæus Peregrinus in Sacra, ac Fertili Bergom. Vinea p. 2.
Cavitell. Annal sub annis 1095.
Ant. Camp. Hist. sub ann. 1081.
Blasius Rubeus in dyptica Episc. Cremonæ, ubi de Arnulpho.
Peregrinus Merula in Collect. Vir. Crem. Sanct. Illustrium.
Joseph Bressianus in Coron. Vir. Illustr. lib. 1.
Hieronymus Balladorius in exordio ad vitam S. Homoboni.
P. Bucellinus, nec in Annal. Benedictinis, nec in Menologio de hoc Henrico memoriam facit, immò in menologio sub die 5 Septembr. ubi nominat Albertum Abb. enunciatum dicit obiisse anno Christi 1099. allegando M. Antonium Benalium, ac Johannem Ant. Guarnerium, qui scripserunt de vita, & rebus gestis SS. Bergomatum, nec mirum, si B. Henricum Cremon. non recenset Bucellinus, cum fontes indicati, è quibus hausit hic Auctor, non excurrant in Agrum Cremonensem, sed per sola Bergomatum arva. Hic annus 1095. Cremonensibus fuit singularis, cum die 10. Aprilis Urbanus II. P. M. eorum Urbem suo decoraverit aspectu, ibi humillimè exceptus à Conrado Rege Henrici II. Filio, ut inquit *Petr. Maria Campus in Hist. Eccl. Plac. lib.* 12.

MCVI

MAuritius Trecchus ex Patriæ proceribus, cui efficax adeò fuit ingenium, & eloquentia ad promovendos, conciliandosq; Concivium animos, ut non modò ad eminentiores Urbis dignitates provectus fuerit, sed totius Patriæ nomine Guardastallensi Concilio interfuerit, ad quod, annuente Paschale II. Sum. Pont., Summates omnes Italiæ convenerant, ut decreta contra Henricum ab Imperio delapsum promota, tùm à Gregorio VII. tùm ab Urbano II. confirmarentur.

Bressianus in Ep. nuncupatoria Manfredo Treccho, Scandolariæ, & Binæ Marchioni, & S. R. I. Lib. Baroni directa, præmissa opusculo inscripto italicè *Rose, e Viole* &c. ubi plura etiam de hac sobole præclarissima.

MCVI.

GUillelmus, quem *Bressianus in Ros. & Viol.* credit ex familia Ansolda, allegans Fabagrossam, Zignanum, & Corbanum à S. um. Pont. Paschali II. Episcopus *Urbis Veteris* delectus fuit, ibi pietate, & prudentia planè singularis, sedit per annos 15. *Ugbellus* in Ital. Sacr. Tom. 1. notat hunc Vvillelmum, qui procul dubio erat Cremonensis, & eum scribit anno 1119. Mense Junio indict. 12. concessisse Alberto Abb. S. Crucis Saxivini Fulginatensis Ecclesias S. Crucis Urbis Veteris, S. Gellii, S. Nicolai, Eremi Juliani cum Capellis,

possessionibus, juribusque omnibus, ut ex monumento ejusdem Monasterii.

Floruisse antiquitus Familiam Ansoldam in nostra Urbe patet ex *Syllabo J.C. de Coll.*, in quo leguntur D. Jacominus, D. Nigerinus, D. Vinciguerra.

Memorabile fœdus initum inter Papienses, Laudenses, & Cremonenses anno subsequenti, nempè 1107. exscribere ab ipso Sigonio *de Regno Italiæ* lib. 10. ne pigeat. *In Italia Derthonenses bello cum Papiensibus contracto, viribus se impares esse cernentes, ad Mediolanensium auxilium confugerunt; Qua recognita, Papienses, & ipsi Laudensium, & Cremonensium copias acciverunt. Ita inter has Civitates ea fœdera Civitatis, amicitiæque sunt juncta, quæ difficillimis singularum temporibus pia, sinceraque fide culta, Italiam universam ingenti admiratione repleverunt.*

MCXI.

UBertus, sivè Humbertus ab Urbe Romana, ubi literis efflorebat, ad Sedem Pastoralem Veronę translatus ex voto Paschalis II. à quo diligebatur. Ex gente Arigona olim Cremonæ Patritia hunc scribit esse *Bressianus in Ros. & Viol.* authoritate Mariani, & Fabagrossæ.

Abb. Ughellus in Ital. Sacr. vol. 5. ubi de Veron. Episc. ann. 1110. ponit quendam Zuffettum, & post nonnulla scribit: *Post Zuffettum Petrus ponit quendam Humbertũ anno* 1111. fortè idem cum Zuffetto. Verùm ex his, quæ diximus, alter est Zuffettus, & alter Umbertus.

MCXVI.

RIccardus Malumbra, Præsul virtutibus, & meritis singularis sub Sum. Pont. Paschale II. ærumnosis trium Schismatum temporibus Romæ degit, à quo tandem Augusti Mense anno 1116. Episcopus Novariæ, adhuc Episcopatum invadente Heppone ab Henrico Imperatore intruso, deligitur. Anno 1123 approbasse dicitur Cælestem honorem S. Bernardo Augustano, & dedisse Piscariam in Vemenia Beato Julio, ut legitur in Tabula dyptica Episc. illius Urbis, in quibus vocatur nobilis, & prudens, id mihi suadente Lazaro Augustino Costa J. C. ex Amino Oppido Novariensi, qui doctissimo calamo nunc scribit Chorographiam, & Musæum Novariense, & asserit, se hoc referre in dicta Chorogra. lib. 2. & lib. 4. id exinde legi in eruditissimo ejus Opusculo: *Isola di S. Giulio* inscripto, typis tradito anno 1693. Mediol. per hæredes Ghisulphos pag. 45. Fertur obiisse die 23. Junii 1123. ac rexisse Ecclesiam ann. 6. Mens. 10. dieb. 24.

De hoc Carolus à Basilica Petri in Novaria Sacr. pag. 350. sed absque Patria, ita & Abbas Ughellus in Ital. Sacr. Tom. 4.

Hun-

MCXVII.

HUnbertus, mortuo Ugone, Patriæ Episcopus præfuit (Paschale II. Sum. Rom. Pont.) Hic multa contulit beneficia Ecclesiæ Cremonensi, & præsertim Divi Himerii Corpus, diù sub ruinis majorum Ædium ex terremotu latens, ad primævum cultum restituit. A Lothario II. Imperatore confirmationem privilegiorum impetravit. Comitiis Roncaliarum apud Frid. Imper. unà cum aliis Italiæ Summatibus, & Episcopis interfuit. Divo Stephano sacellum in Domo Episcopali dicavit. Rexit annos quinquaginta tres, obiit anno 1170. de eodem consule *Ughellum in Ital. Sacr., & Rubeum in Tab. dyptica, Campum Hist. lib. 1.*

Vivente hoc eodem Episcopo, Divus Bernardus tunc Abbas Clarævallensis, & Apostolicus legatus anno 1134. Cremonam profectus, ut inter Cremonenses, & Mediolanenses fædus componeret, re infecta remigravit. Quapropter scripsit Innocentio II. Sum. Pont. *ut ex ejus Epist.* 318. *Cremonenses induruerunt, & prosperitas eorum perdit eos. Mediolanenses contemnunt, & confidentia eorum seducit eos. Hi in curribus, & equis spem suam ponentes, meam frustraverunt, & laborem meum exinanierunt.* Eodem fermè tempore, ut *ex Chron. Othonis Trisingensis lib.* 7. *cap.* 9. Cremonenses Principum Italiæ Hostes judicantur, ex quibus quis arguere potest, quantum hoc sæculo Cremonensium generosa potentia, & robur in armis enituerit, semoto quidem literali sensu Epistolæ D. Bernardi.

MCXXVI.

HEliodorus Maggius nobili genere, Romæ in maximo honore vixit cùm literis, tùm dignitatibus illustris. Defuncto Honorio II. qui eum magnoperè diligebat, Cremonam rediit, ubi post annos optimè exactos, æternitati animam vovit. Sepultus in Ædibus Divi Galli hoc monumento.

Heliodorus Maggius J. U. D. Auditor Cameræ Sum. Pont. Honorii II. hic positus fuit anno à Nativit. Domini MCXLI. XV. Martii, ætatis suæ ann. LXVI. Adnumerantur ex hac gente à Bressiano in Rosf. & Viol.

Anno 1075. Sigismundus familiaris Gregorii VII. & Vic. Generalis Archiep. Mediolanens.

Anno 1315. Asdrubal Clementis V. Cubiculi Præfectus.

MCXXVII.

NIcolaus Dondonus, egregius legum Doctor antiquis illis temporibus, permulta scripsisse.

Opera legalia.

Bressianus insinuat in suo Regesto Jurisperitorum de Collegio, verùm

verùm deperdita ob longam sæculorum intercapedinem.
In Syllabo vocatur Nicolaus Derdor.

MCXXVIII.

OTho de Cortixiis inter eos Jurisconsultos ab Auctore Syllabi ponitur, qui in prima Collegii institutione leguntur; doctrina perspicuus, consiliis, & legationibus pro Lothario II. Imper. præclarus.

Idem *Bressianus* ubi suprà, qui & Philippum Cortixium Neapoli, & Romæ ob eximiam jurisprudentiam cognitum recenset ad ann. 1208.

MCXXVIII.

COrnelius Trecchus, cujus eruditio, atque nobilitas summa fuit, apud Patriam permultum gratia, & benevolentia potuit; cujus hoc anno inter Consules gessit principatum, demonstrando juxta Platonis mentem, eam Civitatem in optimo, felicissimoq; statu videri, quæ à Sapientibus regitur.

Bressian. in Epistola nuncupatoria superiùs indicata.

MCXXVIII.

PEtrus de Bonishominibus, præclara familia ortus, Romæ sub Pont. Honorio II. magnus Vir habitus fuit. Cremonæ quidem immortuus tumulum ad Divi Ægidii cum hac epigraphe obtinuit.

Petro de Bonishominibus Legato Apostolico tempore Honorii II. Sum. Pont. Viro Nobilissimo, ac prudentissimo, Hercules Nepos Patruo optimè meren. Hunc tumulum erexit. Obiit anno Dom. MCXLVI. Idus Junii.

Alterum Petrum Patriæ Decurionem, & Ecclesiæ Cathedralis Ædilem, floruisse 1582. patet ex inscriptione lapidea, apposita ad Aram D. Firmo dicatam in eadem Cathedrali.

MCXXXIII.

VAlerius de Summo Jurisperitus sua ætate claruit, scripsit namque peregregiè in Jure, nec sine maxima sacri nominis laude à consiliis Rugierii Siciliarum Regis effloruit, summaque Regis benevolentia, & honoribus refertus in Patriam remigravit.

Brescian. in Coll. J. C.

Hoc anno Oppidum, & Arcem Piceleonis ad ripam Abduæ, (duabus Leveis Cremona distat) ubi olim fuit Forum Diocontinum, Cremonenses ad impetum Mediolanensium cohibendum, ædificarunt.

Eri.

MCXXXXIII.

ERibertus Aribertus à Celestino II. Summo Pontifice Sanctæ Rom. Ecclesiæ Cardinalis creatus septimo loco, (ut referunt Platina, aliique Choronistæ Historias Pontificias conscribentes) ad cujus magni nominis gloriam, Romæ in Ecclesia Sanctorum Sylvestri, & Martini de Monte in Exquiliis repertum, subsequens monumentū gentilitio duarum alarum se se intuentium insignitum,

Eriberto
Tituli Sanctæ Anastasiæ
Presbytero
Card. Ariberto
Monumentum
Anno ab Orbe Redempto
MCLX.

Antescriptum Epitaphium repertum in antiquo lapide, qui adhuc extat in prædicta Ecclesia. Subsequens verò memoria renovata fuit à Jacobo Francisco Ariberto Cameræ Apostolicæ Clerico, in Ecclesia S. Anastasiæ de Urbe.

Adsta Viator,
Et si Priscæ Virtutis;
Ac Regiæ Nobilitatis Virum
Oculis Usurpare Tuis Volupe Tibi est,
Hunc Eribertum Aribertum
Tit. S. Anastasiæ Presbyt. Card.
A Celestino II. Pont. Max.
Ante annos quingentos Creatur
Ad vivum expressum
Curiosè contemplare,
Quod si te eo Viso
Ad Grandiora senties rapi
Jacob. Francisco Ariberto
Ex Liberis Baron. ac Marcb. Malgrati
U.S.R. Protb. de num. Particip.
Ac Cameræ Apostolicæ Clerico
Acceptum referto;
Qui dum Gentilis sui Sepulcbrum
Vetustate Penè jam deformatum
Novo aliquo additamento
Honestare cupit
Ne Flavii Ariberti
Longobardorum Regis Preclarissimi
Ac de Romana Ecclesia Optimè meriti
Progenies
Minus Illustri Loco Conspiceretur,
Imaginem Hanc

Ex

Ex Vetustissimis Vaticani Codicibus
Extractam
Urbano VIII. Pont. Max.
Pietate quidem plurib. invidenda
Paucis imitanda
Ponendam curavit.

MCXLIV.

BEnedictus de Advocatis, natalibus, & virtutibus insignis, cujus opera ob nimiam temporum vetustatem desiderantur, pro Patria legationibus, & ipse celebratus ad Sum. Pont. Lucium II. nec non ad Rom. Imp. Conradum III.

Sillabi J. C. de Coll. tàm M. S., quàm typis editi, &
Bressianus ubi suprà.

Ex hac progenie inter Jurisprudẽtes primis illis temporibus floruerunt
Julianus 1156.
Nicolinus 1208.
Daudinus 1220.

MCXLVIII.

ARealdus Picenardus Mon. Casinensis ingenio summo fuisse traditur, & in Theologicis, Legalibusque studiis maximè exercitato, octogenario major in fata concessit. Ex Epitaphio subnexo in Ædibus Divorum Cosmi, & Damiani Anarghyrorum, quod legitur à Buschetto relatum, dilucet quanti Arealdus æstimaretur.

Hic requiescit in pace Arealdus de Picenardis Prior, & Commendatarius hujus Ecclesiæ SS. Cosmi, & Damiani, ac S. D. Eugenii Sum. Pont. Auditor Generalis. Obiit anno Domini MCLXXX. die XXIX. Mensis Decembris, ætatis suæ LXXXI.

Ad annum 1184. refert Bressianus Bernardum Picenardum Parmæ Episcopum, attamen nec apud Nobiles Picenardæ familiæ, nec apud Veteres Scriptores habetur quicquam.

MCLIII.

CArolus, Vir temporibus ætatis suæ pietatis, virtutis, dignitatisq; gratia, magna præditus auctoritate, ab Eugenio III. cum esset in fine Summi Pontificatus ad August. Taurinorum Ecclesiam promotus est. Ibi se gessit majori, cumulatioriq; religionis Laude, quàm dici possit. de illo sanè *Hieremias* 35. exclamare non potuisset. Væ Pastoribus, qui dispergunt, & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus; & *Ezechiel.* 34. Væ Pastoribus, qui pascebant semetipsos.

De eodem Ughellus Ital. Sacr. Tom. 4.
Bressianus eum vocat ex domo Ferraria auctoritate Mariani.

Johan-

MCLV.

JOhannes Bosianus, & Bossianus, seù Bassianus, ab aliis etiam apellatus de Besianis, de Bezianis, celeberrimus, & antiquissimus Legum Doctor Irnerii, seù Guarnerii Discipulus, & Azzonis Præceptor, publicè docuit Bononiæ, plura inimitabili calamo composuit, & præcipuè.

Comentaria super 1. & 2. Cod.
Summam in Pandectas, quæ prænotatur ventosa.
Super Codicis lectura lib. novem.
Comentaria ad Consuetudines Alverniæ, de quibus vide Zilettum in suo Indice.

Ejusdem mentionem habent innumeri penè scriptores, quorum partem hic subnectam, ad elidendam Johannis Antonii Bumaldi, seù propriè Ovidii Montalbani opinionem, qui in sua Bibliotheca Bononiensi sub anno 1150. refert nostrum inter Auctores Bononienses, sicuti & alios, non distinguendo eosdem viros illustres fuisse ibi Magistros, non Cives, allegando maximè Alidosium, qui in appendice ejus operi inscripto italicè: *Li Dottori Bolognesi di Legge &c.* ubi de Accursio scribens hæc planè habet: *& in particolare quasi per il più le glose, che si vedono ai testi, furono fatte da Gio: Bossiano Cremonese:*

Eumque nominat Cremonensem *Abbas Trithemius* de Scriptoribus Ecclesiasticis.

Raphael Volaterranus in Anthropologia.

Conradus Gesnerus in Bib.ª Instituta &c.

Catellanus Cotta in mem. de Jurisperitis.

Jacobus Philippus Bergomas *in supplemento Chronicorum lib. duodecimo sub anno* 1199.

Joãnes Baptista de Gazzaluppis in tractatu de modo studẽdi in utroq; Jure.

Marcus Guacius in ejus Cronica.

Comes Augustinus Fontana in Amphiteatro Legali Tom. 1. in principio.

Abbas Picinellus in Athenæo Liter. Mediol. ubi loquitur de Joanne Bosso Mediol. subdit hæc verba: *un'altro Gio: Bosso riferisce il Morigia*, qui ex operibus indicatis non Bossus, sed noster Bosianus arguitur.

Ægidius Bossius & ipse in tract. var. in tit. quomodo proced. per except. nu. 10. Johannem Cremon. ex sua Bossiorum familia vocat.

Ex nostratibus *Johannes* Jacobus Crottus in Oratione habita pro Francisco Sfondrato 1520.

Vida in Orationibus adversus Papienses ac.ᵉ secunda.

Cavitellus sub anno 1159.

Campus sub anno 1200.

Obiit Bononiæ anno 1197. in Ecclesia Cathedrali, tumulatus hisce carminibus marmori insculptis, etiam relatis à *Francisco Suuertio* in libro, cui titulus *Christiani Orbis delitiæ &c.* inter Bononiensia Epitaphia.

Hoc tumulata jacent Bassiani membra lapillo
Quis sit, metra docent, qui subscribuntur in illo,
Hic legum latis posuit Victoria Castris,
Canonicæ coluit scripturæ plenius ortum,
Qua duce promeruit cælestem cernere patrem
Hic erat Italiæ Sydus, reverentia tantum
Flos Roseus Patriæ, decus Orbis gloria Patrum;
Obsequii promptus, & in omni dogmate certus,
Consiliis cautus, humilis, jucundus, apertus,
Si tres excipias annos de mille ducentis
Terminus occurrit, quo mortis jura subivit.

In eodem Lapide.

Invidus è medio Bosianum finis ademit,
Cujus membra brevis, hic sita petra premit.
Summus in alterutro Doctoris jure peregit
Hactenus officium, quam lapis iste tegit.
Jura duo posuit naturæ, jus superare,
Hæc duo de proprio mors fugat una lare.
Istius meruere sinu duo jura locari,
Solus in Italia, qui fuit absque pari
Non sibi, sed vitæ moritur Fons Juris, & acer
Non is ea, sed eo Vita moderna caret.
Quisquis in istius Cathedram succedere quærit
Fontis respectu rivus ineptus erit.

Fuit & alter Joannes Glossator appellatus, qui floruit anno 1256. verùm qua Patria non constat, *M. Mantua* de J. C. Illustr. in lib. 1. Anno prædicto 1155. Fridericus Arcobarbus Imp. Jus cudendæ monetæ, privatis Mediolanensibus, concessit Cremonensibus, dum esset apud Insulam Accenensem in Territorio Veronensi, ut patet ex ejusdem privilegio in publico Archivio servato.

MCLVI.

Amorinus de Seriate undecimus recensetur inter Principes Jurisconsultos, in erectione Collegii ab Auctore Sillabi, in dubiis enucleandi, doctissimus, nec non studio, & favore Friderici Imperatoris primi hujus nominis ad supremos gradus elatus, hæc scribit *Bressian. in suo libro inscripto. I Dottori del Collegio*, cui subnectitur ab eodem.

MCLVII.

Yrech Burgus præclarus legum Doctor, Friderico Imper. summa familiaritate conjunctus, qui cum eodem Venetias divertit, ut Alexandrum III. Pont. Max. alloqueretur. De eodem *Auctores Syllaborum J. C. de Coll. &* *Roma-*

Romanus Burgus in Epist. qua Gerardo Truchsesio Archiepisc. Coloniensi, ante ejus excommunicationis sententiam nuncupat Historiam Vitæ, Mortis, & Miraculorum S. Geroldi Martyris Coloniensis.

MCLVII.

HOmobonus ex familia de Sancto Petro, verè virtute, & pietate optimus, ex Canonicatu Cathedralis Ecclesiæ Cremonensis ad Veronensem Episcopatum, annuentibus illis Canonicis, vocatur, in quo ab Adriano IV. confirmatus, munus pastorale augustè administravit, mortalibus exuviis relictis die 23. Octobris, anno 1186. non ignotus Friderico Sveco Imp. Rom. qui cum ei epistolam dedisset, sui Imperii Principem Homobonum nominavit.

Abbas Ughellus in Ital. Sacr. Tom. 5. qui ipsum vocat Omnibonus *Brescianus in Rof. & Viol.*

MCLVIII.

AMatus de Amatis adscribitur inter Ferrariæ Episcopos à Bresciano hoc anno. *Abbas Ughellus Tom.* 2. *Ital. Sacr.* de Ferra. Epi. ad annum 1169. memorat Amatum, vel Amandum absque cognomine, & Patria ab Alexandro III. constitutum. *Abbas Libanorius* in suo libro italico, cui nomen *Ferrara d'oro P.* 2. ubi de Episcopis anno 1171. hunc Amatum origine Germanum appellat; verùm postquam multa pietatis opera enarravit, nec non ejus tempore prodigiosum eventum Sanguinis Jesu Christi ab Hostia fluentis, in Ecclesia S. Mariæ Vadi, in quo omnes scribentes conveniunt, addit circa alia de hoc Episcopo præclara: *onde in tanta varietà d'anni è difficile colpire nel vero segno*. Ex quibus dilucet super hoc dubiam tulisse sententiam, idcircò Cremonensem Amatum fuisse, non est incongruum, quum Gens Amata sit antiqua, & celebris in Patria; Nam eodem Sæculo floruit Tarsicius Amatus Præsul Romæ, degens apud Urbanum III. Mediolanensem, & anno 1209. Consul fuit Cremonæ Joannes Amatus, ut notat *Cavitell. in Amal. eodem anno*.

MCLIX.

BUlgarus legum Doctor celeberrimus, publico stipendio ductus ad docendum jura in Gymnasio Bononiensi, postmodum intimus Friderici Imperatoris Synedrus fuit, ex ejus operibus Jacobus Campius J. C. edidit Coloniæ Agrippinæ, anno 1587.

Bulgari, & Placentini Veterum J.C. ad titulum Pandectarum de diversis regulis Juris antiquis, & alia opera, quæ adducit *Ficbardus in Vitis recent. J.C.*

Lud. Cavitellus in Annal. hunc scribit Cremonensem; verùm Joannes Antonius Bumaldus, seu propriè, Ovidius Montalbanus in Bibliotheca Bononiensi Bulgarum refert inter Bononienses, (sicuti etiam recensitum Joannem Bosianum, Azonem, & alios) credens fortassisè suorum Cremonensium memoria ob longam temporis intercapedinem transmigrasse, & optimè ne tot Legum lumina obscuræ oblivioni deperdita deperirent in sua doctissima Patria immortalitate donavit. Et de eo plura narrat notatu digna, ad quem Legentem remitto.

Com. Fontana in laudatissimo Amphiteatro Legali p. 1. eundem Bulgarum nominat Glossatorem Legum Civilium, & Bononiensem authoritate Joannis Pasqualis Aliodosii, fultiè libro inscripto, *Li Dottori Bolognesi*, sed ipse Alidosius, Vir cordatus, in fine Epistolæ ad Lectorem hoc inserit monitum prudens: *In ultimo sappiasi, che hò messo frà i Bolognesi alcuni Dottori famosi forestieri condotti à leggere quì, perche furono poi fatti Cittadini, e le famiglie loro si sono fondate in questa Città &c.* ex quibus mirum non est, si *Carolus Sigonius* in Hist. Bononiensi lib. 3. ad ann. 1151. asseric Bulgalum Bononiensem, & sub annis 1207. ibi familiam Bulgaram floruisse, Idem hunc narrat è vivis excessisse anno 1161. contrà verò Alidosius 1167., & Comes Fontana 1196., ex quibus scatet, res antiquas exquisitè perpendere difficillimum esse.

Quis autem crederet? Bononiensibus, & Cremonensibus id ornamenti auferre contendit *M. Mantua in Epitome de Vir. Illustr. in Jure.* scribendo disertis notis. *Bulgarus non illaudatus Vir, etiam fuit & suo tempore Clarus, de quo tamen non aliud nobis constat, nisi quòd Patria erat Pisanus, & Glossator antiquus &c. & Vicarius Imperat. Bononiæ &c.* Ideò veritati calamū remitto, ne mihi contingat quod dixit *Diodorus Siculus de Timæo lib. 13. cap 90. cum, magna acerbitate, Scriptores ætatem suam antecedentes reprebendat*, nullumque Historicis *veniæ locum relinquat, ipse tamen, ubi diligentissimus Veritatis studium profitetur*, nugari, & allucinari deprehendatur.

Ab Odofredo in l. qui restituere col. 4. ff. de rei Ven. Os aureum vocatur, & ab aliis antiquis J. C. apprimè laudatus, & existimatus, ita ut illius in Jure declamationes resolutæ vigorem legis aquirerent.

Vicus in agro nostro celebratur multò ante natum hunc Bulgarum J. C. *Bulgarum* nuncupatus, ex quo doctorem oriundum non male sit opinari. Cujus loci meminit ipse Cavitellus ad annum 998. è scilicet occasione, qua Otho Imperator dicitur ab eodem Cavitello in protectionem suscepisse Monachos, & Cænobium S. Laurentii Cremonæ cum omnibus bonis, utar Cavitelli verbis, ei assignatis in vicis, & Pagis Costæ, Columbariæ, Lupariæ, Bulgari, Dulmonæ &c.

Accedere posset & contra Sigonium, ac cæteros, qui natum Bononiæ asseverant Bulgarum, *Nicolaus Burtius Parmensis* Orator, ac Poeta non abolendæ memoriæ, qui ante centum nonaginta annos

nos, scilicet nondum orto Sigonio Bononiæ floruit, Johanni Bentivolo secundo Patriæ Principi familiaris. Hic siquidem in sua *Bononia Illustrata Bulgarum* de Bulgaris commemorans, non inter indigenas, quos seorsim enumerat, ponit, sed inter exteros Archigymnasii Professores, & quidem cum infra recensendo Riccardo Malumbra Cremonense, quasi Concives innuat, quos scripto conjunxit; quod præstitisse videtur & Burtii contemporaneus, idemque insignis Poeta Bononiensis *Jo: Philotheus Achillinus*. In eo namque Poemate, quod de Minoe Cretensi Rege panxit inscriptum *Viridario pag.* 191. non procul à fine, dum præstantiores Bononiensis Scolæ Doctores commemoraret, Bulgarum & ipse tanquam Cremonensem Malumbræ nostro conjunxit, inquiens

Il Bulgaro e'l Malombra, che un sol zero
Non preterirno senza intendimento.

His ergo subscribere non veritus, donec, ut innui, hujus rei peritior sententiam ferens, aliter me docuerit, tantum Doctorem inter nostros non omiserim, maximè ne Patriam insigni aliquo decore, licèt controverso defraudem.

MCLIX.

JOhannes suppresso cognomine ob antiquitatem à Cremona nuncupatus Præsbyter secularis scripsit

De Schismate inter Sum. Pont. Alexandrum III. & Victorem IV.
Historiam suorum temporum lib. 1.

Hoc opus memoratur à *Panvinio in Adnotationibus Platinæ* sub finem vitæ recensiti Pontificis hisce verbis. Alexandri III. & Victoris IV. suorumque Successorum schisma, & ejus causas accuratè, diffusèque Radevicus Canonicus Frisingensis &c. Item Iohannes Cremonensis Præsbyter.

Leo Allatius Scriptor eruditissimus in opusculo Confut. Fabulæ de Johanna Papissa num. 37. post confutatam infame mendatium auctoritate Græcorum ad Historicos latinos transigit, & ait. Nihil hac de re Johannes Diaconus, & Addo Viennensis &c. qui decimo, nihil Hermannus Contractus, qui undecimo, nihil denique subsequentium sæculorum Scriptores Ademarus, Hugo Floriacensis, Leo Hostiensis, Johannes Cremonensis.

Gerardus Johannes Vossius de Hist. Latinis lib. 3. *pag.* 758. sic habet. Johannes Cremonensis Italus Sacerdos, inque bonis scriptoribus benè versatus, gloriam adeptus est sui temporis Chronico, ut ex Conrado à Lichtenau, & Jo: Navelero refert Simferus in Epitome Bibliothecæ &c.

Conradus Gesnerus in Bibl. Instituta de eodem scribentes annumerat Abb. Ursspergensem, & Nauclerium, quem ego vidi in vol. 2. Generat. 39 fol. mihi 764.

Hofmannus in Lexico.

Mar-

MCLIX.

MArtinus Bosianus, à nonnullis Martinus Cremonensis nuncupatus Johannis Bosiani, de quo suprà consanguineus, Imerii, seù Guarnerii auditor præstantissimus, legum Interpres Bulgari pariter nostri contemporaneus, & Antagonista, nec non Friderici Imper. à Consiliis, scripsit

Glossas ad Leges Civiles, aliaque Opera Juridica.

De eodem *Raphael Volaterranus in Anthropologia lib.* 21.

Leander Albertus in Descriptione Italiæ, ubi de Cremona.

Catellanus Cotta in Memorab. eum scribit Martianum.

Marcus Guaccius in Chronico, cognomine de Bosianis eum appellat.

Gesnerus in Bibliotheca Instituta &c.

M. Hieronymus Vida in Orationibus Act.[a] 2.

Johannes Jacobus Crottus in Oratione habita pro Francisco Sfondrato anno 1520.

Cavitellus Annal. sub anno 1159.

Campus *Hist. Cremon. ubi de Joanne Basiano.*

Verùm cum publicè Bononiæ leges docuerit, *Pasqualis Alidosius* in sæpe allegato libro inscripto *li Dottori Bolognesi lit. M.* inter Bononienses adnumerat, eumq; facit agnationis Gosiæ, seù Gosianæ mutato B. in G., Huncsequitur Montalbanus in Bib.[a] Bononiensi, sed cognomine tantùm de Gosiis eum vocat; Vide & Amphiteatrum legale Com. *Augustini Fontanæ p. pr.*

Radevicus Canon. Frisingensis de gestis Frid. I. Imperatoris lib. 2. *cap.* 5. ubi de eodem Friderico, quando in Campestribus Roncaliæ castrametatus erat, scribit. *Sequentibus diebus plena, atqut solemni Curia, judicio, & justitiæ à mane usque ad vesperam* intentus, querimonias *tàm divitum, quàm pauperum diligenter audiebat. Habensque quatuor Judices* videlicet *Bulgarum, Martinum, Jacobum, Hugonem, Viros disertos, religiosos, & in lege doctissimos, legumque in Civitate Bononiensi Doctores, & multorum auditorum præceptores, cum his, alisque Legisperitis, qui diversi ex diversis Civitatibus aderant, audiebat, discutiebat, & terminabat negotia &c.*

MCLXV.

PAschalis III seù IV. antea Guido ab Eugenio III. S.R.E. Card. tit. S. Calisti, Patria Cremonensis, non Cremenis, & ex gente Dovaria Pseudo-Pontifex anno Christi 1165. auspiciis Friderici Imper. creatus adversus Alexandrum III. cujus nomen ab nonnullis scriptoribus quadantenus damnatum hocce volumine referendum est, exemplo Domini mei Eruditissimi Eq. Prosperi Mandosii *in sua Bibliotheca Rom. cent.* 1. *n.* 95. qui recenset Anacletum II. Pseudo-Pontificem antea Petrum Leonem, quippè quòd ipsemet *Ludovicus Jacob à S. Carolo in ejus Bibliotheca Pontificia*

in

in Appendice ad cent. Pseudo Pontific um eumdem ſcripſiſſe recenſeat *Epiſtolam ad Ludovicum VII. cognomento Juniorem, Francorum Regem quæ habetur Tom.* 4. *Hiſt. Francorum Scriptorum pag.* 729.

Jacobus Philippus Bergomenſis antiquus Hiſtoricus in ſupplemento chronicorum lib. 2. ſub annis 1160. eundem Guidonem elatis verbis fuiſſe Cremonenſem, non autem Cremenſem aſſerit.

Mortuo autem apud Lucam Ethruriæ Urbem Victore Antipapa, Guido Cremonenſis à ſeditioſis ſubrogatur, & Paſchalem appellant: *Antonius Maria Spelta* in Hiſtoria Papienſi, ubi de Petro V. Epiſcopo Ticinenſi, narrando ſchiſma Alexandri III. ſcribit Pſeudo-Pontifices tres fuiſſe, unum ſcilicet Octavianum Cajum Romanum, alterum Guidonem Cremonenſem, & tertium Joannem Abbatem Sirmienſem à Panonia.

Rolandus Malavoltus in Hiſtoria Senenſi lib. 3. *p.* 1. *pag.* mihi 31. refert: *Quindi ſurrogato à Vittorio Antipapa ch' era morto Guido da Cremona nominandolo Paſquale &c.* ita & Joannes Villanus, *in Chronicolib.* 5. *cap.* 1. nec non Machiavellus in hiſt. Florentina lib. 1.

P. Leonardus Coquæcus in Antimornæo *Tomo* 2. refert ipſum Mornæum ſcribentem. *At Victore exeunte anno* 1163. *fato functo Cardinales ſine ulla mora Vidonem Cremonenſem Cardinalem tit. S. Caliſti eligunt &c.*

Petrus Bleſenſis, epiſt. 48. *ad Gulielmum Cardinalem Papienſem*, hunc appellat Cremanum. Vetuſtus Scriptor, qui Radivici Can. Friſengenſis Hiſt. Friderici Imper. ſupplevit, nec Cremonenſem, nec Cremenſem appellat, ſcribendo hiſce verbis. *Octavianus moritur, Guido ſubſtituitur.*

Ex Hiſtoria Cremenſi *Alemanii Fini* eruitur inveriſimilitudo, cum ipſe initio *lib.* 2. *ſcribat*, italico ſermone. *Venuto à morte Papa Vittore in Luca, il quale era ſtato confermato dal Concilio fatto in Pavia, fù per commiſſione di Federico fatto in ſua vece Guido Cremaſco &c.*

Verùm ſi hiſce temporibus, & præcipuè anno 1160. ut ex eadem Hiſt. Fridericus Bello Cremam afflixit, & penè deleuit, eamdemq; ſubjugavit non ſine labore, vendita exindè Cremonenſibus non ſine Cremenſium dolore, ut affirmat idem Chroniſta, quomodo ædepol ad Papatum difficillimis illis tot ſchiſmatum tempeſtatibus promovere Cardinalem Cremenſem, in quo confidere minimè poterat, cum Cremenſium animi eſſent eidem infenſi, ob multa damna ejus Patriæ illata, quam deindè anno 1165. verſa tabula, in odium Cremonenſium (ut aſſerunt *Blondus Flavius*, & idem *Jacobus Philippus*, aliique ſcriptores) reædificavit, cum Cremonenſes (demptis Dovariis) ut cæteris Inſubriæ Urbibus adhærerent, ab Imperatore receſſiſſent.

Verùm fuiſſe Cremonenſem, & ex familia Dovaria, non autem ex ſtirpe Comitum de Camiſano, ut anceps inſinuat idem *Finus in opuſculo Seriane nuncupato ſerian.* 4. inficiari nemo poteſt, cum iiſdem annis Cremonæ Dovarii inter Principes vigerent, ex *Car.*

Sigo-

Sigonio Hist. de Regno Italiæ lib. 8. *sub annis* 1015., & Friderico Imperatori admodum chari, patet ex *Ludovico Cavitello* Annal. *sub annis* 1163. *&* 64. & hæc opinio confirmatur à *Julio Feroldo* in Annalibus impressis Venetiis anno 1577. per Johannem Varinum pag. 116. ubi hæc lego. *L'anno di Cristo* 1167., *mentre che Federico Barbarossa, el qual era stato in Lemagna, e haveva refatti li eserciti, guerreggava contro Papa Alessandro per mettere, come mise in Roma Pascale novo Papa Sismatico, perche l'altro era morto, il qual Pascale era Gentilhuomo Cremonese dell' Illustre Casa da Duera.*

Memoratus Cavitellus sub annis 1164. affirmat fuisse Patria Cremonensem, & ex Familia Crema, ideoque Guidonem de Crema vocatum, quæ verè fuit Cremonæ Patritia, cum inter Decuriones Cremonenses anno 1387. Nicolinus Crema recenseatur, ut ex libro Statutorum, quod videtur innuisse *Georgius Merula in primo libro Antiq. Vicecomit.* ubi *moritur intereà Octavianus, in cujus locum statim Guido Cremensis Genere suffi itur*, qui cum allegetur ab eodem Fino loco citat. dilucet eundem suo se gladio tandem jugulare, quum Cremensem Genere, non autem Patria vocavit, ita & Platina, ejusq; Auctarii.

Cavitello quidem insistere possem, nam *Scipio Agnellus Maphæus Ep. Casal. in Annal. Mantuæ lib.* 9. *cap.* 2 refert Epitaphium relatum à Philippo Janello in Ecclesia S. Dominici Mantuæ.

Hic jacet Nob. D. Guido Crema Rector Urbis, & Gubernator, qui decessit anno 1042. *die* 17. *Aprilis, ex quo scatet Familiam Cremam illis temporibus floruisse.*

Possem pariter aquiescere, si diceretur, Crema illis temporibus fuisse de Cumitatu, & Diæcesi Cremonensium, ejusque Ecclesiæ tàm in secularibus, quàm in spiritualibus subditam, ut per Radevicum Can. *Frising. de gestis Friderici I. Imperator. cap.* 39. ubi alia multa de Crema, quæ omittuntur, & ideo à potiori Urbe denominandum esse Cremonensem; posset etiam superaddi equivocatio facillimè comissa à scriptoribus in scribendo breviter Cremam pro Cremonam, & Cremensem pro Cremonensem, ut vidi in Aurhore Anonymo insinuato operibus Albertini Mussati, qui Sucinum Benzonum Cremonensem, & non Cremensem scribit, & ut potissimùm evenit de multis aliis nominibus, quorum diurnus labor esset nudam indagare veritatem in maximo antiquariæ supellectilis augmento.

Hic autem ad ordinem redigere perturbatam Chronologiam, juxtà præcitatorum Scriptorum sententiam, munus adsumere recusavi, quum mihi sufficiat Guidonem Cremonensem, non Cremensem demonstrasse.

Hisce jampridem scriptis, ut sunt in evolutione tertii Tomi Italiæ Sacræ *Abb.Ughelli* circa finem, ob oculos venit nobilis eruditio Auctoris tunc viventis, quæ totius dubietatis nubes dissipat, atque dissol-

dissolvit; atque hanc referre nequeo, quin ipsius Ughelli in tanta Insularum mole hallucinati aliquam incuriæ notam graviter inuram, ut qui tot in Codicibus cùm instructis, tùm illustratis, quoties Guidonem nostrum ipsi nominare contigit, semper Cremensem appellitaverit, immemor fortassis, aut nescius eorum, quæ, ut typis imprimerentur cum suis operibus mandavit. Etenim in Annalibus rerum Pisanarum ab anno Christi 971. usque ad annum 1176. exscriptis ex Vetere Codice M.S. viri clarissimi Caroli Strozzæ, Thomæ F. Patritii Florentini ad annum 1165., quo tempore scribebat Strozza, inter alia legitur: *eodem anno mortuus est Lucæ Papa Victor 12. Kal. Maii, & alia die electus est ibidem in PP. Guido Cremonensis, qui postea vocatus est Papa Paschalis, & Cancellarius Imp., qui eum eligi fecerat, de Luca discedens ad Burgum S. Genesii ivit, ibique secum habuit Rectores Civitatum Tusciæ*, & inferiùs. *Eodem anno Christianus Cancellarius D. Imp. venit Pisas die S. Andreæ, & secum duxit Papam Paschalem, qui priùs vocabatur Guido Cremonensis, & Pisani eum honorificè tenuerunt, quo usq; ipse Cancellarius duxit Viterbium &c.* Attamen sit venia Ughello, cui erant pernecesse plures, quam Argi oculi ad tantam rerum varietatem prævidendam, vel dignoscendam, cujus est adeo æquabilis virtus, repetam cum Luciano in Palinuro, & adeo perseverans, quin tàm multis, tàmq; continuis laboribus non defatigari non quassari, nunquam atque infringi possit.

MCLXV.

Sigismundus Milius Casinensis Monachus in studiis doctrinarum egregius, regnante Alexandro III. Diocæsariæ, Urbis Cappadociæ Archiepiscopus declaratur. Teterrimis hisce schismatum temporibus semper adhæsit Hierarchæ quoad vixit, commortuo Pontifice Patriam contendit, ubi ad æternitatis gloriam evocatus est, & sepultus in Ædibus Anarghyris Cosmæ, & Damiano erectis, nunc S. Angeli nuncupatis. Memoratur à Felice Buschetto hac Epigraphe.

P. Sigismundus de Miliis Cremon. Archiepiscopus Diocæsariæ, & Monachus S. Benedicti, obiit anno ætatis suæ LXXXIX. Hic tumulari jussit hoc anno MCLXXXIX. Kal. Decembris. Orate pro eo.

Hisce fermè temporibus Henricus II. Angliæ Rex, sub quo fortissimus Fidei Catholicæ Athleta Thomas Præsul Cantuariæ martyrium subiit, per Legatos suos promissis, & muneribus Nobiliores quasq; Italiæ Urbes sollicitabat, ut conjunctis studiis à Summo Pont. Alexandro III. ejusdem Antistitis depositionem ab Archiepiscopatu Cantuariensi, vel saltem in aliam sedem translationem exposcerent. Inter has verò præcipuæ fuere Mediolanum, Cremona, Papia, Bononia, Parma: Mediolano enim tria aureorum millia spopondit, quibus diruta mænia repararent, Cremonensibus duo millia, Bononiensibus tantundem, Parmensibus mille, Papiensibus

itidem mille, si id obtinerent; Quod apertissimè ex ejusdem Martyris attestatione, ac epistolis constat apud *Jo: Baptistam Colam lib. 2. vitæ ejusdem cap. 11. fol. 291.* claret verò maximè ex Codice Vaticano lib. 2. Epist. 61. & 78. ac lib. 3. Epist. 66. tùm ex Joanne Sarisberiense, & aliis multis gestorum ipsius Præsulis fidis enarratoribus. Quam tamen oblationem sanctimoniæ Archiepiscopi consciæ rejecerunt urbes præfatæ. Unde videtur Cremona tunc maxima fuisse in existimatione tùm authoritate, tùm viribus.

MCLXIX.

Joannes de Cacciafrontis, sed vero cognomento de Surdis, Beati titulo ob initum pro Christi fide martyrium juremeritò insignitus, Divi Benedicti Monachus, & Abbas ad Mantuanum, exindè ad Vicentinum Episcopatum elatus, literis, & Sanctimonia clarissimus illuxit, de quo referenda sunt verba *Abb. Ughelli in Ital. Sacr. Tom. 5. de Episcopis Vicentinis. B. Joannes successit Ariberto; Is Cremonæ ex nob. genere, matre Berta natus ex Privigni Ale cognomine Caginfrontes dictus, cujus deinceps posteri de Cacciafrontibus nuncupati fuere. A matre bonis moribus imbutus, ad sinum Monasticæ disciplinæ confugit: Factus Divi Benedicti Monachus, pietatem, & Ecclesiasticam disciplinam coluit, adeòque in operibus sanctis profecit, ut primò Prior Ecclesiæ S. Victoris, mox Abbas S. Laurentii anno 1155. creatus sit. Concionator insignis fuit, & ecclesiasticæ libertatis indefessus propugnator, quippè qui in illo teterrimo schismate contra Alexandrum III. à Pseudo Pontifice Octaviano, fautore Friderico primo Imperatore, excitato, partes Alexandri amplexus pro Sancta Romanæ Ecclesiæ libertate, se, contra schismaticum Fridericum, ejusque fautores, quasi inespugnabilem murum opposuit. Indefesso studio, & labore, cùm publicè in suggestu prædicando, tùm suadendo devios Concives, finitimosque populos ad unitatem reduxit Ecclesiæ: quamobrem, ab eodem Pontifice, exautborato Grassiodoro Mantuano Episcopo schismatici Octaviani asseclа, defunctoque Vvidone, Mantuanus Episcopus renuntiatus est. Eam Ecclesiam annis aliquot administravit, quo tempore cum Vicentinum populum ad partes Alexandri fovendas adduxisset, decedente Vicentino Præsule ejus Urbis acclamatus Episcopus anno 1176. Cæterùm cum inter Alexandrum, & Fridericum Imp. pax coiisset, & Grassiodorus censuris exsolutus ad summum Mantuanum Sacerdotium rediisset anno 1179 Joannes Vicentinus remansit Episcopus, quam Ecclesiam cum sanctissimè rexisset, tandem pro libertate Ecclesiæ, suique jure Episcopatus tuendis, à quodam pessimo suæ Ecclesiæ Vassallo, quem feudo malo justè orbaverat, in Campo juxta Cathedralem Ecclesiam gladio confossus, Martyr evolavit ad superos ann. 1183. die 16. Martii, cùm prius in ipso Martyrii agone non semel pro interfectoribus exorasset, ac signo crucis, in pacis signum illis benedixisset. Eo ipso in loco, ubi prius Præsul passus est, Vicentini ad futuram rei memoriam columnam erexerunt, quæ adbuc extat;* Corpus

verò

verò summo mærore, summaque veneratione in Sacello Beatæ Virginis Cathedralis sepelierunt, tumuloque marmoreo hæc addiderunt carmina.

Hic situs est verus Pastor Cazinfronti Joannes
Schismate, qui quondam partem defendit benestam
Patris Alexandri Papæ cum sanctior Abbas,
Cænobium Sancti Laurentii, ovante Cremona
Ingreditur Patriam, tanto mox Præsule fælix
Mantua lætatur, quo nunc Vincentia gaudet
Orphanus, & Vidua, atque miser, spoliatus, egenus
Pontificis manibus alitur, vestitur, amatur,
Ecclesiæ dum jura sua tutatur iniquo
Vassalli gladio Cymbri secure necatur.
Post obitum claris monstrat miracula signis
Conspicuum virtute Poli, mentisque Beatum;
Aridus, & Cæcus, Surdus, febrisque, dolorque
Exultat, & abit sospes qui venerat æger,
Hic est translatus Joannes Cazza Beatus.

Anno verò 1441. translato ejus sacro Cadavere in Sacellum B. V. M. Assumptæ, & in arca marmorea reposito, hac inscriptione ornarunt.

Joannes Cazinfronti pietate, justitia, miroque Dei zelo plenus, Friderico Imperatori Apostolicam libertatem lacescenti primum Cremonæ restitit: deindè bujus Urbis Episcopus Ecclesiæ suæ, campo confossus gladio, martyrii triumpho, immortalitatis gloriam, æternaq; laborum præmia felici cruore mercatus est. Pia verò ejus ossa huc devotè translata sunt anno Domini MCCCCXLI. Kal Maii.

Gabriel Bucellinus in Menologio Benedictino, sub die 16. Martii, Sanctum eundem appellat, pluraq; scribit, ac plures de eo scribentes allegat.

Joseph Bressianus ex professo exaravit ejus vitam anno 1649. Mediolani excusam, & cognomine de Surdis vocat.

In Constitutionibus Synodicis Mantuæ Ven. F. Francisci Gonzagæ 1610. impressis, ubi Catalogum Episcoporum illius Ecclesiæ recolit, sub anno 1177. ponit Johannem, qui Guidoni successit, verùm nec cognomen, nec Patriam memorat, & Guidoni anteponit Garsidonium, non Grassidorum, ut ibi *Ughellus*.

Ejusdem Martyris mentionem facit *Gregor. IX. Decret. de pœnis tit.* 37. *cap. X.* ad Vicentinum scribens Episcopum.

Quare cognomine de Cacciafrontis fuerit appellatus, audiatur *Franciscus Barbaranus de Mironis Capucinus* in initio vitæ ejusdem B Johannis, quam ex italico latinam fecit P. Bolandus in Actis SS. mense Martio *Tom* 2. *f.* 490. ex quo etiam tollitur alius obex.

B. Johanni Patria Cremonensi Placentinam adscripsit Jo. Petrus Crescentinus (melius Crescentius) *lib.* 15. *cap.* 5. *de Nobilitate Italica*, eo fortasse deceptus, quod alius ejusdem nominis, & familiæ Episcopus etiam ipse Vicentinus circa annum MCCCLXXXVI. Placentiæ

natus fuerit. Pater ei Evangelista de Surdis fuit ex familia nobilissima, unaq; earum, quæ anno ab Urbe condita DXXXI. huc in Colonia missæ sunt Consulibus M. Claudio Marcello, & C. Cornelio Scipione Calvo. Matri ex illustri familia Persicorum Bertæ, sivè Albertæ nomen fuit, quæ post Johannis nativitatem ad secundas transiens nuptias conjuncta est Adamo Cacciafrontio, & ipsi ejusdem Civitatis Nobili Indigenæ. Unde factum, ut cognomine Vitrici potiùs, quàm Patris cœperit infantulus privignus appellari &c.
In Consilio X. *Fulgosii* Joannes de Surdis Cremonensis Ep. Vicentinus disertis verbis nominatur.

MCLXIX.

Sigismundus Ponzonus doctissimus Jurisprudens, publicè leges Parisiis interpretatus est tempore Ludovici VII. Galliarum Regis. Permulta scripsit in jure elato calamo: Fatis cessit in Patria, ac tumulatus in Templo Divi Martini, sequens reportavit Epitaphium.

Hic jacet Sigismundus Ponzonus J.C. Lector Parisinus Prudens, & Justus, ac admirandus. Obiit XI. Kal. Novembris MCLXIX.

Joseph Bressianus in Coll. J.C.
Franciscus Bressianus in Opusculo Via Lactea Familiæ Ponzonæ Nob. inscripto.

MCLXX.

Offredus de Offredis summa pietate, & virtute præditus, ab Alexandro III. Pont. Max. ad Patriæ munus Episcopale evehitur. Interfuit Concilio Lateranensi Romę. Ecclesiam rexit annos quindecim. Obiit anno 1185. confirmavit, & edidit Statuta Canonicorum, & Capituli Ecclesiæ Cremonensis. Memoratur *ab Ugbello in Ital. Sacr. Tom. 5.*
Blasius Rubeus in dyptica Episcop. scribit, eundem post Ubertum, sed non modicè hallucinatur, nam fuit successor S. Emanuelis Monachi Cistercienfis, ab eodem omissi, verùm relati ab Ughello, de quo etiam extat sermo in Menologio Cisterciense Chrysostomi Henriquez sub die 27. Februarii, ut sequitur.
Hujus S. Emanuelis mentionem facit Guido Claravallensis in Historia Virorum Illustrium Ordinis Cisterciensis, quem etiam Joannes Abbas Catalogo Sanctorum inserit, & in Missali Ordinis circà finem inter cæteros Beatos numeratur. Vide Montalbanum lib. 2. cap. 1. Angelum Manrique Laur. Evang. lib. 3. disc. 7. Miræum Orig. Monast. lib. 5. cap. 15.
Philippum Seguinum in Tractatu de Episcopis Ord. Cister. Sanctitate, & Miraculis claris.
Iis frequenter claruisse citatus Seguinus in hunc modum testatur; Emanuel, ex Monacho S. Bernardi Frisiæ, Cremonensis Episcopus, Vir doctus, & Deo dilectus, qui tanta fuit Sanctitatis, ut infinitis effulserit miraculis

ita

ita uti Duces, & Nobiles (à quibus originem duxit) *eum invitum ad hujuscemodi Episcopale fastigium obtruserint. Quo in munere ad bonos conciliandos humanitatem, & ad malos coercendos severitatem adhibens, illis charus, his formidabilis fuit.*

Jangellinus verò in notitia Abbatiarum Cistercienfium in Regno Italiæ, ubi de Urbe Cremæ dicit hunc Sanctum Episcopum Alumnum Monasterii S. Bernardi Cremæ, non verum Frisiæ, at nemo ex istis Authoribus indicat tempus, quo vixit.

MCLXXIV.

ANonymus Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ Canonicus, temporibus Offredi Episcopi descripsit.

Miracula S. Himerii Epis. Amerini Cremonensis Compatroni, Cremonam à Luitprando Episcopo ex Oppido Sabinorum Flaviano translati, quo anno ad ejus Aram maximus populi concursus fuit ob plurima prodigia, quæ Deus edidit.

Abbas Ughellus in Ital. Sac. Tom. 4. ubi de Luitprando Epis. Crem. ex quo alterum incertum Authorem videtur innuere, qui eodem tempore scripsit Opusculum inscriptum, Translatio S. Himerii Episcopi Amerini in Cremonensi Ecclesia; Verùm hi duo Anonymi unus, & idem Author dicendi sunt, quanquam Ughellus eos geminet. Conscripta pariter extat Vita S. Himerii ab Antonio Maria Gratiano Episcopo Amerino, qui floruit in illa Ecclesia anno 1592.

A Paulo Regio in Vitis SS. Neapolitani Regni.

A Jacobillo Tom. pr. de Sanctis Umbriæ.

A Josepho de Brescianis & edita Cremonæ anno 1641.

Gabriel Bucellinus in Menologio Benedictino Augustæ Vindelicorum 1656. sub die 18. Junii de eodem scribit. *Cremonæ S. Himerii Epis. & Confessoris, de quo nos uberiùs die* 19. *Octobris, quo tanquam Tutelaris Urbis à Cremonensibus colitur.* Verùm sub dicta die 19. nihil penitùs scribit.

MCLXXIV.

AMbrosius Abbas, cujus cognomen haud quaquam memoriæ proditum, haud inutilem posteritati vitam traduxit. Latinè siquidem scripsit.

De Vita S. Himerii Episcopi Amerini lib. 1.

Extat M. S. in veteri Codice, quem Constantinus Cajetanus Abbas communicavit Ughello, qui hoc operis initium citat in Luitprando Crem. Epis. Sancti Corporis inuentore. Cum autem se Cremon. quond. Canonicum his innuat Ambrosius, suspicor hunc eundem esse cum Anonymo Cremonensis Ecclesiæ Canonico, quem Ughellus loco citato refert, (tanquam tamen ab Ambro-

sio

ſio diverſum) Offredi Epiſcopi, temporibus, nimirum circa reparatæ ſalutis annum 1174. ut ſupra diximus.

MCLXXVII.

THeotaldus de Vernatiis Utriuſque Juris peritiſſimus, judicio eruditorum magnoperè excelluit, & inter Canonicos Sanctæ Majoris Eccleſiæ Cremonenſis moribus, & religione effloruit.

Opera, quæ ſcripſit, deſiderantur.

Quanta verò ſui temporis eſſet in exiſtimatione, ſcatet ex ſententia Arbitraria ab eodem inita inter Epiſcopum Offredum, & Abbatem S. Laurentii, cujus exemplar pro eruditis ſubdatur.

De lite, & controverſia, quæ vertebatur inter D. Offredum Cremonenſem Epiſcopum nomine Epiſcopii ſui, & D. Burgondinum Abbatem Monaſterii S. Laurentii ejus Civitatis nomine ejus Monaſterii. Idem D. Epiſcopus, & Abbas compromiſerunt in D. Theutaldum de Vernatiis Canonicum S. Majoris Eccleſiæ Cremonenſis, cujus arbitrio ſtare promiſerunt, ſcilicet de Eccleſia S. Blaſii ſit. in Burgo ejuſdem Civitatis; Qui Magiſter Teutaldus inter eos amicabiliter, & de concordia fecit, & ſtatuit, & judicavit, quòd Abbas S. Laurentii per tempora inveniat Sacerdotem, ſeù Sacerdotes, & Clericum, ſeù Clericos, qui non ſint Monachi, qui debeant ſtare, & permanere in ipſa Eccleſia S. Blaſii, & præſentare eos D. Epiſcopo Cremonæ, antequam vadant ad dictam Eccleſiam, & Epiſcopus in hoc præſtet aſſenſum, & approbet, niſi rationaliter eos recuſare poſſit ſine fraude, & committat D. Epiſcopus ipſi Sacerdoti, ſeù Sacerdotibus populum ipſius Viciniæ, & Sacerdos, vel Sacerdotes, Clericus, vel Clerici reſpondeant D. Epiſcopo, & obediant in Spiritualibus, ſicut in decimis, quas collegerint de populo ipſius Eccleſiæ Viciniæ, & interdictis, & ſi fuerint vocati, veniant ad Capitula, & ſi Epiſcopus non fuerit Majori Eccleſiæ in prædictis, & Sacerdotes, qui per tempora in ipſa Eccleſia fuerint, debeant venire ad Majorem Eccleſiam ad Miſſas Majores, & in die Jovis Sancto, & in Sabbato Sancto, & in Paſchate, & Nativitatis D. N. J. C., & in die Aſſumptionis S. Mariæ Virginis, & in Feſto S. Himerii, & in ejus Vigilia, & ad Veſperas, & in cæteris Solemnitatitibus, in quibus conſueverunt Capellani, & Parochi venire, & annualiter perſolvant D. Epiſcopo Cremonæ, nomine cenſus, libras tres ceræ tertia die ante Purificationem S. Mariæ, & ſi collectam fecerit Epiſcopus in Capellis Civitatis, & in Burgo Cremonæ, & quòd iturus ſit ad Apoſtolicam, vel denuò ſe reciperet ubicunque debeat medietatem ſolvere dictus Sacerdos, aliam dictus Abbas, & hoc factum conſentientibus Canonicis Eccleſiæ Majoris. Actum in Palatio Civitatis Cremonæ hoc anno MCLXXVII. die Jovis pridie Kal. Aprilis feliciter &c. præſentibus Ottobaldo Ripario, Joanne de Renza, Leonardo Divitiolo, Lanfranco Seſcalcho Epiſcopi, Vicecomite de Maleo, & Ognibene de Plac.a &c.

Guazus

MCLXXXII.

GUazus de Guazonibus Albrigonis Filius, & Gerardus de Dovaria ex Patriæ summatibus virtute, & auctoritate pollentes, hoc anno Prætoris Officium absolverunt Reipub. acceptissimi.

Eodem anno 1182. Cremonenses Cremam justis ex causis concremarunt, quæ subinde à Friderico Imp. recondita fuit

Jacobus Gadius in Hist. M S.

Campus in Hist. lib. 2., qui narrat Dovariam occisum ab Imper. Friderici Pincerna.

Anno sequenti idem Guazus fuit Patriæ Consul electus unà cum Alberto Fodrio Pagano Medulato, & Othone Armarico.

MCLXXXV.

SIccardus Casellanus, seù Casalensis, seù etiam, liceat dicere, de Casalana in Patria Episcopus, prædefuncto Offredo, à Sum. Pont. Lucio III. anno 1185. & in tota Insubria Apostolicus Legatus constituitur; anno verò 1187. Concilio Veronensi interfuit, Sacratum Literarum, Historiarumq; doctissimus, Religionis, ac pietatis augendæ studio incredibili excelluit. Ex ejusdem operibus memorantur.

Acta, & obitus S. Homoboni Cremonensis, qui tempore ejus Præsulatus ad Superos evolavit.

Chronicorum libri diversi, quorū M.S. modò extant in Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi, ut patet ex catalogo librorum ineditorum ejusdem Bibliothecæ typis excuso, quem ea, qua solet humanitate Lud. Ant. Muratorius Amicus meus eruditissimus indigitavit, & ibi pag. 17. legitur.

Siccardi, seù potius Sighardi Episcopi Cremonensis Chronicon incipiens à Creatione Mundi, pertingit usq; ad A. C. 1221.

Idem innuit *Lambecius Coment. de Bibl. Cæs. l.* 2. *cap.* 8. *pag.* 871. & dicit prostare inter M S. Theologicos Latinos nu. 127.

Scripsit item *Tractatum de Humilitate*, ut habetur *ex Fanusio Campano de Illustr. Italiæ Familiis lib.* 5., & ex Bibliotheca Mundi Henrici Barcellii de Agrigento: ulteriùs

Historiam Roman. Pontif. seù Paparum.

Mitrale, vel Summa de Officiis, ut volunt alii, à quo Durandum plura exscripsisse, & in suo laudatiss. volumine inscripto, Rationale divinorum Officiorum, redegisse testatur *Antonius Campus Hist.* ubi de eodem sub anno 1215. Hujusce libri exemplar M. S. servatur adhuc in Bibliotheca Vaticana. Simile opus aggressus fuit Johannes Beletus Theologus Parisiensis, Venetiis cusum cum Durando 1568., sed ante omnes Piissimus Rom. Imperator Carolus Magnus, ut qui sacrorum rituum amator, quamplures Episcopos ad explananda

sacra-

sacrarum vestium mysteria adhortus est, cui pre cæteris Flavius Alcuinus, aliis Albinus annuens, de divinis officiis volumina pertractantia compegit,

Ad Innocentium III. Pont. Max. ut in Sanctorum numerum cooptetur gloriosissimus Homobonus, consensu omnium Concivium ablegatur. Obtento ad votum rescripto ex Bulla in publico Patriæ Archivio servata, sub die postrema Decembris 1198. Ecclesiam Cremonensem eximia vigilantia, & probitate rexit annos triginta: Desiit in humanis esse anno 1215. die 26. Januarii, de eodem *Blasius Rubeus in dyptica Episcop. Cremonæ.*

M. Hieronymus Vida in Orationibus adversus Papienses Act. 2. *Cavitell. Annal. sub anno* 1191. eundem appellat de Casalenghis, & alibi anno 1196. de Casalensibus.

Idem Antonius Campus initio Historiæ de origine Cremonæ refert.

(Siccardo Casalense Vescovo di essa Città, e Beatio Alessan-
(drino Autori gravissimi, e degni di fede, vogliono, che nel
(tempo, che Delbora era Giudice del Popolo Hebreo, il che
(fù secondo alcuni 1329. anni inanzi la nascita di Cristo ella
(fosse edificata da Brimonio Trojano, e dal suo nome detta
(Brimonia, ma poscia mutate alcune lettere, nominata Cre-
(mona.

Ita & *F. Jacobus Philippus Bergomensis in supplemento Chronicor.*, qui pluries commendat Historiam Siccardi.

Abbas Ferd. Ughellus in Ital. Sacra Tom. 4. *& Tom.* 7. *col.* 126. latè de Siccardo agit.

Galvanus Flamma in manip. Flor. M.S. testatur, quamplura à libro Hist. Siccardi hausisse, & ad annum 1184. scribit de Siccardo: Federicus Imperator cum Carrocero (aliis Carroccio) Mediolanensi Cremonam invasit, Sonzinum igne, ferroque vastavit, Castrum Manfredum funditùs evertit, & finaliter ad preces Siccardi Epis. Cremonensis ipsos Cremonenses in suam gratiam recepit. &c.

Gesnerus in Bibliotheca Instit.

Vossius de Hist. lat. lib. 2. *cap.* 53.

Raphael Volaterranus, ubi de Cremona *in Geographia lib.* 4. *& in Anthropologia lib.* 22. *in principio de Script. Rom. Pontif.*

Rodulphus de Columna in libro de translatione Imperii, sed eum vocando Riccardum, ut notat *Verderius* in supplemento Bibliothecæ Gesnerianæ.

Odoardus Gandacius de Gubern. antiqu. Januensi pag. 23. nostrum Auctorem Siccandrum appellat.

Lud. Jacob. à S. Carolo in Biblioth. Pontifi.

Thomas Garzonius in Platea universali dis. 38.

Hofmannus in Lexico.

Jacobus de Voragine in Hist. S.S. ubi de exalt. S. Crucis innuit officium Mitrale.

Antonius

Antonius Possevinus in Apparatu Sacro Tom. 3. inquit: Siccardus Cremonen. Episcopus, ad quem Scolia reliquit Laurentius Lauretus Carmelita, scripsit Summam de Officiis lib. 8. ut scribit Johannes Lebandus.

In Arca, ubi honorificentissimè posuit Sacra S. Himerii apud Brutios nati ossa, leguntur hæc carmina, ut arguo ab eodem composita.

Quatuor exemptis annis de mille ducentis
Fabricat hanc Arcam Præsul Siccardus, & Aram
Qui triduo tandem perfecto sacrat eandem
Anno dotatus undeno Pontificatus.

Siccardus etiam extruxit Cænobium Sacrarum Virginum S. Mariæ Vallis Viridis, olim S. Laurentii Jovisaltæ. Eundem Auctorem habuerunt Ecclesia S. Mariæ Bonemertii, & Monasterium S. Abrahæ Costæ. Locus est juxta Murbascum. Porrò coivit in unum cum eo S. Thomæ de Lerno Majorem Ecclesiam consecravit, ut ex inscriptione in Monum. Buschetti.

D. O. M.

D. Siccardus Cremonæ Ep. ad preces Serenifs. Constantiæ Templum hoc ad honorem B. V. M. in Cælum Assumptæ cum solemni ritu consecravit. Præsentibus DD. Theobaldo Ep. Placentiæ, & Sigifredo Ep. Mantuano, ad præsentiam etiam Serenifs. Henrici Regis Italiæ, & Constantiæ ejus Uxoris, ac multis personis, Anno ab Incarn. Domini MCLXXXX. die verò XI. mens. Maii, Indict. V. Clemente III. & Federico I. Imp.

Huic Episcopo rescripsit Innocentius III. Pont. Max. quòd omissio Baptismi non nocet credenti probabiliter esse baptizatum, ut *in decretal. Gregor. lib. 3. tit. 43. cap. 2.* verùm non est hìc locus iis immorandi.

MCLXXXVI.

AZo Portius, seù de Porcis (alii de Porchis vocant) natus in Oppido Casalis Majoris, Colonia ditissima Cremonensium, ab antiquis Historicis vocato, maximus Legum Doctor, & eximius J.U. Monarcha, suique temporis Jurisconsultorum, nec non omnium posteriorum vera, & ardens lucerna, vas electionis, Fons Legum, & Tuba veritatis nuncupatus. Adolescens Bononiam se contulit, ubi liberalem præseferens indolem, ab Johanne Bosiano pariter Cremonense Jus Civile, tunc ibi magna cum gloria profitente in familiaritatem receptus est; Quin & ejus etiam factus Auditor admodum sub ipsius disciplina profecit; Bononiensis proindè Gymnasii primarius legum Interpres renunciatus anno circiter 1186. antequam factam Azonis mentionem, non est reperire, tàm fervidè munus obivit, ut maxima quæq; Theatra vix caperent ejus Auditores, quorum, vel dena millia nonnunquam enu-

merata perhibent Baldus, & Odofredus. Ad tanti quippè Doctoris famam ex omni Europa confluebant discipuli, ex quibus quoque libris editis notissimi sunt Accursius Florentinus, & Sinibaldus Fliscus Ligur ille, qui ob doctrinæ præstantiam ad Petri Solium assumptus, Innocentius Papa IV. adoratus est, Jacobus Balduini, Alexander de S. Egidio, & Vivianus Tuscus Bononiensis, Odofredus, qui & Roffredus, Denarius Beneventanus, Gabriel Ostelletus Mutinensis, Jacobus Ardizonus Veronensis, Joannes de Deo Hispanus, Johannes de Blanasco Burgundus, Bernardus Dorna Narbonensis, & Albertus Galeotus Parmensis, ac alii, quorum opera typos fatigarunt, omnesque Azonis discipulos testatur Alidosius in Indice Doctorum, qui Bononiæ professi sunt. Sed propè exitialem tanta celebritas concitavit invidiam; etenim, vel fide majores in ipsum calumnias comminisci ausi sunt ejus æmuli, quibus propterea cedendum aliquandiù ratus, in Galliam Narbonensem se contulit, ubi Montispessulani factus Lycæi Professor, Bononiensem ferè exhausit Scholaribus Academiam ad antiquum Magistrum, vel illuc concurrentibus: Quamobrem ipsum vel pejori conditione revocare præstitit, ut videbimus infrà. Superata itaq; invidia, Bononiam reversus, reliquum vitæ spatium gloriosius in novam traduxit ætatem. Variis quoque Reip. negotiis adhibitus est. Legitur enim anno 1221. mense Majo cum Uberto de Romana J. C. & aliis Mutinam legatis missus certiorem facturus Pontificis Nuntium, ne Bononiam concederet adhoc, ut animi Civium Othoni IV. Imp. faventium, leviori tumultu non concitarentur. Ære insuper perenniora posteris transmisit monumenta; notissima enim est equè, ac pernecessaria omnibus jura profitentibus, & singillatim ex suorum statutorum dispositione illis, qui nobilissima Jurisperitorum Collegia tùm Mediolani, tùm Veronæ, tum aliarum Urbium ingredi cupientibus.

Summa super quatuor libros Institutionum ad omnes Titulos Codicis sæpissimè recusa etiam cum diversorum Jurisconsultorum additionibus nuncupata Locuples Civilis Juris Thesaurus, cui accessere ejusdem Quæstiones Broccardicæ, seu Sabbatinæ appellatæ.

Commentaria, & magnus Apparatus ad singulas leges Librorum Codicis Justinianæi

Quæ primus in lucem asseruit Antonius Contius in Academia Biturigum Juris Professor eximius. Ipse namque deperditum in stabulo Azonis Codicem MS. in Urbe Aurelianensium fortuitò nactus anno 1556 postliminii jure uti dedit. Siquidem ex ejus Bibliotheca subinde editus est Parisiis 1577. & 1581. apud Sebastianum Nivellium, & Lugduni apud Franciscum Fabrum 1595. & ibidem apud Jac. Stoer. 1596. utrobique unà cum Antonii Fontanoni Aruerni in Supremo Parisiensi Senatu Aduocati copiosissimis Summariis in singulos Titulos, atque in leges ejusdem commentariis.

Alia itidem opera, (sed ad jam enarrata referuntur) recenset Com. August.

Auguſt. Fontana in ſuo eruditiſs. Amphitheatro Legali p. p. verùm circa nomen Dominici, quo Azonem baptizat, eidem non adſtipulor: cum Alidoſius, & Bumaldus, ſeu melius Montalbanus in Bib. Bononienſi ſcribant Azonem nomine, & Portium cognomine appellatum fuiſſe, memoratos quippè Scriptores, & alios meherclè aberraſſe credo, cum eundem Azonem Patria tantùm Bononienſem obfirment. Fuiſſe, inquam, Azonem Publicum Bononiæ Lectorem, fuiſſe Civem Bononienſem ex privilegiis effectum, id concedendum facillimè arbitror, & favet mihi ipſe Alidoſius lib. allegato in fine Epiſtolæ ad Lectorem, ut de Bulgaro; *In ultimo ſappiaſi, che hò meſſo frà li Bolognesi alcuni Dottori famoſi Foreſtieri condotti à leggere quà, perche furono poi fatti Cittadini, e le famiglie loro ſi ſono fondate in queſta Città* Ex hac enim familia Portia poſt Azonem al.i, ut dicemus, afferuntur; ita & exemplo Alidoſii egit Montalbanus inter Bononienſes adnumerando Joannem Boſſianum, quem omnes ſentiunt Cremonenſem, Jacobum de Areâm, licèt Parmenſem, Alexandrum Tartagnum, etſi Imolenſem, & alios: Verùm tamen quamvis nihil graculo cum fidibus veritati tamen ſit locus, ipſemet Azo in Summario, inter alia ſic affatur. *Nunc autem ego Azo Reſidens Bononiæ in Juriſperitorū ordine*. Ex quibus ſcatet verba illa *nunc*, & *Reſidens* inferre aliquid aliud ſanè à verbo Civis, quod ſubdidiſſet, ſi verè Civis Bononienſis origine fuiſſet, cum exinde ſi nominat ſe Civem Bononienſem in Proœmio ad ſummam Inſtitutionum, ſubdendum eſt id fuiſſe, poſtquam declaratus fuerat Civis ex privilegio ob merita, vel ob diuturnam habitationem, dum Summam iſtam poſt Summas Codicis, ac Digeſtorum compoſuit. Sed ubinam evidentiùs id poterit oſtendi, quàm ex propria oris confeſſione eiuſdem Azonis, origine Bononienſem non extitiſſe Scribit namque in Proœmio Summæ Trium Poſteriorum Librorum Codicis ibi poſt nonnulla: *Ad hæc loco tertio apud Montem* Peſſulanum *mihi venit in animum Tyronibus Legum introductiones ad libros Juris majores componere, Inſtitutionum ſummam conficere, illaſque, Deo propitio, ſubtili, & moderato compendio compilavi. His autem peractis, longe poſtea in Patriam reverſus ſum, indeque poſt aliquot dies, ante duos videlicet Menſes ab illis Bononienſibus, qui de Caſtello vocantur, accitus Bononiam veni, ibique in Caſtello &c.* ex quibus, & aliis, quæ ſequuntur arguere debet Lector in aere me non piſcari, nec eſſe inſiſtendum huic Epitaphio, relato ab eodem Alidoſio, & à Franciſco Suuertio in libro, cui tit Selectæ Chriſtiani Orbis delitiæ in Inſcript. Bonon. in facie Turris S. Geruaſi, quod tamen, ut ſequitur, eſtreptandum.

Trinitati
Azoni Juriſconſultorum
Numini
Anno Gratiæ MCC... Herc tumulato
In Sepulcbro Vetuſtate collapſo

Ac inter rudera vix agnita
Jo: Franc. Aldrovandus
Dictator,
& Consules Bonon.
P. Impensa
Concivi suo B. M. memoriam
Posuerunt
Anno Salutis MCCCCXCVI.
V. Idus Octobr

Verbum igitur illud *Concivi* nisi affectatum fuit ibi positum ad inducendum Azonem, ut jam diximus, Concivem effectum ex privilegio, namque si Azo erat Bononiensis, ut Bononiæ credebatur, haud erat pernecesse eum indicare Bononiensem Concivem, neque verò grave mihi est legere titulum eius Summæ sic inscriptum: *Summa Azonis Bononiensis*, cum Summas viderim sine illo addito *Bononiensis* excusas, ut penès me illa est, quæ Venetiis edita anno 1610. apud Societatem Minimam.

Fuisse verò ex Oppido Casalis Majoris, confirmant Jo: Jacobus Crottus in oratione habita in laudem Francisci Sfondrati die, qua Collegium J. C. Cremonæ fuit affecutus, Papiæ cusa apud Jacob. de Burgofranco 1522 dicens. *Omitto Azonem Porcum Justiniani Codicis Compilatorem à Casali Majori nostri Agri Oppido producto, licèt quidam livore, invidentiaque tacti falsò Bononiensem autumeat.*

Lud Cavitellus in Annal. ad ann. 1247

In Syllabo J. J. C.C. ex amplissimo Collegio Cremonæ addicto statutis eiusdem Coll. anno 1619. typis dato, nec non in alio Syllabo M. S. fide digno apud me, tertio loco legitur. *D. Azo Porcius Bressianus in Coll. J. C. Patriæ.*

Hector Lauda in M. S. penès me rerum notabilium Casalis majoris, pro Patria acerrimè pugnat.

Joseph Malraversius in Opusculo inscripto, *Alcune cose più notabili di Casalmaggiore. Parmæ apud Viottum*, asserit eundem ibi natum, sed cum Bononiæ Interpres legum degeret, fuisse illa Civitate donatum.

Suspectos esse nostrates Scriptores, & minus apertam nobis notitiam efficere, mihi posset opponi, sed facillimè est retorquendum argumentum; attamen si exteri Authores Azonem Bononiensem confirmant, à Bononiensibus hanc eruditionem emanasse inficias, ire non possumus.

Restat denique confutanda fabula illa nonnullorum, qui nullo freti historiarum fundamento somniati sunt, atque commenti eum fuisse capite mulctatum, quasi Bulgarum Antisophistam cultro appetivisset, inter quos dinumerandus est *Alciatus* alioqui doctissimus *in parerg. Juris lib. 9. cap. 25.* ubi etiam legitur, quantum hic Auctor sæviat in Azonis nomen, eum vocando legum contemptorem, & Palladis prostitutorem: Nam liquet, ut vidimus in Bulgaro

garo (referente Sigonio) ipsum Bulgarum obiisse anno 1161. & Azonem, juxtà communiorem Bononiensium Historicorum opinionem, anno 1227. valde Senem decessisse in feriis Autumnalibus, quo tempore quotannis ægrotare solebat.

M. Mantuam de Vir. Illustr. in jure, lapsum fuisse & ipsum dicendum est, ubi de Azone, quod præter Doctoratus gradum erat etiam Canonicus, quod de altero tantùm Azone legere est, quem à nostro non distinxit Mantua; Nostrum enim aliquot annos antecessit alter Azo, sed is Bononiæ natus Bualella Domo, & ipse non incelebris J. C. qui Cathedralis Ecclesiæ Canonicus erat anno 1173. & varias composuit quæstiones, ut testati sunt Joannes Andreas, & Alidosius. Noster autem Azo nullis initiatus Sacris, Uxorem, & liberos habuit, Joannem scilicet, ex quo natus Dominicus J. C. & Lector Publicus Artis Notariorum à Gherardaccio memoratus *lib. 3. Hist. Bonon. ad annum* 1326, & filiam, qua & Generum sibi fecit memoratum Accursium.

MCLXXXIX.

Lotharius inter Jurisperitos ætatis suæ clarissimus. Ingenio fuit magno, ac fortis, & vehemens in legibus interpretandis Magister. Bononiam iccircò publicè conductus, suam præcipuè eruditionem probavit, non absque summo audientium stupore. Quippè enituit inter primos Civilis Juris Glossatores, quanquam non multum in legibus scripsisse feratur. Ego potiùs ejus opera crederem maxima temporis intercapedine deperdita fuisse.

Multa de eodem peracuto calamo scribit *Pancirolus de Clar. leg. Interpret pag* 143. & præsertim fuisse natura mulierosum, armisque deditum, & plus ense, quàm jure valuisse, matronasque intemperantiùs sectatum, & alia, quæ per invidiam prolata, dubito ab æmulis Coævis contrà ipsum egrè ferentibus Henrici Cæsaris animum erga Lotharium fuisse vehementissimè propensum. Hunc Lotharium alium à Lothario Rosano, de quo infrà ad annum 1205. extitisse arbitror.

De hoc memoria habetur apud Carolum Sigonium *in Hist. Bononiensi lib. 3 ad ann.* 1189 *& in Indice Hist. de Regno Italiæ*.

Bartolus in l. sancimus Cod. de Jud. affirmat fuisse Azonis Synchronum, cujus rei sit fides apud eum.

Joannes Baptista Caccialupus de mod. stud. in utroque Jure docum. 5.

Joannes Pasqualis Alidosius in lib. J.C. *Bonon.* (ubi de Azone) vocat Lotharium patria Pisanum, ipsum confundens cum Lothario Archiep. Pisano.

Antonius Campus Hist. lib. 2.

Cavitell. in Annal. ad annum 1195. *& alii Jurisconsulti quamplures.*

Clear-

MCLXXXXIV.

CLearchus de Cavalcabobus Jurisprudentia, & Astronomia perspicuus, Lutetias Parisiorum perductus, ibi publicè, & diligentissimè docuit, tùm autem Philippo II. Francorum Regi, cui carissimus fuit, dicauit, ut fertur, quæ composuit.

Opera Astronomica.

Ad ejus Tumulum legebatur, ut in Epitaphiis antiquis Buschetti.

Ossa Magistri Clearci Cavalcabovii J.C. Nob Cremon. publicè, & privatim Astronomicæ Scientiæ Professoris, hic jacent, obiit anno MCVIC. Idibus Junii.

Iste Clearcus fuit ex majoribus Ugolini illius Cavalcabovii, viri inter Longobardiæ proceres illustrissimi, & Cremonæ imperitantis, ut suo loco, quò Lectorem remittimus.

Anno antecedente gloriosè obiit Cremonæ, ubi diuturnâ traxit morâ Albertus de Villa Aonii Bergomensis tertii ordinis Divi Dominici, die septima Maji, vitæ Sanctitate celebratus, cujus acta scripsit *Joseph Bressianus Cremonæ excusa* 1637. per *Paulum Pueronum.*

De eodem *Antonius Campus in Hist. lib. 2. ad annum* 1195. *verùm Cavitellus, & Gadius* obitum Alberti recensent ad annum 1279. mendosè siquidem, nam illo anno fuit in album Sanctorum jure merito relatus.

MCLXXXXVI.

VAlerius Abbas (cujus cognomen evanuit) suorum temporum fuit Scriptor non obscurus. Comendatur illius ingenium quàm maximè in Historiis absolvendis; edidit volumen

De Familiis Nobilibus Longobardis Cremonæ commorantibus.

Operis hujusce supplementum confecisse Raphaelem Fabagrossam, insinuat *Joseph Bressianus in Virtu. Ravivat.*

MCLXXXXI.

JOseph Taverius ex Divi Benedicti Familia Theologus, Philosophus, & Orator omnium suæ ætatis facundissimus, ab Celestino III. Sacrorum Rege dignus existimatur, cujus cucullus infula sacra permutetur, quum ab eodem deligitur dignitatis gratia in Archiepiscopum Tarsi Ciliciæ Urbis præclarissimæ, & totius Regionis Metropolis. Romæ quidem obiit ad paucos annos.

Bressianus in Ros. & Viol.

Inter Divi Benedicti Monachos nunc me scribente, hoc Septembris Mense 1694. Romę vivit Verbi Dei Pręco doctissimus D. Johannes Baptista Gentilis Nob. Januensis, ad Episcopatum Adiaciensem in Corsica promotus, mihi præclara necessitudine conjunctus, quo nihil unquam cordi meo fuit optatius.

Cre-

MCLXXXXVIII.

CRemosanus, sivè Cremosianus, vel Cremosinus Oldoynus, qui anteà fuerat ex Coss. Populi Cremonensis, adeo Patriæ acceptus, atque Civibus gratus fuit ob singularem doctrinam, & Reipublicæ administrationem, ut fuerit hoc anno, & sequenti à Coss. Odone de Comite, Isatio, & Maltraverso Dovariis, Henrico de Surdis, & Johanne Conrado Prætor declaratus.

Campus
Cavitellus, &
Gadius in Hist.

Anno anteriore ad superos evectus est Homobonus ex stirpe Tucenga Cremonensi, Vir gloriosissimus die 13. Novembris, qua die singulo anno Romana Ecclesia eius obitus memoriam recolit, de quo melius alibi fusè loquemur.

MCLXXXXVIII.

THomas Almerigus rerum historicarum ingeniosus indagator edidisse creditur

Eventus Italiæ sui temporis.
Acta Friderici Primi Imperatoris.

Bressian. in Viol. & Ros. Non possum hic me continere, dum sermo contingit de hoc Almerigo, quin ex cognominis similitudine memoriam agam de Romano Merigo Abbate Camaldul. Amico meo humanissimo, doctrina, ingenio, ac mansuetioribus musis præstantissimo, tùm sæculi hujus, tùm sui ordinis lumine, ac ornamento.

MCLXXXXIX.

ÆGidiolus Alemanus Jurisprudentiæ gloria præclarus, laboris, atque operis patientissimus, scripsisse habemus

Opera legalia

nam eiusdem meminit *Bressian. in opusculo J.C. de Coll. ac Syllabus M S. in Porta natali.*

Alter Ægidiolus Alemanus adfertur *à Campo in Hist. lib.* 2. unus ex Ghibellinis interfectis à Jacobo Cavalcabovio anno 1312. die 16. Maji.

MCC.

UBertus Fossa Benedictini Ordinis Alumnus, vir simplex moribus, at multiplici eruditione refertus, Innocentii III. Domni Apostolici consensu, cum Romæ versaretur, Episcopali Tripolitanæ Sedis dignitate decoratur. Senex in patrium divi Laurentii Archisterium transmigravit. Immortuus inscriptione hac ex Buschetto desumpta posteris comendatus est.

(*Uber-*

{ *Ubertus Fossa Cremonensis Monachus*
(*S. Benedicti Episcopus Tripolitanus*
(*Hic sepultus fuit hoc anno* MCCXXV.

Annis 1409. inter Aulæ Romanæ Præsules renidiut, sub Alexandro V. Referendarius Apostolicus Augustinus Fossa, quem hic adnotavi, quoniam de Gente Fossa mihi sermo incidit.

MCCV.

JOseph Mastalia vir omni scientiarum genere ornatus, Romæ ejus vitæ spatiis versatus, apud Innocentium Romanæ Ecclesiæ Summum Sacerdotem præclaris muniis refertus, & præcipuè intimi Cubicularii, & à Secretis dignitate insignitus, ni inopportuna morte correptus esset, fama erat in Cardinalium Collegium ob merita cooptandum fore.

Bressian. in Corona Vir. Illustr. lib. 1. *p.* 3. *cum Zignano, & Fabagrossa.*

V.

BAroccius Burgus Patavii Prætor hoc anno deligitur. *Sciebat enim, ut ait Platina de Principe lib.* 2. *cap.* 6. esse Prætoris munus probè intelligere se Civitatis commodo creatum esse, debereque ejus dignitatem, & decus sustinere, servare leges, jura describere, tuerique ea, quæ ejus fidei commissa sunt.

Recensetur in Codicibus *Papifavio Conradino, ac Zabarellio de Præt. Paduæ*, in quibus Baroccius de Cremona vocatur.

Antonius Campus Hist. lib. 2. ad annum 1209. Baroccium Burgum inter Consules Cremonæ adscribit.

VI.

MAnfredus de Gazo, seù Gadius Eques, & Potestas Paduæ jura petentibus reddidit, ab omni odio, ira, cupiditate, amicitia alienus, cum rectè judicare non possit, qui affectibus, & perturbationibus movetur.

Extat de eodem monumentum in Codicibus *Papifavio, Conradino, & Zabarellio de Prætoribus Paduæ* loquentibus, ad eundem annum 1206. In primis vocatur Manfredinus. Memoratur *à Jacobo Gadio* in Hist. M.S. ut inferiùs.

MCCVI.

ISaac Dovaria Prætor, & Capitaneus in inclyta Civitate Bononiæ, cum tantæ Urbis esset moderator, inter ejus ævi Principes viros est adnumerandus. *Johannes Pasqualis, Alidosius in lib. Potestatum & Capit. Popul. Bonon.* anno adnotato de eodem loquitur.

Isaac

Isaac is fuit (quem *Cavitellus in Annal.* appellat Isatium) Consul Cremonæ anno 1209. unà cum recensito Barocio Burgo, Johanne Amato, & Pontio Piceno, seù Picenardo, ut notat *Anto.Campus*.

MCCVII.

JOhannes Bonus Abbas Monasterii omnium Sanctorum Cremonæ, eximiæ prudentiæ, & doctrinæ famam retulisse traditur, ut quem Patriæ non modò Cænobia Præsulem, sed & ab Innocentio III. emunctissimæ naris Pontifice delegatum, unà cum Siccardo Episcopo vidit, in Causa diuturnæ litis agitatæ inter Antistitem Bobiensem, & Monasterium S.Columbani ejusdem diæcesis, ut prævia testium examinatione super utriusq; partis Juribus, Procuratorem ad Apostolicam Sedem pro definitiva Sententia mitteret. Quod præstiterunt delegati, ut indicat utriusque communis, & prolixa

Epistola ad Innocentium III. Summum Pontificem, data Cremonæ in Episcopali Palatio xii. *Kal. Decembris anno* Mccvii.

Extat apud *Ferdinandum Ughellum Tomo IV. Italiæ Sacræ in Historia Uberti Roccha XIII. Bobiensium Episcopi col.* 1294.

Vivebat Joannes adhuc anno 1218. ut constat ex Honorii III. diplomate, quo ipsius meminit. Extat & hoc apud Ughellum, citato loco, deductum ex Regesto Vaticano ejus Pontificis fol. 231. Sunt qui Joannem hunc censeant eundem cum Joanne Bono, quem *de Giraldis* Cavitellus, *de Geroldis* Rubeus cognominant, ex Archidiacono Ecclesiæ Majoris, inter Episcopos Cremonenses recensito. Sed temporum ratio aliter docet: Hic enim postremus post Homoboni Madalberti Episcopi Cremonensis (qui Siccardo suffectus, tres, & triginta annos Ecclesiam administraverat) in magna Canonicorum dissensione à nonnullis in Antistitem petitur anno 1249. Sed Bernerio Summo suffragiis præpollenti, & Innocentii IV. declaratione confirmato, cedere coactus, ætate inferior annis aliquot deprehenditur. Quod & Rubeus confirmat, asserens posteriorem obiisse pridiè nonas Sept. 1262. ut infra.

MCCVII.

DAvid ex preclara Ponzonorum familia optimis artibus institutus, qui præcipuè Medicinam, & Astronomiam sectatus est. Multa eum de hisce disciplinis edidisse autumant.

Fabagrossa de Fam. Nob. Cremon.

Bressianus Filius in Via Lactea Fam. Ponzonæ.

MCCVII.

CÆsar Cappalunga vir doctus, & in pensitandis veteribus scriptis benè callidus. Scripsit.

De Origine Familiarum Nobilium Germanarum, Gallicarum, & Romanarum Cremonæ degentium; quo quidem opere usi fuerunt nostri *Truffus*, & *Fabagrossa* in suis voluminibus dicandis, quorum fiet mentio.

VII.

BErnerius Mastallus, seù Mastallia Urbi Patavinæ Prætor datus est, Homo quidem suis temporibus generis splendore, ac virtute clarus, omnium Civium utilitati assiduò invigilavit studio, & quicquid egit, ut ait Plato, ad eos retulit suorum oblitus commodorum; nam qui parti Civium consulunt, partem negligunt, rem perniciosam in Civitatem inducunt, seditionem, atq; discordiam. Ex Codicibus *Papisavio*, *Conradino*, & *Zabarellio de Prætor. Paduæ*.

MCCVIII.

ALbertanus de Ora S. Agathæ licèt non Cremonensis genere, cum tamen Cremonæ hoc tempore scripserit (ex adductis ab eruditissimo viro *P. Antonio Possevino Mantuano Soc. Jesu in App. Sacro Tom.* 1.) eum possum hic recensere; Ut enim de ipso narrat, *dum in custodia Cremonæ asservaretur, fuisset autem Præfectus Arcis G. nadi, seù melius Gavardi, Friderico Imperatore Brixiam obsidente, scripsit librum de doctrina dicendi, & tacendi, deque virtutibus diligendis, & vitiis fugiendis. Quem Librum mihi M. S. in quarta parte folii pergameni in Bibliotheca Cardin. Grimani, quam Canonicis Regularibus Ordinis S. Salvatoris reliquit Venetiis*. Vixit anno 1208.

Theophilus Spizelius, ubi de Bibliotheca Venera S. Antonii hunc asserit fuisse Causidicum Brixiensem, & de amore, & dilectione Dei scripsisse anno 1238. dum esset in Carcere Imper. Friderici Cremonæ, consultaque exindè Bibliotheca Brixiensi *P. Cozzandi* in ipsa apud eundem comperi, & ibi quamplura de eodem Lector habebis, & præcipuè fuisse ejus Opera Florentiæ impressa apud Junthas 1610. in 4.

MCCVIII.

UGutio Cremonensis, cujus cognomen ignoratur, nobilissima Prætoris dignitate in antiquissima Urbe Ravennæ hoc anno floruisse affirmat *Hieronymus Rubeus Hist. Raven. lib* 6. ubi de bono fœdere inter Ravennates, & Cremonenses hæc habet. *De Cremonensibus autem quod dictum est misisse eos Ravennæ pecuniam, & Ugutionem Cremonensem Ravennatem Præturam gessisse, ideò spectat, ut magnam illis cum Ravennatibus conjúctionem fœderis fuisse testemur &c.* Et prosequitur ibi alia de Episcopo Cremonensi narrare.

Quæ de hac præclarissima Urbe nostris carminibus scripsimus, dum ibi in perspicuo Classensi Asceterio fuimus anno 1686. legatur liber inscriptus *Miscellanea Poetica degli Accademici Concordi di Ravenna*,

Bononiæ

Bononiæ excusus 1687. cujus Editionem curavit nunquam satis laudatus Amicus Petrus Cannetus Academiæà Secretis, & Abbas Camaldulensis.

MCCX.

GUillelmus Mascalia, seù Mastalia, quum intestinis dissidiis Cremonenses vexarentur, divisa Urbe in factione (utar vernaculis verbis) Cittanovana à Præpotentibus Concivibus, qui Mastaliæ acerrimum ingenium optimè noverant, Prætor constituitur. *Antonius Campus Hist. lib. 2.*

Veruntamen dum hic incidit sermo de Cittanovanis, quid sit, seù fuerit Cittanova, opere pretium est edisserare, ut ex M.S *Joannis Jacobi Turresini* præstantissimi Urbis nostræ Patritii, æque, à Historici.

Urbs igitur nostra, quæ eo murorum ambitu, quem nunc videmus, circundata est, non mediocriter angebat Cives nostros, diutiùs cogitantes quo pacto statum suum incolumem servarent. Memores enim libertatis, quam ad eam diem tutati erant, cum viderent, nonnullos in Republica sibi tantum arrogare, ut omnia ex eorum nutu penderent, putarunt meliùs esse morti se se exponere, quàm pristinam dignitatem amittere: Siquidem Isacus Dovaria, & Gerardus Dovaria Bosii Pater, & Bernerius Hermenzonus, & Roglerius Carfalla, & Joannes Bonus Ursonus, aliique innumeri ex Urbis principibus Friderico adhærentes, parato ingenti suorum numero Civitatem subigere tentarunt, cumque id ex voto non eveniret, omnes, quos conatibus suis obsistere credebant, adorti sunt, & ita foro occupato, & Imperatorio Vexillo erecto, omnia Imperatoris nomine administrare videbantur. Quod videntes quamplurimi, qui pro tuenda Reipub. dignitate convenerant, se se in sublimiorem Urbis partem (quæ ad Divam Agatham vergit) deduxerunt contrà hostium impetum, eaque munita Patriæ & sibi consuluerunt, partem eam Cittanovam appellando, seù Cremonellam. Urbs ipsa tùm primum intestinos factionum sensit aculeos, modo Cittanovanis, modo Veteribus colonis prævalentibus, donec pactis induciis probatum est. Cittanovam tutiorem Urbis partem esse, cum illa ab occiduo latere Abduæ quodam rivo allueretur, à septemtrionali, ingenti muro, & à reliquis duobus rivo illo, quem hodiè dicunt Cremonellam, vallis, & muris undique superjectis. Citanovæ parebat, quicquid hodiè à rivo illo includitur; qui quoniam partem ipsam Urbis cingebat, Cremonellam postea denominarunt.

MCCXIII.

AMadeus de Casellanis, seu melius de Cagalana, Siccardi Episcopi Gentilis publicè leges Parisiis interpretatus fuit, multiplici linguarum idiomate excellens, Opera scripsisse fertur permulta. *Brescianus. Virtu Rav. In Coll. J.C., & Syllabus J.C.*

Hoc anno 1213. solemnis, & decantata illa Victoria Cremonensium contra Mediolanenses, parta fuit die undecima Maji, de qua *Anonymus Monachus Paduanus S. Justinæ de rebus in Insubribus, & Euganeis* præter alia narrat hisce verbis.

Anno Domini MCCXIII. *Mediolanenses, qui partem Othonis fovebant, cum exercitu infinito super districtum Cremonensium irruerunt. Quibus, Cremonenses, qui exaltationi Principis Friderici summo desiderio affectabant, apud Castrum Leonis viriliter occurrerunt, inceptoque bello in die Pentecostes, Mediolanenses terga vertentes, Militum, & Peditum non modicam quantitatem simul cum Carrotio amiserunt. Ex illo itaque tempore fama Cremonensium est per populos divulgata. Virtus etiam eorum, & audacia tanti triumphi est præconio plurimum augmentata.* Quibus consentanea Rigordus, Sanctus Antoninus, & Bellovacensis tradidere, ut innuit *Raynaldus continu. ad Baronium anno 1213. n. 17. & seq.* ubi hæc victoria SS. Martyrum Marcellini, & Petri præsidio tribuitur; at de hoc fusiùs in Vol. II. cum de Johanne Crotto, qui prælium illud descripsit, sermo continget.

MCCXV.

Lotharius Rosanus, seu Rosarius ad Vercellensem Episcopatum anno 1205. ab Innoc. III. Pont. Max. electus fuit, ad quem idem Pontifex literas dedit, eum edocens, qua via, quo jure in devios sibi subjectos juridicam ferret censuram, ejusdemq; jussu Ecclesiam Albingaunensem invisit. Ob meritorum, & Virtutum Lotharii in dies incrementum, crescente in Pontifice prædilectione, ad Archiepiscopatum Pisanum anno 1209. illum transtulit, eodemque anno, mense Octobris, cum Romæ esset, missus fuit ad Othonem Imperatorem, hujus nominis Quintum, ut ipsum removeret ab Ecclesiæ devastatione, & ab iniquitatibus, juxtà jusiurandum in sua coronatione. Anno exinde 1215. Hierosolymitanæ Ecclesiæ Patriarcha declaratur; interfuitq; eodem anno Princeps inter Patriarchas Lateranensi Concilio: maximis tandem pro S. Ecclesia exantlatis laboribus, anno 1221. decessit, cui successit Gerardus Gallus olim Abbas Molismensis tunc Episcopus Valentinus.

Ughellus in Ital. Sacra de Episcopis Vercell.

Paul. Troncius Hist. Pis.

Brescian. in Ros. & Viol. qui scribit, in Archivio Cathedralis Cremon. adesse librum, in quo defertur obiisse die septima Decembr. 1219.

Marcus Aurelius Cusanus in Disc. Hist. Epi. Vercell.

Anno 1285. floruit in Coll. J. C. Cremonæ Nicolaus Rosanus, seù de Roxanis, ut in syllabo J. C.

Homo-

MCCXV.

HOmobonus de Madalbertis Viciniæ S.Homoboni, Ecclesiæ Cathedralis Canonicus in locum demortui Siccardi suffectus est, annuente Capitulo, ingenio præstans, scholasticis disciplinis instructus, & optimis moribus curam Episcopalem omni vigilantia triginta tres annos administravit, ac demùm fato concessit, die 10. Octobris 1248. Primo anno, quo sedit Mitratus, interfuit Concilio Lateranensi, confirmavit & ipse

Statuta edita à Ven. Capitulo Ecclesiæ Cremon.

Sedente hoc Antistite, plura memoratu digna Patriæ nostræ contigerunt; nam Divus Dominicus Cremonæ adfuit, ubi etiam Divus Franciscus Cœnobii structuræ immorabatur, ibi & Divus Dominicus cænosum puteum sacra benedictione depuravit. *Vvadingus in Anal. ann.* 1220.

Fuit & Martyrio affectus à quibusdam Sicariis propè Cremonam Divus Geroldus die septima Octobris 1241., at de his alio loco.

Memoratur ab omnibus Scriptoribus de rebus Patriæ.

Tristanus Calcus Hist. Mediol. lib. 3. sub anno 1227. eum vocat Omnibonum, & nonnulla narrat, quæ optimis moribus tanti Episcopi non referuntur, ideoque non credenda.

Jussu Honorii III. Sum. Pontif. per Ep. Madalbertum congesta fuere acta Johannis Cremonensis Vicentini Antistitis, de quo suprà annis 1169.

MCCXV.

ANdreas dè Puteis ab Innocentio III. Pont. Max. ex supremis Aulæ dignitatibus anno 1212. ad Massiliensem Episcopatum in Narbonensi Provincia promotus; anno autem 1215 inter S.R.E. Cardinales relatus, dum illicò à Panonia reversus, Romam peteret, maligna febri peregrè in Mutinensi Civitate correptus, attigit vitæ metam, virtutibus, & Legationibus clarus.

Hæc habentur ab *Ant. Campo in Hist. lib.* 3. eaque refert *Brescianus in Ros. & Viol.* allegando M.S. Pauli Zignani, & Raphaelis Fabagrossæ de Famil. Nob. Cremon. Sed apud Scriptores Hist. Pontif. & Card. nullum de Puteo prostat monumentum, attamen inter Cardinales relatum possumus credere, cum in Cardinalium Regesto sub vita Innocentii III. duo sine proprio nomine legantur, qui utpotè mortui, antequam pileum purpureum referrent, non fuerunt cum aliis descripti, ut crebrò in similibus contigit.

MCCXVI.

OCtavianus de Turre ex Canon. Regularibus ad Episcopalem Salaminis dignitatem promotus, suo tempore claruit, ad Divæ Agathę olim legebatur id Epitaphiū à *Buschetto, & à Bresciano manuscriptum*. MCCXVI.

MCCXVI. *Die* VI. *Octobris obiit P. D Octavianus de Turris Cremon. Episcopus Salaminæ Ord. Can. Regul. Lateran. Hic requiescit in pace. Amen. Ætat. suæ ann.* LXIII.

MCCXIIX.

ROlandus à Cremona Physicorum Doctor, exindè Ordinis Nobilissimi Prędicatorum S Dominici inextinguibile lumen, de quo verba repetam *Ambrosii de Altamura in Bibliotb. Dominicana*, ut sedulo Lectori meliori methodo complaceam, & scitu digna non obliterentur. *Hoc anno à nostra Redemptione* 1218 *Bononiæ Magister Rolandus Cremonensis summus Philosophus, & Theologus dedit nomen nostræ Religioni. Hic primus ex nostris legit S. Theologiam Parisiis, primusque ibidem Lauream meruit. Præter doctrinam, fuit in effugandis dæmoniis miræ virtutis, & nostrates præsertim Martyrologium Dominicanum, hunc inter Beatos Ordinis nostri reposuere. Ut pro Ecclesia pervigil excubaret armatus, anno* 1244. *ab Innocentio Papa IV. Commissarius Apostolicus in Ezelinum Tyrannum, clavicemq; Ecclesiæ contemptorem, atque Italicæ Pacis inquietum perturbatorem, creatur. Rolandus igitur solers excubito judiciariam contrà eum Inquisitionem instituit, illumq; in locum quendam vicinum, & secu um coram magna populi multitudine in judicium accersit, citat, arguit, castigat, ac animo damnat infracto. Bzovius in Annal. ad annum* 1232. *nu.* 2. hactenus Altamura.

Prætereà Placentiæ Inquisitor, plurimis mulctatis Hæreticis, dum in nobiliori loco contra eorum errores dissereret, è sugestu ab illis dejectus, gravem capitis, ac membrorum collisionem accepit. Valetudine deindè recuperata, ardentiori zelo, quoad vixit, in eos infatigabili studio invehens, decertavit, ità *Castillus p. t. lib.* 3. *cap.* 12 *Plodius de Viris Illustr. ord. lib.* 1. *Fontana in Theatro SS. Dominican. p.* 2. *tit.* 4 *nu.* 3. & *p.* 3. *cap.* 1. *tit.* 3. *nu.* 18.

Summam Sacræ Theologiæ gloriosissimam confecit. Ita Chronicon breve in Constitutionibus nostris, cujus verba: *Hoc anno magni, & literati Viri, Archidiaconi Decani, Abbates, Priores, Doctores, omnium facultatum, ordinem intraverunt, inter quos Bononiæ fuit Magister Rolandus Cremonensis summus Philosophus, qui primus Parisiis ex Fratribus in Theologia rexit, & summam gloriosam compilavit.*

Quæ de eodem narrat *Thomas Malvenda in Annal. Sac Ord. Prædicatorum à Stephano Salanco excerpta*, non erunt minùs curiosa.

F. Rolandus natione Cremonensis in sæculo magnus Philosophus, & primus de Fratribus Prædicatorum licentiatus, & Doctor Parisinus. Hic Summam, quam fecit Philosophiæ, talem dicit. Etenim in Philosophicis, & Theologicis ad plenum eruditus, & cum semel existens Cremonæ audisset à Fratribus quibusdam venientibus de exercitu Federici obsidentis Brixiam, tunc, quod philosophus ejus multum eos confunderat de sua philosophia, de qua nesciverant, respondere, Succensus zelo Ordinis dixit,

dixit, sternite mihi Asinum (Podagricus enim erat, & ire pedes non poterat. Quod cum factum fuisset, intrans exercitum super Asinum cum quibusdam Fratribus, incœpit quærere ubi esset ille philosophus. Et congregatis multis qui eum noverant, honorabant, magnus, & honoratis viris, convocato philosopho dixit ei. Ut scias tu Magister Theodore, quòd Ordo Prædicatorum habet philosophos. Ecce do tibi coram istis optionem, ut obiicias, vel respondeas de quacunque philosophia volueris. Qui cum elegisset respondenti obiicere, ita gloriosè de eo unica disputatione triumphavit, ut ad magnam gloriam cessit Ordinis, & honorem. Eadem habent Leander Albertus lib. 5 virorum Illustr. Taegius 5. par. monumentorum Ordinis. Razzius lib. de Beatis., Castillus lib. 1 cap. 37 Michael Plodius lib. 1. Virorum Illustr. colum. 187. Qui cum asserant contigisse prædicta, obsidente Friderico Brixiam, constat ex auctoribus hoc anno 1238. Fridericum Brixiam obsidione cinxisse.

Idem ab innumeris aliis Scriptoribus laudibus extollitur, & præcipuè ab Histor. de Rebus Patriæ, à quibus fertur unà cum Moneta Conventum primum ejus Ord ibi ædificasse extra Urbem, & Bononiæ sanctissimè decessisse anno 1259. Campus in Hist eodem anno.

Sigonius de Episcopis Bononiensibus lib. 2. ad ann. 1233. pag. mihi 105. post nonnulla narrata de Ordine Divi Dominici dicit. *Qua re animadversa Clarus Frater, qui apud sæculum Jus Pontificium, ac civile tradiderat, loqui ingressus, præclara Oratione abiectos, ac propè fractos eorum animos erexit, ac confirmavit Vix autem peroraverat, cum Rolandus Cremonensis Physicorum Doctor accessit, ac se in eorum adscribi numerum postulavit. Qua voce Reginaldus erectus scitò proprium sibi velamentum detraxit, ac capiti ejus imposuit, & pulsata Campana Fratres Spiritum Sanctum invocare præcepit &c.* Vide & *Stephanum de Sampayo Lusit in Thesaur. arcano Lusitano pag. 163. in Catal. primorum PP. qui scholas Paris. exercerunt*

Ex hoc præstantissimo Ordine præter alios suo loco adducendos, floruisse etiam B. Damianum de Ruzulo Cremon. Diæcesis testatur *P. Petrus M Festa Urceanus in Chron. M. S.* sed nihil penitùs refert de ejus Vita, neç de ejus obitu.

MCCXIX.

GErardus Rangonus præclari nominis Philosophus, & Astrologus publicè docuit Parisiis. Ejus Opera sunt.

De Astrologica ratione

Ephemerides Cœlestium motuum.

In Regia Bibliotheca fertur illa reliquisse. Lugduni decessit, dum Patriam divertebat, ibi tumulatus hoc Epitaphio.

Gherardus Rangonus Nob. Cremon. Philosoph & Astrol. clarissimus hic quiescit. Obiit anno Dom. MCCXIX. *die* V. *Januarii. Vale. Brescian. Virtu. Rav.*

Homo-

MCCXXII.

HOmobonus Panevinus inter Collegii Jurisperitos hisce temporibus adnumeratur. Ingenio, & doctrina traditur præstitisse: cum Thoma Sabaudiæ Principe magna familiaritate versatus iisque inter ejus Consiliarios effulsit. Edidit.

De exercitationibus Aulicorum.

Verè demonstravit juxtà mentem Adami Contzen. S. I puerilem esse plurimorum errorem, scilicet Palatia non esse Sapientiæ gymnasia, nec studiorum phrontisteria, & Aulicos exisse de potestate Magistri, nam schola est, ubicunque vigilatur ad fores sapientiæ Accademia est, ubicunq; de virtutibus inquiritur, & respondetur.

Vide *Syllabum J. C. & Brescian. in Coll.*

MCCXXII.

MOneta à Cremona Præd. Instituti celeberrimi nitidissimum fuit sydus: Ad promeritæ ab ipso laudis incrementum referam, quæ de eo singillatim loquitur Ambrosius de Altamura in Bibliotheca Dominicana &c. *Anno* 1222. *Beatus Moneta Cremonensis, Vir in tota Italia, immò & Orbe notissimus, sæcularis legerat Boniæ publicè artes, deindè rostris illum Divina gratia efficaciter commovente, adscriptus, sanctitate conspicuus brevi evasit, Sacra Doctrina politissimus, egregius fidei pugil, ac maximis fulsit miraculis, & innumeris; Tandem assiduitate studii, & lacrymis (quas emittebat causa devotionis) frequentibus, veluti alter Didymus factus etiam cæcus. Diutinam ægritudinem, in omni patientiæ, ac sanctitatis exemplo, hilariter ad experimentum virtutis ferendo, Bononiæ volavit ad superos. Tanta is fuit admirabili sanctitate, ut SS. Patriarca Dominicus, cum vestimentis Monetæ, in ejus Cubiculo voluerit vita defungi, & animam magnam reddere Creatori.*

A. B. Reginaldo habitu nostræ Religionis Moneta indutus, *induxit odium in Hæreticos, in quos usque ad mortem invehens, scripsit, & disputavit. Edidit enim contra Catharos, & Valdenses Volumen maximum, quæ summa Monetæ Cremonensis vocatur contra Hæreticos; cujus archetypus adhuc in nostra Bibliotheca Bononiensi conspicitur &c.*

Item totam Logicam dilucidè pro minùs eruditis brevi compendio tradidit.

Scripsere de tanto Viro *Humbertus lib. 4. de Vitis Fratrum cap. 10. Theodoricus lib. 3. c. 3. S. Antoninus 3. p. Histor. tit. 23. c. 5. §. 2. & alii.*

Apud Mediolanenses Inquisitoris munus exercuit, fuitque legum peritissimus, circa annum 1228., & ut inquit *Antonius Campus* prima fundamenta Cætus Dominicani in suburbiis Cremonæ juxta Templum Divo Gullielmo dicatum, propè portam nuncupatam de Tintori, nunc clausam unà cum Rolando, de quo suprà, extruxit.

Monetæ, & Simonis Augustiniani nostri gesta, de quo infra, & opera

sum.

ſummatim recenſentur à Caſimiro Ordin. Præmonſtratenſi in ſupplemento de Scriptoribus Eccleſiaſticis à Bellarmino omiſſis. Neutrum tamen Beatum dicit; quinimmò ubi de Moneta, ridet eos, & præcipuè Mendicantes Religioſos, qui uno calmi ductu tot Beatos nullo negotio deſcribunt.

Antonius Poſſevinus in App. Sacro ſcribit Summam M.S. etiam eſſe Neapoli in Cænobiis Ord.

Theophilus Spizelius in Specimine Bibl. Univerſ. ſic habet. eſt & in Bibl. Veneta SS. Joannis, & Pauli, in qua reperitur Fra. Monetæ liber contra Hæreticos, incipiens *Tempus faciendi*. F. M.

Ejuſdemque meminere innumeri Scriptores, & præſertim omnes, qui de rebus Dominicanis agunt.

Vide *Sigonium de Epiſ. Bononienſibus lib. 2. ad annum* 1233.

Gretſerus in Max. Bibl. Vet. P. P. Tom. 25. in Prolegom. Lucæ Tudenſis pag. 261. cap. 9. Summam Monetæ laudat ſervatam in Bibliotheca Ratisbon.

Rodericus, ſeu ut utar hiſpano vocabulo *Rodrigo Rodriguez* ſummè decipitur, confundens hunc Monetam cum ſuperiori Rolando, quinimmò credendo ex verbis P. Ant. Senenſis eundem eſſe Monetam, Rolandum: cum tot clari Scriptores illius Ord. perinſignes hoſce viros diſtinguant. Videatur hic Auctor, ſed potius corrigatur in Codice, cui tit. *Pleytos de los libros* pag. 83.

MCCXXII.

GHerardus Dovaria alius ab eo, de quo ſuperiùs egi anno 1182. Prætor Placentiæ hoc anno claruit. In eadem dignitate, ac eodem planè merito refulſit.

Jacobus Burgus, ambo autem, ut potè adminiſtratione optima felices, celebrantur ab *Ant. Campo lib. 2.* Idem Burgus fuit Conſul. Patriæ 1228.

Cavitellus in Annal. memoriam facit de Gherardo anno 1227. inter inauguratos Feudali Epiſcopii Cremonenſis Jure ab Homobono de Madalbertis Ep.

MCCXXIII.

NIger de Marianis inclytæ Urbis Placentiæ & ipſe Prætor, Vir prudentiæ ſingularis, ac defecta jam ætate eligitur. Edoctus *à Platone in lib. de Rep.* non ſane niſi diuturna, longaque experientia artis ſuæ notitiam aſſequi; hinc eſt quoque perſpicuum Judicem ipſum haud dubiè ſenem eſſe debere.

Ant. Campus in Hiſt. ubi ſuprà.

XXIV.

CReſſus à Turre Juriſprudentia inſignis in Collegio J.C. Patriæ ex antiquioribus effulſit; ſcripſiſſe fertur.

Consultationes legales diversi generis.
Dialogum de Vita humana
Bressianus in Coll. &
Syllabus I.C.

XXIV.

GErardus Cremonensis à Patria dictus J. U. Doctor, commendatione dignus ob virtutes, & familiæ nobilitatem ad Sedem Episcopatus Tridentini, ab Honorio III. Pont. Max. deligitur, ad quam appulsus, eidem literas dedit ipse Honorius anno VIII. sui Pontificatus, ut in Epist. Vatic. 178. Anno duodecimo sui Episcopatus decessit, post cujus obitum Capitulum ejusdem Cathedralis Ulricum, sive Aldericum à Campo illius Ecclesiæ Decanum elegit.

Ejusdem meminit *Abbas Ughellus Tom. 5. Ital. Sacr.*
Bressianus in Rof. & Viol. eundem sentit ex familia de Oscasalibus, verum aliunde non constat.

XXV.

LOmbardus Guazzonus ad Præturam Placentinam vocatus, gravitate, & virtute percelebris mirificè se gessit.
Idem Campus cum Uberto Locate hist. Plac.

XXVI.

FErdinandus Bressianus in literis politioribus versatus, Concives artem Oratoriam docuit, & posteris commendavit.
De Morali disciplina lib. 2.
De Arte Rhetorica lib. 3.
Epistolarum Græcarum lib. 2.
Orationum diversarum lib. 1.
Joseph Bressianus in Virtu. Rav. de hoc suo Gentili tractat.

XXVII.

FEdericus I. Ponzonus Legum peritissimus, magno fuit ingenio, hoc anno fertur, in Collegium receptus, cum anno 1236. divertisset Cremonam Federicus Imper. hujus nominis II. cognita gravissima, & singulari tanti Viri doctrina, rerum Italicarum eundem voluit Consiliarium. Omnium etiam Concivium votis unà cum Jacopino Ansoldo J.C. peregregio, ad Clementem IV. legatus est, ut ab interdicti vinculo, quo Patria (ut adnotant illorum tempore Historiæ) adstringebatur, absolutionem curaret, ut obtentum fuit die 13. Novembris, anni 1266. Constat eum obiisse edita jam ætate.

Bre-

Bressianus Pater in Coll. J.C.
Bressianus Filius in via Lactea Fam. Ponzona.
Autbores Syllaborum I.C. Coll.

Quanti autem Cremonenses haberet Fridericus II. ut diximus in præloquio, dilucet ex Epist. Petri de Vineis ejus Cancellarii, & præcipuè ex illa 26. lib. 2. æditionis Basileæ, scribit enim de Cremon. *Vos autem viri fortes, quos, velut in fidei soliditate firmatos, reddit quævis negotiorum, & temporum qualitas, in nostra devotione præclaros, vires vestras, & animos exercete, quod inter alios fideles nostros vos dignis extollere laudibus, & specialibus prosequi præmiis meritò valeamus.* Memoratus Petrus de Vineis ex relatis à *Jo: Villano* ob suspectam proditionem è gratia Imper. delapsus, Cremonæ carceribus traditur, ductus exinde in Hetruriam, & ibi excæcatus infelicissimè occumbit.

XXVII.

Sigismundus Ala illustri Familia natus, Romam adhuc Adolescens delatus, quo faciliùs in bonis disciplinis emineret, adeo ingenii facilitate profecit, ut ab Honorio III. Pont. Sum. nec non ab Gregorio IX. in Urbis difficilioribus negotiis præesse summa cum laude meritus fuerit. Tandem senio confectus in Patriam remigravit, & Canonicus Ecclesiæ Cathedralis ab omni opere quievit, ut ex injuncto Epitaphio.

Hoc est Sepul. recolendæ mem. Sigismundi Alæ, Cubicularii Gregorii Noni Sum. Pont. ac Canonici hujus Cathedralis Ecclesiæ, qui obiit anno 1258. *die* 17. *Mensis Novembris.*

Referuntur *à Bressiano in Ros. & Viol.* etiam Romæ cogniti inter præcipuos Præsules ex hac stirpe.

Reginaldus Ala Alexandri II. à Secretis ad ann. 1066. & Augustinus sub Bonifacio IX. anno 1393.

XXVIII.

Guillelmus de Multisdenariis, vulgò Mondinari, utriusque Juris peritia insignis, in agendis declamationibus diù versatus, ac plurifaciam eruditione notus, Mantuæ primùm, subinde Ferrariæ tempore Rinaldi Estensis, illius nominis primi, suprema Judicia direxit. Faentiæ etiam, & Patriæ eximia cum laude jura dixit. *Auctor Syllabi*, qui illo etiam sæculo, ex multisdenariis I.C. refert, Julianum Philippo III. Francorum Regi carissimum, Andreolum, ac Petrum, & ante istos Gubertum, & vicarium habitantes in Porta S. Laurentii.

XXVIII.

PEllizzarius, qui ætatis suæ doctissimus, ac piissimus existimatus est, hoc anno usq. ad 1231. inter Mantuanos Episcopos accitus est, in quo incredibilem, ac penè divinam dicendi vim, ac doctrinam summè Civitas illa inclyta, dum in optima religione eam confirmare studebat, admirata est.

Ab Ughello Tom. 1. Ital. Sacr. memoratur ad ann. 1227, verùm in nomenclatura Episcoporum Mantuæ adiecta Synodicis Constitutionibus Franc. Gonzaghæ pag. mihi 242. legitur Pellizzarius ann. 1228. sub eodem recensetur & à Bressiano, quem indicat ex familia Pellizzaria. *Scipio Aguellus Episc. Casalensis in Annal. lib. 9. cap. 3.* Patria Mantuanum appellat, nulla porrò auctoritate suffultus.

XXIX.

MArtinus de Surdis Juris Consultissimus hoc anno Collegio adscribitur, Consiliarius Vvenceslai Bohemiæ Regis, deinceps Friderici II. Imper. ad Celestinum IV. Max. Pont. & ad Ludovicum IX. Francorum Regem Sanctissimum Legatus, nominis fama clarissimus. Scripsit

Opera in Jure quammulta, &

De Principum prudentia Tractatum pulcherrimum, quem Friderico dicavit. Sciebat enim cum Platone, prudentiam cæterarum virtutum esse magistram, siquidem Vir prudentia munitus, non vallo, non fovea, non mænibus indiget, & juxta Bionis sententiam, prudentia ipsa tantum differt ab aliis virtutibus, quantum visus à reliquis sensibus.

Bressianus in Coll. & Vitt. Rau.

Syllabus J. C. Coll.

Hoc anno 1229. Antonius Ulissiponensis, nunc Sanctus de Padua, ac novus Thaumaturgus nuncupatus, Cremonam concessit, ut Franciscanum Cænobium, Ædesque Sacras perficeret. Ad plures dies Concionibus evangelicis operam dando, inter suos Alumnos nonnullos Ephebos Cremonenses suscepit. In istis à *Bressiano in Hist. Ecclesiast.*

M. S. adnumerantur
Stephanus Casalorcius,
Antonius Alghisius,
Bernardinus Arnulphus,
Joseph Arigonus,
Silverius de Summis,
Paulus Dovaria,
Hieronymus Madalbertus.

Guil.

XXXI.

GUillelmus de Amatis multis Senatoriis honoribus functus, Parmensem Praeturam administravit, eodemq; anno ad Fridericum Imperatorem in Comitiis Apuliae à Parmensibus ablegatus fuit.

Antonius Campus in Hist. lib. 2.

XXXII.

GUillelmus Persicus ex Patriae Proceribus, & unus ex Consulibus Reip. cùm literis, tùm armis perspicuus, & Friderici Imp. II. à Consiliis, hoc tempore Veronensem Praeturam summa cum gloria administravit; ejusdem adhuc extat monumentum in Ædibus Praetoriis illius Urbis nobilissimae.

Nec illaudatus esto
Gabriel de Pola Consul
Guillelmo de Persico Cremonen. Praetore
Veronae MCCXXXII.

Franciscus Zava in Orat. 3. scribit Guillelmum hujus Familiae perantiquum exemplum loco Guidonis Raudii Mediolanensis abdicati à Veronensi Praetura, & rejecti, fuisse omnium Veronensium consensu suffectum.

Guillelmus iste de Persico, quum Consul esset Cremonae, Mantuanos, ut in Cremonensium foedere consisterent, adivit. Scriptura hujus rei tunc facta in Archivio nostrae Urbis secretiori servatur, quam de more conscribere vel in hoc opere non nocebit.

Ann. Dom. Incarn. MCCXIII. *Indict. prima in Palatio Communis Mantuae, in pleno Consilio sonato, & collecto ad campanam, convocatis Consulibus Viciniarum, & Paraticorum, & Capitibus Paraticorum, & Cretbenderiis, D. Gerardus de Obe Ambasciator Communis Cremonae voluntate, & parabola D. Gulielmi de Persica Consulis tunc ejusdem Communis, concionando in eodem Consilio, dixit, & rogavit illos de Consilio, & D. Thalamatium, & Jacobum Vicarios Aldobrandini Marchionis Estensis Potestatis Mantuae, pro Communi Mantuae, ut ipsi debeant adjuvare Commune Cremonae de guerra, quam habet cum Mediolano, & Crema, recitando servitia, quae ad invicem facta erant inter Cremonenses, & Mantuanos, & ut Carroccium foris extrabant, & cum eorum fortia eosdem Cremonenses de praedictis guerris adjuvent: Postea dictus Gulielmus de Persico, consul tunc Communis Cremonae concionando in eodem Consilio, & recitando qualiter Commune Cremonae habebat guerram cum Mediolano, & Crema, & qualiter ipsi Mantuani erant Socii, & Amici Cremonensium; & servitia, quae ad invicem inter se fecerant, & lecto in eodem Consilio instrumento Societatis ipsarum Civitatum, & qualiter tenebantur adjuvare Commune Cremonae de praedictis, praecepit per Sacramentum dictis Vicariis*

scilicet

scilicet Thalamatio, & Jacobo de Marostica, & dictis de Consilio, sicuti pro Communi Cremonæ præcipere poterat, ut ipsa die suum foras extraherent Carroccium, & omnes Milites, qui sunt parati, crastina die debeant movere, & ire in servitio ipsius Communis, & postea alii Milites, & pedites Civitatis, & Episcopatus debeant se præparare, & usque ad proximum diem Jovis moveant cum eorum fortia, & ad servitium Cremonæ veniant. Actum est hoc die Martis octavo, exeunte Aprili. Ibi fuerunt Testes Bernardus de Malservitio, & Obertus Pecerarius, & Petrus Romanus, & Tiratus, & Arnulphus de Boso, & alii plures Testes.

Ego Bonbonius Gabb. Not. Sacri Palatii interfui, & hanc Chartam jussu prædicti Consulis scripsi.

Non est hic omittendum, fœdere Cremonensibus juncto, Mantuanos Victoriam de Eccelino obsidente Mantuam reportasse. Qua de re inquit *Platina Hist. Mantu. lib. 2. pag. mihi 92. dierum quinque supplicationes sunt indictæ, ad quas celebrandas multi Cremonenses, subvecto omnifariam commeatu pervenere, quibus certè, & obviam itum, & non aliter, gratiæ, quàm si liberatores Urbis fuissent.*

XXXVI.

GRegorius Redenascus Summus Theologus, quem Gregor. IX. Max. Pont. singulari benevolentia dilexit, & cum eo familiariter versatus est, ejusdem Eleemosynarii munus meritò fuit assecutus, *Brescianus in Virtu. Rav.* narrat scripsisse

De Unitate naturæ Angelicæ lib. 3.
De Sacramento Penitentiæ.
De Auctoritate Sum. Pontif.

XXXVI.

GUillelmus Dovaria incredibili amore, ob suam animi fortitudinem, à Friderico Imper. complexus, hoc anno capta ab Cæsareis armis Verona, ibi Prætor constituitur, & inauditæ fidei, ac virtutis exemplum proponitur.

Cavitell. in Annal.

XXXVII.

JAmbertinus Segafænus Philosophus, & J. C. multorum judicio admirandus. Patriæ nomine ad Reges, & Principes Orator, non vulgari, neque absurdo calamo scripsisse fertur.

Super Codice Volumina permulta, *& Opera Philosophica.*

In Templo Divi Martini olim obtinuit hoc Epitaphium:

Jambertinus Segaphænus J. C. ac Philosophus doctiss. de Patria benemeritus, hic requiescit in pace. Obiit IV. Kal. sextil. ann. Dom. MCCXLIX. *ætatis suæ* LXXI.

Au-

Auctores Syllaborum, qui ex eodem Coll. fuerunt ann. 1300. insinuant prodiisse
Ancellinum, & Julium de Segafænis.

XXXIX.

EManuel Carafallus in legibus versatissimus, torpedinis, & inertiæ acerrimus propugnator, in Reip. muniis intrepidus, summam Auditoris dignitatem à Manfredo Rege Siculo obtinuit, nec non apud Italiæ Proceres maximam existimationem. Ejusdem commeminerunt *Bressian. in Coll. & Syllaborum Auctores*, qui ex Carafallis J. C. indicant hac ætate Nicolaum, Giucardum, Rugerium, Melchiorem, & Gherardum.

XXXIX.

JOseph Maggius inter sui temporis Mathematicos præcellens, Italiæ Optimatibus summoperè dilectus, pleraque explicavit Volumina continentia

Mathematicæ disciplinæ Quæstiones.

Brescian. Virtu. Rav.

XL.

HErmobonus Cremonensis, seu melius
Homobonus Morisius Vir bonus, jurisque Divini, & humani peritissimus, in Patria publicus Legum Præceptor, summæ prudentiæ existimatus est, quippe qui multa in Jure scripta reliquit, & singillatim.

Repetitiones in l. 2. de alimentis publicè præstandis, quæ habetur lib. 1. Codicis M.S., ut refert Jo: Vuolphangus Freymonius pag.39. Elench. Juris Utriusque Scriptorum edit.

Francbfurti ad Manum 1575. qui eum vocat Hermobonum Cremonensem, ut innuimus.

Joannes Jacobus Crottus in Orat. habita anno 1520 *Tertio Idus Septembris*, qua die Franciscus Sfondratus in Coll. J.C. ascitus est, de Morisio sic affatur.

Homobonus Morisius Jurisperitorum Excellentissimus, Cremonensem Accademiam sua tempestate, omni doctrinarum genere ferventem, plurimùm clarificavit, Volumina ejus tinearum esca (quod magnoperè dolendum) extitere : *Vix memoria tanti Patris, qui vivus totam ferè Mundi Machinam suo nomine compleverat, saxosis titulis servata est, qui semicorrosi in Templo Gulielmi Cælicolæ ruinoso extrà Urbis mœnia cineres illius reconditos Viatori sedulò indicant. Certè muti Majores nostri, simul & ingrati fuere omnes, qui nec scripta Homoboni per Externos relata ad minores suos transmisere, nec saltem cognomen illius*

alicui

alicui literarum Scripturæ vivaciori demandavere, famam tàm Cælestis Viri soli Sepulchro, quandocumque perituro, committentes. Duo tantùm celebratissimi Doctores exteri per me visi Albericus Rosatus, & Jo: Andreas opiniones Homoboni suis monumentis inserentes, eum ab injuria mortalitatis vindicavere.

In Edibus suburbanis S. Gulielmi olim legebantur hæc Carmina.

Constans, atque bonus Doctor jacet hic Homobonus
Morisius Rector, legum, Jurisque Repertor,
Ornavit cunctum cujus prudentia Mundum,
Atque sua multos doctrina fecit adultos
Gaudia, qui puræ lucis mereatur habere,
Cælestisque Dei dextera parcat ei.
Tunc sexagenus cum bino mille duodenus
Annus currebat, Madius Mensisque manebat.

Joannes Baptista de Gazalupis in Tract. de modo studendi docum. 3. inter Jurisprudentes celeberrimos nominat Homobonum Cremonensem.

Antonius Campus in Hist. ad annum 1200.

Jacobus Gadius in M.S. sub eodem anno

Cavitellus verò ad annum 1257. scribit Homobonum Morisium unà cum Joanne Medalia fuisse Judices, dum Præturam Cremonæ gereret Leonardus de Setta.

Auctor Syllabi J. C. de Coll. Hæc sunt, quæ nostra opera quantulacumque sit de Tanti Viri memoria penè obliterata, ab monumentis depromere potuit.

XL.

JOannes Boninus, seu Zamboninus de Fraganesco Antonii F. in Albo Jurisperitorum Collegii hoc anno descriptus, Orator clarissimus, pro Patria ad Fridericum II. Imper., & semel ad Gregorium X. omni dignus commendatione.

De eodem Turresinus in Familia Fragan.

Auctores Syllaborum, & Bressianus.

XLI.

CAbrinus Bottus Legali doctrina cultissimus, in utroque Jure laureatus, & inter Patriæ Judices meritò adscriptus, Friderico Romanorum Imper. gratissimus, & Carolo Siciliæ Regi acceptissimus, ab virtutum, & morum excellentiam, Juridica Volumina scripsisse fertur.

Auctores Syllaborum, & Brescianus.

Ano-

XLII.

ANonymus Auctor Cremonensis, haud incerta pietate nobilis, circà annum Dom. 1242. simplicissimo stylo suis fortasse moribus, ne dicam temporibus congruo, latinè descripsit

Vitam, obitum, & Miracula B. Geroldi Martyris Coloniensis.

Cujus Corpus Cremonæ in Templo tunc S. Vitalis, nunc verò S. Geroldi, per Ven. Somaschenses culto, maxima cum veneratione servatur. Transtulit hunc librum *Romanus Burgus*, frequentibusque, ac utilissimis, & saluberrimis meditationibus adauxit; ut quæ breviter admodum, & incomptè notaverat Anonymus ille, fusiùs ipse, concinniùsque in medium afferret. Quod elegantissimè præstitit emissa Historia, quam edidit Cremonæ apud Christ. Dacon. 1581. & dicavit Archiepiscopo Coloniensi, qui lapsus in heresim, fuit subinde depositus, ut dicam, quando erit sermo de Jo: Francisco Bonohomio in Volum. II.

XLII.

ANonymus, alius à prædicto, sed eidem pietate similis, & ipse suum in eundem S. Martyrem obsequium testatum fecit posteritati, describens

Historium Miraculorum B. Geroldi Martyris, quam citat idem *Burgus* præallegato libro, & apud custodes Ecclesiæ Sancti Geroldi Cremonæ asservatam tradit.

XLV.

GErardus de Persico in utroque Jure peritissimus, Friderici II. Imperat. à Consiliis, ab eodem hoc anno ablegatus cum Mapphæo de Summis Patritio, & J.C. Cremonensi ad Concilium Lugdunense ab Innocen. IV. Maximo Hierarcha celebratum; ex eodem subinde, pace composita inter Sum. Pont. & Imperatorem, Patriam remigravit, ubi decessit tumulatus in phano Divi Petri cum Epitaphio

Gherardus Persicus J. C. Consiliarius Federici II. Imper. Omnibus Principibus Italiæ carissimus, cujus memoriam hoc loco Posteri P. hic requievit in pace. Obiit V. Idus Augusti, Anno Hum. Sal. MCCLXXIII.

Brescian. in Coll. J. C. &

Syllabus J. C.

In Collegio J. C. Cremonæ ex hac familia fuerunt præter alios suo loco descriptos anno 1203. Zambellinus. 1304. Calchinus, & Maninus.

XLVI.

MAxonerius Burgus rerum gestarum gloria clarissimus, Laudensi fuit in Urbe Prætor. Ibi verè suo perfectissimo docuit exemplo Justitiam esse alteram Universi lucem, qua cessante, populi non illustrantur; quòd si tandem aliquandò Justitia corruat infaustè, Resp. utpotè sua destituta consistere non potest. Hæc, ne Laudensi Urbi evenirent, curavit felicissimè noster Burgus; atque adeò sua profuit Prætura, dum præfuit, ut palam fieret Justitiam esse Paradisi fontem, quo fluente, atque currente floreat, ac flores erudiat in fructus tellus universa, quo tamen fonte paulatim arescente, simul etiam arescere cuncta sit necesse.

Ejusdem habetur mentio apud *Bernardinum Corium in hist. Mediolan. ad annum* 1243.

Sequens Epitaphium marmori infixum, hodiè legitur translatum ad aram Divi Andreæ in magnificis S. Petri de Pado Cremonæ ædibus.

✠ *Hoc est Sepulchrum Dñi Maxonerii de Burgo Fidel. Imperii, & Communis Cremonæ, qui obiit* MCCLIII. *die Sabbati nono exeunt. Janu. in Vesperas, & sepultus fuit die dominico sequenti in Tertias, qui tunc erat ætatis* XLIII. *Ann. & dimid. & erat tunc Confanonerius, & steterat per quinque Annos continuè Populi Cremonæ.*

Laudensis Urbis mentio meæ suggerit menti hìc non postmittere quantò sim obsequio devictus Comiti Francisco Lemene illius Urbis Patritio, ac J. C. Colleg. Viro ornatissimo, morum elegantia, studiisque cùm theologicis, tùm poeticis verè Illustrissimo, quem ea, qua cæpi observantia, assiduè prosequar: Deumq; supplex orabo ut ipsi ad Reip. Literariæ decus Nestoreã elargiatur incolumitatem.

XLVIII.

JOhannes Bonus de Geroldis primò Canonicus Cantor, deinde Archidiaconus Cathedralis, defuncto Homobono, à Capitulo, cujus virtutes, & merita satis, superque constabant, fuit ad Sedem Episcopalem evectus, ejus muneris non immemor, Ecclesiam Sponsam plurimis ornamentis ditavit, Palatium Episcopale amplificavit; Ecclesiam SS. Apostolorum, nunc cultam per PP. Capucinos à fundamentis erexit, propriisque auxit bonis. Verùm quum majoribus incumberet, irrita declaratur ejus electio (à Capitulo facta) per Innocen. IV. Sum. Pont. ut ex ejus literis datis Gregorio de Montelongo, electo Tripolitano Apostolicæ Sedis Legato 4 Kalen. Augusti 1249. relatis in *Hist. Ant. Campi lib.* 2.

Memoratur *à Rubeo*, qui scribit ejus obitum secutum die 4. Sept. 1262.

A Bresciano, qui ejus mortem scribit die 29. Augusti 1265., ut ex Epitaphio recensendo.

A Merula in Catalogo Episcop. & in Sanctuario de Ecclesf. XII. SS. Apo-

Apostolorum, quò Lectorem remitto. Ibi enim ad annum 1566. tradit eandem XII. Apost. Ecclesiã PP. Capucinis fuisse resignatam *Abbas Ughellus in Ital. Sacr. Tom. 7. ubi de Episcop. Cremon.* hunc negligit, forsan attenta ejus depositione.

Cavitellus perperam ponit electionem ad Episcopatum Jo: Boni, quem de Girardis appellat, sub annis 1256. fortassè inductus sequẽti inscriptione, quæ ad hanc diem legitur super Januam Majorem Episcopii, versus viam nuncupatam Pratum Episcopi.

MCCLVI. *Dñus Joannes Bonus de Geroldis Archidia. Cremon. electus in Episcopum, fecit fieri hoc Palatium, & Curiam, solare, & stationes plures ædificari, & solvit omnia debita Episcopii S. MCC. lib. Imperial. & plures, & possessiones, & bona Episcopii ad Crottam, ad Castrum novum, ad Aspicem, & alibi multum amplificavit. Gratiam quem Sanctus Dominus perducat ad Aulam.*

Ex quo quidem arguo, Jo: Bonum perseverasse in opere jam cæpto, scilicet beneficia erga Ecclesiam prosequendo, non obstante electione Bernerii ejus successoris, qui, ne Uberti Pallavicini dominatum sentirer, diuturno tempore Cremona abfuit, quo absente (ut ex Archivio Epis.) leguntur subscriptiones decretis, & ordinibus, conditis tunc per Jo: Bonum similis exempli: *Ego Joannes Bonus de Geroldis, Dei gratia Archidiaconus, & Generalis Procurator in Spiritualibus, & temporalibus Ecclesiæ Cremonensis subscripsi.*

Aliæ Inscriptiones ejusdem referuntur. Hujusmodi sunt in Ædibus SS. Apostolorum.

In Christi nomine Amen. Anno MCCXLVIII. *D. Joannes Bonus de Geroldis Archidiaconus, & electus Episcopus Cremonæ, Ecclesiam hanc in honorem duodecim Apostolorum in hunc locum ædificare fecit.*

Et in Cathedralis Templo.

Anno Domini MCCXLVIII. *D. Joannes Bonus de Geroldis Episc. Cremon. ædificare fecit Hospitale S. Mariæ de Valle Vitich. Item Prebend. Altaris S. Joannis Baptistæ, quæ est sub confessione Majoris Ecclesiæ. Item ordinavit, quòd Lampas semper ardeat ante Altare B. Mariæ in Majori Ecclesia, & hæc omnia de proprio dotavit pro remedio animæ suæ.*

Item in Cathedrali ad ejus Tumulum.

Joannes Bonus de Geroldis, Episcopus Cremonæ jam electus, hic corpore suo jacet, qui obiit die XXIX. *Mensis Augusti, Anno Domini* MCCLXV. *orate pro eo.*

Floruisse alterum Joannem Bonum de Geroldis, Canonicum Majoris Ecclesiæ Cremonensis annis 1266. constat ex iis, quæ scribit *Campus Hist. lib.* 3. sub eodem anno, & anno 1320.

Fælicem Geroldum Novariæ Generalem Vicarium sub Episcopo Joanne de Vicecomitibus, refert *Bressianus in Coron. Vir. Illust. lib.* 1. *p.* 3.

XLVIII.

ELisæus de Raymundis, Romæ insignis vixit summa cum familiaritate apud Innocentium IV. Sacrorum Regem, cum ingenio optimè excelleret, arrepta fortasse occasione, qua primum Pontifex memoratus purpuratum galerum S. R. E. Cardinalibus concessit, scripsisse traditur.

De Dignitate S. R. E. Cardinalium lib. 3.
De Auctoritate eorundem in sede Vacante
De Virginitate lib. 10.
Brescianus in Virtu. Rav. allegando Fabagrossam.

XLIX.

GErardus de Belloria, quem J. C. fuisse refert, qui scripsit Regestum amplissimi Cremonensis Collegii, & *Bressianus* in libro J. C. Coll. scripsisse affirmat.

Regulas Grammaticales, & alia Opera, dum publicus esset Gymnasiarcha in Civitate Bononiæ.

Memoratur ab *Alidosio* nomine Gherardi Cremonensis, sub anno Domini 1265., & doctorem in Grammaticis eum vocat.

XLIX.

OCtolinus de Summo Patriæ Prætor in parte Cittanovana appellata. Ad hujus Concivis gloriam perennem ne tedeat Lectorem sequentes Pontificias literas subdere, in quibus etiam constat de electione Bernerii ejus Fratris ad Episcopatum Cremonæ.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Gregorio de Montelongo, electo Tripolitano Apostolicæ Sedis Legato Salutem, & Apostolicam benedictionem. Et si nonnunquam opera studiosa sint ubilibet adhibenda, quod illi præficiantur vacantibus Ecclesiis in Pastores, quorum solertia, grex Dominicus ad animarum salutem in fide conservanda catholica, & Ecclesiastica libertate tuenda, principaliter foveatur. In tempore tamen hoc ipso quod instat, super his tantò validioribus est præsidiis insistendum; quantò ipsius malitia temporis requirit, illud magis solito peccatis exigentibus opportunum sanè tua tanquam super hoc experta diutius discretio non ignorat, qualiter ad præmissa potissimùm inter cæteras locum habeat status, atque conditio vacantis Ecclesiæ Cremonensis, cui præfici talem convenit in Pastorem; quem tantum onus deceat, & honorem, & Romanæ non dubitetur Ecclesiæ benè placitis inhærere. Cum itaque ad provisionem eidem faciendam Ecclesiæ de Bernerio ipsius Canonico germano Nob. Viri Octolini de Summo ex parte dilectorum filiorum Amadini de Amatis, & aliorum intus Cremonam commo-

mo-

morantium, & extrà suorum Concivium cohærentium parti, Sedis Apostolicæ devotorum supplici sit nobis insinuatione suggestum, & expositum ab eisdem, quòd cum præfatus Octolinus grandem in ipsa Civitate obtineat potentatum, ibidem in ipsius parte non modica, quæ Cittanova vulgariter dicitur, gerens officium Potestatis, aliasque sit præpotens ad Commune, quod agitur negotium fæliciter dirigendum. Præsentium tibi auctoritate committimus, quatenus, qui per loci vicinitatem, & rerum experientiam, quam diutiùs habuisti, pleniùs super his circunstantias nosti, & adhuc scire poteris universas, si ordinationem hujusmodi de præfato Canonico celebrandam, germanum ipsius, & alios de parte ipsorum manifestis indiciis ad negotium prædictum perspexeris profuturam, & tàm præfati Foranei, quàm sequaces eorum intus Civitatem morantes, eandem postulaverint id instantes, super hoc provideas, & disponas quicquid ipse videris negocio expedire. Non obstante de ipsius Ecclesiæ Archidiacono, ibi dicitur electio attemptata, quam, cum de jure celebrari nequiverit, nullius denuncies esse momenti. Contradictores si qui fuerint, vel rebelles, per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Dat. Lugduni IV. Kal. Augusti, Pontificatus nostri, Anno septimo.

De eodem *Blasius Rubeus in dyptica Episc.*

XLIX.

HEnricus de Bonvesino publici, privatique Juris Peritissimus ætate sua claruit, à Bononiensibus ad illud Gymnasium percelebre vocatus, pleraque suæ doctinæ testimonia exhibuit, multaque ipsum scriptis tradidisse fama est.

Hæc legimus apud *Bressianum inColl.* De eodem, Syllabus J.C. Coll.

XLIX.

BErnerius de Summo, Fratet Octolini Prætoris Cremonæ in parte, quæ tunc temporis Civitas nova appellabatur, reprobata electione, ut suprà diximus, Joannis Boni Geroldi, creatus fuit hoc anno Episcopus Patriæ; infestantibus autem acerrimè Urbem Guelphorum, & Ghibellinorum turmis, possessionem Episcopatus indeptus fuit anno tantùm 1252. ubi dum charitatis, & amoris igne sectas intestinas tamquam Hydram sternere intentabat, à Marchione Uberto Pallavicino unà cum consanguineis, & familiaribus in exilium pulsus, multa damna perpeti cogitur invitus. Annuente autem Alexandro IV. Pontifice Maximo ab exilio revocatur. Hæc tamen revocatio ab exilio, & in patriam reditus, ac in throno quies non contigit, nisi planè sacris eos Cremonenses interdicendo, qui Pallavicino adhærebant. Tandem

post

post varios casus Optimus Pastor animam exhalat anno 1260. *Blasius* tamen *Rubeus in dyptica* transfert ejus obitum ad annum 1271. Sed hac in re Blasium hallucinari eruitur ex his, quæ de Cacciacomite Bernerii Summi successore sum dicturus. Hujus meminere

Ant. Campus hist. lib. 3. qui etiam refert Pontificium diploma Bernerio concessum ab Alex. IV. pro mutuis accipiendis centum argenteis.

Cavitell. in Annal.

Merula in Catalogo Episcop.

Bressian. in Ros. & Viol.

Porrò Cremonenses illi, quos paulò ante diximus fuisse à Pontifice sacris interdictos, eo quòd contra Bernerium Summum ab exilio revocatum, Pallavicinis adhæsere, post aliquos annos, nimirum anno 1267. fuere per Clementem IV. ab interdicto liberati.

L.

LEonardus Augustus, æque Medicis, ac Philosophicis studiis, ac historica gloria coruscat. Opera, quibus exclaruit, sunt.

De Modo curandi Infirmos.

Repertorium de Peste lib. 3.

De Origine Cenomanorum in Italia.

Hujus antiqui Scriptoris meminit

Bressian. in Virtu ravivat. &c.

P. Donatus Calvus in Scena liter. Scriptorum Bergomensium in Appendice ad litt. L sic scribit *Leonardo Agosti in Cremona visse, & morì questo nobil Fisico, & erudito Filosofo in que primi anni, che la stirpe Agosta fù colà da Orfeo Agosti portata; onde viveva Leonardo l'anno del Signore* 1250. scrisse &c. Idem Auctor in *lib. cit.* memorat alium Leonardum Augustum hoc sæculo viventem.

L.

OCtavius Renulphus historicæ fuit eruditionis amantissimus: Hunc Patria summè reverita est. Luculenter scripsit

De memorabilibus Patriæ, eo vivente.

De Viris Illustribus Italiæ.

Bressian. ubi suprà.

LI.

THomas Piperarius, inter doctissimos jurisprudentes hoc anno scribitur à *Bressiano* in opusculo, cui titulus *I Dottori del Collegio di Cremona*. Verùm, cum ipsum dicat edidisse Tractatum de Fama, & esse allegatum à Bartolo, compertum habuimus pro veritate hunc, Thomam Piperarium Cremonensem non esse, sed Thomam Piperatam J.U.D. celeberrimum Bononiensem hisce temporibus efflorentem Legum Asseclis valdè notum.

Flo-

Floruerunt porrò ex Nob. Familia Piperaria inter antiquos J. C. de Collegio Egidiolus, Philippinus, alter Egidiolus, & alii, de quibus suo loco, ut ex *Syllabo*.

LIII.

Hieronymus Garimbertus, seù potiùs Garinertus insignis Medicinæ Doctor, literarum, & vocum Græcarum non expers, ingeniosissimè composuit.

De Febribus
De Natura Fœtus
De Tumoribus

Bressian. Virtu. Rav.

LVI.

JAcobus de Cremona Eremita Augustinianus doctrina, & in arduis peragendis celebratissimus, totius Ordinis Procurator Generalis, nomine Lanfranci Moderatoris Supremi recepit Unionem Ordinis *Pauperum Catbolicorum* nuncupati, qui præcipuè in Insubria, Mediolani degebant, ut ex Tabulis relatis *in Tom.* 4. *Sæculorum Augustinian. P. Aloysii Torelli sub anno* 1256. *nu.* 6.

De isto agunt *de Herrera lit. I. de Pers. Illustr.*
Elssius in Encom. Augustin.

LVI.

FEdericus Ponzonus secundus ab Alex. IV. Pont. Max. Sacri Collegii Apostolici à Secretis electus, sibi demandata munia laudabiliter gessit, conscripsit

De Providentia Divina
De Unitate naturæ Angelicæ
De Autboritate, & dignitate Sacerdotum

Joseph Bressianus Virtu. Rav.
Franciscus Bressianus in Via lactea de Familia Ponzona, qui allegat M S. Francisci Corbani Historiographi Cremon. Barth. Platinæ Amici.

LVII.

VAlerius Stradivertus Philosophus, & fortis facundiæ vir, Latinæ, Græcæ, ac Hebreæ linguæ Interpres acutissimus. Bressianus commeminisse videtur ejus opera, quæ ad notitiam pervenerunt, scilicet Latinè

De Pbilosopbia Morali, & Speculativa;
Italicè verò
De Gestis Marcbionis Uberti Pallavicini, & Bossii Dovariensis ex Cremonæ Regulis,

Aure-

LVIII.

AUrelius Oliva eleganti, atque studioso ingenio fuit in Mathematicis, & rebus Historicis, ab Italiæ Principibus in magno pretio habitus, ut narrat *Bressianus in Virtu. Rav.* qui subdit edidisse *Opera Mathematica, & de eventibus in Europa.*

LIX.

MArtinus Saccha, seù de Sacchis, cujus Epiodium Sepulcrale à Bressiano in Coll. J. C. relatum magnum indicat fuisse virum. Erat in Ædibus Divæ Luciæ *ex Collectaneis Felicis Buschetti.*

Martinus Saccha J. C. clarissimus, atque Consiliarius Federici II. Imper. pluribus Principibus legationibus functus, tandem maciæ confectus spiritum Creatori suo reddidit VIII. Kal. *Septemb. Anno* MCCLIX. *Hic requiescit in Pace.*

LX.

JOanninus Divisiolus jurisprudentia, eloquio, ac Philosophia præstitit, brevique consequutus est, ut in Patria non solùm, sed Ferrariæ apud Obizzonem Estensem inter præcipuos legum Scriptores, & Consiliarios haberetur; pleraque enim vulgavit opera, cùm in Civilibus, tùm in Criminalibus admiranda, à temporis edacitate consumpta.
Auctores Syllaborum J. C. Coll.

LXI.

CAcciacomes de Summo, defuncto Bernerio suo Agnato, à Gregor. X. Sum. Pont. Cremonæ Episcopus suffectus est, dum cordatè, & omni vigilantia Gregem sibi demandatum exemplo potiùs, quàm imperio in viam salutis eternæ direxit annis viginti septem. Eo vivente, Turris major, quam Turratium vocant, altior adstruitur, & Ecclesia Cathedralis amplificatur. B Facius, qui cessit è vita anno 1272. ab eodem dignis exequiis tumulatur, sed de hoc erit sermo, quum Author, qui vitam ejusdem Beati conscripsit, recensebitur, Pater pauperum, & discordiarum civilium caduceator, meritis gravis ad humani cursus metam pervenit anno 1288. die 15. Julii PP. Eremitanis S. Augustini novum Templum construendi facultatem concessit, ut ex sequentibus literis directis Achipresbytero ejus Cathedralis, qui tunc temporis erat Joannes de Bellis anno primo sui Episcopatus, non tamen anno 1271., ut scribunt in Dyptica *Blasius Rubeus, & Lud. Cavitellus in Annal.*, sed anno 1261., ut è sequenti diplomate demonstro.

Cac-

Cacciacomes Dei gratia Episcopus Cremon. Archipresbytero Cremon. salutem in Domino.

DIlecti nostri Prior, & Fratres de Conventu Cremonæ Ord. Eremitarum S. Augustini, qui de nostra licentia, & beneplacito ad honorem Dei, ac Civium utilitatem de novo intendunt suum locum munire, supplicarunt nobis, quod nobis auctoritate nostra pleniùs committentes mandaremus, quòd in dicto loco suum primarium lapidem poneretis. Quo circa discretioni vestræ per hæc scripta mandamus, quatenus quandocunque dicti Prior, & Fratres voluerint in loco, quem de novo ædificare intendunt in Contrata S. Jacobi in Brayda, per nostram licentiam, & auctoritatem primarium lapidem ponere debeatis: illam Indulgentiam populo facientes, quàm si essemus præsentes, facere possemus. Dat. Viterbii 4. nonas Decembris Pont. D. Urbani IV. Anno primo.

Eundem memorat *Abbas Ughellus in Ital. Sacr. tom.* 4.
P. Aloysius Torellus in Sæcul. August. Tom. 4. *sub anno* 1261.

LXIII.

GAndionus de Dovaria, nuncupatus etiam Vulfaxetus animi, & sapientiæ Vir, post multas ad Italiæ Primates legationes peractas ab Uberto Pallavicino tunc Placentię Domino, ob prudentiæ maturitatem, & consilium hoc anno Placentiæ Rector, seù Prætor constituitur: exindè à factionibus Guelphis expulsus, cum maximoporè Pallavicino faveret.
Cavitell. in Annal.
Umb. Locatus in Hist. Placen.
Antonius Campus Hist. lib. 3.

LXIV.

THomas de Manfredis Vir impensè doctus, & in legibus enucleandis nemini secundus in Collegio Judicum Patriæ connumeratus, Concivibus profuit, & exteris placuit scribendo
Consultationes in utroque Jure.
Bressianus in Coll., &
Auctores Syllaborum, de quibus superiùs.

LXV.

BArtholomæus de Bressianis in jurisprudentia expertissim s Friderici II. Imper. à Consiliis, confecit
Repertorium decretorum tribus Voluminibus distinctum, & alia Opera.
Ut narrat *Bressianus in Virtu. Rav.* qui ex Epitaphiis Felicis Buschetti sequens desumpsit in Ecclesia Majori Cremonæ.

Bartholomaeus Bressianus J. C. celeberrimus, Invictiss. Federici II. Imperatoris Consiliarius, qui omnibus profuit, nemini nocuit, Hic jacet. Obiit VIII. Kal. Decembris MCCLXV. *Ersilia Bonetta Uxor Kariss. P.*

LXVI.

OLiverius Fabagrossa, cujus virtutes indicabat Inscriptio sepulcralis in ædibus Divi Gullielmi, ita à Buschetto relata.

Egr. Artium, & Medicinæ Doctor D. Oliverius Fabagrossa inter Primarios suæ ætatis Philosophus floruit, & in hac Patria sua valdè utilis. Hic jacet, qui obiit 3. Kal. Julii anno MCCLXVI.

LXVII.

JUlianus Redenascus ingenii fælicitate præcellens, in Magistratibus tùm domi, tùm foris præclarissimus jurisperitus, Alberto Rom. Imperatori charissimus ob legationes pro eodem egregiè obitas, Equestri dignitate, aliisque honoribus insignitur. Edita ætate immortuus est, & in Templo Divi Dominici ante aram majorem adhuc prostat ejus tumulus cum Juliani effigie saxo delineata, & inscriptione

Sepulcrum Magnifici Equitis, ac J.U.D. Juliani Redenascho, & Hæredum ejus, qui obiit III. Kal. Octobris Anno MCCCVIII.

Bressian. in Coll.

LXVII.

BOsius Dovaria, sive Doaria, sivè ut alii vocant, Dovariensis memorati Gherardi viri potentis Filius, post Ubertum Pallavicinum Marchionem, Patriæ dominium, seù potiùs tyrannidem exercuit in ea Cremonæ parte, quæ Urbs vetus dicebatur, qui cum etiam reliquam Urbis partem subigere meditaretur, eam non solùm non vicit, sed à Cittanovanis (ut ajebant) fugatus Patria excessit, semper posteà usque dum vixit, extorris, anno namque 1285. Vercellensem Præturam gessit, ut ex illius Urbis statutis, in quibus sæpissimè memoratur. Erat quidem Bosius miles in bellis fortissimus, ut de eo pleraque fantur Historici, & præcipuè ipsum de truculentissimo Ezzelino victoriam reportasse constat; attamen scripta marte suo reliquit

Statuta servanda à Cremonensibus pro Reipub. negotiis administrandis.

Eo tamen pulso, fuerunt omnia rescissa, ejusque nomen publicè abolendum decreverunt per alia statuta condita anno 1281., ut notat *Turresinus in suis M. S. Hist.*

De eodem Bosio, quem nonnulli Bosonem vocant, innumeri sunt scribentes, permultaq; de eo adfert Author Anonymus de Factis

Mar.

Marchiæ Tarvisinæ, verùm pro majori eruditione illorum, qui putant, Dovarios originem habuisse à nostris antiquissimis, jam recensitis variis, sciendum est à Dovaria Oppido in Agro Mediolanensi eos, & à familia de Anselmis initium traxisse, Cremonæ verò incoluisse annis circiter ab ortu Christi 1021. ut innuit *Bernardinus Corius Hist. Mediol.* hisce verbis, *per questo tanto fù insuperbito Eriberto, che poi havendo lui sottoposta Cremona, per haver i Cremonesi contra Milanesi prestato ajuto à Berengario, & Ugo, potenti Conti nella Valle Mercuriola, dentro vi mise quei di Doveria suoi parenti*. Et ante Corium *Galvanus Flamma in Chronic. minori M. S. cap. 137. Tunc Heribertus Archiep. Mediolanensis tres portas Civitatis Cremonensis obtinuit, & ad perpetuam rei memoriam unam portam Heriberti, usque in præsentem diem appellavit, ubi parentes suos de Arsago, & de Dovaria, quæ est juxtà Arsagum, habitare voluit, de quibus natus fuit magnus Bosius de Doaria cum tota sua parentela*. Isti, quòd erant honorificè de quampluribus Feudis decorati ab Episcopis Cremon. & præsertim in Oppidis Malei, & Castri Bucæ Abduæ, eò potentiæ tandem pervenere, ut Exarchatum Imperialem in Gallia Cisalpina, pro Bossio (qui erat omnium expertissimus, se sesperarent adepturos à Friderico Imper. à quo Dovarienses præcipuè diligebantur, ut insinuavimus scribentes de Paschali Pseudo-pontifice. Sed defuncto Friderico, ejusque filiis miserè necatis in Campania. Bosius fortuna semper usus est adversa. Malè sugillatur à Dante Poeta in Infernocant. 32. ubi apud exteros proditoris nomen sibi peperisse ostendit.

Ei piange qui l'argento de Franceschi:
Io vidi; potrai dir quel dì Dovera,
Là dove i Peccatori stanno freschi.

Memoratur quidem cum ludicro lepore ab Alexandro Tassono Poeta Mutinensi in Poemate Heroicomico, cui titulus *La Secchia rapita cant. 5. stan. 2. & 63.* ubi

Con quattro mila suoi mangia fagiuoli
Stava Bosio Dovara alla Campagna.

Huic denominationi Cremonensibus per jocum attributæ crederem, ni sententia fallor, initium haud ineruditum fuisse. Cremonam exhibere figuram navis, cujus malus non inconcinnè dici queat editissima Turris, nemo, qui ejus archetypum, aut ectypum perspexerit ignorat. Phaselus, seù phasellus sonat idem quod navigium, mistam habens formam ex oneraria, & longa triremi tàm velis, quàm remis apta, & de quo vide *Val. Catullum* paulò post suorum carminum princ.

Phasellus ille, quem videtis Hospites &c.

Ab nostris non ineptè igitur ex ipsa forma navis Cremona appellata, fuit Magnus Phaselus, quod exindè nomen ab abderologis, & scurrilium sectatoribus, ut innuimus, inversum fuit, quos inter Achriogelus ille *Andreas de Bergomo* in suis foliatiis *satire alla Carlona*,

digno quidem titulo nuncupatis, qui semper impurè, & petulanter loquitur, quàm ludicer artis genius expoſcat, qui elocutionem è triviis compotabilibus (utor verbis Apuleii) mutuatur. Sequitur *Bernardus Saccus* aculeum exerendo *in ſuo de orig. & eleg. Italicarum rerum libello lib.5. cap.* 1. quibus accedunt *Theophilus Folengus* in ſuo notiſſimo Libro ſub nomine *Merlini Cocai edito*, *Thomas Garzonius in vol. Platea univerſalis italicè inſcripto diſc.* 94., ubi etiam ſapidè allantes Cremonenſes allambit. Nec poſthabenda hic eſt fabula, utique ab ollis culinæ inæſtuantibus extillata à Franciſco Fulvio Frugono, cujus tonacæ, & cineribus parco, in libro enim ſuo, cui tit. præfixit *Cane di Diogene tom* 5. *narrat* 10. *fol.* 108. dum neſcio cujus Ganeonis Bibliothecam deſcribit, ibi Codices tantùm de gula agentes recenſens, inter hos verò tractatum, inſulſo, ſeù potiùs maligno ingenio, oſcitanter tamen, à ſe confictum enumerat. *De intingolis, & moſtardis præparandis, Authore Cremutio Cremolino Cremonenſi*; quo loco, vel Cremonenſes indebitè traducere videtur, ut helluones, vel ſaltem Platinam noſtrum Scriptorem non ingloriū, qui de obſoniis nonnulla exaravit tacitè, & implicitè ſugillat.

Antonius Campus in Hiſt. Cremon. lib. 3. de eodem Boſio plura, cum ejus icone affabrè excuſa.

Alterum Boſium Dovariam Eccleſiæ Cathedralis Cremonæ Canonicum, Curiæ Epiſcopalis Vicarium Generalem, virum prudentiſſimum, ſub Antiſtite Hieronymo Triviſano referunt monimenta anni 1513.

LXIX.

ANtoniolus de Caucciis legum Doctor diſertiſſimus, ejus opera fuere

De Legitimatione lib. 3.
De Verborum Obligatione lib. 3.
De Privilegiis dotalibus lib. 4.
De Jure Fiſci lib. 2.

De eo mentio in Syllabo J.C. de Coll. & apud *Breſſian. in Coll. & in M. S. cui titulus Virtu. Rau.*

Floruerunt ex hac antiqua Familia J. C. de Coll. præter alios, de quibus ſuo loco,

Bertolinus anno 1400. circiter.
Franciſcus anno 1430. à Mediolani Duce in Patria Ducalis Fiſci, & Communitatis Cremonæ Advocatus conſtitutus.
Bartholomæus anno 1529.
Caucinus 1531. qui fuit fabricæ Eccleſiæ Cathedralis Præfectus anno 1533.
Johannes Baptiſta 1559.
Franciſcus 1573.
Johannes Paulus 1623.

Guido

LXX.

GUido Suzarius, sive Suzaria Mantuæ natus, ut volunt alii (ibi enim florebat Gens Suzara, teste *Platina in Hist. Mantuana lib.* 2.) Cremona quidem oriundus, & ibi publicè legum celeberrimus Scrutator, de quo *Johannes Jacobus Crottus in Oratione babita, qua die Franciscus Sfondratus in Collegio J. C. Cremonæ ascitus fuit, Papiæ cusa apud Jacob de Burgofranco ann.* 1522. sic ait. Omitto Guidonem radiantissimum Suzariæ gentis, nostra olim in Patria nobilissimæ sydus, in Sacrario divi Dominici Pyramide lapidea tumulatum, cujus Scientia universo Terrarum Orbi compertissima est. De eodem *Julius Tartesius de Nobilit. pag.* 118. sub num. 109. hæc habet pro majori eruditione. *Habet enim Civitas Cremonæ anno* 1413. *à Sigismundo Imperatore privilegia Studii Publici, quæ adhuc in Civitatis Archivio reservantur, cum prius haberet studium tantum universale, ut patet ex statutis Civitatis, quorum principii memoria non est in contrarium, quod studium in effectu in ea exercebatur, ut demonstrant quamplura antiqua monumenta in diversis Templis erecta, & inter cætera in Templo Divi Dominici præter alia positum est Monumentum Guidonis Suzaræ inter antiquissimos J. C. numerati Cremonæ legentis, qui fuit Bartoli Præceptor, quod translatum est ex Templo S. Gulielmi, & alibi varia inspici possunt monumenta Professorum in qualibet disciplina liberali, & multò plura conspicerentur, si Templum Divi Gulielmi extra mœnia positum, tenus quod exercebatur Studium, disruptum, & fundi-tùs eversum non fuisset cum omnibus Burgis, & honoratissimis, & antiquissimis Templis in suburbiis existentibus.*

En inscriptio Guidoni erecta, quam refert Jos. Bressianus in Inscript. Patriæ M S., cum ætate nostra lapis fuerit vel sublatus Pastophorio, vel sub ligneis ornamentis obrutus.

Hic jacet extinctum Patriæ lacrymabile lumen,
Hic jacet Italiæ decus, hic & Jura Guidonis
Suzari difuncta jacent vulgata per Orbem,
Hic legum interpres doctarum gloria Mundi
Præfuit, & multos studio hoc dedit esse peritos
Floruit eloquio, clarusque ab origine Patrum,
Justitiæ cultorque fuit, servator Honesti.
Nunc studiosa choors legum, & Veneranda potestas
Tota fleat tanto, ac tali caritura parente.
Daniel de Conradis legum Doctor ornavit.

Inter alios Cremonenses celebres J. C. C. quorum effigies in Atrio Fori D.D. Judicum, & Militum nuncupato, depictæ extant, illa ostenditur Guidonis Suzariæ, quod innuit *Joannes Jacobus Turresinus in Epigr. ad consilia Joannis Bortæ ubi*

Gelliolo Cavitello adstet Susaria Guido
Et vix stent tantis pressa Theatra Viris.

Ex

Ex præcipuis J. C. ab innumeris Auctoribus exprimitur. Ejus opera sunt

De Torturis, & Quæstionibus Tract. cum notis Lud. Bolognini Francofurti 1597.

De Instrumento Guarantigiato

De Judiciis, & Tortura

De Jure Emphyteutico

De primo, & secundo decreto, & alia, de quibus consulendum est Amphitheatrum legale eruditissimi D. Comitis Fontanæ. Verùm si majora cupis, en ad verbum ea, quæ refert Guido Pancirolius Regiensis Interpres primarius Paduæ. *De claris legum interpretibus in libris quatuor editis ab Octavio Panzirolio Nepote Auctoris, Canonici in Ecclesia Cathedrali Regii, dicatis Joanni Jacobo Panzirolio Auditori Rotæ Romanæ impres. Venetiis per Marcum Antonium Brogiolum* 1637. *in* 4. *lib.* 2. *cap.* 41.

Inter clarissimos sui temporis professores Guido Suzarius fuit, quem ego à Suzaria olim Regiensium, sed nunc Mantuanorum Castello Suzarii nomen habuisse arbitror. Ex Azonis Schola prodiit, & Mutinæ docuit, ob id eum Mutinensem fuisse Gulielmus Duranti falsò existimat. *Jas. tit. de Aduo. §. sequitur non ergo.* verò Cremonensem. Is anno MCCLXX. Regium, ubi tunc omnium disciplinarum studia florebant, ad Jus civile docendum conductus, cum liberis, ibi Civis factus est. Ac nisi Mantuam, à Carolo Apuliæ Rege evocaretur, in Regiensi Accademia leges Romanas perpetuò se se interpretaturum, tactis oculo, & manibus scripturis, juravit. Contra illi Regienses, quantum agri tribus bovum jugis anno arari poterat (tres Mansos vocabant) in Aggerum pago assignarunt; una prætereà ex Civitatis moletrinis promissa, eam, quæ ad Sanctæ Crucis portam erat, sibi elegit, quæ omnia, si culpa sua profiteri desiisset, Reipublicæ ex conventione restituenda erant. *Cartophilac. Reg. lib. Magn. pag.* 301. & 306.

Juris Civilis doctissimus parùm in Pontificio, quod raro citabat, profecisse creditus est, ob idemve Episcopatu, quem affectavit, indignus est habitus. Naturalis verò Philosophiæ non expers fuit; Præter Commentaria, quæ in Pandectas, & Codicem edidit etiam de Jure Emphyteutico, de Instrumento, quod Quarentigiam vocant, de Ordine Judiciorum, ac de Judiciis, & Tortura Tractatus, qui hodie extant, composuit, in quibus se cum Accursio pro decidendis consilium habuisse testatur; Levitatis tamen famam non effugit, quòd licentiore habitu, quàm profitentis, & Jurisconsulti gravitati conveniret, petulantiùs uteretur; Versicolores enim, & vario Serico virgatas vestes, nec eas talares gerere consuevit.

Moriens inter alios liberos Petrum reliquit, qui & ipse Juscivile professus Regii in Divi Dominici Æde sepultus jacet, à quo

Suza-

Suzarii posteri etiam num Regii degunt. Cremonenses eum Cremonæ docentem occubuisse ferunt. *Jul. Tartes. de Nobilit. parte prima num.* 109. & in D. Gulielmi Templo in suburbiis humatum, quæ postea diruta fuere. In quibusdam annalibus ipsius hoc legitur Epitaphium Jo: Jacob. Caroldi à Secret. decem viror. Venet.

Febre carens Febre concutitur,
Perquam Febris Febrem aggreditur,
Letho Febris, Febre dirimitur,
Dum ipse moritur.
Ipsum duplici Febre sublatum significat.

LXX.

Ligurius de Summis in magno pretio his temporibus habitus, hoc anno Placentiæ Præturam administravit, dum Cremonæ Prætor esset Joannes Confalonerius Placentinus.
Antonius Campus Hist. lib. 3.

LXXII.

Joannes Presbyter Sæcularis, cujus familia me latet, mansionarius Metropolitanæ Cremonensis sub Cacciacomite Summo Patriæ Antistite, post obitum Beati Facii Veronensis, qui Cremonæ decessit die XVIII Januarii anni MCCLXXII. ob insignem literaturam ab Episcopo, & Canonicis electus fuit, ut res ab eodem Venerabili Viro gestas, & miracula monumentis mandaret. Quod ipse non contemnendo conatu præstitit, latinè scripta.

Historia vitæ, mortis, & miraculorum Beati Facii, quæ M S. servatur apud Nob Rectores Hospitalis Majoris Cremonæ, & quæ citatur à Leonardo Gregorio Cremonensi, tàm in epistola ad Canonicos nuncupatoria consimilis Historiæ de Beato eodem Viro, quàm ex indè deduxit, & Italicè descriptam edidit Cremonæ apud Diaconium, & Zannium 1606. quàm in ipsa Historia sua p. 66. Unde, & ejusdem argumenti commentationem hausit etiam Bressianus.

LXXV.

Joannes de Piscarolis J. C. cum esset probatæ experientiæ Vir, animo, & virtute singularis, à Senatu, & Populo Bononiensi Potestas acclamatur anno 1275. nec non ad Vicegerentiam 1282., & iterum ad Præturam annis 1283. 1285. & 86. ut notat Joannes Pasq.
Alidosius in libro, cui tit. delli Podestà, e Capitani del Pop. di Bologna.
Bressianus in Coll. J. C. & Syllabus ejusdem Collegii.

Anno 1273. Romæ effulsit Bernardinus Piscarolus muniis Ecclesiasticis refertus.
Bressian. in Rof. & Violis &c.

Iis.

Iisdem temporibus exclaruit & Thebaldinus ex hac gente in Reпub. Senensi præclari Judicis nomine decoratus.

LXXV.

JOannes de Persico, ab aliis Jo: à Cremona nuncupatus Ord. Herem. Divi Augustini Theologus Facundissimus, & sublimis Philosophus, Congregationis Augustinianæ in Latio supremus moderator, cujus in Bibliotheca insigni ejus Conv. Cremonæ vidi extare Opera caraxata in paginis hædinis antiquo caractere, cui tit.

Joannis de Persico super dialectica Petri Hispani, & in librum Thomæ de Aquino fermè ex ejus Synibronis, de Fallatiis to. 1. in 4.

Postillæ in Evangelia tom. 1. in 4.

P. Philippus Elssius Bruxellensis Augus. in libro Encomiast. August. affirmat, Persicum scripsisse opera sequentia præter enuntiata

Historiam Ecclesiasticam,

Varias expositiones in Biblia

Contra Judæos, atque Rubelles Ecclesiæ, & sedere in eadem Bibl.ca verùm hæc videre non datum fuit.

Lud. Jacob. à S. Carolo Burgundus Ord. Carm. in Bibl. Pontificia pag. 137. ubi de Joanne XIX. aliis XXI. hæc leguntur Scripsit Summulas Logicales &c. extant M.S. Patavii in Biblioth. Nicolai Trevisani &c. Cremonæ in illa Augustinianorum cum Commentariis Jo: de Persico Cremon. August. &c. ubi dicit reperiri etiam Sermones Prædicabiles, & quædam alia M.S. ejusdem Sum. Pont. De eodem.

Possevinus in Appar. Sacro Tom. 1. & Tom. 3. ubi de Biblioth. Augustiniana Cremonensi.

M. Georgius Draudius in Bibl. Classica.

Cavitell. Annal sub anno 1336. anno, quo Heremitæ Divi Augustini de observantia, habita Ecclesia Divi Jacobi in Brayda, se contulerunt Cremonam.

Pamphilus Ep. in Hist. August. pag. 31. & alii multi.

Vossius de Hist. Græcis, & Latinis lib. 3. pag 708. hunc confundit cum Joanne illo Cremonensi, qui vivebat 1130., ut suo loco diximus.

LXXVI.

GUillelmus Vicecomes Medicinæ, ac Philosophiæ Doctor eximius, aliisq; virtutibus refertus ære publico Physicam Vindobonæ interpretatus est, ejus Opera sunt

De varietate malorum lib. 2.

Praxis de curandis infirmis.

Cremonæ obiit sepultus cum hac inscriptione in Ædibus Divo Gregorio dicatis.

Gu-

Gulielmi Vicecomitis Nob. Cremon. Physici, & Lectoris clarissimi, ac Philosophi, & Astronomi doctissimi, hic ossa reposita sunt, qui obdormivit in Domino Anno MCCLXXVI. *ætatis suæ Anno* XLIII. *Mens.* IX. *diebus* VII.

Familiam de Vicecomitibus floruisse Cremonæ Patritiam constat ex Decurionum Nomenclatura antiqua.

LXXVI.

GUillelmus absque familiæ cognomine, de Cremona nuncupatus Sacr. Ord. S. Dominici, moribus, & doctrina admirabilis, hoc anno in Civitate Bononiæ contra hæreticam pravitatem Inquisitor Generalis constituitur.

Memoratur à *Vincentio Maria Fontana in Sacr. Theat. Dominicano in Appendice*, ubi de Inquisitoribus Bonon.

LXXVII.

POntius Amatus Vir suo ævo singularis, Prætor Mediolani hoc anno Justitiam administravit, sed quantum in dignitatibus fælix, tantumdem infausto exitu vitam conclusit, nam occisus in pugna Turrianorum adversus Vicecomites die festo S. Agnetis, in loco Desii Togam armis cædere suo sanguine scripsit.

Hunc memorant

Galvaneus Flamma ex manip. florum &c.
Tristanus Calvus Hist. lib. 17.
Bernardinus Corius Hist. eodem anno.
Campus in Hist. lib. 3.

Animadvertendum tamen est, hunc Prætorem Mediolani, aliosve à me recensendos, fuisse non tantùm literis, verùm etiam armis decoratos, & Doctores simul, & milites provincias sibi ipsis demandatas gubernasse.

LXXVIII.

EVangelista Goldonus Romam translatus, Cardinali Ursino Nicolai III. P. M. Nepoti charissimus. Ingenio summo fuisse traditur, & in moralibus conscribendis præcipuo; nam ejus fuere

De Custodia Cordis lib. 2.
De Pace, & Cordis tranquillitate lib. 2.

De eodem Bressian. in V. R.

LXXIX.

OLdofredus Maggius, seù de Madiis jurisprudens insignis, cujus virtutum monumenta si antiquitas abrasit, ejus nomen servavit sequens Epigraphe in Templo S. Galli Cremonæ relata *à Buschetto in Epit.*, *& à Bressiano in Coll. J. C.*

Oldofredo Maggio J.C. præstantissimo, Viro Genere, prudentia, moribus conspicuo, Federici II. Imper. Consiliario, mortuo VI. Kal. Februarii anno Domini MCCLXXIX. *Anno ætatis suæ* LXXIII. *Valentina Ala Uxor dilectiss.* P.

Ejusdem extat memoria in *Syllabo J.C. de Coll.*

LXXX.

JUstinianus Ala nobilis Astronomus habitus est, suamque scientiam Concivibus publico in Gymnasio luculenter fuit impertitus, scripsit etiam

De Astronomica Ratione

Theorica Cælestium Orbium lib. 2.

De Cognitione primi Mobilis.

Sepulchrali saxo in ædibus Majoribus Cremonæ legitur.

Hic requiescit in pace Mag. Justinianus Ala Astronomus Peritissimus, & Patriæ suæ charissimus, qui vitam cum morte comutavit Anno Dominicæ Incarnat. MCCXC. *Die* XI. *Mensis Martii Anno ætatis suæ* LXXXIX. *Mens.* VII. *Dieb.* IX. *Sigismundus F. Patri chariss. P.*

LXXXI.

COnradus Guaribertus J.C. spectabilis, & Vir doctrina, & eloquentia percelebris, hoc anno in Collegium accitus est, degens Mediolani cum summa ingenii comitate tùm jurisperitiæ elegantia. Matthæo Vicecomiti maximè acceptus fuit, cujus opera in Adulphi Alsatiæ Comitis, exinde Rom. Imper. gratiam restitutus, ab eodem Cæsare ad Bonifacium VIII. Sum. Pont. mittitur Cæsareo nomine Legatus.

Bressianus in Coll. & Auctor Syllabi.

LXXXII.

JOcardus de S. Petro, Legum Doctor nominis celebritate memorandus occurrit; Quocircà à Petro Gradonico Venetorum supremo Duce magnoperè dilectus fuit, ejusque favore dignitatum gradus conscendit. In Patria tandem quievit, sepultus ad Divi Abundii hoc monumento.

Jacet intus sub hoc lapide Spect. & Exim. Doctor. D. Jocardus de Sancto Petro, qui ex hac vita migravit die XXI. *Mensis Novembris Anno à Partu Virg.* MCCCXXIX.

Bressianus, ut suprà.

Autor Syllabi J.C. de Coll. typis dati, vocat hunc Giucardum de Scompetro, &

Autor Syllabi M.S. Guizardum.

Hime-

LXXXII.

HImerius Guardalupus Theologus celeberrimus, à teneris annis Franciscanam Familiam professus, Gregorio X. Summo Pontifice prædilectus, quammultis gravissimis ejus nomine legationibus obitis, & præcipuè ad Genuenses, & Venetos, ut pacis fœdera componeret, Episcopus Acciæ in Corsica electus fuit. Postmodum unà cum eodem Gregorio Lugdunensi Concilio honorificè adfuit, cui siquidem intervenit Michael Paleologus Imperator Constantinopolitanus, ubi clarissimæ doctrinæ lumina mirificè effudit. Tandem Parisiis beatissimè evolavit ad Superos, in qua quidem Maxima Vrbe ejus Cadaver à Min. Convent. asservatur. *Antonius Campus Hist. Cremon. lib. 3. ad ann. 1282. Joseph Brescianus in Corona &c. lib. p. p. 2.* qui allegat *Fabagrossam pag.* 88.

Petrus Rodulphus Tossignan. Ep. in Hist. Seraphicæ Relig. lib. 3. ubi memoratur Homerius ex Nob. Guadaluporum Familia. *Vuadingus in Annal. ad annum* 1272.

Haroldus in Epitome &c.

LXXXIV.

LEonardus Arnatns in Collegium Judicum Patriæ adoptatus, Veronæ dum esset pro Carolo Siciliæ, & Hierusalem Rege Vicarius, inter Veronenses, Brixienses, & Mantuanos contentiones excitatas prudentia, & auctoritate compescuit. Præturam Reggii Lepidi administravit, aliisque muniis illustris à vita deflexit, in Patria humatus in Majoribus Ædibus, ubi hæc lego

Mccc. Die xii. *Mensis Augusti, obiit Leonardus Arnatus J. C. clarissimus unà cum aliis ejusdem familiæ in hoc tumulo decoratus. Cæcilia Roccia Uxor Mæstiss. P.*

Bressian. in Coll.

Fulvius Azzarius in Hist. Regg.

LXXXVI.

LAntelminus Benzonus Jurisprudentia clarissimus, omnibus literis eruditus, Justus cognominatus, cum integerrimus amator Justitiæ esset. De eodem scribit Cavitellus in Annal. hoc anno.

Anno altero Cremonenses, *Novocomenses*, *Brixienses*, *ac Turriani*, *& alij factionis Guelphæ ex Gallia Cisalpina occupata per Gbibellinos (Turri emmentiori Cremonæ illinc expulsis Guelphis) auspiciis Rodulphi Cæsaris cum Vicecomitibus, ac Mediolan. & aliis factionis Gbibellinæ pacem contraxerunt studio Lantelmini de Benzonibus J. C. Cremonensis.*

Bresian. in Coll. J. C. qui refert aliàs] in Ecclesia S. Pauli fuisse hoc Epitaphium.

Hic jacet Corpus Magnif. & Sap. Viri D. Lantelmini de Benzonis Jur. Conf. præstantissimi, qui in sedandis discordiis inter suos Cives, & alios fuit excellentissimus, in Consiliis, & legationibus doctissimus, & in Vita Sanctissimus, & probitate fulgentissimus. Obiit XI. *Kal. Martii anno Domini* MCCCXVI *ætatis suæ ann.* LXXI. *Clara Carcana Uxor Mæstiss. P.*

Antonius Campus in Hist. ad annum prædictum 1286. *vocat* Lantelminum Lantelmum, & Patria Cremensem, ita & *Alemanius* Finus in Serianis; verùm Corius, & Cavitellus eum scribunt Cremonensem, ut vidimus.

LXXXVII.

GUiscardus Persicus Nobili, & Illustri natus familia, religiosis moribus eque, ac doctrina sublimis, Ecclesiæ Majoris Cremonensis Canonicus Archipresbyter, hoc tempore ad Mediolanense Concilium sub Othone Vicecomite Archiepiscopo, nomine Cacciacomitis Antistitis Patriæ perrexit, cujus constitutionibus subscripsit. Integerrimè advolavit ad gloriam post se relictis Operum Voluminibus, quæ quidem antiquitas non sivit ad nos pervenire

Ejundem comminiscitur *Bernardinus Corius in Hist. Mediolan. Fabagrossa, & Bressian. in Coron. Vir. Illustr.*

LXXXVIII.

GErardus de Josano, melius de Glusiano, insignis Jurisperitus, qui mira vi ingenii, ac prudentia Florentinæ Reip. habenas rexit. Capitaneus à Populo delectus hoc anno 1288., à Patavinis postmodum accitus, ob insignem justitiam, qua Civitates regere solebat anno 1293. suæ Urbis Præturam eidem comendarunt.

Scipio Ammiratus Hist. Florent. p. 1. *tom.* 1. *lib.* 6. *pag. mihi* 298.

Anonymus Scriptor ex Codicibus Papisavio, & Conradino Patavinis.

In Urbe Florentiæ, utique florentissima nunc vivit, & in ævum vivet illius Civis celeberrimus Antonius Magliabequius, Magni Hetruriæ Ducis à Bibliothecis scientiarum omnium oraculum toti Orbi literario, præter invidiam notissimus, haud quaquam satis infinitis laudibus extollendus, & à me profectò semper excolendus, cum mei tenuem necessitudinem suis syncerissimis literis charam habere fateatur.

LXXXVIII.

POncius Ponzonus Ecclesiæ Cathedralis Canonicus, defuncto Cacciacomite, cujus erat Generalis Vicarius Sacris Vittis præcingitur, & Patriæ Pontifex à Nicolao V. renunciatur, pietatis sym-

ſymbolum, & vigilantiæ refulget. Ad ſedandas inteſtinas inimicitias potens opere, & ſermone. Verùm ceſsit eternitati anno 1290. Sedente hoc Antiſtite *P. P. Ordinis Prædicatorum* S. Dominici, & Conv. S. Gulielmi extra Urbem, ad ædes S. Martini, & S. Agnetis, *transferuntur* exinde Magnifico Templo, ac Cætu ſatis amplo, conſtructis. De hoc loquuntur.

Antonius Campus, Cavitellus, Rubeus, Joſeph Breſſian. in Roſ. & Viol. Franciſcus Breſſian. in via lactea Famil. Ponzonæ *pag.* 22. qui refert inſcriptionem ejus tumulo appoſitam, quò te remitto.

LXXXIX.

GUiſcardus de Guiſcardis Ord. S. Franciſci, primo ejuſdem Inſtitutionis ſæculo addictus, Theologus, & optimus Divini Verbi Præco, à Nicolao IV. Max. Pont. Tripolis in Syria Epiſcopus conſtitutus anno 5291. ex ſævitia Melech Aſach, qui Urbem occupavit, cum eidem, Evangelio munitus, & prædicationibus, reſiſteret, acerbiſſimè cruciatur, & quadrifariam reſciſſo Corpore, glorioſiſſimi Martyrii palmam obtinuit.

Antonius Campus Hiſt. lib. 3.

Peregrinus Merula in libro, cui tit. Raccolta de Cremoneſi in Sant. inſigni.

Breſcianus in Coron. Vir. Illuſtr. lib. 1. *p.* 2., *in Roſ. & Viol. ſub annis* 1289.

Hier. Balladorius ubi ſuprà

Guiſcarda familia Cremonæ extitit, & Nobiliſſima, ut ex Syllabo J. C. de Coll. leguntur Bonifacius, Belenghrius, Alexandrinus, & Bonifacius alter, de quo ſuo loco.

XC.

BOnitius de Narnis, ſeu ut alii Benicius de Nardis, Vir pietate, & doctrina clariſſimus S. R. E. Presbyter Cardinalis à Nicolao IV. *creatur*: eodemque fermè tempore, ut tot ejus meritis digna præmia Sum. ille Pontifex impertiret, Epiſcopatum Patriæ ipſi *concedit*, quem vigilantiſſimè adminiſtravit annos ſeptem; nam 1297. ex hac militanti ad triumphantem Eccleſiam evocatus eſt ut ſcribit *Blaſius Rubeus in Dyptica. Cavitell. in Annal. ſub eodem anno, Abbas Ughellus in Addit. ad Ciavonium ſub Nicolao IV.*, verùm in Regeſtis *Italiæ Sacræ Tom.* 4. ubi de Epiſcopis Cremonenſibus eum negligit. P. Oldoinus ſub eodem Sum. Pontif.

Huic ſucceſſit Raynerius de Rubeis Parmenſis, quem *Abbas Ughellus, ubi ſuprà*, vocat de Caſulis.

Nico-

XCIII.

NIcolaus Cornificius Vir ingenio præclaro, & in magno pretio hisce tempestatibus habitus est. Præturam Placentiæ hoc anno administravit.

De eodem Campus in Hist. lib. 3.

XCIII.

ANastasius Bottus, seù Botta, Medicus Philosophus, & Astrologus optimus suis temporibus exclaruit, pertractavit ex testimonio Josephi Bressiani in opusculo Virtu. Rav.

Commentaria in Galeni Opera

Methodum de curandis febribus.

Quintum ultra nonagesimum annum explevit, seque sui ipsius Medicum insinuavit.

XCVII.

THolomæus de Cortixiis Legum Doctor, clari nominis ex Patriæ insigni Collegio ad Patavinæ Urbis Præturam regendam promotus anno 1310.

Codex Zabarellius, in quo nominatur de Curt osis,

Portenar de felic. Patav.

Bressian. in Coll.

In Syllabo nominatur Theolominus.

Plures ex hac gente, à qua fuit denominatus vicus vocatus Curtis Cortesiorum ad nonum lapidem, ex Collegio J. C. floruerunt antiquitùs, nempè

Otho, Jacopinus, Philippinus, Otholinus, Philippinus alter, & Gherardinus.

XCVII.

ROdulphinus Cavalerius, cujus doctrinæ memoriam exhibebat exsculptus lapis in Eccl. S. Syri, nunc S. Sepulchri nuncupata, ut innuit *Buschettus.*

Rodulphinus Cavalerius Phys. clariss. Philos. & Astronomus eruditissimus, Græcè, & Hebraicæ linguæ doctissimus in hoc tumulo jacet, qui obiit IX. Kal. Octobris anno ab Inc. Domini MCCXCVII. *Helena Amidana Uxor mœstiss. P.*

XCVIII.

SInibaldus Burgus Medicinæ, & Philosophiæ Doctor, gravi, atq; firmo Judicio vir, nonagesimo septimo anno major resolutus cessit, cum jam capularis effectus oculorum acie prorsus caligaret, fulgentissima quidem dedit opera.

De

De Sanitate tuenda.
De ratione victus.
De nutritione, & augmentatione.
De Doloribus cholicis.
Vide *Syllabum Coll. Medicorum Cremonæ.*

XCVIII.

GUillelmus de Obdolinis, vir undecunq; gravis, & prudens, Cesenæ Præturam æqua lance hoc anno rexit, ut per Claramontium in Hist. Cesenæ lib. x. pag. 402. Sciebat cum *Leone sermon.* 9. de Passione, Judam esse exemplar Judicis pretio corrupti, & nullum esse in illo corde justitiæ vestigium, in quo sibi avaritia fecit habitaculum.

MCCC.

ALbertus de Gandino, laurea doctorali Paduæ suscepta, præclarissimus Juris Doctor evasit, in materiis utique criminalibus celeberrimus effulsit; nam Florentiæ, Bononiæ, Perusii, & Senarum Judex, & maleficiorum Assessor jura dixit, ut habetur ex ejus Operibus, quæ sunt

Tractatus Criminales, seù de Indiciis, & Tortura, quibus additiones fecit Ludovicus Bologninus.
Libellus super maleficiis, qui penès me est Venetiis impressus apud Cominum de Tridino Montisferrati 1578. unà cum Opusculis in simili materia Angeli Aretini, nec non Bonifacii de Vitalinis Mantuanis, cum (ut Legulei ajunt) appostillis Augustini de Arimino, & Hieronymi Chuchalon.

Hæc Opera fuerunt aliàs, & alibi repetitò impressa, at primùm Venetiis 1491. & etiam Lugduni, studio Bernardini de Landriano Mediol. 1514. scripsit &
Quæstiones in statuta Bononiæ, ut ipse loquitur in Cap. ult. Tract. de Malef. nec non
Tractatum de Syndico, sive Syndicatu, quem citat Augustinus Ariminensis J.C. in Additionibus ad Angeli de Aretio opus de Maleficiis, ex quo Tractatum eundem citat & Landrianus in suis appostillis ad eundem Angelum fol. 8.

De eodem *M. Hieronymus Vida* in suis Orationibus adversus Papienses Act. 2. (ubi de Illustr. Cremon. scribit) *Albertum in primis Gandinum acutissimum suorum temporum Juris interpretem, cujus luculentissima Comentaria de Maleficiis leguntur.*
Angelus Baronius in Paneg. pro Præs. Mainoldo.
Johannes Baptista de Caccialupis, seù de Gazalupis in Tract. de modo studendi in utroque Jure, addito Vocabulario Ant. Nebrissensis. Venetiis apud Michaelem Bonellum 1575. *nec non operi Sebastiani Brant. titulorum omnium Juris &c. Lugduni* 1543. *in document.* 5. ubi inter Juris prudentes insigniores memorat hisce verbis *Albertum Gandinum de Cremona.*

Verùm

Verùm *Alemanius Finus in Historia Cremensi lib.* 5. nec non in *Serianis suis parte* 2. scribit, eundem Cremensem motu proprio nulla fultus auctoritate, nec adducit quo tempore vixerit, nec quid scripserit, sed tantùm cum se Cremensem asserere videatur in Prœmio sui Tractatus de Maleficiis, inquiens; *cum assiderem Perusii, jam est diù, Ego Albertus de Gandino de Crema.* Quamobrem faciliùs arguitur lapsus ex hac, in illam dictionem tàm vocum affinitate, quàm oscitantia Librarii, qui solus unicum hoc fundamentum Cremensem asserendi Gandinum Fino præstitisse videtur, quibus addendum tùm in Codice, qui apud me est, & vel in aliis additum illud, de Crema, non reperiri. Ast postquam hæc scripsissem, partis adversæ tollit amaritudinem ipsius Gandini Tractatus de Maleficiis, cujus archetypus M. S. unà cum Bartoli, & Baldi Consiliis servatur in Bibliotheca Augusta Perusina, ut mihi suis literis datis 8. Kalend. Quintilis 1697. testatus fuit Amicus meus eruditissimus, D. Petrus Cannetus inter Camaldulenses Abbas meritissimus in ipsa Civitate Perusii. Initio enim operis enuntiati hæc verba leguntur: *Cum assiderem Perusii, jam est diù, Ego Albertus de Gandino de Cremona, composui &c.*

Post hunc P. Donatus Calvus in Libro inscripto *Scena Letteraria de gli Scrittori Bergamaschi in lit. A.* ut de Homero evenit, quem suum tot Urbes contenderunt, rejectis opinionibus M. Hieronymi Vidæ, & Alemanii Fini, nec Cremonensem, nec Cremensem, sed Bergomensem eum esse confirmat, & ex Familia Crema, allegando Tabulas, veriùs Fabulas cujusdam Notarii sub annis 1419. in quo recensetur Jacobus Crema de Gandino Pater præclari J.C. Alberti de Crema de Gandino. Verumtamen est impugnanda opinio Calvi tanquam modicæ fidei, cum in Instrumentis non soleat apponi nomen Filii contrahentium, sed nomen Patris, ut est notorium, & quia non vixit Gandinus Sæculo quintodecimo, ut ipse asserit, cum mihi clarè constet, eundem Gandinum vixisse circà finem Sæculi decimi tertii, & initio decimi quarti. Nam ipsemet Gandinus in suo libello de Maleficiis *in Rub. an Filiusfamilias possit accusare sub num.* 4. sub finem hæc habet. *Et cum circà præsentem materiam contigisset mihi casus dubitabilis, Bononiæ ad Officium Maleficiorum præsidenti consuli Dom. Dynum de Musello, qui deliberatè mihi in Scriptis respondit &c.* nam Dynus floruit Sæculo decimo tertio; si ejus opera usus fuit Bonifacius VIII. Sum. Pont. in compositione Sexti libri decretalium, & Bonifacius ad Petri sedem evectus fuit anno 1294. usque ad annum 1303., quo quidem anno Bononiæ fertur obiisse idem Dynus, *ut ex M. Mantua de Vir. Illustr.* Ergo si Gandinus (ut vidimus) fuit Dyni Cœvus, facilis est conclusio contra Calvum, etiam si donetur eum vixisse anno MCCCLXII., ut legitur in *Rub. Qualiter fiat accusatio*, ubi talem annum discur-

sus

ſus gratia enunciat; at tali tempore eundem adfuiſſe non innuit. Poteſt & etiam induci ex ejus allegatis operibus fuiſſe Cremonenſem, nam ibi pluries de Cremona mentionem facit, & allegat Cremonæ Statuta; *ut in Rub. quid ſit agendum, reo præſente, & non contumace n. 2. & 3. in Rub. de pœnis reorum n. 16. in Rub. de rebus non portandis contrà decretum n. 8.*

Breſſian. in Coll. J.C. Cremonæ Gandinum memorat ſub anno 1280. ideoque Cremonenſibus id decus haud eſt uſurpandum, quando etiam in Atrio, ubi congregantur J.C. ad vivum cum aliis antiquis præſtantiſſimis Patriæ Juriſprudentibus, ejus effigiem coloratam Noſtratibus, & exteris oſtendere concives ſummoperè lætantur, cui alludit *Joannes Jacobus Turreſinus in Epigr. præmiſſo Conſiliis Joannis Bottæ, quod incipit.*

Tota licèt pictos oſtentent atria vultus,
Priſca Cremonenſis qua patet Aula fori;
Hinc micet Alfenus, Sfondratus ſplendeat illinc;
Cardinea hic fultus, Conſulis ille toga;
Boſſiades ambo Juris gloſſemata pandant,
Crimina *Gandinus*, Sacra Malumbra notet &c.

Ex hac familia Gandina anno 1418. floruit etiam Fr. Zambonus, qui fuit Prior Domus, & Eccleſiæ S. Marci Vallis Viridis, ut *ex Pereg. Merula in Sanct. Cremonæ pag. mihi* 107.

Allegantur ejus Opera ab omnibus J.C. aliiſque Authoribus, quorum nomina arduum eſſet dinumerare; non ſunt omittenda, quæ de illo ſcribit *Paulus de Caſtro conſ.* 197. dum affirmat, ſe propter dicta Gandini defendiſſe quendam à Morte, contra quem erant indicia adeò urgentia, ut humana mens aliter credere non poſſet.

Mortalitatis curſum explevisſe videtur ante annum Salutis MCCCVII. ſi fides habenda eſt Epitaphio Veronicæ Marchioniſſæ Cavalcaboviæ, ejus Uxoris Cremonæ ſepultæ in ædibus Divæ Teclæ, jam dirutis, quod & legitur in Genealogia familiæ Cavalcaboviæ M.S. Joſephi Breſciani.

Veronica Marchioniſſa Cavalcabovia
Jam Uxor Nob. D. Alberti Gandini J.C.
Hujus Cœnobii Benemerita
Hic Jacet
Quæ obiit VI. Kal. Aprilis Anno Dom. MCCCVII.
Prioriſſa, & Sororis hujus Eccleſiæ
Pos.

MCCC.

BAlthaſſar Picenardus in albo Judicum Patriæ de Porta Natali ab Autore Syllabi M.S. relatus, ut in bonis diſciplinis verſatus, Concivibus oraculum fuit.

Bressianus affert in Coll. ejus Epitaphium, quod adscribendum putavi. Prostabat in Ædibus Divi Erasmi.

Balthassar Picenardus Jur. Conf. Patritius Cremon. summa in omnes munificentia, & liberalitate praclarus, Hic situs est. Obiit Anno D. MCCCLVIII. *prid. non. Julii Hortensia Pallavicina Mœstiss. Uxor H. M. P. F.*

Alter Balthassar Picenardus Patritius anno 1312. Caninus, seu Baccaninus appellatus, interficitur à Jacobo Cavalcabovio, cum esset Ghibellinus.

MCCC.

RObertus de Cremona legum Doctor magni nominis, cujus Baldus Perusinus dedignatus non est opiniones referre in materia statutorum Bon.& Patavini. *Si occisor pacem habuerit ab uno ex hæredibus occisi, & non ab aliis, an gaudeat beneficio statuti, quod, soluta certa quantitate pecuniæ communi eximatur à banno in l. 2. C. de libertis.* Scribendo. Idem dixit Robertus de Cremona per *l. 1. ff. denuntiari versi. si cum plures de Vent. Insp.*

Refertur à *M. Mantua* de Vir. Illustr. Verùm, si veritati locus esse debet, hunc credo fuisse Ubertum, seu Obertum, & Robertum, de quo infra ad annum 1310.

MCCCXXXIX.

JOhannes Besatia maximæ autoritatis, & Sapientis Consilii Vir, Magnæ Urbis Mediolanensis Prætor à Luchino Vicecomite electus, est à quo & Eques creatur.

Cavitellus in Amal. qui anno 1346. recenset etiam Paganum Besatiam Parmæ Prætorem.

Prodiit pariter ex hac familia nunc extincta, Petrus Dux Militum egregius Phil. Mariæ Vicecomitis Ducis Mediolani sub Nicolao Picenino, ut habetur *ex Antonio Campo hist. lib. 3. ann.* 1437. *& ab eodem Cavitello an.* 1439.

II.

HEnricus Casalorcius literis homo multis præditus, rerumque Jurisprudentiæ plurima, atque varia scientia fuit, quamobrem Romæ degens cùm in legibus, tùm in pietatis, & religionis officiis amplissimæ illius Urbis omnium animos innocentissimè irretivit. Bonifacius VIII. qui tunc ibi sedebat Sacrorum Rex, ad Regii Lepidi Episcopalem cathedram eum promovit, in qua, duobus lustris, non modicæ Sanctitatis, ac Vigilantiæ specimina Populo sibi demandato, præcipua animi moderatione indigitavit, sciens cum Divo Bernardo lib. 1. de consider. ad Eug. tom. 1. Oper.

Exem-

Exemplis, & informatione, non imperio præesse debere aliis Presbiteris? Pereuntem vitam cum æternitate mutavit ultimo Aprilis 1312. humatus in sua Cathedrali cum Epigraphe

MCCCXII. xxx. die exeunte Aprili D. Henricus de Casalorciis de Cremona Doctor Decretorum, & Episcopus Regiensis quievit in pace.

Anno 1609. cum reædificaretur pars Ecclesiæ, in qua aderat tumulus Henrici, eodem adaperto, gloriosum ejus cadaver compertum fuit incorruptum; non sine Regiensium admiratione, qui ex illo eventu signum Henrici sanctimoniæ non procul à veritate deducentes eminentiore in loco marmoream arcam collocarunt.

Peregrinus Merula in Collectaneis Vir. Sanctit. Illustr.

Bressianus in Ros. & Viol.

Abbas Ughellus in Italia Sacr. fusè videndus in Appendice *Tom. V.*

Inter Patritias antiquitùs floruit Gens Casalorcia, à qua Vicus Casalorcii ad decimum lapidem originem traxit, & in ea, ut ex *Syllabo J. C. C. de Coll.*

Nicolaus J. C. Coll. annis 1164.

Petrus J. C. Coll. ann. 1267. forsan Genitor memorati Henrici.

Ad hanc Regiensem celeberrimam Sedem præsenti anno 1701. Februario mense à Summo Pont. Clemente XI. evectus fuit OCTAVIUS PICENARDUS Patritius noster Nobilissimus ex Cremonensis Ecclesię Canonico Theologo, Vir ea virtute, ea doctrina, ea probitate ac morum suavitate præditus, ut omni majori honore dignior etiam fit. De Ipso in nostri obsequii testimonium italicè sic cecinimus, ac suo loco in tertio Volumine, Deo nos adiuvante, plura dicemus.

ALLA NOBILISSIMA CITTA DI CREMONA

Patria dell'Illustriss., e Reverendiss. Sig.

MONSIGNOR

OTTAVIO PICENARDI

VESCOVO DI REGGIO &c.

SONETTO.

NE la Stirpe famosa, e quali, e quante
Schiere d'illustri Eroi, Patria vedesti:
Chi al domestico Allor Gigli celesti
Innestò con sue prove eterne, e sante.

Chi sempre Saggio, Retto, e Trionfante
A la Reggia, al Senato, e al Campo avesti;
Pur mira come un sol' OTTAVIO à Questi
Per carriera sì bella or giugne avante.

Ei dal SOMMO CLEMENTE al trono alzato
Di un Sagro Regno, ove il sol merto arriva,
Scorger ti fà, che Tuo gran Figlio è stato.

Tua gloria è pur s'egli di se ti priva,
Che degno Padre à nova Patria or dato,
L'onor de suoi grand'Avi in Te ravviva.

Di Eufemio Batio Arcade di Roma.

III.

SYnibaldus Burgus II. Nobilitate generis non tantùm, quàm præstantissimo ingenio cognitus ad Placentinam Præturam admissus, majora se posse appetere ostendit, non majora ab ejus ministerio desiderari hunc laudant

Cavitell. in Annal.

Campus in Hist. lib. 3. quem vocat Singobaldum.

III.

PInus de Vernaciis ea tempestate clarissimus vir consiliis, & prudentia admirabilis, dignus enim habitus est, qui die 25. Julii prænotati anni Mediolani Prætor centesimus sexagesimus sextus constitueretur omnium illorum Civium consensu, ut celebratur

A Gal-

A Galvano Flamma ex manip. flor.
A Calco Hist. lib. 17.
Corio Hist. eodem Anno
Cavitello in Annal.
Campo in Hist. lib. 3. qui anno 1306. eum ſcribit Prætorem Placentiæ.

Fuerat primum anno 1289. & 90. Ductor Populi Bononienſis, & anno 1312. Prætor, ut notat *Alidoſius in Libro, delli Podeſtà, e Cap. Bologneſi*.
Florentiæ adæque Præturam rexit anno 1294. ut ex *Scipione Ammirato in Hist. Florent. part.* 11. *tom.* 1. *lib.* 4. *pag mihi* 191.
Alter Pinus ex hac familia emicuit J. C. Coll. & Patriæ Lector pub. annis 1440. *Breſſian. in Coll. & Syllabo J. C.*

IV.

FRidericus Ponzonus tertius hujus nominis animi magnitudine, & ingenii excellentia, muniisq; inſignibus ſplendidiſſimus, nam anno 1293. Parmenſem Præturam adminiſtravit anno 1304. Mediolani Prætor eligitur, ubi ſingularia peregit, anno 1307. in Urbe Patavii ſimilem dignitatis gradum conſcendit, qui tandem cum interfuiſſet coronationi ferreæ Henrici VII. Mediolani ſecutæ, inter Aulicos Equeſtres ejuſdem Imperatoris adlectus fuit, ejuſdem meminere

Flamma ex Manip. flor.
Corius.
Cavitellus.
Codex Zabarellius editus cum Hiſtoriis Albertini Muſſuti.
Porteſanus in felic. Patavinis.
Franc. Breſſianus in via lactea, &c.

I V.

JUlianus Marianus Menſe Maii Mediolani Prætor conſtituitur, prudentia, & generoſitate militari conſpicuus, cum ſibi univerſum Populum amore obſtrinxiſſet, ab eodem Ductor acclamatur.
Corius in Hiſt. & Calcus
Ant. Campus lib. 3. *eodem anno.*

I V.

PEtrus Monticellus Ord. Pręd. Studiis Theologicis clarus, & doctrinæ S. Thomæ Aquin. defenſor invictus, dignitate Paſtorali effulſit, nam à Benedicto Papa XI. ob ſingularis in eum benevolentiæ argumentum ad Comaclenſem Eccleſiam promotus anno 1304. ſcripſit

Super

Super Aristotelis Philosophiam, &
Glossas super nonnullos Psalmos.
Ejus scripta in Bibl. Ferrariensi servabantur;
Ità *P. Rovetta in Neoterica Bibl. Chronologica Lombardiæ Ord. Præd.* qui Petrum Cremonensem vocat. Verùm *Abbas Ughellus in Ital. Sac.* Tom. 2. ubi de Episcopis Comaclensibus eum vocat Ferrariensem, & pro tali reponitur ab *Abb. Libanorio in libro, cui tit. Ferrara d' oro &c. p.* 1. cognomine tamen *Monicelli. Vincentius Maria Fontana in Theatro Dominic. p.* 1. *cap.* 1. *de Ep. tit.* 194. *num.* 1. eundem recenset sine Patria, referens se quidem ad Ughellum. Unde cum nullus ex nostris Chronologis de eo memoriam agat, censeo procul dubio fuisse Patria Ferrariensem.

V.

POmpejus ex clarissima Amatorum familia, quem hic referre non pigeat, si in laudati Buschetti Epitaphiis hoc de eo prostat. Ad SS. Jacobum, & Vincentium.

Pompejo Amato Cremon. Civi; Poetæ studiosiss., & in pulchrioribus literis apprimè versato, verè Musarum Alumno morte surrepto die XV. Mensis Jan. Anno Dom. Mcccv.

V.

ZAnebonus Stanga legali doctrina Illustris, ex cujus sepulchrali inscriptione in Ædibus Divi Pauli desumitur, quanti esset.

D. O. M.

Zanebono Stanga J. C. qui cum multas, gravesque ad Sum. Pont. Johannem XXII. ad Reg. Portugal., & Poloniæ legationes obierit, rerum usu, & peritia domi, forisque clariss. Olympia Fossa Uxor chariss. non sine lacrymis P. obiit Ann. Mcccxvi. *non. Julii ætat. ann. LXIX.*

Bressian. in Coll. ex Epit. Buschetti, ex Syllabo J. C. Coll. Cavitellus Zanebonum recenset ad ann. 1311. inter illos, qui ad Henricum accesserunt, à quo fuit in carcerem detrusus.

VI.

NIcolaus, seù Nicolinus Malumbra J. C. ingenio, & rerum gestarum magnitudine illustrissimus, vulgavit in jure

Commentaria, &
Disputationes

Joannes Jacobus Crottus in Orat. pro Sfondrato inquit. *Occurrit Nicolaus Malumbra famigeratus Gymnasii Patavini Magister, Catonianusque Rota Quirinalis Censor, qui nonnulla Commentaria, & dispu-*

disputationes, licet quasi in totum deperditas concinnavit, Ossa illius in Civitate Antenorea marmoreo sepulchro ante fores Ædis Heremitarum posita sunt.

Habetur Epitaphium in Mon. Patavinis *Jacobi Phil. Tomas.* ut ipse scribit, ad D. Augustini Templum in Arca sublimi è saxo rubro.

Edite Nobilibus celsa Nicolae Malumbra
Urbe Cremonensis solers utriusque Professor
Juris, Causidicum doctissime, strenue fautor
Justitiæ, vivas oro per sæcula felix.

Ejus Filii fuere Joannes, & Norandinus Jurisperiti in Coll. Cremon. adscripti, ut *ex Syllabo.*

Alterum Nicolinum J.C. ex hac gente recenset.

Bressianus in Coll. J. C. ad annum 1260.

V I.

PHilippus Redenascus, rerum antiquarum, morumque veterum scientia peritissimus, scripsit

De Familiis Nob. Patria
De rebus insignioribus Patriæ

Henrico VII. Bohemiæ Regi ob animi dotes, & virtutum comitatem maxima vixit familiaritate devictus.

Bressian. Virt. Ravi. Hic erat fortasse frater illius Jacobi, qui hisce temporibus vixit Cremonæ inter Primates factionis Ghibellinæ, necati exinde à Guillelmo Cavalcabovio, ut inquit Cavitell. ad ann. 1312.

V I.

JOhanninus de Dovaria in Populis regendis ejus ætate nobilis habitus est, hoc anno die decima septima Julii Vercellarum Prætor eligitur, ut notant statuta ejusdem Urbis.

V I.

POncinus, seù Poncius Picenardus, Paduæ primum Magistratum, qui Prætura est, obtinuit. Prætor est ideo sic dictus, quòd præsit aliis nam *Asconius*, Veteres, inquit ille, omnem Magistratum, cui paret exercitus, Prætorem appellarunt. Hi Prætores autem non ex quovis genere Hominum, sed ex vera Nobilitate deligendi sunt, ut scribit noster *Platina de Principe lib. 2. cap. 6.* In Picenardo nulla generis, ac virtutis Nobilitas, cum in hoc suo regimine, tùm in aliis desideranda fuit

Auctor Anonymus ex Codice Zabarellio.

V I I.

RAphael Fondulus vixit non inter postremos ævo suo recensendus, quippe Medicus, & Astronomus clarissimus fuit, edidit Opera artis medicæ non modicè proficua.

De

De Venenis.
De Morbis oculorum.
De Pulsibus.
Bressian in Virtu. Rav.

VII.

BErnardinus de Stanghis Sacerdos Rector Ecclesiæ S. Mariæ ad Hortum, in literarum cultu non ignobilis, magnamque ætatis partem, in libris historicis versatus, vernaculo sermone scripsit.
Delle cose memorabili delle Chiese di Cremona loro origine entrate, che possiedono, con le loro obligationi.
Quo se opere usum esse fatetur Joseph Bressianus in componendo Historiam Ecclesiasticam Cremonensem.
In quodam Propinomio *Hist. Geogr. & Poetico Venetiis* 1676. ubi de Cremona loquitur, ejus Author recenset inter Juris prudentes Insigniores Cremon. Goffredum, de quo nullibi in rerum natura fuisse mihi dilucet.

VIII.

ARmaninus Persicus in muneribus quidem præfuit diligentissimè providus, prius Mediolani Vicarius, deinde Potestas electus ab Amico suo Guidone Turriano, ibi Supremo Pop. Capitaneo, ut referunt *Tristanus Calcus lib.* 19. & *Campus hist. lib.* 3. Anno 1323. fuit etiam Prætor Paduæ, ut ex *Codice Zabarellio*. Floruit hisce temporibus ex eadem antiqua familia, & ut notant recensiti Scriptores, Gillius Vir prudentia commendabilis, qui cum Supramonte Amato, & Armanino de Summis, ac Jacobo Cavalcabovio Cremonensibus Patritiis, exortas contentiones inter Parmenses, & Gibertum de Corrigio sedavit.

IX.

JUlianus de Summo Placentiæ Prætor constituitur, ut ex registis Antonii Campi, qui de eodem sequens affert monumentum ad literam ex archetypo.
In libro Provisionum factarum tempore D. Juliani de Summo, Potestatis, & Capitanei Civitatis Placentiæ, talis provisio reperitur MCCCIX. *Indic. nona, die* XXVIII. *Mensis Madii. Providerunt Domini Julianus de Summo Potestas, & Capitaneus Communis, & Populi Placentiæ, & Sapientes Præsidentes negotiis Communis, quod negotium D. Somnini de Summo, sive hæredis, pro quo Ambaxiatores Communis Cremonæ venerunt Placentiam, differatur usque ad adventum novi Potestatis futuri, & inter hæc usque ad octo dies habeantur, & eligantur per D. Potestatem, & Capitaneum, & dictos sapientes, duo viri providi per quamlibet portam, qui providere, & deliberare debeant super ipso negotio.*

Valen-

IX.

VAlentinus Hermenzonus ingenio Nobili, & in rebus medicis maximè utilis, quem neceſſum eſt hìc deſcribere, nam hoc in Ædibus Divi Vitalis, nunc S. Geroldi, ut innuit Buſchettus, Epitaphium legebatur.

Valentinus Hermenzonus Cremon. Greca, & latina lingua doctiſs. liberalium artium pertiſs. & in arte medendi expertiſs. in hoc tumulo jacet. Obiit anno Dom. MCCCX. *Kal. Januar. Fauſtina Cambiaga uxor dilectiſs. non ſine lacrymis P.*

X.

GUillelmus Cavalcabos, ſive Cavalcabovius ſanguinis nobilitate, divitiarum copia, militaris diſciplinæ diligentia, ac potentia adeo valuit, ut cum Princeps Guelphorum delectus eſſet, dominium Patriæ anno duodecimo ſupra milleſimum, & trecenteſimum obtinuerit, nec minus ingenuis artibus eruditus ingenii ſui experimentum in Aſtrologicis, & Geomanticis feciſſe fertur: quamobrem *Jo: Cermenate Mediolanenſis* ejus Coævus in Hiſtoriis ſuorum temporum cap. 47. quarum M. S. in Bibliotheca Ambroſiana à me inſpecta ſervantur, edita exinde à ſæpe laudato Lud. Ant. Muratorio in Tom. 2. ſuorum Anecdotorum anno 1698. loquens de Comite Varnerio Oppidum Soncini aggrediente ſcribit. *nam ſunt, qui aſſerunt Paſſarinum de la Turre ut diſtantibus Caſtris diſperſos Hoſtes vidit contra eos erumpere voluiſſe, erupiſſetq; ni Guillelmus Cavalcabos ſydera, & Geomantiæ ſuas figuras ſcrutatus, illa die ſuſpecta timuiſſet caſum ſuum, & Milites jam exire paratos, intra mænia tenuiſſet, inquiens: Propinqua nobis ſubſidia ſunt, quibus tutiùs pugnare poſſitis*. At pergit Auctor cap. 49. *Guillelmus vitare nequit, quem caſum dabant fata*; nam erga finem addit; *Tunc cunctis ſequacibus Guillelmi Cavalcabovis, qui equo armatus hoſtibus introitum inhibere parabat, adeo crevit pavor, ut ne animum quidem ad pugnam liberum, neq; fugæ memorem caperent. Guillelmus priſtinæ Virtutis, ac ſuæ dignitatis memor, ut Comitem Varnerium, ac ſua ſigna intra muros videt, paucis eum ſequentibus occurrit ſibi, quem jam frequens turba Teutonum receptum gladiis ſternunt &c.*

Guillelmum innumeri Hiſtoriarum Auctores laudibus efferunt; corrigendus tamen eſt Jacobus Philippus Bergomenſis in ſupplemento, ubi de Guillelmo diſſerit ad annum 1312. Urbis ſcilicet, Patriæ dominium, Henrico Cæſare concedente ſibi deſumpſit. Nam idem *Jo. de Cermenate* tutiori calamo, & eodem tempore, quo hæc agebantur ſcribens, ab hoc omnimodò diſſentit (& cum eo plures alii) oſtendens in odium Henrici, & Gibellinorum, quorum partes Imperator fovebat, captam fuiſſe à Guillelmo Cremonam, ipſi faventibus permultis ex familiis Picenardæ, Summæ, & Perſicæ in Urbe

potentioribus, Jacobo Redenasco Gibellinorum Principe necato, ac expulso Galeatio Vicecomite, pro Henrico Vicario.

Apud *Antonium Campum in hist. Cremon. lib. 3.* Guillelmi effigies graphicè oculis subiicitur expresso thorace.

Turresinus in M. S. hist. adfert quoddam singulare signum familiæ Cavalcaboviæ, scilicet gentilitiam notam in omnibus de hac vera stirpe fuisse paruulam crucem in humero dextero; quod quidem nemini, licèt mirum, unicum mihi videatur me legisse recordor apud *Felic. Fabri hist. Suevorum lib. 1. cap. 9. num. 4.* Comites de Hasburg ab utero matris suæ crucem auream in dorso habuisse, hoc est pilos candidos, & mirum in modum crucis protractos. Item apud *Abraham Bucholzerum in Chronologia* Joannem Fridericum Electorem Saxoniæ Johannis filium, in lucem editum trigesimo die Junii anno MDIII. futuri sui fati omen ex alvo materno secum tulisse, crucem in dorso aureo colore fulgentem. Alia etiam gentilitia signa in posteris impressa divinitùs ad notitiam stirpium legimus in annalibus, ut Seleucidarum anchora, lancea Draconteorum, Pelopidarum ex ebore humerus. Ut ex *Dione Chrys. orat. 4. de Regno Sines. Appian. in Syriac.*

IX.

Ponzinus Ponzonus alter ab Episcopo ejusdem nominis, inter Patriæ Principes suo tempore relatus est, semel Vercellarum, & bis Patavii Præturas, tùm armis, tùm literis administravit, plerisque aliis titulis insignitus, & præ cæteris fortissimus Parmæ Dux, Consiliarius, & familiaris Ludovici Imperatoris, & pro Rege Bohemiæ Regius Vicarius, cujus gesta diffusè refert *Franciscus Bressianus in opusculo inscripto, La via lattea della Famiglia Ponzona*, narratq; ejusdem obitum die 16. Octobris MCCCXXXVIII.

Ejusdem etiam meminere cum elogiis

Angelus Portenarius felicit. Padu.
Laurentius Pignoria de Orig. Padua.
Codex Zabarellius ab Anonymo Patavino relatus
Hieronymus Brianus Hist. Ital. part. 2.
Ant. Campus, qui refert ejus imaginem pectore tenus lib. 3.
Leander Albertus in descript. Italiæ
Johannes Nicolaus Dolionus in Amphit. Europæ
Bernardinus Corius in Hist. Mediol. & alii plures pariter Chronographi Patriæ.

Literas Vercellensium ad eum missas, cum fuisset illius Urbis Prætor electus, haud erit inane pro eruditis subnectere.

Magnæ nobilitatis, & potentiæ viro D. Ponzino de Ponzonibus, honorabili Civi Cremonæ, quem decus, & fama plurimum recommendat. Albertus de Cario Potestas, Sapientes, & Commune, ac Consilium Civitatis Vercellarum *salutem jucundis prosperitatibus affluentem. Cum intenderemus ad præsens electioni regiminis Civitatis*

tis nostræ, sex tamen Mensibus duraturum à Kal. Jan. proximè usque ad Kal. Julii proximi per totam diem convocatis, ac congregatis certis sapientibus in hospitio D. Potestatis Vercellarum, quorum ex auctoritate eis data à Majori Consilio intererat electio eidem benignissimam salutem, gratiam taliter eorum Sapientium cordibus influxit, quod omines indiferenter concordes de vestra legalitate, ac probitate confici ad præfactum regimen Civitatis nostræ, personam vestram in Potestatem Cives eligerunt. Unde gavisa Communitas Universa. Quam quidem electionem de vobis factam, & infrascripta vobis significanda, & omnia, & singula denuntianda per Notarium, & Hostiarium nostri Communis infrascriptos duximus in præsenti, in quo quidem regimine nos volumus, & debeatis ducere, habere, & tenere vobiscum vestris expensis saltem familiam infrascriptam, videlicet, Socios duos pro vestris militibus, Judices quinque providos, & legales expertos in Jure, & qui omnes sint amici & de parte ista, unus quorum videatur vobis, pro Vicario assideat ad consilia, & officium victualium, viarum, & stratarum viagiorum exerceat. Tertius ad exigendum havere Communis, & alii duo in Causis civilibus deputati fuerint, qui Judices non steterint à tribus annis citrà proximè elapsis ad regimen Vercellarum, quia ita nostra testantur Statuta, & equos decem, quorum tres sint destrati ab armis, & de quibus morte, vel malo aliquid aliquo casu eveniendo à Communi nostro non possitis petere, vel habere; Nos quoque pro vobis, & equis, & tota vestra familia pro omnibus expensis; quas faceretis, veniendo, morando, vel redeundo, volumus vos habere à Communi nostro de havere ipsius Communis usque ad quantitatem librarum mille ducentarum quinquaginta PP. nostræ currentis monetæ papiæ, & de toto tempore regiminis prædicti in hunc modum videlicet, tertiam partem in primis duobus Mensibus dicti Regiminis, aliam in aliis duobus Mensibus proximè subsequentibus, & ultimam tertiam partem in ultimis duobus Mensibus post depositum regimen ad Sindicatum cum tota vestra familia per dies sex in nostra stabitis Civitate sub Sindicatoribus unicuique volenti conqueri de vobis, vel aliquo de familia vestra, de justitia responsuri, quod si infra tertiam diem regimine deposito, libellus aliquis, vel querela, & de vobis, vel aliquo de familia vestra coram dictis Sindicatoribus non daretur elapsis illis tribus diebus cum tota vestra familia, possitis recedere de Civitate nostra totaliter absoluti, ultra Salarium verò debitum, & concessum, ut suprà vos aliquis de familia vestra non possitis ullo modo petere, vel habere. Postque autem hæc literæ vobis fuerint præsentatæ infra tertiam diem debeatis clarè dictis Notario, & Ostiario, teneminì respondere de hoc acceptando regimine juxta formam, & tenorem præsentatarum literarum, aut illud recusare, quod absit. Vos enim cum tota vestra familia, & equis esse debeatis in Civitate nostra die ultimo Decembris, quo die antequam ad hospitium descendatis, jurabitis in publica concione Communis nostri ad Sancta Dei Evangelia super Statutis nostri Communis attendere, & inviolabiliter observare omnia Statuta, Consilia, & provisiones edita, editas, edendas, & edenda

 sem-

ſemper legaliter ſine fraude. Hoſpitium quoque ad habitandum decens, & ſufficiens pro vobis, & familia veſtra dabimus vobis pro noſtro Communi; Item quod quotieſcunque contigerit aliquos Milites Vercellarum, ut extra diſtrictum Vercellarum pro Communi; videlicet à viginti ſupra debeat cum eis unus ex veſtris militibus abſque aliquibus ſolidis recipiendis, à Communi de Salario enim veſtro ultimæ ſolutionis libræ centum p.p. occaſione veſtri Sindicatus, & familiæ veſtræ ad tabulam Campſoris debent poni. Quem obviam Nobilitatem, ac ſapientiam veſtram precandam acceptare velitis, benignè invocata gratia Salvatoris, & ad evidentiam præmiſſorum præſentes literas fecimus ſigillo Communis noſtri communiri. has n. literas vobis mittimus per præſentes duos Euſebium Ozedaliam Notarium Vercellarum, & per Chriſtophorum de Carizio Hoſtiarium Communis Vercellarum vix. moren. qui Euſebius ulterius de præſentatione literarum, & reſponſione veſtra publicum conficiet Inſtrumentum, prætereà ad hoc ut regimen veſtrum poſſitis melius perducere ad effectum; Concedimus per præſentes, quod vobiſcum ſervientes duodecim, uno Capitaneo computato, ita quod ſint tredecim pagæ, computata paga duplici, Capitaneo poſſitis ad perfectum regimen ducere, & tenere, habituros à Communi noſtro pro quolibet, & quolibet die ſolidos duos cum dimidio p.p. detracto dacio, quod ſolvitur de quibuſcunque ſolutionibus ad rationem denariorum duodecim pro qualibet libra ſecundum, quod noſtra teſtantur ſtatuta, & qui ſervientes non ſteterint à tribus annis citrà ad ſolidum Vercellarum.

Actum in Domo habitationis D. Poteſtatis Vercellarum coram Teſtibus &c.

Datum Vercellis die Sabb. 8. Novembris Mcccx. Indict. octava.

Subſcript. Ego Jacobinus Ritius de Oragaria Notarius, & Cancell.

X.

UBertus Foliata, aliis Usbertus, Obertus, Hoſpertus, & Hoſpectus eminentiſſimus Scriptor in Jure Civili, Bononiæ, & Peruſii Princeps inter Magiſtros in ævum commendandus, de quo *Jo. Jacobus Crottus in Orat. pro Sfondrato*, Scripſit.

Ubertus Foliata primus Sedis Peruſinæ Lector, multiplici Solius Baldi laude contentus eſſe poſſet, quum tamen ſcriptis quoque multorum ſui ſæculi eruditiſſimum fuiſſe conſtat. In legibus Opera maxima vulgavit, quæ à doctiſſimis Juriſperitis allegantur. In Conſil. Crim. diverſ. à Ziletto collectis extat undecimum Uberti de Cremona ſuper intelligentia Statuti noſtri loquentis de pœna homicidii.

De eodem *Ludo. Gavitellus in Annal.* ad annum 1303. hæc profert.

Ubertus Foliata J.C. Cremonæ tunc leges docuit Peruſii publico ſtipendio illuc conductus, & qui priùs ibi aperuit Gymnaſium, quod confirmatur à Joanne Baptiſta Gazalupo in Tractatu de modo ſtudendi in utroque Jure documento V. eum tamen appellitant Hoſpertum.

Alidoſius de Doct. Advenis Bononiæ legentibus vocat illum Hoſpectum, ſeù Usbertum ab anno 1310. usq; ad 1317.

Fuiſſe

Fuisse Bartoli Præceptorem innuit *Joannes Jacobus Turresinus in Epigr. pro Consiliis Johannis Bottæ*, ubi.

Lectitet Osbertus Perusina primus in Urbe
Qui tibi, cum reliquis, Bartole monstret iter.

Cum hic de Augusta Urbe Perusina sermo sit, non possum quin addictissimi obsequii mei debitum persolvam nobilissimo illius Civitatis Patritio Comiti Nicolao Monti Mellino poeticis studiis, cæterisq; animi dotibus præclarissimo, & præcipuè ob laudes facundis ejusdem carminibus mihi, licèt indigno, attributas.

X.

Rubertus de Cremona, de quo in *Cod. de jure aureorum annullorum*. ibi Baldus post Oldradum idem dixit Rubertus de Cremona *per l. 1. §. denuntiari, vers. si plures ff. de Vent. insp.*

Obertus Cremonensis, cujus quæstiones in materia legali M.S. habuit Ant. Augustinus insignis J.C. Hispanus, è cujus Bibliotheca ipsas enunciarunt in Catalogo J. U. Scriptorum *Jo. Vvos. Freymonius*, & alii ejusdem Elenchi Authores pag. 105. annexas quæstionibus Bartoli, Guidonis de Suzaria, Jacobi Butrii, Ricardi Malumbræ, Dyni de Mugello, & aliorum. Hosce quidem Rubertum, & Obertum reor unum, & idem cum Uberto.

X.

Buschettus à Cremona legum Doctor, & publicus earundem professor in Civitate Bononiæ annis 1310. ut habetur apud *Alidosium de Doct. Advenis*.

XI.

Elisæus Offredus Medicus, Philosophus, & Astronomus ingenii elegantia, & morum suavitate clarissimus, fortasse Avus celeberrimi Medici utique, & Philosophi Apollinaris, de quo infra: posteris reliquit

De Vita conservanda
De Variolis tractat. 1.
Antidotarium de Medicamentis componendis.

Bressian. in Coll. Med. Crem. M. S.

XI.

Carlinus Madalbertus legum Doctor eloquentissimus per iisdem temporibus floruit, quibus Henricus VIII. Imperator, à quo fuit Equestri dignitate donatus, concessit publicè

De Indiciis ad Torturam lib. 3.
De Iniuriis, & damnis datis
De Jure Fisci.

Quan-

Quantum fuerit laudatus à Joanne Jacobo Crotto in Oratione pro Francisco Sfondrato, nos illud subiiciemus, ut de Madalberti doctrina faciliùs æstimari possit. *Taceo strenuos Causarum Patronos Egidium, & Carlinum fratres Mandalbertos æterno Alberici Rosati Indagatoris rerum priscarum fidelissimo calamo decantatos.*

De eodem Syllabus J. C. de Coll.

Cavitell. in Annal. 1311. eum vocat de Malambertis.

X I.

BUschettus Casalorcius Philosophus, ac perurbanæ eloquentiæ Orator, Bononiæ publicè docuit Moralem Philosophiam, & Poesim etiam edidit, & singillatim aptè valde, & concinnè soluto carmine.

Vitam Cleopatræ Egyptiæ Reginæ

Alidosius de Doct. Ext.

Brescian. in Virtu Raviv.

XII.

ZIlliolus de Alegris ex Coll. J. C. Patriæ Vir eximiis honoribus ornatus, Prætor Mediolani hoc anno centesimus septuagesimus nonus deligitur, in hoc munere alios Cremonenses magnanimitate, & regimine æquavit, de hoc *Galvanus Flamma ex Manip. flor.*

Brescian. eum vocat Egidiolum, & tali nomine in Syllabo J. C. reperitur.

XII.

SYnibaldus Persichellus legum Peritus clarissimus, apud Clementem V. P. M. Lugduni dignitate Referendarii Apostolici insignitus, nec non à subsequentibus Sacrorum Regibus, Joanne scilicet XXII., ac Benedicto XII. summa existimatione habitus fuit, quippe ab iisdem, supremis muniis in Aula decoratur; De ejus obitu nihil refert *Bressianus in Ros. & Viol.*

XIII.

JAcobus de Casalbutano præclarissimus ex Patrio Collegio Jurisprudens, Leges Bononiæ docendo, summa cum celebritate enituit. Ejus libri fuere

De legitimatione

De Soluto Matrimonio

Postremam diem vidit Bononiæ, tumulatus in Majori Phano hac Epigraphe

Sepulchrum D. Jacobi de Casalibutano de Cremona Utr. Jur. Per.

Per. & Suorum hæredum, qui obiit. MCCCXXXIII. *Die* XV. *Martii.*
Alidosius de J.C. Exter.
Brescian. in Coll. & Authores Syllabi.

XIV.

ANtonius Puteus clari nominis Jurisprudens, Siciliarum Regis Roberti à Consiliis, & Eques electus, scripsit
De Dotalibus privilegiis
De Represaliis
De rerum eventibus in Regno Siciliæ.
Hujus memoriam faciunt *Syllabus J. C. & Bressianus in Coll.* *Campus in Hist. lib. 3. pag.* 64. qui memorat eodem actu Jacobum Puteum Antonii Fratrem supremis Militiæ muniis præclarum.

XVI.

HOspectus Cremonensis, vide Usbertum Foliatam ad annum 1310.

XVI.

FIlonardus de Dovaria, eujus doctrina in sequenti Epitaphio explicatur, ut in ædibus Divi Petri de Pado olim legebatur, Testibus Fælice Buschetto, & Bresciano in inscriptionibus.
Hic situs est Patriæ Ornamentum, & decus, D. Filonardus de Dovaria Philosophus, & Astronomus doctissimus, qui obiit IV. *Kal. Martii Anno à partu Virginis* MCCCXVI. *Catharina Triultia Uxor Mæstiss. ac de se Mer. P.*

XVII.

OTtholinus, seu Odolinus Moserendus ob legum peritiam, qua inter insigniores J. C. ejus ætatis effulgebat, in Civitate Bononiæ Judex consedit hoc anno, referente Alidosio in allegato libro Judicum Bononiæ, qui præter alios Cremonenses, suo loco reponendos, memorat in eodem munere
Gabriel sine cognomine
Anno 1352. & 53.
Leonardus de Cervis, qui fuit J.C. Coll ut ex Syllabo J.C.
Anno 1354., & 55.
Raphainus de Naxellis pariter J. C. Coll.
eodem Anno 1355.
Joannes Camplanus
1359., 60. 61.
Guillelmus de Comitibus

Noran-

XVII.

NOrandinus Malumbra Nicolini F. inter legum Doctores sui temporis magnæ celebritatis, Roberti Neapolitani Regis Senator, & à Consiliis in bona existimatione, & honore habitus fuit, Fratres ejus, celeberrimus Ricardus, de quo permulta, & Joannes eximius & ipse Jurisprudens fuere. *Bressianus, & Syllabi.*

XVIII.

GRiphinus Riparius Juris peritissimus, & in studiis bonarum artium præcellens, sub Ladislao Sarmatiæ Rege Magistratibus clarus, & ejusdem ad Sum. Pont. Nicolaum V. in Urbe Legatus. Fertur quamplura sui maximi ingenii Opera absolvisse, sed injuria temporum amissa.

Autbores Syllaborum Coll. J. C.

XVIII.

UGolinus de Scoalochis J. V. D. famigeratissimus Urbis Astensis Moderator Supremus, Genuæ exinde Prætor, & in numerum Nobilium Concivium relatus, reliquisse dicitur.

In Justinianeo Codice Tractatus
De Legatis Piis
De Compromisso

Autbores Syllaborum, qui antiquis etiam temporibus in Coll. J. C. adscriptos referunt ex hac familia, Raphain. Secundinum, & Joannem.

Apud ædes Divo Lazaro Sacras, ab eodem Ugolino fundatas in Suburbiis, legebatur hæc inscriptio *à Buscbetto* relata

Xenodocbio buic sub titulo S. Lazari Fundato à D. Ugolino de Scoalocbis J. C. sub anno MCCCXXXVI. *ad effectum, ut in eo curentur Leprosi, & alii infirmi, ad quem effectum amplum peculium relaxavit Tarsia Goldona Uxor cbarissima, ne tanta bujus Viri pietas deperderetur, banc memoriam poni fecit boc anno* MCCCXLVIII. *die* XV. *Septembris.*

XVIII.

ÆGidius Mandalbertus, sivè Mandelbertus, alii Madalbertus eximius J. C. & Canonicus, atque Cantor Cathedralis, ea præstitit doctrina, ut nobili stipendio Bononiam conductus fuerit ad lecturam Decretalium cum recensito Uberto Foliata concive, ad cathedram Infortiati vocato, quemadmodum notat *Gberardaccius lib.* 17. *Bononiensium Historiarum ad annum* 1311. Insignis etiam probitate compertus, Patriæ Præsul optatur in magno illo Canonico-

nicorum dissidio post Raynerii de Casulis obitum, quum pars una Capituli Egidiolum Bonserium, & ipsum Cremonensem Canonicum, altera Mandalbertum elegisset, qui æmulo cedente à Joanne XXII. confirmatus est xv. Kal. Augusti anni 1318. ut ex Regestis Vaticanis refert *Ughellus Tom. IV. Italiæ Sacræ*, in Episcopis Cremonensibus, in quorum serie quintum, & quinquagesimum facit Ægidium. Quin & ipse tantam apud memoratum Pontificem gratiam inivit, ut fama fuerit sacra purpura decoratum iri, nisi Civitatem, quod Ludovico Bavaro Imperatori adhæsisset, sacris interdici contigisset. Hinc purpuræ proximus cum Purpurato confusus est. Cardinalem etenim fuisse apertè fatetur Ludovicus Cavitellus in Historiis ad annum 1317., & Blasius Rubeus in Tabula dyptica Episcoporum Ecclesiæ Cremonensis ad num. 57. secus autem docent libri Sacri Collegii sub Joanne XXII. in quibus Cardinales ab eo Pontifice creati recensentur, & *eruditissimi Contilori Elenchus*; Neutrobi enim (ut notat Ughellus) purpuratus occurrit Ægidius, sed tantùm Cremonensis Episcopus, qualis fuerat ex ejus majoribus Homobonus Madalbertus, de quo suprà, quinquagesimus Patriæ Præsul anno 1215. Cæterùm Ægidius novennio tantum Cremonensem administravit Ecclesiam, & si quindecim annos Concivibus præfuisse Rubeus affirmet, defunctum scribens 1332. Quidquid sit de mortis tempore, curis exagitatus Episcopatui cessit anno 1327. ut ex Regestis Vaticanis notat Ughellus qui xii. Kal. Aprilis ejus anni substitutum Ægidio prodit Ugolinum illum de S. Marco Parmensem, quem cum Ugolino Ardengherio itidem Parmense ejus successore nonnulli confundunt. Porrò si non purpuratus, purpura dignus apparuit Ægidius, cum scripsit

Opera legalia, scilicet *Disputationes*

Quarum complures extant in Volumine II. Repetitionum, & memorantur à *Joanne Baptista Zilletto* in indice librorum Juris edito Venetiis 1566. pag. 53. nec non à *Joanne Vvolfango Freymonio in Elencho Juris Consultorum pag.* 103.

Item *à Conrado Gesnero, & à Possevino in Bibliotheca selecta*, ubi de Juris prudentiæ Auctoribus.

Nec enim hic ab Episcopo diversus videtur, quanquam Joannes Jacobus Crottus in Oratione pro Francisco Sfondrato, nulla facta dignitatis Episcopalis à Madalberto possessę mentione, scribat: *Taceo strenuos causarum Patronos Ægidium, & Carlinum fratres Madalbertos æterno ejusdem Alberici Indagatoris rerum priscarum decantatos*, ut vidimus, ubi de Carlino.

Anno secundo sui Episcopatus propria auctoritate bona Monasterii S. Bernardi in suburbiis, Monialibus Cistercienfibus Cremonæ degentibus adiunxit, ut ex sequenti rescripto, quod in eruditorum gratiam ex integro adducitur.

Ægidius permissione Divina electus Cremonen. dilectis in Christo Abbatissæ, & Monialibus Monasterii dicti de Cistello Cremonæ, salutem in

Domino sempiternam. Dum omnium status lugubris, & horrendus Civitatis, & Diaecesis Cremonen. se nostrae mentis oculis re praesentat, praecordiali dolore nimium praemimur, sed tunc verè concutimur, & tacti dolore cordis intrinsecus in voce graviter dolentis erumpimus, cum audivimus quòd propter prostrationem Civitatis praedictae, quae olim erat plena populis, & domina gentium, multis ornata Monilibus, Moniales, & Deo dedicatae Virgines ab oculis hominum alienae, & viventes solitariae sicut passeres, coactae sunt, & coguntur sua claustra juxtà Civitatem posita exire, seque in domibus saecularium intra Civitatis muros conferre, & spoliatae bonis propriis, non valentes possessionibus, & redditibus suis uti propter guerrarum discrimina, & paupertatem nimiam, mendicare eas oportet, & quod summè dolendum est, per Vicos forsan discurrere, & plateas: nunquid hac audiens lacrymas poterit continere, & ab oculis mentis abstergere? non utique nisi saxeum, vel ferreum pectus habens. Sanè inter alia Monasteria Monialium depauperata, & in quibus habitare non licet, nec licuit, jam est diù propter malignorum incursus, ut fido relatu percepimus, Monasterium S. Bernardi positum juxtà Cremonam, in quo cum non possint, nec potuerint diù cohabitare honestè, & tutè ipsius Monasterii Moniales, tùm quia, ut praemittitur, ipsum Monasterium extra Portas Civitatis est situm, tùm quia ferè nihil habent in bonis, cogimur super ipsum Monasterium ejusque Moniales, & Dominas, compassionis oculos aperire, & ex officii debito de earum Statu, prout est possibile, secundum malitiam temporis providere. Attendentes itaque, quòd hoc melius fieri nequit, quàm si dictum Monasterium, ipsiusque Moniales, & Dominae, cum rebus, & possessionibus suis alteri honestarum dominarum Monasterio uniantur, & incorporentur, quamque adhoc nullum est Monasterium aptius, quàm Monasterium vestrum, intra quod, ut debuistis, ex quadam compassione ad habitandum vobiscum admisistis, jam est, ut audivimus, praesentis Monasterii S. Bernardi Moniales, & Dominas, & quòd tàm ipsae, quàm vos unum effici affectatis, simulq; domino famulari ex nostra ordinaria potestate dictum Monasterium S. Bernardi, ipsiusq; Moniales vestro Monasterio incorporandas, & uniendas perpetuò duximus per praesentes, cum omnibus possessionibus, bonis, & Juribus ad illud spectantibus, firmam spem, fiduciamq; tenentes, quod cum de vobis bonum feratur testimonium, & per bona hujusmodi unio in utriusq; Monasterii commodum redundabit: In quorum omnium testimonium praesentes fieri fecimus, & in publicam formam redigi per Notarium infrascriptum, nostrique Sigilli appensione muniri. Actum Cremonae in domo habitationis nostrae, Anno Domini millesimo trecentesimo decimo nono, Indictione secunda, die sexta Mensis Octobris, Pontificatus Sanctiss. Patris D. N. Joannis Papae vigesimi secundi anno quarto, praesentibus Cambio Petri de Vico presbytero, Joanne de Ferrariis beneficiato in Majori Ecclesia Cremonae, presbytero Andrea de Lanzonib. Canonico Ecclesiarum SS. Egidii, & Homoboni, & Antoniolo de Arigonibus Cive Cremonen. testibus ad praemissa vocatis, & rogatis.

Sub-

Subſcript. *Et ego Andreas Floreƈi de Civitate Callen. publ. Imp. auƈoritate Notarius prædiƈis unà cum ſuprà ſcriptis teſtibus* Loc. ✠ Signi *interfui, & ea de mandato diƈi D. Petri ſcripſi, & in hanc publicam formam redegi, meoque ſolito ſigno ſignavi.*

XIX.

Ricardus Malumbra Jacobi de Arena Parmenſis Auditor ſapientiſſimus, utraque Laurea decoratus, in omnium rerum magnarum, atque artium ſcientia verſatiſſimus, Patavinam, & Peruſinam Accademiam, publicè docendo, illuſtravit, aliaque, ut infra, magnoperè inſinuanda peregit. Notiſſima quippè ſunt ejus celeberrimi Ingenii monumenta.

Super Codice lib. 9.
Super Inſtituta lib. 4.
Super toto Digeſto lib. 5.
Quæſtiones Variæ
Conſilia varia tùm in Colleƈaneis Ziletti, tùm aliorum
Liber ſextus Statutorum Reip. Venetæ additis illis Jacobi Tiepoli Summi Ducis, annuente altero Supremo Reip. Moderatore Andrea Dandulo

Verùm audiamus quid de eodem ſentiat, & exprimat noſter *Vida in Oratorio adverſus Pap. Aƈ.* 2. Tertium addo honorifica ſemper cum nominis præfatione nominandum Ricardum Malumbram, cujus admirabilem quandam, & inaudibilem, & penè divinam in legibus interpretandis, equitateque explicanda ſcientiam Bartolus, & Baldus, cæterique poſteriores legum interpretes paſſim in ſuis Commentariis ſummè admirantur. Antonius Butrius autem antiquus J.C. planè atteſtatur, eum fuiſſe omnium Juris peritorum ſuæ ætatis doƈiſſimum. Accepimus Patavii publicè maxima Auditorum frequentia, atque conſenſu, Jus civile interpretatum fuiſſe anno à partu Virginis Mcccx. Bartolus idem inſuper eum teſtatur maximis honoribus cohoneſtatum fuiſſe, & in Sacerdotum Cardinalium Collegium ab eximiam virtutem cooptatum refert. Reſpub. Senatuſque, ac Populus Venetus utitur adhuc legibus, quas ille eorum voluntate alter Solon, aut Lycurgus luculentiſſimè præſcripſit: haƈenus Vida, à quo percepimus Malumbram floruiſſe inter S. R. E. Cardinales. Venetiis, ubi ſummis refertus honoribus obiit apud SS. Joannis, & Pauli in hanc uſque diem recolitur hoc Monumentum.

Vas Juris, Legumque Jubar ſine compare Doƈor
Militis, & Comitis merita ratione Cathedrę
Dotatus titulis Ricardus prole Malumbræ
Malleus es Umbra Patria decus atque Cremonæ,
Qui gratus Venetis jacet hìc, ſed nuncia laudis
Vivet Fama Viri nullum peritura per ævum.

Ejusdem legum excellentiam Auctores Juridici omnes post eum scribentes testantur, quos prætereo. At solùm Historicos reminiscar. In primis autem omittendum non est inter præcipuos ejus Scholasticos Albericum de Rosciate Bergomensem adnumerari, ut per *Calvum in Scena liter. Script. Bergom.*

Jacobus Philippus Bergom. lib. 13. *supplem. hist.* post nonnulla scribit, quòd licet sui temporis Doctorum Principem nominatum fuisse, attamen à Jacobo Butigari, seu melius Butrigario, & Baldo heresi condemnatum fuisse, quod idem sentit cum eodem Bergomate *Abbas Trithemius de Scrip. Eccles.* Verùm nullas adducunt rationes, at potius in ipsis Butrigario, & Baldo maledicentiam, & invidiam ostendunt.

M. Mantua de Vir. Ill. hæc de eo notat. *Ricardus Malumbra Cremonensis Jurisconsultus fama super æthera notus, sæpissimè ab interpretibus nostris citatus, & cujus vitam Severi, ac Jo. Fichardus optimè descripserunt &c.* Insinuat etiam contrà eum excanduisse Barthomæum Capovacensem Patavin. *Consil.* 419.

Laudant quidem eum Angelus Portenarius Felicet. Patavin.

Marcus Guatius in Chronico

Gesnerus in Bib. Instit.

Card. Gabriel Paleotus in suo opere de nothis, Spuriisque cap. 1. *num.* 1. affert Malumbræ Consilium penès Bartholum *lib.* 3. *de Concub.*

Sansovinus in Hist. Veneta lib. 112.

Gazalupus de modo studendi in utroque Jure docum. 5.

Pancirolus de Clar. leg. Interpret.

Antonius Riccobonus de Gymnasio Patavino lib. 1. *cap.* 10.

Ferentillus in disc. Univer. ad ann. 1321., *& innumeri alii.*

Fontana in Biblioth. legali p. 6. lit. M.

XIX.

ALbertinus Colectus, in rebus Mathematicis expertissimus, quibus Italiæ Proceribus apprimè gratus evasit, plures exaravit *Regulas Mathematicas.*

Hoc comprobatur ab ejus inscriptione Sepulchrali, quæ licèt tumulo amota, ob defectum hujus familiæ, tamen adhuc videtur cum effigie ejus Albertini, & Insignibus in primo peristylio S. Francisci, quæ licèt confracta, ita pluries à me fuit lecta.

Hic jacet D. Magister Albertinus de Colectis in Arte Mathematica peritus, qui obiit die IX. *mensis Martii* MCCCXIX.

XIX.

JUlius Cæsar Specianus omnium literarum amantissimus, cujus dicendi, & scribendi vis non modicè effulsit, apud Casimirum Sarmatiæ Regem à secretis egit, & profunda eloquentia composuit Opera.

De

De Reipub. dignitate
De Optimo Principe
In Regia Bibliotheca ad tanti Viri monumentum servata testatur *Bressianus in V. R.*

XX.

ALbertinus de Laude inter Patriæ Summates, sive Jurisconsultum ageret, sive decurionem, sive Legatum, apud Principes semper admirandus enituit, & præcipuè apud Carolum IV. Imperatorem, in cujus obitu multum fuisse amissum Cremona credidit, & eo magis, quòd ejusdem ingenii monimenta ob temporum incuriam nunquam delitescere debebant.

Authores Syllaborum J. C. de Coll.

Nigresolus de Ansoldis, aliis de Ansaldis vir magnus, & in legibus interpretandis judicio excellenti, quippe Paduæ effulsit Judex, Vicarius, & Prætor Florentiæ suprema Capitanei Populi dignitate diligentissimè functus est. Terdonæ demùm Vicarius, ut ex ejusdem Civitatis Statutis, in quibus legitur: *Nobilem, & Potentem Virum D. Nigrisolum de Ansoldis Militem, Legumque Doctorem, Civem Cremonæ, Vicarium Civitatis, & districtus Terdonæ pro S. Rom. Ecclesia, & Regia Majestate Hierusalem Siciliæ &c. anno* 1329. *Indict.* 12. *die Dominico* 26. *Febr.*

Videndus Scipio Ammiratus Hist. Florent. p. 1. *Tom.* 1. *lib.* 6. *pag. mihi* 298.
Codex Zabarellius in Anonymo de Præt. Paduæ
Syllabus J. C. Coll. Cremon.

XXI.

MArchesinus Piperarius optimus legum Doctor, Veterum monumentis optimè instructus, & magna in rebus gerendis sapientia, Bononiæ inter Judices hoc anno adscriptus est, scripsit

De Judiciis, & Controversiis.
De Origine Longobardorum.

Recolitur ab Alidosio de Præt. & Jud. Bonon.

XXII.

ANna Dovaria filia Nicolai, Bosii Cremonæ Domini Nepotis ævo suo præstantissima, & supra invidiam gloriosissima virago, & matrona, virtutum omnium specimen universi Orbis admirationi exhibuit: nam pro meritis Matrimonio fuit copulata cum Philippino Gonzaga Duce fortissimo Aloysii Mantuæ Domini secundogenito, amplissima, & ditissima dote Marito constituta, quæ

quidem

quidem illam animi ejus nobilissimi nullatenùs æquavit. De hac scribit *Scipio Agnellus Maffeus Episc. Casal. in Annal. Mantuæ lib. 9. cap. 5. sub eadem anno, & allegat Dainum.*

Ludovic. Cavitellus de eadem Annal. erga finem, scribit Feudum Vescovati tunc juris Episcopii Cremonæ fuisse permutatum cum illo Jovis aræ vulgò Genivolta, quod pro dote ejusdem Annæ adeptum fuerat per Philippinum Gonzagam. *Platina in Hist. Mantuana* Annàm Dovariam male Varenam appellat.

XXIV.

PEtrus de Allegris Abbatis F. utriusque Juris admodum peritus, ac philosophicis studiis præter omnium laudem ornatus. Philippus Valesius Francorum Rex arctissima benevolentia eum est prosecutus, variisque legationibus decoravit. Bononiæ quidem Minister Judiciis præfuit, & scripsit

Consultationes Legales.

Philosophiæ opera varia.

Bressianus in Coll. & in Syllab.

Alidosius in libro Jud. Bonon.

XXV.

PAsinus de Surdis inter summos Oratores, quibus Civitas nostra efflorebat, connumerandus est, in græcis, atque latinis versatus, nec non utriusque Juris impensè peritus, pleraque scripsit Opera, fuitque Inclytæ Venetorum Reip. à consultationibus, & judiciis valde notus, memoratur *ab Antonio Campo in Hist. ad annum* 1339. inter Reformatores Ordinum Vectigalium.

XXV.

OCtavianus Gulferammus, quo suis temporibus non habebatur quisquam rebus philosophicis illustrior. Ejus sunt Opera

De Rebus naturalibus Tract. 3.

De Motu Locali

De Methodis, &

Commentaria super Aristotelem

Bressian. in V. R.

XXVI.

RAymundus Oldovinus Legum Doctor clarissimus, quem Patria suo tempore maxima veneratione coluit: scripsit

De invaliditate Matrimonii

De Usufructu, aliaque Opera, quæ apud ejus Posteros visa testatur *Bressian. in V. R.*

In Syllabo J. C. de Coll. vocatur Raymundinus.

Johan-

XXVI.

JOhannes Arisius à Johanne XX. nuncupato XXII. Episcopus Telesinus consecratur. Hic ille est, quem Johannes Genitor meus dilectissimus aliquandò indicabat è nostra Familia, Episcopum antiquo tempore extitisse in Regno Neapolitano, cujus nomen tantum, ut asserebat, fuerat apud nostros domesticos relictum. Addebat etiam huic, & aliis nostris iniuriam fuisse illatam, dum affirmabat ex majorum incuria illius nomen Urbis periisse, cui præfuerat Antistes. Tandem in evoluendis voluminibus *Abbatis Ughelli in Ital. Sacr. Tom.* 8. procul dubio Telesiæ Episcopum adinveni, quæ Urbs est, nunc ferè eversa, à Benevento suprà 20. milliaria versus Alifas, & non longè à Capua, & ibi notat Ughellus solvisse subsidium Sacro Collegio anno 1326. die 24. Aprilis, ut ex lib. Solut. Prælatorum Joannis XXII.

Floruit & anno 1403. Joannolus de Arixiis inter Syndicatores omnium Officialium Mediolani tempore Ducissæ Catharinæ, & Joannis Mariæ filii Mediolani Ducis, ut constat ex diplomate, quod recenset *Placidus Pucinellus Mon. Cas. in lib. de Fid., & Nobilit. Notar. pag.* 258.

Inter Decuriones, seu Consiliarios Cremonæ anno 1441. legitur pariter alter Joannes ex mea Familia, ut ex Indice Decurionum Patriæ M. S. quæ reperitur in celebri Bibliotheca S. Abbundii Cremonæ.

Animadvertendum est antiquitùs, majores meos fuisse vocatos Risos, Risios, Arisios, & Arixios, ut melius probare nitar in secundo Volumine.

XXVI.

FUlchinus Schitius J. C. expertissimus Luchini, & Joannis Archiepiscopi Fratrum de Vicecomitibus ex primis Mediolani Regulis à consiliis, satis eruditè scripsisse dicitur.

De Successionibus ab intestato

De inventarii confectione

De Privilegiis dotalibus.

In anteriori peristylio Cœnobii S. Dominici Cremonæ etiamnum in sepulchrali ejus lapide legitur

Hoc sepulchrum est Nob., & Egreg. Militis, ac Jurisperiti D. Fulchini de Schitiis, qui obiit anno MCCCLVII. *die* x. *Julii, & Hæredum suorum.*

Bressian. in Coll. &

Syllabus J. C. ejusdem Coll.

Paulò ante eundem Fulchinum floruit Pasinus Schitius J. C. Coll. Reip. Florentinæ, & mox Januensis Causarum Civilium Auditor. Item Bazinus de Schitis Vic. Generalis Ep. Novariensis anno 1368. ut ex Statutis Ripariæ S. Julii.

Man-

XXVII.

MAnfredus de' Pasqualibus J. C. eximius in Foro, & in causis agendis, eisque judicandis probatus, in Civitate Bellunensi pro Justitia Magistratum rexit sub Joanne Gradonico supremo pro Celsissima Repub. Veneta moderatore, cui familiari consuetudine vixit. Suum Sepulchrum ad Divi Lucæ Cremonæ habuit.

In hoc tumulo jacet J. U. D. D. Manfredus de Pasqualibus, qui fuit Justitiæ Præcipuus zelator, Patriam suam cum summa laude rexit, obiit anno ætatis suæ Lvi. *die* xvi. *mensis Augusti anno Dom.* Mcccclix. *Virginia Redenasca Uxor mæstiss. P.*

Ab Auctoribus Syllaborum vocatur Manfredinus.

Floruit & anno 1361. Nicolinus de Pasqualibus J. C. Coll. Gubernator Ripariæ S. Julii Novariensis, ut ex Statutis ejusdem Ripariæ.

XXVIII.

JAcobus Burgus optimus Jurisperitus, & antiquariæ supellectilis solertissimus collector, Bononiæ anno 1323. Judiciis Criminalibus præfuit, confecit Opera

De Officio Prætoris.
De Advocato Criminali.
De Antiquitatibus Patriæ suæ.

De eodem *Alidosius de Prat. & Jud. Bonon.*
Autores Syllabi J. C. de Coll.

XXXV.

ALbertus Trusius antiquitatis valdè peritus, & illustrandæ Patriæ cum primis studiosus, suæ in ipsum benevolentiæ vim testatam fuit cum scripsit

De Nobilibus Patriæ Cremonæ Familiis.

In quo probare nixus est inter cætera varias Concivium suorum gentes à Romanis oriundas, & Cremonæ propagatas occasione Coloniæ illuc deductæ anno ab J. C. Dxxxv. Ipsius ideò plurimum nituntur auctoritate, qui superinde quicquam monumentis mandarunt, ut Raphael Fabagrossa, Paulus Zignanus, de quibus inferius, & Joseph Bressianus, ut ipse testatus est.

XXXV.

DOninus Foliata legum interpres notissimus, ac plurimarum rerum exacta cognitione præstantissimus, ad Carolum IV. Cæsarem Augustum pro Patria Orator Comitis Palatini, ejusq; à consiliis titulo insignitus. Ejus opera, quæ non infimi census fuere, desiderantur.

Syllab. J.C. de Coll.

Memo-

Memoratur à Cavitello ad an. 1311. inter eos, qui fuerunt carceri addicti ab Henrico in loco Paterni unà cum Benvenuto, & Nigro itidem de Foliatis.

XXXV.

OTtolinus Picenardus sui temporis Juristarum optimus, cujus nomen exprimit Epitaphium ad Divi Dominici ejus Tumulo inscriptum

Ottolino Picenardo Jur. Conf. expertiss. doctrina, & pietate insigni Leona Amidana Conjux chariss. vivens P. vixit Ann. LXIX. *Mens.* X. *Di.* III. *Obiit pridiè Kal. Junii anno Salu.* MCCCLXXX.

Buschetus in Epit.
Syllab. J.C. de Coll.
Bressian in Coll.

XXXVI.

GUillelmus, à Patria, *de Cremona*, dictus Canonum Doctor insignis Canonicus Decanus Aquilejæ, ac Brixiensis Episcopi Generalis Vicarius, ut mihi constat ex opere *Bernardini Fajini* inscripto *Cælum S. Brix. Ecclesiæ in Catalogo tertio, ubi de Vic. Gen.*

Bressianus in Histo. Ecclesiast. eum vocat ex familia Cortesia.

XXXVI.

BErnardinus Possolus existimatus est ætatis suæ doctissimus Jurisperitus. Is Judex rerum Criminalium Bononiæ, Ravennæ, & Florentiæ jura dixit, & reliquit libros

De Actione, ejusque natura.
De Condemnatione Rei.

Alidosius de Jud. Bonon. Bressian. in Coll. & Syllabus J.C. de Coll.

XXXVI.

ALbertinus de Sancto Petro Medicus, & Philosophus præsignis, Ferrariæ docuit publico stipendio ductus, Estensibus Marchionibus charus; nam assiduis officiis nostrum concivem foverunt. Evulgavit

De Caussis caloris lib. 3.
An Medicina sit ars, vel scientia.
De Philosophia Morali Tract. 1.

In Patria à vita deflexit, humatus in Ædibus Divi Martini, ubi scriptum fuit.

Albertinus de Sancto Petro Physicus doctissimus, Civisq; Cremon. Vita incomparabili, qui obiit non sine lacrymis totius Civitatis Anno MCCCLIII., *ætatis suæ ann.* LXVII. *hic requiescit in pace.*

XXXVII.

JOannes de Baris à Soncino ibi publicus Gymnasiarcha non modicè doctus, composuit de Artibus oratoria, & poetica, Commentarios in libros M. T. Ciceronis de Officiis.

In Satyras Auli Persii, quæ malo fato, pereunte Auctore ab epidemia, igne, ut contagione infecta devastata fuerunt, ut ex M. S. *Hieronymi de Baris*.

XXXVIII.

GAsapinus, sive Gaxapinus Antignatus Legum doctor præclarus, & Bononiæ hoc anno incorruptus latrunculator, ejus opera sunt.

De Furtis Tom. 2.

De Nocturno Tempore Tractatus. scripsit &

Chronicon dictum Lectiflorum, quod refert Gualvanus Flamma in Chronico Majori, initio Libri, cui tit. Politia Novella, recensens Auctores, unde Chronicon suum derivavit, item allegat ejusdem Gasapini Glossam, sed ipsum vocando Gasgapinum.

Anno 1339. Patriæ reformavit Vectigalium decreta.

Ejus meminit Alidosius in libro Prætorum, Ducum, & Judicum Bononiæ.

Campus in Hist. lib. 3. ad an. 1334.

Bressianus in Coll. J. C.

Author Syllabi J. C. Statutis annexi.

Prodierunt & ex eodem Collegio anno circiter 1400.

Joanninus de Antignatis, &

Thomas de Antignatis, qui anno 1490. usque ad 92. legit Jura canonica Bononiæ, ut ex eodem Alidosio in ejus libro J. C. Advenarum, qui publicè leges Bononiæ docuerunt.

XXXVIII.

MApphæus Melius, qui & Maphinus ab aliquibus scribitur J. C. & Orator eximius, non minùs ingenii, quàm familiæ corruscavit splendore, patrio Legalium Doctorum aggregatus Collegio majus attulisse jubar, quàm retulisse compertus est. Magnum proinde Patriæ decus effulsit, quam & sibi maxime devinxit, cum Decurionis munere, tùm variis pro ipsa ad Italiæ Principes legationibus perfunctus, scripsit etiam

De differentiis legum, & Canonum

De Fideicommisso

De Vita Humana Tractatum

Bressianus in Coll. J. C.

Syllabus J. C. de Coll.

Hippolythus Calandrinus in suo Publio perperam *Suevo pag.* 35., qui refert habuisse filios Franciscum, & Joannem.

Tho-

XL.

THomas Gulpherammus Vir Patritius, & apprimè doctus in Jurisprudentia Singularis, ex qua in Collegio Judicum Patriæ connumeratus, scripsisse habetur

De Sepulturis Illustrium Virorum Cremon.

Item Vernaculo Sermone

De memoria locali disput. 3.

Bressianus in Coll. & in V. R.

In Syllabis J. C. Coll. tùm typis edit. tùm M. S. vocatur Thomasinus.

XLII.

GUillelmus, quem alii ex Familia de Amidanis nobili, & clara, alii de Tocchis appellant Ordinis Eremitarum S. Augustini, scientiarum oraculis, & vitæ Sanctitate celeberrimus, electus Prior Generalis totius Ordinis Florentiæ die 28. Februarii 1326. in quinque subsecundariis Comitiis, licèt invitus, plenis votis, & plausibus confirmatur, nempè Lutetiæ Parisiorum die 8. Novembris 1329., Venetiis die prima Junii anni 1332. Grinnici Urbis Galliæ Narbonensis 4. Junii 1335. Senis 1338. Tolosæ die 27. Maii 1341. Ecclesiæ demùm Novariensi à Clemente VI. Antistes præficitur die 16. Julii anni 1342. non absque indiciis maximæ ejus humilitatis. Nam ipse anno 1327. à Joanne XXII. oblatam Purpuram Cardinalitiam recusasse fertur, Virum in omnibus maximum fuisse ejus Opera indicant

De Auctoritate Apostolica lib. 1.

Expositiones super quatuor Evangelia

Commentarios in 4. *lib. Sententiarum*

Orationes, & Sermones per tempora &c. &

Novariensis Ecclesiæ Statuta.

Aliàs ejus virtutes ita exprimit Jacob. *Philippus Bergomensis in Suppl. Chronicorum lib.* 13. *Ipse hac ipsa tempora tùm doctrina celebri, tùm morum Sanctitate, tùmque insigni eloquentia plurimum decoravit &c. in quo quidem Pontificatu Beatum Patrem Augustinum imitaturus duodecim sui Ordinis Fratrès secum habere voluit, cum quibus Sacra faciens, canonicas horas nocturnas pariter, & diurnas quotidiè vigili cura exsolvebat &c. Divi autem Patris Augustini Corpus à Joanne XXII. Pont. cum maxima privilegii prerogativa obtinuit, ubi & locum celeberrimum unà cum Sepulchro marmoreo celeberrimo construere fecit &c.*

Qua occasione noster Guillelmus obtinuerit juxtà Ecclesiam S Petri in Cælo Aureo Papiæ Cænobium pro suis FF. construi, consule (Amice Lector) *Aloysium Torrellum in Sæcul. August. tom.* 5. *ad ann* 1327. qui fusè tractat de hac materia.

Quæ de eodem scribit Elssius in Encom. August. opere pretium erit repetere. Narrat siquidem eum fuisse à Confessionibus Galeatii Primi de Vicecomitibus Mediolani Domini, & loquens de Ber-

nardo Olivario dicit, nostrum Guillelmum creatum fuisse S. R. E. Cardinalem, idque latuisse Onuphrium Panvinium, & Ciavonium propter defectum subsecutæ publicationis; Suspicatur insuper non de Amidanis, sed ex Familia de Tocchis fuisse. Torrellus autem loc. cit. citrà dubitationem statuit, ipsum fuisse de Tocchis contrà Ughellum, qui obfirmat eum de Amidanis. Verùm in Tomo 6. ubi etiam de eodem fusissimè sub annis 1355. nu. 4. circà id ambigere videtur; opiniones ex Toccha Familia sequitur Lazarus Augustinus Cotta J. C. mei amicus eruditissimus in suo Musæo Novariensi, & *in lib.* 2. *Chorographiæ Ripariæ* S. Julii, ut mihi suavissimis suis Epistolis confirmavit. Verùm de hac Toccorum stirpe haud quaquam apud Cremonenses compertum habeo, immò nonnulli Patriæ Scriptores, qui de eodem ex compacto pertractant, & quibus adhæreo, vocant eum de Amidanis scilicet. Peregrinus Merula in Opere inscripto *Nobilissima raccolta de Cremonesi in Santità, &c.* qui & ejus ortum memorat circà annum 1280.

Bressianus in Rosis, & Violis, & in Coron. Viror. Illustr.

Cæteri verò Authores, tantum Virum recolentes, sunt innumeri, & præcipuè omnes Scriptores de rebus Augustinianis, inter quos, ut multos omittam, *Pamphilus Sign. Episcop. in Chronic. Eremit. pag.* 46. *Ven. Jordanus à Saxonia lib.* 1. *cap.* 18. de vita FF. Antonius Coriolanus in suo defensorio &c. Sanctiss. Guillelmi obitus fertur secutus die 29. Januarii 1353. Novariæ, ejusque Cadaver Papiam translatum, & repositum in Ecclesia S. Petri in Cælo aureo, ubi præclaris fulget prodigiis.

Carolus à Basilica Petri Ven. Episcopus Novariæ *de eo latè lib.* 2. *suæ Novariæ &c.*

Petrus Maria Campus in hist. Eccl. Placentina lib. 21. scribit anno 1332. dum Placentiæ Prior Generalis reperiretur, gravi morbo correptus ob merita Beati Philippi Placentini, cui se devoverat, ad primam incolumitatem devenisse

Ejus Opera recensent.

Conradus Gesnerus in Bibliotb. Institut. & fuisse S. R. E. Cardinalem eum asserit

M. Georgius Draudius in Bibl. Classica.

Fabianus Justinianus in Indice.

Antonius Possevinus in App. Sacr. Tom. 1. *&* 3.

Ludovicus Jacob. à S. Carolo in Bibl. Pont. pag. 33.

In Insula S. Julii Novar. Diæcesis, ubi extruxit pro se, suisque Successoribus Palatium, legitur hæc inscriptio.

MCCCXLVI.

R. in Christo Pater Frater Guillelmus de Cremona Ord. Fratrum Eremitarum S. Augustini, Episcopus Novariensis, & Comes, fecit ædificari istud Palatium

Ad Honorem Dei

Et Sanctæ Novariensis Ecclesiæ.

Et

Et in Turre Castri Vespalati ejusdem Diæcesis
Istud P. ædificari fecit.
R. P. D. F. G. Episcopus Novariensis
De Ordine
Fratrum Eremitarum S. Augustini
Sub A. D. MCCCLI.

In Templo S. Petri in Cælo aureo Papiæ propè januam, qua patet ingressus in Asceterium Eremit. ad lævam sequens inscriptio, lapidibus incisa prostat

D. O. M.
Guillelmo Viro Nob. Cremon.
Totius Augustinianorum Famil.
Priori Generali, Novar.
Demùm Episc. Hic sine memoria
Dormienti, qui memoratu
Dignis. hoc S. Aug. Monasterium
A Johanne XXII. Pont. Max. jam
Concessum MCCCXXXI.
Primus ædificabat
Prior, & Patres
Beneficentiæ Memores
Tanto Antistiti meritissimè
P. P.
M.D.CVIII.

Intra Asceterium PP. Eremitarum S. Augustini in Aula Capituli tabula magna patet, in qua adest effigies ejusdem Præsulis stantis, in habitu Episcopali, more Augustiniano, cum hac Epigraphe in parte inferiori.

Mag. Guilhelmus
Amidanus Nobilis
Cremonensis, & Ordinis
S. Augustini Generalis
Episcopus Novariensis.
Hujus Monasterii Fundator.
Anno 1327.

XLIII.

MEliorinus, sivè ut alii Miorinus de Gislandis J. C. vir insigniter doctus, apud Guillelmum Episc. Novar. (de quo supra) virtute, & benevolentia maximè valuit, quippè quod venerabilis ille Senex Gislandum existimabat, & suspiciebat. Tanto enim Antistite suadente edidit

Statuta Riparia S. Julii Comitatus Episcopi Novariensis. Quemadmodum ex eorum proœmio his verbis dilucet. *Infrascripta sunt statuta, & ordinamenta facta, edita, & seù compilata per sapientem*

tem discretum Virum, Jurisque peritum D. Meliorinum de Gislandis de Cremona Castellanum, Prætorem, Rectorem Generalem Insulæ, & Ripariæ pro Reverendissimo D. in Christo P. & D. Fr. Guillelmo Episc. Novar. & Comite de consilio infrascriptorum &c.

In fine hæc habentur. Committimus, & mandamus (sunt verba Episcopi) discreto viro D. Meliorino de Gislandis de Cremona Jurisperito Castellano nostro, ut possit statuta, & Ordinationes de novo façere, & facta sapprobare. Anno 1343.

Hæc mihi è literario suo penu est impartitus humaniss. æquè, ac eruditiss. Amicus Lazarus Augustinus Cotta de Ameno Novariensis. Cæterùm de Meliorino habetur mentio *in Syllabis J. C. Colleg. & apud Bressian. in Coll. J. C. ad ann.* 1317.

XLIII.

SIgismundus Ala, cujus incluti nominis exemplar refert sequens Epitaphium in ædibus D. Francisci Cremonæ ab Felice Buschetto in Collectaneis conscriptum.

Sigismundus Ala Phisicus, & Astronomus Peritissimus literis politissimis imbutus, ingenii, atque industriæ laude semper claruit, & studio veritatis cum omni æquitate acerrimè Ann. LXXI. Mens. XI. die XVI. obiit Ann. MCCCXLXIII. *Hortensia Caracciola Mæstiss. Con. P.*

XLV.

FRanciscus Summus à Piscina nuncupatus, Juris prudentia clarus, quam legit Bononiæ, ubi etiam ad annos 1371. 72. & 78. 79. Judicandi munus exercuit. Tractavit

De modo argumentandi in utroque Jure, nec non Malta super Codice pro faciliori Studentium methodo congessit.

In Regestis *Jo. Pasqualis Alidosii* nominatur, & refertur Instrumentum dotale ejus Uxoris, quæ fuit Bena de Pardis à Luca sub annis 1371.

Brescianus in Coll. J. C. affert Epitaphium, quod aliàs legebatur in Ecclesia S. Apollinaris Cremonæ.

Hic humatur Sap. & Egr. Vir Franciscus Summus J. U. D. Peritissimus de Patria optimè meritus, qui obiit die XXVI. Mensis Januarii anno à Partu Virginis MCCCLXXXIV. *Amalthea Anguissola Conjux fidelissima de se B. M. P.*

Ex quo inferri potest, eum post suum reditum in Patriam, aliam Uxorem duxisse, cumque ea obiisse.

Est & ejusdem mentio *in Syllabo J. C. Coll.*

XLV.

OLdroandus de Oldroandis in humanioribus literis optimè versatus, ob excellentem doctrinam in Patria magnoperè acceptus, cui præfuit Magister, vulgavit.

Ora-

Orationes diversas
De Natura Hominis Tract.
De Conservanda pace inter Cives.
Bressian. in V. R.

XLVI.

ALbertinus Schitius Jurisprudentia, & advocatione percelebris, publici comodi gratia digessit
De Exceptionibus dilatoriis, & declaratoriis Juditii lib. 4.
De Executionibus ultimarum voluntatum lib. 3.
De Privilegiis dotalibus lib. 2.
Brescianus in Coll. &
Syllabus J. C. de Coll.

XLVII.

BAldinus, seu Ubaldinus Persicus vir summæ doctrinæ, & temporibus suis frugi dictus, poeticæ non jejunus scripsit ad Pindari æmulationem pleraque
Carmina
De Vita solitaria
aliaque multa, quæ memorat *Brescianus in suo libro inscripto delle Famiglie Nob. di Cremona*, in quo quidem ex hac præclara Stirpe præter superiori loco recensitos leguntur
Annis 1272. Jacobus Prætor Perusii
1287. Ægidiolus Prætor Laudis Pompejæ
1392. Brocardus Prætor Vincentiæ.

XLVIII.

NIcolinus Zermignasius legum Interpres, Bononiæ Latrunculator severitate, & gravitate non invenusta perspicuus, quem auri sacra fames, ut plerosque neotericos Judices ad aureas dapes vorandas non movit, vulgavit quidem
De Ornatu Mulierum
De soluto Matrimonio
De Reprobatione Testium.
Quibus manifestè liquet, eum meritò inter sui temporis Optimos J. C. commendari.
Lud. Zermignasius ex suis Gentilibus tanti Viri gloriam excitat *in Carmin. Italicis p.* 2. *typis Cremon. pag.* 51.
De eodem *Alidosius in lib. Prat. Jud. Bonon.*
Sillub. J. C. de Coll.

XLVIII.

PRopertius Maggius professione Medicus, magni nominis, ad Archiatri dignitatem in Patria omnium suffragiis provectus, composuit

De

De Ratione ordinandi Medicamenta
De Humido radicali
De Morbis Muliebribus
De Urinis
De Doloribus Cholicis.

Item italico Sermone opusculum inscriptum, *Dilettevole discorso per consolare gl' Infermi.*
Brescian. V. R.

L.

BOnifacius Cremonensis à Patria dictus Sacr. Ord. Præd. studuit Ticini, & Bononiæ, multamque impendit curam in sanctarum Scripturarum lectione; nam in concionandi facultate præstantissimus, ut inter Principes hujus artis ab historiis, ab exemplis, ab argumentorum inventione haberetur, ut de eo *Altamura in Bibl. Dominicana.* Scripsit

Volumen magnum Sermonum de Tempore.
Sermonum de Sanctis
Sermonum Quadragesimalium, Volumen verè aureum, ut scribit *Rovetta in Bibliotheca Chronologica*, valdè laudatum ab Alphonso Fernandez in concertatione Prædicatorum
Sermones de B. V. in præcipuis ejus Festivitatibus editos fuisse innuit *P. Maraccius in Bibl. Mariana Tom. 1.*
Ejusdem meminere præter allegatos, *Possevinus in App. Sacro Tom. 1.*
Gozeus in Catal. Vir. Illustr. Dominic.
Joannes Michael Plodius Bonon. in libro inscripto, Vite degl' Huomini Illustri di S. Domenico 2. parte Papiæ apud Jacobum Ardizzonum, & Joannem Baptistam Rubeum 1613. memorat Bonifacium sub anno 1507., & facillimè hallucinatur, cum alii Authores eumdem ponant sub anno MCCCL enuntiato.
Antonius Senensis in Chronico Parisiis 1585. *pag.* 57.

Ab eodem *P. Rovetta* sub anno 1507. refertur alter Bonifacius de Cremona, & allegat Antonium Senensem, de quo suprà in Bibl. Ord. Verùm eundem esse opinor, de quo fuit mentio, cum opera recensita conveniant in unum sub utroque, & sic errorem ob Chronologiæ confusionem evenisse dubium haud est.

L.

THomas de Malumbris Jurisprudentiæ studio addictus, suscepta laurea, Collegium Amplissimum Patriæ indeptus est, accuratè composuit

Super Infortiatum volum. 2.
Super Instituta Regulas faciliores.
De modo bene vivendi

Bressian. in Coll.
Syllabus J. C. Coll.

Gre-

L.

GRegorius de Cremona, suppresso familiæ cognomine, Religiosorum more, Augustiniani Ordinis S.T. D, Orator, ac probæ & laudabilis vitæ, composuit *Sermones Festivos*, quos antiquis characteribus pagina hædina conscriptis in 8. vidi in Cancell. Bibl. S. Augustini Cremonæ.

Lud. Cavitellus in Annal. sub anno 1452.

Antonius Possevinus App. Sacr. tom. 2. *& ubi de hac Bibl. in tom.* 3.

P. Aloysius Torrellus in Sæcul. August. tom. 5. *sub anno* 1350. *nu.* 45.

P. Philippus Elssius in Encom. August.

L.

GAsparinus Stanga inter Patriæ Jurisperitos non postremam cathedram occupavit. Judicis ministerium in Civitate Ferrariæ exercuit, & profundè literariæ communicavit Reipublicæ

Problematum Legalium lib. 6.

De Ordinaria, & delegata Jurisdictione lib. 4.

De Legitimatione filiorum.

In ædibus amplis Divi Augustini ejus cineribus erectum fuit hoc monumentum

Sepulchrum Nob. Viri D. Gasparini de Stangbis Legum Doctoris, & suorum descendentium, qui diem suum clausit extremum MCCCL. *die* V. *Novembris.*

Ejusdem comminiscuntur *Turresinus in M. S. cum laudibus.*

Brescian. in Coll. J. C. &

Syllabus J. C. Coll.

L.

JOannes Boninus Gadius, seu Gazius, cujus Nobile Epitaphium affert Jacobus Phil. Thomasinus ex Mon. Patavinis ad Divi Augustini Templum Patavii in Urna marmorea sublimi loco.

Dominus Jambonnus de Gazo Cremon. Doctor. Parisiensis scientia Medicinæ est hic superius, & sui sunt hic inferius.

Supra hoc monumentum extat adhuc statua fictilis Antonii Gazii Philosophi, & Medici, de quo in Athenis Patavinis agit idem AuthOr, & cujus in Mon. Patav. scribit pariter Epitaphium ad Divi Francisci.

Antonius Gazius Philosophus, & Medicus insignis, qui obiit 1528 cujus opera sunt, ut notat *Israel Spacchius in Elencho Medicorum sub titulo Coronæ floridæ Lugduni* 1514. *Ærarium sanit. Augustæ* 1546. *de Vino. ibidem & eodem anno.*

De Purgationibus Basileæ apud Henricum Petri 1541. *in fol. & alia.*

In manuscriptis historicis *Jacobi Gadii* penès me existentibus fol. 83. hæc leguntur, quæ de Joannebonino claram reddunt notitiam, &

idem Author testatur de anno 1516. sibi fuisse transmissa à Nobilibus de Gadio degentibus Paduæ.

D. Jo. Boninus filius supradicti de Ventura, dum esset ætatis annorum undecim, mortuo patre, quorundam Nobilium Cremonensium instigatione Crmona unà cum reliquis de ejus familia pulsus fuit.

Et Castrum Gazii, quod est in Territorio Cremonæ in Plebatu Sancti Jacobi cum nonnullis aliis ejus Castris sibi subripuere, Gaziumque ipsum evertere, & reliqua ejus bona, & domos, quas in Urbe Cremona possidebat, fuerunt in publicum Ærarium confiscata. Deinde hic Dominus Jo. Boninus à Matre ejus D. Donella de Pedezzocchis de Brixia, cuidam Abbati Monasterii Pratalia ejus Dominæ attinenti missus fuit, & à præfato Domino Abbate Parisios transmissus, ubi artibus, & Medicinæ operam dedit, & gradum doctoratus accepit: Posteà verò Venetias venit. Inde à Commune Paduæ rogatus, ac publica mercede conductus, ad legendum in hoc Gymnasio Philosophiam se contulit, hìcque vitam finivit, & apud Ecclesiam S. Augustini sepultus est in monumento superiori.

L.

Cinellus de Summo J U. D. Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ Canonicus, Antiquitatum Patriæ studiosissimus Indagator conscripsit.

L' Origine delle Chiese della Città, e sua Diocesi.

Le Vite de Vescovi di Cremona dall' anno 54. *di Christo fino al tempo di Sicardo Caselano.*

Verùm morte correptus librum imperfectum reliquit *Joseph Bressianus in Virtu. Ravivat.* affirmat omnia Auctoris Opera anno 1624. devenisse ad manus Julii Mannæ Cremonensis Patritii.

Apud Tumulum ejusdem in Ecclesia Divi Hippolythi, nunc Sanctæ Barbaræ, & Venturatæ aliàs erat, quod sequitur

MCCCLXVIII. *Idibus Junii Cinelli Summi Viri Prudentissimi, ac Justissimi hic ossa sua sepulta sunt anno ætatis suæ 68.*

Et in fronte fornicis Ecclesiæ Majoris Cremonæ versus Januam tendentem ad Viam herbarum nuncupatam

MCCCXLII. *Indict.* XI. *de Mense Julii hoc opus perfectum est sub Dominio Mag. DD. Joannis, & Luchini Vicecomit. Civit. Mediolan. Cremonæ.*

Generalium DD. existente solo Massario, & Rectore Laborerii hujus Ecclesiæ Red. Viro D. Cinello de Summo Canonico hujus Ecclesiæ per manus Magistr. Francescbini, & Zanini de Tasellis Fratrum de Introitu oblationum S. Mariæ Sextariorum, ac redditaum cepi, & Custodiæ Plateæ Cremonæ ad honorem Dei, & Beatæ V. M. & præfatorum magnificorum DD. & Communis Cremonæ.

Animadvertendum est, in gratiam Eruditorum, super illis verbis in hac inscriptione appositis *Redditaum Cepi*, significari proventus, qui ex vico Cepi Fabricæ Ecclesiæ Cathedralis assignati singulis annis

nis ad hanc diem percipiuntur; Antiquitùs in hoc loco (ut in præfatione innuimus, & notat *Spigbellus in Lexico Juris*) erat Officina armorum, quæ Cremonæ exercebatur Imperantibus Divis Cæsaribus Augustis. Cypus enim Græcè significat mucronem, falcem, bipennem, & reliqua id genus armorum, Authore Suida.

Cato Melius Alexandri F. Astrologus eximius, Mathesim, & Astronomiam ad multos annos publicè professus est in Patria, multa cum sui nominis gloria. Scripsisse dicitur.

Sermones Astrologicos.

Commemorant ipsum *Hippolytbus Calandrinus Parm in suo* Publio perperam *Sueco pag.* 32. *& Joseph Brescianus lib M S. de fam. Nob. Cremon.* cujus etiam effigiem in suo Musæo reliquit.

L.

NIcolaus Ranzinghus, seù Rezinghus, inter celebriores sui temporis Jurisperitos memoratur à Ludov. Cavitello in Annal. eo anno, quo Cremonenses habuerunt Guardastallum à Corrigiensibus, juxtà adiudicata per Luchinum Vicecomitem.

Joannes Baptista Gazalupus in tractat. de Mod. Studen. in utroque Jure docum. 5. memorando nonnullos JJ. CC. Illustres nominat Nicolaum Cremonensem quem reor hunc esse, vel Nicolaum Malumbram, de quo suprà.

LI.

RAymundus de Archidiaconis Legum Doctor peritissimus, qui per plures annos extitit Vicarius Generalis Joannis de Vicecomitibus Mediolani Archiepiscopi, & Domini Anno 1327. fuit in Collegio adscriptus, ut refert *Bressianus in Coll. Syllab. J. C.*

In libro, cui tit. *Antiqua Ducum Mediolani Decreta collecta per Doctiss. Senatorem Bonetum*, tria emanarunt decreta, quorum in fronte legitur Nostri Archidiaconi nomen.

LIII.

ISachinus Persicus J. C ex Coll. in causis agendis primam posuit ætatem, deinceps ad Dignitates perductus, Italiæ Summatibus valdè gratus, & in existimatione provectus quo ad vixit. Scripsit

De verborum obligatione lib. 4.

De pactis, & conventionibus lib. 4.

De executionibus ultimarum voluntatum lib. 2.

Inscriptio, quam subdo, ornabat ejus tumulum in Ædibus S. Mariæ Ægyptiæ nuncupatæ nunc dirutis, propè Templum Divi Petri de Pado.

Isachini Persici J. C. Clarissimi, doctrina, & pietate insignis, cujus fide, & sapientia Patriæ suæ consuluit, hic corpus tumulatum quiescit, Obiit pridiè Kal. Maii anno MCCCLIII.

Ex Syllabis J. C. Coll.

MCCCLIII.

GAleatius Roncadellus sua ætate vir admirabilis, si Buschetti Epitaphiis auscultamus, hoc enim nobis exponit, prostans in Ædibus Michaeli Archangelo dicatis.

Galeatio Roncadello Physico, Philosopho, & Astronomo doctissimo, & in hac Patria amantissimo, qui obiit nonagenarius prid. Id. Sept. anno Hum. Sal. MCCCLIII. *Nicolaus, & Bertonus Nep. Patruo charis. PP.*

LV.

GUillelminus Fraganescus Nicolini F., de quo referam, quę *Joannes Jacobus Turresinus* adducit in Opusculo suo inscripto *Fraganiscorum Nobilitas*. Guillelminus celebris apud omnes Juris Consultus in album Judicum Cremonæ relatus est in porta Natali, & in Decurionum ordinem cooptatus, ut ex Statutis anni 1355. manuscriptis tempore Barnabæ Vicecomitis, ubi adsunt ducentum Decuriones; Iste posteà Patavium, & Senas profectus, utrobique publicè leges professus est, & ab utraque Accademia Doctoratus laurea insignitus: mox cum in Patriam rediisset, senio confectus eò devenit, ut causas, si quæ fortè ei obtigissent judicandæ, sperneret; libros denique venderet, & quidem plurimi, nt ferebat ætas illa, Nam Clementinas cum glos. ab eo emit Alexander Guiscardus etiam Jurisconsultus Cremonensis pretio florenorum quinq; aureorum, ut de his omnibus ad unguem constat per Nicolinum Fossam Notarium annis 1373., & 1374. quæ protocolla nos habemus.

LVI.

FRanciscus de Ansaldis dictus de Cavallieris F. Nigrisoli, de quo fit mentio sub anno 1323. J. C. in alma Universitate Bononiensi publicè leges fuit interpretatus, nec non in Collegio Judicum cooptatus anno 1343. de eodem *Joannes Nicolaus Pasqualis, Alidosius in ejus libro inscripto, Li Dottori Bolognesi di legge. Bononiæ penès Bartholomæum Coccum* 1620., & in libro Canonicorum Bononiæ pag. 36. hæc leguntur, *Vendita, che fà il sapiente, & eloquente Me. Francesco Dott. Fidel. Nob. .... d' Ansoldi, ò Ansaldi di Cremona, e Cittadino Bolognese del* 1357.

Hoc anno 1335. fuit iterùm dominium Cremæ ab Azzone Vicecomite traditum Cremonensibus, ut affirmat *Alemanius Fmus in Hist. Cremæ lib.* 2.

LVI.

JOannes de Oldovinis sapientissimus legum Doctor de Patriæ Collegio, hoc anno Vicarius Nob., & Potentis Viri Gotofredi de Sexto Potestatis Mediolani, tempore Bernabovis, & Galeatii Domi-

Dominorum Magnæ illius Urbis, sub quo emanavit die 25. Maii Decretum Causarum Civiliũ in Civitate, & Suburbiis Mediolani. Ejusdem mentio est in libro inscripto, Antiqua Ducum Mediolani Decreta, collecta *per Petrum Paulum Bonettum Cremon.*, de quo suo loco

Brescian. in Coll. J. C.

LX.

STephanus Geroldus antiquus antiquitatis amator, anno 1360. in unum Volumen collegit

Epitaphia Insignia Cremonæ

Quorum memoriam allegat Franciscus *Brescianus in Via Lactea Familiæ Ponzonæ pag.* 106. *nu.* 6.

LX.

DIonysius Plazonus Vir fusæ eruditionis, inter nostros Grammaticos, & Poetas relatus est. Publicè in Patria docuit, & postremùm reliquit pergrande Volumen, in quo

Regulas ad literas latinas ediscendas.

Epistolas, Epigrammata, & alia.

In Ædibus Divæ Sophiæ Sacris, dum obiit, habuit Epitaphium.

Dionysius Plazonus Græcæ, Latinæ, & Hebraicæ linguæ ornatissimus, Liberalium artium peritissimus, acumine ingenii, rerum cognitione, & insigni morum probitate hìc jacet cum Eriilia Ruberta ejus Uxore charissima. Obiit anno ætat. suæ LXVIII. *Prid Non. Martii* MCCCLXXI.

Inter Decuriones Cremonæ fuerunt adscripti ex hac Gente

Anno 1588. Lucius, &

1634. Balthassar Capitaneus.

LXI.

PAmphilus Mussus præclari nominis Medicus, multis, ac variis honoribus illustratus tùm alibi, tùm in Patria, edidit

De Humido Radicali lib. 2.

De rebus non naturalibus lib. 2.

De Vairolis Tract. 1.

Brescianus in Coll. Med.

LXII.

ANtoniolus Zanasius Jurisperitus Alexandriæ, & Novariæ Præturas administravit, Consiliarius Barnabæ de Vicecomitibus, ex Mediolani Regulis, plura scripsit

In Codice Justiniani

Raptum Europæ carminibus latinè cecinit, & alia.

Brescianus in Coll. &

In Syllabo J. C.

Mauri-

LXII.

MAuritius Chizola Medicus Philosophus, & Astronomus nusquàm satis laudatus. In Patria Medicinæ Præceptor pluribus Voluminibus absolvit.

De Practica Medicinali lib. 2.
De Nomenclatura simplicium medicamentorum lib. 2.
De Pulsibus lib. 2.

In Divi Matthiæ Ædibus legebatur, *ut ex Buschetto*,

Egr. Artium, & Medicinæ Doctor D. Mauritius Chizola Comes Palatinus, Philosophus, & Astronomus peritissimus in hoc tumulo requiescit in pace Anno MCCCLXI. III. *Kal. Febru. ætatis suæ anno* LXXI. *Lucia Mozzanica Uxor mæstiss. non sine lacrymis H. M. P.*

LXII.

RAymundus, seù Raymundinus Cavitellus præclarissimus Legum Interpres, in Nobilioribus Italiæ Gymnasiis Magister, & præsertim Ticini, Perusii, & Ferrariæ multarum vigiliarum opera composuit, nempè

De Verborum Obligatione lib. 4.
De legali Studio adipiscendo lib. 2.
De Feudis lib. 1.

De Patriæ antiquitatibus memorabilibus nonnulla Volumina, quibus deindè usus fuit Ludovicus Cavitellus ex ejus pronepotibus in conscribendis Patriæ Annalibus.

De eodem idem *Cavitellus ad ann.* 1362.
Antonius Campus Hist. lib. 3.

LXII.

CLearcus Guarnerius, cum facilitate ingenii inter Principes Italiæ Medicos Chirurgos excelleret, vulgavit

De Chirurgia lib. 3.
De Cura Vulnerum externorum lib. 2.
De Emplastris componendis tract. 1.

Laudatur à *Bresciano in Virtu. Rav.*

Hoc anno mortales reliquit exuvias

Ugolinus de Sancto Marco Parmensis Ord. Prǽd. sepultus in Choro Ædis S. Dominici Cremonæ, cum Epitaphio adhuc existenti in lapide, in quo ejus effigies.

Fr. Ugolinus de S. Marco de Parma Ord. Prædicat. Ep. Cremon. hic jacet, obiit die XVII. *Mensis Aprilis Anno Dom.* MCCCLXII.

Tho-

LXIII.

THomas Cropellus, seù de Corpello in utroque Jure Consultissimus Generalis Vicarius Barnabovis, & Galeatii fratrum de Vicecomitibus Mediolani DD. ut habetur ex libro, *cui tit. Antiqua Ducum Mediolani Decreta.* Ejusdem virtutis perhibet testimonium *Franciscus Zava in Epist. Famil. lib.* 3. ad Andream Cropellum, in qua scribit. Tecum excogita quanti sit honos, qui à literis proficiscitur, qui per Thomam Cropellum vestrum J. C. celeberrimum domi vestræ celebratus, novos hujus nobilissimæ laudis hæredes requirit.

LXIV.

RAynaldus Persichellus humaniorum literarum professor, Musarum cultor, à Græcis Poetis, & præcipuè à Pindaro carmina in latinos numeros mirum in modum convertit. Sunt namque ejusdem plura

Epigrammata

Item soluta oratione

De Italia Antiquis, & Clarioribus Urbibus

De Vita Solitaria.

De Hominis discursu disput. 3.

Bressian. in V. R.

LXIV.

VAlerianus Angussola bonarum literarum illis temporibus cultor selectissimus, Cremonæ publicè Rethoricam explicavit, scripsitque

Regulas ad humaniores literas addiscendas.

Item quamplura ingenii, & elegantiæ clarissima evulgavit indicia in Voluminibus.

Epistolarum, ac

Epigrammatum.

Idem ubi supra.

LXIV.

ANgelus Felinus Rhetor ornatissimus propter egregiam disciplinarum cognitionem in Patrio Gymnasio ad docendum delectus. Scripsit eruditè

Epistolarum diversarum Volumina

Sermones morales, & alia

Bressian. in Vir. Rav.

LXV.

LAntelminus Riparius Utr. Jur. Doctor eximius, legum Consultor, & Advocatus domi, forisque excellenti doctrina, ac non singularis prudentiæ cōmendatione se gessisse traditur. Composuit

De

De Testamentis, & Codicillis lib. 3.
De Donationibus causa mortis lib. 1.
De Legatis piis lib. 1.
De Successoribus ab intestato lib. 2.

Ex Syllabo J.C., in quo alter Lantelminus prognatus ab hac Nob. stirpe J.C. & Decurio recensetur ad annum 1410., ex Vicinia S. Donati sub die 12. Aprilis.

LXVIII.

THomas de Zacchariis Medicinæ, ac Philosophiæ Doctor Græcæ, Hebreæ, Syriacæ, & Chaldeæ linguæ professor, & in antiquis disciplinis versatus magni laboris ejus sunt opera

De Partu Mulierum lib. 5.
De Cœna, & Prandio lib. 2.

Item alia permulta ex Hebræo illustravit volumina ad rem medicam attinentia. Cum octogesimum annum ageret, periit, sepultus in ædibus Divi Donati cum Inscriptione.

Thomas Zaccharias Philosoph. Doctiss. Phys. Egre. omnique virtutum genere ornatiss. hic requiescit in pace; Obiit anno hum. Sal. MCCCLXVIII. V. *Kal. Augusti. Penelope Ugolana Ux. Mæstiss.*

LXX.

CÆsar Pallavicinus inter nobilissimos suæ ætatis Medicus illuxit, & verus Anarghyrus in egenis Patriæ curandis. Posteritati etiam vivit hisce Operibus.

De Præservatione à morbo Pestilentiali lib. 3.
De Tumoribus præter naturam
De Substantia Virtutum naturalium
De Differentiis Pulsuum
De Accidenti, & Morbo.

In ædibus Divi Jacobi Humiliatorum, nunc Inclyto Cler. Regul. S. Pauli Collegio iniunctis olim legebatur, ut innuit Buschettus.

Jacet intus sub hoc lapide Egreg. Art., & Medic. Doctor D. Cæsar Pallavicinus, qui spiritum suum reddidit Creatori die XV. *Novembris Ann. salut.* MCCCLXXXIX. *Constantia Borromea Uxor Mestiss. Hoc M. P. F. Brescian. in Coll. Med. & Virtu. Ravi.*

LXXII.

ANtonius Guiscardus, seù de Viscardis Legum Doctor in Curia Romana notissimus, à Gregorio XI. Hierarcha Episcopus Nicomediæ, Bithyniæ Urbis à Bizantio 60. milliar., nuncupatur. Demùm à Joanne Galeatio Vicecomite Mediolani primo Duce, qui lectissimos in quacunque doctrina Viros conquirebat, ad Ticinense

cinense Gymnasium vocatus, ibi leges Canonicas subtilissimè docuit. *Paulus Morigia Histor. Mediolan. lib. 1. Histor. cap. 23.* sed perperam Cremonæ Episcopum vocat. Morigiam secutus fuit *Brescianus in Corona Vir. Illustr.* sed correctius in Rof. & Viol.

LXXIII.

HOrtensius Panevinus honestis artibus Græco, Hebræo, & Arabo idiomate eruditus, in Patria publicè Grammaticen professus est. Scripsit (*ut notat Bressianus in Vir. Rav.*

Dissertationes Morales

Totius Insubriæ eventus.

LXXV.

CAtellanus de Mezaprilis, seù de Medioaprili ex Collegio J. C. Patriæ, Præturam Maceratensem peregregiè gessit. In libro inscripto, *La Regia Picena &c.* Pompei Compagnoni in Indice Chronologico Præsidum Maceratæ inter annos 1374., & 76 recensetur hoc nomine, & cognomine. *Catelano de Mediis Cremonese Podestà*, verùm à *Bressiano in Coll.* ad annnm 1380 de Medioaprile, & in Indice antiquo Jurisconsultorum de Coll. sub porta S. Laurentii de Mezaprilis vocatur. Floruerunt ex iisdem Collegio, & gente, Andreolus 1267., & 1371. Bartholomæus.

LXXVI.

RObertus Goldonus, cujus laudes perhibet Epitaphista Buschettus in suis Collectaneis, in Ecclesia S. Cataldi extrà mænia nunc diruta.

Roberto Goldono Philos., & Astrologo Doctiss. Pietate, moribus, eloquentia claro, Justitiæ defens. Defuncto suæ ætat. anno LXXVI. *Claudius Frater Mon. hoc erexit ann.* MCCCLXVI. *Mense Octobris.*

LXXVI.

NIcolaus de Cremona nuncupatus, legali doctrina percelebris, de quo Joannes Baptista Cantalmajus Eugub. Arcis Areæ, & Carpisiarum Comes J.U.D. in Syntaxi Sacræ Rotæ Rom. Auditorum. Romæ ex Typograph. Andreæ Phei 1640. pag. 27. sic habet. *Centesimus Quadragesimus Octavus Nicolaus de Cremona .....*

Auditor anno 1376. Rub. fol. 3. nu. 5. ubi absque tempore, & constat usque ad annum 1381. ex Proæm. Decis. nov. ubi in numero Auditorum illarum decisionum enumeratus, & ipsum refert Bellamer. Coneld. 198. in fine, hactenus Cantalmajus.

Comes Augustinus Fontana in Amphit. Legali litera C. *vol. 1.*, scribit hunc fuisse S. Rotæ Romanæ Auditorem, ejusdemque

Decisiones haberi in corpore ejusdem S. Rot. Rom. decis. impressarum.

Hunc reor esse Nicolaum Zanasium, de quo infra.

LXXVI.

JOannes Cremonensis à Patria nuncupatus Ord. Min. S. Francisci, quem Vvadingus in Annal., & Haroldus in Epitome anno enunciato inter ejus Ordinis Illustriores, & Doctiores Viros enumerat sub num. 3.

LXXVII.

ALphonsus Cattaneus Ord. Min. S. P. Francisci Theologus in legendo, & docendo præclarus. Scripsit

De Sacramento pœnitentiæ lib. 3.
De modo visitandi Infirmos lib. 2.
De modo devotè psallendi.

Hæc habet *Brescianus* in libro prænominato Virtù Ravvivata. Verùm *Gonzaga*, *Rodulphus à Tossignano Vvilot*, *&* *Vvadingus* de eodem nihil habent.

LXXVIII.

ERsilius Bressianus Chirurgiæ Doctor expertissimus, totique Insubriæ notus, composuit accuratissimè, ut *Brescianus* eodem libro asserit,

De cura Vulnerum
De Unctionibus, & Emplastris conficiendis.
Et alia similia.

LXXVIII.

AMilcar Ciria Mathematicam, & Astronomiam publicè in Patria professus fuit, & scripsit

De Usu Ephemeridum lib. 1.
De Fluxu, & refluxu Maris
De Astrologia Judiciaria lib. 2.
Compendium cursus Sphær. Cœlest.

In Ecclesia Divi Abundii Cremon. nactus est suis cineribus locum inscriptum

Amilcar della Ciria Astronomus, & Mathematicus doctissimus, Animi Virtute, & celebris literis floruit. Obiit Kal. Novemb. Anno MCCCLXXVIII. *ætatis suæ ann.* LX. *hic jacet.*

Bressian. Virtù Rav., qui allegat Buschettum in Epitaphiis Cremonæ.

LXXIX.

LUcas de S. Petro ritu Sacerdos, doctrina Philosophus, Vir alioqui honestissimis moribus. Scripsit

Super Physicam Aristotelis lib. 3.
Super Politica ejusdem.
Compendium omnium Sententiarum Plutarchi, & Diogenis.

Idem Bressianus.

Simon

LXXIX.

SImon à Cremona Ordinis S. Auguſtini Theologus Doctiſſimus, Vitæ incorruptæ, & Religionis exemplar, adeò ut Beati Prænomine à pleriſque vocetur, Patavii denaſcitur circà finem anni 1390. de quo Joſeph Pamphilus Epiſc. in Hiſt. Auguſtiniana ſcribit. Simon de Cremona Vir Divinis ſcripturis eruditus, & liberalium artium non ignarus, ingenio præſtans, & clarus eloquio. Scripſit ad inſtructionem Simplicium Concionatorum non ſpernenda opuſcula, de quibus extant infraſcripta.

Ad Antonium Germanum ſuum Presbyterum Sermones Feſtivi totius Anni lib. 1.

Sermones ſuper Evangelia Dominicalia totius anni lib. 1.

Sermones ſuper Epiſtolas lib. 1., qui Sermones adhuc ſervantur Romæ, & Patavii in Bibliothecis Ordinis. Edidit quoque *Quæſtiones, & expoſitiones Sententiarum*, item *Quæſtionem de Sangu. Chriſti, & de Indulgentiis Portiunculæ*. Obiit tandem Patavii, & in Eccleſia Ordinis ſepultus eſt.

Verùm in celeberrima D. Auguſtini Cremonæ Biblioth. ſervantur ſequentia ejus opera à me viſa, & recognita, nempè Libri duo lignea compage vincti, & hædina pag. M.S. in 4. cui tit. rubeo charactere ſignatus hiſce verbis. *Iſti Sermones compilati ſunt per R. P. Mag. Simonem de Cremona, Sacræ Paginæ Profeſſorem Ordinis FF. Heremit. S. Auguſtini* 1380. *in Feria* 4. *Cinerum, alii duo ſimiles in* 4. *Sermones Quadrageſimales*.

In folio verò

Sermones Feſtivi Tom. 1.

Sermones Dominicales Tom. 1.

De Indulgentiis Aſſiſii Tom. 1.

Super Ep. Divi Pauli Tom. 1.

In 4. *libros Sanctorum Tom.* 1. cui adduntur *Conſtitutiones Clementis Papæ V.*

Quorum librorum partem adnotat *Anton. Poſſev. in Tom.* 3. App. Sacr. ubi in fine tractat ex profeſſo de memorata Bibliotheca. Edidit & *de præcipuis Deiparæ Feſtivitatibus Sermones*.

Collationes mortuorum in Evangelia, & Epiſtolas totius anni. Romę in Bibliotheca Ducis de Altemps.

Thomas de Herrera in ſuo Alphabeto Auguſtiniano, quem ſequitur *Marracius Lucenſis in ſua Biblioth. Mariana*.

Antonius Poſſevinus in Bib. Select. Tom. 1. *lib.* 2. præter alia dicit ſcripſiſſe de Studiis Theologiæ Scholaſticæ lib. 3.

Idem *in Appar. Sac.* aſſerit diù Venetiis concionando, magno cum fructu operam dediſſe; *& Tom.* 3. inter Scriptores ſuper Epiſtolas Divi Pauli ipſum refert.

Jacob. Philippus Thomaſinus in Bibl. Patavina M.S. ſcribit extare in Biblioth. FF. Conventualium S. Urſulæ Sermones Feſtivos, & Ad-

notationes super Evangelia Dominicalia ejusdem Authoris, quam *Aubertus Miræus Bruxellensis in suo Auctario de Script. Eccles. cap. 433. in folio excusam anno 1484. Beutlingæ testatur.* In Bibliographia Insigniori Mediol. Ambros. inter M.S. id hoc titulo servatur. Simonis de Cremona Sermones. In fine. Explicit opus Quadragesimale F. Simonis de Cremona Ord. FF. Heremitarum S. Augustini, & completum per F. Petrum de Tridento Ord. FF. Prædicat. die 9. Mensis Januarii 1413.

Pau. Morigia Hist. Orig. Relig. sub cap. 53. asserit Simonem in Regno Neapolitano, & præsertim in Campania fuisse ejus Ordinis optimum Reformatorem Congregationis, ut ajunt Carbonariæ, quam sanè opinionem impugnat P. Torrellus in sęcul. Augustinian. tom. 6. ad annum 1419. nu. 11. vocando Morigiam Authorem parvi ponderis. Verùm *Crusenius in 3. parte Mon. August.* idem sentit cum Morigia

Philippus Elssius in Encom. August. plura de eodem, & cum decessisse ann. circà 1390., & de eodem

On. Panvinius in Chronolog. Ecclesiastica, sub annis 1337. eum vixisse memorat.

Abb. Tritbemius de Scriptor. Ecclesiast.

Casimirus Oudin Præmonstratensis in Suppl. de Script. Eccles.

Carraciolus in Neapol. Sacro.

Idem *Aubertus Miræus de Origine Canonic. Regul.*

Augustinus Florentinus Camaldulensis, cum duobus supra recensitis idem sentiunt, ut Morigia circà Congregationis Instaurationem.

Sixtus Senensis in Bibl. lib. 4.

Fabianus Justinianus Genu. in Ind. universali Alphab., & in Tract. de Sacra Scriptura.

M. Hiero. Vida in Orat. advers. Pap. Act. 2. pag. 46.

Ludovicus Cavitellus Annal. sub annis 1348.

Peregrinus Merula in Opusculo Virorum Cremon. Sãctitate Insigniũ pag. 32

M. Georgius Draudius in Bibl. Classica, ubi de his, qui Harmonias Evangeliorum scripserunt

Gesnerius in Bibl. Instituta, & Verderius in Supplemento ejusdem Bibliothecæ.

Idem Nicolaus Crusenius in Monasticon Augustinian. p. 3. cap. 13.

Guillelmus Eysengrein de Nemeto in Catal. Testium Veritatis. Dilingæ per Sebaldum Mayer 1565. ad annum 1396.

Paulus Langius in Chronic. ad annum 1342. eum vocat Prædicatorem altisonum.

Theophilus Spizelius in Sacr. Illustr. Bibl. arcanis retectisque, & alii.

LXXIX.

Jacobus de Caballis patria Cremonensis, seù Vercellensis *ab Ughello in Italia Sacr. Tom. 4.* vocatus, inter Episcopos Vercellenses adnumeratur, intrusus quidem, ut ipse ait, in Episcopatum ad exclu-

exclusionem Joannis de Flisco annis 1379. fuit exindè ad Severinensem Episcopatum promotus à Joanne XXIII.

Marcus Antonius Cusanus in Hist. Ep. Vercell. eundem appellat de Cavallis, seù de Castellis, & scribit à nonnullis Cremonensem dici. Nil aliud verò apud me, nisi, quòd Gens Caballa floruit inter nostræ Urbis Patritias ex catalogo decurionum.

LXXIX.

RAphainus de Zaccariis Jurisprudentia celebris, Collegium Patriç indipiscitur hoc anno. Vir quidem rara doctrina præditus, multoque rerum usu subactus à Cabrino Fondulo Cremonæ Domino in Consilia secretiora accitus est. Sciebat Cabrinus in Raphaini electione perire Principatum, dum sine delectu præficiuntur indigni, & quòd nemo ad Magistratum promovendus est ea tantum de causa, ut illi, sed multò magis, ut subditis benè sit; In improbi enim potestate quicquid positum est, in medio periculo est, cum nihil sit periculosius mala voluntate. Suæ specimina virtutis indigitavit scribendo

Consiliorum Vol. 3. & opera varia

Bressian. in Coll. J. C., & Syllabus J. C. Coll.

LXXX.

MArcus Antonius Guarnerius ex meorum Levirorum familia, (in qua nunc vigent omnium doctrinarum, & morum ornatissimi Franciscus Maria S. T. D & insignium ædium SS. Nazarii, & Celsi in Patria Præpositus, ac Joseph Soc. Jesu) ut ejus virtutis specimina indicaret, non tantùm publicè in Patria docuit, verùm & edidit opera maximè utilia, quæ porrò ex antiquis monumentis habere non potuimus. Remanet verò apud Fel. Buschettum, & Bressian. sequens Epitaphium ex illis celeberrimi Templi S. Petri de Pado.

Marc. Ant. Guarnerius Gymnasiarca eloquentiss. mortalis obiit, immortalis abiit anno ætat. suæ LXVIII. VII. Kal. Junii ann. D. 1380. *Horatius F. Patri charifs. P.*

LXXXI.

JOhannes Taverius, sivè Taberius celeberrimus J. C. & Astronomus peritiss., qui publicè, mandante Johanne Galeatio Vicecomite I. Mediol. Duce, in Ticini Universitate laudabiliter docuit. Scripsisse fertur.

De Polo Arctico, & Antarctico.

Bressian. in Coll. J. C.

A Georgio Pilono in Hist. Bellunensi sub anno 1381. memoratur iste Johannes, sed cognomine de Traversiis, qui legit Papiæ.

Ab

Ab eodem recenſetur ſub anno enunciato Bartholomæus de Medio-aprile Cremon. legum Doctor præclariſſimus illius Urbis Rector.

Et anno 1382. Nicolaus Bombeccarius pariter Cremon. J. C. ipſomet munere inſignitur.

LXXXI.

ANtonius Milius in Juriſperitorum ordine accitus virtute, & induſtria nemini ſecundus, Joannis Galeatii, & Joannis Mariæ Filii Mediolani Ducum animos ſibi obſtrinxit, ut inter prædilectos non ultimum locum obtinuerit. Quamobrem ipſe Ducali nomine Bergomi Civitatem Leonello Vicecomiti eam ſuſcipienti, pro Maſtino Barnabovis Vicecomitis Filio conſignavit. Anno 1390. præfuit Bellunenſi Civitati annis 1409. à die 2. Octobris uſque ad diem 12. Novembr. 1412. extitit Præfectus annonæ Mediolani, ut in *Syllabo relato à Cavatio*.

Memoratur à *Georgio Pilono in Hiſt. Bellunenſi*.

LXXXIII.

ANtoniolus de Ariſiis ex meis Majoribus utique commendandus, Secretarius ex prædilectis Joannis Galeatii Vicecomitis Mediolani Domini, cujus meritorum atteſtationem, & Ducis liberalitatem exhibent Tabulæ, & literæ patentes ejuſdem Principis penès me, ab exemplo ſuo extractæ è quodam libro rubeo ſignato A. reddituum Poſſeſſionum Papiæ Sereniſs. Principis D. D. Ducis Mediolani &c. tranſcripto anno 1399. aliàs penès Antoniolum de Serenio Rationatorem in fol. 129. ex quo, ut multa prætermittam, habetur.

Cum Illuſtriſſimus D. D. noſter Dux Mediolani &c. Papiæ, & Virtutum Comes, ac Piſarum, & Senarum Dominus ſui ſolita munificentia, & liberalitate gratioſa dignatus fuerit Nobili Viro Antoniolo de Ariſiis Secretario, nec non Zanello de Binaſco Officialibus, & negotiorum geſtoribus ſuis concedere, & donare communiter aquas, & omnia ſcboladitia, de quibus, & prout ſeriatim per literas præfati D. patentes, quarum tenor ſubſequitur, latiùs apparet.

Nos Dominus Mediolani &c. Comes Virtutum, Imperialis Vicarius Generalis complacere volentes Prudenti Viro Antoniolo de Ariſiis Secretario, nec nõ Zanello de Binaſcho Officialibus, & negotiorum Geſtoribus noſtris, eiſdem de ſpeciali gratia concedimus, & donamus communiter Aquas, & omnia Scholaditia cum aquis Mariſchorum, & Lacuum, quæ ſunt à Foſſato diviſæ noſtræ ſitæ in Campanea noſtra Papiæ, ſuperveniendo decurſus Trevolzium, & quæ deſcendunt, & deſcendere poſſunt in dictum diviſum à ſoratore magiſtro infra Pratorum de Mariſgnago, & Calinago aliquantulum infra Molendinum de Calignago juxtà ſtratam Pratorum, & tendente verſus Villam longam, & volumus etiam, quòd quoties aquæ, & ſcboladitia Pratorum exiſtentur à dicto Soratore ſuprà per vos

vos Factores, seù Fictuarios nostros, vel eos, qui tenebunt dicta prata ex suprabundantia nitentur, seù fugabuntur per divisam prædictam, quòd prædicti Antoniolus, & Zanellus illas habeant, & recipiant, & eis uti, & gaudere possint, & debeant absque aliqua alicujus contradictione, vel impedimento ad conducendum versus Turrem Insulæ, & eis omnibus aquis communiter gaudendum, & uti fruendum liberè absque alicujus contradictione, & eas trahere ad, & per quemcunque locum nobis non nocivum pro eorum utilitate, & ad eorum libitum, omni impedimento, & molestia cessantibus in perpetuum per se, suosque hæredes, & quibus dederint tenendum, & possidendum.

In quorum testimonium præsentes fieri jussimus, nostri Sigilli munitione roborari. Dat. Papiæ die ultima Novembris 1383. *sept. Indictione Signat. Andreolus, & subsignata per Franciscum della Ecclesia, & Beneventenum de Casulle.*

LXXXIII.

FOlchinus de Borsonibus in Grammaticæ literis mirificè ornatus, nec non studiis poeticis apprimè excultus. Servantur adhuc in celeberrima Bibl. Ambrosiana sua virtutis monumenta M.S. lit. C. num. 141.

Epistolæ, & Carmina ad excellentem Phoebicolam Mag. Modium Parmensem &c., & ad Joannem Pisanum Grammaticum Parmensem.

Ibi pariter habentur nonnullæ Epistolæ scriptæ ab eodem Modio, ut suis utar verbis. *Ad Mag. Folchinum de Borsonibus celebrem Grammaticum* Cremonensem.

LXXXIII.

PAsquinus de Capellis probi, ac præstantis ingenii Vir, priùs in albo Causidicorum Patriæ descriptus, exindè Johannis Galeatii Vicecomitis Mediol. domini à Secretis; quantus in arte scribendi esset, habemus ex suis

Epistolis, quæ inter pretiosiora Bibliothecæ Ambrosianæ M.S. custodiuntur.

Cum Johanni Galeatio consilio semper, & opera, ac omni fide conjunctus esset, pro eo ad Galliarum Regem ablegatus, ipsa legatione feliciter expleta in immota sui Principis gratia, pacato semper animo aquievit. In fine cujusdam Epistolæ habentur hæc verba. *Confecta in transitu de Galliis remeando, & data Papiæ 7. Decembris* 1382.

Ad eundem Pasquinum, Collutius Pirrius, Magdalena de Seraphinis, & alii scribunt, ut ex iisdem M.S.s.

LXXXIII.

GUllielmus Centuaria, sed aptiùs de Centueriis Ordinis Min. Conv. S. Francisci summus Theologus, in Accademia Ticinensi professor, ac omnifaria eruditione doctissimus, à Bonifacio

IX

IX., in primis Placentiæ, & demùm Papiæ Infulis datus.

De eodem fcribit *Antonius Campus Hist. Cremo. lib. 3. anno* 1391. hifce verbis.

Inter cætera. *Scriffe questo Vener. Padre alcune preclare Opere di Teologia, ed imparticolare fopra i quattro libri delle Sentenze, non fono però questi libri ufciti in luce, ma fe ne trovano alcuni fcritti à mano in carta peccora appreffo à Frate Aurelio Novarino Cremonefe, à cui fono pervenuti i libri di Frate Paolo Faerno parimente Cremonefe, che è morto, mentre io fcrivevo queste cofe della nostra Città &c. Vedefi nella Chiefa di S. Francefco di Cremona l'effigie di questo Reverendifs. Vefcovo fcolpita in marmo nel monumento, che per opera di fuo Fratello gli fù eretto*. Verùm, qua craffa incuria, ignoratur, effigies ipfa fepulta fit.

Magni hujus Auctoris duo libri fervantur in Bibl. PP. Conventualium S Francifci Cremonæ, holoferico tegmento compacta hædinis paginis M. S. & illita minio, & quidem fingula paginarum quingentarum in folio magno à me infpectis, quæ funt in Veftibulo operis hifce notis rubro charactere fignatis.

Incipit prologus quarti libri Sententiarum Rev. in Christo Patris, & D D. Fratris Guillielmi de Centueriis de Cremona, Ordinis FF. Min. S. F. Profefforis Parifienfis, & Epifcopi Papienfis. Anno 1400 cum Joannes Galeatius Vicecomes Virtutum Comes Mediolani Dominus erigendi Placentinis Gymnafium publicum facultatem conceffiffet, auctoritatem Guillelmo noftro ibi Epifcopo conferendi doctorales Laureas utique dedit.

Hujus Guillelmi meminit *Cavitell. Annal. Cremon. anno* 1391., cognomine tamen Centenariæ. *Brefs. in Corona &c. lib. pr. p.* 2 *& P. Tofignanus in Chronica Ordin. Franc. pag* 319. *Poffevinus in App. Sac. Tom.* 1. *Stephanus Breventanus in tract. Terræmotus M.S. in Bibl. Ambrofiana lit. S. nu.* 128. *lib.* 6.

Lucas Vvading. de Scriptor. Ord. Min. plura de eodem fcribens, ejus obitum fecutum fuiffe Cremonæ apud Minores, & fepultum circà annum 1404.

Antonius Maria Spelta in Hist. Ticinenf. ubi de Epifcopis, & præcipuè quòd ornaverit Officium S Syri ejufdem Urbis tutelaris, & inibi Hymnum ejufdem recenfet in laudem S. Syri, aliorumque Ticinenfium Epifcoporum vitæ Sanctimonia celebrandorum. Oftendit infuper errorem Antonii Campi circà tempus ejufdem promotionis ad Epifcopatum, quem peræque notat. Idem *Vvadingus Annal. Minor. Tom.* 4. fub anno 1383. nu. 3. cujus verba pro majori eruditione meminiffe non tædeat. *Hoc anno die* 14. *Januarii affumpfit Urbanus ad Epifcopatum Placentinum in Italia, Comitatus titulo infignem, Fr. Gulielmum de Centuariis Cremon. infignem Theologum &c. Electus fuit ante biennium communibus Canonicorum Suffragiis, & precante Joanne Galeatio Vicecomite Tyranno Mediolani, fed Urbanus Pontifex alium volebat huic Ecclefiæ præficere, & Clemens Antipapa alterum infuper defignavit Epifcopum, Galeatio utrique Pontifici refiftente,*

ftente,

flente, & electi jura defendente, tandem obtinuit, ut confirmaretur. Sedit bic Guillelmus annos circiter tres, posteà translatus ad Episcopatum Ticinensem.

In Historia Ecclesiastica Placentina *Petri Mariæ de Campis lib. 3. in Regest. Privilegiorum, & literarum*, extat litera, quam exaravit Guillelmus Capitulo Cathedralis Placentiæ in sua electione ad Episcopatum.

Venerabilibus Viris Canonicis, & Capitulo Ecclesiæ Placentiæ Fratribus, & amicis charissimi Frater Guillelmus de Centueriis electus Episcopus Placentinus: Venerabiles Viri, & fratres charissimi. Ad gaudium præsentibus vestræ claritati notifico, Illustr. Principem, & Magnificum DD. Comitem Virtutum die ultima Mensis Januarii proximè præteriti, per specialem Cursorem ab Egreg. Doctore D. Anselmo Advocato Cameræ Apostolicæ ejusdem D. Anselmi literis ad hoc missum, & per easdem literas accepisse Sanctiss. DD. Urbanum, divina providentia Papam sextum, me die XIV. prædicti mensis ad Placentinam Ecclesiam promovisse: Quod ego ipse ab eodem Doctore per suum cursorem, & per suas literas mihi missas cum reverentia, & hilaritate suscepi. Super qua re Illustriss. D. Princeps gratia, & humanitate lætatus est, quod similiter vobis scribo, ut qui simul conjuncti sumus, pro eo in Domino exultemus: Rogans charitatem vestram, quatenùs pro me apud ipsum Deum velitis vestris precibus intercedere, ut omnia negotia subditorum, & mea spiritus, & hominis exterioris initiet, dirigat, & in sua pace confirmet; Me cum fiducia requirentes opportunis temporibus, si qua pro vestris bonis voluntatibus sum acturus, quas Christus semper sua clementia dirigat in agendis. Dat. Papiæ die 2. Mensis Februarii 1383.

Laudes, quas de tanto viro profert Divus Bernardinus Senensis, negligendæ non sunt, & præcipuè in Tom. 2. suorum Operum pag. 400. ad annum 1354. loquens de Concilio Fratrum Minorum Florentiæ: *Ad quod utique convenerunt multi valentes Viri, inter quos fuit Mag. Guillelmus de Cremona, qui posteà utique fuit Episcopus Papiæ, vir insignis scientiæ, & magnæ famæ.*

LXXXIV.

Ziliolus, seù Egidiolus, aliis Gelliolus de Cavitellis doctissimus J. C. ex Patriæ Decurionibus, Perusiis, & Patavii Legum Phrontistes singularia in Jure composuit, nempè

De Fideicommissis lib. 4.
De Ligitimatione Tract.
De Dato in solutum lib. 2.

In Bibliotheca Maynolda Cremonæ vidi Librum antiquum M. S., cujus hic est titulus

Notabilia singularia in Textum, & Glossam super tit. ff. soluto Matrimonio, rubricata per D. Ziliolum de Cavitellis de Cremona legum Doctorem.

Ibidem nonnulla *Confilia in jure*. Item
Confilium Collegii Paduani J.U.DD., quod fuit missum ad Civitatem Perusii, occasione quæstionis præcedentiæ ibidem tunc vertentis de facto, & fuit compositum per me Zeliolum de Cavitellis de Cremona Legum Doctorem, tunc legentem jura Civilia in dicta Civitate Paduæ ann. 1384. *de Mense Augusti*.
Confilium alterum legitur in Conf. Crimin. Ziletti ad num. 40.
Confilium alterum ab eo fubfcriptum, fcilicet Confilium feptimum Raphaelis Fulgofii, in quo agitur, an citatio fit de fubftantia in Laudo ferendo, & quid fi eft appofita claufula, quod poffit procedi parte præfente, & abfente.
Johannes Jacobus Crottus in Oratione habita in laudem Francifci de Sfondratis anno 1520. de eodem fcribit *Ægidiolus Cavitellus, nec meam, nec cujufpiam limatioris commendationem expectat, quem fuæ Repetitiones, Confulta, Tractatus propè diem typis, impreffori folertia præftantis, Collegæ noftri Joannis Baptiftæ ejus Trinepotis tradendi, miro præconio decorabunt*.
M. Hieronymus Vida in Oration. adverfus Pap.es Act.e 2. Poft hunc Gelliolum Cavitellum virum ornatifs. cujus refponfis, atque Sententiis fubfcripfit Baldus, & fe adftipulari ingenuè confeffus fuit cum honorifica tanti Viri præfatione.
Lud. Cavitell. Annal. fub anno 1419. Ægidiolus Cavitellus *Atavus meus J.C. celeberrimus, & qui publicè docuit leges Perufii, Patavii, Ferrariæ, ejufque reformatis ftatutis, quæ etiam nunc funt in ufu, & multis aliis Civitatibus Italiæ, & multa compofuit in Jure, obiit die* 20. *Martii, ejufque corpus tumulatum fuit in Sacrario Ecclefiæ Divi Bartholomæi culta per Carmelitas*.
Angelus Baronius de Urbis Cremonæ laudibus, & alii.
Antonius Riccobonus de Gymnafio Patavino de eodem mentionem non habet, quum tamen libro primo cap. 11. fub anno 1383. memoret quendam Zelium Cafalem, qui cum Francifco Carrarienfi Venetias profectus, in componendis pacis legibus inter Venetum Senatum, & Ludovicum Ungariæ Regem, dubito num hic Zilius fit nofter Ziliolus Cavitellus equivocè fumptus pro Zilio Cafali.
Alex. *Lamus in Somnio cant.* 2. *ftroph.* 9.
Floruit ex eodem Coll. Nicolaus Ægidioli filius die feptima Junii 1420. in Coll. receptus, ex fupremis Confiliariis Leonelli Eftenfis Marchionis Ferrariæ.

LXXXIV.

ALbertus Riparius ex Canonicis Ecclefiæ S. Ægidii propter ingenii, atque eruditionis elegantiam magnopere claruit. In Philofophicis verfatus, compofuit magna cum laude
De Natura Animalium Cœleftium, Terreftrium, & Aquatilium
De Natura Plantarum
Breffian. Virtu. Rav.

Zui-

LXXXIV.

ZUinus Roncadellus familia maximè Illustri natus est; Nedum suavissimis fuit moribus, sed & eruditissimis literis instructus, & præcipuè in Philosophicis, & Astronomicis clarissimus. Ex ejus operibus fuere

De Imaginum Cœlestium significatione

De Horis Planetariis.

In Musæo Francisci Bressiani extat Effigies Zuini inter alios Cremonenses Viros insigniores depicta.

In carminibus *Zavæ* commendatur Andreas Roncadellus vivens annis 1575. & suum Mæcenatem appellat.

LXXXV.

JOannes de Capellis inter suæ ætatis Viros in legibus præstanti scientia fuit. In Collegium Jurisperitorum Patriæ receptus, publicè leges docuit in Civitate Placentiæ. Anno 1385. Mediolani Provisionum (ut ajunt) Vicarius, ut notat *Carolus Hier. Cavatius in Catalogo Vic. Provis.* præmisso ipsius Voluminì inscripto. *Alleggiamento dello Stato di Milano &c.*

De eodem Umbertus Locatus de Orig. Placentiæ.

Antonius Campus lib. 3. Hist.

Petrus Martyr Campus Hist. Plac. lib. 18.

Syllabus J. C. de Coll.

LXXXV.

EDoardus Mussus ex Can. Regul. Theologus, Philosophus, ac omni religiosa virtute præditus, propriæ diligentiæ monumenta reliquit

Tractatus ad Lamentationes Hieremiæ Prophetæ

Ad Lectiones Job.

De Mentali Oratione

Bressian. in V. R.

LXXXV.

NIcolaus Zanasius, de quo scribit *Abbas Ughellus Italia Sacr. tom.* 6. Jurisprudentiæ doctrina tùm probitate vitæ, & longa in Romana Curia experientia Vir longè clarissimus, cum esset Episcopus Brixiensis, ab Urbano VI. Pont. Max. missus est Neapolim, ut à Carolo III. Rege juramentum fidelitatis pro Romana Ecclesia susciperet, quod fæliciter peregit Kalendis Maii 1381. & Regiam gratiam inivit, tùm & Beneventano Archiepiscopatu donatus est 1382., & post annos duos, defuncto Ludovico, ad hanc Neapolitanam Ecclesiam translatus est. Quinque omninò annis integra fama virtutis in ea dignitate vixit, quandoq; varia, asperaque for-

tuna exagitatus cum defuncto Carolo Rege Ladislaum filium veneratus in Ludovici Andegavensis manus incidit, qui illum à sua Ecclesia exulare compulit anno 1381 in Patriam Cremonam se recepit, in qua ex animi mærore diem suum obiit 25. Augusti 1389. sepultus in Cathedralis Sacello Corporis Christi cum his carminibus in marmore exaratis.

Quem cernis Nicolaus erat de Zanasiorum
Stirpe satus, Doctor Canonis Egregius
Justitiæ speculum, decus, & lux ampla Cremonæ
Corde humilis, patiens, officiosa salus.
Serviit Ecclesiæ Romanæ tempore longo,
Præsulibus gratus, Cardinibusque suis.
Hunc tres Pontificem dignis successibus Urbes
Promeruere suum, mirificumque Patrem
Brixia prima, sequens Beneventum, tertia regni
Et caput, & Sedes Inclyta Partenope.
Cumque vocante Deo, meritis maturus, & annis
Optaret jungi cætibus Angelicis
Annis octoginta novem, cum mille trecentis
Præteritis ex quo Virgo Deum genuit.
Augusta quina, vicena luce Sepulchro,
Deposuit corpus, regna Superna petens.

Joannes Baptista Caraffa Hist. Regn. Neapol. p 1, qui cum aliis malè Guindacium, & non Zanasium appellat
Marius Vipera in Chronologia Episcoporum, & Archiepiscoporum Beneventi.
Bernardinus Faynus in libro, cui titulus Cælum S. Brixiensis Ecclesiæ.

Floruerunt ex hac gente Anno 12564. Jacobinus J. C. Obitii Estensis Legatus apud Adrianum IV. & 1350. Emanuel J. C. Johannæ Reginæ Neapol. admodum charus.

Scriptores omnes de rebus Cremonens., & alii de eodem.

Hoc anno 1385. Johanni Galeatio Vicecomiti Cremona sui regiminis habenas tradit, ad quas contrectandas eum ipsa invitavit benignitate, ac prudentia tanti Principis unicè illecta.

LXXXVI.

PEtrus Cavalcabovius ex Vitellianæ Marchionibus summi quidem loci, inter primores eo tempore Justitiæ Ministros Florentiæ Præturam administravit.

Scipio Ammiratus Hist. Florent. ad annum 1386. *part.* 1. *tom.* 2. *lib.* 15. *pag. mihi* 779.

Perperam nominatur Prior Dominus Viaglanæ *ab Anonymo Hist.* cujus opera prodiere cum illis *Albertini Mussati in lib.* 7.

Bar-

LXXXVI.

BArtolinus Goldonus Medicus, & Philosophus perquàm egregius Grecanicæ, & Chaldeæ elocutionis gnarus interpres, multa scripta medica vulgasse dicitur, & singillatim
De Præservatione à Venenis
De Febribus, Urinis, & Vermibus
De Tumoribus mammillarum
De Doloribus, & fluxu ventris.
Bressian. in Coll. Medic. M. S. servato penès D. Franciscum ejus Filium, nec non in Opusculo *Virt. Rav. inscripto.*

LXXXVI.

AMilcar de Datis sapientia, & dignitatibus in Romana Curia perspicuus, Apostolicus Referendarius ab Urbano VI. eligitur, apprimè profuit illis durissimis schismatum temporibus.
Bressian in Hist. Ecclesiast. M. S.

Ex nobilissima gente Data à florentissima Urbe Florentiæ Nobis progenita, Heroes in literis plerique emanarunt, quos inter Leonardus Datus ex Administro Generali totius Ordinis Prædicat. à Martino V. ad purpuram auspicato, de quo adi *Abbat. Ughellum Ital. Sacr. Tom.* 3. ubi etiam Julianum Datum S. Leonis Episcopum comperies, & nonnulla hujus Familiæ Epitaphia.
Augustinus Datus ex Commentatoribus Virgilii in Æneidem, ut habetur in ejusdem Virgilii Operibus castigatis per Petrum Bembum, & Andream Navagerium. Venetiis apud Juntas 1552.
Georgius Datus, qui historias Val. Maximi hetrusco idiomate traduxit. Venetiis 1564. penès Fratres de Guerra.
Carolus Datus inter principes literatos hujus sæculi connumerandus, qui Nobilitate, virtute, & meritis offertus, æternam sui nominis famam est assecutus, quorum Operum Catalogus legendus est apud Gregor. Letum in Ital. Regnant. Tom. 1.
Eustachius Datus Vexillifer Reip. Florent. ann. 1425. recensetur præter alios à Scipione Ammirato in Hist. Florent.
Nicolaus Datus hodiæ Regiæ, ut ajunt, Cameræ Neapolitanæ meritissimus Præses, politioris literaturæ splendor, ibi anno 1693. in Typographia Johannis Francisci Paci vulgavit librum italicè prænotatum, *Frammenti Storiali del Tribunale della Real Camera di Napoli*, illumque dicavit Potentissimo Carolo II. Hispan. Regi.

LXXXVI.

PEtrus de Cremona nuncupatus ex Heremitis Divi Augustini Orator illustris celeberrimi Simonis August. à Cremona coævus, Vir simplex, & rectus non autem ex illis, de quibus

quæ-

quæritur *Anselmus* inquiens. Videmus & Clericos, & Monachos Altarium stipendiis non contentos, mercimonia exercere, intercessiones vendere, Viduarum munera captare &c.

Concionum librum exaravit, quem vidi in Bibliotheca Divi August. Cremonæ, antiquis notis conscriptum in hædinis chartis, cui initium rubeis literis est. *Istud opus compilatum fuit per F. Petrum de Cremona tunc Prædicatorem in Conv. Laudæ Ordinis FF. Heremitarum S. Augustini Tom. 1. in 4.*

P. Philippus Elssius Belga Bruxellen. in Encomiast. August. Bruxellis ex Typogr. Francisci Viviani 1654. de eodem.

Antonius Possevinus App. Sacr. Tom. 2. in Append. & ubi de Bibliotheca Cremonensi August.

LXXXVI.

MAximianus de Oscasalibus Legum, & Philosophiæ Magister publicus in Patria scientiarum lector, scripsit

De Anima Immortalitate

Commentaria in Convivium Platonis

De plurimis Philosophorum sententiis discursus

In Jure quidem

De legitima agnatorum Successione

Bressian. in V. R.

LXXXVII.

CHristophorus Stanga)
Bartholomæus de Puteo) Jurisperiti
Guielminus de Mozanica)
Joanninus de Surdis
Gratiolus de Stavolis
Nicolinus Fossa
Antoniolus de Gambinis
Thomasinus de Trepinis Cauf. Coll.

Zuchellinus de Zuchis, omnes Viri Nobiles, & Sapientes. In nomine Omnipotentis Dei, & Beatæ V. Mariæ, nec non Beatorum Himerii, & Homoboni Tutelarium Patriæ sub regimine Joannis Galeatii Vicecomitis Mediolani, & Cremonæ Imperialis Vicarii Generalis Potente Milite, legumque Doctore Arahone de Aurea Januensi condiderunt, & ex ordine disposuerunt Statuta nostræ Civitatis, impressa ex inde Brixiæ per Boninum de Boninis de Raguxia anno 1485. die 14. Novembris, & accuratiùs recusa Cremonæ per Christophorum Draconium 1588. additis quamplurimis &c. cum Indice rerum memorabilium copiosissimo &c.

Christophorus Stanga primo loco memoratus, virtute, animo, & magni-

magnificentia emicuit, ut jussus fuerit pro Joanne Galeatio Mediol. Duce legationes suscipere ad Bonifacium IX., & Benedictum XIII. Romanos Hierarchas, nec non ad Vinceslaum Imperatorem pro arduis pertractandis, è quibus reversus summa cum laude totiùs ditionis Mediolanensis Generalis Locumtenens cõstituitur.

LXXXVII.

ROlandus de Summo quanta virtutum gloria præstiterit, antiqua monumenta nobis confirmant. Legum Doctor Patriæ Collegium splendoribus auxit, ac Decurionatum. A Consiliis Joannis Galeatii Vicecomitis, eiusdemque in Urbe Senensi Ducalis Vicarius, rebus, & dictis adeò emicuit, ut dissensiones inter Galeatium, & Bertoldum de Sabaudia obortas pro Juribus Castri Serpensis, Arbiter ad eas sedandas fuerit declaratus. Anno quidem 1406. die pr. Aprilis Mediolani Provisionum (ut dicitur) Vicarius delectus fuit, *ut in Regesto Cavacii*

Bressian. in Coll. J.C. & Syllabus &c.

LXXXVIII.

GUillelmus Stradivertus in Jurisperitorum Patriæ Collegium hoc anno admittitur, Cabrini Fonduli Cremonæ Domini Consiliarius, & à Secretis, vulgavit

Consultationes legales.

In Ecclesia Divi Andreæ fuit humatus sub hac inscriptione.

Hodie mihi, cras tibi, Viator respice finem, Gulielmus Stradivertus J.C. præstantiss. sibi, suisque Hæred. Hic situs est, Obiit anno MCCCCXXXIX.

Bressian. in Coll.

In Syllabo vocatur perperam de Stradauntis.

LXXXVIII.

ÆGidius, seù Ægidiolus Riparius Licentiatus, in Jure Civili magnam nominis celebritatem in Jurisprudentia adeptus est Collegium Patriæ hoc anno ingreditur, & anno 1413. quo Sigismundus Imperator Cremonensibus publici Licæi erectionem concessit, in prima Jurisperitorum sede Magister effloruit, ut fertur, tractavit

De Scriptura privata lib. 2.

De Iniuriis, earumque remediis

De Tortura, & Testibus examinandis

Brescian. in Coll.

Syllabus J.C. de Coll., nec non Tabula Jurisperitorum M. S. penès me &c.

Joan-

LXXXIX.

JOannes Boninus, seù Zamboninus Bellottus ex Collegio Jurisperitorum clarissimus, in legibus enucleandis adeò dicitur præstitisse, ut inter optimos sui temporis Causarum Patronus habitus sit. Nil aliud porrò de eodem nunc remanet, quàm sequens Inscriptio ad Divi Dominici in Sacello B.V. Rosarii sacro.

Hoc est sepulchrum Egr. Leg. Doctoris Zambonini de Bellotis, & Hæredum suorum, qui construere fecit hanc Capellam in remedio Animæ suæ, & suorum defunctorum Ann. MCCCLXXXIX.

Ex Syllabis J. C. de Coll.

LXXXIX.

BArtholomæus Puteus J. C. inter primarios legalis disciplinæ professor ævo suo connumeratus; nam ob singularum jurisprudentiam, & rerum gerendarum peritiam in Patria plurimi factus, publico decreto electus est Sapientiorum unus, cum quibus Cremonensium leges in trutinam revocaret, & pro arbitrio mutaret, & novas, ut expedire, videretur conderet. Ita ejus, & aliorum judicio, ut innumius paulò ante, atque authoritate meliorem in formam redacta fuerunt Statuta Civitatis Cremonæ. Extant & ejus Opera

De Praxi Judiciali Centuriæ XL.

De Legitimationibus lib. 4.

De Primo, & Secundo Codice lib. 10.

De Protectione Pupillorum, & Viduarum.

Item Italicè *Tractatum de Principe Christiano.*

Hinc, & extrà Patriam in pretio habitus. Bononiæ, & Brixiæ jura dixit, nec non & à Pandulpho Malatesta Vicarius Generalis in Urbe Fani constitutus, totiusque Marchiæ Anconitanæ in Gubernatorem selectus,

De eodem *Campus in Hist. lib.* 3. *pag. mihi* 64.

Alidosius in Libro Prætor, & Jud. Bononiæ ad annum 1402. & 3.

Syllabus J. C.

LXXXIX.

LEonardus Asellius Poeticæ, & Oratoriæ studio illustris factus est, magna ingenii sui laude carminibus composuit

Jovis Transformationes, easque sacravit

Jo: Galeatio de Vicecomitibus Principi Mediolani.

Item *de Victoriis contrà Turcas.*

In Ædibus S Syri sepulchrale monumentum habuit signatum.

Leonardo Asellio Poetæ doctissimo, doctrina admirabili, & eloquentia claro. Deo vocante ex hac vita omnium mærore decessit: Anno Dom. MCCCXCVIII. *die* VIII. *Maii Hortensia Anguissola Ux. Mæstiss. P.*

Domi-

XC.

DOminicus Cremonensis ex præsigni Prędicatorum Ordine Concionator facundus, cujus cognomen haud quaquam compertum habeo, varia suæ eloquentiæ testimonia reliquit, ut auctor est *Leander Albertus lib. 4. de Vir. Illustr. Instituti Dominicani*.

XC.

BArtholomæus Maggius ea tempestate cæteris præeminebat peritia legum, & historiarum, unus ex sexdecim Buleutis Ugolini de Cavalcabobus Cremonæ Domini. Scripsit luculenter

Consultationes Legales

De Rebus Italiæ memorabilibus

Statuta Collegii J. C. Cremonæ, quibus ad hanc diem utimur.

De eodem *Syllabus J. C. Collegii*

Floruit & anno 1471. alter

Bartholomæus Maggius J. C. Coll. Decurio, & Fabricæ Ecclesiæ Majoris Præses.

XC.

AUgustinus de Nuceis è Soncino Ord. Prædicatorum S. Dominici Alumnus, Divinis, & humanis literis, optimisque moribus excultus, in Patria primus obtinuit Dominicanum Cœnobium apud Ædes S. Jacobi, sibi à Regentibus Rempublicam concessum, quorum animos aureis eloquentiæ vinculis obligaverat. Scripsit, referente *Hieronymo de Baris ex Chronico Soncini M. S.*

Conciones

Confessionale

Historiolam Patriæ: quam allegatus Baris, ut asserit, prosecutus fuit.

Ex hoc Conventu Soncini plurimi sanctitate, & literis floruerunt, ut apponam suis locis, non sunt tamen prætereundi

Ludovicus Sablius, magnus Theologus, qui fuit Cong. Prædicatorum in Insubria Generalis Vicarius circà annum 1430. ex eodem Authore, corrigendo Fliscum in Luct. Soncin. ubi eum appellat Universalem Prædicatorum FF. Generalem.

Angelus de Toziis etiam ipse Soncinas omni scientiarum genere ornatus.

XC.

ÆGidiolus Bordigallus non contemnendus in conscribendis Historiis, quibus nostra in Urbe præstitit: nam scripsit

Chronicon,

Quod allegat *Turresinus in M. S.* ubi de Ugolino Cavalcabovio loquitur.

XC.

PEtrus Pavarus Poeta, & Philosophus mira elegantia, parique ingenio peritissimus, literarum humaniorum, ut vocant, Concivibus Adolescentibus tradidit Præcepta; sunt ejus libri

De Origine Urbium Italiæ
De Arte Rhetorica
Orationum Vol. 2.
Epigrammatum lib. 3.

XC.

BArtholomæus Piscius Utriusque Juris Peritus, hoc anno in Coll. adscribitur, postmodum intimus Cabrini Fonduli à Consiliis creatur. Nos latent ejus Opera, verùm *Franciscus Zava* in Epist. nuncupatoria Orationis Jo: Baptistæ Raynoldo Mediolani Sen. Excellentiss. Præsidi appellat hunc Bartholomæum Togatorum clarissimum, & de eo

Brescian. in Coll.

XCII.

DOminicus de Dominicis Carmelita, in Insula Cretensi Episcopus, Scithiæ Theologus celeberrimus, scripsit inter alia Vitam B. Rolandi de Mediceis Heremitæ, cujus lipsana conduntur in Ædibus S. Laurentii Civit. Buxeti, aliàs ex Diæcesi Cremon.

Brescianus in Hist. Ecclesiast. M. S.

P. Daniel à Virg. Maria in suo Speculo Carmelitano Tom. 2. n. 3206. de eo multa fatur

Joseph Maria Fornarius Carmelita in suo disertissimo Volum. inscripto *Anno memorabile de Carmelitani, &c. Mediolani per Carolum Federicum Galiardum* 1688. *pag.* 380. de hoc Antistite plura exprimit, ad quem Lector confugere potes, ubi laudibus quoque elatum Cænobium Carmeliticum Cremonense reperies.

Jo: Baptista de Lezana in Annal. Beatiss. Virg. de Monte Carmelo Tom. 4. Romæ typis Jacobi Phei 1656. sub anno Christi 1394. recenset nostrum Dominicum, nec eum Episcopali dignitate effulsisse indicat, eumque celebrat laude hac præcipua. *Vir fuit doctus, & in Religione celebris anno* 1369. *Lector Biblicus pro tertio anno in Studio Tholosano ordinatur, & in Capitulo Generali Aquensi anno* 1372. *Lector Sententiarum instituitur.*

Postmodum Viennensis, Bambergensis, & Lombardiæ eligitur.

Biscaretus de hoc ipso agens, narrat eum, dum Francofurto Coloniam proficiscebatur, plurimas Sanctorum Reliquias obtinuisse, atque Cremonam detulisse; Has etiamnum in sacrario asservant Carmelitæ. Obiit 4. Augusti 1400.

Affert

Affert idem *de Lezana tom. allegato*, quendam B.Blasium Carmelitam Episcopum Cremonæ, auctoritate Philippi Mesii in Compend. Sanct. Ordinum &c.cap. 4. sed paulò post ejusdem Auctoris hallucinationem corrigit, cum nullus umquam B.Blasius sederit in Episcopatu Cremonæ.

Anno 1340. florebat inter Decuriones Patriæ Franciscus de Dominicis, ut ex Regesto &c.

Antonius Possev. in Appar. Sacr. recolit alterum Dominicum de Dominicis Episcopum primum Torcellarum, deindè Brixianum, qui plura condidit opera vivens anno 1478.

XCII.

MAtthæus Ponzonus Philologus, ac Philosophica disciplina percelebris, Vvenceslao Cæs. Augusto gratissimus fuit, qui illius virtute oblectari consuevit, evulgavit

De Subjectis Scientiarum
Commentaria super Aristotelem
De rebus naturalibus Tractatus, &
Universalia Imperatoris acta

De eodem Marian. in Comment. rerum Cremon.
Franciscus Bressianus in Via lactea Fam. Ponzonæ.

XCII.

UBertus Foliata J. C. ex celeberrimo Patriæ Collegio alterius Uberti Avi legalem virtutem emulatus, egregio calamo pandidit

De Officio Prætoris lib. 1.
De differentiis legum, & *Canonum lib.* 2.
De Fideicommisso lib. 2.
De Reprobatione Testium lib. 2.
De favoribus Pupillis præstandis lib. 1.

Ex Syllab. J.C.Coll.

XCIII.

JOhannes Stanga inter J.C.CC. suorum temporum clarissimus, die 28. Septembris 1393. in albo Jurisperitorum descriptus, ac præcipuè dilectus ab Ugolino de Cavalcabobus Cremonæ Domino, summa familiaritate cum eo vixit, publicè leges Concivibus interpretatus est.

Turresinus in M.S. Hist. de eo cecinit.

Jurisconsultos inter non ultimus Urbis,
Et sua si nosces tempora primus erat.

Brescianus in Coll. J.C.

Syllabus J.C.Coll. M.S. indubitatæ fidei penès nos.

Præter alios Stangas nobilissimos, ex eodem Coll. annis circiter 1321. floruit alter Joannes.

XCV.

GRegorius Azanellus, sivè de Azanello Petri Medici Insignis Frater inferiori loco recensendi, in Aula Johannis Galeatii Vicecomitis versatus, non modicè eruditus scripsit *Epistolas*.

Ex his unum specimen extractum ex Codice M. S. S. Bib. Ambrosianæ Sign. S. num. 263. nobis humanissimè concessit sæpissimè laudatus Muratorius, in sequenti Epist. quam libentissimè hic subnecto, tùm ob sinceram solemnitatum narratiunculam, quando Jo: Galeatii Ducali titulo fuit insignitus, tum quia Andreolo de Arisiis ex meis Majoribus directa, ut legitur.

Ad Spectabilem mihi Patrem, & Dominum Andriolum de Arisiis Illustriss. Principis Johannis Galeaz Ducis Mediolani &c. Comitis Virtutum honorabilem Cancellarium.

Ducalis solemnitatem tituli, quo nostrum Illustrissimum Principem Johannem Galeaz Majestas Cæsarea insignire dignata est scire non ambigo, Spectabilis mihi Pater, & Domine sitibundus expectas. An autèm tantam aggredi materiam debuerim perplexus multum prò, & contrà multimodè cogitavi; Hinc enim me à proposito distrahebant insulsus stylus, tenuis eloquentia, ingenium rude; inde nota dudum, & cognita humanitas tua scribendi præbet audaciam. Horum utrumq. præponderans proposui tandèm arripere calamum, & niveam papyrum cùm corrigibili tua supportatione fulcare. Sanè ex vocatis ferè totius Orbis Principibus Dominis, & Communitatibus convenerunt Mediolani, ut hunc novum Ducem Italiæ Decus festivarent, & colerent: Illustris Marchio Montisferrati, ejusq; Germanus Miles Gullielmus, Magnifici Comes Antonius de Urbino, Franciscus Miles, & Jacobus Fratres de Carraria, Illustris Ugo de Saluciis, Reverendus, & Spectabilis Episcopus Meldensis, & Seneschalcus de Dugo, Oratores Regii, & plures Notabiles Ambaxiatores, Siculi, Venetiæ quoq; Florentia, Bononia, Pisæ, Senæ, Ferraria, Perusium, Lucha, & Savona per suos honorabiles Nuntios. Cæteri verò justis intervenientibus causis accedere nequivere.

Hi omnes die Dominica summo manè futurum tùnc Ducem de Castro Portæ Jovis usq; ad S. Ambrosium præcedenti mirabili histriorum, & musicorum numero cùm amænissimis, & concordibus simphoniis commodatissimè comitantur. Erat in platea Sancti Ambrosii de versus Cittadellam excelsum, & decorum quadratum Tribunal, undiq; ligamine rotundo vallatum, coopertumq; inferiùs tàm alsas, quàm gradus redolenti scarlata. Cælum ornatum erat brocato auro rubicundo. Hic magnificus Miles Benesius *Cumsinch*. Locumtenens Cæsareus præstolabatur futurum Ducem, ut intronizaret eum. Stabant proximi lateri sinistro tribunalis per jactum lapidis strenui viri, Paulus de Sabellis Roma-

Romanus Princeps, & Ugolottus Miles dè Blancardis cum stricta acie equitum quingentorum, ut plateam illam numerosis refertam gentibus custodirent; Magnus namq; Conestabilis ægrotabat. Adventat futurus Dux, adventant & cæteri. Benesius futurum Ducem benignè recolligit, & in eminentiori collocat, apud se à sinistris loco tribuneo. Cæteri tàm Prælati, quàm Domini, & Oratores Notabiles intrà dictum Tribunal ordinatè resident. Bareria autem imperialis à dextris tenetur per Bohemum militem Benesii socium; Quartilata autèm à sinistris per Ottonem Militem dè Mandello; Ibi Ducalis Concessionis prælecto privilegio, Dux ipse futurus sacramentum præstat genuflexus in manibus Cæsarei Locumtenentis Regali nomine. Locumtenens ejus dorso Ducale mantellum imponit bavaratum Vayro, undiq; à summo per brachium, eumq; introducit, seù intronizat gemmali infula pretii ducentorum millium florenorum. Felix Lombardia, inquam felix, & iterùm felix, quæ tàm diù multis, & magnis oppressa calamitatibus optatum Ducem, & filium invenisti; hic namquè semimortua jam membra tua reformabit, & suffocatum dudum pristinum florem tuum orbi restituet.

Consident ambo Locumtenens, & novus Dux. Prælati verò multi intrà Tribunal cùm aliis positi, hymnos gloriæ altissimo sonore porrigunt. Successivè Rev. Pater Episcopus Novariensis profundissimum, & admirabilem sermonem recitat, non minimam rem Ducalium laudum. Post hæc auditis Divinis Officiis, Locumtenens, & Dux equos ascendunt, suprà quorum capita octo electi milites, totidemque Scutiferi insignem deferunt baldechinum hoc ordine. Universitas tàm Dominorum, quàm Oratorum, & aliarum diversarum gentium eos sequitur usque ad antiquam Curiam, in cujus introitus fronte dictæ Baveriæ affiguntur, Imperialis videlicet à dextris, & quartilogera à sinistris. Ibi in capite Curiæ respiciente ejus valuas, posita erat ampla, & ingens mensa, suprà quam stabat Cælum pulcherrimum Drappis contextum aureis. Medio dictæ mensæ se offerebat excellens, & mirificum Ducalis argentariæ ornamentum. Ab utrisque verò capitibus singula minoris, & inferioris argentariæ fulcimenta. Pro aliis Dominis proceribus, & legatis Dux medio mensæ consedit, & ejus dextro lateri primus L. T. Cæsareus, secundus Marchio Montis Ferrati, Tertius primus Notabilior de Venetiis, quartus de Florentia, quintus notabilior de Bononia, sextus Jacobus de Carraria. Sinistro verò lateri primus Episcopus Meldensis, secundus Comes Campaniæ, tertius Comes Antonius de Urbino, quartus Franciscus Miles de Carraria, quintus Guilielmus Miles de Monteferrato, sextus unus ex Oratoribus Siculis. Cæteri autem tàm Domini, quàm Oratores ad alias inferiores mensas à lateribus Ducalis mensæ intrà consederunt. Dum ità omnes discumberent, pincernæ ad officia sua se parant, & diversimodis ferculis mensas ornant. D. de Montegandio, & Polensii

lentii Comes ea duci porrigunt, & in mensa collocant, & quodlibet ferculum associat tibicinum ingens stridor. Pars primi ferculi fuit porculi deaurati cùm frondibus, & alia fuere innumera, & serventium multorum distincta officia, quorum omnium ordinatam seriem papyrus tota non caperet; Sumpto prandio, reliquum diei illius choreis, & tripudiis consumatur. Sequenti die Lunæ deputati ad ensiludium arma induunt, & in curia se ostentant. Die verò Martis hi ad numerum trecentorum in duas divisi partes rubeam scilicèt, & albam sub erectis suis baveriis ensiludii campum introeunt, ubi propositis victoriæ pretiis ad valorem florenorum mille, singuli vires accumulant, & ad victoriosam laudem anhelant. Factis ità ex ipsis duabus aciebus, dato signo pugnæ, irruunt omnes, & crebris ictibus arma circumstrepunt. Marchio acerrimo vectus equo campum circumvolat, nunc istum, nunc illum feriens, & plures alii. Inter cæteros Galeaz Miles de Grumello, & quidem Miles Bohemus Benefii Socius, qui per dimicantes iter sibi ensibus faciebant, mirabiliter se gesserunt. Tandem completa pugna ensiludii, pretium dictis Galeaz, & Bohemo Militibus datum est. Postera die Mercurii Jostris intenditur, quibus præ cęteris intersunt idem Galeaz de Grumello, Senescalcus de Dugo, Buciquandus, Galeaz de Porris, Balsarrinus de Pusterla, Marchio, & Germanus suus Guilielmus, Comes Polentii, Rizardus de Pepolis Miles. Nec defuit strenuus, & animosus Miles Nicolaus de Tertiis, qui indutus faciem pileo Campaneæ cum Corneta parva, sinciput occupante, miram juventutem in sene monstrabat. Hujus autem jostræ pretium formalium videlicet valoris florenorum mille Marchio idem tulit. Adest ultima festiva Dies Jovis per alios tàm milites, quàm scutiferos notabiles in quantitate magna jostris similibus intenta est. Cujus dictæ reportavere pretium Bartholomæus videlicet Frater Menghini de Bononia, & Joannes Robella unus ex scutiferis Marchionis, Bartholomæus, videlicet curserium florenorum centum, & Joannes alium ducentorum. Eodem die Dux quinq; Oratores ex Senensibus militavit. Qualiter autem unusquisque ensilusor, & pariter Jostrator se gesserint, & quot ab equo dejecerint, quique prostrati fuerint, transeo, quià tanta prolixitas fastidiret potiùs, quàm juvaret. Unum tamen non omiserim. His festivitatibus tanta virorum affuit multitudo, ut hìc esse quasi tota mundi machina cerneretur. Quod meis vidisse temporibus satis lætor. Vale utinam semper fælix, meque quæso habe continuò tuæ gratiæ recommissum. Mediolani X. Sept. MCCCLXXXXV.

XCVI.

Elisæus Fossa Ordinis Carmelitici scriptor haud ignobilis sua ætate habitus est, spiritalia sectatus digessit
De Oratione Mentali

Plera-

Pleraque Opera similia.
Bressian. Virtù Rav.
Ex hac Stirpe multi in Decurionatu fuere; nam annum adusq; 1387. inter alios Antonius Fossa adnumeratur.

XCVI.

ANtonius de Schitiis Jurisprudens, unus & ipse ex Sexdecim Ugolini de Cavalcabobus Senatoribus in Coll. J. C. adscriptus fuit de Mense Augusti 1396., ut ex Syllabo M.S. publicè leges docuit in Patria, & in illis permulta scripsit Volumina
Sepelitur in Ædibus Divi Gregorii nunc SS. Triadi sacris, ubi legitur hæc inscriptio
Sacrum spectabilis, & sapientis Legum Doctoris D. Antonii de Schitiis, & Hæredum suorum MCCCCXXXIV.

XCVI.

GRegorius de Stephanis Jurisperitorum in Collegio descriptus anno 1380., non tàm suæ Patriæ, quàm exteris consiliis profuit. Nam Mediolani die decima septima Augusti 1396. Provisionum Vicarius, ut ajunt, electus est, ut in Regesto *Caroli Hier. Cavatii*, de quo jam diximus.
Insignem inter Cremonenses fuisse hanc familiam indicat agri nostri Vicus *Domorum de Stephanis* appellatus ad sextum lapidem.
Ex Collegio J.C. prodiere pariter de hac gente
Nicolaus 1264.
Homobonus 1267.
Franciscus 1306.
Antonius 1355.
Georgius 1392.
Modò verò hujus inclytæ stirpis splendorem extinctum deplorare possumus, sed magis lugendum est, dum mente revoluimus summam quandam hactenus, & præclaram floruisse familiam, à quibus posteri adeo degenerarunt, ut omnimodè nobilitatem dedecorare, quinimò deperdere videantur. Ubi enim Togati eorum majores in Patria, tanquam omnium virtutum sydera, coruscabant, nunc ipsi doctoralia insignia in opprobrium trahunt, vitiorumque omnium, & ignorantiæ tenebras offundentes lucem summæ eorum propaginis in culinarios fumos verterunt.

XCVII.

INnocentius Mussus in Aula Romana virtutum luminibus micans, à Bonifacio IX. P. M. inter Referendarios Apostolicos adscribitur, aliisque præclaris muneribus donatur.
Bressian. Hist. Eccles. M. S.

Da-

XCVIII.

DAmianus ex Nobilissima Carrariensium familia Patavii superiori ætate potentia, ac opibus præclarissima, cum S. Patris Francisci Seraphicum amplexus fuerit inter Minores Observantes, ut ajunt, institutum, multos annos in Cænobio S. Angeli Cremonæ incorrupta religione, doctrina, ac pietate vixerit, & sanctissimè obierit, inter meos scriptores adoptandus est, ut potè Civitate Cremonensi ex jugi contubernio, & miraculorum claritate, in hac Urbe patratorum, pro meritis donandum. Scripsit, ut insinuat *Vvadingus de Scriptor. Ord. Min. lit. D.*

Egregium Tractatum contra Mulierum fucos, & vanitates

Eo pariter in loco hæc scripta *Vvadingus* reliquit. *Scriptores Patavini Scardeonius, & Portenarius Beatum appellant. Obiit Cremonæ magna opinione sanctitatis, honorificè reconditus in arca lapidea an.* 1401.

De hoc eodem agit *Arturus in Martyrologio Franciscano ad diem* 20. *Decembris*.

Oh utinam Damianus etiam contrà calamistratos, ac profligatæ prorsus verecundiæ Adolescentes muliebri, ac molli ornatu abutentes scripsisset, ut *Seneca lib.* 1. *Controvers.* eorum labes deploravit. *Ad muliebres*, inquit, *blanditias vocem extenuare, mollitie corporis certare cum fœminis, & immundissimis se excolere munditiis nostrorum Adolescentium specimen est*, quos pæclarè corrigit Isocrates ad Demonicum Regem. *Cura, ut in vestium ratione cultus, atque honestus sis, non autem immodici ornatus studiosus: honesti enim est magnificentia, lascivia autem se ornantis superfluitas, & redundantia.*

XCVIII.

PEtrus Botta sacris literis, & eloquentia summus, ex Religiosis Humiliatis ad Præposituram generalem ejus Ordinis non tantum suis meritis, quàm Joannis Galeatii Vicecomitis Primi Ducis Mediolani officiis evectus. Summoperè enim ab eodem Principe diligebatur. Triennio præfuit dignitati, & anno 1418. obiit in Ædibus S. Abundii, ut Sepulchrum cum Epitaphio

Hic jacet P. D. Petrus Botta Præpositus generalis FF. Humiliatorum, qui obdormivit in Domino VI. *Kal. Septemb. ann. Dom.* MCCCCXVIII. *ætatis suæ* LXIII.

Hæc habet *Joseph Bressianus in lib. M. S. cui tit. Virtù Ravvivata p. p.* qui allegat loquentes de eodem Fabagrossam, P. Æmilium de Augustis in Annal. ejus Relig., & Buschetum in Epitaphiis

Beltramus Burgus alter Præpositus Generalis ejusdem Ord. legitur in eodem libro sub annis 1309., qui refert eosmet Authores de eo scribentes.

PP. Humiliati Cremonæ possidebant Ædes Divæ Catharinæ, ubi nunc PP. Camaldulenses à me jure meritò semper excolendi, illas

S. Abun-

S. Abundii, ubi hodie Ven. PP. Theatini, nec non illas Divi Jacobi, ubi nunc Collegium Cleric. Reg. S. Pauli, ut *Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonæ scribens de Ecclesf. S. Abundii.*

Contigit hujus Ordinis suppressio anno 1570. Sanctiss. Pont. Pio V. sedente, ejusque primordia fuere anno 1296. B. Joannis Novocomensis opera primum instituta, & plurimum promota.

XCVIII.

BOttinus (seu Bettinus, ut alii) de Cremona, legens Physicam extraordinariè, &

Joannes de Cremona legens Auctores, & de Coll. Cremon. ac

Joannes alter de Cremona Doctor Grammaticæ, Rhetoricæ, & Philosophiæ, publicè profitebantur in Gymnasio Placentino, ut *Umbertus Locatus in libro de Origine Placentiæ Cremonæ impress.* 1564. *apud Vinc. Contium;* ubi de Universitate scientiarum, & Studio Placentino sub annis 1398 Joanne Galeatio Vicecomite Mediolani Primo Duce, Placentiæ Domino.

Antonius Campus lib. 3. Hist. Cremon.

Petrus Maria Campus Hist. Placent. lib. 18.

Joannes de Cremona secundus in Ordine procul dubio erat Joannes de Capellis superiori loco recensitus.

XCIX.

UGolinus Cavalcabovius Vir inter Italiæ Principes adnumerandus, ut optimè innuit Torresinus in Opusculo M. S sæpè allegat. cum optimè nosset suos Avos Vitellianæ Marchiones etiam Cremonam Patriam ad imperium suum adjunxisse, secutus vestigia Guillelmi, & Jacobi gentilium suorum nusquam vixit, quin ubique liberalitate, munificentia, & humanitate omnes suæ ætatis facilè anteiret; ob hoc unum omnibus tàm externis, quàm Civibus adeò charus, ut cum potestate, & dominatu omnium rerum summa dignissimus putaretur, & illius sibi unusquisque dominium expeteret, ac nostri præcipuè, qui civi suo quàm Mediolanensi parere malebant. Quare cum in suspicionem venisset evertendi status à Joanne Galeatio Mediolani Duce carceri mancipatus delituit spatio Semestri, è quo emissus mortuo Duce cum Mediolani omnia pessum irent, & Jo. Maria Ducis filius suis magis, quàm hostibus odio esset, unus electus est Ugolinus à Cremonensibus, Cremensibus, Parmensibus, Bergomensibus, Brixianis, & Laudensibus, qui totius nationis Guelphæ in Longobardia defensionem, & certamen susciperet, quod ille non aspernens maluit in Patria tutò vivere, quàm alibi dubiè moliri. Effecitque, ut in publico Consilio, prævalente suorum sectatorum copia, dominium Cremonæ sibi deferretur, id etiam percupiente Leonardo Summo, non autem Joanne, ut scribit Ca-

vitellus, factionis Maltraversæ Duce, acriter tamen reclamante Gibellina parte. Qua de causa tunc apertè agnitum est, quis favore, quis odio autem Ugolinum prosequeretur, & cum omnia tumultibus repleri viderentur, ratus Cavalcabovius nihil diferendum, nec tempus conterendum, se se in urbem intulit decem stipatoribus millibus fretus. Duo millia Monticolarum ultra quingentos ducebat Otho Parmensis è Tertiorum familia, & Petrus Rubeus. Accedebat Bartholomæus Benzonus sexcentorum Cremensium agmen ducens. Lauda quoque suos miserat Johanninus Vignatus, scilicet mille ac insuper quadringentos Viros ductore Jacobo Vignato ejusdem Fratre. Sequebantur mille supra octingentos Brixienses, quibus præerat Pandulphus Malatesta. Duo Bergomatum bellicosa millia Suardi Duces agebant. Ugolinus denique mille, ac septingentis Cremonensibus aderat munitus. Postremorum ductores erant hinc Guillelmus, inde Carolus ambo Cavalcabovii. Hi omnes factionem Guelpham referebant duplicato exercitu, cujus partem conscripserant pro invadendis Urbibus hostium. Alii reliqua quoque partim in Castris, & partim Oppidis aderant parati. Hi igitur anno 1403. nocturno tempore accedente die S. Jo: Baptistæ sacra, non verò ante diem ultimam Junii, ut insinuat Cavitellus citatus, mænia Cremonæ ingressi ea parte, quæ Forum Boarium spectat, maximo tumultu Gibellinos omnes adoriuntur, ejiciunt, domos vastant, fortunas dirripiunt, prædam sibi dividunt tanta omnium aviditate, ut & sequens dies tota in capiendo perducta sit, quam quidem perpetuò infaustam dicere possunt centum, & viginti sex nobiles Gibellini Cremonenses; totidem enim fuerunt, qui militaris furoris in prædam concessere. Illud quidem notandum Guelphos, licèt in locupletes armati sint, hostes terrore suffocarint, domos usserint, vastarint, à cæde tamen quo ad eos fieri poterat abstinuisse. Eos enim oderat Ugolinus, qui sanguinis effusione delectabantur, malens de vivis triumphare, quàm de mortuis tropheum erigere. Intereà pulsis Gibellinis eorum bonis Fisco applicatis, ac ejectis Joanne Castilionæo Prætore, & Georgio Cribello Arcis Præfecto ex universæ Civitatis arbitrio in Ecclesia Cathedrali Dominus Cremonæ, totiusq; Agri electus est.

Octo Cives inter alios Judices, & Advocatos Fiscales delegit super bonis Gibellinorum, ut eorum creditoribus satisfieret. Hi fuere

Albertinus Malabottus Guidinus Fusellus	de Porta Natali
Belingus Guiscardus Joanninus Bonettus	de Porta Pertusii
Jacobinus Stavolus Paulus Taliabos	de Porta S. Laurentii
Bernardus Zaccharias Andreas Foliata,	de Porta Ariberti,

His

His tamen interdixit, ne unquam sententiam ferrent, nisi re cum quatuor Jurisconsultis, qui essent è numero Consilii secreti, communicata. Hoc quidem Consilium secretum, ita enim appellabatur, ex sexdecim J.C.C. Cremon. in Collegium cooptatis constabat, videlicet quatuor ex qualibet Porta per Ugolinum electis. Hi autem erant

Bartholomæus Scurtarus Bonifacius Guiscardus Antonius Schicius Leonardus Gratius Prætor Castrileonis	de Porta Natali
Gasparinus Vernatius Leonardus Summus Gulielminus Mozanica Joannes Bonus Belottus Prætor Soncini	de Porta Pertusii
Bartholomæus Madius Marchisinus Stanga Joannes Stanga Mainardus Divitiolus Prætor Piceleonis	de Porta S. Laurentii
Melchior Capellus Joannes Caballus Bartholomæus Piscius Bartholomæus Soresina Prætor Viteliana	de Porta Ariberti

Condidit & tempore ejus Dominii, quod vix tertium annum attigit *Statutorum Volumen*.

Justitiæ zelator eximius jura omnibus voluit inconcusè administrari: Mihi quidem ad manus pervenit ejusdem diploma exempli sequentis.

Ugolinus de Cavalcabobus Viteliana Marchio, Cremona Dominus Generalis. Spect., & Egreg. Militi D. Comiti Francisco de Zaffonibus Potestati nostræ Civitatis Cremonæ nostro dilecto.

Spect., & Egr. dilecte noster. Copiam supplicationis nobis exhibitæ parte Bonini de Bombecariis, & D. Franciscbinæ de Bombecariis, Abbatissæ Monasterii S. Sixti nostræ Civitatis Cremonæ, vobis mittimus bis insertam, cujus attenta continentia volumus, & vobis mandamus, quatenus dictis supplicationibus in, & super contentis in supplicatione prædicta jus faciatis summariè, de plano, sine strepitu, & figura judicii, cavillationibus, & frivolis exceptionibus quibuscunq; rejectis per modum, quòd dicti Supplicantes causam non babeant cum justa querimonia ulterius ad nos recurrendi. Datum Cremonæ die ultima Februarii MCCCCIV.

Subscripta Prasius &c.

Erat quippè Monasterium S. Sixti (nunc suppressum) in Via inter Ædes Divi Antonii Abbatis, & Divi Abundii jam erectum per Sixtum Mantuanum Cremonæ Episcopum.

In Ugolini pietatis testimonium adhuc prostat Sacellum in Templo Divi Augustini B. V. dicatum, in cujus externo pariete cum insigniis familiæ leguntur.

Hanc Capellam construi, & ædificare fecit Spect.lis, & Generosus Miles D. Ugolinus de Cavalcabobus Vitelianæ Marchio ad honorem, & sub vocabulo B.V. M.current. Annis D.N.J.C. Mccclxxxxix. *die* 1. *Aprilis.*

Malo tandem fato Manerbii in Agro Brixiensi ab Eustorgio Vicecomite captus, & Mediolanum missus, dum, arrepta è carceribus fuga, Dominium Patriæ sibi rursus addicere meditabatur, à Cabrino Fondulo post internecionem Caroli Andreasij, & Cæsaris de Cavalcabobus in Castro Macasturnæ non absque ingrati animi noxa fuit interemptus.

Franciscus ille Zaffonus Mirandulanus Cremonæ Prætor, de quo suprà, & quem Antonius Campus vocat de Gasonis anno 1451. Mense Januario publicè ex jussu Caroli de Cavalcabobus obtruncatus fuit capite ob suspiciones non leves de Vicecomitibus in Urbem revocandis notatus, quod fortassè innuit aliquantulum carpens *Cæsar Contardus Genuensis in suis limitationibus in l. unicam. C. si de moment. poss. fuerit appellatum limit.* 11. *adversus Judicem nu.* 7.

Subscripserat enim ille Prætor unà cum Simone Garimberto Parmensi Maleficiorum Judice sententiæ, qua capite plecti jusserat die 23. Junii 1404. innocentissimos Cremonenses Gibellinos, scilicet Johannem Sfondratum Proavum Card. Francisci, Petrum Capuccium ex Caucciis S. Apollinaris, Antoniolum Laccam S. Nazarii, Giorginum, & Maseninum ex familia Oldoina, Bartholomæum, & Johannem de Sancto Petro, Johannem Pavarum, Marchinum Sfondratum, & Bedinum Molam.

De Ugolino Auctores innumeri, & perperam *Leander Albertus in Ital. descript.*, ubi & illum necatum insinuat à Fondulo in Castro Macasturnæ.

XCIX.

JOhanninus Bonettus, ut supra recensitus inter Judices, & Advoc. Fiscales super bonis Gibellinorum ab Ugolino Cavalcabovio constitutus, Juris apprimè peritus, & idem insignis prudentiæ vir magno habitus in pretio. Scripsit

De Privilegiis Fisci.

Aliaque Opera digessit hucusq; desiderata

Ejusdem meminit *Turresinus in Hist. M.C.*

MCCCC.

LEonardus Picenardus J.C. ex innocentia vitæ, ex juris peritia, & ex prudentia laudem promeretur, tàm candidè, & syncerè Civibus de jure respondebat, ut passim existimaretur Civitatis lumen. Mantuam se contulit, ibique velut peregrina arbor alieno solo insita, cui & terræ, & Cæli fælicitas arridet, ita uberes Jurisprudentiæ fructus edidit, ut tantæ Urbis Prætura fuerit decoratus. scripsit *Con-*

Consultationum legalium plura volumina

Avus hujus Leonardi erat alter Leonardus occisus à Guillelmo Cavalcabovio anno 1312. die 16. Maii, ut indigitat *Campus Hist. lib.* 3.

Hic vir planè clarus jurisprudentia, & Prætoria dignitate, sed clarior Sanctitate Prolis, genuit Elisabetham sacram illam Virginem omnium virtutum simulacrum, & insignæ sanctitatis speculum; Hæc cum à teneris se ipsam Virgini Deiparæ consecrasset, illiusq; servarum habitu induta, sepositaque procul omni humanitatis specie, dum assiduis jejuniis, & cilicio naturæ stimulos obtunderet, & animo inter orandum ad alta raperetur, vixit cum non mediocri sanctitatis fama, Prophetissæ Spiritu, & miraculis insignis, usque ad trigesimum octavum ætatis annum, quo tempore, ut Ecclesiastica testatur *Donesmundi* Mantuana Historia, concentu Angelico ad superos evocata, Virgineum Deo reddidit spiritum, ut de ipsa scripsit doctissimus Octavianus Picenardus Senatus Excellentiss. Mediol. Princeps in Oratione habita undecimo Kal. Martias 1613. qua die Amplis. Jud. Cremon. Coll. Sigismundus Picenardus ingressus est. Deque eadem selectissima Virgine innumeri Authores, & præcipuè, qui de rebus gestis à Religiosissimis B. V. M. Servis scribunt;

Videndus est piissimus Maraccius in Liliis Marianis cap. 4. pag. mihi 91.

Liceat etiam ad uberiorem legentium eruditionem hic addere Testamentum conditum ab eadem Virgine, cujus exemplar mihi perhumanè commodavit P. Bonaventura Zanucchius S. T. M. Ord. Servorum multiplici scientiarum genere præstans.

In Christi nomine Amen. Anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo, Indictione quintadecima, die quinto decimo Mensis Julii tempore Serenis. Principis, & DD. Federici. Divina sibi favente Clementia Romanorum Regis, & semper Augusti Mantuæ in Ecclesia S. Barnabatis, & in Capella qu. Magnifici Jacobi de Bononia penès Altare majus dictæ Ecclesiæ in Contrata Unicorni, præsentibus Magistro Andrea fil qu. M. Jacobi de Mediopane de Cremona Cive, & habitat. Mantuæ in contrata Cigni teste noto, & idoneo, qui manu propria corporaliter tactis scripturis, delato sibi juramento per me Notar. infrascriptum dixit, asseruit, affirmavit, ac ad Sancta Dei Evangelia juravit, se benè cognoscere infrascriptos ejus contestes, & infrascr. D Testatricem, ac de ipsis omnibus, & singulis plenam notitiam habere, & veram cognitionem &c. Joanne Paulo filio M. Joannis Mantuani textore pannorum lanæ Cive, & habitatore Mantuæ in contrata Bovis, Joanne Francisco fil. qu. Thomæi à Tobaliis Cive, & habitatore Mantuæ in suprascripta contrata Bovis, Michaele fil. qu. M. Jacobi à Coradis Cive, & habitatore Mantuæ in contrata Cigni M. Antonio Sartore della Justina fil. qu Joannini Cive, & babit. Mantuæ in contrata Bovis, Illario fil. qu. Jacobi de Illariis Cive, & babit. Mantuæ in contrata Bovis suprascr., omnibus & singulis Civibus, & habitatoribus Mantuæ, ac

ac subeuntibus onera, & factiones cum Communi Mantuæ, Testibus ad hæc vocatis specialiter, & rogatis per infrascriptam D. Testatricem.

Ibique Nob., & Pudica Soror Elisabeth Ordinis Servorum D. Sanctæ Mariæ fil. qu. Spectabilis Viri Leonardi de Pucenardis de Cremona Civis, & habitatrix Mantuæ in contrata Cigni, per Dei gratiam sana mente, corpore, & intellectu, & timens humana natura omninò fragilis, & caduca, & nolens intestata decedere, ne inter ejus posteros lis aliqua oriatur, suorum bonorum dispositionem per præsens nuncupativum Testamentum sine scriptis in hunc modum, & formam facere procuravit, in primis namq; Animam suam Omnipotenti Deo ejusque Gloriosiss. Matri Mariæ Virgini, totique Cælesti Curiæ triumphanti piè, & devotè comendavit, corpus verò suum, seù Cadaver, cum anima ab ejus corpore fuerit separata, jussit, voluit, & mandavit collocari, & sepeliri debere in Ecclesia Servorum D. Sanctæ Mariæ de Mantua in Sepulchro ipsius D. Testatricis Patris, quod debet fieri in Capella subtus Campanile dictæ Ecclesiæ sub vocabulo S. Bernardini, vel alibi in dicta ejus Ecclesia pro ut infrascriptis ejus Testatricis Commissariis videbitur, & placuerit, Item legavit Testatrix amedicta Jurelegati Ven. Ordini Congregationis Fratrum Observantiæ D. S. Mariæ habitatorum in Conventu S. Barnabæ de Mantua, ducatos trecentos aliàs sibi D. Testatrici relictos per dictum qu. D. ejus Patrem pro dotibus ipsius D. sibi dandos, & solvendos per infrascriptum ejus hæredem infra terminum trium annorum incohandorum à die obitus ipsius D. Testatricis, qui ducati trecenti expendi debeant in una possessione, quæ possessio nunquam possit vendi, nec suppignorari aliquo modo, cum hoc, quòd Ordo Fratrum prædictorum teneatur, & obligatus sit celebrari facere post mortem ipsius Testatricis duo anniversaria singulo anno, unum videlicet pro animabus Parentum ipsius D. Testatricis, & alterum pro anima ejusdem D. Item teneatur, & obligatus sit Ordo prædictus celebrari facere Missas S. Gregorii, & Missas B. Mariæ Vig., & totum Officium Mortuorum in dicta Ecclesia pro Anima ipsius D. Testatricis incontinenti post ejus obitum, & de dictis Missis S. Gregorii, & B. M. V., & Officio Mortuorum dictus Ordo celebrari facere teneatur semel tamen post ejus obitum. Item legavit, & reliquit D. Testatrix prædicta pro anima ipsius præfato Ordini Breviarium unum aliàs sibi emptum ex parte Jocalium ipsius D., & casu, quo D. Ursina ejus Testatricis Soror, & Uxor Nob. Viri Bartholomæi de Gorno vellet dictum Breviarium pro ea solvendo tamen pretium ipsius Breviarii, tunc jussit, voluit, & mandavit ipsa Testatrix dictum Breviarium æstimari debere, & pretium ejusdem expendi debere in una planeta danda dicto Ordini pro Missis celebrandis, in omnibus autem suis bonis mobilibus, & immobilibus, & actionibus quibuscunque præsentibus, & futuris, ubicunque sint, & esse reperiantur, & tàm in legitima, paternaque, maternaque suum sibi hæredem universalem instituit, & esse voluit Stephanum ejus D. Testatricis Fratrem, & filium qu. Leonardi de Picenardis Civem, & habitatorem Mantuæ in contrata Leonis vermilii, cum hoc, quòd si dictus Stephanus nollet, & seù recusaret dare, & exbursare

bursare dicto Ordini dictos ducatos trecentos infra dictum terminum pro dicta possessione emenda, tunc, & eo casu præfata D. Testatrix suum sibi hæredem universalem substituit, & esse voluit Ordinem antescriptum loco dicti Stephani in hæreditate prędicta, suos autem fideicommissarios, & executores omnium prœmissorum, jussit & esse voluit, ac ordinavit D. Testatrix supradicta Ven. D. D. Vicarium Generalem Congregationis dicti Ordinis, & D. Priorem supradicti Conventus Observantię, qui tunc pro tempore erunt, nec non suprascriptum Bartholomæum de Gorno, & D. Ursinam ejus Uxorem, & Sororem ipsius D. Testatricis, et hoc suum ultimum Testamentum, et hanc suam ultimam voluntatem esse voluit, jussit, et mandavit Testatrix antedicta, quod, et quam valere voluit jure testamenti valere voluit, jussit, et mandavit Testatrix prædicta Jure Codicillorum, et donationis causa mortis, et omni meliori modo, via, jure, forma, et causa, quibus magis, & melius de jure valere potest, et tenere, cassans, irritans, et annullans omne aliud Testamentum, et omnem aliam ultimam voluntatem per eam hactenus conditum, et conditam, ac jubens, et mandans hoc suum ultimum Testamentum, et hanc suam ultimam voluntatem cęteris aliis prævalere. Ego Joannes Petrus fil. qu. Egr. Viri Ser Antonii de Signorettis Civis Mantuæ pub'icus Imp. auctoritate Notarius suprascr. omnibus, et singulis præsens fui, et rogatus scribere scripsi.

MCCCC.

MElchior de loco Plebis Trium Literarum Joannis Tenitor. Cremon. vulgò *Pieve Terzagno*, valdè doctus, Vir in Jure Canonico, & Civili, qui degit Perusii, ut eruitur ex Consilio celeberrimi J. U. D. Marci Angelelli Perusini, quod inseritur in Consil. matrimon. *Collectis per Joannem Baptistam Zilettum Vol. 1, cons.* 5. ad quod remitto Lectorem, ubi satis lepidum comperiet eventum, cum mihi sufficiat dicere, Melchiorem Virùm fuisse valdè doctum, ut memoratur ab eodem Scriptore.

MCCCC.

ALexander Stradivarius in absolvendis carminibus plurimùm præstitit, Græco, Hebræo, ac Persico idiomate præditus satis eruditè, & eleganter vulgavit

Carmina varia lib. 3.

De antiquitate Regum Longobardorum, & alia, quæ innuit Bressianus in V. R.

MCCCC.

PEtrus de Sexto Ecclesiæ S. Silvestri Cremonæ Rector, non tàm pietatis, quàm ameniorum literarum studiosus prodiit

Epistolas plures, quæ unà cum responsis ad eundem leguntur in sæpè laudatis M. S. Bibliothecæ Ambrosianæ, ut nobis humanissimis pariter suis Epistolis confirmat Lazarus Augustinus Cotta.

Am-

MCCCC.

AMbrosius Boccolus
Raphael de Raymundis Legum Doctores, & publici Interpretes in Gymnasio Placentino, unà cum
Antonio Retta Physicæ Magistro
Recensentur *ab Antonio Campo in Hist. Cremon. lib. 3. ad hunc annum.*

III.

FRanciscus Regatius (non Aregatius ut alii,) Jacobo, & *Apollonia de Oculo auri* non obscuris parentibus ortus, fortunæ dotes animi virtutibus excedens, magnus in Minorum Ordine emersit. Græcæ siquidem, & Hebraicæ linguæ, humanique pariter, & Divini Juris peritus, idemque Concionator insignis, Philippo Mariæ Vicecomiti Mediolanensium Duci acceptissimus, ex Custode Provinciæ Bononiensis, atque Parmensis, Bergomi Episcopus creatus est, Bonifacio IX. sedente 16. Kal. Januarii 1403., ut constat ex Actibus Concistorialibus, licèt noster Cavitellus ad eam dignitatem assumptum contendat anno 1415. Ad Constanciense Concilium profectus, contrà Hæreticos acerrimè disputavit, & elegantissimas habuit orationes, quibus maximam inivit gratiam Sigismundi Rom. Imperatoris. Idemque illi fæliciter evenit apud duos, & triginta S. R. E. Cardinales, Patriarchas quatuor, septem & quadraginta Archiepiscopos, ac Episcopos centum sexaginta, qui cum aliis Viris Summatibus ibi intererant. Compari pietate singularem excernens doctrinam, peculiari devotione prosequebatur B. V. M. cui dedicavit Ædiculam in Monte aureo, ubi Deipara ipsa mirabiliter apparuit, vernantibus circundata rosis pridiè nonas Januarii 1417. & Monialium Cænobium extructum est. In ejusdem quoque Deiparæ honorem Bergomense Templum Minorum de Observantia, precibus S. Bernardini Senensis, nuncupavit titulo S. Mariæ Gratiarum, solemniterq; consecravit anno 1427. sui verò Instituti Monasterio adiecit Ecclesiam Parochialem S. Euphemiæ. Cum autem Bergomensibus optimè præfuisset quatuor, & triginta annos, obiit 1437. Idibus Augusti, non verò anno 1417., *ut Leander Albertus* in descriptione Italiæ, nec anno 1427. ut *Vvadingus de Script. Ord. Min.* Cum frequentibus amantissimi populi lacrymis sepultus est ad S. Franciscum ejus Urbis. Scripserat

Theologica
Orationes Varias
Conciones super Evangelia
Homilias Dominicales totius anni,

Et alia quamplurima, quæ omnes ambire, paucos autem iisdem frui notat *Vvillot in Athenis Franciscanis*; Præter memoratos perhonorificam mentionem faciunt ejusdem

Jacob.

Jacob. Philip. Bergom. in Supplemento.
Campus in Hist. Cremon.
Blasius Rubeus in Tabula dyptica Ep. Cremon. ubi de Constantio Fondulo
Jodocus Hondius in descript. Italiæ
M. Guacius in Chronico primæ edit. Venetæ pag. 300.
Antonius Possevinus in App. Sacr. Tom. 1.
Stephanus Breventanus in Tract. Terræmotus M S. in Bibl. Ambros. lit. S. num. 128. *lib.* 6. *Lectorem in Ticinensi Universitate fuisse scribit.*
Lucas Vvadingus citatus Tom V. annal, & in Bibl. Scriptorum Seraphicæ Relig., ubi tamen perperam unicum Franciscum Regatium in duos Bergomenses Episcopos cruentè dissecat, & sepelit, unum ut diximus 1427. alterum 1475 confundendo etiam cognomina.
Abbas Ughellus Tom 4. Ital. Sacr. ubi de Epis. Bergom. nu. 54. *de Agregatiis cognominat*
Jul. Cæsar de Solis in Poematio de Cremonæ laudib.
Tosignanus in Chronico Ord. Franc. pag. mihi 316.
Aroldus in Epitom. Annal Vvadinghi
Bressian. in Corona, & in Ros. & Viol.
P. Calvus in Ephemerid. Bergom. lib. 1.

Floruit alter eodem fermè tempore Franciscus de Regatiis Politianus, ut notat *Ughellus in Episc. Aretinis Tom.* 1. *Ital. Sacr.*

IV.

CArolus Cavalcabovius Aloysii F, Octaviani Nepos, & Guillelmi Cremonæ Domini Pronepos Marchio Vitellianæ Joannis Vineati Laudæ Principis Gener, ut innuit, *Defendens Landius in dis.* 10. qui Patruum Ugolinum in Cremonensium Imperio firmaturus, Dux lectæ Guelphorum manus Patriam egregiè propugnavit ab insultibus Astorgii, vel (ut alii scribunt) Hectoris Vicecomitis, asseclarumq; Gibellinorum, sed Ugolino, dum Guelphis Brixiensibus suppetias ferret, hostium insidiis capto, ad Avitum evehitur dominium, in quo & prudentis Principis nomen assecutus est. Sed tantùm sesquiannum dominatus est quandòquidem à Cabrino Fondulo, quem multis affectum beneficiis, & arce Macasturnæ donatum familiariter adhibebat in pacis, & belli consiliis perfido convivio exceptus in arce prædicta, nec quicquam de insidiis veritus die 24. Julii 1406. immaniter confossus est, & unà cum Andreasio J. C. de quo erit sermo, & aliis de Agnatione, ut retulit ad eum annum Cavitellus noster. Non Martem modò, sed & Phæbum coluit, militaribus exercitiis literaria conjungens maximè Poetica inter ea sunt.

Carmina Italica ad Bartholomæam Matulianam Poetriam Bononiensem.

Membranis commiſſa leguntur in veterum Rhythmorum Vernaculorum Codice quartæ formæ pag. 87. qui fragmentario Poetico inſcriptus, & Joanni II. Bentivolo Bononienſium Principi à Rhapſodo nuncupatus pervenit ad manus eruditiſs. Laur. Legati ex Muſæo Ovidii Montalbani; ut ipſe refert pariter in fragmentariis ſui Lycæi Herculis, quo ex loco huc ad verbum adducere non piget ejuſmodi Poematium, tum ne aliquando pereat Concivis Reguli monumentum, cum ut conſtet inter primos Italiæ Poetas Auctores Cremonenſes non deſiderari, Tuſciſque Camænis, vel in ipſarum infantia inſignes in Patria noſtra non defuiſſe cultores. Ut ſequitur ergo concepti Caroli Verſiculi hunc titulum præſeferunt.

Illuſtriſſimi Principis, ac Magnifici D. D. Caroli Cavalcabovis Cremonæ Marchionis Cantilena elegantiſſima ad Excelſam, & Magnificam DD. Bartolomæam de Matugliano.

IO ti priego per quel vivo Sole,
Che fà ſplendore alli Cieli, à la Terra,
Che tu te pieghi alle vere parole;
Le lagrime, e l' dolor, che l' cuor mi ſerra,
E ſe per ben ſervir grazia s' acquiſta
Deh' trai l'anima mia di tanta guerra.
Non eſſer cruda più, che n' hai la viſta,
Perciò che di pietà dipinta ſei
Vaga, leggiadra, benigna, & honeſta
Io te priego per que vivi Dei
Luna, Sole, Pianeti, & Elementi,
Che non mi facci più cridar omei.
Pregoti, che leggendo i meſti accenti,
Habbi pietà del mio penoſo ſtato,
E porgi fine à miei gravi tormenti.
Pregoti per l'Arcier Nume bendato,
Che contento nel foco mi fà ſtare,
Che di farmi languire haggi peccato.
Pregoti per le lagrime sì amare
Se mai in Donna ſi trovò mercè,
Che l' cuor di ſaſſo deggi temperare.
Perochè Amante mai con maggior fè
Non ſervì Donna, non ſervirà mai,
Più ch' io t' hò fatto, e t' amo più di me.
Io te priego Donna, ſe già mai
Ti porſe il mio ſervire alcun piacere,
Che la tua pace ſcacci ogni miei guai.
Io te priego ſol per ben volere
Se ad amor volſe Donna alcun ſoggetto
Ch' un poco gl' occhi tuoi laſſi vedere.
Io te priego, ſenza mai difetto

Tro-

Trovarsi in me per darmi questa doglia,
Che me lo manifesti con tuo detto.
O mia speme in cui tende ogni mia voglia,
Ti prego humil ben mille volte, e mille,
Che di ascoltarmi un poco non ti doglia.
Io ti priego per quelle faville,
Che trasse Dido di cotanta pena,
Che le tempeste mie rendi tranquille.
Io te priego, per la Greca Elena,
La qual passò d'ogni bellezza il segno,
Che tu ti volgi à me dolce Sirena.
Io te priego, benche non sia degno,
Pur di veder l'aspetto tuo gentile,
Che l' mio parlare non ti venga à sdegno:
Pregoti per quel guardo Signorile,
Che me ritrasse all'ombra del bel volto,
Che mi soccorri col tuo vago stile.
Io te priego poi, che l' cuor m' hai tolto,
Che tu dispieghi il bel parlar sovave,
Che mi legò, libero essendo, e sciolto.
E se il mio dir Madonna ti par grave,
Volgi il pensiero alla mia pena amara,
Di cui più cruda altro Amator non have.
Così io ti prego, se mai ti fù cara
Cosa del mondo, che per lo tuo amore
Facci risposta gratiosa, e chiara.
Tu sei la Dea ch'adoro, & il mio cuore
Porta scolpita d'or la tua figura,
E l' tuo bel nome mai per me non muore:
Che quanto il giorno, e poi la notte dura,
Te sempre invoco, e pur plorar mi lice,
Che tu del mio languire hai poco cura.
O delle pene mie sola radice,
Ma sole, e più del Sol bella t'adoro,
Dea, che sola mi puoi render felice.
Sappia ciascun, che tu sei mio tesoro,
Lume celeste al mio terreno ingegno,
Beltà divina, per cui m' innamoro.
Onde io ti prego, che non m' habbi à sdegno,
Mà, ch' à me gl'occhi tuoi placidi giri
Con quel piacer, che vince ogni disdegno.
Se à te sola cagion de miei martiri
Consacrai, perche Amore il sen si scalde
La lingua, il cuor, le lagrime, i sospiri
O luci tante, ò fiamme ardenti, e calde,
Ch' ascondon que begli occhi, ove dimora

Amor con le tue gioje intere, e salde.
Non sò se verrà mai quel tempo, e l'hora,
Ch'à faccia à faccia io ti discopra il cuore,
E ti racconti ogni mia angoscia ancora,
Però, ch'io vivo solo al mio dolore,
E non sò con chi pianger le mie pene,
Per non parlare, ò dir contro il tuo honore.
Con più vò inanzi, il cuor mancando viene,
Però prima che morte m'habbia vinto,
Porgi la pace al dolor, che mi tiene,
Mostrami il viso di pietà dipinto,
E di gradir gl'ardori miei t'invoglia,
Se non fia segno, che mi brami estinto.
Le dolci rime tue scemin la doglia,
Ch'è per precipitarmi à Regni bui,
E pietà di chi t'ama in te s'accoglia.
Ch'io sempre benedir potrò colui,
Che ti formò cotanto Signorile,
Per dar tormento, e tu sai bene à cui.
E dirò con che industria Amor gentile
Fabbricò la persona tanto adorna,
Che di bellezza passa il sommo stile.
Perche è divin quel bel, che m'innamora,
Come alito di Ciel grato è l'odore,
Che la tua bocca spira ad hora ad hora;
Quegl'occhi vaghi mostran lo splendore
Del Sol, quando più splende in due partito,
Anzi due Soli son del Ciel d'Amore.
In quel bel petto un mar di latte addito,
Che i scogli suoi di vivi gigli infiora,
In cui Venere il seggio hà più gradito.
Amor con quanta brama aspetto ogn'hora,
Il dolce tempo, ch'alquanto conforte
La mente afflitta, ch'in pena dimora.
Tal hor leggiera mi saria la morte,
Sentendo che d'Amor sì grave è il peso,
Che non credo altra sia più dura sorte.
Perche io non muoja, sol mi tien sospeso
Lo sperar che tù deggia consolare
Il mio misero cuor, ch'è tanto offeso.
Onde à te viene, e sol ti vol pregare
La Rima con sospir, fatta, incessanti,
Che l'Servo tuo non vogli abbandonare,
Più grave pena non sentir gli Amanti
Di quella, che l'mio cuor sempre flagella,
Che ogni diletto mio rivolto hà in pianti.

Mà

Mà la mia lingua homai più non favella,
Perche lo spirto suo manca tra via,
Ch' à pena esprimer puote: Io moro ò Bella.

Quin & non ingratum futurum censeo, si respondentis Bartholomeæ Carmina adiunxero, cum ad Caroli nostri laudes faciant, & fortè non alibi legantur, quàm in memorato *Fragmentario Poetico pag.* 179. Excelsæ, ac Magnificæ Dominæ D. Bartholomeæ de Matugliano Cantilena elegantissima ad Illustriss. Principem, ac Magnificum DD. Carolum Cavalcabovem Cremonæ Marchionem.

INclito, generoso, e chiaro Duce
CARLO CAVALCHABUE, vero Marchese
Di Viadana, in cui gran fama luce,
Magnanimo, benigno, alto, e cortese,
Di Cremona degnissimo Signore,
Antico honor del Lombardo Paese,
Bartolomea con riverente cuore
A te si raccomanda, à te salute
Manda, qual si conviene al tuo valore.
Io hò nelle mie man le carte havute,
Piene delle gran lodi, che mi dai,
Degne, più che di me, di tua virtute.
Come tu sei usato, mandat' hai,
Vidile riverente, e con effetto
Di tutto il cuor quelle considerai.
Hor volesse l' Altissimo, e perfetto
D'ogni cosa fattor, ch' io fussi tale,
Quale il desio al tuo merto hà concetto.
Ma pur quanto l' poter mio picciol vale
Commenderò le tue virtuti ornate
Non simile al tuo stil c' hà si grand' Ale;
Ch' io non potrei volar se non m' aitate
Alto, quanto conviensi, ò dolce Orfeo,
O gran Clio, tu che dai rime pregiate.
Ergi l' ingegno mio tu sacro Deo
Apollo per quel don, che ricevesti
Ne biondi crini al gran fiume Peneo.
La mente mia tanto à poggiar s' appresti,
Che l' alte tue virtù, Carlo dir possa,
Come le basse in me tu descrivesti.
Il tuo genio gentil ti diede mossa
Sol per l' instinto natural, che viene
Da l' antiqu' alma, e gran virtù commossa.
Perche nel suo stil sempre ritiene
Di se gioconda, e gloriosa fama
E virtù sola in gentil sen conviene.

L'ani-

L'animo pellegrin sempre à se chiama
Le cose grandi in virtù luminose,
In cui l'eterno honor tien verde rama.
In te, Signor Magnanimo, tal cose
Veggonsi ogn' hor, massime quando honori
Quelle, che son per fama gloriose.
E benche di quel numero io sia fuori
Pur mi piace hora assai, che così creda,
Che l' tuo suon d'un gran frutto sian già i fiori.
Mà, tu Signor, d'antiqua virtù reda
Sia da me ringratiato quanto merta
La tua bontà, che sempre in meglio rieda.
Ch' l' tuo suon valoroso mi fà certa
D' esser assai più, ch' io non mi credea
Nelle cose di fama ornata, e sperta.
Ne fuor d'onesto Amor mai Citerea
Non punse l' cuor co l' vago stral de l'oro,
Ma Diana tenuta hò per mia Dea.
Le sublimi virtù di questa adoro
E nelle tele mie, non come Aragne
Le figuro sovente, e le coloro.
Godo esprimendo ancor l'opere magne
Di Lucrezia famosa, il cui morire
E vita, à chi di tal morte non piagne.
Piacemi assai leggendo ancor d' udire
Di Virginio, ch' uccise la figluola,
E di Pescennio il giusto, e casto ardire.
L'animo sempre à questa virtù sola
Tien al fren del desio la casta mano,
E l' fragil seno à le cadute invola.
M' è grato udir, che Ponzio Anfidiano
Svenò la figlia impura, e l' pedagogo,
Come fecero Attilio, e Serviliano.
Marco Claudio Marcel vedo ch' al giogo
Pose Scantinio, e vedo quel Tribuno
Contro Marco Letorio; onde io mi sfogo:
D'annoverar gli esempi ad' uno ad' uno
Veggio Sempronio nell' Olimpo monte
Punir gli errori è 'nsanguinar ciascuno.
Veggio l'allegra Gallogreca in fronte
La testa in man tener di quel, che n' lei
Mise le man corrotte, ardite, e pronte.
Quanto piacer ne versi han gli occhi miei,
D'Ippone, che nel Mar gettossi à vaccio,
Quando fù presa da nemici rei.
E quelle, che sentir l'ultimo giaccio,

Quando

Quando Mario nel Tempio le rinchiuse,
Che le fe chiare il volontario laccio.
Questi son miei diletti, e le mie Muse,
E n' lor mi specchio, e godo al paragone,
Dove le infami Donne vien confuse.
L'Amazone Oritbia mi si propone,
E Nicostrata poi detta Carmente,
Che nel lazio le lettere dispone.
L'Alta Pentesilea sempre è presente
A gli occhi miei, e l' cuor pensando brilla
L'opre fatte da lei gloriosamente.
De Volsci ancor la Regina Camilla
Veggio, che per Italia tanto fè,
Che di sua fama il lume ancor sfavilla.
Mi sovien poscia di Penelopè
Stata gran tempo in aspettar Ulisse,
Che mille volte sua tela disfè.
Specchiomi in quella, che se tanto misse
In periglio à passar la gran fiumana
Tiberina, e il secreto à suoi ridisse.
Scorgo Cornelia poi l'alta Romana
Vergine gloriosa in opre tali,
Ch'empiono di stupor la mente humana.
E Claudia delle Vergini Vestali
Leggo, nel cuor gustando gran letizia,
E Marzia di Maron fra l'altre eguali.
Trovo di Fulvio la saggia Sulpizia
Piena d'ogni valore, e cortesia,
Ch'ogn' hora alla Virtude il cuor m'inizia.
E sempre à lagrimar gli occhi m'invia
Di Geron Sicilian la cara figlia,
Ch'in se l'altrui mortal colpo desia.
O come l'Alma alla virtù s'appiglia,
Quando di Sofonisba gran Reina
Penso l'opere egregie à meraviglia.
Per le strade d'honor sol m'incamina
Isicratea, Sempronia, e Giulia ancora.
Il cui morir fù de Roman ruina.
E Porzia di Caton, cui fama honora
Cornificia di versi alta testrice,
Che me di Poesia tanto innamora.
Costanza de Romani Imperatrice
Di Sicilia Regina, e poi Gioanna,
Che dell'altre Regine fù Fenice.
Così perche atti rei l'udir m'affanna
Non cerco come già rapisce Giove

Gani-

Ganimede, la cui opra si danna.
Ne cerco ancor come rapisce altrove
L'incauta Europa, Toro divenendo,
Ne come per Alcmena Amor lo muove.
Del suo Anfitrion forma prendendo,
Ne come Febo con dorati crini
Dietro alla bella Dafne andò correndo.
E non curo sentir come i divini
Sembianti suoi costui già trasformasse
Diventando Pastor, che vile inchini
In Silvio Admeto, over come cangiasse
Giove sua forma in un candido Cigno,
Perche di Leda l'honestà macchiasse.
Ne mi piace d'udir, che nel benigno
Viso già di Diana egli si vo'se
Per Calisto ingannar, Proco maligno.
Ne come l'alto dio de l'arme accolse
Ardore indegno amando Citerea,
Con cui Vulcano in adulterio il colse.
E fuggo udir, che questa vana Dea
Fatta Amante di Adon pianse sua morte,
Perche per lui d'impuro foco ardea.
Mi dispiace d'udir ch'Ercole il forte
Fattosi prigionier d'un'aurea chioma
Di trattar vil canocchia armi la sorte.
Quelli, cui chiaro tutto il mondo noma,
Perche Anteo vinse, & il trifauce Cane
Trasse d'Inferno, e l' Cielo hebbe per soma,
Mi vergogno in ridir, che per le insane
Furie d'Amore in veste feminile
Tutte tradì le sue virtù sovrane.
Non consento in huom magno atto servile,
Indegno è di venir da Illustre vena
Chi da principio buon divien poi vile.
Io porto nella mente amara pena
Quando per Ariadna Teseo sento
Piangere, e l' Trojan Paris per Elèna
E quand' io leggo con riguardo attento
Della furia di Fedra scelerata,
Onde il publico Ippolito fù spento.
La mente con horror tal cosa guata,
E di freddo sudor gelide stille
Esigge un' azzion così spietata.
Ahi quanto mi dispiace, che di Achille
Ardesse già Briseide, e ch'una Dido
Provasse per Enea mortal faville.

E di

E di Leandro, che nel mar d' Abido
Nuotando al Porto del bel sen d' un Ero
L'alma esalò nell'elemento infido.
Dove è l'error, non è diletto intero,
Quindi mi spiace Filli, che i suoi pianti
Sparse per Demofonte à lei severo.
Di che gloria à Medea furon gl' incanti?
Quanto fur lagrimevoli, e funeste
L'arti, ch'ella, e Giason resero amanti?
La misera Ermion piangendo Oreste,
Quante volte chiamò la morte alpestra
Per non menar con Pirro hore moleste.
Mà più di questa io biasmo Clitemnestra,
Che per Egisto hebbe l' Consorte ucciso;
Come l'empie Sorelle d' Ipermenestra.
La follìa mi sovien poi di Narciso,
E deploro que due, ch' al Gelso Moro
Lasciar il suolo del lor sangue intriso.
Però non seguirò già di costoro
Gli essempli, mà di quei dov' hebbon pace
L'alte virtù ne grandi affetti loro.
Così voi, Signor mio, cui l' honor piace,
Sete da commendar fra più famosi,
De quai tromba di fama non mai tace;
Voi l'alte imprese, e i fatti gloriosi
Della vostra progenie Illustre, antica
Rendete ogn' hor più chiare e luminosi.
Onde il grido commune avien che dica
Esser voi pien d'ogni magnificenza,
E ch' ogni errore, e infamia v' è nemica;
Io sento assomigliarvi all'Eccellenza,
E valore, & ardir del gran Camillo
Che tanto oprò per Roma in ogni urgenza;
Che la sua etade un Romolo scoprillo,
Com' io pur scorgo voi, la di cui mano.
Tolse Cremona al Vipereo Vessillo.
Onde il Popolo herculeo, che sovrano
Vi bramò, gode un secolo beato
Sotto l' Imperio vostro più che humano.
Et è voce di voi, che sete ornato
Di cortesìa più, ch' l' magno Alessandro
Che per largo donar fù sì lodato.
Ne l' Mare Egèo, ne quel dove Leandro
Perì, termine son di quel, ch' io parlo
Se vincete in Chiarezza il prisco Evandro.
E bene il nome vi convien di Carlo

Se fido in ciò, che Santa Chiesa crede,
Come il gran Carlo ardette in seguitarlo
Ne la Suora di Ceo, che tutto vede,
Sà tacer ch' emulate un Seipione
E un' Attilio, che franco è in dar sua fede.
Vi celebra astinente, qual Catone,
Pietoso più, che non fù mai Marcello,
Casto più ch' African, sendo garzone.
Saggio nel guerreggiar, come un Metello
Severo, ardito, e à Sudditi cortese
E come un' Assalon leggiadro, e bello
Facondo, quanto un Tullio à le difese,
Constante quanto un Muzio in ver Porsenna,
Quando al gran foco la sua man distese
Ne più dolce di voi cantò Sirenna,
Perche de l' Arti Ascree sete la norma,
Come lo stil de vostri carmi accenna
La vostra nobiltà ben si conforma
A gran desio di Cesar nel pensiero
D' innalzar la sua fama, e seguir l'orma.
Onde segnar della virtù il sentiero
Gli heroi più rinomati per valore
Come dee fare ogni buon Cavaliero.
Così v' ammira ogn' un, dritto Signore
Specchio d' ogni virtù, che dir si puote
In huomo nato à gran desìo d' honore.
E tutte le vostre opre son ben note,
Che per la vita altrui servon di metro,
E alle tre gran virtù stanno devote.
Ne quì vi state con le mani à retro,
Mà nelle quattro trapassando spesso,
Fate ogni vizio star di molto indietro.
Mà poiche al fine del mio dir m' appresso;
E tù pur nato sei di mortal gente
Soffrirai, che nel petto ti sia messo
Questo ricordo: ch' ancor può semente
Esser di glorioso, e chiaro frutto,
Perche in molti Signor son' hoggi spente
L'opere virtuose, & ogn' huom tutto
S' è dato à far tesor per avaritia,
Che madre è di vergogna, e d'ogni lutto.
Vendon la fama lor, vendon giustitia,
Lieti sol d'abbondar ne gl' altrui danni
Rinchiudendo in lor mente ogni tristitia.
Per le qual cose ei son detti Tiranni
Dal Mondo, che ben spesso anche gl' uccide,

Men-

Mentre si fidan de suoi falsi inganni.
Questi i Reami, e le Città divide,
Questi per sue mal' opre ciascun teme
Vive morendo, e l'empietà l' deride
Ma l' peso grave, che l' suo corpo preme
Le trova nel suo fin tutto fallace,
Però spesso dal Ciel Giustitia preme.
Ma se vuoi haver dentro al tuo cuor pace
Fa sol, che le virtù faccian ritegno
Ne suoi pensieri, e fà ciò, che à lor piace:
Voglio, che queste sol ti faccian degno
D'esser Signore, & ogni dì innalzare.
Sol per amore, e crescere il tuo Regno.
Si che tu possi à tuoi perpetuare
Quel, che fù partorito per antico
Del Sangue tuo, per virtuoso oprare
Fatti ciascun con le virtudi amico
Pensa, che sei mortal, fà che soccorra
Con questo scettro ancor, chi t'è nimico;
Stima, ch' ogn' hor felicitade aborra
Di conservar ciò, che fortuna dona
Ch' oprerai si, ch' l' mal non ti precorra;
Al mio lungo sermon, priego perdona,
Che per grande afflition quì lusingando
Tirato m' have, e sua fama, ch' hor suona.
Tua son, mà l' honestà mia conservando,
Come di vero Cavaliere, e Duca
Del Popol tuo, il qual ti raccomando;
Si che tua fama doppo te riluca
Con tenace memoria, e non si snervi
Fin che l'alto Motor luce quì luca:
Il qual io priego il tuo Valor conservi.

IV.

FRanciscus Bonbeccarius ex illa gente, à qua (ut ajunt) quarterium Bonbeccariorum etiamnum appellatur in Vicinia S. Agathæ nostræ Urbis, Vir apprimè doctus, ab Epistolis Ugolini de Cavalcabobus Cremonæ Domini reliquit post se *Libros*, in quibus scripserat acta Ugolini, Quos testatus est vidisse Turresinus eruditiss. à me crebrò citatus in Historiola de Familia Fraganisca.

V.

ALphonsus Specianus literarum, quas vocant amæniores, ad Patriæ suæ decus Insignis Gymnasiarcha, nec non Musarum oblectamentis addictus, heroico carmine scripsit Opusculum
Italia afflicta ob mortem Joannis Galeatii Primi Ducis Mediolani
Elegias
Epistolas, & alia, ut refert *Bressianus*.

Hoc nomen Alphonsi in familia Speciana fuit singulare; legitur enim ex Elogiis hujus familiæ à *Hieronymo Parolo* contextis
Te non Octavi, te non Alphonse silebo
Ob claras animi dotes mirandus uterque.

Ibi etiam laudatur Prosper, qui literis, & pietate floruit. In Ecclesia SS. Nazarii, & Celsi habuit tumulum cum Epitaphio.
Alphonsus Specianus Sfortiæ F. de morte cogitans sibi vivens, ac ejus Posteris hoc domicilium præparavit Ann. Mccccix. *obiit etiam die* xix. *Mensis Octobris ann.* Mccccxxv.

VI.

NIcolaus Tintus Ord. Prædicatorum moribus intaminatis, ac egregia doctrina Vir, sub Innocentio VII. Isclæ in sinu Puteolano, non procul à Neapoli, Episcopus electus fuit.

Vinc. Maria Fontana in Theatro Dominicano pag. mihi 207. Nicolaum recenset tempore Martini V. 1418. ac de eo scribit: *volunt Cremonensem monumenta illius Conventus*, sicuti & *Brescian. in Ros. & Violis:* Beneventanum verò *Ughellus Tom.* 6. *Italiæ Sacr.*

Plodius in Vit. Vir. Illustr. Ord. S. Dominici suppresso Patriæ nomine Nicolaum recenset & ipse; præsumptio pro Patria nostra ex hoc viget, quum ibi à quingentis annis floruerit, & floreat, ut vidimus, Familia Nobilium de Tintis.

Idem *Bressianus* refert loco cit. antiquum monumentum compertum penès PP. Minores ex Observantia S. P. Francisci, degentes in Cœnobio Sanctiss. Virginis Gratiarum ad quartum lapidem procul ab Urbe Mantua, occasione enceniorum illius Ecclesiæ præsignis, quod adscribere placet.

Die xv. *Augusti* Mccccvi. *Pontificatus Sanctiss. Dom. N. Innocentii Papæ VII. Anno Secund. Consecrata fuit per Rev. P. F. Nicolaum de Tintis Episcopum Isclanum. Præsentibus igitur, & assistentibus Reverendiss. Dom. D. Joanne de Mantua, divina miseratione S. Sedis Apostolicæ Patriarcha Venetiarum, Dalmatiæq; Primate, & D. Antonio de Ubertis Dei gratia Episcopo Mantuano.*

Ex quo diluitur error Fontanæ, & Ughelli, qui Nicolaum volunt Episcopum electum anno 1418.

Salva-

X.

SAlvator (Cremonensis à Patria adpellatus) Monachus Casinensis philosophicis studiis eluxit, & scripsit *Philosophica*, & alia quædam *in Aristotelem Commentaria*.

Hanc mihi transmisit notitiam Amicus meus ingeniosissimus Don Guido Grandus Mon. Camaldulensis degens in Urbe in ædibus S. Gregorii, ipsi quidem communicatam ab eruditiss. Viro, & undequaque spectatissimo Stephano Ekenot, Gallorum Monachorum Romæ Procuratore Generali, qui ipsam extraxit ex M. S. Codice suæ Bibliothecæ, in quo reperitur catalogus Scriptorum Congreg. Casinensis &c.

XI.

LUdovicus Zermignasius Nostrorum Poetarum, antiquorum judicio optimus

Reliquit ex suis operibus carmine conscriptis hos libros,

Phaetontis Lapsus

Cleopatræ Ægyptiæ Reginæ Vita

Amores Dianæ, ac Endymionis

Bressianus in V. R. & Ludovicus Zermignasius junior in suis Carmin. Italicis Bononiæ excusis anno 1683. Gentilis sui virtutes honorificè recolit.

XII.

OMnibonus Scola homo ingenio, & probitate præstans plures scripsit

latinas Epistolas,

quæ in M. S. insignis Ambrosianæ Bibliothecæ lit. C. nu. 141. habentur. In eodem pariter continentur Epistolæ variæ Ludovici Cattanei J. C. Veronensis iisdem fermè temporibus conscriptæ in nostra Civitate Cremonæ.

XII.

BArtholomæus Capra Francisci Nob. Mediolanensis F. ab Innocentio VII. Cremonensibus in Antistitem datus, anno MCCCCV. Kal. Augusti, quia nostram per septennium laudabiliter rexit Ecclesiam, à nostris Scriptoribus non est excludendus. Ille Præpositura S. Juliani Mediolanensis Diœcesis aliquandò functus, quum Romam concessisset ab Innocentio prædicto inter Apostolicos, ut vocant, Secretarios, singularis eruditionis ergo, admissus scripsit

Epistolas complures

Mox pro meritis ad Episcopatum Civitatis nostræ promotus, sedit usque ad annum 1412. Ab Invidis tamen delatus ad Johannem XXIII. tanquam studiosus Gregorii XII. molestissimi in Romano Pontificatu Æmuli dignitate exutus est; sed calumnia majus ei

com-

composuit Sacerdotium; Siquidem ejus integritate perspecta, Johannes ipse Mediolanensem Archiepiscopatum, pro Cremonensibus infulis ablatis eundem instituit. Quod contigit anno 1414. idibus Februarii, ut notat *Ugbellus suo loco Tom.4. Ital. Sacræ*. Fallitur ideò *Paulus Morigia*, qui anno 1411. inauguratum Pontificem Mediolanensem Bartholomæum scribit *lib.2. Nobilit. Mediol. cap.* 4. Sed neque hic fortuna sua uti potuit (licèt aliter testetur Morigia) Johannis enim Vicecomitis vi prohibitus est Mediol. Ecclesiæ possessionem inire. Quocirca re ad Concilium Constantiense delata, in quo magnam Capræ auctoritatem admirabilis doctrina peperit post Martini V. electionem, in favorem Bartholomæus confirmatur. At viribus prævalente Vicecomite, qui victor venerat, indignè pulsus Romam confugit, ubi exul egisse fertur, donec, & usque ad Francisci Sfortiæ tempora, quibus tandem Sedi suæ restitutus, eam prosperè tenuit ad ann. usque 1435. quo devixit, non prætereundum, ejus mentionem fieri à *Leonardo Aretino lib. V. epist.* 4. ubi de præcedentia Secretariorum Pontificiorum respectu Advocatorum differit, proq; sua sententia, ubi etiam Bartholomæi hujus Cremonensis Ep. (ut ille scribit) exemplum adducit.

De eodem *Justinianus in hist. Januæ lib.* 5. *& Folietta lib.* 10.

In ejus itinerario, quod carminibus perfecit *Bartholomæus Baiguerra Brixiensis* ann. circiter 1430. cujus exemplar M. S. prostat in Bibliotheca Ambrosiana (ut laudatus indicat Muratorius nobis erudita necessitudine addictus) habentur inter alia hæc carmina cum glossa marginali inferiùs exprimenda

Jam Patrem [1] *huic nostræ vicina Cremona parenti* [2]
Caprigerum Zannina [3] *tulit. Pater inclytus olim*
Præfuit ille suæ Præsul dignissimus Urbi [4]
At nunc Metropoli [5] *Ligurum dominarier est fas &c.*

1. Scilicet D. Bart. de la Capra. 2. Brixiæ. 3. à Zannino Idolo Cremonensium. 4. Cremonæ. 5. Mediolano.

& alibi

Tunc à secretis lepido pastorius alte

Incæpit sermone loqui &c. in margine adest scilicet D. Barth. de la Capra Cremonensem Secretarium D. PP. Innocentii. In additione nu. 5. facta per Glossatorem videtur magnus lapsus, cum Metropolis Ligurum sit Janua, non autem Mediolanum, quinimmò illa in Urbe Bartholomæus pro Philippo Maria Med. Duce præfuit Gubernator anno 1428.

De Zannino vide ad ann. 1428. ubi de Nicolao Ciria.

Con-

XII.

Constantius Fondulus ex Agnatis Cabrini Cremonæ Domini, anteà Ecclesiæ Cathedralis Canonicus, translato Bartholomæo de Capris Mediol. ab Episcopatu Cremonæ ad Archiepiscopatum ejus Patriæ, fuit ipse Infulæ Cremonensi à Joanne XXII. dicto XXIII. ne dum Cabrini precibus, quàm propriis meritis substitutus. Sedente hoc Præsule ann. 1414. idem Max. Pont. die 13. Januarii (seù die ultima, ut refert Cavitellus) tribus, & decem S. R. E. Card. associatus, per Portam Padi nostram Urbem ingreditur (quum per alteram S. Lucæ Sigismundus Imperator Augustus plerisque Principibus, & Proceribus tùm Germaniæ, tùm Italiæ stipatus eodem tempore intraret) ab iisdem Constantio, & Cabrino summis cum honoribus, plausibus, & obsequiis ambo recepti. Hìc sua comitia habuerunt, quibus interfuit Cabrinus: Mantuam exindè progressi de cogendo Constantiensi Concilio egerunt. Annos decem integerrimi Pastoris exemplar Ecclesiam administravit, verùm plurimis exagitatus molestiis à Philippo Vicecomite Duce Mediolani (qui vel ipsum Cabrinum Cremonæ dominio anno 1420. vi spoliavit) ab Episcopatu spontè, ut quietè extremis suæ vitæ diebus degeret, se abdicavit anno 1422. A Martino V. postmodum Venturinus de Marnis Bergomensis in Episcopum substituitur.

Cavitellus, Rubeus, Campus, & Bressianus in Ros. & Viol. & alii plures

Ante aram Divi Rocchi in Majori Ecclesia hæc leguntur.

D. O. M.
Sepulcbrum Nobilium de Fundulo
Ex
Georgio Constantii Episcopi Cremonæ Fratre
In obitu
Funduli J. C. Meritissimi
Per
Franciscum Fundanium Fratrem,
ac
Joannem Baptistam Filium mæstissimos
Instauratum
Hoc anno MDCLXXIX.

XIII.

Joannes Balistarius, seù meliùs Balestrerius, florentissimus Rhetor Græca, & Hebraica lingua expertissimus, in Patria primùm, deindè Perusii humaniores literas publicè legit, cujus Alumnus fuit, ut ipsemet gloriatur, Blondus Flavius Foroliviensis, ubi adnotat Viros literis

literis Cremonæ Illustriores, scribendo: *Nuper habuit Joannem Balistarium Præceptorem meum Grammaticæ, Rhetoricæ, & Poeseos, quibus adolescens ab eo imbutus fui peritissimè*. Scripsit.

De Arte Rhetorica

Orationes diversas

Opera multa è Græco, & Hebraico traducta, quæ antiquitas abolevit.

De rebus Historicis Patriæ, quas allegat *Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonæ, & Johannes Jacobus Turresinus, ubi de Cathedralis Ecclesiæ structura*.

Ejusdem est mentio *apud Vidam in Orat. Act. 2. Baronium de Urbis Cremonæ laudibus. Leand. Albertum in descriptione Italiæ, Cavitellum in Annal.*, sed errat scribendo Balistarium vixisse anno 1487. nam *Julius Tartesius de Nobilit. pag.* 83. secùs affirmat hisce verbis, quibus magis adhæreo: *Tempore conditi privilegii* Studii Publici à Sigismundo Imper. 1413. (*quo tempore publicè legebat Joannes Balistarius in Chronicis descriptus inter eos Viros Egregios, qui Cremonam Illustrem reddunt ex Nob. familia natus*) *semper hanc professionem Nobiles Sanguine exercuerunt, nam anno* 1422. *conductus fuit è Venetiarum Civitate Jacobus Hallierius civis originarius Cremonensis ad Grammaticam, & Rhetoricam edocendam*.

Bernardus Saccus in libro de Italiæ rerum varietate, & elegantia in fine lib. 2. memorat Balistarium, sed (ut solet Cremonenses achresto, & incompto calamo abjurgare nullo habito respectu Blondo Flavio clarissimo, ut dixi, Historiarum Scriptori, & Balistarii discipulo) ibi cum ei non faveat, eundem audet appellare ineptum, sui ipsius, ejusdemque Blondi suo in libro sæpius approbati, oblitus.

In Indice libr. Prohibitorum in litera I. adnotatur Joannes Balistarius 1. class. quod infert ejus opera esse de vetitis primæ classis, at ea non recensentur.

Fuerunt etiam alii duo Joannes Balistarii, unus scilicet natione Gallus Ord. S. Dominici per relata à *Joanne Michaeli Plodio in Vitis Vir. Illustr. in Appendice*, & alter Carmelita Vir literatissimus, *ut in App. Sacro Possevini, & Chronicis Carmeli*.

In Reg. Archivii Civit. signat. A. ann. 1419. & 20. fol. 10. cum adinvenerim de Balestrerio honorificam hanc mentionem, eam non negligendam cognovi.

Dux Mediolani &c.

Vestrum Sapientum requisitionibus annuentes contentamur, & placet nobis, quod juxta provisionem, & deliberationem per vos captam magistrum Johannem de Balestreriis pro Magistro Grammaticæ cum salario mensuali librarum decem juxta solitum, & Magistrum Thomasium de Parratis artium, & Medicinæ Doctorem pro exercitio suo medendi cum salario florenorum decem in mense, pro ut scribitis, refirmare illic, & retinere possitis,

sitis,

sitis, eisq; tàm pro præterito, quàm in futurum de ejusmodi eorum salariis satisfieri faciatis ex denariis extraordinariis illius nostræ Communitatis, quemadmodum faciunt literæ vestræ mentionem.

Dat. Mediol. 14. Maji 1420. subscript. Johannes.

A tergo Nob. & Sap. ac Prud. Viris Potestati, & Referend. ac Sapientibus nostræ Civitatis Cremonæ.

XIII.

CAbrinus Fondulus Comes Soncini, Marchio Castrileonis, ac Cremonæ, Sacr. Rom. Imperii Vicarius (dempta genii ferocitate) maximi consilii Vir, Mantua profectos, & gravissima negotia cum ipso collaturos, Joannem XXII. dictum XXIII. & Sigismundum Rom Imperatorem Cremonæ excepit. Hunc liceat in cætu literatorum apponere, cum ipse in Patria Generalis Studii instaurationem obtinuerit à memorato Sigismundo Imper. ut ex ejus diplomate diei 8. Maji anni 1413. ex Utinensi Urbe expedito in Archivio servato, quod relatum ex Archetypo legitur ab Antonio *Campo in sua Hist. lib.* 3. anno antescripto, hic in gratiam Eruditorum non noceat repetere.

Sigismundus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus &c. sanè pro parte Mag. Cabrini de Fondulis Marchionis Castrilionis, & Comitis Soncini, Nostri, & Imperii Sacri Cremonæ Vicarii, ac Nobilium, & honoratissimorũ Civium Civitatis Cremonæ nostrorum, & Imperii Sacri fidelium dilectorum oblata nostræ Majestati supplex petitio continebat, quatenus in eadem Civitate Cremonen. adinstar aliarum Urbium de instaurando generale Studium in facultatibus quibusqq; gratiam, & Privilegium de benignitate Romana Regia concedere dignaremur. Nos attendentes multiplicia dicti Cabrini fidelitatum, & obsequiorum genera, nec non præclara dictorum Civium, ac prædecessorum suorum praeminentum devotionem, refulgentemque constantiæ virtutem, quibus ipsi præ cæteris Italiæ Nationibus Divos Romanorum Imperatores, & Reges nostros prædecessores à longis retroactis temporibus exquisitæ diligentiæ studio honorarunt. Nosque, & Imperium honorant, ac in futurum honorare satagent, poterunt, & debebunt; Animo deliberato, & non per errorem, aut improvidè, sed sano Principum Ecclesiasticorum, & Sæcularium Comitum, Baronum, Procerum, Nobilium, aliorumq; nostrorum, & Imperii Sacri fidelium dilectorum accedente Consilio, Auctoritate Romana Regia, ac de certa nostra scientia ipsi Civitati Cremon. Civibus, hominibus, & populo ibidem, eorumque heredibus, & successoribus infrascriptam gratiam duximus faciendam, ut in eadem Civitate Cremonen. studium generale Sacræ Theologiæ, utriusque Juris videlicet, tàm Canonici, quàm Civilis, nec non Medicinæ, Philosophiæ naturalis, & moralis, ac artium liberalium erigatur, & ex nunc in antea perpetuis temporibus observetur,

tur; Quod quidem Studium, ejusque Præsidentes, nec non Rectores, Doctores, Baccalauros, Officiales, atque Ministros, famulos, & familias eorum, ac cujuslibet illorum, quocunque nomine censeantur, qui fuerint per tempora cujuscunque dignitatis, Status, Ordinis, seù conditionis, prædicti eorum omnes extiterint, atque singuli, omni eo Privilegio, libertate, Immunitate, Indulto, & gratia, quibus Parisiense, Bononiense, Aurelianen., ac Montis Pesulan. Studia generalia gaudere noscuntur, & potiuntur hujus nostræ Concessionis gratia perfrui semper volumus potiri, & gaudere, ac si Privilegia, libertas, immunitas, & Indultum, ac gratia hujusmodi, præsentibus de verbo ad verbum essent inserta; Decernentes, & hac nostra concessione Romana Regia perpetuis valitura temporibus, ex certa scientia, ac Romanæ Regiæ potestatis plenitudine sancientes, ut prædicta Civitas Cremonæ præsenti nostra Romana Regia concessione fulcita, & protecta, generalis studii gratioso præmio, & singulari bravio gaudeat, & utatur: Possitque Episcopus Cremonæ, qui nunc est, aut qui pro tempore erit per se, vel ejus Vicarium, aut ejusdem Ep. locum Tenentem, vel Ecclesia Cremonæ vacante, aut Pastore carente, Vicarius, seù Officialis Capituli Ecclesiæ Cremonen. cum consilio, & consensu Doctorum, & Magistrorum studii memorati, servatis modo, forma, & ordinatione, qui in talibus, & in prædictis generalibus Studiis, & aliis consueverunt laudabiliter observari, illos, quos ad hoc idoneos, & dignos invenerint, legendi licentiam indulgere, & studioso, seù digno præmisso examine licentiare, & ad Doctoratus, seù Magistratus apicem provehere, & promovere, honorem Cathedræ, & Doctoratus, seù Magistratus, ac aliorum graduum insignia ritè conferre, & de iis solemniter investire. Cæterùm ut Scholares, & Studentes, ac eorum quilibet studii prædicti tantò uberiùs valeant litterarum Studiis insudare, quantò à molestiarum, & turbationum impetu, ac incursionibus uberiùs liberati ampliori fuerint libertate de Romana Regia benignitate fulciti.. De innata itaque nobis Clementia Rectores, Doctores, Scholares, seù Studentes universitatis ejusdem Studii, Universos quoque, & singulos eorum, & cujuslibet ipsorum familiares, famulos, & Ministros, nec non Scholas, & eorum habitacula, sivè Hospitia in examen nostrum, ac Sacr. Rom. Imp. protectionem, tutelam, ac defensionem suscepimus, & suscipimus per præsentes. Insuper excerta nostra scientia decernentes, volumus quòd omnes, & singuli Doctores, ac scholares cujuscunque Scientiæ, ac facultatis, ac Bidelli dicti Studii Cremonæ, seù ad dictum Studium Cremonen. accedentes causa ibidem legendi, aut studendi, possint, & valeant cum eorum familia equis, & armis, Arnesiis, libris, rebus, & bonis, ac mercimoniis sibi necessariis quibuscunque liberè, tutè, securè, & impunè accedere ad dictum Studium, & transire, morari, & indè redire per quæcunque loca, & in quibuscunque locis absque sumptione, & solutione Telonei, Datii, Tributi, Pedagii, Gabellæ, Costumæ, & alterius cujuscunque oneris, seù impositionis genere inde facta, seu fiendæ, possintq; entrahere libros cujusqq; facultatis, & res alias à quibusqq; Civitatibus, locis,

& di-

& distrinctibus, ubi fuerint Studia generalia, vel etiam ubi non fuerint. Non obstantibus aliquibus Privilegiis, statutis, seù ordinationibus, Capitulis, seù consuetudinibus, franchisiis, & libertatibus, ac represaliis, seu impignorationibus, & contracambiis quibusvis, cujusqq; Provinciæ, Patriæ, Civitatis, atque loci quaqq; auctoritate etiam Imperiali vallatis, aut aliter emanatis, ac roboratis, etiam si de his esset fienda in hujusmodi Indulto mentio specialis. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc nostram gratiæ concessionis, & indulti paginam infringere, aut eis ausu temerario contraire; Si quis autem contrarium attentare præsumpserit, bannum Imperiale, & pœnam centum Marcharum auri puri toties, quoties contrafactum fuerit, se noverit incursurum &c.

Ejusdem Imperatoris ad Cabrinum extat Epistola, quæ legitur in Cod. M. S. Ambrosianæ Bibliothecæ lit. C. data die 22. Julii anno Imperii III. hoc tit. Ad Mag. Gabrinum de Fondulis Comitem Soncini, Marchionem Castrileonis Cremonæ Vicarium.

In libro Statutorum Cremonæ pro Universitate Scholarium regenda, leguntur nonnullæ Rubricæ nempè à 439. ad 450.

Anno etiam Mundi 3930. juxtà Chronologiam Sigonii, Cremonæ meliora Insubriæ Gymnasia florebant, ibi Virgilius bonas literas, morumque puritatem addidicit. Ità *Servius in Vita Virgilii, & Agnellus Episc. Casal. in Annal. Mantuæ lib. 2. cap. 1.*

Aderat Cremonæ pariter Gymnasium publicum extrà Portam Pulisellam anno 1218. ut Cavitell. in Annal. ad annum prædictum

Anno 1420. Cabrinus capite obtruncatur Mediolani, Philippo Vicecomite tyrannicè mandante, nam proditoriè ab Oldrato Lampugnano eum captum esse jussit in loco Annici agri Cremonensis. Non bene monitis Taciti cap. 2. in Vita Agricolæ Cabrinus studuerat. Ita tamen Princeps se gerat, ne quod rarissimum est, aut facilitas auctoritatem, aut severitas amorem diminuat.

De eodem Cabrino loquuntur Authores innumeri.

XIII.

THomas Aribertus, Thomasinus de illius ævi more appellatus Rhetoricis, Poeticis, ac Philosophicis studiis illustris, maximam suo nomini famam adornavit. Edidit

Odas ad normam Pindari Græcanicæ Poesis Principis
Epigrammata
Epistolas
De Hominis generositate
De Vera Amicitia.

In Templo Divi Lucæ de eo patet hæc inscriptio.

Thomasino claro ex Aribertorum Familia Rhetori, ac Philosopho eximio, cujus doctrinâ cuncta Ausoniæ Gymnasia illustrantur; locus hic datus est Anno Domini Mccccxx.

In adnotationibus peculiaribus de Familia Ariberta typis vulgatis legitur:

Thomasinus humanioribus literis praeclarus sepultus est in Ecclesia S. Lucae, vivebat anno 1413.

XIV.

Bartholomaeus Sorexina inter eos Jurisperitos de Collegio refertur, qui in Gymnasii publici erectione primò leges docuerunt, ejus sunt Opera.

De Testamentis lib. 4.

De Sequestrationibus lib. 2.

Ex Syllabis J. C. de Colleg. *Turresinus in Hist. allegata* inter Consiliarios Ugolini Cavalcabovii eum reponit.

XV.

Raphael Marinus ex Can. Reg. Lateran. degens in Ædibus Divae Agathae, moribus, & singulari virtute in Philosophicis, Theologicis, & Canonicis clarissimus. Edidisse creditur

De Potestate Rom. Pontific. lib. 2.

De Veneratione habenda Sacerdotibus lib. 2.

De Natura Angelica

De Philosophia Morali.

Bressian. in V. Rav.

XVI.

Bartholomaeus de Ravicengo ex Min. Convent. S. P. Francisci S. T. M. post permultos ejus Ordinis gradus obitos, à Joanne XXII. dicto XXIII. Sum. Pont. Episcopus Castoriae Urbis Macedoniae electus, ad Concilium Constantiae ex supremis Theologis mittitur.

In Templo Divi P. Francisci Cremonae propè Januam lateralem, quà itur ad Ædes S. Antonii Abbatis, in lapide etiam num haec leguntur.

MCCCCXXIII. die penultimo Decembris Hoc opus fecit fieri Rev. P. D. Fr. Bartholomaeus de Ravicengo de Cremona Ord. Minorum, Episcopus Castoriae.

De eodem *Tosignan. in hist. lib.* 11. *& Cavitellus sub annis* 1430., quibus fatis cessit

XVII.

Vandinus Schitius, cujus doctrinarum memoriam exhibet id Epitaphium in Cathedrali Ecclesia prostans à Buschetto exscriptum.

Van-

Vandinus Scbitius literis Græcis, & Latinis peritissimus, Secretarius Reipublicæ Ragusiæ per multos annos fidelissimè inservivit cum omni ejus laude, & honore. Hic tandem quiescit, obiit xv. *Kal. Januarii*, Mccccxvii.

XVII.

AScanius Bonhomius omni genere laudis cumulandus in Medicis, & Philosophicis artibus, quibus polluit, digessit
De Venenorum remediis
De Febribus Malignis Tractatus
Bressianus de eodem in Coll. Physic. Cremonæ M. S.

XVIII.

ANdreas Arisius Antonii F. Ducalis Consiliarius Philippi Mariæ de Vicecomitibus Mediolani Ducis, singularis comitatis, ac morum, & doctrinæ elegantia clarissimus, ac in tollerandis podagræ doloribus patientissimus. Ejusdem virtutum specimen exhibet Ubertus Decembrius Novariensis in suo dialogo Philosophiæ moralis, in quo quidem meum Arisium introducit inter principes interlocutores. Dialogus recensitus servatur M. S. in Bibliotheca Ambrosiana Mediolani, ut innuit mihi plerumque, ac persæpe laudatus I. iz. Augustinus Cotta, qui eundem Andream laudibus effert, & ipse ubi agens de Musæo Novariensi Decembrium memorat. Sed audiamus quid de Arisio fatur Decembrius in primordio *lib.* 1. *Moral. Philos. Habes Arisi Senecam tuum semper in manibus, epistolas potissimè &c. Habes præterea Ciceronem &c. Habes Historiographos jamdiu familiares. Quinimmò ad Mathematicas tuum etiam penetravit ingenium, Astronomiam potissimè dilexisti: Quid loquar in Physicis? nonne omnem Medicinæ artem solerti studio quæsivisti. Longum foret exsequi singula, sed hæc pauca collegi, ut mihi constat, et cæteris tu nullo tempore solitarium permanere tanta virorum illustrium caterva stipatum assiduè.*

Bernardinus Corius in Hist. Mediol. ad ann. 1389. hunc vocat Andreolum, quum ille à Johanne Galeatio Vicecomite ad Turronum Ducem Galliarum Regis filium, in nuptiis Valentinæ ablegatus fuit; præcitato enim dialogo part. 1. hæc interloquitur Arisius. Aliquid hoc loco dicere compellor de moribus Gallicanis, de quibus hic Lazarinus, qui ibidem plusculo tempore mecum fuit, est informatus. Lazarinus iste erat è Familia Resta Nob. Mediolan.

Recensetur & ejus nomen à *Benvenuto Sangiorgio in Chron. Montisferrati pag.* 263.

Anno 1420. emicuit Prætor Cremonæ Saxus de Arisiis, perperam à Cavitello in Annal. appellatus Sampson, de quo erit sermo in Opere meo de Prætoribus Cremonæ, & anno circiter 1450. florebat

rebat Savinus Arisius Amicus Petri Candidi Decembrii Uberti F. ut in suo Dialogo de Vitæ ignorantia inter M.S. ejusdem Bibliothecæ lit. X.

XVIII.

COmandinus de Raymundis ingenio acerrimo in conscribendis Historiis; elucubrasse dicitur

Revolutiones Patriæ inter Cavalcaboves, & Cabrinum Fondulum

De Scriptoribus Cremonensibus collegisse multa testatur *Joseph Bressianus in suo opere conscripto, Virt. Rav.*

In Ædibus Divæ Monicæ Cremonæ hæc inscriptio legebatur, ut ex notis Fælicis Buschetti.

Hujus opus Templi perfectum ex ære reliquit Andreas olim quond. Comandini de Raymundis Patrit. Cremon. ibi figuris novis exornavere Johannes, & fratres, quos tulit una Domus Anno Dom. MCCCCLXXVI.

Fuisse alterum antiquiorem ex hac Familia Comandinum, dilucet ex Inscriptione sepulchrali sequenti in iisdem Collectaneis Buschetti ad D. Sylvestri.

Elisæum Raymundum Comandini F. qui post centum decem, et septem annos in hoc mundo vixisset, tandem mors rapuit die XII. *Mens. Febr. ann.* MCCCLXIII.

XIX.

SIgismundus Ponzonus Cæsarei, & Pontificii Juris Doctor, sedente Gregorio XII. Romam se contulit, à quo Majoris Præsidentiæ Abbreviator connumeratus fuit. A Johanne verò XXIII. Prothonotarii è numero participantium titulo condecoratus; Item à Martino V. Cubicularis domestici munere insignitus, quæ quidem munia summa cum dexteritate, ac omnium laude exercuit.

Hæc habet mei amantissimus, eruditionis reconditæ ditissimus, nostrique sæculi gloria, & Aulæ Romanæ ornamentum, Johannes Ciampinus in recentissimo suo Tractatu, quem inscribit de Abbreviatoribus à Parco majori, quæ idem doctissimus Author se extraxisse affirmat à nostro Bressiano in Rof. & Viol., cum ex regesto Martini V. de Abbreviatoribus, ab eodem sæpe allegato compertum habuerit quendam Ponthonum, quem ex nominis affinitate illum esse putat à Bressiano memoratum.

XIX.

ANdreasius Cavalcabovius Giberti Filius, & Jacobi Cremonæ Domini Nepos, Vitellianæ Marchio, & J.C. æquè doctrina, ac nobilitate memorandus, quum prudentia non minùs, quàm eloquentia præstaret, Orator Patriæ electus est ad Johannem Galeatium

leatium Vicecomitem Mediolani Ducem, quo in munere adeò sibi conciliavit Principis benevolentiam, ut ab eodem Consiliarius ditionis, & Senator renunciatus fuerit, nec non Syndicus ad Senenses missus, à quibus fidelitatis juramentum accepit, immò & ipsos in fœdus traxit, subcessivas interim horas injugi scriptione impendens, varia lucubravit

De Compromisso lib. 4.
De Fideicommisso lib. 4.
De Romanorum Magistratu
Compendium rerum à Jo: Galeatio Vicecomite Mediol. Duce gestarum.

Ereptus è Vivis fertur in Oppido Macasturnæ à Cabrino Fondulo ad Patriæ Tyrannidem prorsùs inhiante unà cum Carolo Cavalcabovio Cremonæ Domino, aliisque gentilibus in convivio immanissimè trucidatus die 26. Julii 1406 ut ad eum annum prodidit *Cavitellus in Annalibus*; Verùm *Joseph Bressianus in Coll. J. C.* aliter obiisse probavit ex adducta sepulchrali inscriptione in Ædibus Divi Hilarii.

D. O. M.

Andreasio Cavalcabovio Vitelianæ Marchioni J. C. præstantissimo Ducis Mediolani Jo: Galeatii Vicecomitis Consiliario, & Senat. in rebus publicis administrandis, & regendis Populis gravissimo, prudentia, consilio, eloquentia præstantissimo, cujus ossa in hoc Tumulo quiescunt, obiit anno MCCCCXIX. V. *Kal. Decembr. ætatis suæ ann.* LXIII.

Inter Florentiæ Prætores reponitur à *Scipione de Ammiratis in Hist. Florent anno* 1376. *pont.* 1. *Tom.* 2. *pag. mihi* 698. eumque vocàt Andreazzum.

Hisce fermè temporibus Romæ vixit Thomas Cavalcabovius, Eugenio IV. exindè charissimus.

Hæc Familia dicitur è Germania oriunda, & Cremonæ fundata ab Arnulpho de Franconia, qui, Regnante Conradò II. Imperat. in hastiludio quodam Cremonensi bovi inequitans victor evasit, & ex re cognomen Cavalcabovis, ac stirpis insignia contraxit.

XIX.

Nicolaus, sivè Nicolinus de Cremona, cognomine, ut suspicor, de Lazolis Augustinianus, qui Sanctitate, & doctrina floruit, & Frater Georgii, de quo erit sermo S. T. D. & Regens in Conventu Patavino 1421., & 1430. in illo Papiensi, Provincialis Lombardiæ, Vicarius Generalis, Conv. Cremon. Præses Capituli in Con. S. Marini de Alexandria anno 1434. interfuit Concilio Basilæensi, Theologus, & Orator primæ notæ, ut de eodem scribit *Elssius in Encom. August.* Multa digna composuit, & in Logica habuit discipulum Baptistam Piasium celeberrimum Phys., & Astronomum Cremon., de quo suo loco habentur inter cætera

Ser-

Sermones Prædicabiles, quos

Antonius Possev. App. Sacr. Tom. 2. & 3. testatur extare in Bibl. August. Cremon.

De Herrer. lit. N. de Script.

Jacobus Philippus Bergom. in Suppl., ubi loquitur de Piasio sub anno 1483.

Cavitell. in annal. ad annum 1450. asserit Nicolaum fuisse Episcopum, quem secutus fuit idem Elssius, sed cujus Urbis ignoratur.

Nicolaus Lucarus in oratione funebri habita pro Baptista Piasio eundem memorat, &

P. Aloysius Torrellus in Sæculo August. Tom. 6. ad annum 1434. *num.* 9.

XIX.

Bartholomæus Vulpius Soncinas florentissimus J. U. D. universæ Italiæ conspicuus, laudatur à Joanne Jacobo Crotto in Oratione habita pro Francisco Sfondrato. De hoc eodem plura scripsit etiam *Stephanus Fliscus in Oratione*, *Luctus Soncinenses*, inscripta, & præsertim in hoc paragrapho: *Postremò Bartbolomæum Vulpium amisit, qui præter leges*, quarum ipse erat *peritissimus interpres, atque Doctor, cum etiam esset peritissimus omnium aliarum scientiarum Doctor, tùm etiam fuit Bononiæ Prætor, Florentiæ Confallonerius, & ejusdem Civitatis Statutorum Reformator, atque Urbis Romæ Senator, & Aulæ Mediolani Ducis præcipuus Consultor; tùm postremò fuit Studii Papiensis universalis Gubernator; quo in Studio cum ipse Bartbolomæus, divinitùs leges interpretans, multos peritissimos J. C. effecisset, atque multos libros acutissimos legum* interpretes immortali posteritati erudiendæ *conservandos ingenio suo confecisset, ibidem mortem cum vita commutavit.*

De eodem *Hieronymus Baris* in Hist. M. S. Soncini, cujus exemplar est penès doctissimum Amicum meum Joannem Antonium Cattaneum Soncin. Mediolani in utroq; Jure disertissimum Advocatum, qui narrat Vulpium unà cum Joanne XXII. dicto XXIII. Constantiæ Synodo interfuisse, Romamq; reversum Pop. Rom. Senatorem delectum fuisse, attamen ut vera eruerem circà hanc Senatoriam dignitatem, consului eruditissimum Virum virtute, ac longæva ætate Venerabilem D. Meum Carolum Cartarium, qui Syllabum de Rom. Senatoribus noviter composuit, de hoc Vulpio nullam in eo habet mentionem.

Plura ingenii acumine scripsit in Jure, & præcipuè in *Consiliis Calcanei* unum legitur nostri Authoris ad *numer.* 53. *allegatum à Cravetta in cons.* 146. *sub num.* 2. & *de antiquit. temporum* 4. *nu.* 19.

Nostrum Soncinatem Cremæ quandoque domicilium habuisse, & de Vulpianis vocatum, constat ex tabulis anni 1443. relatis ab *Alemanio Fino in Serian.* 8. *pag. mihi* 59 ubi hæc verba *præsentibus D. Jacobo de Fondulis, & D. Bartbolomæo Vulpiano utriusque Juris Doctoribus de Terra Soncini babitantibus Cremæ.*

Anto-

XX.

ANtonius Schinchinellus in Medicinæ studiis egregius, insignes ejus ingenii labores edidisse asseritur.

De Practica Medicinali

De Ratione componendi medicamenta

Apologiam in nonnulla Galeni opera.

Ejus obitus dies habetur in sequenti inscriptione ad Divi Augustini Cremonæ olim apposita, ut refert Bressianus.

Antonius Schinchinellus Nob. Fam. natus Physicus Egr. Civis noster dilectissimus, & Vir prudens Amantissimus, hic positus est anno Domini Mccccxxxviii. *obiit die* viii. *Mensis Novembr. Vale*.

Ejusdem meminit Stephanus Fliscus de Laud. Soncini.

Alterum Joannem Schinchinellum clarissimum elapsi sæculi Medicum celebrat Joannes Thomas Musconius in Epitaphiis lib. 1.

XX.

JO. Franciscus de Sertirana Legum Doctor, receptus in Coll. Jurisconsultorum Patriæ hoc anno die decima quarta Aprilis, ut ex *Syllabo M. S.* quod est apud me haud indubitatæ fidei. Vir poeticis artibus, atque omni doctrina præditus Friderici I. Urbinatis Ducis à Consiliis. Scripsit carmine heroico

De Friderico II. Imperatore Poema, ac aliud

In Philippi Mariæ Vicecomitis Mediolani Ducis laudes, cujus Principis gratia Johannes Franciscus Civis Cremonensis effectus fuit, ut loquitur sequens diploma exscriptum è regestis Archivii Cremon. sign A. 1419. & 20. fol. 11.

Philippus Maria Anglus Dux Mediolani &c. Papiæ, Angleriæq; Comes. Considerantes sinceræ dilectionis affectu, & fidei puritate, quos semper ad nos, & statum nostrum habere multimodis demonstravit affectibus Egregius, & Sapiens Legum Doctor Joannes Franciscus de Sertirana, Nobilesque Viri Fratres sui dilecti nostri, & ipsos habere impostèrùm continuè speramus, firmitèr & tenemus. Movemur ipsos merito nostris favoribus prosequi gratiosis eatenùs in compensatione benemeritorum suorum volentes secum nostram benignam gratiam dispensare, tenore præsentium ex certa scientia, & omni modo, via, jure, forma, & causa, quibus meliùs possemus etiam de nostræ plenitudine potestatis ipsos D. Joannem Franciscum, & Fratres, ac eorum Filios, & Descendentes, ac descendentium descendentes Cives, ac de Jurisdictione Civitatis nostræ Cremonæ facimus, & creamus: ita ut talitèr quòd ipsi D Joannes Franciscus, & Fratres, ipsorumq; filii, & descendentes, ac descendentium descendentes ab hodierna die in anteà contrahere, distrahere, acquirere, emere, vendere, & alienare, cæteraq; facere agere, & exercere possint tàm in judicio, quàm extra, sicut &

quemadmodum alii Cives, Incolæ, & Originarii dictæ nostræ Civitatis Cremonæ, & qui ibidem factiones, & onera sustinere possunt, & posse noscuntur, ac si ipsi Originarii, & de antiqua Prosapia dictæ nostræ Civitatis extarent. Decernentes etiam ipsos, & eorum quemlibet fungi posse in ipsa nostra Civitate, ejusque districtu, & ubique terrarum illis omnibus juribus, honoribus, privilegiis, pactis, gratiis, exemptionibus, immunitatibus, prærogativis, & aliis quibusqq; quibus alii nostri Cives veri, & legitimi Incolæ, & originarii ejusdem nostræ Civitatis, at ibidem factiones, & onera quæcumq; subeuntes, & substinentes uti, & gaudere posse noscuntur; perindè ac si ipsi D Joannes Franciscus, & Fratres, eorumque Filii, & descendentes, ac descendentium descendentes Cives veri naturales, Incolæ, & originarii, ac de antiqua prosapia præmissæ nostræ Civitatis hactenùs per rememorata tempora extitissent. Et ibidem factiones, & onera huc usque substinuissent, atque præsentialitèr substinerent, & hoc non obstantibus aliquibus legibus, statutis, ordinibus, nec decretis, seù provisionibus, aut aliis in contrarium disponentibus, quibus specialitèr, & expresѕè, ac ex certa scientia, & de nostræ potestatis plenitudine etiam absolutè in hac parte dumtaxat derogamus. Suplentes eadem potestate nostra omni defectui cujuslibet solemnitatis, quàm dici posset in præmissis fuisse servandam. Cæterùm decernimus, & mandamus, quòd prædicti D. Joannes Franciscus, Fratresq; sui, ac Filii, & descendentes, & ipsorum quilibet pro illis facultatibus, & bonis, quas, & quæ in dicta nostra Civitate, & ejus districtu aquisiverint, teneantur incombentia onera substinere, sicut & pro ut faciunt, & tenentur alii Cives Civitatis ejusdem, mandantes Potestati, & Referendario, & aliis Officialibus nostris ibidem præsentibus, & futuris, cæterisque, ad quos spectat, & spectabit, quatenùs hanc concessionem, & gratiam nostram de cætero perpetuò valituram observent firmitèr, & facient inviolabilitèr observari. In quorum testimonium præsentes fieri, & registrari jussimus, nostrique sigilli impressione muniri. Datum Mediolani die sexto decimo Martii 1420. tertiadecima Indictione.

Signat. Jo: Franciscus.

XX.

JAcobus de Summis Rolandi Egr. J. C. Filius, & ipse Juris Civilis disciplinam non mediocri studio exercuit, & publicè in Patria docuit Collegio Jurisperitorum die 2. Octobris hoc anno adscriptus, & inter Decuriones adlectus. Legationibus ad Principes clarus jugiter præstitit, summo Ingenio scripsit

De Donationibus causa mortis

De Testamentis in genere

Syllabus J. C. de Coll.

Paulus

XX.

PAulus Arisius, seu Paulinus ex meis Majoribus homo disciplinis doctrinarum omnium, & medicarum præcipuè præcellens, ac Arabica lingua doctissimus. Grandia reliquit volumina ob temporis lapsum deperdita, extat solùm apud Joannem Rhodium ejusdem *compendium ex libris Arabum, quod Salus vitæ inscribitur*. id Affirmat *Jac. Philippus Thomasinus in Bibl. Patavina M. S.* impressa Utini 1639.typis Nicolai Schiratti. Ad perhibendum de tanto Viro monumentum, submitto Epitaphium ejus eleganti tumulo insculptum sub stemmate, & quod adhuc dum legitur in ædibus B.V. de Fonte nuncupatæ, extrà Oppidum Casalis Majoris

Jam deploratis vitam, qui reddidit ægris,
Atque animas orci faucibus eripuit.
Hic jacet ante suos consumptus Arisius annos
Flebilis & Patriæ, Paulus, & Italiæ,
Cujus in occasu canos incompta capillos
Nunc quoque jacturam flet Medicina suam.

De eodem Hector Lauda in Hist. Casalis Majoris.

XX.

BOnifacius Guiscardus alter à memorato, ubi de B Guiscardo inter ejus ævi Jurisperitos principem locum tenuisse fertur. Anno 1420 lectus fuit inter Patriæ Decuriones, paulòque post à Consiliis Joannis Francisci Gonzagæ Mantuæ Marchionis, à quo quàm maximè dilectus est. Fuit ex sexdecim Jurisconsultis Consilii secreti, quod instituit Ugolinus de Cavalcabobus Cremonæ Dominus adversus Ghibellinos. composuit

De Republicæ dignitate lib. 3.
De Officio Consiliarii Principis lib. 2.
De Jure Fisci lib. 1.

De eodem testis est hæc inscriptio, quæ de illius sepulchro legebatur in Ædibus Divi Mauritii nunc dirutis, ubi Hortus Cler. Reg. Teat. S. Abundii.

Spect. & eximius Legum Doctor D. Bonifacius de Guiscardis Patrit. & Marchio. Mantuæ Consiliarius hic requiescit in pace, obiit 3. Kal. Decemb. anno Dom. MCCCCLXV. *Eleonora Data Coniux Clarissima Viro. P.*

Syllab. J. C. de Coll., & Catalogus Decurionum
Turresinus in Hist. M. S.

XXI.

PAulus de Soncino in Sęculo artium, & Medicinę Doctor egregius, Mundi illecebras contemnens, ad Ord. Min. de Observantia S. Francisci convolavit, ubi Theologicis studiis, & æquè omnibus

ſuperatis dignitatibus ad primarium Generalis miniſterii in Carpenſi Oppido Provinciæ Bononienſis elevatur anno 1521.

Franciſcus Gonzaga de orig. Seraphicæ Relig. Franciſci p.2. Prov. Mediol. Conv. 13. *Petrus Rudulphius in Catal. univerſ. Relig. Seraf. pag.* 22.

Hier. Baris in Hiſt. M. S. eum vocat ex familia de Pavaris

P. Joannes Baptiſta Guarguantus ex illa inſigni de Covis

Franciſcus Haroldus Hibern. in Epit. Annal. Ord. Min. ſub anno 1521, *num* 3. *& nu.* 5. ſcribit per hæc verba hunc Paulum poſt mortem Franciſci Lichetti fuiſſe ſubſtitutum Fabricæ S. Petri, Bullæ Cruciatæ Commiſſarium, & Nuncium Apoſtolicũ, anno autem 1523. ad meliorem vitam emigraſſe.

Celebres ex ejuſdem familia, & Oppido extitiſſe Marcum Medicum ſcientiſſimum, Mediolani Duci acceptiſſimum, & Bernardinum ex Ord. PP. Præd. S. Dominici, relati Pauli fratrem, qui pluries in Sacello Pontificio clariſſimè oravit.

Ex eodem de Baris circà ann. 1492.

In Triclinio Conv. SS. Vig. Annunciatæ dicati Ord. Min. Pauli Miniſtri Generalis effigies habetur.

Ex hoc Conv. Ven. Vir Pacificus de Soncino titulo *Beati* decoratus, habitus fuit. Refert hæc *Joannes Baptiſta Guarguantus Carmel. in Epiſt. Luct. Soncin. antepoſita.*

XXI.

LAnfrancus Mutius ſuo ævo Medicus non indiſertus, cui nihil charius, penſiuſque fuit, quàm homines, à quibus continuò accerſebatur, ab egritudinibus levare, præ cæteris omnibus præfulſit, edidit

De uſu Pillularum lib. 1.

De Conſervanda ſanitate lib. 1.

De uſu Medicamentorum lib. 2.

Breſſian. in Vir. Rav., & in Coll. M. S.

XXI.

STephanus Calvus humaniorum literarum, & Gramaticen publicus in Patria Didaſcalos, eloquentiſſimè digeſſit

De regulis Grammaticalibus

De Arte Rhetorica

Sententiarum Moralium ex libris Philoſophorum Tractatus

Idem ut ſupra.

XXII.

JAcobus Alierius Rhetor, & Grammaticus doctiſſimus, qui carminibus vel maximam ſibi comparavit famam. Ab Urbe Veneta ad Patriam delatus eſt, ut publicè clavum Navis literariæ regeret. Pleraque vulgavit Opera, quæ deſiderantur.

In

In M.S. antiquis Illustriss. Bibliothecæ Ambros. Mediol. legitur *Elegia Jacobi Baratellæ de Laurea sic inscripta. Ad Jacobum Alierium Cremonensem Oratorem, & Pierium.* Altera etiam habetur ejusdem Scriptoris directa ad Ægidium Cremonensem Oratorem, de quo nobis nihil aliud constat. Laudatur Alierius *à Julio Tartesio in ejus libro de Nobilit. pag. mihi* 85.

Alter Jacobus Alierius memoratur inter Illustriores Medicos *à Cavitello in Hist. ad ann.* 1528.

XXII.

CONstantius de Stradivertis ex Ordine Humiliatorum Theologus, & Philosophus in magno pretio habitus est, & summa benevolentia conjunctus Philippo Mariæ Vicecomiti III. Mediolani Regulo. digessit

Super Physicam Aristotelis lib. 3.

Floruerunt ex hac Familia Stradiverta, seù Stradivera (ut legitur in Albo Decurionum Cremonæ)

Anno 1387. *Gasparinus, & Balzerinus*
Anno 1437. *Julianus*
Anno 1474. *Gaspar.*

XXII.

JOannes Baptista Paternus J.U.D. Patriæ suo sæculo ornamentum, temporibus Martini III. nuncupati V. Romæ versatus, Universalis Ecclesiæ muneribus præsignis, magna præstantia emicuit Hagiographus, & Jurisperitus raræ, & reconditæ doctrinæ, scripsit

De Indulgentiis
De Sacramentis in genere
De modo argumentandi in utroque Jure.

Bressian. in Vir. Rav. testatur apud hæredes diù servata ejusdem opera fuisse.

XXIII.

ANtonius Melius Juris Consultissimus de Collegio Judicum, in Patria legum subtilissimus interpres. Ad Alphonsum Neapolitanum Regem pro Philippo Maria Mediol. Duce Orator, cum præter omnem laudem in arduis peragendis munus sibi demandatum adimplevisset, capto Regis animo virtutis amore, illa in Aula supremi Consiliarii gradum obtinuit, summæque dignitati summum addens ingenium, opera digessit

De Autboritate Regia lib. 4.
De Arte Oratoria lib. 4.
De Magistratibus lib. 2.

Ejusdem meminere *Possevinus in Bibl. Selecta lib.* 13. In Indice plurium Jurisperitorum, qui ad utrunque Jus scripserunt
Bressian. in Vir. Rav., & in Coll. J. C.
Syllabus J. C.

Sigis-

XXIII.

Sigismundus Amidanus Philosophus gravis, & sapiens, ab Aristotele haudquaquam abiunctus subtili calamo scripsit

Super Physicam Tractatus. item

Super Convivio Platonis commentaria pleraque vulgasse fertur, si fides præstanda est *Bresciano in Virt. Rav.*

XXIV.

Zanettinus Roccius summa industria in poeticis conscribendis suo tempore inter præcipuos Musarum cultores relatus est. pandidit

Carmina varia vol. 3.

Hymnos in laudem S.S. Himerii, Petri, & Marcellini, ac Homoboni Tutelarium Cremonæ

Comædiam inscriptam Filotecia

De Fato Tract. 1.

Fati autem nomine, Roccius noster non accepit nisi eam rerum, atque causarum seriem vinculo naturaliter insolubili nexarum, quæ sunt extra humanæ voluntatis fines, & intactam, atque immunem relinquunt arbitrii nostri libertatem. Huic planè Fati significationi optimè respondet Chrysippi Stoicorum Principis definitio de Fato, quam *Aul. Gell. adducit Noct. Att. lib. 6. cap. 2.* in hæc verba. Fatum est sempiterna quædam, & indeclinabilis series rerum, & catena voluens semetipsa, se se & implicans per æternos consequentiæ ordines.

Ludovicus Jacob. à S. Carolo Burgundus Ord. Carm. in Bibl. Pontificia lib. 2. mentionem habet de Joanne Roccio, qui scripsit Sixti IV. Pont. Max. Vitam, & extare M.S. in Bibl. Angelica Augustinianorum Romæ, & pag. 1405. & de Nicolao Roccio, qui scripsit Vitam Sixti V. fuisse quidem Cremonenses neutiquam mihi constat.

XXIV.

Franciscus Arisius Pauli Medici celeberrimi Frater, ex meis Majoribus legum peritia eximius, & optimis artibus instructus primus hoc anno conscripsit

Statuta Casalis Majoris

quæ exindè annis 1590., & 1598. per Antonium Guerrinum, Typographum insignis illius Oppidi, excusa fuere, & in amplum Codicem redacta, quorum in fronte mei Francisci nomen habetur.

Floruisse, & adhuc efflorere Arisiam gentem in Oppido Casalis Majoris legere quis potest in Opusculo *Octaviani Orrigoni Cler. Reg. S. Pauli, inscripto, Exercitationes quædam Scholasticæ S. Crucis Casalis Majoris typis Vignoni Mediolan.* 1664. Prolus. secunda ubi habet.

habet: *Arisiorum crocea, & nigra repagula*, (alludit stemmati gentilitio) *ab omni hostili impetu, hanc tutabuntur.*

Nec sanè omittendum est alteri Francisco, & Hieronymo Arisiis ejus Nepotibus Johannis Palladini Filiis illustre privilegium spiritalis adoptionis in ordinem Franciscanum concessum fuisse anno 1467. à Francisco (ut italicè dicimus) de la Rovere, tunc Generali Ministro totius Ord. Minorum, & mox ad Summi Pontificatus apicem evecto, atque Sixti IV. nomine decorato. Hujusce privilegii archetypum Tanti Viri scilicet Sixti IV. manu propria subscriptum, inter chariora majorum meorum pignora diligentissimè asservo.

En ectypum propter methodum non aspernabile.

Nobilibus, & generosis Viris Francisco, & Hieronymo Fratribus Germanis de Arisiis, eorumque Matri Reginæ cum Uxoribus, & Liberis suis præsentibus, & futuris Ordinis B Francisci Amicis, & Benefactoribus devotissimis. Frater Franciscus De Ruvere de Saona Artium, & Sacræ Theologiæ Magister, ac totius Ordinis Minorum Generalis Minister, & Servus salutem, & pacem in Domino sempiternam. Quamvis ex charitatis debito omnibus teneamur, illis tamen longè amplius obligamur, quorum dilectionem certis beneficiorum indiciis frequentiùs experimur. Proindè vestræ devotionis sinceritatem attendens, quam ad nostram, & præfati Patris nostri Francisci geritis ordinem, uti pia, & veridica Fratrum relatione cognovi, dignum putavi, & Divinæ acceptabile voluntati, ut ab ipso ordine prærogativas sentiatis spiritualium gratiarum. Verùm quia nudi temporalibus bonis charitatis vestræ subsidiis dignam rependere vicem temporaliter non valeamus, spiritualibus tamen beneficiis, pro ut in nostris apud Deum servamus desideriis, compensare spirituali affectamus: Ea propter Ego, qui licèt indignus Fratrum, & Sororum Minorissarum S. Claræ, seù S. Damiani Ordinum curam habeo generalem, vos ad omnia, & singula nostræ Religionis suffragia, & beneficia spiritualia in vita recipio, pariter & in morte, plenam vobis Missarum, Orationum, Prædicationum, Jejuniorum, Vigiliarum, Devotionum, Contemplationum, Eleemosynarum, peregrinationum, obedientiarum, Votorum, observationum, meditationum, studiorum, exercitationum, institutionum, & omnium bonarum operationum participationibus tenore præsentium gratiosè conferendo, quæ per Fratres nostros, & dictorum Ordinum Sorores per Universum Orbem degentes operari, & acceptare dignabitur Clementia Salvatoris. Addens insuper de dono, & generalis, & singularis, quod postquam Divinæ placuerit dispositioni de exilio instantis miseriæ vos vocare, vesterque obitus, annuente Domino multo tempore diferendus, possitis cum nostro habitu Sepeliri, ac etiam dum nostro fuerit generali Capitulo nunciatus, idem volo, ut pro vobis fiat Officium, quod pro Fratribus nostris defunctis recitatur, ibidem annuatim ex more per totum Ordinem fieri consuevit. Valeant vestræ devotæ, & ardentissimæ charitates nunc, & semper in Domino Christo Jesu felicitèr, & longævè. Datum Florentiæ

tiæ tempore nostri Generalis Capituli, ibidem celebrati Anno Domini 1467. *die* 17. *Maii*
Subscripta Frater Franciscus Generalis
Subscripta Frater Zanettus Generalis confirmat
Subscripta Fr. Joseph Maria Bottari confirmat ann. 1693.
In Calce. Visa &c. cum sigillo magno in cera rubra.
Hujus privilegii postremam confirmationem Ant. Maria Victorius Ariminensis ejusdem Franciscani Ord. Orator præstantissimus in suæ erga Authorem necessitudinis tesseram, curavit.

XXIV.

JOannes Columbinus Vir utique gravis in Medicis, & Chirurgicis præcipuus, Insubriæ toti admodum ob virtutis excellentiam clarus, posteris commisit

De cura vulnerum.
De modo construendi emplastra

Bressian. in Vir. Rav.

XXVII.

CÆlestinus Botta Monachus Ordinis Divi Benedicti fuit ingenio acri, & Philosophicis, Theologicis, & legalibus investigandis magno studio incubuit; ejusdem opera fuere

De Veneratione Sanctorum lib. 5.
De non alienandis bonis Ecclesiasticis lib. 3.
De Puritate cordis lib 2.

Hisce fermè tempestatibus in Urbe Romana clarus, inter Præsules emicuit *Elisæus Botta, ut scribit Bressian. in Ros., & Viol.*

XXVII.

PRicivallus Bonserius, cujus virtutis monimentum exhibet Epitaphium in delubro Divi Matthæi Apostoli, relatum à Bressiano, & ab eo transcriptum è Collectaneis Buschetti.

Pricivallus Bonserius Grammaticæ, & Retboricæ Professor, qui virtutibus intellectualibus extitit singularis. Fata sua complens ingressus est viam universæ carnis cum fletu, & desolatione totius Civitatis, die XIX. Mensis Septemb. Anno MCCCCXXVII. *Hieronymus F. mœstiss. Patri dulc. H. M. P.*

XVIII.

ANtonius de Oldoynis J. U. D. ex Collegio Patriæ die 13. Decembris 1437. Mediolani Rei Frumentariæ Præfectus fuit anno 1428. annum adusq; 1433., & demùm ob Illustria merita apud Joannem Franciscum Gonzagam Mantuæ Marchionem sedit à primis Consiliis.

Me-

Memoratur in *catalogo Vic. Prov. Mediolani Cavatii*. De eo *Syllabus J. C. de Coll. Bressianus in Coll. J. C.* qui alterum Antonium Oldoynum recenset Juris Peritum Excellentissimum, quorum opera recenset Raphael Cumanus.

XXVIII.

Nicolaus Ciria, seù della Ciria poeticis, ac historicis literis efflorens, summa fide, & diligentia res Patriæ digessit. Affert Abraminus Zucchus ejusdem Nicolai carmina heroica in laudem Johannini Baldesii (vulgò dicti Zanini) ab eo composita ob explodendam falsam illorum opinionem, qui Johannini in marmoreo simulacro Encenia quotannis Augusti quartadecima die à Cremonensibus celebrari conspicientes illicò, & simplicissimè subdubitant, ne id ex antiquorum Cremonensium errore dimanarit. Ex regestorum libris inscriptis annorum 1426. 27. 28. 29. 30. 31. in Patriæ chartophylacio servatis hæc habentur, quæ transcribere non piget.

In Laudem Zanini Simulacri Cremonens.

Advena mirari, qui transis, desine, Civem
Excolimus nostrum. Nam sic sua maxima Virtus
Exigit, & meritis vix sat persolvere dignas
Posteritas laudes posset, qui non sibi natum
Se ratus, ut Patriæ tàm Dives, ut sibi centum
Errarentque Greges servarent, & juga centum
Omnia contribuit Patriæ, cui dedita tota
Ut manui est, quam Pila tenet defensa feroci
Obsessu, est virtute sua, cui Virg; Paterque
Consilium fidumque fuit, quo sospite belli
Civilis post terga manus devinctus in atris
Infremuit manicis furor, & discordia nostros
Exul confines circumlaxavit, & ejus
Aera captarunt morsus, complexus, & omnes
Unus Amor Cives, uno est sub Patre resultans
In laribus nostris dives Pax lusit, at illa
Non torpere volens Cives sub Virginis almæ
Nomine fundari Templum persuasit, & ejus
Radices primus iniecit crescere tantum
Quod vidit, quod tunc contingit vertice fila
Involuta priùs fuso, quod Parca secaret,
Nè simul ad Corpus nomenque includeret urnam
Hujus in æternum nostra vereatur in ora.

Abraminus de Zucchis Tabellio ad publica designatus Cambio de Zambecbariis Bononiensi Juris Civ. scientiæ magno Interpreti salutem.

Reminiscens cum hic Principis Vires ageres te, quemadmodum alii Advenæ Cives nostros irridere, quòd imagini marmoreæ institutos à majoribus exquisitos honores præstarent, ad Te deferri versus volui, quos Nicolaus della Ciria Civis Noster nuper edidit Annalibus, & antiquis chronicis bujus Civitatis innixus, in quibus bujus Civis memoria extat in nostra Repub. Virum optimum, & Principatu dignum legit pro hac etiam, ut in Carminibus notat, & substantiam suam, & se ipsum exposuit suaque virtute, & consilio, dum extremè laboraret, salva fuit in pace, etiam Ecclesiæ, & multa alia ad communem utilitatem, ipso procurante, acta sunt, quo majores nostri Cives celebri, & perpetua memoria esse voluerunt.

Visis igitur versibus, Te, quem officiorum optimum raciocinatorem cognovi non dubito, & Viri virtutem, & majorum gratitudinem, & à nobis servatam consuetudinem non mediocritèr laudaturum. Vale ex Cremona quinto Idus Decembris Principatus D. Philippi Mariæ Angli Vicecomit, Terrarum Mediol. ac Ligurum Ducis Inclyti Anno XIV.

XXIX.

ROlandus ex præclarissima Pallavicinorum familia, opibus, ac dominio ditissimus. Tantus vir erat, ut prudentiorem adhuc neminem ejus Temporibus possim invenire. Erat enim Marchio totius amplæ Regionis, quam ad hanc diem Pallavicinum Statum vulgaritèr appellant oppida non vulgaria, castra, aliave continentem insigniora, loca scilicet Buxetum, Zibellus, Rocha Blanca, Polesinus S. Viti, Monticelli Unginorum Castrum vetus Monticellorum sita in statu Serenifs. Ducis Parmæ, quæ cum essent consita in Diæcesi Cremonensi, ipsorum Sapientissimum Dñum, ut nostram Cremonam literatam exornet, meis monumentis exhibuerunt. Sciebat Rolandus, quòd exindè *Robortellus in libro polit. Arist.* deduxit. Principum mentem altissimo veluti quodam loco sitam nil nisi grande, ac divinum speculari, aut agere debere. Quid verò majus, aut magis divinum, quàm populorum saluti consulere, & commodis; nec sanè ulla alia re homines Diis quàm simillimi videre possunt, quàm Mortalium utilitates procurando, & vulnera Miserorum sanando: propterea pro justa suæ Ditionis administratione condidit.

Statuta confirmata à Serenifs. Duce Parmæ. Ac elegit legum Doctorem Agapitum de Lanfranchis Civem Pisanum, Vicarium suum Virum quidem Peritissimum, & in rebus humanis expertum, ut ea in volumen redigeret. Prodiere anno 1592. ex officina Erasmi Viotti, cum adnotationibus clarissimorum Jurisconsultorum Petri Pectoreli, & Hieronymi Vitalis è Civitate Buxeti.

Jaco-

XXX.

JAcobus à Cremona Eremita Augustinianus sui ævi scriptor celeberrimus, ut adnotat *Aloysius Torrellus in Sæcul. August. tom. 6. anno* 1430. *num.* 23., allegans Hieronymum Romanum.

Memoratur iste Jacobus *ab eodem Torrello*, uti Capellanus Blancæ Mariæ Mediolani Ducissæ Tom.7. ad ann. 1466. nu. 13.

XXX.

NIcolaus Cauueius legum Doctor Collegium Patriæ nactus est; ad causas orandas sua ætate aptissimus. In Ticinensi Gymnasio publicè leges interpretatus est. libros reliquit haud aspernandos, scilicet.

De Optimo Statu Conjugali
De Jure Personarum lib. 2.
De Hæredibus instituendis
De Vulgari substitutione.

Ejusdem extat mentio *in Syllabo J.C. de Coll.* tùm Typis dato, cum M.S. servato penès me

Bressian. in Collegio J.C. hunc refert humatum in Ecclesia Divi Thomæ.

XXX.

JAcobus Milius, Antonii Legum Doctoris F., paterna secutus vestigia anno 1421. die 9. Februarii Collegio Jurisperitorum addictus, ingeniosi acuminis Vir hisce temporibus in orando maximam sui nominis famam adeptus est scribendo

Regulas super Institutionibus Justiniani
Tractatus de Patria potestate

De eodem Syllabi J.C. Coll.
Bressian. in V.R.

Floruit hoc fermè tempore Lombardus, ab aliis Lombarderius Milius J.U.D. in Collegium receptus die 25. Maii 1430. pub. legum Lector, sepultus in Ædibus Divi Homoboni.

XXXI.

AUgustinus de Cavuciis, seù de Cremona appellatus, Augustiniani Ordinis Sacerdos, & S.T.M.

Is est, cujus Opera conscripta servantur hactenus in celebri Bibliotheca S. Augustini Cremonæ, quæ sunt.

Sermones Prædicabiles

Fuit anno 1432. Regens in Conventu Genuensi, & anno 1434. scriba, seù Secretarius Prioris Generalis, & anno 1438. Vicarius, & Officialis Episcopi Cremonensis, qui tunc erat Venturinus de Marnis

Bergomensis; *Ita Elssius in Encom. Augustin.*

Antonius Possevinus App. Sacr. Tom. 2. idem in App. Sacr. Tom. 3. ubi de Bibliotheca Augustiniana tractat.

De Herrera litera A. de Perf. Illustr., & liter. A. de scriptorib.

Torrellus in Sacul. August. Tom 6. ad annum 1436. *nu.* 10.

XXXII.

MArcus Pueronus J.U.D. Præpositus Ecclesiæ S. Michaelis, maximæ suo tempore Vir auctoritatis, & doctrinæ, hortante Venturino Marnio Antistite Cremonæ conscripsit

Regulas pro spirituali Regimine Sanctimonialium Patriæ.

In ejusdem Ecclesia legitur

Marco Puerono J. U. D. Ecclesiæ S. Michaelis Præposito, qui dum annum propè LXVIII. *egerit, diem suum clausit extremum quarto Idus Januarii anno Domin. Incarn.* MCCCCXXXII.

Jacobus Turresinus in suis M. S. Hist. hunc dignè commeminit, verùm sub annis 1444.

XXXII.

PEtrus Azzanellus Medicinæ Doctor, qui tàm praxi, quàm virtute cæteris sui temporis Clinicis antestetit, in Galeni, & Avicennæ Opera postgenitis reliquit

Commentaria

Compendium status Patriæ anni 1432.

Bressian. in lib. Vir. Rav.

Ex reg. Archivii Civit. Cremonæ signat. A. 1419., & 20. fol. 83. hæc præclara leguntur de Petro Azzanello.

Nobiles Amici nostri charissimi post salutem &c. de approbata scientia, & practica laudabili Artium, & Medicinæ Doctoris Egregii Magistri Petri de Azanello Physici Cremonensis Concivis vestri plenissimum informati laudamus, & amicitias vestras toto corde precamur, ut ipsum, tùm ejus probata virtute, tùm etiam respectu Nobilis Germani sui Gregorii, qui vobis omnibus, & reliquis Civibus valdè hic accommodus, & utilis esse potest, ac illi vestro, & suo Communi supramodum afficitur, placeat circà ejus reintegrationem ad solitum illic annuum salarium suum suscipere propitiè, & effectualitèr recommissum; In quo etiam cum ambo intimi nostri sint, Nobis summè complacebitis, paratis promdè ad vestra quæcunque beneplacita; Valete.

Dat. Mediolani die 27. *mensis Maii* 1421.

Subscript. I. de Isolanis S. Eustachii Diaconus Cardinalis.

A tergo. Nob. Viris Deputatis Præsidibus Negotiis Communis Cremonæ Amicis charissimis.

Praelegi semper (Egr., Perspicuique Viri, Majores, honorandi, Egr., & famosissimum Artium, & Medicinæ Doctorem Germanum meum dilectissimum

ctissimum D. M. Petrum in sua nativa Civitate Cremonæ cum minori honorificentia, & commoditate manere, quàm alicubi cum quavis exaltatione, & commodo, ut quicquid virtutis, & gratiæ contulit sibi Deus potiùs in nostros, quàm alienos expenderet, in qua semper mecum voluntate concurrit; Ob hoc cum, nisi me fallat affectio, nedum ipse, quem præsentem habetis, retinendus sit, ut etiam foret à remotioribus partibus evocandus, precor ex corde, ut his, & aliis omnibus bonis expertibus, quibus venit meritò præferendus, placeat efficaciter dare operam opportunam, qua reintegretur ad solitum antiquatum illic annuum salarium suum, cujus honore potiùs, quàm tenui adminiculo illic remanere proponat. Ultra namque personam suam, & Me etiam habebitis Vos, & illa vestra Communitas promptiorem ad quæcunque vestra commoda, & honores, à quibus, & si nullo pacto vellem, nec possem aliqualiter resilire, juvabit tamen me multum, quòd etiam intercessio mea apud Vos majorem sentiat propitiationem, & speratam etiam charitatem. Valete fæliciter, & longævè.

Dat. Mediolani die 21. *Maii* 1421.

Subscript. Vester Gregorius de Azzanello.

A tergo. Egr., Perspicuisque Viris DD. Deputatis Præsidentibus negotiis Communis Civitatis Cremonæ.

XXXIII.

THomas Persichellus ex Canonicis Regul. Lateran. Vir insigniter, & immensè doctus, anno præsenti totius Ordinis Rector Generalis in Comitiis Ravennatibus eligitur, ac triennio subsequenti, cum esset de Republica benemeritus, confirmatur.

De eodem videndus *Rosinus*, ubi de Paulo Maffæo, *in Lyceo Lateranensi*, *& in Fast. Generalitiis annorum* 1433. 34., *&* 35 ubi etiam legitur Monasterium S. Agathæ Cremonæ antiquum Canonicorum Regularium per Cives, illis denuò oblatum, non acceptatum fuisse.

Gabriel Penottus in Hist. Trip. lib. 3. *cap.* 19. *nu.* 3. scribit anno 1439. Canonicis Regularibus concessum fuisse Abbatiale Cænobium S. Petri de Pado Cremonæ, illùc vocatis D Thoma Cremon. Rectore Generali ejusdem Congregationis, & D. Lanfranco Cremonen. magni nominis Viro, & authoritatis, ut ex Bulla Eugenii IV. ibi recensita.

Ab eodem Rosino referuntur inter Abbates Generales ejusdem Congregationis alii Cremonenses, scilicet

Anno 1520. Jo: Jacobus Sissa 1. & 2. anno 1524., de quo erit sermo in vol. 2.

1526. Alter Thomas de Persichellis, qui eodem anno Cremonæ diem clausit extremum.

1549. Colombinus Raparius, etiam annis 1557., & 1565.

1573. Raphael Palearius.

1637.

1637. Policarpus Closius, quibus addendi sunt
1652. Io: Franciscus Bozzettus, &
1686. Jo: Baptista Lamia
præter alios hujus Ordinis insigniores viros suo loco numerandos; Hic non est tamen prætermittendus
Franciscus Cremonensis Conversus, qui vitæ sanctimonia clarus fuit, ut testantur Chronographi ejusdem Ordinis.

XXXV.

JOhannes Maynerus Rhetoricam, Poeticam, & Oratoriam, literasque antiquiores penetravit, de quibus publicas Patriæ præceptiones exhibuit. Multiplici idiomate eruditus, Græco duntaxat, Chaldæo, & Latino permulta composuit; Edita sunt

Carmina in Nuptiis Philippi Mariæ Vicecomitis, cum Beatrice Tenda
Epistolarum, &
Orationum Volumina

Bressian. in V. R.

XXXV.

FRanciscus Carenzonus J. U. D. receptus in Patrium Coll. die Jovis 5. Martii 1435. ex Patriæ Decurionibus, & Orator residens Mediolani apud Philippum Vicecomitem Ducem.

De illius in legibus interpretandis peritia testimonia promunt
Consilia legalia, quæ M. S. Ego vidi in Bibliotheca Maynolda Cremonensi

De eodem Joseph Bressian. in Coll. J. C.
Syllabus J. C.

Hoc anno Bernardinus Senensis Ord. Min. S. Francisci (in Sanctorum Catalogo exindè adscriptus) Cremonæ quinquaginta diebus sacras habuit conciones.

XXXVI.

NIcolinus Fraganescus in utroque Jure laureatus, in Patriæ Collegium percelebre cooptatus Mense Junio 1401.

Bressian. in V. R. testis est hunc probè tractasse
De Usuris.
De Legatis Piis.
De Honore Mulierum.
De Rerum vicissitudinibus.

Turresinus autem, qui ex compacto de hac Familia quamplura reliquit, hunc Nicolinum J. C. fuisse affirmat, eumque obiisse extra Patriam metu Factionum pulsum, nec de ejus operibus quicquam asserit

In Syllabis J. C. de Coll. tùm M. S. tùm editis, vocatur de Fonganesto.

Sylla-

XXXVI.

SYllanus, seù Gillanus de Nigris ex Majoribus Luciæ de Nigris Genitricis meæ dilectissimæ, Jurisprudentiæ decus, hoc anno in Collegium J. C. Patriæ recipitur die Jovis nona Augusti, Ludovici Sabaudiæ Ducis, cui interfuit à Consiliis, ad Carolum VII. Francorum Regem Legatus, probè se gessit: Deindè cum longo rerum arduarum, & grandium usu esset (prædefuncto Ludovico) à Galeatio Maria Vicecomite Mediol. Duce, Mediolanum accitus inter supremos Aulæ Consiliarios, aliisque titulis insignitus, anno ante obitum infælicissimi ejus Principis, diem clausit.

Memoria de eodem extat in *Syllabo J. C. de Coll.*, *& apud Bressianum ubi de J. C. Coll.*

Fuit & alter Syllanus de Nigris eximius Medicinæ professor, cujus extant opera

De Medic. Practica. Venet. apud Lucam Antonium Juntam 1518. *in fol. ex relatis Israelis Spacchii in Elencho Medicinæ pag.* 103. hic floruit 1398. circiter, Medicinæ publicus professor in Universitate Ticinensi charus admodum Jo: Galeatio Vicecomiti Primo Duci Mediolani, ut *per Scipionem Barbovium Soncinum in Vita ejusdem Ducis*.

XXXVI.

CÆsarinus Stavolus Philologus eloquentissimus Græci, & Hebraici sermonis interpres; in Patria pro instructione Adolescentiæ didascalium Rhetoricæ adaperuit. digessit

De Arte Rhetorica lib. 3.

Epistolarum Familiarium, *& Orationum volum.* 2.

Hæc refert *Bressianus in Vir. Rav.* cui adhæreo, cum ex hac gente alios in literis effulserint, ac præcipuè in Jurisperitorum Coll. antiquitùs Bernardum, Ottolinum, & Johanninum, *ut in Syllabo J. C. Coll.*

Ex monumentis Patavinis Jac. Philippi Thomasini sequens legitur. Ad Divi Antonii Ædes, quod eruditionis gratia affero

Alberico Stavolo Nobili Cremonensi, cujus in novo ætatis Vere priores Studiorum Jurisprudentiæ flores, frigida mors suo gelu disperdidit. Stavolus, & Sigismundus Patrui, magis, nec lacrymosi, an lacrymabilis incertum est PP. vixit annos 19. *Mens.* 5. *& dies* 5. *obiit ann.* 1596. *Non. Decembris.*

XXXVIII.

EUgenius Persicus Humiliatorum ordinis divini Codicis monumenta jugi studio, & non oscitanter evoluebat. Religiosæ honestatis integerrimus custos erat, ut qui noverat quid innuat *Causidicus*

dicus Tholosanus lib. 13. *de Pup. cap.* 1. *§.* 19. cujus hæc sunt verba. Personæ Ecclesiasticæ videntur resilire à proprio munere, sæcularibus se immiscendo. Evulgavit Opera

De Beatitudine æterna lib. 3.
De Angelis lib. 2.
De Prædestinatione lib. 2.
De Sacramentis in genere
De Celebratione Missæ lib. 2.

Bressianus in Vir. Rav.

XXXVIII.

LUcas Vernacius Srephani Jurisperiti clarissimi F. in Patriæ Collegium Judicum die Jovis 17. Aprilis hoc anno relatus est, ingenio eleganri, & facili ad leges interpretandas fuisse tradirur, quippè de eo reliquit Jo: Jacobus Crottus in Oratione habita pro Francisco Sfondrato, ubi celeberrimos Jurisperitos Cremonenses insinuat. *Quid Lucam Vernacium terrestre Civitatis nostræ Oraculum, & Bartholomæum Vulpium omni hesperia conspicuum, verissima quorum responsa consultationibus Doctorum inserta ostenduntur.* Ejus Opera nota sunt

De Jure Emphyteotico lib. 5.
De Satisdatione Tutorum, & Curatorum lib. 3.
De Adoptionibus lib. 3.

Inter Consilia Martini Garati, cujus Lucas fuit contemporaneus, habetur ejusdem Responsum in cons. 50. inibi verò perperam vocatur Bernacius.

In Templo Divi Leonardi Cremonæ sequenti fuit cohonestatus Epiraphio.

Lucæ Vernacio Jur. Cons. Præstantissimo, & Integerrimo, qui vixit Annis duo de septuaginta innocentissimè. Uxor, & Filii Merent. obiit anno MCCCCLXXXI.

Authores Syllabi.

XL.

APollinaris Offredus, gente æquè ab antiquo Nobili, ac sublimium ingeniorum fertili natus, in maximo pretio fuit circa medium sæculi post Christum narum xv. Maximis Principibus, in primis Eugenio IV. P. M., & Philippo Mariæ Vicecomiti, & Francisco Mariæ Sfortiæ Mediolani Ducibus acceptissimus. Tàm perspicacis autem fuit intellectus, ut Philosophorum sui temporis, Medicorumque coryphæus prædicaretur: Tantus enim in exponendis Philosophi scriptis extitit, ut ipsius Aristotelis anima, nec non Peripateticorum deliciæ vocarerur. In aliquot proindè Peripatetici libros luculentissimas conscripsit commentationes, ex quibus primùm, quod sciam, prodierunt

Expo-

Expositio in libros de Anima

Quæstiones subtilissimæ super eosdem libros de Anima.

Hæ namque simul editæ sunt Venetiis *per Bonettum Locatellum anno* MCCCCLXXXXIII., *&* LXXXXVI. *in f.* Opus arduum quidem, & ideò *per otia multarum vigiliarum*, (ut Author loquitur) & *laborum deductum*, sed Christianæ Reip. perutile, quum totam doctrinam, quæ de anima est, ita explicatam præseferat, ut Catholicam tanti momenti Philosophiam solidissimis tueatur argumentis contrà Averroem, & alios, qui Aristotelem interpretati propositiones Orthodoxæ Fidei contrarias invexerunt. Quamobrem Apollinaris in præfatione ad memoratum Philippum M. Mediolani Ducem de se ipso inquit.

Tuis auspitiis ingens bellum sum ingressus adversus omnes, qui non Christiani de Philosophia sensissent: maximèque contrà Catholicam pietatem ui de Anima libros commentati sic essent, ut oporteret ipsis auctoribus à nostra Religione discrepantem esse Philosophiam In hoc igitur Opusculo, quod bipartitum facere commodius est visum, ut in Aristotelis verborum explicatione pars una versaretur, altera quæstiones, ac dubitationes difficiles de Anima dissolveret, decrevi pro Fidei nostræ vero, solidoque cultu omnem Christianorum sensum, ac doctrinam, opiniones omnes, quas Orthodoxi reliquerunt pro virili mea tueri, ac sistere, naturalibusque locis ratas, & invincibiles reddere rationes, neque sum in ea re permagnam veritus Averrois opinionem, totque sæculis florentem sententiam, qui suis in commentis (ut apertò colligitur) infestam Fidei nostræ tulit explanationem, quam validissimis adiumentis apparentem maximè effecit; Qua ex re plurimi aut ejus Philosophi auctoritate devicti, aut apparentibus ejus rationibus deterriti, despicere visi sunt in opprobrium nominis, & detrimentum Animæ sempiternum; Quorum venenatam eludens doctrinam Offredus, veritati magis, quàm authoritati delatum voluit: Quocircà subdidit. *Ad hoc tamen grave bellum, adeòque periculosam audaciam, & meis viribus imparem tàm verendæ hujus Philosophi gravitati hac in parte adversandi, quem in cæteris ferè summum, ac divinum Auctorem habui (Aristotelem semper excipio) quamquam & veritas in primis ipsa me vocabat, & alebat conscientia: fiduciam non parvam ex eo assumpsi, quod tibi Christianissimo Principi rem me gratam, ac probatum facturum arbitrabar, si ex hac re multorum impietatem ludificassem, qui sententiis illius invisi plerunque simplicium animos polluunt, inficiuntque nescientes. Itaque sum audentior factus ipsi Averroi adversus fieri, neque numero, aut majestate sum deterritus eorum, qui eum essent errorem imitati. Quandoque quas potui argumentationes firmissimas instruxi: Quo salubris illa Sententia, quam de Anima humana discipuli veritatis attulissent, evidentissimè luceret, non Theologicis tantùm vallata sermonibus, sed & naturalibus insuper adiuta, & defensa principiis.*

Quod & anteà præstiterat Ægidius ille Columna Romanus Archiepiscopus Bituricensis, qui inter cætera intellectus sui monumenta

ſcripſit pleraque in Ariſtotelem contrà Averroem: Quare ſi is locum habuit inter Eccleſiaſticos Scriptores Card. Bellarmini, non indignus pariter ſimili honore videbatur hic Apollinaris, cujus mentio ibidem deſideratur. Hunc autem ingenii ſui primogenitum fuiſſe fœtum, ipſemet inſinuare videtur in eadem Præfatione ſubjungens. *Accipe igitur Eminentiſſimè Principum has meorum ſtudiorum quaſi primitias in unum tibi aliquot annos reſervatas, ac demùm ſub tuæ devotione majeſtatis editas in lucem*. Sed quas primitias vocabat Apollinaris, perfectiſſimos ingenii fructus cognoverunt recentiores Philoſophi, qui eas & publicè legerunt, & explanarunt, ut ſcribit doctiſſimus Vida noſter Actione 2. adverſus Papienſes de tanto Viro inquiens. *Quotus rogo vobis videtur Apollinaris Philoſophus, qui ex honeſta Orfidiorum, ſeù ut corruptè dicitur Offredorum noſtrorum Familia ingeniorum fertiliſſima prodiit, quique inter alia ſuæ exquiſitæ doctrinæ monimenta illos AUREOS Commentarios in libros Ariſtotelis de Anima conſcriptos edidit, quos uſitato jam proverbio ipſius Ariſtotelis Animam Philoſophi recentiores vocant, eoſque in Scholis ſimul cum iiſdem Ariſtotelis libris legentes, & explanantes exoſculantur, & in delitiis habent, atque in oculis; eſt enim aureolus totus, & ad verbum addiſcendus libellus*. Cum graviſſimus igitur tùm optimus Ariſtotelis Commentator eo cognitus opere Offredus, novos non minori cum gloria ſubivit in eundem labores, quos Geſneriani unicum Apollinarem in tres perperam diſtinguentes ita citant.

Apollinaris Opus in primum Poſteriorum, quod ex caſtigatione Hieronymi Suriani Ariminenſis Medici, ac Philoſophi ſuorum temporum celeberrimi, exindè laudatiſſimi Camaldulenſis Inſtituti Monachi euditur, ut habetur in fine voluminis II. continentis Raſis Venetiis anno 1509. typis Bernardini Benalii.

Excuſum iterùm eſt Venetiis cura, & ære Lucæ Antonii de Giunta Florentini anno 1520., & ibidem recuſum apud Hieronymum Scottum circà Annum 1550. in fol.

Prodiit autem corruptiſſima lectione; quapropter opus fuit diligentiſſima recuſione. Hanc verò provinciam geſſit Jo: Anton. Honoratus Cremonenſis exindè Epiſcopus Interamnenſis philoſophicis Vir inſignis cognitionibus, qui librum ſolerter emaculans curavit, ut quam eruditiſſimus in lucem adiret. Editur itaque cum inſcriptione.

Apollinaris Offredi Cremonenſis Abſolutiſſima Commentaria unà cum quæſtionibus in Primum Ariſtotelis Poſteriorum Analyticorum librum, nunc primum mendis omnibus expurgata, & egregiis Scholiis marginalibus illuſtrata, ac duplici textus Ariſtotelis interpretatione aucta. Cremonæ apud Chriſtophorum Draconium MDLXXXV. in fol.

Nec minorem in Medicina conſecutus eſt celebritatem. Nam præterquàm quòd à diverſis accerſitus Principibus, quos è mortis faucibus eripere videbatur, & providè ne dum in Patrium, ſed & in

Pla-

Placentinum Medicorum Collegium (quod paucissimis contigit) quum in publico ejus Urbis Gymnasio profiteretur, tamquam vir primi nominis cooptatus est, ut notant *Petrus Maria Campus lib. 18. Hist. Placent.*, *& Petrus Crescentius Tom. 1. Nobilitatis Italiæ pag. mihi 223.* Bibliothecam quoque Medicam illustribus auxit Operibus, quarum è censu sunt

Practica Rei Medicæ

Quæ in plurali citantur *à Gesnerio in Bibliotheca*, & in singulari ab *Andrea Tiraquello in Commentariis de Nobilitate cap. 31. num. 319.* ubi Apollinarem inter Medicos insignes recenset.

Commentarii

Fortè super libros Calculatoris; nam hos memorat, & laudat Jacobus Philippus Forestus Bergomensis, qui libro 15. supplementi Chronicorum primæ editionis Venetæ scilicet anno 1483. in fol. de Offredo, ubi scriptum reliquit: *Apollinaris etiam præcipuus sui temporis Medicus, & Philosophus natione Cremonensis, & ipse hac quoque tempore in Philosophia super libris de Anima, & super libris Calculatoris Commentarios non contemnendos composuit;* Quæ tamen (qua de causa nescio) non expressit quicumque ille est, qui Bergomensis Historiam Italicam fecit, & auxit editam Venetiis 1540. in fol.

Extant pariter ejusdem Offredi *De Medicis experientiis*, liber Argentinæ apud Jos. Rihel 1575 *Enchiridion remediorum facilè parabilium* Francfurti apud Guillelmum Hoffman MDCX.

Extat etiam aliud Opusculum à me visum in Bibliotheca Maynolda Cremonæ, ac nullibi recensitum, antiquo charactere impressum, sed nulla facta Typographiæ mentione cui tit *Illustr. Philosophi, ac Medici Apoll. Offredi Cremon. in defensione communis opinionis adversus Petrum Mantuanum.*

Jacobus Philippus Thomasinus in Bibl. Patavina M. S. scribit in Biblioth. S. Joannis in Viridario prostare Quæstiones in tertium librum de Anima Mag. Apoll. de Offredis 1402 in fol.

Amicos habuit in re Medica doctissimos Viros Benedictum Musinum, Antonium Guarnerium, & Sanctem Pisaurensem. Reliquit & libros, quos indicat in fine Præfationis librorum de Anima, illos, & se ipsum commendans Philippo Vicecomiti, inquiens: *Cape tamen & studia mea, fortunas, libros, famam, dignitatem, vitam denique meam, ut sedulò ante hac & deinceps, & in finem commissam tibi esse patiare.* Meminit ipsius *Lamus noster in somnia cant. 2. ogd. 33.* famam ita canentem inducens.

Vedi quel che vien primo tanto altero,
Cui pende la polita barba al petto,
L'Offredo è, che del gran Savio flagero
Quel Libro commentò, l'Anima detto.

Nobilem quoque in suis inserverunt Historiis, Tarchaniota, Campus, & Cavitellus, qui & *Orphidium* eum cognominat. *Volaterranus*

in Anthropologia lib. 2. Fab. Justinianus in Indice Univ.[s] *Zava in Oratione, Merula in Legatione ad Greg. XIV. Baronius in Orat.* Israel Spacchius in Elencho, & alii; ac præcipuè Abbas D Petrus Cannetus, laudatissimus Patriæ nostræ decus in sua Bibliotheca Camald., quam eruditissimis lucubrationibus modo contexit, loquens de allegato Suriano.

XL.

DAniel de Arlunis ex Canonico Reg. Lateranensi Episcopus Forolivii ab Eugenio IV. creatur. De isto scribit *Gabriel Pennotus in Hist. tripart. lib 3. cap. 17. sub nu 5 D. Daniel de Arlunis, origine Cremonensis, qui pro Duce Borso in partibus Galliarum legatione functus, post reditum Episcopus Forolivienfis designatus, Obiit Ferrariæ anno 1463. in Ecclesia S. Lazari tumulatus, & lib. 3. cap. 54.* eum vocat de Arluinis.

Abbas Ughellus in Ital. Sacr. de Episcopis Foroliv. Arlunum scribit è Laude Pompeja, & in monumentis Foroliviensibus pariter Laudensis adnotatur, ut mihi confirmavit Comes Fabritius Monsignanus Patritius Foroliv. Poeta doctiss qui cum esset Accademiæ Philergitarum Princeps, me inter illos humanissimè recepit anno 1686.

Veruntamen eundem Danielem arguo Cremonensem fuisse, & præcipuè cum hæc Familia floruerit in Quayno Arluno insigni Hippomacho annis 1462, ut notat *Antonius Campus Hist. lib. 3.*

Bressianus in Rof. & Viol. sub eodem Daniele refert hoc Epithaphium ejus Tumulo incisum.

Forlivias Daniel jacet hoc in marmore Præsul,
Quem dira invasit febris, dum rura colebat
Effugiens pestem, sed vita prorsus adempta,
Qua Patri Arluno fuerat, tristantur Alumni.
1463.

XL.

NIcolaus Putheus eruditus, & eloquens, quæ scripsit, purioris facundiæ fontibus irrigavit. Ab adolescentia coluit Francisci Philelphi Poetæ laureati amicitiam, ad quem melle perfusas dedit plures

Epistolas,

Quibus & ipse responsum hujusmodi dedit *lib. IV. Epistolarum. Franciscus Philelphus Nicolao Putheo Cremonensi S. D. Et seriùs respondi tuis ad me literis, & breviùs fortasse, quàm velles, quorum alterum adversa illi valetudini dato, qua duos circiter Menses, vel per intercapedinem laboravimus; alterum publicis meis, ac privatis occupationibus, quibus propè obruor. Legi autem tuas literas libenter, quibus mutuam*

tuam inter nos adolescentiæ nostræ benevolentiam, consuetudinem, disciplinam cumplexus es; Quòd autem mirificis me laudibus extuleris, id singulari quadam, & exuberanti amoris abundantia abs te factitatum existimo. Nam neque vir amicissimus simulque modestissimus, assentaris, nec istiusmodi mihi est de me opinio.. Reliquum est id tibi persuadeas, quod & rectè, & verè potes facere, te mihi esse charissimum, & eo magis in dies fore, quo te animadvertero non oblivisci Philelphum tuum. Vale Mediolano III. *Cal. Novembris* MCCCCXXXX.

XL.

JOannes Opicius Soncinas celebris Rhetor, & Grammaticus, de quo scribit Stephanus Fliscus in Luct. Soncin. *Terminavit clarissima Opiciorum Familia, à qua originem babuit Vir ille peritissimus Joannes, qui commodissimas Grammaticæ Regulas edidit*. Fertur equidem vulgasse, ut notat *Cavitell. in Annal.* anno 1497. Regulas Grammaticales sub nomine Pyladis.

Hæ M. S. asservabantur in Musæo Clariss. Ovidii Montalbani Med. Phys., & J. U. D. Bonon. in foliis papyraceis 45. crassissimos inter asseres ligatæ, ut confirmat *Laur. Legatus in Lycæo Herc. M. S.*

XL.

JAcobus Cassianus Presbyter, Victorini Feltrensis Viri eruditissimi Auditor. *Multùm* (ut scribit Philelphus, qui aliàs malè de Cremonensibus locutus est epistolarum lib. IV.) *ac diù humanitatis artibus operam dedit*, in quibus aliqua, quæ tunc cum voluptate legebantur, scripsisse perhibetur. Dicitur autem ne dum Cremonæ, sed & Ticini amæniores professus literas, ubi amicissimum habuit Catonem Saccum *clarissimum*, (ut Philelphi verbis utar) *& J.C., & Oratorem, & Philosophum*. In pretio erat anno MCDXL. quo memoratus Philelphus ad ipsum literas dedit citato in libro superstites datas III. Kal. Octobris, & pridiè non. Novembris: Quarum postremæ familiaritatem Philelphi cum Cassiano contractam attestantes, & ipsi Theodori Gazæ doctissimi Viri amicitiam ineundam suadentes in ejus laudem, huc spectant: *Franciscus Philelphus Jacobo Cassiano Presbytero Cremonensi S. D. non tàm mihi molestum fuerat, quod serius meos mihi libros* (Mathematicorum, & Euripidis Tragædias fuisse colligitur ex præcedenti ad Cassianum Epistola) *reddendos curares, quam in præsentia, & ineundum est, in primisque suavissimum, quòd tàm modestè, tàmque perhumanè literas ad me dederis, quibus te non modò expurgaris, sed totum sanè meum, & esse, & fore ostenderis. Quare cum tuam excusationem, tùm multò magis te ipsum non invitus admitto. Itaque vel Victorini nostri, vel tui ipsius causa omnia de me tibi potes affatim polliceri, quæ & usui tibi, & honori futura sunt. Et de his satis. Venit istuc nuper, ut scis, Theo-*

Theodorus Gazes Vir certè, & disertus, & eruditus, quem & si certè scio, non amabis solum, sed cumulatissimè amabis: tamen mea etiam causa velim ità ames, ut nulla prorsus fieri queat ad amorem accessio. Hoc erit mihi tàm gratum, quàm quod omnium maximè. Vale ex Mediolano pridiè non. Novembris 1440. Vivebat adhuc anno 1450. ut ex ejusdem Philelphi literis tunc datis pridiè non. Octobris arguitur lib. VII. Epistolarum.

XL.

JOannes Philippus Melius Eques amænissimi ingenii, ac exquisitissimæ doctrinæ Jurisperitus, Francisci Sfortiæ à Consiliis, & cujus auspiciis Ticini Præturam administravit hoc anno ab ipso Principe generoso, equè ac omnibus virtutum numeris illustri, honorificis privilegiis decoratur, Meliorum antiquissimæ Genti auxit splendores. item

Balthassar Melius Eques, cui in legibus enucleandis fælicitas multa fuit, anno 1470. ejusdem Urbis Prætor omnium Civium causas rectissima Justitiæ lance æquavit.

Ex Familiæ Meliæ Monumentis.

XLI.

FRancifcus Sfortia Mutii, seù Jacomutii Attenduli, Militis Fortissimi, Sfortiæ cognomento, F. Mediolani Dux anno quadragesimo nono suprà quadringentesimum, & millesimum, Princeps ingenio propè divino, magnanimitate, eloquentia, & fortitudine, tùm pacis, tùm belli tempestatibus admirandus, Cremonæ dominium obtinuit, quum inauditis Cremonensium omnium plausibus Matrimonio Blancam Mariam Philippi Mariæ Vicecomitis F. duxisset, solemniori quidem pompa, & apparatu in Ædibus Divi Sigismundi in Proastiis die 25. Octobris 1441. Fælicissimi Connubii monumentum servat etiamnum lapis penès aram majorem sic exculptus

Franciscus Sfortia F.
Ex Sforc. Familia
I. Mediolani Dux
Blancam Mariam
Philippi Vicecomitis F.
Heic sibi Ux. adiunxit,
Idque per Verba, & Annul.
Ex more significavit
Anno à Christi Concep.
MCDXLII.

Corrigenda tamen anni appositio in MCDXLI., & etiam emendandus *Merula in Sanctuario*, ubi de Templo S. Sigismundi verba facit.

Tanti

Tanti Principis acta, ejusque obitum ex hydrope secutum die 8. Martii 1466. præter cæteros Oratores, Poetas, & Chronographos descripsit *Johannes Simoneta* in pleno Volumine *Sphortiade* inscripto, quod typis editum evulgatur. Apud *Petrum Opmeerum in Opere Chronographico ad annos Christi* 1410., habebit Lector arborem Genealogicam Familiæ Sfortiæ: Nobis itaque sufficiat recensere, quæ ad Patriæ nostræ rectissimam administrationem pandidit die 9. Novembris 1457.

Decreta

Hæc in Codice Statutorum Municipalium edita leguntur; Nec sunt ad laudem Urbis nostræ omittenda, quinimmò plerumque sæpiùs repetenda verba, quæ inter alia in præfatione Decretorum leguntur.

Inter cæteras verò ditionis nostræ Urbes, quarum Principatum divina clementia obtinemus, Cremonam, *utique dileximus semper, & amavimus, & quantum dici possit omni studio prosequimur, hæc enim Principatus nostri initium, hæc causa ad consequenda hujus dominii nostri jura, hæc ad victoriam instrumentum, hæc denique in medio rerum ardore sustentaculum nobis fuit, cujus constantissimam fidem, & animi integritatem omni officio in omni fortuna sumus experti, quo fit, ut de ea præcipuam gerere curam debeamus &c.*

In Eruditorum studium neque subnectere pigeat tabulas receptas per Donatum de Applano Mediol. Notarium, ex quibus constat pro dote Blancæ Mariæ Cremonam unà cum Oppido Pontremuli Francisco Sfortiæ fuisse traditam

In Nomine SS., & Individuæ Trinitatis Fideliter amen. Anno Incarnationis D.N.J.C. 1441. *Indictione quinta secundum cursum Cremonensem, die Mercurii vigesima quinta Mensis Octobris cum inter Illustr., & Excellentiss. D. Franciscum Sforziam Vicecomitem Cutignolæ, & Axiani Comitem, ac Marchionem Marchiæ Anconitanæ &c., & Illustrem, & Inclytam Dñam D. Blancam Mariam filiam Illustriss. Principis, & Excell^mi D D. Ducis Mediolani &c. de voluntate, consensu, & auctoritate Procuratorum præfat D. Ducis Patris sui, hodie paulò ante contractum sit solemniter matrimonium per verba de præsenti, sicuti constat publico Instrumento per me Notarium infrascriptum rogato, & pro ipsius D. Blancæ dote deliberaverit, ac disposuerit præfatus D. Dux eidem Comiti tradere, & dare Civitatem Cremonæ cum Territorio Cremonensi, & aliis ut infra modis, & conditionibus infrascriptis pro tanto nunc Magnifici, & Spectabiles Viri D. Arasminus de Trivulcio; D. Franciscbinus de Castiliono, Vitalianus de Borromæis, Petrus Vicecomes, Franciscus de Landriano; Marcus de Sicbis, & Eusebius de Caymis, & ipsorum quilibet Oratores præfati D. Ducis; & ejusdem Procuratores speciales ad infrascripta omnia, & singula legitimè constituti per literas patentes ipsius D. Ducis datas Mediolani die sexta Octobris præsentis, & signatas Joannes Antonius, Procuratorio nomine ejusdem D. Ducis, & pro eo asserentes ipsorum Mandatum*

tum esse legitimum, & sufficiens ex certa scientia nullaque errore Juris, vel facti ducti, & omni modo, Jure, via, & forma, quibus melius potuerunt, & possunt, tradiderunt, dederunt, & concesserunt, atque tradunt, dant, & concedunt, ac cedunt, & transferunt, atque mandant in dotem, & pro dote, & ex causa dotis ipsius D. Blancæ Mariæ præfato Illustri Com Francisco ibidem præsenti stipulanti, & recipienti pro se, & descendent. ex ipso Comite, & præfata D. Blanca, & succedentibus in dote de Jure communi Civitatem Cremonæ cum omnibus suis fortilitiis, & cum terris, Rocchis, Castris, Villis, Oppidis, Territoriis, & districtis ejusdem Civitatis, & hæc omnia citrà Abduam, & Padum tantùm, intelligendo etiam per dicta Terras, Territ., & districtum illa videlicet, quæ à præfato D. Duce tenentur tantùm, ita ut Illustriss. D. Marchio Mantuæ, & Terræ, quæ per ipsum tenentur, vel tenebantur, nullo modo in suprascripta datione in dotem comprehendantur, & similiter Magnificus Rolandus Marchio Pallavicinus, & ejus Terræ, atque Magnificus Comes Guido Torrellus, & ejus Terræ nullatenus in dicta in dotem datione comprehendantur, & similiter omnes alii Pheudatarii, si qui sunt, nullatenus in prædicta in dotem datione comprehendantur, immò omnes ipsi Pheudatarii, & ipsæ terræ suæ ab ipsa datione in dotem intelligantur, & sint exclusi, & exclusæ omninò, exceptis tantùm ab ista generali exclusione Pheudatariorum salvis manentibus tribus præcedentibus specialibus exclusionibus, Terris, & Fortilitiis Magnifici Zaliani Furlani, & aliis datis per præfatum Illustriss. D. Ducem cuivis Capitaneo Conductori, Squadrerio, vel Armigero, si quæ sunt in Cremonensi intrà Abduam, et Padum data, quæ omnes Terræ Zaliani, et prædictorum aliorum Capitaneorum, Conductorum, Squadreriorum, et Armigerorum dat. in Cremonensi, ut suprà non obstante prædicta generali exclusione, sivè Pheudales reperiantur, sivè non, omninò intelligantur in suprascripta datione in dotem venire, et comprehendi: Intelligendo etiam, quòd in prædicta in dotem datione non intelligantur ex omnibus illis Terris Cremonensibus, quæ tenentur à D. Comite Francisco, nisi illæ, quas adjudicari contingat per ipsum Comitem in Sententia pacis præfato D. Duci, quæ adjudicatæ tantùm intelligantur in prædicta in dotem datione venire, et includi à die vero non intelligantur etiam Terræ Territorium, et districtum prædicta in temporalibus tantùm; Ita ut nullatenus comprehendantur in prædicta in dotem datione aliquæ terræ, quæ sint, vel dici possint de Diœcesi Cremonensi tantùm, sivè Cremonenses in spiritualibus tantùm, exceptis demùm à dicta datione in dotem omninò Terra, Castro, & Fortilitio Piceleonis cum omnibus suis Juribus, & pertinentiis, quę nullatenus in prędicta in dotem datione comprehendantur; Immò remaneat penitùs ab ipsa Civitate, omnique ejus imperio liberata, & in totum separata. Et similiter nullo modo in ipsa in dotem datione comprehendatur Terra Mozzanicę cum suis Juribus, & pertinentiis, ut suprà dictum est de Piceleone. Et similiter in dotem dederunt, ut suprà Terram, et Oppidum Pontremuli cum suis Castris, Rocchis, Fortiliciis, Territorio, et districtu

prout

prout ab ipso D. Duce tenentur, et habentur, et cum prædictorum omnium datorum ut suprà Imperiis meris, et mixtis, et omnimodis Jurisdictionibus, et Officio Judicis, et aliis quibuscunq; Juribus ipsis Civitati, terris, et locis, ac eidem D. Duci competentibus eo tenore, quòd de cætero ipse Illustr. Comes Franciscus, ipsaq; D. Blanca Uxor sua cum eorum communibus descendentibus per dictam Civitatem, Terras, et bona in dotem data cum eorũ juribus, et pertinentiis ut suprà habeant, teneant, possideant, et gaudeãt, et habere, tenere, ac gaudere, et disponere possint titulo præsentis dationis in dotem absque ulla contradictione præfati D. Ducis, suorumq; hæredum; et successorum, secundum naturam contractus dotalis de Jure Communi usque ad tempus restituendæ dotis, si unquam contingeret (quod Deus avertat) cedentes, dantes, atque transferentes, et mandantes prædicti Procuratores, et Mandatarii, et quilibet eorum, dicto nomine præfato Comiti Francisco præsenti, stipulanti, et recipienti omnes actiones utiles, et directas, et omnia Jura agendi, et defendendi præfato D. Duci quomodolibet competentes, et competentia inde pro, et super prædictis omnibus superiùs in dotem datis. Et constituentes dicti Procuratores dicto nomine præfatum D. Ducem tenere, et possidere vel quasi omnia prædicta superiùs in dotem data nomine præfati Comitis Francisci, et pro eo, donec ipse Comes possessionem, et tenutam prędictarum Civitatis, Terrarum, locorum, et Jurium, ac bonorum superiùs in dotem datorum intraverit, et apprehenderit corporalem per se, vel per alium, quam ex nunc Intrandi, et apprehendendi, et deinceps retinendi, dominandi, et habendi dicti Procuratores dicto nomine eidem Comiti Francisco præsenti, et recipienti plenam, et omnimodam dederunt, et concesserunt, ac dant, et concedunt facultatem, authoritatem, potestatem, et baylìam, feceruntque, et faciunt, ac constituerunt præfatum Comitem Franciscum Procuratorem ejusdem D. Ducis in hanc rem suam, ac ipsum Comitem in locum, Jus, et statum ipsius D. Ducis in prædictis, et rationem prædictorum posuerunt, et dimiserunt, promittentes quoque dicti Procuratores nomine, quo suprà, quòd ipse D. Dux, et sui, ut suprà, contrà hanc dationem in dotem palàm, vel occultè, directè, vel per obliquum, per se vel per alium ullo unquam tempore non venient, nec facient, immò ratam, et firmam omni tempore habebunt, et servabunt, et ab omnibus defendent pro suo dicto, et facto tantum; Et quòd præfatus D. Dux Jus suum de prædictis, vel aliquibus dictorum alteri non concessit, Ita quòd ad nihil aliud omninò teneatur. Qui quidem Comes Franciscus pro se, hæredibus, et successoribus suis prædictis Procuratoribus, & mihi Notario infrascripto tamquam personæ publicæ nomine ipsius D. Ducis, nec non suprascriptæ D. Blancæ Mariæ, aliorumque omnium, quorum interest, vel interesse poterit stipulantibus, & recipientibus sub obligatione sui, & omnium bonorum suorum, etiam illorum, quæ sub obligatione generali non cadunt, obligavit, & promisit etiam in fidem veri, & justi Principis cum Juramento ad S. Dei Evangelia, manu corporaliter tactis scripturis, quòd eveniente quovis casu restituendæ, sequestrandæ, vel alio modo dimittendæ dotis, prædicta omnia, et singula in dotem data, realiter bona fide, et expeditè dictus

Comes, vel ejus successores restituent, relaxabunt, et dimittent cuicunq; de Jure communi restituenda, relaxanda, et dimittenda fuerunt sine ulla prorsus exceptione, contradictione, vel expensarum, vel aliorum quorumvis retentione: Insuper juraverunt, et jurant dictae partes vicissim solemnibus stipulationibus intervenientibus ad invicem, Una videlicet ad instantiam alterius, nomine quo suprà, et altera alterius sub obligationibus omnium bonorum praefati D. Ducis, ac praefati D. Comitis ad S. Dei Evangelia, manu corporaliter tactis scripturis, videlicet dicti Procuratores in animam D. Ducis, et dictus Comes Franciscus in animam suam, quòd ipse D. Dux, et dictus Comes attendent, et observabunt omnia, et singula quaecunque in praesenti Instrumento contenta, et nullo tempore, nullaque ratione, vel causa, et quovis modo directè, vel indirectè contravenient, nec facient, sed omni tempore rata, & firma habebunt, & tenebunt sub refectione, & restitutione omnium expensarum, damnorum, & interesse. Renunciantes dicti Procuratores dicto nomine, ac etiam ipse Comes Franciscus exceptioni non facti praesentis Instrumenti dati in dotem, & non factarum dictarum promissionum, & obligationum, & praedictorum omnium, & singulorum non sic actorum, et factorum, omnique probationi, & defensioni in contrarium: Actum apud Ecclesiam, et in Abbatia S. Sigismundi extrà, et propè Cremonam, praesentibus Magnificis spectabilibus Viris D. Aloysio de S. Severino, D. Nicolao de Montaneo milite, Joanne de Bordolano fil. qu. Balzarini, Dionysio de Biliis. D. Bartholamaeo de Roncarolo nunc Potestate dictae Civitatis fil. qu. D. Lucboti, Petro de Landriano fil. qu. D. Antonii, Lampugnino de Birago fil. qu.... Angelo de Simonetta fil. qu. D. Gentilis, D. Joanne de Crassolinis de Amelia legum Doctore fil. qu. D. Ugolini, Troilo de Muzzo de Rossano fil. qu. Rugerii, Thomasio de la Cruce fil. qu. D. Francisci, et quampluribus aliis notabilibus Viris testibus notis, idoneis ad praemissa vocatis, et rogatis &c.

XLI.

BLanca Maria Philippi Mariae Mediolani Ducis F. anno 1425. ab Agnete ex Nobilissima Mainorum familia orta in loco Septimi Agri Ticinensis, inter Cremonenses Heroides erat connumeranda, quippè in Patria nostra eidem à Patre (ut vidimus) pro dote constituta unà cum inclyto Viro suo, superiori loco memorato, gloriosè gessit imperium, pietate, moribus, invicto animo, graviq; facundia, & vultus majestate commendabilis, magnificè, parique liberalitate, & religione Sacras Ædes, & Monasteria à fundamentis erexit in hac Urbe sua pro Asceteriis Divae Monicae, & sub titulo SS. Corporis Christi dicatis: Item in Suburbiis pro Monachis Hieronymianis celeberrimum Templum, & insigne Archisterium, Divo Sigismundo Sacrum, adauxit, quorum innumera praestabilium Pictorum Opera describuntur à Fratre meo Charissimo D. Desiderio in eodem Monasterio hoc anno 1695. Moralium Lectore. Tot beneficiorum testimonia scribuntur in marmore penès Altare Majus talis exempli Plan-

Blanca Maria
Franc. Sfortiæ Ux. VV. P.Q.
Aram, atque Ædem
Felic. Matrimonii M.F.C.
Hieronyminianisque Monach.
Ædit: ac Sacr. Ministris
Victum annuum de suo
H.E. decrevit legavit
An. A. CCCIↃCDLXIX.

Post mortem Conjugis boni regiminis amans, condidit & ipsa *Decreta*,

Quorum pars habetur in libro inscripto Antiqua *Ducum Mediolani decreta*.

Anno 1468. die 23. Octobris in Oppido Melegnani piè decessit. Tantæ Ducissæ gesta plerique scribentes adnotarunt, & inter primos Jacobus Philippus Bergom. in libro de Claris Mulieribus, *Julius Cæsar Capacius in Elogiis Mulier. Illustrium*. Extat in Literis Pii II. Summi Pont. Epist. quinquagesima ad eandem directa, ne obstaret Viro eunti pro fide contrà Turcas. *In Hist. Cremonæ Antonii Campi lib.* 4. Francisci, & Blancæ Effigies apprimè delineatæ exprimuntur. Monachos S. Sigismundi (ubi nunc Præsul resider moderatione animi, & virtutibus omnibus prædicandus P. D. Evangelista Biffus, cujus humanitati permulta debeo) quantum cordi haberet, dilucet ex ectypo sequentis diplomatis, cujus archetypon apud eosdem servatur.

Blanca Maria Vicecomes Duc. Med. Papiæ, Angleriæque Comit. ac Januę, et Cremonæ Domina &c.

Si receptis plurimis, et maximis benefitiis de manu Omnipotentis, et Misericordis Dei, nos, qui potuimus, gratique animi indicia pręstitimus in restaurandis, ædificandis, propagandis, decorandisq; Sacris Locis, et Religiosas personas utriusque sexus immunitatibus, privilegiis, et ornamentis nostris studiosè prosecuti sumus; ut cum impares nos ad persolvendas Divinæ Majestati condignas pro tantorum cumulis meritorum gratias esse intelligamus, devoti saltem animi Officium his operibus exerceamus, quantò dignior, et honestior, pariter et efficacior apud nos esse debet causa Vener. Monasterii S. Regis, et Martyris Sigismundi extrà, et propè Civitatem nostram Cremonæ, cujus loci memoria nobis, et Posteris nostris summo cultu, summaque veneratione semper prosequenda est. Nam cum in eo loco, Deo fautore, Sponsalitiorum nostrorum tunc cum Illustrissimo, et Pręcordialissimo Consorte nostro matrimonio copulatę sumus, solemniter, fæliciter celebrata fuerint, constante id profectò asseverare possumus: Inde Principatus omnis nostri, et numerosę praclarissimę sobolis nostræ, nobis omnibus thesauris, et vita denique ipsa charioris, auspicia, fausto, fęlicique eventu supernè nobis data esse. Jure igitur optimo Monasterii ipsius S. Sigismundi Diœcesis Cremonen., et religiosam in eo vitam ducentium Venerab. Mo-

nacbor. utilitatem, Ornamentum, commoda, dignitatemq; augere, cordi maximè babentes, ut non nuda, sed munere, et beneficio nostro insignita sit sacræ desponsationis in eo loco nostrę memoria, intelligantq; Vener. ipsi Monacbi gratissimas nobis esse, quas pro incolumitate prælibati Illustris. Consortis, et nostra, et prolis meę, et fęlici rerum nostrarum directione, vigili studio preces pias ad Deum effundunt. Ad ejusdem igitur Dei Omnipotentis gloriam, et honorem, et Gloriosissimę ejusdem Genitricis Marię, ac Beatiss. Ecclesię Doctoris Hieronymi, nec non et victoriosissimi Regis, et Martyris Sigismundi, in cujus honorem fabricare jam cæpimus nobilem Ecclesiam, & insigne Monasterium juxtà Civitatem nostram Cremonæ, illamque, & illud dotare, ac redditudre sufficienter intendimus pro salute, & merito Illustriss., ac præcordialis Consortis nostri, nostrarumque animarum, & ut pietas Divina dignetur statum nostrum cum prole nostra universa augere, & conservare; Ex certa scientia, & de nostræ plenitudine potestatis, & motu proprio, ac de beneplacito, & voluntate præfati nostri Illustriss. Consortis Priorem, Monachos, Fratres, Conversos, & Commissos, Capitulum, & Conventum cum universis familiaribus, & recomandatis dicti Monasterii S. Sigismundi Cremonæ Ordinis Monacborum Heremitarum ipsius S. Hieronymi, ac ejusdem Monasterii, Possessiones, Domos, ac omnia, & singula tàm mobilia, quàm immobilia bona, & Jura præsentia, & futura, & quæ imposterùm per nos, prosterosque nostros donari, seù per ipsos quomodolibet acquiri, & possideri continget: Et eorum Massarios, Molinarios, Fictabiles, Inquilinos, Colonos, Pensionantes, Tabernarios, Melegarios, ac ipsum Monasterium sub nostram nostrorumque Successorum Dominorum Mediolani, & Cameræ nostræ, nostrorumq; Communium Mediolani, & Cremonæ protectione, & defensione recepimus, et recipimus, & tenere, ac teneri facere volumus, et jubemus perpetuis temporibus Ita, et taliter, quòd servata omni libertate, gratia, et immunitate sibi competentibus, & competituris, tàm à Jure Canonico, quàm Civili, seù etiam ab Apostolica Sede, gaudeant omni privilegio statutorum provisionum, ordinamentorum, libertatum, gratiarum, et immunitatum præsentium, & futurorum nostrorum, & Communium Mediolani, & Cremonæ in omnibus suis juribus, & singulis petendis, consequendis, defendendis, & conservandis, ac si essent de corpore supposito jurisdictionibus Potestatum nostrorum, & Communium Mediolani, & Cremonæ, eisq; tale jus fiet, et observetur per quemlibet Jusdicentem nostrum, & omnibus, et singulis partibus, & Territoriis nostro Dominio subjectis, quemadmodum fieri, et servari deberet juribus Cameræ nostræ spectantibus, & etiam magis summarium, & expeditum. Concedimus quoque, & dispensamus, ac decernimus equidem, & libenter, quòd personæ quælibet de bonis suis tàm mobilibus, quàm immobilibus possint, & valeant elargiri, ac donare eisdem Monasterio, Priori, Monacbis, Capitulo, & Conventui, et in ipsos transferre quovis titulo, et ipsi ea acceptare, tenere, et possidere, et Idonei Notarii opportuna superindè Instrumenta conficere, & eis testes, & Secundi Notarii interesse possint, et valeant tutè, liberè, et impunè decretis,

decretis, ordinibus, et statutis in contrarium editis, seù fiendis in futurum nequaquam obstantibus quibuscunque, quibus in hac parte duntaxat ex certa scientia derogamus; Et ut etiam majoribus favoribus prosequamur dictos Priorem, Monachos, Fratres, Capitulum, et Conventum, Familiares, recomandatos, Molinarios, Massarios, Pensionantes, Fictabiles, Inquilinos, Colonos, Melgarios, et Tabernarios cum potestate vendendi panem, et carnes, et prædicta omnia, possessiones, et bona dicti Monasterii cum totis, et universis territoriis, et Jurisdictionibus quantaqq; et qualiaqq; sint, et sub quibusvis nominibus bonorum nuncupentur, et cohærentiis cohærentientur, et omnia, et singula tàm mobilia, quàm immobilia, et Jura dicti Monasterii præsentia, et quæ in futurum acquiri continget, et omnes habitatores in eis, et eorum res, et bona, ac fructus, fœtus, proventus, et redditus facimus, et creamus exemptos, et immunes, et liberos, et liberatos, ac pro exemptis, immunibus, et liberis, absolutis, et liberatis volumus, jubemus, et declaramus haberi debere, ac habeantur, et tractentur, ac reputentur perpetuò à Camera nostra, et à Communibus Civitatum Mediolani, Cremonæ, Papiæ, Laudæ, et à quocunq; alio Cõmuni, et à quaqq; alia Civitate, et Universitate ab omnibus, et singulis oneribus, condiciis, taleis, impositionibus, factionibus, mutuis, subventionibus, sive contributionibus, reparationibus, et omnibus quibuscunque realibus, personalibus, atque mixtis, ordinariis, et extraordinariis, et taxæ equorum, bubulcorum, & carrigiorum, datiis, pedagiis, gabellis, etiam ferraricia, et macina, & imbottaturis, et à quibusvis aliis oneribus, & angariis cujusqq; vocabuli, sivè maneriei sint, & nuncupentur impositis, & de cætero imponendis. Ita, & taliter, quòd etiam omnes fructus, redditus, fœtus, & proventus omnium bonorum, & possessionum dicti Monasterii præsentes, & futuri, eorumque greges, & animalia, & cætera eorum bona, scilicet fructus possessionum conduci possint ad Civitatem Cremonæ, Papiæ, Laudæ, Mediolani, & per quasqq; terras, & ad quæqq; loca Dominio nostro supposita, & ab eisdem etiam reduci valeant ubiqq; eis placuerit sine solutione cujuslibet datii, gabellæ, pedagii, pontis, portus, traversi, & cujusqq; alterius oneris, & quòd quæqq; necessaria pro usu dictorum Prioris, & Conventus, Monasterii emi valeant, & conduci tàm per terram, quàm per aquam à quibusqq; partibus, & per quasqq; partes Dominio nostro subjectas, ad eorum loca similiter absque aliqua solutione cujuslibet gabellæ, pedagii, pontis, & traversi: Similiter declaramus, jubemus, & volumus, quòd prædicti Massarii, Melgarii, & alii ut suprà, pro quibusqq; bestiis emendis, & vendendis præserventur immunes, & exempti à quibuscunq; datiis, dummodò bestiæ alienandæ sint super præmissis bonis natæ, vel diù operatæ, & emendæ sint pro usu colendi, & utilitatem prædictorum Monasterii, & bonorum cedant: Et ut cunctis utilitatibus, seù commoditatibus, & placitis supradictorum Prioris, & Fratrum vigilantiùs intendere cognoscamur, concedimus eisdem, et perpetuò elargimur, et volumus, quòd pro usu, commodo, et eorum beneplacito liberè, tutè, et impunè sine aliqua præstatione, seù contributione pecuniæ, et absque alicujus licentia eis liceat, et jure

perpe-

perpetuo valeant in loco sibi magis congruo accipere, derivare, & derivari facere per quælibet loca magis opportuna de aqua Navigii Communis nostri Cremonæ ad uncias decem continuè decursas, eaque uti, gaudere, et pro suæ libito voluntatis disponere valeant, de ea facere quicquid voluerint, absque eo quòd eis possit aliquid peti, vel requiri, nec super præmissis per aliquam personam valeant molestari. Mandantes universis, & singulis Officialibus, & Subditis nostris præsentibus, & futuris, ad quos spectat, & spectare possit, quatenùs has nostras concessionis, et gratię literas observandum formiter, et inviolabiliter observari faciant, nec aliquid contrà earum tenorem attentent, nec attentare pręsumant, seù attentari permittant sub indignationis nostrę pęna. In quorum testimonium præsentes fieri, et registrari jussimus, nostrique Sigilli munimine roborari. Dat. Mediolani die prima Septembris anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto.

Subscripta Antonius Gallasius &c.

Obsignatur albicante cera Vicecomitum stemmate formata, & æneæ bullæ præsidio munita, exteriùs descriptis tribus annulis, malo punico, & penicillo, sivè scopis. Ornatur extimum paginæ latus florido sedo (vulgò semprevivo) literulis hisce circumscriptis: Mich. Zaic. Præstereà citimi folii faciem illustrat sol radiis undequaque coronatus. Additur etiam circumvolans Columba. Pendet è sericeo, ac rubricanti funiculo in medio paginæ sigillum.

In Libro Statutorum Papiæ inter decreta, Blanca Maria se priùs scribit Cremonæ dominam, quàm Mediolani Ducissam ad diem 25. Aug. 1466. simili methodo. *Blanca Maria Cremonę domina, Galeazius Maria Sfortia Vicecomites Duces Mediolani, Papiæ, Anglerięque Comites, ac Januę Domini. &c.*

XLI.

Ferdinandus Sylva Musarum dulcis Alumnus, & amæniorum literarum cultor impiger, Comædiam promulgavit nuncupatam

L'Amante Fedele.

quæ publicè, & honorificè à Nobilibus Concivibus inter nuptiarum plausus Blancæ Mariæ cum Francisco Sfortia exposita fuit.

Floruit etiam ex hac progenie annis 1572. Nicolaus, de quo *Alexander Lamus in somnio Cant.* 2. canit

Nicolò Silva poi di Virtù nido
Ch'al Visconte, & à Carlo almo, e beato
Fù, & hora al Rè di Spagna è così fido,
Ch'Ei nel suo degno Ufficio è sempre stato &c.

Antonius Campus Hist. lib. 3. memorat anno 1544. Hieronymum Sylvam Equestrium, & Pedestrium Turmarum Præfectum, contrà Petrum Strozzium nomine Francorum Regis in Mediolanensem Provinciam irruentem, cujus & meminit Jovius in ejus Hist. anno prædicto libro 45.

Viret

Viret & nunc in Patria, ac perenni palmarum diademate insignitus virebit alter Hieronymus Sylva Eques S. Jacobi, qui strenuè post omnes militares gradus emensos, ut fortem militem decet, Præfecturam Italicæ legionis gessit in Belgio; Invictus etiam, quum diuturnum carcerem apud Hostes perpeti coactus fuit, nam Gallus, qui neminem timebat, ne denuò in Castra descenderet, illum etiam in deditione timere cæpit, cum vinceret. Onustus gloriæ spoliis se ipso tantum, terroreque Hostium contentus, fama duce, reddidit se Patriæ, nihil fermè, quòd summæ moderationis fuit à Belgio referens præter vulnera muneribus chariora; ut loquitur Joseph Guarnerius Levir mei amantissimus tunc Accademiæ Illustratorum Princeps, nunc Soc. Jesu in præfatione suarum Philos. Thesium, quas eidem fortissimo Equiti dicavit. Novissimè etiam hisce Pedemontii bellorum temporibus Supremi Mediolanensis dominii Moderatores ejusdem in rebus arduis suscepta libentissimè oracula, quin exequantur, non dubitant, quinimmò ipsum Arcibus Valentiæ primùm, demùm Novariæ, ut Hostium propinquas obsidiones depelleret, præfecerunt.

Tanti Viri promeritas laudes exprimentia innumera adsunt scripta testimonia, verùm hic pauca referam. De hoc enim plura dicemus, cum in altero nostro volumine Cremona è literaria palestra in martialem arenam erumpet.

CARLO CAMPI del Conseglio di Guerra, Mastro di Campo di un Terzo d'Infanteria Italiana, et Sergente Generale di Battaglia per Sua Maestà Cattolica N. Signore in questi Stati di Fiandra, &c.

Certifico, et faccio fede, come conosco, et hò veduto servire il Sig. Capitano Geronimo de Silva, Cavaliere Cremonese presentemente del mio Terzo da tredeci anni à questa parte, da Soldato, d'Alfiere della Compagnia del Capitano Lampugnani, d'Alfiere della Compagnia del Mastro di Campo il Marchese di Bentivoglio, poscia con patente di Sua Altezza Ser.ma l'Arciduca Leopoldo fatto Capitano, essendosi ritrovato in tutte le occasioni con ogni puntualità, che in detto tempo si sono rappresentate, diportandosi sempre come bravo, et valoroso Soldato. Particolarmente nell' entrata, che si fece con l'Esercito in Francia. All'assedio, et presa di Rottoy, dove fù comandato all'assalto d'una mezza Luna, che se ne impadronì; All'assedio d'Aras comandato parimente all'assalto del Corno manco del Corneverch, che con molto valore l'importò, fortificò, et sostenne, et per questa azione così rimarcabile Sua Altezza l'Arciduca le promise una Compagnia, che poscia l'ottenne. Nella rotta, che havessimo, quando l'Inimico ci costrinse levare l'assedio dalla detta Città d'Aras, fù fatto prigione con perdita di tutto il suo bagaglio, doppo due giorni se ne fuggì dall'Inimico, et di subito venne à continuare il servigio di S. M. Cattolica Nostro

Si-

Signore senza addimandare alcuna assistenza alla Corte; Fù anche assediato in Landresì, dove mi costa per relazione d'Ufficiali, che l'hanno veduto, & comandato, come habbia fatto molti serviggi particolari, specialmente d'una copura nell' Orneverco, dove esso n'era il Capo, & violentemente assaltato con più assalti, difese il posto con molto suo honore, & satisfazione de Superiori. L'istesso oprò nell'assalto generale del Baluardo di detta Piazza, ove doppo volata la mina fù comandato alla brecchia, quale picca à picca valorosamente la difese, costringendo l'Inimico à ritirarsi: Non fece meno nel soccorso, che dessimo alla Città di Valenziana, che all' attacco degl'Italiani fù de primi à passare li fossi, & impalissate, col'entrare dentro il Cordone nemico, guadagnando una Bariera, qual mantenne, entrando per quella la nostra Cavalleria, in questa occasione rimase ferito, come il tutto consta per relazione, che il suo Mastro di Campo diede alla Corte, & per attestazioni, che il detto Capitano de Silva tiene appresso di sè. S'è parimente trovato all'assedio, & presa di Condè, all'assedio, & presa di Santo Ghelin, ove fù comandato all'assalto della contrascarpa di detta Piazza, che se ne impadronì, & fortificò; s'è trovato assediato nel Forte di Mardich, ove fece il debito d'un buon', e bravo Soldato, nella resa di detta Piazza rimase prigioniere di guerra condotto in Francia, dove ci hà dimorato 18. mesi continui, nel qual tempo assistè li Prigionieri, massime gl'Italiani, & operato, che non si sbandassero, anzi fatto fuggire molti Ufficiali, e Soldati, per venire (come fecero) à continuare il serviggio di Sua Maestà, havendo consumato molto de suoi denari, senza havere addimandato alcun' assistenza alla Corte, che il tutto mi costa; Essendosi il detto Capitano de Silva in tutte le occasioni diportato come bravo, & esperto soldato, meritevole di quegli avvanzamenti, che S. M. Cattolica Nostro Signore resterà servita concedergli; in segno della verità del suo valore, e merito, à sua richiesta, gli hò fatta la presente certificazione, qual sarà firmata di mia mano, & sigillata con il solito sigillo delle mie Armi.

Brusselles li venticinque di Settembre 1664.

Sottoscritta Carlo Campi &c.

Et sigillata.

XLI.

JAcobus Ala tantus Vir fuit, ut eximiam ejus doctrinam eloquantur saxa ejusdem cineribus imposita in Ecclesia SS. Egidii, & Homoboni Cremonæ, id referente *Josepho Bressiano in Inscriptionibus Patriæ.*

Jacobus Ala J.C. doctissimus Græcis, Chaldæis, Latinisque literis clarus: Philosophiam verò in Patria multos annos docuit, hic tandem quiescit anno Dom. MCCCCXLI. *die* XV. *Februarii ætatis suæ ann.* LXXI *Johannes Fel. P. D. H. M. P.*

Fælix

XLI.

FÆlix Buschettus Præsbyter sæcularis præstitit ingenio eleganti, & lepido, atque in unum redegit volumen

Inscriptiones marmoreas, &

Epitaphia, quæ sparsim in Patria leguntur,

Quorum multa refert *Joseph Bressianus* in suis libris. Sanè Buschetto plurimum debent eruditi, ac Posteritas tota, cum ex Inscriptionibus ab ipso diligentissimè relatis permultæ præcipuè in ædibus, Foris, Viis, aliisque locis fuerint abrasæ, deletæ, & deperditæ ob nova ædificia, vel ob Rectorum incuriam in maximum antiquitatis intertrimentum, & quod deterius est, ego metipse in nonnullis Cænobiis similia monumenta non absque maximo mærore in culinæ usus conversa respexi.

Simile Inscriptionum nunc extantium Volumen accuratè collegit Frater meus dilectissimus D. Desiderius Monachus Hieronymianus Congreg. Insubriæ.

XLI.

ALbertus de Turrianis Carmelita Sacræ Theologiæ Magister omni doctrinæ, & probitatis laude conspicuus, Divini Verbi Prędicator insignis. scripsit

Sermones Prædicabiles super Acta Apostolorum.

De Oris dignitate. Verè os humanum, si cum cæteris hominum membris diligenter conferatur, digniùs vocari potest. Hinc *Div. Ambrosius lib. 6. Hexan. cap.* 9. appellat. Sermonis aditum, Fontem disputationis, aulam verborum, promptuarium voluntatis.

Alberti meminit *Bressianus in Virt. Rav.*

XLI.

JAcobus Pavesius, non tàm Martis, quàm Palladis assecla invictissimus armis, literisque ornatus, celeberrimi Nicolai Picenini Exercituum Imperatoris Vicesgerens, agmina fortissimè duxit, eaque regulis militaribus instruxit, ut novus Asteropeus Homericus utraque manu belligeram, ac eruditam hastam intorquere, & retorquere videretur, conscripsit namque stylo peracuto, ac gravi non sine summa sua laude

De Castrametatione Antiquorum vol. 2.

à quibus fortasse Guillelmus à Choul antiquitatum diligentissimus indagator, in suo doctissimo libro de Castrametatione Rom. desumpsit ideam.

Laudatur *à Cavitello in Ann. ann.* 1441.

XLII.

VIncentius Cipellus Monachus Casinensis, & Abbas degens in Monasterio S. Thomæ Cremonæ, Vir maximæ auctoritatis, & doctrinæ suæ Religioni totus addictus, handquaquam sæcularibus negotiis se implicuit. non enim ignorabat illud *Pauli act. 6. à Divo Ambrosio relatum operum Tom.* 4. *pag. mihi* 1005. 6. *nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus. Ecclesiasticus autem se probat Deo, ut huic devotum officium impleat, quod spopondit in Dei rebus solicitus à sæculari negotio alienus, non enim convenit unum duplicem habere professionem.* scripsit

De Religiosa Militia

Bressianus in Hist. Ecclesiastica M. S., qui ejusdem Monasterii Priorem tali tempore memorat Andream Cipellum

Cavitellus in Annal. propè finem recensendo multa de Monasterio Sanctimonialium Ord. D. Benedicti Vallis Viridis nuncupato, nominat sub anno 1437. Helenam de Cipellis, & anno 1516. Elisabeth de Cipellis ambas Abbatissas.

Ex hac familia nunc vivit Amicus meus humanissimus Julius Cæsar Cipellus S.T.D. Bordulani Præpositus, virtutibus, & meritis clarus, de quo in Volum. III. loquar, ne videar inter nos à teneris, ut ajunt, unguiculis contractæ necessitudinis obliviosus; usu enim evenire sæpissimè videmus (inquit *L. G. Gyraldus in lib. paranetico adver. Ingratos*) quo fit, ut qui ex benevivendi, & virtutis vinculo ligantur, nunquam, vel rarissimè dissolvantur, & ingrati esse videantur.

XLIII.

ZAnettinus Zuccus non surdæ in literis famæ, in castris musarum delitiis, ac in divinæ sapientiæ tabulario suam mentem dispendere visus est, quippe suavi loquens versu cecinit

Vitam S. Eusebii Abbatis Cremonensis

Comædias sacras quamplures

Item soluta oratione digessit

De Vitiis evellendis lib. 2.

Edoctus noster Author à *Divo Bernardo serm.* 59. *super cantica*, ubi (Non potest, inquit, Virtus cum vitiis pariter crescere; ergo ut illa vigeat, ista crescere non sinantur; tolle superflua, & salubria surgent; utilitati accedit quicquid cupiditati demit: demus operam putationi; putetur cupiditas, ut virtus roboretur.

Hujus est mentio apud *Bressian. in V. R.*

Bene-

XLIII.

BEnedictus de Dovariis magna gloria Vir, magnisque rebus gestis fuit ab Eugenio IV. Pont. Summo Episcopus Tripolitanus electus, anno verò circitèr 1455. Jacobi Antonii à Turre Episcopi Mutinensis Initiator; vivebat adhuc anno 1463. quo interfuit pactionibus initis inter Episcopum Cremonensem, & Carolum Aloysium Tinctum ex altera, necnon & Canonicos Lateranenses, ac Monachos Casinenses ex alia, ut ex tabulis reconditis à *Bressiano in Ros.*, & *Viol. pag.* 74.

Ugbellus in Ital. Sacr. Tom. 1. (ubi de memorato Antistite Mutinensi) vocat eum perperam de Dovedris.

A Bressian. in Ros., & *Viol. memoratur ad ann.* 1104.

Tancredus de Dovariis Paschalis II. Auditor.

XLV.

BArtholomæus de Borsonibus, Vir est profectò renovandæ memoriæ, cujus virtutes carminibus exprimit antiquus lapis in Ecclesia S. Antonii Urbis Vicentinæ

Prob dolor! hic recubat nunc Borso Bartholomæus
Grammaticus, nec non Rhetor, quem laude Cremona
Progenuit, fovit proprio quem lacte Poesis,
Novit & Annales Romanos, & Peregrinos,
Destitit Augusti trigesima luce secunda
Lustra ducenta dabat sol octoginta novemque.

XLVI.

NIcolaus Cavitellus Zelioli, seù Ægidioli F. die septimo Julii 1420 in Coll. J. C. adscriptus Leonelli Estensis Ferrariæ Marchionis Buleuta; in Jure nonnulla scripsisse fertur.

Campus in Hist. lib. 3. *ad ann.* 1446., qui perperam eum vocat Raymundini filium, cum mihi ex M. S. fide dignis constet filium fuisse Ægidioli, de quo fuit habitus sermo.

Memoratur à Bressian. in Coll.
Item in Syllabo J. C.

Hunc credo esse Nicolaum Cremonensem Publicum Bononiæ Professorem, de quo

Alidosius in Doctoribus exteris. Anno 1436.

L.

GUillelmus de Villana Sacræ Paginæ Professor, Ord. FF. Heremitarum S. Augustini bonæ doctrinæ Vir, qui haudquaquam egit insubidè. post se reliquit opusculum hoc titulo insigne.

Reprobatio errorum.

cujus archetypon M.S. habetur in Bibl. Ambrof. Mediol., ut mihi indicavit *Lud. Ant. Muratorius* in eadem meritiffimus Vicepræfes, Amicus meus humaniffimus.

L.

COfmas Raymundus, forfitan ille, de quo infra fuit mentio, fua ætate Oratorum, & Poetarum peritiffimus, cujus ingenii monumenta leguntur inter M.S. Ambrof. Bibl. lit. X. num. 337.

De laudibus eloquentiæ Ad Ant. Canobium Mediolanenfem

Carminum Epiftolæ duæ (doctrinales quidem) altera ad Ant. Canobium data Avenione Kal. Nov. 1432. altera ad Johannem Cadartum Confiliarium Regium.

Oratio fic infcripta. Reverend.mis, ac Magnificis, Sapientiffimis, & Ornatiffimis Viris Senatui, & Ducalibus P.P. C. Mediolanenfibus.

L.

COfmas cujus cognomen ignoratur, optimus Rhetor, & antiquiffimi characteris Interpres expertifsimus tranfcripfit, atque vulgavit

M. Tullii Ciceronis de Oratore lib. 3.

Hujus meminit *Blondus Flavius in Ital. Illuftrat.*, ubi de Urbe Ravenna &c. fcribendo: *Et cum nullus Mediolani effet repertus, qui ejus vetufti Codicis literam fciret legere: Cofmus quidam egregii Ingenii Cremonenfis tres de Oratore libros primus tranfcripfit: multiplicataq; indè exempla omnem Italiam defideratiffimo Codice repleverunt.* Florebant in literis tunc temporis Guarinus Veronenfis, & Leonardus Juftinianus Patr. Venetus, ad quorum manus hujus operis prima exemplaria pervenere.

P. Donatus Calvus in Scena liter. Scriptorum Bergomenfium, fcribit fuiffe Gafparinum Barzizam Bergomenfem, qui Codicem memoratum Ciceronis tranfcripfit, at nullum allegat Auctorem pro fe.

L

PEtrus Barbovius, feù de Barbobus à Soncino juris fcientia, rerumque experientia præfignis, publicus legum profeffor, annis duobus, ac triginta in Patavino Gymnafio, (iccircò à nonnullis de Padua nuncupatus) pleraque reliquit fui ingenii teftimonia, ex quibus edita funt

Confilia tria Matrimonialia Lipfiæ primùm, demùm Venetiis apud Vinc. Valgrifium 1572., quæ inter collecta per Jo: Baptiftam Zilettum J.U.D. babentur.

Confilia quatuor in primo Volumine Tract. diverforum per eundem Zilettum vulgata à num. fcilicet 95., & feq.

Pro-

Prostat & ejusdem *Consilium inter Cons. Crim. diversorum Tom. 2.*

Stephanus Fliscus in enarratione, Lusus Soncin. inscripta, italico idiomate traducta *à P. Guarguanto excusa Brixiæ* 1634. præclarum legum Doctorem Petrum de Barbobus insinuat, ipsumque inter Prætores Alexandriæ, Novariæ, Parmæ, Placentiæ, ac Mediolani, necnon Januæ Gubernatores adnumerat, permultosve Illustres Viros ex Fam. Barbovia recenset.

Antonius Riccobonus de Gymnas. Patavin. lib. 1. cap. 12. hæc scribit: *Petrus Barbobus, seù Sozinus*) est legendum de Soncino, seù de Sonzeno) ut etiam ipse memoratis Consiliis se subscribit, professor juris Civilis per annos octo, & viginti citatus à Cepolla in Conf.

M. Mantua in Epitom. Vir. Illustr. J. C. Patricium Patavinum eum notat, & Petrum Soncinum vocat, quinimmò subdit juvenem admodum occubuisse. Verùm si (ut innuit ipse & *Riccobonus*) docuit 28. annos in Patria, quomodo juvenis admodum mortuus est?

Institutam stirpem Barboviam dilucet ab eodem Petro fuisse, cum ab ipso præter alios provenerit Scipio Barbovius à Petri Avi, vel Proavi Patria Soncinus appellatus, qui scripsit de Vitis Ducum Mediolani compendiatim, & vernaculo Sermone cum eorundem Ducum effigie penès Hieronymum Porrum 1574.

De eodem plures alii, & præsertim *Com. Fontana in Amphit. Leg. p. 1.*

L

GHerardus Cremonensis, quem alii Sablonetam cognomento vocant, inter suæ ætatis Philosophos, & Medicos facilè Princeps, Mathematicus, & Astrologus celeberrimus, multarumque, & optimarum artium tàm scientia, quàm eloquentia insignis, cum sermonem, & linguam multarum nationum calleret, ad communem Italorum Philosophiæ, & Medicinæ studentium utilitatem doctissimo calamo exposuit plures Codices, qui post mortem Authoris editi fuere his titulis

Introductorium Medicinæ lib. 1.

Commentarium in Viaticum Constantini Monachi lib. 1.

Canones Avicennæ quinque ex Arabica lingua in latinam vertit, quos habemus impressos Lugduni Opera Jac. Miit. 1522. cum additionibus *Petri Antonii Rustici Placentini, & Camperii Lugdunensis*, nec non alibi

Jani Damasceni Decapolitani Summæ inter Arabes authoritatis Medici Therapeuticæ methodi, hoc est curandi artis libri 7. partim Albano Torino, Vitodurano, Paraphraste, partim Gerardo Jatro Cremonen. Metaphrasatæ apud inclytam Basileam per Henricum Petrum ann. 1543.

Abubetri Rasis practicam, & Antidotarium, ut vocant, & divisiones.

nes. Basileæ apud Henricum Petr. 1544. *in fol., ut Antonida,* sed meliùs

Abubetri Rhazæ Maometbi scientiæ, peritiaq; insignis Medici in artem medendi compendiosa introductio latinitate donata.

De Arte medendi ad Regem Mansorem lib. 10.

Divisionum lib. 1.

De Antidotis lib. 1.

De Affectibus juncturarum lib. 1.

De Morbis Infantium lib. 1.

Aphorismorum lib. 6. *Rhasis*

In Lib. VI. Aphorismorum, seù secretorum Medicinalium

De Præservatione ab Ægritudine lapidis lib. 1.

De Sectionibus, Cauteriis, & Ventosiis lib. 1.

Antidotarius, in quo continentur Compositiones plurium medicinarum ad diversas dispositiones, & multorum oleorum

De Facultatibus partium Animalium lib. 1.

Omnia eodem Interprete prodiere Basileæ ex Officina Henricipetri ann. 1544. in fol. cum castigationibus *Albani Torini Vitodurani*, qui in præfationem ait: *Arabum stylus tàm est à lingua latina alienus, ut in banc transferri feliciter non potuit.*

Commentarii in prognostica Hippocratis, qui cum Johannicio olim excusi sunt cum veteri simul, & nova textus Prognosticorum translatione

Liber Albengenefit Philosophi de virtute Medicinarum, & ciborum tranlatus. Argentorati apud Joannem Schottum 1533.

Ars parva Galeni eodem interprete.

Joannis Serapionis Practica Medicina.

Gebri Arabis libri novem de Astronomia.

Kiranis Opera de facultatibus Magicis, & Medicis stirpium quarundam, lapidum, & Animalium, libros quatuor latinos fecit.

Albazen filii Albeizen de crepusculis, & nubium ascensionibus liber unus ex Arabo, Basileæ apud Episcopios 1572.

Geomantia Astronomica libellus in duodecim quæstiones distinctus, in quo plures habentur observationes proficuæ pro Medicis, Chirurghis, Chimicis, Architectis, Venatoribus, Piscatoribus, Florum cultoribus, & Agricolis, aliisque pluribus. Hunc ego legi in primo Vol. Operum Henrici Cornelii Agrippæ pag. 559. Lugduni per Beringos, nec non vidi Gallico idiomate versum per D. de Salerne, & Parisiis excusum anno 1669. hoc titulo *Geomantie Astronomique de Gerard de Cremone pour savoir les choses passees, les presentes, & les futures.* Ex epistola Traductoris videtur opusculum linguæ Italicæ pariter donatum fuisse.

Liber primus Canonis Principis Aboali Abuisceni ab Arabico in latinum translatus, dum esset Toleti. Hic etiam reperitur inter M.S. Biblioth. Ambros. Mediol. hoc titulo, *Antidotarium,*

seù

seù liber Canonum Medicinæ fonis Regis Aboalii Hissen filii Abiceni, translatus à Magistro Gerardo Cremonensi in Toleto. Inter eadem M.S., ut mihi indicavit eruditissimus, & laudatus Muratorius, id reperitur inscriptum in lit Q. num. 164.

Albucbasis Chirurgia, quam transtulit de Arabico Magister Gerardus Cremonensis in Toleto, ex quo fuit à nonnullis Toletanus nuncupatus, & præsertim à Theophilo Spizelio in Specimine Bibliothecæ Universalis, ubi Abubether, sive Abubeker, quem Rasim Medicorum cætus vocare consuevit. Opera ejus exquisitiora per Gerardum Toletanum Cremonensem, Andream Vesalium Bruxellensem, & Albanum Torinum latinitate donata, & restaurata &c hic liber legitur pag. 137. in Volumine, cui titulus *Articella* Lugduni Gotico charactere per Antonium de Rii 1525.

Theorica de Astrolabio, in quas scripsit Thadæus Ugoletus de Parma, opus servatum in laudata Bibliotheca Ambrosiana M.S. lit. P. 174. in fol.

Theoria Planetarum, quæ perperam adscribuntur Johanni Cremonensi, ut dicam infra ad annum 1518. cujus M.S. affirmat *Thomasinus in Bibliotheca Patavina M.S. Venetiis fuisse apud Hectorem Trivisanum.*

Prodiit & Bononiæ excusus apud Dominicum de Lapis 1477. in 4. unà cum *Benedicti de Nursia Tract de Sanitatis conservatione, ac Thadei de Florentia de Regimine Sanitatis secundùm anni quatuor partes. Ibidem anno* 1485. Contrà hunc librum, & post ejus Authoris obitum futili disputatione, nec longè ab invidia insurrexit *Joannes de Monteregio* scribendo disputationes contrà Gerardi Cremonensis in Planetarum Theoricas Deliramenta Augustæ cusum 1485., & reimpressum, ut vidi, Venetiis per Jac. Petium de Leucho 1519. die 24. Decembris in libello inscripto Sphæræ Mundi Compendium Jo: de Sacro Bosco. Verùm præsciendum est pro ejus concive præstantissimo tunc mortuo, apologiam elucubrasse Baptistam Plasium, teste *Antonio Campo in Hist. lib.* 3 ubi de Plasio. *Scrisse fra l'altre cose una bellissima opera in difesa di Gerardo Sabioneda contra Giovanni di Montereggio Alemano, e molte altre cose, che si serbano scritte à penna presso Nicolò Piasio.*

Non minùs Sycophanta, quam *Monteregius* extat *Petrus Kirstanus Vratisl. Med. in Epist. dedicat. Grammat. Arabicæ* uti: *Errorum hujusmodi non centum saltem, sed multa millia à Gerardo Cremonensi, qui primus ex Arabico Avicennam in latinum transtulit, admissa sunt, cui tamen venia danda; Jurisconsultus enim professione fuisse dicitur, quomodo igitur benè verteret opus medicum? maximè autem, & impiè quasi iniurii sunt illi, qui Authori doctissimo, & elegantissimo in propria lingua errores turpissimos Interpretum contumeliosè adscribunt.* Quomodo igitur de nostro doctissimo Gerardo tàm corrupto judicio audet

audet sententiam ferre, si nec Gerardum, nec ejus opera vidit, cum Jurisconsultum professione fuisse credat. At videamus, quot de illo optimè sentiant. In primis prodeat *D. Symphorianus Camperius Phys. Lugd. in primo libello de Medicinæ Clari. scriptor. tract. 4. p.m.* 33. Gerardus Cremonensis Vir in Medicinis studiosus, & exercitatus, vir in omni scientia, & lingua doctissimus, reliquit ingenii sui monumenta clarissima, quibus nomen suum ad posteritatis notitiam cum gloria transmisit &c. transtulit Canones Medicinæ in Toleto de Arabico in latinum, quos Princeps Aboal edidit. item

M. Hier. Vida in Orat. adversus Pap.
Cavitellus in Annal. ad annos 1453.
Aug. Baronius de Urb. Crem. Laudibus.
Flavius Blondus in Ital. Illustr.
Raphael Volaterranus Comment. de Geogr.
Fortunius Licetus lib. 6. de recond. Antiquorum Lucernis cap. 30.
Cornelius Agrippa cap. 13. *de Vanit. Scientiarum*
Conradus Gesnerus in Bibl. Institut.
Israel Spacchius in Elencho Med.
Rabbi Abraham Ben Hebræus Italus ex Aletio, vulgò Letci Regni Neapolitani oriundus in sua interpretatione libri Alacensis de Mundo in Epist. dedicat. ad Dominicum Grimanum Card. S. Marci, nostrum Gerardum perperam vocat Gregorium, quem secutus est *Imbonatus in sua Bibl. Latino-hebraica fol.* 35.
Paschalis Gallus in Bibl. Med.
Jo: Antonida Vander Linden in Bibl. Med. sed errat *cum Vuolfango Justo in Chronol. Med.*, quem dicit vixisse circa annum 1545.
Zacutus Lusitanus in Elencho Auctorum.
Donzellus in Theatro Pharmaceutico parte 3. pag. 664.
Johannes Andreas Quensnedt in Dialogo de Patriis Illustr. Vir.
Zaccharias Lilius in Orbis Breviario in verbo Lombardia
Aloysius Morerius in Magno dictionario Historico Gallica lingua composito, in verbo Avicennæ.
Alex Lamus in somnio cant. 3.
Abbas Ghilinus in Theatro Vir. Lit. vol. 11.
Fabianus Justinianus in Indice universali, verbo Galenus.
Possevinus in App. Sacro Tom. 3. ubi de Bibliotheca S. Augustini Cremonæ, scribit in eadem reperiri Almansor Abubecri filii Zaccharia, translatus de Arabico in latinum per Mag. Gerardum Cremon. Ordinis Eremitarum: Verùm præviis diligentiis hunc Codicem ego non vidi, nec Gerardum aliundè constat ad Eremitanos transmigrasse.
Julius Faroldus in Annal. Venet. in fine de rebus Cremonensibus credit, Gerardum fuisse è nobilissima Familia Comitum de Persicis (quæ Sablonetæ insigne Feudum possedit) & à Feudo Sablonetam appellatum: Verùm toto cælo aberrat, dum asserit floruisse tempore Friderici II. Imper., cum vixerit Gerardus, ut innuimus, sæculo quintodecimo. Mi-

LI.

MIchael Rocca, latinè non parcè peritus, Cremonæ Gymnasium aperuit, ubi juventuti erudiendæ sedulam impendit operam, quin & ad usum Scholæ suæ conscripsit

Observationes Grammaticales.

Epigrammatum, & Odarum libros.

Orationes quamplures,

In quibus tamen cum Græcæ nitatur eruditioni, Græcæ peritiæ se ostendit indigentem, atque in locutione simili analphabetum. Iccircò *Franciscus Philelphus* (quanquam aliàs, ut dicam, Cremonensibus infensus) Mediolani cum doceret, peste ibi sæviente, Cremonam concessit, ubi Rochæ officio usus in comparanda sibi habitatione, cum ipso nonnulla Græcæ notitiæ tractavit. Extat ad hanc rem ejusce Viri Epistola LXXVI. noni libri editionis Venetæ MCCCCIC. in fol. in qua Michaelis diligentiam laudans, de particula *Næ*, differit hunc in modum. *Franciscus Philelphus Michaeli Rochæ Grammatico S. D. Diligentiam tuam non solùm probo, sed etiam laudo. Facis enim & amicè, & liberaliter. Domum mibi conduci cupio tùm amplam, tùm etiam pulchram. Quo in loco sit, non multi facio: modo locus sit honestus, ac Musis, ut ita dicam, accommodatus. Quod scire cupis; næ Græca dictio est, & diphthongum recipit, ac quæ apud Græcos per* ai *scribitur, & nisi dividatur, eodem sono enunciatur, quo apud Latinos æ diphthongus, quam dicimus. Nam si diphthongus apud Græcos esse desierit, eodem modo profertur, quo apud nos* ai *divisa: Unde Virgilius Græcos imitatus, ait*

Aulai in medio pendebant pocula Bacchi.

pro Aulæ. Næ *igitur per* ae *diphthongum scripta significat* certè, ita, & vehementer, *vel etiam* nimis, *secundùm quosdam. Hac autem dictione ita utuntur Latini Poetæ, præsertim Comici, ut dicam symbolum, strategi, & aliis, atque aliis verbis pluribus. Et ut veniam ad rem tuam, mibi convenientissimè dici videtur apud Terentium* næ *pro vehementer, aut nimis, quanquam nimietas à vehementia non admodum differt, cum enim inquit.*

Faciunt næ intelligendo, ut nibil intelligant, quasi quòd qui magis, quàm opus sit, aliquid vel inquirunt, vel speculantur, eorum numero sunt habendi, qui nibil intelligunt. Tu si secùs putas, utere judicio tuo, Ego autem meum mibi Deum facere non constitui, ita etiam tibi, si sapias faciundum existimo. Vale ex rure suburbano Cremonæ (erat autem rus, quod in suburbio jacet, qua itur Mantuam) Kal. Octobribus MCCCCLI.

De eodem Bressianus in Virtu. Ravivat.

Floruit & Galeatius Roccha Sen. Excellentiss. Mediolani scriba ad annum 1529. de quo *Cavitellus.*

LI.

VEn. Georgius de Lazzolis ex Ord. Augustiniano cum Ven. Roccho Ticinensi, & Joanne Novariensi suæ Congregationis Instaurator in Insubria, de quo scribit *Jacob: Philippus Bergomensis ejus coævus in Supplem. Chronicorum lib. 15. Georgius item Patria Cremonensis hujus nostræ Congregationis observantium S. Augustini Tertius Reformator, Philosophus, ac Theologus insignis, sed omni probitate, & omni sanctimonia præclarus. Cujus in primis tanta extitit eruditio, ut penè omnium dixerim, solus saperet quidquid reliqui fermè sapiunt, nec una tantum, sed omnibus æquè liberalibus disciplinis videbatur excultus. Inerat prætereà huic Sancto Homini ingenium versatile ad omnium mores, devotissimus, ac in rebus spiritualibus ferventissimus &c.*

Elssius in Encom. Augustin. persimilia refert, quæ cum unicè de Georgio nostro dicta sint repetere non tedeat. *Beatus Georgius de Cremona, sive Cremonensis ex Familia de Lazzolis gravissimus Theologus ann. 1424. & 1426. Bononiæ studuit. ann. 1434. Prior Patavii creatur S.T.D. ann. 1435. erat Regens Patavii. anno 1436. ei conceditur morari cum D. Bononiensi. anno 1438. Visitator Generalis, Conventus Cremonensis Prior, & Præses Capituli Provinciæ Lombardiæ ann. 1439. 4. Aprilis constituitur Prior Cremonæ.* & pleraq; alia de eodem, & præcipuè hunc ab Usuardo fuisse Martyrologio adscriptum hujusmodi verbis. 16. *Augusti, Mediolani in Monasterio Coronatæ depositio B. Georgii Confess. Ord FF. Eremit. S. Augustini, qui vitæ Sanctitate, & Miraculorum gratia insignis fuit anno 1652. cum Ecclesia Coronatæ reædificaretur, ejus Sanctum Corpus in cista plumbea integrum repertum est 24. Julii, quod de licentia Capituli, Sede Vacante, in Ecclesia populo expositum magno concursu ob gratias, quas continuò largitur, plurimum colitur.*

Hisce addendum esset, Nostrum Georgium Theologum, ac Consiliarium summa benevolentia adstrictum fuisse cùm Romæ Antonio Corario S R. E. Card., tùm Mediolani Blancæ Mariæ Ducissæ, permultaque alia, quæ consulto opere omitto; cum jure consanguinitatis ejus Vitam devoto calamo conscribere teneat. Nam Joannes Ludovicus Arisius Abavus meus anno 1579. duxit Uxorem Joannam Nicolai Lazzoli filiam Georgii pronepotis, ad cujus & nostræ Gentis monumentum perenne Icon ejusdem in meo exponitur musæo.

In eodem Templo B.V. Coronatæ ante ejus Depositum hæc leguntur.

Hic jacet Beatus Georgius de Cremona Sacræ Paginæ Professor, Primus Fundator hujus Monasterii, qui obiit anno MCCCCLI. v. *Idus Septembris.*

Ibi etiam in fronte Januæ, dum essem Mediolani hoc anno 1696. Mense Augusti hæc legi.

Illustrissimus D. D. Franciscus Sfortia Vicecomes Ducali insignitus Corona

rona in signum devotionis Coronatæ Virgini Templum hoc construi fecit, suadente B. Georgio de Cremona hujus Monasterii Fundatore 1451.

In Vestibulo celeberrimæ Bibliothecæ S. Augustini Cremonæ sub ejsudem Ven. Georgii effigie prostat hæc inscriptio.

Beatus Georgius Lazzolus Cremon. Theologiæ Doctor, unus Fundatorum Congr. Obser. Lombardiæ miraculis clarus Mediolani beato fine quievit.

Exhibetur vel ejus effigies in publico Civitatis Palatio inter ejusdem Comprotectores.

Ex gente Nobili Georgium proditum fuisse non est subdubitandum, cum Ugolinus de Lazzolis ejus Frater esset Matrimonio copulatus cum Constantia filia Emanuelis de Zanebonis Viri Patricii ex stirpe Uberti Cremonensis Episcopi, ut ex tabulis penès me patentibus, & receptis anno 1462. à Paulo Augustino de Surdis, & Matthæo de Gambinis Cremonæ Tabellionibus.

De eodem scripsere omnes Auctores de Rebus Augustinianis, & præcipuè ultrà recensitos

Joseph Pamphilus.
Nicolaus Crusenius.
De Herrera.
Sanct. Martinus.
P. Donatus Calvus in memor. hist. de Congr. Insubriæ plura.
P. Torrellus in Sæcul. August. Tom. 4. ad annum 126.
Tom. 6. ad annum 1445. *num.* 17., *& latissimè anno* 1454. ubi vitam, & prodigia narrat. *Idem Tom. 7. anno* 1454. *nu.* 12.
Molanus in Martyrologio sub decimo sept. Kal. Septembris.
Peregrinus Merula in opusculo inscripto italicè *Nobilissima raccolta de Cremonesi in Santità.*
Balladorius in Vita Divi Homoboni.
Bressianus in Corona Vir. illustr. lib. 1. p. 1.
Alemanius Finus in Hist. Cremensi lib. 4.
Carolus Torre in suo libro, Ritratto di Milano, nuncupato, ubi de Ecclesia B. V. Coronatæ.
Petrus Paulus Bosca in suo nuperrimè edito Martyrologio Mediolanensis Ecclesiæ ad prim. diem Novembris.
Cavitell. in Annal. annis 1452. hæc habet. *Ex Venerandis Religiosis Cremonensibus tunc temporis fuerunt existimati inter Beatos, & dilectos Omnipotenti Deo, ob eorum probam vitam, & laudabilem, Nicolaus Gregorius, & Georgius de Lazzolis Ordinis Heremitarum de observantia D. Augustini, ex quibus Nicolaus fuit Episcopus.*

Ad eundem annum recenset etiam Luchinum de Lazzolis Fundatorem Xenodochii in Vicinia S. Luciæ.

LII.

HOnestus Gallaicus Ord. Serv. B.V.M. virtutum omnium decus, hoc anno in Generali Conventu Arimini celibrato Vicarius Generalis deligitur, in qua suprema ejus Congre. dignitate quartò confirmatur. Anno 1463. Forolivii Monasterium sumit, nam tribus ejectis, quos ibi absque ulla disciplina repererat, suos illuc introduxit, & perpetuam devotissimi loci possessionem recepit; Ejus etiam opera Cænobium S. Mariæ Gratiarum de Placentia à fundamentis erigitur.

Janius in Cent. 3. Annal. lib. 2.
Michael Florent. sub anno 1466.
Bressian. in Corona Vir. Illustr.

LII.

FUlgentius Soresina genere Illustris, sed vitæ sanctimonia nobilior, inter Canonicos Regulares Lateranenses pietate potiùs, quàm doctrina fretus in tantum Dei præconem evasit, ut, quæ humanis in cordibus verbo, & exemplo scripsit, eruditiorum vicibus monumentorum suppleant abundè. Pro Veneta Canonia Socii Capitularis munere, immò & aliquando Prelatura functus primo illo Frigdionariæ Reformationis ævo, quo parcè admodum Evangelii annunciandi facultatem conferebat Religio, non tàm de Doctoribus, quàm de Sanctioribus promovendis solicita, non nisi grandis ætate ad Sacram eam sarcinam ferendam eligi, ac mitti non detrectavit. Concionator itaque renunciatus in Synodo generali Ferrariæ anni MCCCCLII. provinciæ, quam susceperat, onera sustinuit indefessus, vel ultrà secundam annorum decadem. Quanta verò cum animarum utilitate Dei verbum disseminaret, Matthæus Bossus Veronensis ejusdem instituti professor, qui Fulgentio convixit, & ejus familiaritate usus est, luculenter ostendit. Is enim de ipso in Epistola ad Justinianum concivem, & Concanonicum de instituendo Dei Præcone ita scriptum reliquit: *Meminisse Fulgentii Cremonensis nostri dignum hoc loco mihi planè videtur, quem Virum Sanctissimum tu, Justiniane, vidisti, ac senior ipse illius etiam sui consuetudine non parva, & contubernio devotissimo usus. Paucis ille cum admodum literis concionem usurpavit diutiùs. Qui quotiens sermo ei habendus erat, parum quidem legebat, orabat verò multum, & sæpe solus in cellula delinitus dulcedine, & divinorum stupore suspensus, cum profluente largiter planctu ita vocem extollebat, ut eminùs exaudiretur à Fratribus, qui interdum tanto odore, & ipsi quidem sic tangebantur, ut nec lacrymis parcerent. Quid ille (Deus bone, atque mirabilis) per orationes gratiæ non assequebatur? Ille Milites, ille centuriones, ille piratas, ille lenones, ille scorta ad pænitentiam sæpè convertit. Quantum verò pecuniarum, & rerum in egenos, Orphanos, Viduas, captivos,*

&

& vinctos erogari suis vocibus fecerit, vincit res ipsa hac ætate maximè ferrea hominum fidem. De syllaba, accentu, deque congruitate verborum doctis Viris risum movebat interdum, qui iidem flectebant genua illi, & loculos solvebant ad ejus jussum mendicis, & illius prose precibus beatos se fore putabant, tantum in eo poterat Dei gratia, & dicendi ardor in illius anima felici ab oratione conflatus, quo fiebat quandoque, ut artem omnem, & oratorium robur superaret indoctior ejus oratio, & fragor quidam sine arte sermoni lacbrymoso permixtus, eique cederet læta illa effusa, lascivaque magnorum hominum copia, atque facilitas. Incendebatur illi vultus *ad libitum* (qui à volendo est forsan *dictus*) *inque os ejus verba cælitùs videbantur immitti, atque eorum, quæ dicebat, sic erat capacissimus quisque, ut ille optarat atque contenderat.* (Eodem spectant, & quæ Bassus idem refert in dialogis de instituendo sapientia animo, disputatione Sexta) *Vidimus*, inquit, *Fulgentium illum Cremonensem Concanonicum nostrum assiduè fervescere, dum flores, poma, sataque videret, dum vim elementorum, solis fulgorem, flumina, Montes, reliquave naturæ spectacula attractus secum reputaret, inque Deum auctorem ea cuncta transferret, in quo persæpè neque lacbrymas, neque clamores retinebat.* Idem, ut animabus prodesset, non semel in vitæ discrimen se conjecit. Observatum id præsertim Ferrariæ cum, sevissima peste grassante, infectis inservire, Sacramenta ministrare, defunctorumq; cadavera miro charitatis zelo sepelire conatus est. Norunt & Venetiæ, ubi ad impænitentem quendam supplicio adjudicatum accedens, carcerem subit, cum perditissimi hominis pervicaciam flectere nulla ratione valuisset, ut aliquandò resipiscere posset, & mortem effugere sempiternam, habito mutato, liberum abire jussit, seque occidendum exposuit. Quamobrem *Ascanius Mulla Ravennas* exclamandum habuit.

Urget, Fulgenti, se quid tenebrosa subire,
Carceris atque truci solvere vincla reo.
Ab Sanctos Divinus Amor sic obruit artus,
Ut licet in tenebris fulgeat ipse tibi.

Eadem commemorat & *Joannes Philippus Novariensis lib. VI. Chronicorum Lateranensium cap.* xxxvIII, ubi amplissimum de Fulgentii Sanctimonia testimonium perhibens, non ab se, quantum licet privato scriptori absque S. A. decreto Beatum ipsum appellat. *Beatus*, ait, *Fulgentius Cremonensis & ipse de antiquis Patribus in Ordine nostro clarus evasit. Nam Spiritu Sancto totus erat ignitus, & cum literarum modicam haberet intelligentiam, tamen per Civitates, & Castella verbum Dei disseminabat, quidquid illi suggerebat Spiritus Sanctus, hoc illis proponens. Fiebat autem ad eum concursus Populorum, qui hominis sanctitatem intuebantur, & propter mirabilia, quæ circà illum Dominus operabatur.* His itaque in vivente gestis accedente uniformi populorum consensu, appositè factum videtur, ut semper venerabili eadem Beati appellatione Fulgentius

exor-

exornatus fuerit non modò in Historia Joannis Philippi, verùm & in Tabula dyptica Episcoporum Ecclesiæ Cremonensis Cæsaris Speriani Antistitis jussu edita à Blasio Rubeo. In hac enim, ubi de Petro Accolto verba fiunt, legitur *Beatus Fulgentius Cremonensis Ordinis Canonicorum Regularium, clarus habetur*. Ipse verò diebus, & laboribus plenus mortalitatem exuit, & cum Sanctitatis odore post se reliquit eloquio cœlesti refertarum

Concionum Volumen M. S.

Quod etsi non suppeteret, adhuc præsenti memoria dignissimus erat Fulgentius, quemadmodum & inter illustres Scriptores Lateranenses excipi jure meritò potuit *à Celso Rosino*, qui nobile ipsi ponens elogium in fine lib. VII. lycei Lateranensis, ubi & adductis utitur testimoniis, hæc de ipso præfatus est: *Non absque piaculo præterire nos decet Fulgentium Soresinam Cremonensem, Dei præconem eximium, cujus licèt nihil tabulæ nobis exhibeant calcographicæ doctrinarum Mundi; tanta tamen in tabulis cordis carnalibus scripsit Divini Pneumatis instrumentum (lingua ejus velut calamus scribæ velociter scribentis) ut pater extiterit fæcundissimus prolis populorum Cæli præmiis fideliter directorum.*

LIII.

Stephanus Fliscus Manfredi F. Soncinensis J.U.D., ac Epidaurii Gymnasii Rector, de quo *Gesnerus in Bibliotheca Instituta* asserit scripsisse

Synonima Verborum scripta Johanni Meliorantio Vicentino

Synonima, sivè Variationes Sententiarum secundùm locos quosdam digestos, & Epist. scribendis accommodatos. Mediol. apud Simonem Magnigum 1480., *& Venetiis apud Johannem Patavinum* 1544.

Item de componendis Epistolis Opusculum Venetiis per Franciscum Bindum, & Maphæum Pasinum 1547., *nec non anno* 1553. *per August. de Bindonis*, quod tamen idem est cum opusculo de Synonimis.

In Bibl. Ambrosiana Mediol. nostri Authoris liber est inter M.S. hoc titulo, agens de rebus grammaticis

Regulæ Summaticæ. Viro Præclaro Ludovico Parello Vicentino

Jo: Baptista Guarguantus pariter è Soncino S.T.L. Carmelita edidit Brixiæ 1634. apud Ant. Riciardum sub auspiciis Pauli Guarguanti Can. Reg. Later. S. Victoriæ Abbatis, & latino idiomate traduxit. Ennarrationem quamdam rerum Soncinensium ejusdem Stephani, cui tit. dedit *Luctus Soncinensis*, quam ipse Stephanus direxit Hieronymo Barbovio J. U. D., & Aulæ Cesareæ Militi, in quo quidem opusculo tùm pietate, tùm literis,

ris, & armis Insigniores Viros illius Oppidi Nobilissimi quis legere potest.

De Genitoris gratissimo amore scribit. *Defecit etiam ex hac vita in Magnifica Ragusea Civitate pridiè Kal. Martii* 1453. *Manfredus de Fliscbis de Soncino. Qui Manfredus fuit equidem quoadvixit Vir prudens, peritus, sapiens, Honestus, probus, virtuosus, Integer, Justus, Innocens, clarissimum bonitatis specimen, & optimum vivendi exemplum.*

LIII.

Nicolaus Amidanus J.U.D. præstantissimus, & in Cathedrali Mantuana Canonicus ab Eugenio IV. Sum. Pont. Romam vocatus anno 1435. undecim annorum spatio summa cum laude, & vitæ commendatione Apostolicæ Sedis, tanquam oraculum colebatur. anno 1446. Placentinæ Urbis Episcopus designatur, & demùm ab Nicolao V. (prædefuncto Henrico Scotto Ticinensi) ad Mediolani Archiepiscopatum traducitur. anno 1453. in quo unius anni tantum intervallo sedem illam splendidè tamen illustravit. Reconditum fuit ejus Cadaver in choro illius Magnæ Metropolitanæ Ecclesiæ cum inscriptione, quam habeo in libro M.S. Inscriptionum Mediolani.

N. Amidano Archiepiscopo Mediolanensi, qui obiit anno Christi Natalis MCCCCLIV. XII. *Kal. Aprilis. Vincentius Fratri hoc. P.M.*

Et sub ejus effigie marmore elaborata

Romam Pontificis, qui nomine rexit, & idem
Ante Placentina Præsul in Urbe fuit.
De hinc Cathedra Ambrosii residens Amidanus, in Urna,
Nunc Nicolaus inest pulchra Cremona tuus.
Ille animo invictus docta probitate, fideque,
Equabat priscos, & pietate Patres.
Impia Mors nimis, ab Pastorem tollere nobis
Heu properas, qualem sæcula nulla ferent.

Antonius Campus Hist. lib. 3. *ad ann.* 1453. refert allegata carmina; verùm subdit ablata à S. Carolo Borromeo Archiepisc. Mediolani, cum in eodem loco novam substructionem erigi jussisset. Ut verum fatear, cum essem Mediolani anno 1696. illorum vestigia ne præmissa quidem solicita omnium rerum indagatione potui comperire. Proindè mæstus ex Templo illo Augustissimo revertor, ægrè ferens Viros clarissimos hujusmodi temporum iniuriis esse, ut plurimùm obnoxios, atque oppressos.

Quæ Campus asserit circà Inscriptiones sublatas, confirmat *Carolus à Turre* in Opere inscripto, *Ritratto di Milano &c. pag. mihi* 401.

Lud. Jacob. à S. Carolo in Bibliotheca Pontificia, ubi de Pio II. notat inter perhibentes Testimonia de scriptis ejusdem Max., & Sapientissimi Pontificis Nicolaum Amidanum, sed an hoc evenerit ante hujus

hujus Pontificis inaugurationem minimè dubitandum non est, cum Nicolaus obierit (ut dixi) anno 1454.) & Pius II. creatus fuerit Summus Antistes 1458. Immò pro majori eruditione subdo Epist. *Eneæ Sylvii Picolominei*, qui fuit Pius II., *ex lib. I. Epist. ejusdem*, *epist.* 28. excerptam. En illam tibi Lector, si ejus lectioni vacare tibi per otium licet.

Æn. Syl. Poeta S.P.D. Nicolao Amidano Canonic. Mantuano, & Amando Fratri.

Parum tecum negotii habui, Nicolae Amantissime, dum Basileæ fui, sed nec plus habuisse voluerim, namque si modicæ consuetudinis causa tantùm molestiæ fero te privatus, quid tandem facerem, si salis, ut ajunt, modium tecum consumpsissem. Mirum in modum gravis est mihi absentia tua, atque ideò longè gravior, quia inter exteros sum, meos modos, meumque vivendi morem abhorrentes, sed statim omnia ferre, dum sperem mihi bene esse. Ut tamen faciliùs tolerare possim, obscirem ne tibi calamus plumbeus sit, neque papyrus aurea, quam dirigere formides. Multa sunt, quæ mihi dietim posses scribere Valetudinem tuam, & reliquas novitates passim illuc defluentes. Et quid in Concilio, quidve in Curia fiat. Et si desint cætera, Glycerium saltem materiam potest dare, de qua nunquam tantum scribes, quantum audiam libenter. Effice igitur quod cupio: ne autem tibi affectanter scripturum æstimes, quæ intelligere potes ex eo, quia prior do literas, nec plura modo. Nos Ulmam pergimus, deindè Isbruch, post Carinthiam petituri. Incertum est, an Nurenbergam venturi simus. Jam vela ventis solvi, & in intimum mare devolvor, à cæterisque meis charis remotior. Vale.

Ejusdem verò Amidani excusatoria taciturnitatis ad Æneam, etiam eodem libro epist. 182. His concepta est:

Nicolaus Amidanus S.P.D. Æneæ Sylvio Poetæ præstanti, & amico singulari

Credo te vehementer admirari, Ænea dulissime, quod postquam istinc abiisti, literarum mearum nihil susceperis: præsertim cum & ego ante pollicitus sæpe fuerim, me crebrò ad te scripturum de his, quæ apud nos in dies agerentur, & tu jampridem tuas ad me literas dederis. Ego quoniam Reverendiss. Card. S. Laurentii in Damaso ad Ser.mos Romanorum, & Poloniæ Reges legatus per hanc Sacram Synodum destinatus, crastino manè à nobis est recessurus, & unà secum Laurentius noster, cui præsentes commisi, jamque maxima pars noctis effluxit, non possum excusationes meas, & silentii causas ad te scribere, præcipuè cum multarum rerum plenus sim, quas, per literas, tecum communicare vellem libenter: Sed quia prohibente angustia temporis, id efficere ullo modo non possum, malo hoc modicum temporis, quod mihi superest in aliis scribendis, quàm in excusatione mea consumere. Sciò enim, quòd tu omnibus in rebus gravissimo semper judicio usus, silentium meum in bonam partem accipias. Quòd si forsitan & culpabilem, & punitione aliqua me dignum judicaveris, paratus jam, & promptus sum correctionem tuam omnem subire. Quum etsi asperrimam animo tuo forsitan conceptu-

ceptur*us*

cepturus sis, eam unica Peregalli intercessione leniri posse confido; Quare non est, quòd serenitatem tuam multum formidem, quandoquidem certissimus sum arma mibi parata, quibus superare te facillimè possim. Accipe igitur ex multis bac parva. Undè ex Basilea Anno MCCCCXLIII.

Die 16. Aprilis 1453. Indict. 1. ex literis datis per Nicolaum Amidanum Mediolani Archiep. favore Hospitalis Pietatis Pauperum Christi habetur priora mentio ejus Creationis, quæ paucis diebus videtur præcessisse cum sub die 5. Martii ejusdem anni similes literæ datæ fuerint per Capitulum Metropolitanum, Sede Vacante, ex Archivio dicti Hospitalis, & ex relatis per *J.C. Camillum Sitonum Mediol. in suis Adnotationibus M.S. de Archiep. Mediol.*

LIII.

JAcobus Boscalinus à Mozzanica ditionis, & Diæcesis Cremonæ Ord. Min. S. Francisci, Vir gravis, & doctus, Mediolanensis Provinciæ primus Minister, quarto idus Septembris 1453. Vicarius Generalis, mox in Comitiis Bononiæ, totius Ordinis Præfectus Generalis eligitur.

Anno 1457. Mediolani moritur, & sepelitur cum hoc Epitaphio

Jacobo Mozzanicæ Minorum Generali Theologo, & Liberal. disciplinæ peritiss. Hujus Ordinis Pientiss Fratres boc monum. fecere. Vixit Ann. L.M.V.D.X. obiit Anno Christi MCCCCLVII. IX. *D. Julii.*

Vvadingus in Annal. Min. Tom. 6. fusè, &

Haroldus in Epitome ad annos prænotatos. Extat ejus *Epistola ad S. Joannem Capistranum*, data die 4. Novembris 1453. in qua magno reverentiæ præludio se ipsum totum illi devovet. Scripsit item

Lectiones super Psalmum Beati Immaculati &c. ut *Vvadingus de Script. Ord. Min.*, sed malè ab eodem Mediolanensis appellatur.

LIII.

PEtrus Oldoynus non ignobilis inter Patriæ Jurisperitos habitus est, legali laurea redimitus anno circitèr 1424., Patrium Collegium nobilitate, & virtute decoravit, ut qui post se dereliquit Volumina

De Potestate, & Auctoritate Principis.

De Tutelis,

Et alia *Controversiarum legalium non infimi census Commentaria.*

Bressian. in Coll.

Syllabus J.C. typis datus.

Ægidiolus alter ex hac stirpe Legum Doctor hisce temporibus Regii Lepidi Prætor enituit.

Idem *Bressian.*

LIII.

ANtonius Ferrarius Pontificii, & Cæsarei Juris Doctor, nec non omnifaria eruditione præpollens, ab Eugenio IV. creatur Referendarius Apostolicus. Hunc autem Nicolaus V. à quo prædiligebatur ob mores inculpabiles, & doctrinæ præstantiam, dum ad majora eum promovere contendebat, Romæ obiisse fertur non absque illius Hierarchæ dolore hoc anno 1454.

Antonius Campus Hist. lib. 3.

Cavitellus in Annal., qui per errorem vocat Nicolaum

Dominicus Bordigallus in suis Epitaphiis syncero calamo hæc habet:

Ferrarius Doctor prudens Antonius arca
Clauditur, Alemena protulit hunc Sapidum
Virtute, ingenio Pastor Nicolaus amavit.
Principibus Ligurum charus habetur homo.
Legibus alter erat Cinus spirante Minerva
Alter Aristoteles: Socrates ingenio.
Urbs Romana suum corpus tenet, ethere gaudet.
Spiritus æterno perficiturque bono.
Mors rapuit, bona fama manet virtute refulgens,
Quæ decorat Patriam, progeniemque sui.

LIV.

BArtholomæus Somentius Medicus, Philosophus, & Astronomus suorum temporum facilè princeps posteritati donavit.

De Signis Cælestibus.

Opus Medicinam profitentibus apprimè utile, ut innuit *Bressianus in V. R.* verùm ab invidis Bibliotaphis occultatum.

Ad Divi Christophori, hæc Epigraphe apparebat, ex Buschetto desumpta:

Hoc Sepulchrum est Nob., & Egreg. Art., & Medic. Doctoris D. Bartholomæi Somentii, & Hæredum ejus, qui obiit Idibus Decembris anno MCCCCLIV.

LIV.

LUcas Felinus Patriæ in literis, quas amæniores vocant, celebris Gymnasiarcha, Veteribus Poetis carminum laude conferendus comparandus. Scripsit

De Bello Philippi Mariæ Mediol. Ducis contrà Venetos.

Bressian. in V. R.

LIV.

BArtholomæus Sfondratus, ob eximiam doctrinam Imperatori Friderico III. acceptissimus, rebus æquè præclarè gestis, ac scriptis illustris prædicatur, Ragusii bonas literas aliquandiù professus,

cum

cum apud Imperatorem partes Epidauriorum egregiè defendiſſet, perpetuus Civitatis eorum dictator ab eis conſtitutus eſt circà annum 1454. Undè ampliſſimam ſuorum nobilitati faciens auctionem, inclyta moralis, & politicæ virtutis exempla Nepotibus reliquit. De eo namque ſcribit *Jo: Jacobus Crottus in Orat. pro Franciſco Sfondrato: Bartbolomæus genitor illius* (ſcilicet Stephani J.C.) *primum Secretariatus locum in Rep. Raguſæa ità piè, innocenter, ſanctèque geſſit, ut, eo defuncto, publica ſanctione perpetuis temporibus valitura, majoribus ipſius Bartbolomæi maſculis officium illud hæreditario jure demandatum fuerit, quod in præſentiarum Hieronymus Stephani Frater latina lingua perpolitus paterna integritate prudenter adminiſtrat.*

In ea verò Provincia Bartholomæus primo Amicorum loco habuit ſibi ſimilem eruditione Xenophonta Philippum Franc. Filium, qui & ibidem publicè docebat, & Sfondrati affinitate gaudebat; hinc non ſemel ipſius meminit Philippus Pater in Epiſtolis Affinem nuncupans, ejuſque diligentiam filio imitandam proponens, ut *lib. 18. Ep. 24. Occupationum tuarum excuſationem nullo pacto admitto. Non enim occupatior eſſe debes collega, atque propinquo tuo Bartbolomæo Cremonenſi viro prudenti, ac perbumano, qui faſciculos literarum dat quotidiè, non modò ad ſuos, ſed etiam ad peregrinos.* Extat & ad eundem Epiſtola primi libri 33. *dat. Mediolano 6. Id. Octob.* 1470.

LVI.

PHilippus Maria Biragus Muſas adnatus, aliquandò poeticen profeſſus eſt: quippè dicitur evulgaſſe

Carmina Græca, Latina, & Italica.
Item Soluta oratione
De Virtutibus Moralibus Tractatum.

Ex ejus Tumulo, ut innuit *Breſſianus in V. R. legebatur.*

Pbilippus Maria Biragus Muſarum cultor, bìc quieſcit cum Majoribus ſuis. Anna Maria Aſella Uxor chariſſima Viro Amantiſſimo P. obiit anno hum. ſalutis MCCCCLVI. VII. *Kal. Maii.*

Florentiſſima Biragorum Familia viguit Mediolani, & viget in Daniele J. C. Coll. unico, & poſthumo tantæ gentis germine mihi quàm maxima humanitate obſtricto, cujus inter Heroes propè innumeros commendantur Andreas cognominatus Magnificus, qui, Philippo Maria Vicecomite Mediolani Duce extincto, pro tuenda Patriæ libertate, Venetorum apud Cremonam Navali prælio decertantium, ex ſeptuaginta navibus duas tantùm dimiſit ad internuncium reduces: Renatus Maximus Regni Galliæ Cancellarius, poſtmodum inter S. R. E. Purpuratos adſcriptus. Daniel ex Senatore, & Ducali Conſiliario Archiepiſcopus Mittyleni, Franciſcus Metoni, Septianiq; Caſtri dominus, qui elucubratiſſima Conſilia pro decidendis Nobilium controverſiis publici Juris fecit.

LVI.

MEschinus Ferrarius vehementis ingenii inter Poetas suo tempore effloruit. Ex ipsius literariis monumentis lectum fuit Poema hetrusco versu inscriptum

La Pudicizia di Lucrezia Romana: plerosque Commentariolos evulgavit diversi generis

Bressian. in V. R.

Laudatur summopere à *Com Francisco Persico in Historia exordio, ubi &c.* Quidam mihi Amicus literatura satis insignis Meschinus Ferrarius &c., ac alibi: Et Meschinus ille, cujus castigatione ad literarum studia sum incensus Summæ Vir memoriæ.

LVI.

ALbertinus Philosophus, & Medicus non incelebris, in Archigymnasio Bononiensi Philosophiam Lector extraordinariè professus est; Indè Medicinam, postremò Philosophiam moralem diebus Festis, quibus facultatibus aliquot ingenii sui monumenta edidisse perhibetur. Meminit ipsius *Jo: Pasch. Alidosius in Catalogo exterorum Bon. Gymnas. Professorum, anno* 1456.

Bressianus in Virtu. ravvivata, ad annum 1459. hunc facit è Gente Catanea, & refert scripsisse.

De Hydrope.
De Doloribus Colicis.
De Pestilentia, nec non
De Mulierum Pulchritudine.

LVII.

SEraphinus Trussus ex Ordine S. P. Francisci Theologus percelebris, magnam sui memoriam confirmant Opera.

De Incarnatione Domini lib. 2.
De Oratione Dominicali.
De Natura Angelica

Bressianus in V. R.

LVII.

CArolus Pallavicinus ex Monticelli Marchionibus ultrà Padum tunc Cremonensis Diæcesis, optimarum artium scientia, ut perspicuam suam nobilitati decebat excultus Ecclesiasticis disciplinis addictus, à Calisto Pont. hujus nominis tertio ad summum Laudensis Ecclesiæ subsellium erectus, Ecclesiam eandem Canonicis dignitatibus, & pretiosarum supellectilium ornamentis adauxit: Eamque annis quadraginta pietate adæque, ac vigilantia rexit, Sacras itidem Ædes Monticelli insigni Canonicorum Collegio ære proprio decoravit, ubi cum ad extremam ætatem redactus esset, mortem vicit hoc monumento relato à *Bressiano in Ros. & Violis.*

Pal-

Pallavicinus eram Laudensis Marchio Præsul
Carolus: Hoc Templum pro magno munere fundans
Arcem restaurans, Dominusque Palatia condens
Thesauris donans Laudensia Templa superbis
Emeritæ extollo fructu Patrimonia Gentis
Sarcophago post multa senex modo claudor in isto.
Obiit MCCCCXCVII. I. *Octobris.*

Cui sequentes notę additæ fuere.

Die XII. *Junii* MDCXLII. *restauratum fuit apertum depositum, & repertum intactum, ac si sepultum esset de recenti, magno Populi concursu, licèt sepult. de anno* MCCCCXCVII. I. *Octob.*

Ughellus in Italia Sacra, aliique de eodem scribentes Patria Parmensem volunt; verùm isti Pallavicini amplas Ædes Cremonæ tunc inhabitabant, ubi etiamnum inter Patriæ nostræ optimates efflorescunt.

In Templo Castri Novi Buccæ Abduæ post Aram Majorem habetur hæc inscriptio.

Hoc Altare cum Ecclesia consecratum fuit per Rev.mum D. Carolum de Pallavicinorum Marchionibus Episcopum Laudensem, in honorem S. Mariæ Virginis tempore Ven. Viri D. Bartholomæi de Zuchellis Ecclesiæ prædictæ Rectoris Anno Domini 1471. *die* 14. *Julii.*

LVII.

FEdericus Sfondratus J. C. in Coll. Patriæ accersitur. Suum nomen virtutibus, quibus enituit, Posteris commendavit. Nam de eo scripsit *Johannes Jacobus Crottus in Oratione pro Francisco Sfondrato: Federicum tamen Sfondratum J. C. illum celeberrimum, præter multiplicem literaturam in omni Virtutum candore venerabilem, silentio præterire piaculi instar foret: Germanum quoq; ejus Nicolaum, & moribus professionem Fratri simillimum, qui sua doctrina non minorem generi claritatem infudit.*

In Ecclesia S Dominici Cremonæ, & in Sacello S Johannis Evangelistæ nunc S. Rosæ Virg. Limanæ dicato legitur.

Hoc est Sepulchrum Spectab., & Clariss. J. U. Doctorum DD. Federici, & Nicolai, nec non Jo: Caroli Fratrum de Sfondratis, & Heredum suorum MCCCCLXXX.

Bressianus in Coll. J. C. de eodem refert aliam inscriptionem in Ædibus Divo Salvatori dicatis.

Celsus Rosinus in Lycæo Lateranensi lib. 11., ubi de Matthęo Bosso Veronensi Can. Reg. Later. ergà finem innuit Nostri Federici *Epistolas ad Bossum datas*, ejusque excoluisse amicitiam.

Floruit & alter Federicus Sfondratus ingenio admirabili, ad quem extat *Epist. Franc. Zavæ Cremonæ data 6. idus Junias* 1575. *in lib.* 12., & cujus est *Epigramma*, quod legitur in laudem libri Prosperi Pasethi Ferrar., cui tit. *Responsa, seù Consilia primùm edita Venetiis* 1580.

Inter

Inter Romanos Præsules ex hac progenie, præter alios memorandos, fuit anno 1315. Ferdinandus sub Clemente V.

LVIII.

SOmentius de Somentiis suo ævo Philosophus, & Astronomus non prætereundus, libros confecit

De Stellarum fixarum genere
De Fluxu, & Refluxu Maris
De Primo Mobili
De Volatilium, & Aquatilium natura.

Bressianus in V. R.

LIX.

ANtonius Rangonus insignis Philosophus, & doctissimus J.C. de Collegio die 1. Septembris anni enunciati advocationibus perquàm clarus, posteris reliquit

Legales Consultationes vol. 3.
Tractatus Philosophiæ Moralis.

Reperitur tumulatus in primo Claustro Con. S. Dominici, ubi hæc inscriptio.

Hoc est Sepulchrum Egre. Legum Doct. D. Antonii de Rangonibus, & Gherardi de Rangonibus, eorumque hæredum.

Syllabus J.C. &
Bressianus in Coll.

LIX.

DAniel Conradus Federici F. V. S. Prosperi J. C. in Coll. receptus die 5. Novembris 1459. Homo haudquaquam notandus pigritia, Poeli non parum addictus, Pater Patriæ, plerumque, sæpius Orator ad Italiæ Principes, demùm Ticini Judex excessit anno 1497. reliquit

Consultationum Legalium vol. 3.
Carminum lib. 2.

Hic Daniel ille est, de quo fit mentio, ubi de Guidone Suzzaria.

De eodem Bordigallus in Epitaphiis
Cajetanus in Carmin. M. S. &
Auctores Syllaborum.

LX.

BRocardus Persicus Comes, Michaelis F. J. C., & Poeta magno suis ornamento floruit, omnia scilicet animi bona in ipsum contulisse videbatur natura pro iis, quæ casui subiecta, & Parentibus erepta fuerunt. Siquidem iis temporibus natus, quibus pervetusta ejus Familia spoliata est antiquo Sablonetæ veteris dominio, quod Comitatus titulo diù possederat, antequam Oppidum illud, agri tunc Cremonensis, à Francisco Gonzaga cum Bozulo occu-

patum

patum, Mantuanæ ditionis evaderet anno 1408. Cujus ob imperium loci factum est, ut Sabloneta oriundam illustrem Comitum de Persico Gentem perhibuerint scriptores, ut *Blondus in Hist. Italiæ*, *& Albertus in descriptione Italiæ*, sed licèt inter eas suæ stirpis procellas editus, Brocardus perturbationibus non obnoxius, à suo traducè magnanimo non degeneravit. Utramque nimirum, vel à Puero didicit sustinere fortunam, sciens illud Poetæ Martialis, quod affabrè cadit

Vilia nativis fueramus præcoqua ramis
Nunc in adoptivis Persica chara sumus.

A magnis proindè Principibus peramatus constantis æquè, ac eruditi Equitis retulit encomia. Plurimum consilio valuit. Quamobrem inter supremos suos Consultores illum ascivit Philippus Maria Vicecomes, qui & sæpè Brocardi opera usus est in administranda justitia: Bellicis itidem consultationibus ipsum adhibuerunt Nicolaus Picininus supremus Copiarum Vicecomitis Imperator, atque Jacobus filius, cum quo Neapolim profectus, Ferdinandi Primi Aragonensis Regis supremus, ut vocant, Cancellarius factus est. In quo munere diem obiit Neapoli anno 1470. Magnum & Principi, & Regno, & Patriæ sui desiderium relinquens. Memorabilem tamen cum scriptoribus antea se fecerat, committens monumentis

Carmina triginta millia in duodecim
Libros divisa, quibus Heroum gesta, queis
Aut interfuit, aut præfuit, complectuntur.
Orationes luculentissimæ
Epistolæ
Astronomici Aphorismi.

Tanti Viri virtutes juremeritò recensentur à *Com. Francisco Persico ejus Filio*, initiò elucubratissimæ suorum temporum Historiæ (cujus archetypum M.S. quo fato penitùs ignoro ad manus meas non quidem absque maximo animi gaudio devenit) sunt autem ea, quæ nunc subdo, ejusdem Historiæ fragmentum, quæ etiam poterunt Cremonensium ingeniorum vim facilè testari.

Paterni de me ut ingrato Filio manes querentur, nisi Brocardum Patrem Comitem Perillustrem Oratorem, Poetamque omnibus numeris absolutum in hoc Cremonensium Virorum albo non ascriberem, quem amplissimis Magistratibus perfunctum Neapolitanus Rex sibi in Cancellarium magnum, ut dicitur, ac Consiliarium ex Patria avocatum delegit, cujus præclari ingenii monumenta sunt triginta millia Carminum, quibus præclara facinora temporum suorum, sed in primis, quibus ipse præfuit, vel interfuit, complexus est. Syderali scientia adeò emicuit, ut à summis Viris, tanquam Mercurii Numen, veneraretur, celebrareturque; At herclè non nostra solùm adjuratissima sententia ex omnibus, quæ mortalibus dantur virtutibus, nulla ei deesse videbatur, usque adeò, quod deorum numero potiùs, quàm mortalis censebatur.

tur. Id profari non erubesco, cum res ipsa per se loquatur &c.

Ejusdem meminere *Cavitellus*, à quo vocatur vates, & J.C. celeberrimus.

Ant. Campus in Hist.

Franciscus Zava latè in Orationibus.

En singulare privilegium à Rege Ferdinando Comiti Brocardo concessum, ex quo apparet quantum amore, muneribus, & Feudis à magno illo Principe fuerit exceptus. Archetypum habui à Com. Brocardo Persico Juniore Amico meo humanissimo.

FERDINANDUS Dei gratia Rex Siciliæ, Hierusalem, & Hungariæ.

UNiversis, & singulis præsentium seriem inspecturis tàm præsentibus, quàm futuris. Optimum Regnum tunc solidis fundamentis subsistere, & prudentissimè institutum esse arbitrari possumus: Cum Viris, & quidem clarissimis abundat, & præcipuè cum Aula Viris omni Virtutum genere præstantibus est perillustris. Quid enim est, vel in Republica, vel in quoque Principatu, aut utilius, aut dignius, quàm Viris insignibus decoratum iri? Si enim in Orbe cœtus hominum bonis moribus, & disciplinis instituti, omnibus mundanis rebus præferendi, quantò magis optimates, qui egregia virtute ab omnibus sunt selecti? Quo fit, ut cum nobis exactissimum studium sit nostram Aulam Viris virtute eximiis decorare longa jam experientia, cognita novis per mille rerum discrimina, virtute rarissima, & clarissimis dotibus Spectabilis, & Magnifici Viri Comitis Brocardi de Persico, nostri Regni Cancellarii rem dignam nos facturos, & laudatissimam arbitrati sumus: Si hunc Virum Nobilissimum nostræ Aulæ optimatibus, atque proceribus adiunxerimus, seù adiunctum beneficentia, qua mortalium studia devinciuntur, foverimus, & ex dedito deditissimum nobis reddiderimus; Est enim Vir & literarum peritia non mediocriter eruditus, moribus gravissimis, prudentia, & usu rerum per omnes utpotè fortunæ casus obiectatus clarus, & inter primores nostri Sæculi habitus; Cumulatissimus denique adeò virtutibus, & meritis ornatus, ut inter rarissimos nova hac ætate possit adnumerari. Declaratum est, vel ex eo quòd apud Serenissimum, & Inclytum quond. Alphonsum Regem Patrem, & Dominum nostrum apud Illustrissimum, & Splendidissimum Philippum Mariam Ducem olim Mediolani præstantissimum, apud Illustrissimum, & Potentissimum Franciscum Sfortiam Ducem Mediolani invictissimum, apud Illustrem, & Magnificum Nicolaum Piceninum belli Imperatorem fortissimum, apud Illustrem Jacobum Piceninum de Aragonia belli ducem clarissimum semper in pretio est habitus. Et placuisse tot Principibus Viris non ultima est laus: Quæ omnia, & pleraque alia, quæ longum est recensere animo repetentes ad gloriam, & Regni nostri amplitudinem conducere existimavimus. Si hunc Virum apud nos habuerimus, cum itaque aliàs illi polliciti fuerimus nonnulla dono concedere.

cedere. Idque efficere nequiverimus, bonis, & rationabilibus ex causis: Instituimus vice illarum rerum eidem donare, & elargiri Terras Gajani, & Cotrofiani Provinciæ Terræ Nydrunti, quo habeat condecentis vitæ alimenta; & ut inter Proceres, & Optimates nostri Regni apud nos vitam celebrem agere possit; Ultrà alia, quæ à nobis accepit, accepturusq; est beneficia: Id propterea iis adducti rationibus, & aliis dignis ex causis, et propter accepta ab eodem officia, & quæ imposterum præstiturum speramus de bono in melius continuatione laudabili super præmissis nostrorum Collateralium, & aliorũ de consilio nostro maturè præhabita deliberatione, quæ ad hoc specialiter intervenit eidem Comiti Brocardo, & suis utriusq; sexus hæredibus, & successoribus legitimis, & non legitimis modo, & forma inferiùs annotatis natis, tàm et in antea nascituris in perpetuũ Terras Gajani, et Cotrofiani, Provinciæ Nydrunti per Nostram Curiam hactenùs tentas, & possessas cum suis Villis, Castellis, Casalibus, Hominibus, Vaxallis, Incolis, Sale, Focolariis, collectis, & cæteris Fiscalibus functionibus impositis, vel imponendis Nostræ Curiæ spectantibus, & pertinentibus quocunq; nomine censeantur, & cum redditibusq; feudis Feudatariis, Subfeudatariis, angariis, perangariis, domibus, possessionibus, vineis, Olivetis, Jardinis terris cultis, & incultis montibus planis, pratis, sylvis, nemoribus, pascuis, arboribus, molendinis, bastinderiis, piscariis, Venationibus, passagiis, tenimentis, territoriis, aquis, aquarumq; decursibus, bajulationibus banco Justitiæ cognitione causarum Civilium, Criminalium, et mixtarum, aliisq; Juribus, jurisdictionibus, rationibus, actionibus, utiliq; dominio, & pertinentiis omnibus ad dictas Terras pertinentibus cum jurisdictionibus suis, atque spectantibus ad illas, & illa quovis modo Res utiq; per nostram Curiam tentas, & possessas. Quæ videlicet sunt de Demanio in Demanium, & quæ de servitio in servitium, pro eo quidem valore annuo, quem præfatæ Terræ cum pertinentiis suis, & juribus valent, vel valere compertæ fuerunt in studium nobile, & sub contingenti proindè Feudali servitio, seù adhoc, nec non et cum Jurisdictione Criminali, et plena meri, mixtiq; Imperii, et gladii potestate, et exercitio Jurisdictionis ipsius, quam, & quod per eundem Comitem Brocardum, & suos hæredes, & successores, & eorum Officiales fideles, & providos unà cum Judicibus assessoribus, actorumq; Notariis, quos assumendos, et ordinandos per tempora duxerunt in dictis Terris, Casalibus, et earum pertinentiis, & juribus ex nunc in antea in perpetuum exerceri, geri, et administrari volumus, & jubemus. Nec de ipsorum Curiæ, & criminali Jurisdictione, merique, & mixiti Imperii, & gladii potestate exercitio, & administratione in dictis Terris, Villis, & Casalibus, juribus, & pertinentiis, hominibus, et Vaxallis, Officiales nostros omnes, & singulos tàm majores, quàm inferiores, ad quos spectat, & spectare poterit quocunque Præsidatu fungatur, vel officio, aut dominatione notentur per dictum Regnũ nostrum Siciliæ, ejusq; Terras, & Provincias, constitutos, vel constituendos præsentes scilicet, et futuros deinceps intromitti. Sed ab illis ibidem desistere, et cessare tamq; rem nostram propriam, ac ad nos, & ad dictam nostram Curiam de jure spectantem, et legitimè pertinentem, damus, donamus, tradimus, et ex causa donationis inter vivos irrevocabilis proprii nostri motu, instinctu, & præmissorũ,

& alio-

& aliorum considerationis, præsentis Privilegii nostri tenore concedimus de certa nostra scientia, liberalitate mera, & gratia speciali maturè, consultò, & deliberatè, & nostrorum Collateralium, & Sacri Consilii consultatione, & deliberatione præbabita juxtà usum, & consuetudinem dicti nostri Regni Siciliæ, ac generalis, & bumanæ Regiæ sanctionis editum deferendorum successionibus in favorem Comitum, & Baronum omnium dicti Regni, à tempore felicis adventus claræ memoriæ Domini Regis Caroli Primi in ipsius Comitatus Baronias, & Feuda initi ex perpetua collatione tenentium factum dudum per Inclytæ recordationis Dominum Regem Carolum II. in parlamento celebrato Neapoli divulgato, legibus, & Juribus, constitutionibus, Regnique Capitulis, & rescriptis quibuscunque contrariis, seù contrarium forsitan disponentibus, eisque præsertim, quæ concessionem, & donationem bonorum feudalium fieri probibent, & quibuscunq; donationibus, seù concessionibus quibusvis aliis personis, forsitan factis, seù faciendis etiam, si capta, vel apprebensa fuerit possessio corporalis, vel etiam si de præsentibus expressam, ac de verbo ad verbum facerent mentionem. Cedulis, albaranis, promissionibus, aut aliis rescriptis, & rebus, personis quantumvis benemerentibus, etiam si pro statu Reipublicæ facta essent, et pro statu nostro, & si specialissimam exigerent mentionem, et aliis quibusqq; quas, et quæ in quantum præsenti nostræ concessioni refragarentur, vel obsisterent decreta, scientia, potestate dominica legibus soluta de collateralium, et Sacri Consilii deliberatione, cassamus, irritamus, annullamus, et viribus, & efficacia evacuamus non obstantibus quoquomodo; Et nibilominus pro favorabiliori prosecutionis affectu donationis, concessionis, et traditionis præsentis in eundem Comitem Brocardum, et dictos suos bæredes, et successores omne jus, omnesq; actiones reales, personales, utiles, et directas, mixtas, et in rem scriptas nobis, et nostræ Curiæ, competens, et competentes, competiturum, et competituras in, et super dictis Terris, Juribus, et pertinentiis ut supra cum Villis, Casalibus, Hominibus, Vaxallis, Feudis Feudatariis, Subfeudatariis, bajulationibus, gabellis, mero, et mixto Imperio, et gladii potestate, Sale, Focolariis, collectis, Fiscalibus functionibus quibusqq; nostræ Curiæ bactenùs spectantibus, et pertinentibus prædictis ex causis, vel quavis alia ratione titulo, vel prætextu vigore dicti præsentis nostri Privilegii de ipsa certa nostra scientia, motuq; proprio, ac Regia potestate, ac Collateralium, et Sacri Consilii deliberatione transferimus, cedimus, & penitùs derivamus. Ad babendum, tenendum, possidendum jam dictas Terras Gajani, et Cotrofiani, nec non castra, seù Fortilitia cum Vaxalis, Feudis, Feudatariis, Subfeudatariis, Fiscalibus functionibut, bajulationibus, Gabellis mero, et mixto Imperio, juribus, & pertinentiis suis omnibus autedictis per eundem Comitem Brocardum, et suos omnes bæredes, et successores, ut infrà, in Feudum immeditè, et in capite à nobis, & dicta nostra Curia, ac bæredibus, et successoribus nostris in prædicto nostro Regno Siciliæ sub feudali servitio, seù Adloa ut suprà præstando, ac petendum, ac reintegrandum, et reintegrari faciendum omnia, & quæcunque bona, & iura à dictis Terris, et Locis quovis modo alienata, illicitè distracta, seù occupata, juramenta assecurationis debita à

Va-

Vaxaliis recipiedum per manus Commissarii super hoc per nos deputandi, vendendum, alienandum, permutandum, donandum, tradendum, & concedendum, illisque dominandum, & eis usufruendum, ac de ipsis Terris, et Locis faciendum, & disponendum, pro ut quando eis videbitur inter viuos, & in ultima voluntate, et quemcunq; contractum faciendum tamquam de re propria ipsius Comitis Brocardi, & ejus hæredum, & successorum prædictorum nostro in hiis assensu, & beneplacito reservato. Et demùm concedimus ex certa scientia, consulto, & deliberatione nostri nostrorum Collateralium, et Sacri Consilii deliberatione præhabita potestate, qua Dominium ipsi Comiti Brocardo volenti suis rebus cautiùs consulere, eidem dumtaxat, et pro hac vice solùm, quòd possit sibi in testamento utriusque sexus hæredem, vel successores, hæredes, vel successores in dictis Terris, bonis, et juribus universis, vel in parte ipsorum instituere unum, vel unam, vel plures, filiam, vel filium, vel filios legitimum, legitimam, vel legitimos, non legitimum, non legitimam, vel non legitimos, vel quemcunque, quamcunque, quascunque, vel quoscunque hæredem successorem, hæredes, et successores quemquam, quos, vel quas maluerit, et sibi placuerit secundùm ratas distinctiones, et partes per eum constituendas. De quibus volumus, decernimus, et jubemus dictos hæredes, vel successores, hæredem, vel successorem remanere debere tacitum, vel tacitam, tacitos, vel tacitas, contentum, contentam, contentos, vel contentas, et perpetuum silentium illi imponimus, Et ex nunc, prout ex tunc charum, gratum, et firmum gerentes, et tenentes quicquid in dicta hæreditate, et successione per ipsum Comitem Brocardum actum, gestum, factumve fuerit. Astringentes ab ea, eo, vel eis, non legitimo, legitima, vel legitimis omnem natalium maculam eo casu; Et habilitantes eum, vel eam, eos, vel eas ad dictam successionem ex potestate dominica, gratia speciali ex certa scientia. Volumus etiam, decernimus, et declaramus, quòd præfatus Comes Brocardus, et sui hæredes, et successores, ut suprà debeant uti, frui, et gaudere introitibus, salis Focolariorum, et collectarum Regalium, seù Fiscalium, et omnibus Fiscalibus functionibus hactenùs per nos impositis, ac imponendis, quæ eidem, suisque hæredibus, et successoribus consultò, et deliberatè, et ex certa scientia concedimus, donamus, et elargimur. Ita tamen quòd præfatus Comes Brocardus, et præfati sui hæredes, et successores, prædictas Terras cum Casalibus, Villis, Locis, et Juribus omnibus suprascriptis ut supra, posteaq; illa fuerint realiter assecuti in Feudum immediatè, et in capite à nobis, et nostra Curia, ac Hæredibus, et Successoribus nostris in dicto Regno nostro Siciliȩ perpetuò teneant, et possideant, Nec alium prȩter nos hȩredes, et successores nostros in Regno jam dicto superiorem, et dominum exindè recognoscant: servireque prȩtereà teneantur, et debeant nobis, præfatisq; nostris hȩredibus, et successoribus de Feudali servitio supradicto ad rationem, et consuetudinem nostri Regni. Quod servitium dictus Comes Brocardus pro se, et hæredibus, et successoribus suis prȩdictis in prȩsentia nostra constitutus prȩstare, et exhibere, et facere nobis, prȩfatisq; nostris hȩredibus, et successoribus suis juribus spontè

obtulit, et promisit: Investiemes proindè prefatum Comitem Brocardum pro se, et heredibus, et successoribus ut suprà de presenti nostra concessione, donatione, et gratia per expeditionem præsentium, ut est moris. Quam investituram vim, et vigorem veræ donationis, et realis assecurationis, & traditionis dictarum Terrarum, & Locorum, & jurium omnium supradictorum Volumus, & decernimus obtinere. Pro quibus quidem Terris, Locis, & Juribus predictis ab eodem Comite Brocardo ligium accipimus in manibus nostris homagium, & fidelitatis debitæ juramentum, clausulis, condictionibus, reservationibus omnibus, & singulis, quæ in Privilegiis concessionum, & donationum Regalium, & nostris consueverant exprimi, & apponi in præsenti Privilegio intellectis, & habitis pro sufficienter expressis, ac si forent in eo distinctè, & particulariter annotatæ; salvis nihilominùs, reservatis nobis, præfatisque nostris heredibus, & successoribus servitiis nobis ex inde debitis secundùm usum, & consuetudinem Regni prædicti, ac omnibus, & quibuslibet aliis, quæ nobis, & nostræ Curiæ Majoris Dominii ratione competunt, & debentur, prout habemus, & habere debemus in Terris, & Locis supradictis, & omni jurisdictione ipsarum collationibus, & præsentationibus nobis, dictisque nostris heredibus, et successoribus specialiter reservatis. Firmis tamen remanentibus omnibus suprascriptis, & infrascriptis in hoc Privilegio contentis, & specificè declaratis. Intendimus autem, et præsenti nostro Privilegio declaramus, quòd dictus Comes Brocardus Procurator cum solertia debita, & instanti infrà Menses sex post adeptionem dictarum Terrarum, & Locorum in anteà numerandos præsens nostrum Privilegium, vel ejus tenorem in quaternionibus nostræ Cameræ summariè penès nostros Præsidentes transcribi facere, & particularitèr annotari, ut tempore, quo Feudale servitium Regni Comitibus, Baronibus, & Feudatariis aliis in Regno jam dicto per nostram Curiam generaliter indicetur, contingat ipsum Comitem Brocardum, & præfatos suos heredes, & successores tamquam novos possessores, & Dominos Terrarum, & Locorum prædictorum pro illis Feudalibus servitiis debitis in quaternionibus ipsis manualitèr, inviolabiliter referri. Declarantes insuper, & volentes, quòd ipsius Comitis Brocardi futuri heredes, & successores in dictis Terris, & Locis gradatim ad nostram Curiam venire teneantur, & debeant. Denuntiantes in eadem nostra Curia præfatorum decedentis, & decedentium, si qui fuerint, debitum, ligiumque præstaturi in manibus nostris homagium, & fidelitatis debitæ juramentum, ac debitum in nostra Curia relevium soluturi, seque conscribi facere in quaternionibus dictæ nostræ Cameræ penès Præsidentes, ad quos spectat, & spectabit cum particulari distinctione Terrarum, Locorum, et jurium suprascriptorum, cumque valore annui, & contingentis pro illis Feudalibus servitiis, et prædicta alia facturi, et adimpleturi, ad quæ propthereà rationabilitèr astringuntur, Alioquin præsentem nostram gratiam, quo ad deficientem, seù deficientes in præmissis decernimus esse nullam. In quorum fidem præsentes nostro magno prudenti sigillo munitas fieri jussimus. Datas in Civitate nostra Ca-

puę

pue per spectabilem, et magnificum Virum Honoratum Graytanum Fundorum Comitem bujus nostri Regni Logothetam Prothonotarium Collateralem Consiliarium fidelem nobis plurimum dilectum, Die v. *Mensis Maii Anno Domini* MCCCCLXV. *Indictione decima, Regnorum nostrorum Anno octavo.*

Subscript. Rex Ferdinandus &c. cum Sigillo magno Regio.

Post hunc occurrit alter Comes Brocardus de Persico, qui floruit circà annum 1560. Cassani Marchio, & Eques Hierosolimitanus, idemque Catholici Regis familiaris, & ab ipso Præfectus Exercituum in Ducatu Mediolanensi, Alexandrię Gubernator, Legatus ad Pium IV. P. M. constitutus, aliisque decoratus honoribus, & diem obiit Mediolani die 23 Aprilis 1571. Cadaver autem Cremonam asportatum ad Divi Dominici, in Sacello Persicorum Divo Jo. Baptistæ sacro tumulatum est. Meminerunt ipsius *Lucas Contilis in Epist. Julius Cesar de Solis in Poematio de Urb. Ital. Orig. Trajanus Dordonus in rythmis divers. Auct. Cremonæ cusi ann.* 1560. *Alex. Lamus in Somniis. Porta in Theatro Alexandriæ, Franciscus Zava in Orationibus, cujus verba retulimus in II. volum. ad annum* 1588., *in quo de altero Brocardo J C., Cavitellus, et Campus* ad eundem annum 1571. quo tempore per utriusque Brocardi vestigia incedebat Camillus Persicus, Comes pariter, & Eques Rhodius, qui præclaræ virtutis editis speciminibus vivere desiit Melitæ 1577.

Et cum hìc de Brocardo, & Camillo ex Fam. de Persico Equit. Hierosolimitanis sermo habitus fuerit, non erit incongruum nonnullos alios Cremonenses tanta Cruce insignitos usque ad annum 1687. referre juxtà Catalogum *Equ. Bartholomæi Putbei*, nempè

Anno 1481. Franciscus Aghinulphus.
1501. Brocardus Persicus.
1572. Antonius Maria Offredus.
1574. Johannes Baptista Ripa.
1574. Camillus Persicus.
1581. Johannes Georgius Stanga.
1598. Franciscus Celanus.
1604. Johannes Franciscus Ghisulphus.
1611. Petrus Franciscus Oscasalis.
1614. Franciscus Roncadellus.
1615. Attilius Offredus.
1661. Johannes Baptista Lauda.
1687. Nicolaus Lauda hodie vivens meritis, & virtutibus clarissimus.

Quibus addendi sunt nunc pariter vitam agentes, suorumq; Majorum splendidissima exempla imitantes.

Andreas Roncadellus L. T. Cremonæ Illustrissimi Commiss. Generalis Exercituum totius Dominii Mediolani.

Franciscus Maynus Marchio, &

Camillus Pallavicinus Marchio.

Hiero-

LXI.

HIeronymus Oliva ex Monachis Divi Hieronymi degens in Asceterio S. Sigismundi extrà Urbem, Theologus insignis habitus est, & inter præstantiores Evangelii declamatores receptus. Scripsit.

Expositiones super præcepta Decalogi
Conciones in Festis B.V.M.

Bressianus Virtu.Rav.

LXI.

JOannes Antonius Cremonensis Ord. Min. S. Francisci doctrinæ opinione commendabilis, hoc anno Provinciæ Mediolanensi præficitur, ut de eodem videre est *Haroldum in Epit. Annal. Vvadinghi ann.* 1461.*nu.* 3. ubi nominat eum Cremensem, sed in Indice Cremonensem, quapropter veritati subscribo.

LXI.

JOhannes Granellus Comes J. U. D., & legum Glossator Egregius vulgavit

Consultationes
Super Pandectas Volumina conscripsit.

Bressianus in Coll. J. C., & in libro, cui tit. Virtu Rav. Syllabus J. C. de Coll. ex quo liquet Johannem in Coll. receptum fuisse die 25. Junii 1419.

Floruerunt ex hac gente inter J. C. Collegiatos.

Benedinus anno 1400., qui Patria ejectus ab Ugolino Cavalcabovio, ibi Regulo, ad Aulam Sigismundi Imperatoris appulsus pro meritis Comitis titulo insignitur.

Franciscus Comes, de quo *Haroldus in Epit. Annal Vvadinghi sub annis* 1479 *num.* 9. *Cum B. Amadæus obtinuisset à Sixto, ut suis Consodalibus extrà muros Cremonenses construeretur Cænobium, pro cujus ædificio pecunias testamento reliquit Franciscus Granellus Doctor U.J.*

Joannes Aloysius Comes, Patriæ Decurio anno 1473.

Joannes Maria & ipse Decurio 1487. de quo adhuc legitur in Magno Sacrario Templi Divi Dominici hæc inscriptio parieti, nigris notis, injuncta

MCCCCLXXIX. *die* v. *Mensis Madii Hanc Capellam, seù Sacristiam construi fecerunt Joannes Maria, & Benedinus Fratres de Granellis Cives Cremonen. ad formam literarum Apostolicarum.*

LXII.

ANtonius Melius, alter à (superiori loco) recensito Vir magnanimus, ac singularis doctrinæ, & religionis Abbas Cænobii S. Laurentii Cremonæ.

Ejus

Ejus sumptibus in iisdem Ædibus elegantissimè exculptam alabastritis Arcam erigi curavit, quæ etiamnunc inter nostræ Urbis admirabiliora exhibetur, ut in ea conderentur ossa SS. Christi Martyrum Marii, Marthæ, Audifacis, & Abacuc, & cum aliis Sanctorum Urbani Sum. Pontif., & Quirini lipsanis, eamque subtus tumulari jussit hac Epigraphe.

Melius hic Doctor Abbas Antonius Arcam,
Qui dedit hanc Turrim, Templa, Domusque bona.

Decessisse ab hac Vita fertur die 9. Augusti 1479.
Vide *Cavitellum in Annal. sub anno* 1472.
Et *Bressianum in Coron. Vir. Illustr. p.* 3.

LXIV.

Ruggerius de Comitibus Jurisprudentiæ studens, ac in arte Oratoria non modicè instructus edidit

Orationem Funebrem,

Quam publicè habuit in parentalibus Jacobi Puthei Cremon. Patritii, & legum Doctoris præclarissimi, ut habetur ab *Antonio Campo in Hist. lib. 3. ad ann.* 1583., ubi multa leguntur de Gente Puthea.

LXIV.

Julius Guarna Salernus in omni scientiarum genere maximè versatus, Græcisque literis peritus, Romæ dignitatibus Ecclesiasticis insignitus floruit, quibus Nicolaus V., ac Calistus III. Summi Pontifices regnabant. A Secretis deinceps Pauli, hujus nominis, II. honestissimè decessit.

Bressianus in Ros., & Viol., et in Coron. Vir. Illustr. p. 3.

Julium itidem Salernum ex Patriæ Decurionibus fuisse constat anno 1560. ex regesto, in quo describuntur.

Occurrit & nobis alter Julius Salernus, Patria verò Ticinensis, qui anno 1551. contrà Cremonenses, in causa Principatus, nonnulla absq; ingrati animi, & maledicentiæ nota exaravit, ut vidi ex M. S. ad meas manus à syncero quodam Amico delatis, loquendo etiam de Cremonensibus scribit inter cætera *cum multis eorum Civibus paternas necessitudines, domesticasque familiaritates intercedere*, nihilominùs candidissimas Cremonensium glorias adulterinis studet deprædicare mendaciis, & ut multa taceam (ne prisca fricem vulnera, ut nuperrimè inconsultò, & insulsè egit quidam F. Romualdus) immodico, ac juvenili præter omnem modestiam ausu ineptum Sicardum Cremonensem illum Episcopum doctissimum, ut innuimus, vocare non erubescit.

Cum essem Mediolani hoc anno 1695., Mense Junio labente, in Musæo Eruditissimi, & Venerabilis longæva ætate Viri Jo: Baptistæ Blanchini deque recensitis Ticinensibus Orationibus sermo incidisset,

diſſet, meque pro Patria pugnantem gravis ille Senex audiviſſet: *Tace*, inquit, *Ariſmi*, *lis eſt adhuc ſub Judice indeterminabilis*, *nam jura pro unaquaque Urbe ad rhombum examinata validiſſima ſunt*, & illico è quibuſdam ſuis ſchedis ſequens traxit Epigramma, cujus exemplum ſubdere lubet hic ad utriuſque Urbis gloriam.

Quæ ſit Nobilior magno certamine pugnat
Urbs Ticini, hinc ſapiens, inde Cremona potens.
Palladis illa domum, Pontem, Fora tollit, & Amnem
Quæ Italiæ Sedes Regibus una fuit.
In bello nulli inferior teſtantur id oſſa
Gallorum medio Semiſepulta foro.
Ædibus & Sacris Præſul, qui Præſulis Archi
Indumenta, crucem par in honore gerat.
Plura Cremona tamen. Turrim, Palatia, & Artes
Obiicit, & Superis Templa operoſa Diis.
Cui Bellona parens, cui ſit Romana propago,
Ingenio, & ſummis ora diſerta Viris.
Ipſa quoque ingentes Gallorum oſtentat acervos
Pleſſeo nuper, qui cecidere, Duce.
Quid certare juvat geminæ radiate Sorores
Jam, Gallis victis, Nobilitate pares.

LXIV.

JOhannes de Cremonen. &
Jacobus de Cremonen. recenſentur unus poſt alium à doctiſſimo Præſule, & mei humaniſſimo *Johanne Ciampino in Enarratione Synoptica Abbreviatorum de Parco Majori S.R.E. Vicecancellarii Aſſiſtentium expeditionibus literarum Apoſtolicarum, quæ in Cancellaria Apoſtolica peraguntur. Hoc anno Sanctiſs. Pont. Pius II. Abbreviatores, qui incerto ordine, incertàque lege ævo ſuo vagabantur, in unum collegit, ut ex ejus Conſtitutione*, quam refert Ciampinus Cap. V. adhuc mihi non liquet, ex qua familia provenire potuerint memorati Abbreviatores. Verùm cum ſint patria Cremonenſes, ut credo, eos præterire nec volo, nec poſſum.

LXIV.

JOhannes Baptiſta Archidiaconus, ſeù de Artezaghis in utroque Jure laureatus, doctiſſimus Aulicus Calixti III. Pont. Summ., & à Secretis, quo vita functo, eodem in gradu à Sapientiſſimo Pio II. confirmatur, item Scriptoris Apoſtolici munere condecoratur. Princeps ex Præpoſitis Mitratis Eccleſiæ Divæ Agathæ in Patria ab eodem Pont. Pio II. conſtitutus, cui jam Calixto annuente præfuerat perpetuus Commendatarius, ſuppreſſis nonnullis Canonicis Regularibus in ædibus ejuſdem Fani degentibus, ut patet ex

ex Pont. diplomate relato à *Peregr. Merula in Sanctuar. Cremona pag.* 27. Anno 1468. eamdem Præposituram Antonio Viro clarissimo ejus Nepoti resignavit, quo vivente anno 1495. in ipsa Ecclesia B. Bernardinus Feltrensis Evangelicas habuit Conciones.

Fertur Iohannes Baptista Opera complura scripsisse, & servari in Bibliotheca Vaticana.

Antonius Nepos ejus Ecclesiam Præposititiam ampliorem, ut in præsentiarum est, & elegantiorem reddidit. Id denotat lapis in Choro positus.

Alexandro Max. VI. Pont. Divoque Lud. Maria Anglo Mediolani Duce Principatum obtinentibus, voluentibus Annis Domini MCCCCLXXXXV. *Idib. Septemb. R. D. Antonius de Archidiaconis hujus loci Præpositus Ecclesiam hanc à fundamentis absolvit:*

In eodem Choro post Altare majus habuit Sepulchrū, ubi scriptū est:
Ossa Præpositi Antonii Archidiaconi hic sita sunt.

Memorantur ambo *à Cavitello in Annal.*
A Merula, ubi suprà, et Bressiano in Corona &c & in Ros. et Viol.

Ex hac Familia floruit Jacobus Artium, & Medicinæ Professor, ut notat *Alidosius in Libro inscripto Doct. Theol. &c.* sub annis 1592. 94. 95.

In hisce ædibus Divæ Agathæ sacris ab anno DLXVIII., ut *Cavitellus affert in Annal.* maxima cum veneratione servatur Tabula, quæ ab Angelica manu delata dicitur super Tumulum Martyris Gloriosissimæ, de qua vide *Bolandum in Actis S. S.*, ubi de Reliquiis ejusdem Sanctæ agit, nec sunt prætermittenda, quæ

P. *Julius Mazarinus S. I.* concione 45. in Psalmum 50. scribit, scilicet hanc Tabulam marmoris candidissimi esse, in eaque brevi compendio egregias virtutes S. Agathæ, & laudes exaratas fuisse. Augustinus Inveges ad annum Christi 254. n̄. 15. ait, has ei Tabulæ inscriptas literas M S S H. D. E P. L., quæ acta superiùs relata, aliique Scriptores exponunt: *Mentem Sanctam Spontaneum Honorem Deo, & Patriæ Liberationem.*

Refert deindè ex *Petro Carrera*: cum S Carolus Borromæus Archiep. Mediolanensis Ecclesiam Cremonensem (perperam tamen Veronam ponit pro Cremona) visitasset, omnesque Sanctorum reliquias discoopertas inspexisset, ut prolata Angelica hæc Tabula fuit, noluisse eam discooperiri, sed positis humi genibus religiosè eam veneratum fuisse. Ejus exemplo idem egisse Nicolaum Sfondratum tunc Cremonensem Episcopum, qui deindè Gregorius XIV. Pont. Max. fuit. Facta illa Cremonensis Ecclesiæ per S. Carolum visitatio anno CIↃIↃLXXV. uti *Carolus Episcopus Novariensis, & Joannes Petrus Jussanus lib. 3. Vitæ ejus, ac Josephus Ripamontius Hist. Eccles. Mediol. parte 3. lib. 3. memorant.*

Addit *Inveges* ex Auctore anonymo, si fulserit, aut tonuerit, proferri Cæleste illud marmor, eoque fulgura, fulminaque dissipari, & propulsari.

Refragatur iis, quæ hìc narrata sunt, *Antonius Philotheus* de Tabula eadem, ita scribens in *Ætnæ Topographia:* Qui Lapis (ut fama per manus Hominum ducta refert) religiosissimè Catinæ conservatur in præsentem usque diem. Sed Hominem opinio fefellit, subdit *Bollandus*. Quòd verò Reliquiarum similium Capsulæ antiquæ non sint adaperiendæ, optimum semper existimo, ne fortè in Fidei nostræ detrimentum eveniret id, quod enarrat *Kempius de Osculis differt. 6. §. 22.*

LXV.

JOhannes Simonetta Francisci, seù Cecchi celeberrimi, apud omnes Chronographos Frater, natione Calaber, inter Cives Cremonenses hoc anno unà cum Fratre adscriptus, & in Collegium Notariorum receptus, quum hìc degeret in Vicinia S. Apollinaris. Ab Epistolis Francisci Sfortiæ Mediolani Ducis, & Cremonæ Domini, cujus gesta in bello, & pace eleganti stylo composuit inscripta

Sfortiades Lib. XXX., seù de gestis Generosi, & Invicti Francisci Sfortiæ, ex qua integra cognitio eruitur successuum in Italia ab annis 1423. usque ad 1443.

Franciscus Putheolanus Poeta Parmensis in hoc Opere præfatus est. Italia lingua etiam circumfertur à *Sebastiano Fausto Putavino, & Venetiis per Curtium Trojanum excusum anno 1543.*

Abbas Picenellus in Atheneo Liter. Mediol. contra communem opinionem, & præcipuè *Volaterrani, & Gesneri* hunc negat fuisse Calabrum. De eodem videndi sunt *Philelphus in Epist. lib. 8 ep. 19. & Toppius in Bibliotheca Neapolitana.*

Horum Fratrum lapsus, & ærumnæ apud eruditos innotescunt.

LXVI.

FRanciscus Cremonensis à Patria dictus est ex Min S. Francisci, de quo scribit *Haroldus in Epitome Annal. Vvadinghi anno 1466. nu 1. Fr. Francisco Cremonensi Viro docto, & prudenti regularis observ. commissa est authoritas absolvendi à censuris Incolas Oppidorum Jovis, Aluiani, Guardæi, et Attilliani, qui ad Pontifices Adversarios aliquandò deficientes Sed. Apost. Terras, Subditosque, variis executionibus divexarant.*

Hunc credo illum fuisse, quem *Bressianus in Coron Vir. Illustr. anno* 1469. sub nomine Joannis Francisci commemorat Provincialem Ministrum electum in Galliis.

LXVII.

GAlasius Amidanus nitidissimi ingenii Vir, in maximis Reip. Curis versatus, Joannis Galeatii Sfortiæ Vicecomitis Mediol. Ducis, princeps inter ejus Secretarios, scripsit epistolas quamplures. In-

Inter quas hic unicam subnectam nomine eiusdem Sfortiæ exaratam de adventu Joannis Stephani Bottichiellæ Ticinensis ad Episcopatum Cremonæ.

Gio: Galeazzo Sforza Visconte Duca di Milano.

Dilectiss. Nostri, *La Santità di Nostro Signore, come dovete haver inteso, hà dato con nostra bona volontate al Ven. D. Gio: Stefano Butichiella nostro carissimo el Vescovado di questa nostra Città di Cremona, del quale così havvemo havuto singolarissimo piacere, e contento, e voi per rispetto dell' invittissima prudenza, & infinite virtuti di sua Signoria accadendo venire doverli al detto M.nsign. Volemo li facciate quella racolienza, & honore, quale merita, e se conviene à così degno Prelato, & in pigliar la possessione di quel Vescovato sive per lui, sive per qualche suo messo, & Procuratore gli prestate ogni ajuto, & favore, & li faciate ogni altra cosa spettante à quella Mensa Episcopale, e contro à ciascun suo debitore le faciate sommaria Giustitia, mentre così è nostra mente. Dat. Papiæ die* XXII. *Februarii* 1467. *Subscripta Galeaz. &c.*

In Calce Galasius Amidanus Secret.

A tergo Spectabilib. & Egr. Milit., ac Nob. Viris Dominis Comiss. Potestati, Referendario, & Decurionibus Civitatis Cremonæ dilectis nostris.

LXVI.

JOannes Baptista Riparius Patriæ Decurio, ejusque Iureconsultorum Insignis Collegii Alumnus, publicè leges interpretatus fuit. Anno 1476. Bononiæ rerum criminalium Judex, de bene gesto Magistratu nomen inclytum ad Patriam reportavit. Edidit

Consilia Legalia,

quæ in Advocandi munere conscripsit, quorum unum penès me servatur ab eo exaratum anno 1477. aliaq; permulta vidi.

Ejusdem extabat hoc monumentum in Templo S Donati Cremonæ.

Spectabilis Legum Doctor D. Joannes Baptista de Ripariis f.q. Spectabilis Leg. Doct. D. Lantelmini. Hanc mediam voltam. & Capellam facere fecit suis sumptibus, & expensis pro se, & hæredibus suis, ad laudem Dei Anno MCCCCLXVI. *die* XX. *Aprilis, quo tempore reædificata fuit hæc Ecclesia.*

Bressianus in Coll. & in Syllabo J. C.

Alidosius in libro de Judicibus Bononiæ.

LXVI.

BArtholomæus Petronius Rhetor, & Poeta inter subtilia suorum temporum ingenia præeminens Francisco Sfortiæ Mediolani Duci admodum charus, ejus etenim Filios Philippum Mariam, Ludovicum, Ascanium Mariam, S. R. E. Card.

Octavianum Hipolytham, & Elisabeth natas, in literis, quas pulchriores appellant instruxit.

Epigrammatum Vol. 2.
Epistolarum familiarium Vol. 2.

Eum laudant *Cavitell. in Annal. ann.* 1466.
Bressian. in Virt. Rav.
Bordigallus in Epitaphiis.

Cum in evoluendis Archivii Civitatis Regestis, & præcipuè in libro signato M. annorum 1486. pag. 38. inciderim in hæc Petronii nostri Carmina, & transcribere non piguit.

Ad Inclytam, & de primis Italiæ, immò Orbis Ornamentis unum, Urbem Cremonam.

Epigramma.

Salve chara parens; duo te post lustra reviso,
Quam genitale mihi glorior esse solum.
Vilior hac mihi Roma potens, Latiumque fuisset
Totum, Clara Rhodos, pergameique Lares.
Qualibet Urbs aliquas dotes; & dona recenset
Magna, sed elucent cuncta *Cremona* tibi:
Inconsumpta Ceres; parilisque pecunia: messis
Altera, prælabens sub tua Claustra Padus.
Pulchraque marmoreis sparsim variata figuris
Mænia fluminea Navis imago situs.
A Cruce nomen habens Arx invictissima, Turris
Unica, seù molem, seù celebremus opus.
Quæque decus possent non paucis Urbibus esse
Templa, Forum, Plateæ, Magnificæque Domus.
Temperies Cæli: peracuta, & amica Minervæ
Ingenia, & lectis dextra perita notis.
Quidquod es in primis Regi charissima, & illi
Cujus ope in melius Regna Nepotis eunt.
Veraque Romulidum deducta Colonia: quæ scis
Pro Duce magna agere, pro Duce magna pati.
Nocte, doloque olim surreptis Arcibus Hostem
Eiicis, armatas fundis & inde rates,
Non vastatus ager bello: non acta per omnem.
Præda locum, fregit, castraque mota propè.
Pressa fame crebrò es: qua quamvis clausa per ibas
Sanctior illæ sim, es tamen ipsa locis.
Te tibi pro patria si possit habere, repente
Ridebit Creten Jupiter ipse suam.

Hinc etiam appositè *P. Angelus Maria Saluatorius*, Servita S. T. M. Celsitudinis Regalis Sabaudiæ Theologus, & ad musarum ingenium planè factus non ineleganter cecinit, hoc Epigrammate Auctori directo. Laudantur Patriæ Cremonensis ingenia, & alluditur Turri celsissimæ, in qua nobile Horarium est.

Turris

Turris celsa, ingens illustri condita in Urbe,
Herculis invictæ quam posuere manus,
Surgis in æthereos astris contermina tractus
Tempora sicque notas, sydereasque vias:
Index Astrorum sublimibus ipsa Cremonæ
Mensura ingeniis verior esse potes.
ARISI, *ut nostri virtute ad sydera tendant,*
Excelsa faciunt hac sibi parte fidem.

LXVI.

PEtrus Ponzonus J.U.D. in Coll. J.C. Patriæ connumeratus, perpetuus Commendatarius Prioratus SS. Hippolythi, & Gabrielis ab Innocentio VIII. Sum. Pont. constitutus, meritis, doctrina, & præcipuè Musarum Studiis Clarissimus. Ad horum confirmationem sufficiat dicere Michaelem Carrariensem Bergomatem scientiarum omnium doctissimum eidem dedicasse suum Librum, cui Tit.

Bucholicum Carmen,

ut notat *Jacobus Philippus Bergom. in supplement. lib.* 15. in fine, & *P. Donatus Calvus de eodem Carrariensi loquens in scena lit. script. Bergom.*

Eiusdem Ponzoni meminere *Syllabus J. C. de Coll.*
Joseph Bressianus in Coll.
Franciscus Bressianus in Via Lactea Familiæ Ponzonæ.

LXVII.

CHristophorus Cambiagus bonis artibus perexcultus non inelegantia panxit

Epigrammata, & singillatim
Eroticam desperationem,

Quam insinuat *Laur. Legatus* in fragmentis sui Lycei Herculis reperisse M. S. apud U. C. Ovidium Montalbanum Bononien. in antiquo variarum lucubrationum Volumine peringenti, quod *Palladium eruditionis* inscribitur.

In libro 28. *Epist.* 6. *Franciscus Phil lphus* commendat Christophorum, dum eum veteris disciplinæ memorem, & officiorum expertus fuit.

LXVIII.

VAlerius Rosanus amæniorum literarum studiosus, ac excultus Syngrapheus libros confecit

De Exarchis Ravennę
De Memorabilibus Italiæ Successibus
De Scientiis in genere, dialogum varia effertum eruditione

Bressianus in Vir. Rav.

Stir-

Stirpem Rosanam Cremonæ floruisse vidimus in Lothario Patriarcha, & de ipsa perhibetur testimonium in inscriptione ad Altare S.Johannis Baptistę in Cathedrali Ecclesia, ut habemus à *Buscbetto*.

MCCXC. *D. Guazzo de Rosanis dotavit hoc Altare S. Joannis Baptistæ ad honorem Dei pro anima sua, & parentum suorum.*

LXIX.

FRanciscus Brumanus Thomæ Filius Vic. S. Helenæ, legum Doctor facundissimus, in albo Judicum Patriæ hoc anno die decima nona Augusti conscribitur, ex Decurionibus, & Urbis Magnatibus Venetias ablegatus fuit, unà cum Comite Raynaldo Persico, Sigismundo Burgo, Jacobo Ponzono, & Francisco de Raymundis Jurisconsultis præclarissimis, nec non Andrea Ala, Leonardo Botta, & Baptista Melio ex summatibus, & Patritiis, ut Excelsæ Reip. gratularentur de novo dominio Cremonæ assumpto, qua omnes Equestri dignitate condecorati remigrarunt. Anno pestilentiæ inauditæ 1505. decessit. Scripsit in Jure doctissima

Consilia, &

Tractatus de Maleficiis.

Johannes Jacobus Crottus de eodem pulcherimas in suis Orationibus affert laudes, in illa autem, qua deflet stragem Quindecim Jurisconsultorum &c. scribit:

Veniam tandem ad illud mirabile Civitatis nostræ Jubar Franciscum Brumanum Equitem Ornatiss. quem veluti alterum Aquilium, Scevolam, Papinianum Jureconsultorum sui ævi *famam supergressum omnis fatetur Italia.* &

Altera in Oratione ad laudem Francisci Sfondrati est:

Consilia Francisci Brumani elegantissima penès Josephum Mariam ejus Filium ingeniosum Collegam nostrum, majori ex parte delitescentia tanquam delphica dicta toto Latio transcribuntur.

Antonius Campus ad ann. 1499.

Apud *Philippum Decium in l. fraudare. ff. de reg. Jur.* prolixa est de Francisco Commendatio allegando Tractatum, quem edidit de Maleficiis.

LXX.

PEtrus Manna Bonusantiæ Filius Cathaldi genitor, & alterius Petri Avus (de quibus erit sermo) clarissimus Rhetor, Grammaticæ, & literarum humaniorum in Patria summa facundia, & laude Præceptor eluxit, cujus eximia, & prædicata Virtus satis superque erat ad retundendam Francisci Philelphi ejusdem coævi nimiam Poeticam libertatem, ut in ejus Carminibus contra Cremonam impropriè increpantibus patet; potuisset enim nitidiùs, ac puriùs loqui (utor verbis *Francisci Robortelli* de eodem Philelpho enunciatis in Epist. nuncupatoria, quam præmittit operi

de Rep.

de Rep. rectè administranda. Nemo autem meliùs, quàm Poggius Florentinus eum reddidit elunbem

Plura scripsit, quæ desiderantur, & præcipuè

Orationes, sivè Præfationes, quæ in Cod. M.S. lit. V. num. 412. in 8. reperiuntur in Bibl. Ambros. hoc tit. Petri Mannæ Cremon. Oratoris eximii in principio Horatii Virgilii Rhetoricæ Præfationes,

Ibi pariter nonnulla carmina latina leguntur Johannis Kaii Mantuani ad Petrum Mannam.

Noster Manna & egregiè laudatur à *Cavitello in Annal.*

A Hieronymo Faballo in Orationibus ad Decuriones Cremonæ.

A Francisco Zava in Carminibus lib. 2.

Primus erat Petrus Manna de stirpe profectus
Insignis Rhetor, Grammaticusque simul.

A Julio Tartesio de Nobilit. pag 83.

Floruit paucis ab indè annis Petrus Manna Vir summæ eruditionis, Insignis Grammatices, & Rhetoricæ Propugnator, ac multiplici doctrinarum ubertate refertus, qui per quadraginta annos, & ultrà, Cremonæ professus est, ad quem confugiebant ex ultimis Cisalpinæ Galliæ partibus Magnorum Principum Filii erudiendi, ut videre est ex Epist. Danielis Cajetani nuncupatoria, in qua Pomponii Sabini commentaria in Virg. dicto Petro Mannæ Grammaticæ Professori dicantur.

Johannes Jacobus Crottus in Orat. pro Lucaro, Petrum Mannam splendidissimè laudat.

Extat ad eum Danielis Cajetani Concivis Præfatio in Commentaria Julii Pomponii Sabini in Virgilium, Basileæ apud Joannem Oporinum 1544., & ita inscribitur, *Præfatio Danielis Cajetani Petro Mannæ Insigni Grammatico, & Rhetorices Propagatori.*

Obiisse fertur anno 1485, ut ex Epitaphiis *Dominici Burdigalli*.

Super ejus tumulo in Templo Divi Dominici Cremonæ antè Sacellum Divo Hyacintho dicatum legitur.

S. D Mag. Petri Mannæ Grammaticæ Professoris, ejusque Hæredum anno 1484.

LXX.

Balthassar Fontanella Doninatus inter Musarum alumnos non leviter doctus, illustrium Virorum Titi, & Herculis de Strozzis necessitudine obstrictus, dum in Universitate Ferrariensi legibus incumberet, successivis horis egregium carmen composuit inscriptum

Quærimonia Dalmatiæ in honorem Divi Borsii, ejusque generis &c.

Opusculum id M. S. adhuc in pergamena charta characteribus aureis, Estensium insigni stemmate, ac Ducis Borsii effigie ornatum servatur in Museo eruditissimi Hieronymi Baruffaldi Ferrariensis, ut ipse suis literis, non alia ductus, quam sui in meam historiam, amoris

amoris causa, suppeditavit, cujus officia mihi humanissimè tributa haudquaquam potero oblivisci; sicuti hìc præterire non possum, cum de Gymnasio Ferrariensi inciderit Sermo, quin doctissimum Josephum Lanzonum pub. Medicinæ Magistrum, ac ejusdem Baruffaldi amicum comemorem, in cujus quidem benevolentia, ac Epistolarum comercio non modicè glorior.

Ex hujus Poematii excellentia, ut testatur ipsemet Baruffaldus, autumare possumus nostrum Concivem alia conscripsisse Carmina, quæ desiderantur.

Incipit namque, ut Amicus scribit, à Borsii laudibus hominum doctrina insignium inclyti Mæcenatis.

Te Duce Magnanimo clarum Ferraria Borsi
Nomen habet: Musis Te Duce fertur bonos.

Post nonnulla carmina Dalmatiam introducit eidem Principi opem poscendo, cum se opprimendam à Turcis metueret, hacve arrepta occasione Estensis Herois dignis recenset encomiis

Dalmaticos heu Turca meos intendere fines
Gens parat, & legi subdere cuncta suæ
Jam Classis numerosa maris &c.

Pergit Borsium laudando, & pręcipuè uti Pacis Italiæ Auctorem anno 1455. inquiens

Cui nullus pietate prior, nec major in armis
Nec qui consilium præferat ullus erit &c.

Numeris siquidem omnibus absolutum esse hoc poema laudatus Amicus confirmat, cujus etiam consilio circà dubia Balthassaris cognomina acquiesco, cum Balthassar Doninenus potiùs ea insigni Fontanellæ Provinciæ Cremonensis Oppido, in quo Doninena efflorebat familia, quàm Fontanella Doninatus esset appellandus.

LXX.

Baptista, seù Joannes Baptista de Plaza Ord Servorum B M V. Vicarius Generalis, de quo *Archangelus Gianius in Annal. Cent. 5. lib. 2. cap. 18. & lib. 3. cap. 1., & præcipuè cap. 11. Venetiis quoque magna populi admiratione hoc anno audiebatur F. Baptista de Cremona eruditus Concionator, & lib. 4. Intereà Patres de Congregatione in Conventu Brixiæ habita, F. Baptistam de Cremona 4. vice in suum Vic. eligunt, qui Mense Septembris 1491. extremum diem claudit, & in ejus locum sufficitur per literas patentes Generalis Alabansi M. Hieronymus de Francinis Venetus.* Deplorat autem in eisdem literis Antonius jacturam ejusdem F. Baptistæ, quem à prudentia, & vitæ integritate à magno rerum usu, & à religioso zelo vehementer extollit.

Eundem memorat *Michael de Florentia in Chron. Ord. sub anno* 1471., ac scribit, isto F. Baptista suadente, locum S. Pauli de Padua M. Valentinus Dalmatiensis effecit, ut perpetuò possiderent, erat enim anteà hospitium Epidemiæ dedicatum.

Sequen-

Sequentes Apostolicas literas relatas ab eodem *Gianio Cent. 3. lib. 3. cap. 1.* cum de nostro Baptista quid peculiare contineant liceat exscribere:

Sixtus Episcopus Serv. Serv. Dei F. Vacantibus sub Relig. observantiæ studio, pia vitæ personis Apostolicum favorem libenter impendimus, ut ea, quæ solidioris status ad pacem, & tranquillitatem eorum respiciant, concedimus, & Apostolico, cum à nobis petitur, munimine roboramus. Sanè pro parte Nob. Viri Galeatii Ducis Mediolani, & Christophori Justinopolitani Prioris Generalis Fratrum Servorum B. M. Ordinis S. Augustini, ac Baptistæ de Plaza de Cremona dicti Ordinis dilectorum filiorum nuper nobis exhibita petitio continebat, quòd ipse Christophorus Generalis proindè attendens, & ex certis conjecturis, quod inter Fratres domorum, seù Conventuum Cremonæ, & aliarum, quæ sunt in Dominio Illustris. Ducis Civit. Congregationis de observantia dicti Ordinis, qui celebrationi Divinorum vacant solertiùs, & mundanis abstracti illecebris, gravibus pænitentiis dediti, Cælestibus inhiant, ac grata, & salubria propriis devotis dona porrigant in Divinis, & alios ejusdem Congregationis dubitari scandalum futurum esse aliquas pro eorundem Fratrum stabilitate, pace, & tranquillitate, & ad obviandum scandalis hujusmodi provisiones, & ordinationes fecit Vid: quia deputavit, & constituit Fratrem Baptistam Vicarium, & Gubernatorem Domorum, & Conventuum Dominii Illustris. Ducis, ut suprà, volens quòd dictus Baptista tamquam Vicarius dictæ observantiæ sit immunis, & liber ab omni alia superioritate, nec quispiam de Officio suo se intromittere possit, nec præsumat, nec de prædictis Conven., & Fratr. in eis habitantibus pariter, & de aliis acquirendis, & Fratribus recipiendis; Ideò nos authoritate Apostolica prædictum Vicarium in prædicta loca præsentia, & futura de observantia à cæteris segregamus, & segregata denuntiamus, mandantes omnibus, & singulis Fratribus præsentibus, & futuris, ut eidem Baptistæ Vicario, vel successori ejus electo secundùm formam, & constitutionem, & Bullam Eugenii prædecessoris nostri, quam confirmamus, & approbamus, & ratam esse volumus, obediant, & pareant tamquam personæ Generalis, & quòd omni anno possint suum celebrare Capitulum. Volentes insuper, quòd dictus Baptista possit per se, & per alios alia loca acquirere, & ad regularem observantiam inducere diligenter; declarantes tamen, quòd loca præsentia, & futura Congregationis observantiæ singulis exemptionibus, immunitatibus, privilegiis, & concessionibus, & indultis, quibus cæteræ domus, Conventus, & loca dicti Ordinis prædictæ Congregationis observantiæ gaudent, & gaudere possunt, gaudeant authoritate Apostolica tenore præsentium, ut speciali gratia indulgemus. Dat. Tiburæ Anno Incarnationis Dominicæ 1473.

Ex hoc Insigni Serv. B.V.M. Ordine Ven.les Sanctimonia Viri, & Fœminæ Cremonenses prodiere, ut notat allegatus Author, nempè

Anno 1440. *Toscana* ex Oppido Casalis Majoris

Anno 1451. *Ricadona, Beatrix, & Monica* in Ecclesia S. Cathaldi, olim in Suburbiis, multis claræ miraculis, sepultæ fuerunt.

Anno 1455. *B. Joanna de Visellis* Nob. Virgo, Sanctitatis, & Virginitatis speculum ab omnibus appellata, obiit tertio Nonas Decembris 1455.

1468. *B. Elisabeth* de Picenardis de qua alibi.

1478. *Victor de Cremona* in Castro S. Joannis mortem appetiit.

1484. *B. Marcus de Gualteriis à Casale Majori*, meritis plenus moritur in Insula Cretæ, & tumulatur in Ecclesia S. Catherinæ apud Oppidum S. Salvatoris.

LXXI.

PEtrus Foliata ad Musas natus, & Philologus non modicæ frugis, ab Epistolis Herculis Ferrariæ Ducis eruditos, & conditos sale, permultos libros composuit, & præsertim Italicè,

Del vero, e perfetto Segretario,

latinè verò

De antiquitate, et Nobilitate Familiæ Estensis, opus præclarum, quod in Ducali Bibliotheca servatum fuisse testatur *Bressianus in Vir. Rav.*

LXXII.

ANselmus Regonascus Medicinæ cultissimus Professor, non patriæ tantùm, sed Insubriæ totius Urbibus cognitus, & acceptus, sua ingenii excellentia Rempublicam Medicorum ornavit:

De Partu Mulierum

De Practica Medicinali

De Febribus Malignis

De Putredine, et

De Humido radicali. Quæ omnia tribus Voluminibus esse comprehensa, refert *Bressianus in Coll. Med. M. S.*, & *in Opusculo Virtù Rav.*

LXXIII.

HIeronymus Specianus, cujus in omni pediarum genere exquisita eruditio, post lauream Bononiæ susceptam delatus Romam, inter principes almæ Urbis Literatos præmicuit. Nec omninò vera, quæ scribit Pius II. in Hist. ubi de Urbe Romana insinuavit. *Quemadmodum* (inquit Pontifex) *terræ flumina quamvis ampla, et profunda nomen amittunt ingressa mare, ita Doctores Domi Clari, et inter suos illustres Romanam adeùntes Curiam, inter majora lumina nomen, et lucem amittunt*; quippè Sixtus IV. Sacrorum Rex Hieronymi ingenium admiratus, ipsum ad Ludovicum XI. Francorum Regem ablegavit, ut ardua componeret, quibus fæliciter peractis, in Urbem remigrans, ad Purpuram accitus, Lugduni morbo

morbo correptus die 18. Septembris anno 1474. sibi Romæ, & Patriæ devixit.

Bressianus in Corona Vir. Illustr. p. 3.

LXXIII.

BLanca Francisca Sfortia Francisci Mediolani Ducis, & Cremonæ Domini ex inclyta Blanca Conjuge F. ea perdita religione, ac vitæ integritate, ut divinum quoddam magis, quàm humanum redolere videretur, Cænobium Augustinianæ Observantiæ, quod paulò ante Helisabeth Sfortia Jacobi Antonii F. ejusque Sobrina petierat, ingreditur, ubi septem ultrà quadraginta annos Natalium, Parentumque, amplissimæ ditionis immemor sanctissimè vixit. Monasterio decori, & incremento fuit, opibusve illud fovit, & informavit exemplo: Etenim, ut scribit *Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonæ pag.* 118. *die* 14. *Maii* 1473., qua die religiosum Institutum Blanca Francisca suscepit, cum ea Puellæ quatuor ex principibus Mediolani Familiis, prima scilicet ex Vicecomitibus, secunda ex Triultiis, tertia ex Borromeis, quarta ex Lampugnanis, iisdem in sacris Ædibus sæculi illecebris se abdiderunt; fertur evulgasse.

Leges pro recto, compositoq; regimine suarum Sororum. Piè denascitur anno 1516. ætat. 60., & sepelitur cum hac Epigraphe marmorea

BLANCÆ FRANCISCÆ
F. FRAN. VIC DUC. MED.
QUÆ PR. BEAT. MON. SAC.
FOCIS VII ET XL. ANN.
ANT. SEP. SINE LABE
EXCUBUIT. ATQ; COM. DIVI
JO. BURG. S. D. BENED. ABB.
PERP. DICAVIT AUGUSTIN.
VIRGIN. CHORUS. VIX.
ANN. LX. OB. ANN. CHRISTI.
JESU M. D. XVI.

Philippus Elssius in Encom. Augustin.
De Herrera de Person. Illustr. liter. B.

Nec mihi prætereundum est hujusce Asceterii nobilissimi singularem virtutum probitate, & innocentiæ candore alumnam, quinimmo Abbatissam fuisse Franciscam Ariliam, Johan Ludovici Filiam (de quo erit sermo) pro cujus dotis eleemosynariæ solutione in manibus Ven. P. Anselmi de Musonibus à Vitelliana Ord S. Augustini, tunc ejusdem Monasterii Mandatarii penès me leguntur tabulæ receptæ per *Joannem Baptistam Reggium Cremonæ Tabellionem die* 12. *Novembris* 1529.

LXXIII.

JAcobus Antonius Turrius, sivè à Turre, Senator Ducalis Mediolanensis, à Sixto IV. nonus, & sexagesimus Cremonensium Antistes constitutus XVIII Kal. Februarii 1373. quum tres, & decem annis Ecclesiam nostram cum laude rexerit, duplici titulo, & dignitatis, & habitationis locum hic sibi vindicat. Non est ergo prætereundum ab ipso reformata fuisse anno secundo sui Episcopatus.

Statuta Capituli Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ, ibi excusa per Christoph. Draconium 1574.

Quæ (ut inquit Blasius Rubeus in Tabula dyptica Episcoporum Ecclesiæ Cremonensis nu 68.) modò observantur. Obiit hic Præsul anno 1486. ut notat *Ferdinandus Ughellus Tom IV. Italiæ Sacræ in Episcopis Cremonensibus, & Mediolani*, conditus est in Sepulchro gentilium, quod prostabat in Ecclesia S. Mariæ Gratiarum ex cælato marmore cum hoc Epitaphio.

Hoc Monumentum
Jo: Franciscus della Turre
Comes Palatinus
Ac Ducalis Quæstor
Reverendiss. in Christo Patri
Domino Jacobo Antonio della Turre
Episcopo Cremonensi.
Ducali Senatori, Patri, ac Benefactori
Optimo
Lezadræ Uxori suæ Charissimæ
Sibi, Liberisque suis,
Ac Posteris. P.
Anno salutis 1483.

A Turrianis, qui toti Insubriæ quondam dominati sunt, variis in locis propagata Familia generosos, & doctos Cremonæ tulit Alumnos, ut in hoc libro.

Johannes de Stabilibus Archidiaconus Firmanus Jacobi Antonii Vicarius Generalis, non modicæ famæ effulsit, ut suo loco.

Alter Jacobus Antonius à Turre Mutinensis iisdem fermè temporibus præfuit Episcopus Patriæ, ut refert *Ughellus in Ital. Sacr. Tom.* 1.

LXXIII.

ALexander Colletta Jo: Galeatii Mariæ Mediolani Ducis à secretis, Vir probus, & ingenio ad omnia versatilis, ab eodem Principe quocunque immunitatis genere distinctus, unà cum Francisco, & Bartholomæo ejus Fratribus, cujus diplomatis nonnulla verba exscribuntur ab *Antonio Campo Hist. lib.* 3. sub anno in calce expresso, quæ cum multum inferant pro existimatione Alexandri, sunt hæc:

Sic

Sic ejusdem Alexandri promerentibus virtutibus, & meritis, cum is jamdiù, ac multos annos nostris in servitiis maximè importantibus versatus, tale fidei, & integritatis argumentum dederit, ut non nisi in benemeritum, & omni parte dignum fuisse putemus quidquid beneficii, & honoris in eum conferamus &c.

Anno 1479. tyrannicè mandante Ludovico Sfortia, Jo: Galeatii Ducis Patruo, fuere idem Alexander, & Johannes Botta Patritii Cremonenses, tanquam Francisco Simonettæ Tutoris ipsius Ducis pupilli adhærentes in carcerem detrusi, verùm paucos post dies ob innocentiam dimissi.

Ant. Campus, ubi supra.

Ex superiùs narratis in gratiam eruditionis, & ut magis dominandi libido in Ludovico Sfortia innotescat, penès me numus argenteus duarum sesclarum pondere inter alia non aspernanda numismata, cùm antiqua, tùm recentiora prostat icone Johannis Galeatii obsignatus hisce notis: Jo. GZ. M SF. VICECO. DUX. MEDIOL. S. X. in postica verò numi facie cernitur effigies Ludovici cum literis. LUDOVICUS. PATRUUS. GUBERNANS.

LXXIII.

Nicolaus Dovaria Eques hoc anno, & mense Decembris Collegium Patriæ Jurisperitorum ingressus, postmodum Herculis Estensis Ferrariæ Ducis à Consiliis effulsit. Legum eminentia clarus luculenter contexuit

De Differentiis inter Arbitrum, et Arbitramentarium, et de Compromisso Tom. 3.

Bressianus in Coll J. C., et Syllabus Collegii, in quo etiam leguntur ex hac stirpe

Gabrinus: 1354.
Benedinus. 1379.

In Tabulis confectis per Piasinum de Piasiis publicum Cremonæ, & Colleg. Tabellionem ad annum 1488. legitur inventarium librorum Legum, qui fuerunt quond Equitis, & Spectabilis Legum Doctoris D. Nicolai de Dovaria fil. qu. Nob Viri D. Philippini, relictorum per dictum D. Philippinum Bosio de Dovaria ejus Nepoti, filio Nob. Viri Petri Jacobi de Dovaria.

LXXIII.

Antonius Buclarinus Thadæi F. Viciniæ S. Lucæ die 3. Decembris Collegio Jurisperitorum Patriæ addictus propter virtutum elegantiam, & morum rectitudinem plurimum valuit. Elucubravit

Axiomata Legalia. Vol. 2.
Orationes Varias.

Anno

Anno 1505. lue contagiosa necatus est unà cum Troylo Buclarino ejus Gentili, ac J. U. D. Coll. non infimi census. Et cum hic obiter de contagione excursus inciderit, juvat nonnihil de rebus medicis in tali materia aliquid adspergere, ut quæ aliquandiù legimus, innotescant, nempè quomodo sentiat de Contagio Medicus ille celeberrimus *Jo: Baptista Montanus*. *Contagium generaliter acceptum (inquit) est affectus transiens de substantia in substantiam, eamque destruens mediatè per convenientiam materiæ, & contrarietatem formæ, interveniente alteratione caloris indebitè consoquendi humidum. Ad actum infectionis tria requiruntur, Persona, seù corpus inficiens, quod communicat. Secundò miasma virulentum transmissum, sivè communicatum. Tertiò Persona recipiens infectionem, & verè cum nulla causa tàm efficax sit, quæ citrà patientis aptitudinem agere possit.* Aristot. Problem. 7. *scribit, Senes, Malenbolicos in pestem non incidere, eosque, qui laudabiles habent in corpore humores, hi enim maximè pestilenti contagioni resistunt.* Inter præservationes, quas innumeras Medici recensent, illa placet *Jo: Baptistæ Alprum in experim. de Contag Viennensi* 1680. de se namq; loquitur. *Tàm in inguine dextro, quàm in sinistro lancetta leve vulnus non solum mihi, sed aliis duobus Amicis infixi, pessariumque intrusi, ut per apertam artificiosam viam erumpat venenum, quod fæliciter pluries sum expertus semper cum magna materiæ eruptione &c.*

Antonium Buclarinum lacrymis memorat *Jo: Jacobus Crottus* in Oratione pro Jureconsultis peste sublatis, dicendo: En Ant Buclarinum prostratum optimum Senatorem, Optimum Oratorem, optimum J. C.

Humatur in ædibus Divi Lucæ sub Epitaphio

Corpus Egr. Viri, & J. U. D. D. Antonii de Buclerinis hic situm est, qui obiit prid. Kal. Octobris Ann. MDV.

LXXIV.

FRanciscus Benzonus utroque Jure laureatus, Collegium hoc anno adeptus, & inter Patriæ Decuriones promotus, Principibus charus, tùm Oratoriis, tùm legalibus literis jugiter operam navavit, fælicissimi ejus ingenii sunt opera.

De Codicillis, & de Ultimis Voluntatibus lib. 2.

Consultationum Legalium Vol 2.

Fuit ex ablegatis ad Remp. Venetam in deditione Urbis nostræ anno 1499. Ad superos evolavit die 13. Februarii 1523.

Ejusdem commeminere *Bressian. in Vart. Rav., & in Coll.*

Item *Syllabus J. C. Coll.*

LXXV.

BAptista (Platina sed meliùs Bartholomæus cognomento de Sacchis, Platina verò ab ejus natali solo ab omnibus nuncupatus) in lucem æditus anno salutis 1421. tantum decus Patriæ contulit scriben-

scribendo, ut ea nec Principum Authorum genitricibus Civitatibus sit concessura. Quamobrem nec ipse paucis memorandus. Est autem Platina, vulgò Piadena, non incelebris Provinciæ Cremonensis Pagus ad duos de viginti ab urbe lapides, cui nomen dedisse fertur Johannes Platina Hexarchus Ravennæ circà annum Domini 686., ut ipse Bartholomæus refert, in Vita Cononis Sum. Pont. Hujus Viri non pauci meminere Scriptores, cui vel celebritatem reddit ditio ejusdem loci à Comitissa Mathilde possessa, ut apud *Domnizonem Presbyterum cap. 6. lib. 2. de Vita Comitissæ*

Platena Nogara, nisi quæ sunt oppida clara
Hæc loca nempè fidem tunc servarunt Comitissæ.

Addit & eidem loco laudes Marmoreus Tumulus Ardicionis, qui sub Alexandro III. floruit clarissimus S. R. E. Card. in Ædibus Majoribus hac Epigraphe exculptus, ex quo Beneventanum, non autem Mediolanensem fuisse Ardicionem (quem faciunt ex gente Rivoltella) contra Ciavonium, & alios clarè liquet.

Mortis ob eventum plangit prolem Beneventum,
Pulvis ut in ventum, sic desunt sceptra Potentum.
Cardo sublimis fuit hic, qui dormit in imis
Papæ Legatus Ardicio voce relatus,
Pacem facturus venit subito ruiturus
Quem mors consumpsit Verona, Platina sumpsit
Illinc translatum facias quoque Christe Beatum.

Fuit verò Bartholomæus, quod magis interest, Vir undequaque doctissimus, sivè Philosophum, sive Historicum, sivè Oratorem ageret, sivè Poetam; Accessit Græcæ linguæ peritia, quæ tanta fuit, ut meritò de ipso cecinerit Sigismundus Fulginas Apostolicus ævo Platinæ (ut vocatur) Secretarius.

Ingenuæ placuere artes, præceptaque divi
Socratis, & Samii scripta verenda senis;
Quæ penitùs te nosse volens de fonte petisti
Grajorum, gemino nobilis eloquio.

Eadem & *Joannes Baptista Almadianus Viterbiensis* heroicè; sed fusiùs monodia in Platinam, qua & omnem eruditionem enarrat.

Quid referam pectusque memor, quo cuncta tenebas
Priscorum monumenta Virum, quos barbara tellus
Argolicumve solum genuit, seù mitia rura
Falcifero regnata seni? quæ sidera cęlo
Fixa manent, & quæ conversa lege vagentur?
Cum Mare non ausit metas transcendere, vel cur
Parrhasis occiduo nunquam cadat Ursa profundo?
Tu terras, spatiumque maris, tu flumina nosti,
Æoliasque domos; tu conteris utile buxto
Et latio doctus veteres ostendis Athenas
Ingenii dotes repetam! te Græca putassent
Ora suum tua Mæonio quum scripta cothurno

Conte-

Contegis, aut doctę tibi vis fluit Attica lingue,
Nosceris inque vicem latio de sanguine, quum tu
Andinos imitate sonos, vel carmina condis
Laurigero modulanda deo; pedibusve solutos
Dicendi sublime geris, sectaris & artes
Consulis Ausonii. Veneratur maximus Orbis
Ingenii monumenta tui, que clara vigebunt
Dum linguae Latialis bonos dum littora Tibris
Tusca Pater subeat, dumque inclyta Roma monebit:
Doctorumque oculos, auresque moraberis, & te
Posteritas ventura colet, meliore tuique
Parte superstes eris, nec te Libitina, rogusque
Opprimet, aeternumque decus tua nomina condet.

In omnibus autem Vir gravis, & procul à mendacio Platina.

Maximam autem admirationem velox Platinæ ingenium unicuique solet excitare, cum subit hoc Marti prius, indè verò Palladi litasse. Nam viridem adolescentiam in promerendo militari stipendio traduxit, non obiter quidem, neque procul, nec inter pacis otia, ut assolent effœminati, molles, ac formidolosi, sed integrum quadriennium, ut ipse Platina fatetur, adolescens, & quidem inter velites (nimirum inter levis armaturæ milites frequentissimè hostibus obvios) magnanimus absolvit. Postremam verò, idest præcipitem adolescentiæ partem, ac reliquam ætatem dicavit literariæ palestræ. Undè corrigendus est *Volateranus in Antropol. lib.* 21. ubi affirmat fuisse à Platina totam juventutem rebus bellicis impensam, cum ne præcipitem quidem adolescentiam, sed solum viridem exegerit in castris, ut qui non nisi quadriennio inter milites primam adolescentiam traduxit, ut ex Platinæ verbis paulò post adducendis palam fiet. Hinc superiùs allegatus *Fulginas eleg. in Plat.*

..... sevas pugnas, & classica dira secutus
Sanguinis alterius prodigus atque sui.

Quod in causa fuit, ut non ineruditus quidem censerit Platinam nostrum, nedum aliquando militem, sed & Poetam eundem fuisse cum Platino illo milite pariter, & Poeta, quem *Titus Strozza* duabus, *Baptista Guarinus* senior tribus elegiis celebrarunt; sed hallucinatur, cum Titus ad Platinum scripserit recens mortuo Borsio Ferrariæ Duce I. jam diversitas inter Platinam, & Platinum satis apparet; constat namque Borsium diem obiisse 15. Kal. Septembris 1471. ut testatur *Gyraldus* in ejus Principis vita. Platina verò vel ad juventutem adolescentia vergente Marti postremum vale dixit, ut ipse innuit Federico Gonzaghæ Mantuæ Marchioni, in Epistola nuncupatoria sui libri de Principe inscripti (quem edidit typis Genuensibus 1637. *Augustinus Pallavicinus* Nob. illius Urbis) ubi hæc verba leguntur. respondere tu quidem, ac verè poteris, me Adolescentem, & quadriennio militem levis armaturæ fuisse, & partim sub F. Sfortia, partim sub Nicolao *Picinino*

egregiis

egregiis Copiarum Ducibus militasse, vidisseque multa, quæ ad hanc disciplinam spectant; cum scilicet ob ingenii aptitudinem notus Ludovico Gonzagæ Mantuæ Domino, à castris ad Aulam translatus inter Francisci ejus Filii familiares ascitus est: Quia & is Princeps ad majora progrediens, Bartholomæi studia primus fovit. Quapropter idem *Almadianus*

...... sibi pro meritis quantos Franciscus honores
Progenies Gonzaga dedit, quæ maxima flores
Italiæ præclara Domus, quà Mincius ampla
Mitis arundinea complectitur arva corona.
Is tibi parva licet priscæ propè culta Cremonæ
Tecta forent (tamen illa solum natale ferebat)
Te consanguineo solitus conferre Maroni &c.
Is tibi primus opem placidi quoque dona favores
Ac studiis fomenta tulit non parca benignus
Atque iter ad titulos, & nomine clara paravit.

Propterea gratissimus animi Platina Benefactori suo reposuit de rebus Urbis Mantuæ, Gonzagæque Familiæ libros VI. Historica gravitate ab se conscriptos, exindè vulgatos, ut dicam; mox Romam cum Gonzaga profectus, regnante Calisto III. quum ingenii sui Nobilitatem in publicis doctorum Virorum congressibus notam fecisset, ad opes, & honores viam sibi adaperuit. Bessarioni siquidem Card. Niceno, & Æneæ Picolomineo, qui Calisto suffectus, Pius II. fuit, & in Patrum numerum cooptavit Gonzagam Patriæ jam electum Episcopum, Viris æque doctissimis, ac doctrinæ fautoribus acceptus, ab iis ad satis opulenta sacerdotia promotus, & in munere Abbreviatoris Apostolici scilicet de Parco Majori, ut ajunt, ab eodem Pio constitutus est, ut notat doctissimus peræque, ac Illustrissimus in Romana Curia Præsul *Joannes Ciampinus in Libro*, quem nuperrimè edidit *de Abbreviatorum de Parco Majori, sivè Assistentium S. R. E. Vicecancellario &c. ex Typographia Cameræ Apostolicæ* 1691.

Quietam in tam arridente, ut fallaci Aulæ malacia vitam agens, videbatur in portum se recepisse; proindè totum scribendo se dederat; jamque inter cætera Pontificum Historias opus arduum, & omnibus Historiæ Sacræ cupidis utilissimum magna ex parte contexuerat, cum & rerum humanarum fert inconstantia, malignis, & ab invidorum susurro excitatis Aquilonibus petitus, propè naufragium fecit. A Paulo namque II. delatoribus plus justo annuente in compedes conjectus, & bonis, quæ sua industria, suisque pecuniis in Urbe pepererat, & dignitate spoliatus in vitæ discrimen adductus est, ut & diuturno carcere maceratus, & vel equuleo tortus id, quod & ipse in actis Pauli memorat, & ab *Latomo* quoque indicatur his de Platina Versiculis

Dum res Pontificum strueret, propè fractus ab alto
Collapsus est fastigio

Romulus auspicio est, quia Sacræ conditor Urbis,
Nec non Remus periculo.

At uberiori, & acutiori stylo id melius ostendit *Octavius Ferrarius Prolus 9. de literatorum infælicitate. Majorum nostrorum memoria Sacrorum Rex, reliqua fortasse ter sanctus, piusque, verum literarum, ac literatorum osor ne, dicam an pestis, ac pernicies: Et, (quo magis subagreste, lividumque hominis ingenium innotesceret) flos Eruditorum ea tempestate fuit. Inter quos Platina, Pomponius Letus, Callimachus, Pontanus, Sabellicus, Sannazarius eminebant. Hi ad propagandas bonas literas sodalitium Romæ instituerant, & quicunque in eum cætum adscribebatur, veterum ingeniorum illustria nomina ad æmulandum decus assumebat. Ita Bartholomæus Saccus, sivè ab hoc instituto, sivè aliundè Platina est dictus, Julius Sanseverinus Pomponii Leti cognomentum assumpsit, Philippus Geminianus Callimachi, Jacobus Pontanus Joviani titulo gaudebat, M. Antonius Coccius Sabellici, Jacobus Sannazarius Aetii Synceri cognomento nobilis fuit. Ea nominum novitate Populorum Pastor offensus, quasi occultę conspirationis tessera esset, Platinam, & Callimachum tanquam impios, ac maleficos tormentis excruciavit, Pomponium Letum Venetiis ad dicendam causam in Urbem pertractum, nunquam tamen adigere potuit, ut falsa aut se indigna fateretur, sed in nullum atrociùs, quàm in Platinam sęviit: Nam cum initio Regni Abbreviatorum ordinem sustulisset, inter quos & Platina, qui ad paupertatem redactus, cum sæpè questus, semperque inauditus, ac rejectus dolore amens cum nescio quam concilii mentionem iniecisset, crassis compedibus vinctus in turrim, ventis, ac tempestatibus perviam hyberno tempore conjectus, quatuor mensium spatio eam calamitatem tulit*, quòd plusquam herus saperet, *donec Cardinalis Gonzagæ accuratissimis precibus tegeretur, sed non ita multò post ob inanem suspicionem iterum tormentis ad mortem ferè laceratus est. Nam cum falsò rumore delatum esset Callimachum umbraticum Virum inermem, & abdomine tardum adversus Sacrorum Regem conspirasse, jamque multos Asseclas habere, & ad Urbem perdendam, resque immutandas festinare, iterum Platina in vincula conjectus est, tanquam conspirationis socius, & mandata quæstione Vicecancellario cuidam in Adriani mole, primùm homo sacris initiatus, & si quis alius unquam, optimè de Sacrorum regimine meritus, omni veste nudatus, raptusque in sublime demisso fune diu, multumq; quassatur; Quo tanquam ludicro spectaculo Quæsitor torquem aureum Præfecti lictorum attrectans, rogitat undè illum habeat, & an amicæ munusculum sit, multumque de amoribus suis confabulatus, convertitur ad pendentem Platinam, jubetque populares conjurationis edere, & quià fortè Pomponius Venetiis ad Platinam scribens, Sanctum Patrem appellaverat, subiicit ipsum Sacrorum Dominum destinatum. Quibus ille constanter refutatis, semivivus in lectum fertur, ubi fractis ossibus, totoque pectore concusso, cum manum ori admovere non posset, fame periisset, nisi qui eodem carcere detinebantur, alimenta porrexissent. Jam Summus Sacerdotum omnia vana, ac falsa*

compe-

comperterat; totque Viros insontes iniquè excruciatos intelligebat, sed ne levitatis, aut sevitiæ incusaretur, in eodem consilio perseveravit, huncque & Pomponium ob nominis mutationem quodque Platonem divinum appellasset tamquam impios, ac nefariis dogmatibus convictos longo, ac diro carcere maceravit: Quid nunc &c. Animo tamen infractus Platina eundem in adversa fortuna se præbuit qualem dudum in prospera, erat enim ipse; ut inquit *alleg. Almadianus*

.... nunquam magno constantia vita timore
Quam nullo valuit confringere fulminis ictu
Fortunæ variantis opus, seù carceris atri,
Pædor iners minitansque trucis vox dira Tyranni.

Intereà tunc dialogos de falso, & vero bono composuit, in quibus insignes Philosophia Viros sibi colloquentes inducens, modò Rodericum Zamorensem, & Calaguritanum Episcopum Arcis Romanæ Præfectum, nec non Auctorem doctissimi illius libri, quem crebrò meis manibus atteri solet, & inscribitur *Speculum Humanæ Vitæ*, modò Theodorum Gazam, modò M. Valerium Viterbiensem Medicum præstantissimum, cujus opera suis in ægritudinibus utebatur sapientiæ cribro malum à bono, veluti lolium à tritico secrevit, animumq; à perturbationibus, & sensibus ad sui ipsius dignitatem revocavit.

Sedatis procellis, mortuoque Paulo, res Bartholomæi melius habere cœperunt; Nam à Sixto IV. successore magnis proventibus auctus, & contubernalis, ac Apostolicus Abbreviator iterum factus, recens ab eo conditæ in Vaticano Bibliothecæ, toto Orbe celeberrimæ, primus omnium præfectus est anno 1475., unus eo munere, quod perpetuum fore decretum est, dignus acclamatus.

Inde *P. Franciscus Amerinus in Elegia quadam de Platina*

Estque Palatinas ex omnibus unus ad ædes
Accitus summi Principis imperio.
Bibliotheca illi mox est commissa locoque
Inde tamen major, quam sibi venit honos.

Huc allusit & *Almadianus* decantata Monodia

...... iter ad titulos, & nomina clara paravit
Quum subitò majora ferunt tibi numina: namque
Florentum studio, Musasque Helicone cientem,
Pontificis te cura vocat: tibi protinus ingens
Aula patet, magnisque acceptus in Ædibus hospes
Grandior, augustique colis fastigia tecti.

Sorte sua contentus Pontificum Vitis hìc ultimam admovit manum. *Almadianus* ideò subsecutus

Mox tibi Pontificum Vitas, ac Gesta recensens
Das studiis documenta tui, tibi quæritur ingens
Gloria: Mirantur Juvenes tua scripta, senesque
Certatim, & magno passim celebraris honore.

Magni istorum sensuum assertores, & præcipuè contrà illos Nasutos,

qui minùs veracem in Vitis Pontificum conscribendis Platinam autumant, insurgunt Raphael Volaterranus loco cit. ubi. *Vir fuit alioqui gravis, & procul à mendacio*, & fusiùs Paulus Jovius, qui licèt in texendis Auctorum laudibus admodum parcus, in Historiarum tamen Platinæ commendationem pronus hæc inter alia scripta reliquit Elog. Doctorum 19. *Sacrati præsertim ordinis, bonique mortales plurimum Platinæ debent, quando ejus ingenuo labore ad exoptatam obscuri sæculi, nec ideò perituram lucem Pontificis Principatus actionum incorrupta veritas nunciatur, quæ procul eloquentiæ illecebris uti pura, & incompta fidem profert, & cæteris elaboratis operibus auget dignitatem. Neque enim vel Dialogi de Vero Bono, veraque nobilitate, & de optimo Cive graviter conscripti, vel honestæ Voluptatis documenta scitè tradita diu superessent, nisi vivacis historiæ lateribus adfixa felici societate succederent, & communi, quamquam impari, perennis vitæ spiritu fruerentur.* Jovio subscribunt *Tobias Magirus in Eponymologico critico &c. Fridericus Tilemanus in excursu Philologico de Historicorum delectu edito Vitembergæ* 1597. *Constantinus Cajetanus Abbas Benedictinus acerrimus* sui longè Nobilissimi Ordinis Vindex *in Commentar. ad Vitam Gelasii II.* Pandulpho Pisano conscripta ibi n. 34. pag. *mihi* 132. *& alii permulti.*

Ædes, & hortos sibi struxit in Quirinali, quo procul ab ambitione secedens, & inchoata consumavit, & nova cõdidit opera. Quare *Fulginas*

Cum tibi se largam præberet dextera Sixti
Impleretque tuos aura secunda sinus
Contentus medico, nil ultrà ponere certus
In tenues usus sponte tua redigis.
A Vaticano collem transcendis in illum,
Cui nunc Phidiacus nomina præbet equus
Hic Musis delecta domus, fundataque, culta est
Extremum vitæ tempus ad usque tuæ
Hic magno ingenio longum transfundis in ævum?
Acta & summorum Nomina Pontificum.
Hic etiam æternus liber est de Principe natus,
Dux Urbinatum, quem Federicus amat.
Hicque Voluptates justas condire laboras,
Et quicquid scriptis panditur usque tuis.
Proh Superi! ignorant homines sit quanta voluptas
Artibus his quanta, & gloria, quantus honos.
Mitius his igitur studiis facunda juventa,
His oblectatur cana senecta bonis.
Hæ norunt artes res exornare secundas,
Adversis eadem pandere perfugium
Delectant foris, atque domi, perque omne periclum
Noctes, atque dies dant tibi se comites.
Atque etiam post facta juvant, nomenque latere
Cultorum, ac laudes posse perire vetant &c.

Quæ

Quæ porrò scriptis Platina mandavit, ea sunt

1. *De Vitis Pontificum à D. N. J. C. ad Paulum II.*
2. *Dialogus de Falso, & Vero Bono Divo Sixto IV. Pont. Max. lib. 3.*
3. *De Vera Nobilitate ad Amplissimum Virum Joannem Ursinum Ep. Tranensem ob quem Tractatum à Joanne Baptista Ziletto, & Freymonio* commemoratur inter J. C. qui de Nobilitate scripserunt pag. 79. Elenchi J. U. Peritorum, eoque titulo citatur nec sine laude à Tiraquello in Comment. de Nobilitate cap. 1. nu. 1. ubi plerosque, qui id argumentum tractarunt, enumerat.
4. *De Optimo Cive ad Laur. Mediceum lib. 2.*
5. *Panegyricus in laud. Amplifs. P. Bessarionis Episcopi Sabini Card. Niceni, & Patriarchæ Constantinopolitani.*
6. *Oratio ad Paulum II. de Pace Italiæ confirmanda, & Bello Turcis indicendo.* Hæc omnia in Bibliotheca S. P. Francisci Cremonæ uno Codice vidi comprehensa, & excusa Lugduni à Gilberto de Villicis anno 1512. die 22. Mensis Februarii.

Manuscripta singula servantur Florentiæ apud S. Laurentium in Bibliotheca Medicea pluteo 65. ut refert *Ludovicus Jacobus à S. Carolo in Bibliotheca Pontificia*. In lucem autem omnia simul prodiere multoties, & præter adductam editionem, primùm quidem Venetiis adhuc eo superstite ann. 1479 in fol. Typis Joannis de Colonia Agrippinensi, Norimbergæ 1481. apud Antonium Koburgerum, ut testatur *Philippus Labbe Soc. Jesu in dissert. de Scriptoribus Ecclesiasticis tom. 1. pag.* 174. excudit subindè Parisiis Franciscus Regnault eodem anno 1481. Venetiis impens. Magistri Joannis Vercellensis 1485. in fol Parisiis rursùs edita anno 1505. in 8. deindè Coloniæ Agrippinæ 1529. 1568. 1574. apud Maternum Cholitum, & Lovanii 1572. ubique in fol. Coloniæ Ubiorum 1593. 1599. 1610. 1612. apud Petrum Cholinum in 4. cum veris Pontificum Iconibus, & supplementis, ac adnotationibus Onuphrii Panuinii, antea verò iterum Lovanii apud Joannem Bogardum 1573.

Italicè redditæ Pontificum Vitæ, sed absque Interpretis nomine editæ Venetiis apud Cominum de Trino 1565. in 8. Novam earundem Translationem in Vernaculam nostram linguam molitus est *Lucius Faunus* ibidem *apud Bernardum Bacum, & Barezzium de Barezziis Cremon.* 1594. *in* 4. denuò in Italicum translatæ à R. Bartholomæo Fanense prodiere unà ibidem, typis Elisabethæ Bajæ Bernardi F. 1600. in 4. In Epitomen redactæ à *Thoma Costo Parthenopæo* apud eosdem eodem anno, & forma, & cum additionibus ne dum Onuphrii Panvinii, & Antonii Ciccarelli, sed & Joannis Stringæ Abrahami Bzovii; Equit. Antonii Bagattæ Benacensis usque ad Alex. VII., nec non Vita ipsius Platinæ ab Nicolao

colao Angelo Caferro Romano fusè scripta, verùm post præsentis nostræ hujusce qualiscunque opellæ texturam observata, prodiere pariter Venetiis apud Brigoncios 1666. in 4. in Germanicum verò translatæ sermonem Monachii 1604., & Francofurti 1625. utrobiq; in fol, ut in Bibliotheca classica Georgii Drandii pag. mihi 529.

Cum recensitis & Platinam Autorem habent

7. *De Flosculis quibusdam linguæ latinæ ad Lælium.*

8. *Dialogus ad Ludovicum Agnellum de Amore Typis Antonii Zarotti Mediol.* 1481. opuscula per Petrum Augustinum Philelphum castigata, quæ præ cæteris chariora mihi sunt, tùm quia, jamdiù ex nomine in vestibulo conscripto, prostabant inter libros Johannis Lud. Arisii Tritavi mei Patris suo ævo non infimi census Poetæ: tùm quia ex his eruitur Platinam verò nomine appellatum fuisse Bartholomæum, ut infra latiùs agetur: tùm demum quia infertur, dialogum contrà Amores ad Lud. Stellam, ut circumfertur inscriptum, corrigendum esse, ut dicat ad Lud. Agnellum. Typis Venetis etiam hæc duo prodiere opuscula anno 1480., ut scribit *Henricus Vvarton in Append. Hist. Literariæ script. Ecclesiasticorum Guillelmi Cave Angli num. marg.* 1474. *fol.* 103. Item

9. *De Natura rerum*

10. *De Obsoniis*

11. *De Honesta voluptate, & Valetudine lib. X.*

Ad B. Roverellam S. Clementis Presbyterum Card., Viennæ Austriacæ apud Gherardum de Flandria 1470. *in* 4., & Venetiis, ut vidi 1475. Coloniæ apud Eucherium Cervicornum 1529. & 1537. in 8. Basileæ 1541., & unà cum Celii Apicis de re coquinaria libr. X., atque Pauli Eginetæ de Facultatibus Alimentorum Tractatu ex interpretatione, & castigatione Albani Torini Medici Lugduni apud Sebast. Griphium eodem anno 1541. in 8.

Italico sermone donati, dudum editi fuerunt Venetiis apud Joannem Taurinum de Trivio 1516. in 4., in Gallicum pariter idioma conversi leguntur, ut constat ex Bibliotheca Bodlejana Thomæ James, promulgatiq; Lugduni 1505. cum hac Epigraphe.

Livre de toutes Viandes, & choses que l'homme mange

Germanicè quoque translati ab Stephano Vigilio Pacimontano, ut indicant Gesneriani.

Quod autem ad hoc opus attinet, ejus unius lucubratione ingenio suo abusum Platinam arbitratus est *Jacob. Philippus Bergom.* (de ipso scribens) *lib.* 15. *Supplementi Chronic.*, *quòd postquam multas calamitates, & afflictiones æquo animo pertulisset, à Sixto Pontifice liberatus, & in statum pristinum restitutus est, nequaquam ingenio suo abusurus præter librum, quem de natura rerum, etiam de Obsoniis ediderat &c.* Ipsum & *Vossius de Hist. Latin. lib.* 3. *pag.* 589. miratur scriptum à Viro gravissimo, qui paulò ante Nobili Historia Pon-

tificum

tificum res gestas prosecutus fuerat, inquit enim. *Mirum autem post Pontificum Vitas de re culinaria scribere voluisse*, quam in rem lusit & *Sannazarius* festivo illo Epigrammate satis noto. Nec id intactum reliquit *Trajanus Boccalinus* Romanus ille Satyrographus, seù quisquis fuerit (Principem enim Virum callidiores perhibent, qui sub ejus nomine ingeniosum quidem, sed mordacissimo refertum aceto pervulgavit opus inscriptum *Raguagli di Parnaso*) ea namque de re *Ragual.* 35. *cent.* 1. Platinam ab Augustino Niso Neapol. fuste percussum insinuat, eumque, ut solet, sugillat. Verùm & in hoc sua sit Platinæ laus, qui gravibus levia interponens ab Homero, & Virgilio avius non fuit: immò tantò ipsis utilior in non feriis, quantò magis prodest, quæ de ratione victus, & modo vivendi sunt ad honestam voluptatem tractare, quàm de ranis, culicibusve ludicra confingere.

Alia quoq; lucubravit ad æternitatem, cujusmodi memorata superiùs.

12. *De Rebus Urbis Mantuæ, Gonzagæq; Familiæ Historia lib.* VI.

quam ab Oporino excudendam indicat Bibliotheca Gesneriana in Tigurino pago aucta à Jo: Jacobo Frisio; sed haudquam prodiit. Ab allegato *Vossio* hac de re in Historicis latinis citatur. Verùm Typos subiit cura Petri Lambecii Consiliarii, Historici, & Bibliothecarii Cæsarei ejus operis titulus, licèt falso Baptistæ nomine, occurrit hujusmodi.

Baptistæ Sacchi Cremonensis ex vico Platina (vulgò Platinæ) Historia Inclytæ Urbis Mantuæ, & Serenifs. Familiæ Gonzagæ in Libros VI. divisa, & Francisco Gonzagæ Card. Mantuano olim dedicata, nunc primùm autem ex Augustissima Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi in lucem edita, cum Chronologia accurata, & accessoriis adnotationibus Vindobonæ, sivè Viennæ Austriæ Typis Matthæi Cosmerovii S. C. Majest. Typographi ann. 1675.

Adnotationes quidem *Lambecii* fuerunt præter spem interruptæ (ut ipse fatur) cum primum Historiæ Librum non excedant, alioquin diligentissimæ

Ad Posteros quoque transmisit

13. *De Principe lib.* 3., *qui curante Alexandro Saulio Genuensi Patritio ex M. S. editi sunt Genuæ Typis Calenzani, & Farronii*, & ab eodem Saulio, Augustino Pallavicino inscripti. Verùm ann. 1618. Francfurti Typis Nicolai Hofmani prodierant. Est & hujus Operis M. S. in Bibliotheca Ambrosiana scriptum anno 1473. lit. X. num. 730. in 4., ut innuit mihi eruditissimus Muratorius in eadem humanissimus Assessor.

14. *Epistolarum ad diversos lib.* 1.

15. *De Republica*

16. *Carmina varia*, quæ majestatis, & elegantiæ plena innuit

loco

loco primum citato Almadianus. Exemplo eſt ejus decaſtichon in funere Ant. Campani Viri eruditiſſimi, cum quo Platina ipſe inter præclara Græcæ, Latinæque linguæ lumina, quæ Beſſarionis doctiſſimi Card. comitatum componebant, connumeratus eſt. Extat apud Jovium lib. 2. elog. 22.

Campanus jacet hic humili contectus in Urna
Qui vaga, dum vixit, ſydera tranſiliit.
Hiſtoricus ſcripſit, dixit, cecinitque, nec alter
Philoſophus toto clarior in Latio.
Nil majus Natura tulit; miracula Cæli
Hujus in ingenio cuncta ſtetere Viri.
Deſerto Lugent Parnaſſi fonte Sorores,
Et tumulus refugas lucis hic unùs babet.
Vos, quibus ingenium eſt, en quo contendimus omnes?
Virtutis ſola eſt gloria, quæ ſupereſt.

Perhibetur item pergrandi volumine cõfeciſse (ut ſcatet ex Praxi Cancellariæ Apoſtolicæ Hier. Pauli Barchinonenſis Lugduni 1549.)

17. *Collectanea omnium Inſtrumentorum* pertinentium ad Statum Eccleſiæ in Temporalibus, & præſertim circa acquiſitionem terrarum, & aliorum iurium in valdè magno volumine, ad quorum collectionem, ut innuit *Bodinus de Repub. lib. 1. cap. 9. pag.* 135. ſuam operam præbuit, & ab eodem Platina nomine Bartholomæi, appellando, ita & à Richardo Flemyngo, qui illum optimè novit in ſuis Lucubrat. Tyburr. lib. 1., ut ſcribit allegatus Vvarton.

Hiſtoriarum ſacrorum temporum liber, cujus meminerunt *Triſtanus Chalcus Mediol.*, & *Antonius Campus* noſter utique in ſuis de Patria Hiſtoriis, quid hactenùs me later.

Sic Vir omnium horarum aliquid ſcribendo jugiter intentus, quum arridente fortuna, ſperare majora, magiſque vivere debuiſſet, vivere deſiit, peſte ſublatus inter prima ſenectutis limina, cum ſcilicet ſexagenarium ageret anno 1481. eoque decimo Pontificatus Sixti IV., cui grati monumentum animi, ob accepta beneficia, perſolverat, nuncupatis ipſi Pontificum Vitis, deque Falſo, & Vero Bono Dialogis. Ita & de re familiari teſtatus Quirinalem Domum, Lauretumve, (ut inquit Jovius in ejus Elogio) ad coronandos Poetas Julio Sanſeverino, Pomponio Leto nuncupato, legaverat. Cadaver in Exquilias ad S. Mariæ Majoris Templum ſolemni cum pompa delatum, cujus in ipſo Eccleſiæ ingreſſu, e regione Sacelli Burgheſiorum inciſum legitur hoc Epiraphium, quod vivus ſibi ſcripſerat, & ab Alumno Demetrio ſibi poni mandaverat.

Quiſquis es, ſi pius, Platinam
Et ſuos ne Vexes; anguſtè,
Jacent, & ſoli volunt eſſe.

Ipſe

Ipſe verò Demetrius hoc optimo Patrono monumentum poſuit.

Platinæ Bibliothecæ Præfecto, Sixto IV. Pont. Max. ob eximiam utriuſque linguæ eruditionem, ceteraſque perſpicuas animi, & corporis dotes in primis charo, qui cum maximè vivere debuiſſet, fatis iniquis præreptus eſt, Demetrius Lucenſis Alumnus Patrono B. M. P.

Dignum, quod referatur, eſt Epitaphium, quo Elegiam de morte Platinæ clauſit Lippus Brandolinus.

Sum Platina: Hiſtorias ſcripſi Sixto auſpice ſacras
Erecta eſt ſtudio Bibliotheca meo.

Nec prætereundum, quod obtulit Carolus Berardus Cæſenas

Romanum, heu dolor, eloquium, muſæque latinæ
Quo Platina, hoc parvo condita ſunt tumulo.

Funus multo carmine defleverunt Amici Poetæ, lugubres quorum lucubrationes extant pleriſque operum Platinæ exemplaribus annexæ, ut præſertim vidi in memorato Codice Gilberti de Villicis Typis Lugdunenſis. Auctores ſunt ut eos referam ordine Alphabetico.

Angelus Campanus, contulit Elegiaca
Antonius Militanus, dedit Elegos
Bartholomæus Ariſtophilus Platinæ ſucceſſor in Bibliothecæ Vaticanæ cuſtodia; Heroica
Laurentius Cuſtochius Venetæ Reip. à Secretis, Elegos, & Heroicè de Translatione Platinæ in Cœlum.
Carolus Berardus Cæſenas, Eleg.
Demetrius Lucenſis, Inſcript. Sepulchralem
Joannes Baptiſta Almadianus, Poematium heroicum
Lippus Brandolinus } Elegiaca
Ludovicus Lazarellus }
Manilius Rullus, Hendecaſyllabon.
P Franciſcus Amerinus, Eleg.
Proſper Spiriteus Viterbien. Epigrammata
Sigiſmundus Fulginas Secret. Apoſt. Elegiam.

Ad vivum ex indè pictus in Vatican. Biblioth., quod & indicat Amerinus de illa ſcribens hiſce verſiculis:

Hæc quoque cum tota librorum mæſta caterva
De trucibus fatis eſt modo viſa queri.
Depictumque illic te deplorare videtur
Pro deſiderio vultibus orba ſuis
Heu Pater, ex auro totus (ſi gratia magnis
Par meritis eſſet) conſpiciendus erat.

Hinc deſumptæ ipſius Icones, quæ peritiſſimis expreſſis pennicillis aſſervantur cùm Florentiæ in Regio Magni Ducis Muſæo, tùm Mediolani in Ambroſiana Bibliotheca, ut quàm ſæpè mihi meos obtutus rapuere, quas & memorat *Petrus Franciſcus Scarabellus in deſcriptione Muſæi Septaliani pag.* 281., & 285.

In Bartholomæi imaginem ea, quæ ſubdo, ſcripta fuiſſe arbitror à *Lucio Fauno*, qui Pontificis Hiſtorias, ut retulimus, in Italicum idioma convertit, & ejus interpretationi, ac ſub Platinæ effigie ſcripta leguntur

Vivi Platina omai, che l'opre ſacre
De Papi hai ſcritto, e le vite de Duci
Che ſe 'l corpo laſciò ben queſte luci
Le Parche invide, & acre
Non ponno far, che l'opra, onde riluci
All'Immortalità non ſi conſacre.

Corpore fuit quadrato, ante paſſum carcerem valido, adverſa demùm valetudine ſæpè tentato, & pedum præſertim debilitate commoto, ut eruitur ex dialogo recenſito de Amore non procul ab initio. Facies tamen illi decora, ſerenique oculi, & index animi frons modeſta, cui ſenii majeſtatem acceleravit intempeſtiva canities continuis accita vigiliis. Eleganter eum pingit Almadianus, ubi mortuum his deflet.

Siccine me miſerum, vita digniſſime Vates
Aſpicio impoſitum feretro? tua pallida t xit
Ora lues; ubi grande decus? vultuſque ſereni
Dignus honos, & quæ quondam veneranda, decenſque
Canities inhonora manet, juvenilibus annis
Calliope merita, quam cinxerat enthea lauro?
Infælix tua Phæbeo radiata tenore
Lumina perpetuis clauſerunt fata tenebris.
Num frontis vigor iſte tuæ? gravitaſque, moduſque,
Ingenuuſque pudor, facies, vultuſque verendi
Gratia, & in toto digniſſima corpore membra
In cineres abitura jacent? .....

Mores faciei conſoni. Comis enim fuit, & liberalis, quantum ejus fortuna ferre potuit, omnibus officioſus, omnes juvandi cupidus; ſed de hac re præ cæteris audiatur Antonius Militanus ſub Platinæ perſona.

Conſilio, ut potui, multos opibuſque levavi
Exiit à factis læſio nulla meis.
Me non ambitio, fucoſaque gloria rerum,
Sed ſanctè tenuit in probitate pudor.

Non eſt omittendum, quæ de noſtro Platina noſtræ curtæ ſupellectili addere voluit eruditiſſimus *P. Athanaſius à S. Carolo Eremita Auguſtinianus Nudipes*, nunc Romæ ex Moderatore Provinciæ Mediolanenſis Definitor Generalis annis, & doctrina gravis Carola (vulgò dicta Caroletta) Cypri Regina à Jacobo Fratre Notho Regno pulſa, Romam venit ad Sixtum IV. Sum tunc Pont. cujus ad pedes tanta modeſtia, ac gravitate ſe demiſit, ut vel ipſum ſupremum Myſtam traxerit in admirationem. Quapropter ad perennem rei memoriam inter alia ſui Pontificatus acta

pulchra

pulchra in Tabula illam depingi jussit apud Hospitale S. Spiritus in Saxia, ubi ejus etiam nunc cernitur imago, coram Sixto genuflexa benedictionem ab ipso simul cum potioribus Aulæ suæ Magnatibus impetrantis. Habet verò ejusmodi Tabula picta subjectam Epigraphen sequentem, quam Pontificis mandato apposuit Platina, qui tunc florebat.

Karoletta Cypri Regina, Regno, fortunisque spoliata, ad Sixtum IV. supplex confugiens, ab eodem tanta benignitate, ac munificentia suscipitur, ut præ incredibili admiratione, animique gratitudine in ejusdem Pontif. laudes prorumpens, non solum satis eloquentiæ haud suppeditari, verùm etiam animi vires ad eas explicandas sibi defecisse videri fassa fuerit.

Auctores de Platina scribentes (ut in aliis allegare soleo) consultò hìc omittam, talia enim meditanti contingeret illud: numera stellas si potes? Nonnullorum Authorum etiam in Scripta Platinæ, & præcipuè in vitas Pontificum compescenda esset audax nimium temeritas; Nimirum ex adductis ad laudem tanti Viri, ne munèri meo defuerim non dubito. At pro coronide mihi sufficiet palam facere Platinam, non quidem Baptistam, sed Bartholomæum nomine syncero esse appellandum, ut insinuat etiam *P. Labeus in Nova Bibl. M S. pag.* 327. *&* 348 (& tantò minùs Johannis, ut perperam refert aliàs doctissimus *Alexander ab Alexandro Genial. Dier. lib.* 3. *cap.* 9.) Nam complures, vel eximia præpollentes doctrina, ejusque Coævi Baptistam perperam, non Bartholomæum appellitarunt, decepti à litera initiali. B. quàm cognomento apponere solebat: quippè refert memoratus doctissimus Ciampinus libro citato ex Piana Constitutione in Cancellariæ Actis, Pontifice, & Platina viventibus, descripta sese legisse hæc planè verba: *Radulphus Bartholomæus Platina.* Cur autem (prosequitur Ciampinus) *se unico nomine conscriberet, notum est lippis, & tonsoribus. Quemadmodum multi diversa babeant nomina, & nihilominùs unico tantùm utuntur, vel ad eorum beneplacitum, vel ex parentum, aut propinquorum usu dum adhuc teneram agerent ætatem*, ut mihi hæc scriptitanti vel evenit, qui Caroli Francisci nomine baptizatus, Franciscus tantummodò fui tùm à genitoribus meis continuò, tùm ab omnibus indistinctè vocatus.

Corrigendi quoque sunt, qui Platinam dicunt, aut dubitant Veronensem, & præ cæteris recentiores, *Hofmannus in Lexico, & Guillelmus Cave ex Cartophylace Ecclesiastico Lipsiæ ann.* 1687. *ac Forestius Soc. Jesu ex Mappam. Histor. nuperrimè Parmæ excuso.*

LXXV.

BAptista Sfondratus Ticini edoctus, adhuc adolescens hoc anno die 24. Julii in cætum J. C. Patriæ accitus, inter præstantiores ævi sui Jurisconsultos emicans ob singularem doctrinam, & probita-

tem, miramque in rebus gerendis dexteritatem, pro Patria legatus Mediolanum concessit, ubi munere perfunctus, à Ludovico Sfortia Insubriæ Duce Mediolanensi primùm Civitate donatus Senator electus, & magni momenti legationibus adhibitus est. Orator itaque ad varias Respublicas, ad Herculem Ducem Ferrariæ, ad Ferdinandum Hispan., & Carolum VIII. Galliarum Reges, summosque duos Pontifices, Innocentium VIII., & Alexandrum VI. profectus, maximam apud tot, tantosque Principes gratiam inivit. Tandem cum eodem munere pro Ludovico fungeretur Venetiis, florente adhuc ætate cessit è vivis anno Christi 1497. nativitatis suæ 36. In Templo S. Mariæ Gratiarum conditus est cum hujusmodi Epitaphio, notis aureis in marmore inciso

Baptista Sfondratus

Quo Cive Cremona, quo alumno Ticinum studiorum parens gloriabantur, quo Senatore Ludovicus Mediolani Dux Principum sapientissimus utebatur, & quem Oratorem Gallorum Rex, Ferrariensis Dominus, Romani Pontifices, Neapolitanorum, & Hispaniarum Reges tàm honestè susceperunt, quàm virtutis ergò suspexerunt. Venetiis legationibus simul, mortalique vita decorum finem, æternæque initium Patriæ veræ redditus fecit.

Item inferiùs in alio lapide legitur:

Baptista Sfondratus Cremonensis
Juris Civilis, ac Pontificii Consultus
Ludovici Mediolanensium Principis Senator,
Dum Venetiis Oratorem ageret, vita defunctus,
Corporis hìc pondus deposuit MCCCCLXXXXVII.

Reliquit verò Baptista ingenii pignora

De Nobilitate lib. V.
De Dignitate Jurisconsultorum lib. IV.
De Nuptiis lib. I.

Orationes diversas, quarum circumfertur illa, in publico Consistorio habita, coram Innoc. VIII., & quarum meminit *Paulus Morigia lib. 3. Nobilit. Mediol. cap.* 15., ubi Baptistam inter scriptores è Sfondrata gente comemmorans, Johannem prænominat, quod & idem Auctor præstiterat in excursu de eadem Familia suo libro præfixo, in quo & artis Oratoriæ Fontem Baptistam appellat. Perhonorifica peræque ipsius mentio habetur in Epitaphio Francisci Sfondrati Cardinalis ejus F. quod suo loco adducemus. Priùs verò dum Baptista Mediolani degeret, Uxorem duxerat Margaritam Signoroli Homodæi celeberrimi Legum Doctoris Com., & Equit., ac Luciæ Triultiæ Filiam. Hinc illud Baptistæ splendoribus accessit, ut Summi Pontificis Avus emergeret. Siquidem ex Francisco ejus Filio legitimè natus est Nicolaus ille, quem, in Gregorio XIV., Christi Vicarium, & Petri successorem adoravit Ecclesia, ut suo loco dicemus.

Inte-

Interim non sunt omittenda, quæ de tanto Viro protulit *Johannes Jacobus Crottus in Oratione pro Francisco Sfondrato*. Inquit enim: *Verùm longè ardentiùs cor tuum stimulabat, & accendebat parens ille tuus Joannes Baptista Jureconsultorum pariter, & Oratorum ætatis suæ consultissimus, & facundissimus, qui non tàm legum fastigio, justitiaque candore, quàm fidei synceritate, sapientiæque singularis raritate honorificentissimum, ultrà Senatoriam dignitatem, gradum penès Mediolani Ducem Ludovicum Sfortiam obtinuit, cujus nomine gloriosissimas legationes ad varios Principes Christianos prudentissimè obivit. Innocentius VIII. Pont. Rom. Testis locupletissimus esse potest, apud quem Cætus Ecclesiastici corona stipatum, Romæ in publico Concistorio orationem elegantissimam habuit, qua fæliciter perorata, Præsul maximus civem nostrum dignitate Palatini Comitatus exornavit, mirificoque verborum plausu commendavit. Quanti Carolus Francorum Rex Christianissimus eundem fecit, à quo post perfectum ad vota domini sui mandatum discedens, præter militare cingulum dona pretiosissima secum detulit? Ferdinandus, & Helisabeth Hispaniarum Reges Potentissimi Genitorem tuum Sfortiarum, peragentur negotia, apud se multò tempore habuerunt. Alter verò Ferdinandus Neapolis, & Siciliæ Rex pariter eum Vices Oratorias in suo Regno gerentem magna dilectione prosecutus est. Dominatio Venetorum cordatissima Patrem tuum extinctum adhuc luget: cujus Legati ossa, & cineres publico funere extulit, summoque Patriciorum omnium concursu honestavit.*

Eundem celebrant præter adductos
Pancirolus de Clar. Leg. Interpret.
Antonius Maria Mussus in suis Carminibus
Brescianus in Coll.
Autores Syllabi J.C. Coll.

LXXV.

CORradolus Stanga Vir Patritius omnium bonarum artium disciplinis præstans. Romæ floruit sub Paulo II. Prothonotarius Apostolicus de numero Participantium, ut ajunt, à Sixto IV. Abbas S. Antonii Cremonæ, & subindè ab Joanne Galeatio Sfortia, quum Homo precipuæ commendationis, & virtutis esset Ducalis Mediolani Senator, eligitur ab eodem ob sedandos Januæ tumultus, prudentissimus Caduceator ad illam Urbem transmittitur. Domi, & foris præclarus, in Patria fatis cessit; Deque ejus obitu nihil apud veteres legimus, constat siquidem adhuc vixisse sub finem sæculi quintodecimi ex Inscriptione, quæ habetur in Sacrario Divi Abundii Cremonæ in ligneis cerostrotis, à Johanne Maria Platina mirificè elaboratis.

Sub R. Præceptore, & eximio Doctore D. Corradolo Stanga Ducali Senatore, absolutum opus per me Johannem Mariam Platinam Cremon. Anno MCCCCLXXXXII. *de Mense Novembris.*

Inter

Inter eruditos Nicolai Lueari necessarios celebratur à Johanne Jacobo Crotto, in Oratione funebri pro Nicolao Lucaro.

Corradolum ipsum, vel ad maximè provectam ætatem devenisse, seù alterum simili nomine hoc sæculo, & ex eadem gente floruisse autumo; Lego nempè in regestis nostri Archivii Corradolum Stangam, dum esset Collateralis Ducalis in Civitate Papiæ, sententiam tulisse die 17. Octobris 1441. inter Cives Papienses, & illius Urbis Comitatenses super militum hospitatione

Anno 1368. Benedictus Stanga in Urbe floruit, muniis Ecclesiasticis præclarus, temporibus Urbani V., & Gregorii IX. ut affert *Bresfianus in Rof. & Viol.*

LXXV.

VIncentius Amidanus J. C. Nicolai Mediolani Archiepiscopi Frater (ut vidimus in ejusdem Epitaphio) non tenui loco in Patria natus, nimia doctrina subtilis, ac pietate mirabilis. Ejus animi dotes, & virtutes exhibet lapis in Sacrario Cathedralis Cremonæ.

Hoc Amidanorum tumulo Vincentius ossa
Clausa tegit, verùm Spiritus astra tenet.
Jure quidem tota superos, qui mente colebat
Pauperibus multas quique reliquit opes.
Hic vitam celebs egit sine labe pudicam
Vix ullo inferior religione sacra.
Templa frequentabat, quoties Aurora rubebat,
Non pluvia, aut venti non tenuere nives.
Qui faciem vidit tetricam, moresque pudicos
Socraticum potuit credere discipulum.
Doctor erat, verboque gravis, calamoque disertus,
Interdum solitus Carmina culta dare.
Alta Ducis Galeaz secreta, Patrisque tenebat
Sforciadum fido cognitus ore loqui.
Principibus charus, tota venerabilis aula
Consilio multis præsidioque fuit.
Tandem apud Insubres morbo concussus acerbo
Deficit, & moriens talia jussa dedit.
Mittite Me in Patriam (Germane, Nepesque) Cremonam
Isti aderant, nostro condite me in Tumulo.

Vincentio Amidano Viro Cla. Jo: Andreas Amidanus J. C. Nepos Patruo Benemerenti hoc carmen posuit.

LXXV.

JOhannes Franciscus Ala, Johannis Petri F. Viciniæ Majoris Burgi S. Stephani in Jurisperitorum Patriæ Collegium assumptus die 30. Julii 1465. quum Judicis partes Parmæ non sine laude promeret, in Collegium illorum J. C. accitus, tot laureis redimitus, immorta-

mortalitatis coronam sibi comparavit, cui non parum gloriæ adiunxit Hercules Estensis Ferrariæ Dux, qui suæ Principis Urbis Rectorem, ac inter Aulæ suæ Consiliarios nostrum delegit Alam. Inter ferias, & graviores exercitationes reliquit

Consilia in Jure diversa
Bressianus in Coll. J.C. &
Auctores Syllaborum J. C. de Coll.

LXXV.

ANtonius Frigerius Presbyter Sæcularis Ecclesiæ S Helenæ Cremonæ Rector, Publicus Gymnasiarcha, cujus inter præcipuos Scholares adnumeratur Daniel Cajetanus sui ævi præstantissimus Poeta, & Orator, qua de re in hoc Theatro ipsum reponere haud veritus fuerim. Grates enim *Cajetanus* Præceptori suo rependens, sic in suis M.S carminibus penès me existentibus loquitur.

Qui mihi primus iter sacras monstravit ad aras
Et mihi Musarum qui mo imenta dedit.
Presbyter antiquis Antonius obsitus annis
Ille fuit, genuit quem Frigeræa domus.
E ludo vix dum rediens mea tecta petebam
Ut recitem, à primo limine voce vocat.
Auscultat patiens, examinat, inde requirit
Condita sint ne mea scripta notata manu.
Qualiscunque ego sum, soli sum debitor illi
Excepto, confert qui bona cuncta, Deo.
Qui docuit, qui me genuit Pater unus, & idem est
Sed qui me docuit, plus dedit ille mihi.
Antoni doctor tibi debeo thura, focosque
Assiduas pro te fundo, iteroque preces.
Vive Sibyllinos doctor Venerabilis annos
Sum modo siquis ego siqua Thalia mea est.
Prima tua est equidem scriptorum fama meorum
Fama secunda mea est sint benè scripta modò.
Contrà si quis inest error, si somnus oberrat
Censura iustitiæ danda erit illa meæ.
Gratia si qua manet, Deus est istius honoris
Author, & à primo proximus Author ades.

LXXVI.

JOannes Paratus elegantis Vir ingenii, Medicus Philosophus, & Astronomus inter suæ ætatis eminentiores. Ejus doctrinæ perennia monumenta prodiere.

De Pestilentia
De Pulsibus
De Urinis
De Planetarum Natura

Quæ

Quæ omnia apud Joannem Baptiſtam Bertuccium Med. Phyſicum Coll. Cremonæ non infimi nominis, affirmat *Breſſianus in V. R.*

LXXVI.

RAphael de Soncino à Patria ſua Soncinas appellatus, Ord. præſtantiſſimi PP. Prædicatorum in Philoſophicis, Theologicis, ac Canonicis facultatibus planè admirabilis, meritorum ſuorum, ſuæque virtutis indices exhibuit poſteritati

Tractatum de Uſuris

De Interdicto

De Eccleſiaſtica Immunitate

De Voto, & plura alia, quæ in Bononienſi Conventu (ut ſcribit *P. Inquiſ. Rovetta in Bibl. Chronolog* aſſervantur.

Eundem inſuper obſervant *Ant Poſſev. in Appar. Sacr. Tom. 3.*

Plodius Bononi. in Vit. Vir. Illuſtr. in Appendice

Gozeus in Catalog Vir. Illuſtr.

Leander Albertus lib. 4.

Antonius Senenſis in Chronico pag. 209.

Altamura in Bibliotb. Dominicana, & alii.

LXXVII.

THeophilus, à Cremona Patria, ab omnibus appellatus Ord. Predic, & ex familia de Ferrariis fuit. Famæ non vulgaris Philoſophus, ac Theologus inſtructiſſimus. Ejus Opera edita ſic inſcribuntur.

Incipiunt Propoſitiones copioſiſſimæ, ac fidiſſimæ ex omnibus Ariſtotelis libris collectis per F. Theophilum de Ferrariis Cremonenſem Vitæ Regul. Sac. Ord. Præd. Et primò ex libris Metaphyſicæ Annotatioq; lectionum, ut expoſitio D. Thomæ Aquin. requirit, poſita eſt. Ad Magnificum Virum D. Antonium Pizamanum Patr. Venetum, ac Sac. Theol. doctorem eximium. F. Benedicti Soncinatis divi Ord. Præd. Vitæ regul. utriuſque Lombardiæ in omnium Operum Ariſtotelis Auctoritates, atque ſententias proœmialis Epiſtola. Venetiis per Joannem, & Gregorium de Gregoriis 1493 *die* 3. *Auguſti.*

Scripſit & Eruditiſſima Commentaria in decem Ariſtotelis prædicamenta, ejuſdem laudes retulere

Ambroſius Altamura in Biblioth. &c.

Ambroſius Gozeus in Catalogo &c.

Antonius Senenſis in Biblioth., & Chronico &c.

Seraphinus Razzius in Hiſt Vir. Illuſtr. Ord. Præd.

Rovetta in Bibliotheca Chronologica, & alii quamplures ex Hiſtoricis Ord. Præd.

Ale-

LXXVII.

ALexander Pellizarius Ecclesiæ Cathedralis Archipresbyter, religione, probitate, & virtute augustus italico sermone lucubravit.

Della Natura dell' Uomo
Della Natura dell' Herbe
Delle Miserie Humane Dialoghi Trè.
Per la Nascita del Bambin Giesù discorsi varii, ita refert *Bressianus in allegato libro V. R.* & in Ecclesia S. Sophiæ Cremonæ hoc Epitaphio ejus sepulchrum ornatur.

D. O. M.

Alexandro Pellizario J. U. D. Protonotario Apostolico Archipresbytero Ecclesiæ Majoris bujus Civitatis, summa religione, & pietate non minùs, quàm animi nobilitate, ac Generis splendore clarissimo. Hic quiescit in pace Anno Dom. Mcccclxxxvii. *Prid. Id. Maii.*

Memoratur in Statutis Capituli Ecclesiæ Majoris sub annis 1477.

LXXVIII.

BAlthassar Piperarius non male in Poesi versatus suo ævo. Id sequentia carmina denotant, quæ ad calcem Orationis habitæ à Jasone Mayno, Papiæ anno 1478. leguntur, cujus M.S. penès Amicum meum eruditiss. *Lazarum Augustinum Cottam J. C.* Novariensem de Ameno, extat, ut mihi inter cæteras, quas plerunq; mittit eruditiones, indicavit.

Quæ mibi non dono, sed transcribenda dabaris
Perge domum: Dominus te vocat ecce tuus
Huncque meo, quamvis me ignoret, quæso saluta
Nomine: Si qui sim, te rogat, ista refer.
Corde, fideque tuus Piperarius ille vocatur
Balthasar, buic patria est pulchra Cremona Viro
Si nec adbuc noscet, nostrum petat ipse Figinum
Est cui me toto notius orbe nibil.

LXXVIII.

ALbertinus de Cremona, cujus cognomen ignoratur, ex Ord. Augustiniano concionator egregius; ingenii sui monumenta posteritati elargitus fuit. In Bibliotheca S. Augustini Cremonæ servantur hædinis membranis antiquo charactere exarata in 4.

Sermones Prædicabiles Dominicales, & pro mortuis.

De eodem *Elssius in Encom. August. in litt. A.*

Antonius Possev. in Appar. Sacro Tomo 3. ubi de hac Insigni Bibliotheca, ejusque M.S. ex professo discurrit.

LXXIX.

Ngelus (ut moris eſt) de Cremona, nuncupatus Ordinis S. Auguſtini teſte Patre Philippo *Elſſio in Encomi. Auguſt. in lit. A.* ſcripſit quoddam Volumen pro Auguſtiniana ſua Religione, tanquam pro aris, & focis dimicaturus contrà nonnullos Adverſantes, & dicit floruiſſe ann. 1479.

De eodem *Aloyſius Torrellus in ſacul Auguſt. Tom. 7. anno* 1479. *nu.* 20.

LXXX.

Ngelus Manna Medicinæ, ac Philoſophiæ Doctor, inter Principes Medicos hujus ævi connumeratur, egregiè digeſſit opera

De Febribus lib. 2.
De Vairolis lib. 2.
De Peſtilentia lib. 1.

Anno 1495. optimè conquievit. *Bordigallus* hæc carmina fudit ad ejus tumulum, ut ex Epitaphiis M. S.

Hic ſitus eſt Doctor generoſus in arte medendi
Angelus è Manna proſapia genitus
Oſſa jacent, Patriæ tamen indelebile nomen
Virtutis remanent, perpetuumque decus
Proh genus humanum! ſic tranſit gloria mundi,
Vita hominum brevis eſt pulvis, & umbra ſumus
Quiſque bonum ſectetur opus, quo vixerit ævo,
Nil niſi poſt mortem ſtat bona ſorſque mala.

LXXX.

Herardus Lainerus Inſignis Mathematicus, & Aſtronomus totius Italiæ Summatibus non tàm notus, quàm acceptus, edidit Bononiæ Typis Dominici Fuſii hoc anno.

De Centricis, & Concentricis, ſeù Theoriam Planetarum.

Hæc habet Joſeph *Breſſianus in Virtù Rav.* attamen reor eundem eſſe cum memorato Gherardo Cremonenſi ad annum 1450.

LXXX.

Arcus Antonius Guarnerius, Vir eruditus ſanè quamliberaliter, cujus doctiſſima opera deſiderantur, nec de eo aliud remanet, quàm in Eccleſia S. Petri de Pado marmor ita prænotatum *ex Buſchetto*

Marcus Antonius Guarnerius Gymnaſiarcha eloquentiſſimus, mortalis obiit, immortalis abiit anno ætatis ſuæ LXVIII. VII. *Kal. Januii anno Domini* MCCCCLXXX. *Horatius Fil. Patri Chariſs. P.*

Philip-

LXXX.

PHilippus Brumanus Vir maximi consilii, & summæ prudentiæ, in Cypri Regno Præfecturas gessit, & apud Venetos singulares obtinuit dignitates. Dum esset in primo flore juventæ Poeta floridissimus, cecinit heroico versu

Acta Ducum Mediolanensium.

Permultaq; fertur composuisse metro Pyndarico, ut fortiùs, atque vividiùs dici non potuerit. Obiit ann. 1503 de quo *Bordigallus in Epitaphiis, & Franciscus Zava in Orat.* ubi parentalia Illustr. Viror. insinuat.

LXXX.

HIeronymus Mutius, seù Mutianus ex Monachis S. Hierônymi, degentibus in insigni Monasterio S. Sigismundi propè Urbem Cremonæ, Philosophus Theologus, omnibusque præcipuis artibus institutus, & vitæ probitate conspicuus. Scripsit *super* 4. *Libros Sententiarum*

De Naturali Philosophia, & alia Opera, quæ mortem Auctoris senserunt.

Hunc celebrant *Cavitell. in Annal.*

Bressian. in Corona Vir. Illustr.

Crescentius in Præsidio Romano lib. 1. *narrat* 9. *num.* 17. *& in libro, cui tit. Eusebio Cremonese p.* 3.

Monasterium est antiquitate præclarum (de quo fuit sermo) anteà possessum à Monachis Congregationis Vallombrosanæ, usque de anno 1253. ad relata per *Tamburinum de jure Abbatum Tom.* 1. *disp.* 15. *qu.* 4. *nu.* 6. in Bulla Innocentii IV. ejsdem Monachis confirmantur Monasteria, inter quæ in Diæcesi Cremonensi Monasterium S. Sigismundi. Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonæ, ubi de S. Sigismundo scribit anno 1266 in hoc Monasterio degisse Monachos Benedictinos, absque ulla distinctione Congreg. Vallombrosanæ.

LXXX.

PEtrus Martyr Stanga legibus addictus, Cremonæ Collegium anno 1476. indeptus, Romam delatus Aulæ negotiis Ascanii Mariæ Sforitæ S. R. E. Card. implicitus, à Sixto IV. Referendarius Apostolicus declaratus, aliisque muniis ecclesiasticis elatus, quum esset Vir sine supercilio, piisque moribus imbutus, nec ignorans illud *Divi Lucæ cap.* 11. *num.* 52. *Væ vobis Legisperitis, quia tulistis clavem scientiæ, ipsi non introistis, & eos, qui introibant, prohibuistis &c.* Totum sæculum abiiciens ad Monasterium Insigne S. Benedicti de Padolirone in Agro Mantuano perductus, Theophili nomen assumens, religiosissimè vixit, & obiit.

Bressianus in Coll.

Historiæ recensiti Monasterii de Padolirone nuperrimè libros sex edidit doctissimus Vir *D. Benedictus Bacchinus* Casinensis, Congregationis ornamentum, & decus, quorum exemplar mihi dono humanissimè dedit.

LXXX.

ALexander Crottus Legum Doctor, receptus in Collegio die 25. Septembris anno 1475. omnium doctrinarum legalium summus Patronus, quamplures in orando, & advocando edidit

Consultationes Legales

licèt Nobilis, & dives in assiduis librorum evolutionibus vitam impensè degit in convitium illorum; quos *Nazianzenus* increpat *Orat.* 20. Non idcircò eruditio contemnenda est, quòd ita quibusdam videatur, quin potiùs stulti, atque imperiti habendi sunt, qui hoc existimant: Qui omnes sui similes esse cupiant, ut privata eorum inscitia sub communi deliteat, nec quisquam ipsorum imperitiam prodat, & coarguat.

Ejusdem meminere *Syllaborum Authores, & Bressianus in Coll.*

LXXXII.

BOnaventura Cremonensis Ord. Minorum S. Francisci, Vir doctrina, & vitæ sanctimonia singularis, is est, de quo *Haroldus in Epit. Annal. Minorum Vvadinghi anno* 1482. *num.* 11. scribit: *Habuit autem Amadæus vitæ suæ, & Virtutum haud quaquam segnes sectatores, præsertim Georgium à Valle Camonica, Ægidium à Monte ferrato, Joannem Alemannum, ac Bonaventuram Cremonensem*: quibus maximè in regimine novellæ Congregationis succedentibus mirum in modum dilatari cæpit &c.

Gaspar Cremonensis ex eodem Ord. fuit Commissarius Sardiniæ anno 1484. Idem Author num. 30.

LXXXIII.

ANtonius Strata hisce temporibus floruit Venetiis non absque literaturæ fama. An autem scripserit aliqua non liquet. Solum enim constat studio, ac notis ejusdem (quibus inter prima Typographiæ cunabula vacabat) prodiisse Opera multa, & præcipuè ut vidi

Antonini Archiepiscopi Florentini summulæ confessionis 1483.
Georgii Vallæ, aliorumque Auctorum opera 1488.

LXXXIII.

JOannes de Stabilibus decretorum Doctor, Civis, & Archidiaconus Firmanus Vicarius Generalis Jacobi Antonii à Turre Ep. Cremonensis inter nostros Concives locum obtinet, nam in suis ultimus tabulis, cum quibus decessit anno 1483. reliquit, ut in publica

Biblio-

Bibliotheca sui Libri reponerentur, nec non ut ære proprio duo Ludimagistri constituerentur ad erudiendos adolescentes, qui ad Ecclesiasticum institutum propensi essent. In loco, ubi constructa extitit Bibliotheca, Campo Santo, nuncupato propè Ædes Majoris Ecclesię, hæc leguntur.

Anno Dom. MCCCCLXXXVII. die XX. Maii

Ad utilitatem publicam existentibus Syndicis, & Massariis hujus Sacri Templi DD. Joanne de Summo, Antonio Amidano, & Borsio Cavitello, opus est hoc constructum à fundamentis.

LXXXIII.

BAptista, seu Johannes Baptista Plasius Guidini F. Medicus Philosophus, & Astronomus peritissimus, nec non Mathematicis disciplinis apprimè addictus, Præceptores habuit in Logica Nicolinum Cremon. Augustinianum, & in universa Philosophia Apollinarem Offredum, quorum nomina supra adnotavimus. A Leonello Ferrariæ Principe in Ferrariense Phrontisterium accitus, magna Auditorum frequentia Philosophiam, & Syderalem scientiam docuit. Vir sanè in omnibus præclarissimus scripsit opera, quidem anecdota,

Apologiam contra Joannem de Monte Regio pro opere Gherardi Sabloneta Cremon. ut diximus.

Epistolas.

Sermones, & alia opuscula, ut scribit *Jac. Philipp. Bergom. (In supplem. lib. 16. sub annis.* 1483. qui fuit ejus Synchronos.

In stadio suorum annorum ferè nonagenario major cucurrit 1492. Kalend. Februar. sepultus in Ecclesia S. Augustini ad Sacellum Divi Nicolai Tolentinatis, in quo elegans depositum cum effigie marmorea Baptistæ præfefert hanc inscriptionem.

A. L. C. V. M. A. B. T.

Consumatæ Astronomiæ, omnisque doctrinæ, & scientiæ lumen Baptista Plasius hic requiescit.

Anno MCCCCLXXXXII. *Eliseus Fil. Pater Patriæ P.*

M. Hieronymus Vida in orat. Act. 2. Tantum Virum sic laudat: *Jamdudum gestit mihi animus in his studiis Mathematicis immorando ad Astrologiam nos provehere, neque mihi magnoperè est necesse huc iterum evocare eosdem ipsos præclarissimos Viros Gherardum Sablonetam, & Plasium, qui apud nos hanc artem scriptis luculentissimis illustrarunt, cum doctissimorum hominum, qui historiam scripsere, testimoniis, ac prædicatione jam positi sint extrà aleam, neque ullus in hisce studiis versatur, qui non utriusque libros sibi diligentissimè legendos, ac prædiscendos necessariò arbitretur.*

Pius II. Pont. undequaque Max. de hoc celeberrimo Scriptore memoriam habet in Libro hist. ubi de Europa Cap. 50. narrando mortem Francisci Foscari Venetiarum Ducis, cujus abrogationem Plasius prædixerat

Mar.

Marcus Coccius Sabellicus lib. 6. Enn. 10.
Franciscus Philelphus lib. 12. Epist. Epist. 74. ad Hieronym. Castellum.
Marcus Guazzus in Chron. narrat scripsisse multa opera
Alexander Lamus in Somnio Cent. 3.
Antonius Campus hist. lib. 3. ubi de Alvaro Plasio strenuo Militum Duce

Cavitellus in Annalibus perperam tamen refert ejus obitum ad annum 1497.

Ex Tabulis Piasini de Piasiis anni 1489. scatet ejus Nepotes celebrati Elisæi Filios fuisse Guidinum Can: decanum Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ, Joannem Franciscum, & Hieronymum.

LXXXIV.

AScanius Maria Sfortia Francisci Ducis Mediolani, ac Cremonæ Domini F natus die 23. Martii 1455. ex Blanca Maria Vicecomite Cremonæ tunc commorante, ut Ædes Monialium Ord. Divi Augustini de observantia à fundamentis erigeret, literas grammaticales, & humaniores sub Bartholomæo Petronio Cremon: Insigni Rhetore percepit, majoribus quidem studiis imbutus, dum Romæ versaretur ætate annorum undetriginta die 17. Martii anni 1484 à Summo Pont. Sixto IV. S. R. E. Diaconus Card. tit. SS Viti, & Modesti in Macello declaratur, Quamobrem Cremonenses solemnissima pompa maximam cordis lætitiam publicè insinuarunt. Quantum verò Princeps ille Concives suos præ cæteris diligeret, arguitur, quum prædefuncto Jacobo Antonio à Turre Ep. Cremonæ, Papiæ Episcopatu dimisso, Cremonensem Ecclesiam ab Innocentio VIII. obtentam cupierit administrare, Annis 1485. Fuit etiam Pisaurensis Antistes, Bononiæ Apostolicus de latere legatus, & demùm ab Alexandro VI. annis 1492. Vicecancellarius constitutus. Post varios orbis eventus, quibus succubuit, ut eorum temporum historiæ loquuntur, anno 1505. Romæ dum Gallis bella movere, pro recuperando Fratri Mediolani dominio parabat non absque veneni propinati suspicione tollitur ab humanis, & sepelitur in Ecclesia S Mariæ de Populo à Julio II. Pont. Max. Tanto Cardinali constructo honorificè marmoreo Sepulchro, & eidem in Episcopatu substituto Galeotto Franciotto de Rupere S R. E. Card. ejus Pont. ex Sorore Nepote. Ponderatione porrò dignum hic subiicitur Epitaphium ejus deposito inscriptum.

D. O. M.

Ascanio Mariæ Sfortiæ Vicecomiti Francisci Sfortiæ
Insubr. Ducis F. Card. S. R. E. Vicecancellario
In secundis rebus moderato, in adversis Summo Viro
Vixit Ann. L. Mens. II. D. XXV.

Julius

Julius II. Pont Max Virtutum memor, honestissimarum contentionum oblitus Sacello à fundament. erecto Posuit
M. D V.

Innumeri de hoc Cardinali Auctores loquuntur, quos tamen omittam, & nobis sufficiat adducere *Franciscum Zavam*, qui Ascanium Cremonæ natum fatetur suis carminibus *Tom. 2. Cremonæ excusis ap. Christopborum Draconium* 1585., & singillatim in Panegyri Nicolao Sfondrato dicta S R. E. Card. creato 1584 ubi.

Tempore deficiar, si quos hæc Patria alumnos
Purpureos genuit, connumerare velim.
Unus erit mihi pro cunctis, quem suggerit alma
Calliope, sancti fida ministra chori.
Ecce Cremonensi *feliciter* ortus in arce
Ascanius Magno, Sfortia Patre satus.
Ascanius Tyrio digne conspectus in ostro
In Patria hac si qua est gloria, natus adest.
Hic ubi jampridem certos, animoque manendi
Decrerat genitor ritè fovere lares
Nam fundus dotalis erat, ne fortè recessum
Obiicias, Patria hic certa, domusque fuit
Sfortiade magno hæc sedes certissima, & illum
Nunquam hujus Patriæ penituisse liquet &c.

Hic etiam subnectam Epistolam Urbis Cremonensis ad eundem Cardinalem *ex regestis Archivii signatis L. annorum* 1484. 85. 86. deprompram, in qua ex Patria nostra fuisse confirmatur.

Reverendissime in Christo P., & Illustrissime D. Noster Observantissime, Præsul Optime.

Summa animi jucunditate his proximis actis diebus audivimus, te per S. P. Divina accedente gratia, & Illustrissimi Principis nostri consensu Nobis Episcopali Sede Vacante, ipsius nostræ Ecclesiæ perpetuum Administratorem fuisse designatum; Quamobrem ineffabile dictu est, quàm singulari lætitia, & jubilatione omnis hic Populus, Nosque omnes repleti fuerimus, præsertim dum mente revoluimus quanta dilectione habeamur ab illis quond. fel. record. Divis Principibus Parentibus tuis, quorum memoriam, dum vita nobis comes erit, semper tenebimus, posteritatique nostræ in æternum relinquemus; quoniam ab ipsis dilecti, & veluti oculi pupilla assiduè conservati fuimus, & sic Nobis persuadendum, immò certum tenemus Te tanquam ramum fructuosum ex tàm dulci, & amena arbore derivatum, nobis in amore minimè dissimilem futurum, & non minori sapore coresponsurum; Digna tamen res est, & in corpore juris reperitur, filium paternæ hæreditatis dominum, deficiente Patre, hæreditatem jure meritò possidere, & profectò ad hæc S. P., ac Illustrissimus D. Noster Dux rectè considerantes te Pastorem, ac Patriæ tuæ Gubernatorem, ac animarum nostrarum, & hujus Ecclesiæ Administra-

nistratorem justa sententia pronunciarunt. Nullus quippè aderat, ad quem hæc omnia jura præter te legitimè pertinerent, & à quo nos diligentiùs custodiri, rectiùs gubernari, sanctiusque, ac uberiùs cælesti rore depasci possemus. Accedunt etiam ad nostræ consolationis argumentum inenarrabiles virtutes tuæ, maximèque animi tui dotes, quibus insignitus es, ut Rectores Romanæ Ecclesiæ principales (pace ipsorum loquamur) antecellas, quos si recensere singulariter voluerimus, unde exordium sumere necesse sit ignoramus. Et quia ipsarum bonus odor, ac splendor, nedum per Curiam Romanam, verùm etiam per omnes Italiæ partes redolet, & corruscat, non laboriosum nobis duximus eas declarare, ne aliquando minori elegantia, minusque apto, quàm deceret eloquio ex nostra imbecillitate eas recitare contingeret, sed cum tales sint, ex quibus nobis planè persuadere possimus à prælibata Rev.ma, & Illustr.ma Dominatione tua nihil nisi honestum, & æquum accepturos, Ecclesiam quoque nostram prælibatæ Dominationis tuæ ductu optimum regimen, maximumq; incrementum suscepturam, & indefessum propugnatorem, ut opus fuerit, habituram speramus, quod vel hoc unico prælibata Rev.ma, & Illustr.ma Dominatio tua comprobavit argumento, scilicet magno teneri desiderio res hujus suæ Ecclesię, Ovesque sibi commissas per semitas Domini dirigi, etiam nobis omnibus, universoque huic Populo morem gerendi Sponsę suę optimum Gubernatorem designaverit venerabilem scilicet, & eximium J. U. Interpretem D Johannem de Stabilibus, quem in Vicarium Generalem confirmavit, & denuò constituit, cujus Viri vita, integritas, morum excellentia, doctrina, ac modestia apud nos approbatę sunt, & in hoc prefatæ Dominationi tuę infinitas gratias agimus. Hoc unum etiam te non lateat, quòd nos prefatæ Rev.mæ, & Illustr.mæ Dominationi tuę filios observantissimos habebis, & cognosces, quos tua in loquendo modestia, in ignoscendo clementia, & judicando sapientia poterit quò voluerit impellere, atque deducere. Aliud est, quod omnem hanc Civitatem summa, & incredibili consolatione repleret, & si fas esset, maxima cum instantia expeteremus, scilicet ut si huc veniendi facultas se offerret, quàm citissimè venires, tuamque Ecclesiam, & Civitatem inclytam videres, & corda omnia mutuo gaudio coram te perfrui. Reliquum est, quod efficacissimè à te deposcimus, ut apud summum Pontificem impetrare coneris, ut de sacrosancto Romanę Ecclesię Thesauro opera tua participes efficiamur, videlicet quòd quibuscunque verè pęnitentibus, ac confessis, & corde contritis, hujusmodi tuam Ecclesiam singulis annis visitantibus, manusque adiutrices porrigentibus, à primis vesperis festi Assumptionis B. M. V. usque ad alias secundas vesperas immediatè sequentes, omnium peccatorum suorum plenariam Indulgentiam perpetuis temporibus duraturam, de Benignitate Apostolica largiatur. Faciet enim in hoc præfata Rev.ma, & Illustr.ma D. tua rem nobis, & toti Populo Cremonensi gratissimam nunquam de nostra, posteritatisque nostræ memoria excessuram, ac Omnipotenti Deo in primis laudabilem, & acceptissimam, quem enixè rogamus, & obsecramus, ut prælibatæ Dominationi tuæ longos dies, fælicesque successus præstare, nosque omnes in

gratia

gratia præfatæ tuæ D. conservare dignetur. Vale Sydus Italiæ, & totius Rom. Eccl. ornamentum, & decus, Cremonensesque tuos benigno favore prosequere. Dat. Cremonæ die 22. Septembris 1486.

Rev.me, & Illustr.mæ D. tuæ Filii Obsequentissimi Canonici, & Capitulum Majoris Ecclesiæ Cremonæ, nec non Præsides negotiis dictæ Civitatis, totusque Populus Cremonensis.

A tergo. Rev.mo in Christo Patri, & Ill.mo D. D. Ascanio Mariæ Vicecomiti tituli S. Viti Diacono Cardinali, ac Bononiensi Legato, nec non Ecclesiæ Cremonensis Administratori perpetuo D. N. Obs.mo.

Quare Ascanius Maria è Ticinensi Episcopatu ad Ecclesiam Cremonensem convolaverit, non invenimus apud recentissimum Authorem Flaviæ Papiæ sacræ, qui cum Patriæ suæ præcipuas laudes, ab eruditissimi Viri Petri Herculis de Bellois Bononiensis carminibus desumat, consultò duximus hìc etiam ab exemplari suo distichon exscribere per eumdem de Bellois compositum, & nobis humanissimè transmissum

De Cremona, & Papia

opinionem suam sic exprimebat Petrus Hercules de Bellois J.U.D. Bononiensis inter Faticosos l'Infaticabile.

Tantum Ticinum distabit ab Urbe Cremonæ,
Quantum Ticino distat ab amne Padus.
Cremonæ peregrino pede
Quarto Idus Quintiles
MDCCI.

LXXXIV.

LEonardus Botta Johannis Filius, Vir maxima doctrina, solertia, & Judicio in gravissimis causis expediendis, primùm à secretis Alphonsi Calabriæ Ducis, Consiliarius exinde intimus, ac inter Aulæ Ducalis Summates Johannis Galeatii Sfortiæ Mediol. Ducis, à quo Equestri, ac Feudali dignitate donatus, quum ad Sum. Pont. Sixtum IV. Legatus perexisset unà cum Branda Castillionæo Comensium Ep. ac Antonio Triultio Prot. Apostolico, postmodum S. R. E. Card., amplissima facultate iisdem demandata proponendi, tractandi, & concludendi pro pace Italiæ inferenda quicquid ipsis expedire videretur Anno 1513 in fata concessit.

De eodem sic cecinit *Georgius Anselmus Nepos Parmensis*, ejus Gener, *in Epigr. lib.* 4.

Botta opibus, natis, & equestri auro, & genere, & vi
It dicendi æquo cum Cicerone gradu.
Tot neque spes illum sæclis frustatur, & hirquis
Nequicquam vindex surda notat nemesis.
Si quæras unde hoc? quia nulla superbia Bottæ est,
Et sperat, nisi sit fasque piumque nihil.

Eundem meminit *Bordigallus in Epitaphiis*

Laudatur itidem *ab Antonio Campo hist. lib. 3. ad annum* 1480. *à Cavitello* Vir eximiæ doctrinæ vocatur *in Annal. anno* 1484. & sanè à *Cajetano in poematiis M. S.* dignis laudibus elevatur.

In Ædibus Divo Homobono Sacris Leonardi humantur ossa in Sepulchro hac Epigraphe obsignato.

Sarcophagum hunc Bottorum Veteres M. C. P. Leonardus Botta Com., & Eques Auratus MDIX. Posteris instauravit.

LXXXV.

JUstinianus Cavitellus Nicolai J. C. Filius ex Guiduccia della Cella Propatruus Ludovici Cavitelli Cremon. Historiographi magni nominis J C, & Eques, in pretio habitus fuit ab Hunniade Pannoniæ Rege, Hungarici Senatus Præses constitutus, obiit anno 1485. apud Belgradum in Pannonia inferiori, ubi sepultus est.

Cavitellus Annal. anno prædicto.

LXXXV.

HIeronymus Pallavicinus clarissimis Avorum imaginibus illustrissimus, Caroli Ep. Laudensis, de quo tractavimus, emeritus Nepos, omnes virtutes, ac disciplinas animo complexus. Romam delatus Sixto IV. Pont. Regnante præclaris in muniis se verum Heroem portendere non destitit. Demùm Novariensis Episcopus renunciatus, sedente Joanne VIII. annos undeviginti, suarumque virtutum nitoribus illas infulas illustriores reddit, Gallorumq; curis pressus ad superos concedit

De eodem latè *Carolus à Basilica Petri de Eccles. Novar.*

Bressianus in Ros., & Viol.

LXXXV.

GHerardus, suppresso cognomento more Religioso, à Cremona appellatus S. Augustini ex Heremitanis S T. D. Insignis, & Verbi Dei Præco facundissimus habetur. In Bibliotheca Conv. Augustin. Cremonæ vidi inter M.S. ejus Librum inscriptum.

Sermones Prædicabiles Dominicales, & Festivi per totum annum

P. Elssius in Encom. August. scribit hujus Gherardi opera, Almansorem Abulceri Filii Zachariæ translatum esse de Arabico in latinum sermonem.

Antonius Possevinus App. Sacr. Tom. 2. in App., & Tomo 3. ubi de Bibliotheca Augustiniana, at videat Lector quæ dixi in fine de Gherardo Cremon. Med. anno 1450.

De Herrera litt. G. de Scripto. August.

Torrellus in Sæcul. August. tom 5. *sub anno* 1135.

Hoc anno 1485. Cremonæ initium habuit Typographia, ut eruitur ex Gallico libro Parisiis excuso anno 1689. *penès Joannem de la Caille, cui tit. Historie de l'Imprimerie;* Verùm ex libris primo hisce temporibus Cremonæ typis demandatis non vidi nisi opusculum

Dionis

Dionis Chrysostomi Prusensis Philosophi ad Ilienses Ilii captivitatum non fuisse, traductum per Franciscum Philelphum Cremonæ 1492. 11. Kal. Augusti in 4.

Intereà cum de hoc Philelpho sermo sit, iterùm calamum duco ad obiurgandum ejus nimiam temeritatem, cum malignissimè in suis Carminibus de Cremona loquatur; Et ut cætera omittam, quæ profert in *Thalia carm.* v. *& carm.* vii., apponam hìc distichon in carm. vi.

Nunc me cum totis laribus nebulosa Cremona
Excipit, & Phœbum Castalidumque chorum.

Cui sic affatur Petrus Abbas Cannetus Mon. Camald. Amicus meus eruditiss. in suis epistolis mihi transmissis die 15. Martii 1693. *Quid ad hæc, mi Arisi? quid ad petulantiam hominis minimè ferendam, qui Musas omnes, totumque Parnassum secum se vehere gloriatur? Qua verò de causa nebulosam dicat Cremonam planè mihi non constat. Ipse quidem Nebulo est, cui pariter ego & aliquid subderem, nisi crimen esset sævire contrà mortuum, nec sufficerent quæ de ipso scribit Gyraldus dialog. 1. de Poet. sui temporis. Longè plus Carolo Aretino, cui valdè infensus fuit Franciscus Philelphus præstitisset, si in uno, aut altero scribendi genere maturare, quàm sibi tantum arrogare maluisset.* Parcat Lector, si & ego aliquid subdo ad convincendum Philelphum de ingrato animo, de mendacio, deque aliis in meam Patriam prolatis. Nam in Epistolis brevioribus ejusdem, quæ typis editæ circumferuntur, hæc habentur *Matthæo Pisaurensi Ædil. curuli exarata.*

Quod scire cupis, quàm me humanè, & liberaliter Cremonenses exceperint, accipies paucis. Me advenientem Universa Civitas, & vidit, & honoravit egregiè, sed ubi accidit, ut mercenaria quædam mea serva pestilentiali morbo capta, vitam subitò deseruerit, tumultus ingens in Urbe adversùs me exortus est, quem plebea insania concitaverat, nam qui Viri Nobiles, atque boni eam Urbem inhabitant, nihil hujusmodi non modò non fecerunt, sed ne tentaverunt quidem &c. ex Cremona rure suburbano xvii. *Kal. Octobris* 1451.

Cur igitur audet pro morte illius Vernulæ sævire in Urbem Cremonensem. At de his reponatur calamus.

LXXXV.

PEtrus Paulus Crottus Boni, seu melius Homoboni, Filius ingenio commendabilis, in liberalibus disciplinis addiscendis temporibus Sixti IV. P. M. Romæ vixit inter Sedis Apostolicæ Acolythos numerarios, aliisque dignitatibus præstans, ex Canonicis Ecclesiarum Majorum Cremonæ, & Bononiæ demùm Tridenti Archidiaconus, ubi traditur obiisse magna nominis memoria relicta, quum multa opera scripsisset malo quidem fato deperdita, vel ad nos non delata, laudabili quippè diligentia *J. C. Lazari Augu-*

ſtini Cottæ à me plerunque celebrati ejuſdem Crotti compertum habui hoc opuſculum proſtans inter *M. S. Bibliotb. Ambroſ. Mediol. lit. P. num.* 151. *in fol. pag* 360. hoc titulo

Pauli de Crottis Cremonenſis Præfecti Domus, & Secretarii Card Triaſonenſis. Oratio funebris ad eundem Card. habit. anno 1478.

Iſte Cardinalis Triaſonenſis erat Petrus de Ferricis Hiſpanus.
Breſſianus in Roſ. & Viol.

LXXXV.

ALbertus de Capitaneis Archidiaconus Eccleſiæ Majoris in Patria, digniſque Eccleſiaſticis muniis Romæ cognitus, præter alia compoſuit

Hæreticorum Valdenſium, & Albigenſium Hiſtoriam

Hoc Opus M. S. fuiſse ann 1618. ad manus Illuſtriſſimi Philippi de Archintis Mediol Patritii Epiſcopi Novocomenſis affirmat.

Joſeph Breſſianus in Roſ. & Viol.

Aubertus Miræus in ſuo Auctario de Script Eccleſ. cap. 501. ſcribit. Alberti Catanei Cremon. Archid. Reges uſque ad Ludovicum XII. extant M. S. apud Quercetavum. Hunc nominatum Cataneum reor eſſe eundem cum recenſito Capitaneo procul dubio.

Nomen Emeritiſſimi Præſulis Novocomenſis non ſinit me progredi, niſi priùs Nobiliſſimo Comiti, ac Regio Senatori Philippo de Archintis mei cordis obſequia commemorem. Hic ille eſt inter omnes totius Inſubriæ Proceres ſapientia Princeps, avita nobilitate nemini ſecundus, in quo ingenium, eruditio, rerum uſus, ac omnia ſumma, ſerie, duntaxat, intacta perſpiciuntur. Hic ille eſt, qui cum regeret Senatoriam Cremonæ Præturam, eo ſemel abſente, ut ipſius ego vices gererem, præcepit. Proindè jugiter mente recolo, ſumma Tanti Viri in me beneficia, verùm cum nullam partem ipſius in me meritorum in referenda gratiarum actione conſequi valeam, hic licèt calamo ſubſiſtam, animo tamen acquieſcere non poſſum.

LXXXV.

STephanus de Aliis ex Ordine Humiliatorum, divina, atque humana præcellens literatura libros explicuit.

De Hoſpitalitate Tract. 1.

De Horis Canonicis Tract. 1.

Idem Breſſ. in Virt Rav.

de hac Aliorum familia plura dicemus in tertio Volum.

Ottolinus Ponzonus

Marſilius Fondulus, &

Nicolaus Stanga, dum eſſent hoc anno Cathedralis Eccleſiæ Fabricæ

Præ-

Præfecti, edi curarunt librum ad facra amburbialia peragenda infcriptum

Proceffionale

manufcriptum perbelle à Johanne Paulo de Fodris. Servatur in Choro dictæ Majoris Ecclefiæ, ad calcem hæc adnotatio legentibus occurrit. MCCCCLXXXV. Librum hunc Proceffionalem fieri fecerunt, expenfis Fabricæ Majoris Ecclefiæ Cremonæ, Nobiles Viri D. D. Ottolinus de Ponzonibus, Marfilius Fondulus, & Nicolaus Stanga dictæ Fabricæ Maffarii, fcriptum, notatum, & miniatum per Johannem Paulum de Fodris Civem, & Scriptorem Cremonenfem.

LXXXVI.

FRancifcus Corbanus Presbyter fæcularis, vir præter alios venerandus, auctoritateque antiqua prædirus, dum in Urbe degit, habuit inter principes Amicos Bartholomæum Platinam. Evulgavit librum *de Civibus Cremonenfibus, qui Romæ honores, & dignitates indepti fuere.*

Breffian. confirmat enarratum opus penès Canonicum Lugdunenfem extitiffe, cujus quidem ex archetypo unum recepit exemplar, illoque fe fuiffe ufum in textura Codicis, infcripti *Rofæ, & Violæ* fæpiffimè allegati.

LXXXVI.

LUcas Roccius Ordinis Heremitarum S. Auguftini Placentiæ, Theologica præcinctus Laurea, Vir fcientia cautus, & lingua difertus tractavit

De Obedientia Filiali.

De Amore erga Proximum.

De Amore erga Deum.

Item plura concionatoriæ Supellectilis reliquit.

Breffian. in Virt. Rav.

LXXXVI.

ARie Lando, fivè Rabbi Judas Lando, fecundum quod refert Plantavicius in fua Bibliotheca num. 14. fcripfit librum *Agur Collectionis*, & ait, hunc effe librum legalem de Hebræorum ritibus fusè tractantem, excufum Soncinnæ; & addit: *Fateor autem ingenuè me nefcire, ubi fit ifta Soncinna, nifi fit forte Oppidulum illud Coloniæ ditionis Telonio notum, quod Suns vulgò nuncupatur* Miror fanè Plantavicium Virum in Rabbinicis, ut mihi perfuafum femper fuit, non mediocriter verfatum, non animadvertiffe in variis, & multiplicibus editionibus librorum Hebræorum, fatis, fuperq; conftare de Oppido Soncini, præfertim in libro *Marrim Rabbi Jofephi* albo editionis prædicti Soncini, Anni Chrifti 1486., ubi dicitur, Soncinum effe in Lombardia fub Mediolanenfium Du-

cum

cum ditione. Soncinum itaque, quod Plantavicius *Soncinnam* vocat, est Oppidum in Italia, in Provincia Lombardiæ inter Cremonam, & Brixiam, propè Olii. fluminis dexteram ad Orientem Urbis Mediolani, spectans ad Marchionatum Dñrum de Stampa. Porrò Soncinum Oppidum diù sub Mediolanensium Ducum Imperio fuit; Indè ad Gallorum Regis dominatum transivit, posteà Venetorum Reipublicæ aliquandiù paruit. Demùm armis subjecta Mediolanensium ditione à Carolo V. Imperatore, ab eodem titulo Marchionatus nobilitatum, Maximiliano Stampæ Patritio Mediolanensi, ob præclara ab eo, tempore belli anno 1535. patrata facinora concessum est. Ex hoc igitur Oppido primò prodierunt in Italia Impressores librorum Hebræorum, ex Judæis; qui quidem etsi ex Mose Spirensi Germano traxerint originem, voluerunt tamen ex Soncinno cognominari *Soncinnates*, sivè etiam ex *Soncini Familia*. Testis est Rabbi Ghedalia Aben Jachya in Scialscel hahabalà pag. 62. ubi ait: *In ba. generatione, idest circà annum Mundi 240. min. supput. Christi 1480. floruerunt viri de Familia Soncini, qui plures annos perdurarunt, & quamplurimos libros hebræos impresserunt, maxima utilitate totius Israelis*. Vidi etiam in præfatione libri *Michlol* editionis Constantinopolitanæ, ubi scriptum extabat: *Ego Gerson Soncinnas Filius Sapientis Rabbini Mosis filii Sapientis, & Excellentis Rabbi Israelis Nathan, filii Samuelis, filii Rabbi Mosis. Hæc est quinta generatio ad Rabbi Mosen de Spira, cujus mentio fit in Tosaphoot*. Et in fine libri editionis antiquæ in 4. legitur: *Exaudivit Josue Princeps, & Dux Filius gloriosæ excellentis Rabbi Israelis Nathan de Soncino*. Indè colligitur, quòd Rabbi Israel Nathan plures filios habuerit impressores, Rabbi Mosen, & Rabbi Josue, iste enim Soncini imprimi curavit *Miucban, bappenmim*, anno Mundi 244 min. supput. Christi 1484., ut in ultima linea illius paginæ videre est. In Codice Sacrorum Bibliorum, quem penès me habeo in folio impressum Soncini anno Mundi 248. minor. supput. Christi 1488. per eundem Rabbi Josue filium Rabbi Israel Nathan, idem Rabbi Josue vocatur, *Rabbi Josue Salomon filius Israelis Nathan*.

Sed ne aliquis dicere possit, nunquam Soncini artem impressoriam Librorum hebraicorum extitisse, sed quando dicitur *Vir Soncini*, non intelligi, quòd ille liber in Oppido Soncini sit excusus, sed quòd Typographus extiterit de Familia *Soncini*.

Respondeo, quamvis verum sit, hos Judæos Impressores librorum originem duxisse ex Oppido Soncini, ideoque Soncinates viros cognominatos fuisse, verum etiam fuit eandem artem chalcographicam in eodem Soncini Oppido primò exercuisse, & exindè in alias Italiæ, & etiam Orientis partes illam asportasse. Hujus rei tot testes adhiberi possunt, quot Codices impressi cernuntur apud Soncinum in Lombardia, sub dominio Mediolanensium Ducum, ut legitur in libro Josephi Albo mox citato, & alibi passim. Non-

nulli

nulli hujus familiæ Impressores artem hanc Typographicam Brixiam, posteà Bononiam, deindè Ariminum, Pisaurum, & Fanum Fortunæ transtulerunt. Quibus in locis illam quamdiligentissimè exercuerunt, non tamen multum curarunt apponere nomen proprium, sed plerumque libros à se impressos solo cognomine, scilicet *Soncino Viri Soncinnatis*, vel *mi Bene Soncino, ex filiis, seù bæredibus Soncini* indicarunt; Aliquando nomen, & cognomen apposuerunt, sed locum, & annum editi libri neglexerunt. Sic in prima facie libri Mascial Hahdmoni intra imaginem inscriptum: *Turris fortitudinis Verbum Domini*, legitur: *Gberscion Typograpbus filius Sapientis illius Mosis, memoria ejus sit in benedictione semen Israelis, Vir Soncinas*. Nonnunquam nomen Impressoris reticuerunt, sicut & annum, & locum impressionis, indicato tantum nomine Familiæ Soncinatis, & Principis, sub cujus ditione liber impressus est, ut videre est in frontispicio libri *Agur*, ubi habetur: *Excusus secundo, & correctus per manum minoris inter Impressores, & minimi inter discipulos ex filiis Soncinatibus, anno 3. D N. Papæ Clementis septimi. Dominus, qui Benedictus sit, vivere eum faciat, & adimpleat petitiones cordis sui, & desiderium ejus. Amen.* Hinc facilè colligi potest annus, & locus impressionis, nam tertius Annus Pontificatus Clementis VII. incidit in annum Domini 1525. Et quia Impressores Soncinnates in Statu Ecclesiastico primò Typographicam artem exercuerunt Bononiæ, verosimile est, hunc librum illic impressum fuisse, aut saltem in alio loco Summo Pontifici subjecto, ubi Soncinnates eandem impressoriam artem exercebant. Aliquando indicaverunt nomen, cognomen, & locum impressionis, sed annum non notarunt. Sic in fine libri *Colbò* legitur; *Perfectus fuit* (hic liber) *per manum minimi Impressoris ex filiis Soncinnatum, & ipse est Gerson* (Peregrinus ibi) *Arimini* Persæpe nomen Soncini, ubi impressus fuerat liber, apposuerunt, notatis etiam nominibus mensis, & anni impressionis, sed nulla alia facta mentione nominis, neque cognominis Impressorum, ut in fine libri *Bechinatbolam*, ubi habetur: *Hic Soncini* 24. (die) *Cbislea Novembris* (anno Christi 1485.) Aliquando tandem clarè, & per extensum apposuerunt nomen Libri, Impressoris, Cognominis, loci impressionis, diei, hebdomadæ, mensis, & anni, ut videre est in fine libri *Mechabberoth Rabbi Immanuelis*. ibi enim legitur: *Completum est omne opus, opus istius libri vocati Mechabberoth Immanuel per manum exigui Impressoris Gerson Typograpbi filii Sapientis Rabbini Moysis (memoria Justi sit in benedictione) seminis Israelis Viri Soncinatis; Fuitque perfectum bic Brixiæ, quæ est sub dominio Reipub. Venetæ, bodie die 2. Sabbathi* (feria 2.) 26. Mensis Marchescuar Octobris) *anno* 5252. *à Creatione Mundi*, idest Christi 1492. in 4. Iste Rabbi Gerson filius Mosis, Constantinopoli posteà Typographicam aperuit domum, & ad annum usque duodecimum Regni Solimani pervenit, hoc est ad annum Christi 1530. Et eo anno invenitur

nitur excusus liber *Micblol*, ut ex fronte ipsius manifestè apparet. Sed à quo digressi sumus, ad Plantavicium revertamur? Is librum *Agur* cuidam *Rabbi Ariè Lando* attribuit. Et quia Buxtorfius in sua Bibliotheca Rabbinica primæ æditionis de libro *Agur* dixerat: Author ejus Rabbi Jacob Landau Plantavicius in sua num. 14. de eodem libro agens dicit: Buxtorfio solus libri titulus notus, immò in Authoris nomine lapsus est, ego, utpotè veritatis amator, quid de hoc libro sentiam, in medium proferam. Et primò dicam, Buxtorfium hunc librum non vidisse pro certo habeo: quia in secunda editione Bibliothecæ in eodem libro *Agur* hæc, quæ sequuntur, addita sunt à Johanne Buxtorfii filio: *In uno Catalogo dicitur esse liber Rituum, & decisionum juris. Alius scribit esse Elementale Grammaticum. Fortè diversi sunt ejusdem nominis.* Ergo Buxtorfius Pater hunc librum non vidit, & Buxtorfius filius ea verba addidit ex diversis catalogis librorum ad se transmissis; undè nec ipse librum *Agur* unquam habuit, aut vidit. At ego, quia apud me habeo prædictum librum *Agur*, cujus Author est Rabbi Jacob Lando, & tractat *de Ritibus, & decisionibus dubiorum ex iis emergentibus*, dicendum est fideliter fuisse à Buxtorfio Patre adscriptum Rabbi Jacobo Lando. Et quia Plantavicius ait, excusum fuisse Soncinæ, suspicor eundem librum ad manus Plantavicii non pervenisse, sed illius notitiam ex aliquo mendoso Catalogo habuisse, quia in exemplari, quod apud me reperitur, non Soncini dicitur excusus, sed *Mi benè Soncino*, à filiis, seù hæredibus Soncinorum, loco, & anno non notatis. Unde dubitandum non est, fuisse hujus libri Authorem *Rabbi Jacobum Ben Juda Lando. Judæ* nomen vulgaritèr Hebræi vocant *Leonem*, seù *Arie*, ne exosi habeantur à Christianis, qui hoc nomen *Juda* valdè abhorrent. Hinc forsan scriptum reperit Plantavicius *Leonem* pro *Juda*, & *Arie* pro *Leone* Authorem hujus libri suscepit. Non errat tamen, quando dicit, quòd sit *liber legalis de Hebræorum ritibus fusè tractans*. Excusus etiam fuit, ut audio, Venetiis apud Marcum Antonium Justinianum anno Mundi 306. Christi verò 1546. Hactenùs D. Julius Bartoloccius de Celleno Congr. S Bernardi Reformatæ Ord. Cisterciensis in sua Biblior. Magna Rabbinica part. 1. fol. 431. num. marginali 302. Ex quibus omnibus luce clarius apparet Ariè Lando, seù Rabbi Judam Lando, sivè postea Patria sit Soncinas, sivè ex Familia Soncinorum, Soncini tamen cultricè, fuisse verè Cremonensem, & edidisse librum Hebraicum *Agur* idest legalem de Hebreorum ritibus, & decisionibus dubiorum ex eis emanantibus. Idem Author prosequitur.

Rabbi Ascer ex familia Soncinatum, de quibus supra, artem impressoriam exercebat in Fano Fortunæ, & ab eo multi libri hebraici sunt excusi, ex animadversione *Caroli Josephi Imbonati Congregationis S. Bernardi Ordinis Cisterciensis Monachi in sua Bibliotheca Latino-Hebraica*, *pag.* 425. in qua ejusdem Commentaria scripturalia cum magna commendatione recenset. Rabbi

Rabbi David *Pizzichettone*, ita forsan nuncupatus, quia in Oppido Picileone (vulgò Pizzichettone) ponè Abduam fluvium in illa parte Agri Cremonensis, cum Arce munitissima ædificato, natus sit, vel indè originem duxit. Solent enim Hebræi ex locis, undè Majores sui egressi sunt, vel ubi diù habitaverunt, cognominari. Fuit hic Author Medicus non vulgaris, scripsitque Tractatum de Medicina, qui calamo scriptus in Bibliotheca Vaticana invenitur. Hujus meminit *Scialscelet bakkabalà pag.* 64. non longè à principio. Idem *Bartoloccius parte secunda fol.* 278.

Rabbi David Pizzichettone, ita forsan nuncupatus, quia in Oppido Picileone, vulgò Pizzichettone ponè Abduam fluvium cum arce munitissima ædificato natus sit David, Librum Laudis Davidis emisit. Tractat *de Articulis fidei Judæorum. Editus Constantinopoli*, ibi magni fit à Judæis. Ex *Buxtorfio in appendice ad Bibliothecam Rabinicam pag.* 470.

LXXXVI.

LUcas Johannes de Clerico filius Bartholomæi, inter Doctores alienigenas Bononiæ legentes computatur ab *Alidosio in libro de Doctoribus exteris*, & dicit extare ejus Tabulas Testamentarias anni 1486.

LXXXVI.

JOhannes Christophorus Tinctus Francisci Filius, Romæ diù versatus maximè valuit in promerendis sibi Innocentii VIII. Summ. Pontif. studiis, iccircò post munia singularia in Urbe obita ab eodem Parmæ Episcopus declaratus est; verùm sedem contendens Mutinæ morte præreptus ibi defossus extitit.

Antonius Campus Hist. lib. 3. scribit tanti Præsulis mortem, non absque propinati veneni suspicione secutam, ne ad Episcopatum perveniret, hac fortasse de causa non memoratur *ab Ugbello* inter Parmenses Antistites, quia inter eos non sedit.

Circa ea tempora floruerunt Philippus Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ Canon. à Xisto IV. Pont. Max. ob animi candorem multùm dilectus, & Joannes Petrus Joannis Christoph. Episcopi Frater, Decurio, ac Legatus Reip. Cremonensis ad Ludovicum Gallorum Regem. hic anno 1491. die 5. Julii Uxorem duxit Nob., & honestam Luchinam de Bonishominibus Nicolai Decurionis F. ut habetur ex M.S fide dignis Familiæ Tinctæ mihi accommodatis ab humanifs. Viro Nobili Musarum Alumno Cæsare Tincto, itidem Decurione nuperrimè vita functo, cujus necessitudini plurimum debebam

A Bressiano in Rosis, & Violis anno 997. *memoratur*.

Ubertus Tinctus Mon. S. Benedicti, Episcopus Carinulæ, de hoc quidem apud familiæ monumenta non constat: patet etiam inverisimilitudo cum scribat *Ugbellus* Carinulæ Episcopatum annis tantum 1077. fuisse inchoatum.

LXXXVI.

FRanciscus Zuccus Legum Doctor multiscius die 30. Maii in Collegium axitus fuit. Ob singularem doctrinam, & integritatem, quæ tanquam ab oraculo profecta ejus effata excipienda proponebat, maximo in pretio habebatur. Verùm Senecæ Cordubensis explanavit hemistichium: *ubi plurimum ingenii, ibi minimum fortunæ*; cum Patria extorris in loco Volonghi ditionis Mantuanæ utiliorem traduxerit ætatem, invicto quidem animo elaboravit, relinquens posteris ingenii sui argumenta.

De Re judicata lib. 3.
De Scriptura privata lib. 3.
De Damnis datis lib. 3.
De Protectione Pauperum, & Miserabilium lib. 2.
Allegationes varias, quarum nonnullæ distinctæ nimis, ac comptè elaboratæ penès me servantur.

A laboribus cessavit die 13. Julii 1522.
Syllabi J. C. de Coll.
Bressianus in Coll., & V. R.
Bordigallus in Epitaphiis.

LXXXVII.

JOannes Andreas Milius Thomæ F. J. C. de Coll. Judicum Patriæ in eo cooptatus die Lunæ 3. Martii 1483. totius Status Mediolani unus ex Fiscalibus à Maximiliano Sfortia Duce constitutus, & à Francisco Primo Galliarum Rege comprobatus. Ejus Opera in jure sunt.

De Juribus Feudorum lib. 3.
De Jure emphyteutico lib. 3.

Bressianus in V. R. & Syllabi J. C. de Coll.

Ejus tumulo apposita hæc inscriptio habetur ad Divi Dominici, in Ædicula Sanctiss. Dei Nomini sacra.

Sepulchrum Nob., ac Præstantissimi Jur. Conf. D. Jo: Andreæ Milii, ejusque Hæredum, qui obiit die 4. *Mensis Octobris* MDXXXIII.

LXXXVII.

FRanciscus Ciria Theologus eleganti ingenio æquè, ac Sacerdos sæcularis non modicæ pietatis post se reliquit

De Divinis Officiis lib. 2.
De Indulgentiis
De Sacramento Extremæ Unctionis
Super Epist. Divi Pauli.

Bressianus Vir. Rav.

Leo-

LXXXVIII.

LEonardus Maynardus Insignis Astronomus, Physicus, & Mathematicus, cujus Opusculum M.S. Mediolani servatur, mihi indicatum ab eruditissimo *Viro Lazaro Augustino Cotta J.C.* Amico meo nequaquam satis laudato, cui est initium.

Leonardi Cremonensis Artis Metricæ Practicæ Compilatio. Artem Metricam, seù Mensurativam occasione quadam prospiciens, cum à multis viderim expositam diversis regulis, & figuris, ut compendiosè habeatur, deliberavi hac summula præstringere, corrigendo aliqua ab aliis non benè posita, quam quippè tripartiar, juxta triplam mensuræ rationem, videlicet longitudinem, latitudinem, & corporeitatem.

Hæc est Auctoris Idea, distincta Tribus Tract. scilicet

De Mensura Longitudinis,
Latitudinis,
Corporum.

In margine Opusculi permultæ extant delineatæ figuræ Mathematicæ, & Geometricæ.

M. Hieronymus Vida in Act. 2. *Orationum adversus Papienses*, ubi loquitur de Mathematicis, sic habet. *Fuit ante Plasium Leonardus Maynardus, qui suo tempore non tantum inter nostros, sed etiam inter omnes in iis studiis tenuit principatum.*

Cavitell. Annal. sub anno 1496.

LXXXVIII.

ANtonius Stanga, Sirus Antonius etiam appellatus Christophori F. ex Nicolai Lucari excellentioribus discipulis Cæsarei, & Pontificii Jurium Doctor celeberrimus, amplissimum Cætum Jurisprudentium Patriæ amplexus, exindè apud Regem Ferdinandum Orator plura liquit

Consilia legalia, & præcipuè edidit Allegationem in Causa Vitaliana 1518. *Cremonæ.*

Cum Antonius juvenis adhuc esset, Augustini de Dathis Patritii Senensis maxima fuit necessitudine conjunctus, illiusque Eximii Oratoris, & Philosophi doctrinam in pretio summoperè habuit, dum studiorum gratia versabatur ea in Urbe, tot illustrium Virorum, tùm sanctimonia, tùm literis, ac armis fœcundissima, & quæ hodie ob Nobilissimam Intronatorum Accademiam toti Orbi spectabilis effulget.

Johannes Jacobus Crottus in Orat. Sfondrati, hæc recenset

Sirus Antonius Stanga Protbonotarius Ecclesiasticus unicum suæ ætatis, vel patrocinando, vel judicando, aut consulendo exemplar cumulo laudis meritæ colligendus & ipse foret, ni doctissimus Corsetus quodam dubio, per eum Bononiæ diligenter discusso, eruditionem

nem illius perraram, & immensam posteritati consecrasset.
Bressianus in Coll.
Syllabus J. C.

Quanti penderet Antonii, ejusque Fratrum existimationem Joannes Galeaz Dux Mediolani, sequens insinuat diploma.

JOANNES GALEAZ MARIA SFORZIA VICECOMES *Dux Mediolani &c. Papiæ, Anglerieque Comes, ac Genuæ, & Cremonæ Dominus. Ut inter præclaras Urbes nostræ Cremonæ familias domus Stangha præcipua est cùm nobilitate, & fortunis, tùm optimis moribus, & animi institutis: Ita nos, statumq; nostrum singulari fide, & devotione semper præ cæteris prosecuta est, cujus familiæ Princeps est Nobilis Vir Christophorus Stangha, qui quanta modestia, & innocentia, & quibus virtutibus ornatus sit, Urbem illam testem gravissimam habere facilè licet. Is quatuor habet filios, videlicet Antonium Juris utriusque Doctorem præclarum consiliarium, & in præsentia nostra apud Serenissimum D. Regem Ferdinandum Oratorem, alterum Marchesinum Secretarium nostrum prædilectum, tertium Gasparem Illustris. D. Ludovici Patrui, ac Locumtenentis, & Capitanei nostri generalis honoran.mi Camerarium, & quartum Joannem Clementem minorem, qui à laudabilibus paternis vestigiis non discedentes, & tres natu majores nostris in rebus versantes, ita menti nostræ cunctis in rebus satisfaciunt, ut ab eis cumulatiùs nobis satisfieri non possit, inter eos autem Marchesinum ipsum quanti faciamus, ex ea potissimùm ratione cognosci potest, quòd inter cęteras nostrarum rerum curas ei attributas totius ditionis nostrę Annonæ eum præfecimus, quo in Magistratu licèt res ingentis momenti, & statum nostrum plurimum tangentes essent, tamen ea omni diligentia, industria, & studio præter fidem, & integritatem sibi peculiarem se gessit, & gerit in dies, ut nihil ab eo ulteriùs expetere nobis liceat. Cum autem cupiant Urbium nostrarum Mediolani, Placentiæ, Laudæ, Papiæ, Alexandriæ, Terdonæ, Comi, Parmæ, & Novarię Cives creari eorum honesto voto magis annuendum censuimus, ut eis morem geramus, quàm ut eorum meritis ulla ex parte per has nostras Civilitatis literas nos satisfacturos arbitremur, & eo quidem libentiùs id facimus, quia tales, & tantos viros ipsis Urbibus maximo ornamento futuros esse non ambigimus. Quare tenore præsentium ex certa scientia, & de nostræ potestatis plenitudine, etiam absolutè, & motu proprio facimus, constituimus, creamus, & ordinamus, dictos D. Antonium, Marchesinum, Gasparem, & Joannem Clementem fratres, eorumque filios, & descendentes, ac descendentium descendentes usque in infinitum Cives prædictarum omnium Civitatum nostrarum superiùs specificatarum, & aliorum Civium nostrorum dictarum Civitatum nostrarum numero collocamus, & aggregamus, et ita quidem, quòd dicti omnes Fratres, eorumque filii descendentes, ac descendentium descendentes usque in infinitum contrabere, et distrabere, emere, vendere, & alienare, acquirere, succedere, et ad omnes successiones, et hæreditates admitti ipsi, ac eorum*

Uxo-

Uxores, quas habuerint, et haberent tàm ex testamento, quàm ab intestato, cæteraque omnia facere, et exercere tàm in judicio, quàm extrà, possint, et valeant liberè, impunè, et omni sublata exceptione, quę prout & quemadmodum alii Cives originarii dictarum omnium Civitatum nostrarum possint, et posse dignoscantur, non secùs, et ac si ipsi Fratres, eorumque Filii, et descendentes, et descendentium descendentes, ut suprà, essent Veri Cives, et originarii dictarum omnium Civitatum: Idem quoque facere possint quæcunque Mulieres, quas ipsi Fratres, et eorum filii, & descendentes, ut suprà, ni Uxores acceperint de dictis Civitatibus, vel aliqua earum, seù earum, vel alterius earum Jurisdictione, et quicunq; alii, qui ex talibus Uxoribus tàm de masculino, quàm fœminino genere progeniti fuerint, et quòd quæcunque acquisitiones, quę per eos Fratres, et filios, ac descendentes, et ut supra, seù aliquem, vel aliquos ex eis factę fuerint, tàm ex successione, quàm aliter, ita valeant, et teneant, ac eundem sortiantur effectum, perindè, ac si factæ fuissent per veros, et originarios Cives dictarum Civitatum, ita etiam, et taliter, quòd in omnibus, et per omnia etiam quo ad omnem effectum habeantur, tractentur, et reputentur pro veris, et originariis Civibus dictarum Civitatum, non obstantibus aliquibus in contrarium facientibus, vel aliam formam dantibus, maximè Statuto Communis Mediolani posito sub rubrica generali de extraordinariis libris extraordinariorum, et sub rubrica speciali de pœna mulieris nubentis cum hæreditate extrà Jurisdictionem Communis Mediolani, quod incipit, nulla mulier se nubat cum hæreditate ex jurisdictione &c, *et non obstantibus quibuscunque aliis statutis, ac ordinibus dictarum omnium Civitatum, vel alterius earum similis effectus, seù disponentibus mulieres non posse nubi cum hæreditatibus extrà jurisdictionem dictarum Civitatum, vel alterius earum, seù mulieres nuptas extrà Jurisdictionem, ut suprà, non posse succedere, et prout sic vel aliter in prædictis Statutis, vel ordinibus dictarum omnium Civitatum, vel alterius, vel aliquarum ex eis contineri reperiatur, maximè per quæ impediretur, seù impediri posset successio ipsis mulieribus, vel earum descendentibus: Decernentes quoque prædictos Fratres, eorumque filios, & descendentes, ut supra, frui, & gaudere posse in dictis omnibus Civitatibus nostris, earumque, & cujuslibet earum jurisdictionibus, & ubique locorum omnibus illis juribus privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis, pactis, honoribus, prærogativis, & emolumentis quibuscunque, quibus alii nostri Cives veri, legitimi, & originarii dictarum nostrarum Civitatum potiuntur, & gaudent, ac potiri, & gaudere possint quomodocunque, & non aliter, ac si ipsarum omnium nostrarum Civitatum Cives, & originarii hactenus, & per retroacta tempora fuissent, & stetissent, & hæc omnia, & non obstantibus statutis, & ordinibus, de quibus suprà, ac etiam non obstantibus aliquibus statutis, aut ordinibus dictarum Civitatum, aut alterius, vel aliquarum earum disponentibus, seu prohibentibus alienationes fieri posse in nostros subditos, etiam imponentibus aliquam pœnam, vel cujuscunq; effectus reperiantur, & quæ omnia pro expressis habeantur, & maximè etiam Sta-*

tuto

tuto Civitatis Mediolani, posito sub rubrica de alienationibus fieri prohibitis in non suppositum jurisdictioni potestatis nostri Mediolani, quod incipit, quilibet Civitatis, & districtus Mediolani &c., & prout in eo continetur, nec non confirmatione dicti Statuti facta nomine dicti Communis nostri Mediolani sub die 19. *Maii anni* 1387. *ac etiam non obstante, quòd posset dici, dictos Fratres, ac eorum filios, & descendentes per decennium non habitasse in dictis Civitatibus, nec in eis residentiam fecisse, ac in ipsis aliqua immobilia non possidere, etiam non attento decreto edito die primo Decembris anni* 1463. *super talibus, quod incipit*, plurima cum querimonia expositum est nobis &c. *nec etiam attento alio decreto edito, seù publicato die* 17. *Decembris anni* 1434., *quod incipit*, informati quòd multi forenses, *nec quòd præsentes literæ non essent sigillatæ corniola nostra secreta, ac etiam non obstante decreto nostro edito die* 13. *Octobris anni* 1377. *quod incipit, attendentes, quòd sæpè tùm ex suggestionibus non veris &c., & alio decreto edito die xxi. Decembris anni* 1383. *quod incipit*, quia accidit aliquandò, ut non spontè, sed importunitate petentium &c., *ac etiam non obstante Decreto edito de anno* 1423. *die sexto Octobris, quod incipit providere volentes non obstantibus aliquibus aliis statutis, decretis, ordinibus, legibus, provisionibus, ac aliis quibuscunque in contrarium facientibus, vel aliter formam dantibus, etiamsi talia forent, de quibus oporteret specialem fieri mentionem, aut derogationem, quæ omnia etiam pro expressis, & specificatis habeantur, & quibus omnibus, & singulis ex certa scientia, & de nostræ potestatis plenitudine, etiam absolutè, & omnibus jure, via, & forma, quibus melius, & validiùs possimus, derogamus, & derogatum esse volumus, & mandamus, supplentes etiam de eadem nostra potestate etiam absolutè, & ex certa scientia omni defectui etiam cujuslibet solemnitatis, quæ in præmissis prætenderetur servari, aut interveniri debuisse ita, & taliter, quòd præsentes nostræ literæ, & earum dispositio plenum sortiatur effectum quibuscunq; in contrarium facientibus, vel aliter formam dantibus non attentis. Mandantes Magistris Intratarum nostrarum utriusque Cameræ, cæterisque Magnatibus, ac Officialibus, & Jusdicentibus nostris, ac Communitatibus, & Præfectis negotiorum ipsarum Urbium nostrarum, cæterisque, ad quos spectat, & spectabit, ut has nostras Civilitatis literas firmiter observent, & faciant ab omnibus inviolabiliter observari, pro quanto gratiam nostram caripendunt. In quorum testimonium præsentes fieri, & registrari jussimus, nostrique sigilli impressione muniri.*

Dat. Papiæ die xxviii. *Maii* Mcccc.lxxxx. *primo.*

Subscript. in calce B. Chalcus &c.

Floruit & per hæc tempora Jo: Baptista Stanga Insignis J. C. Ticini laureatus diei 26. Martii 1487., ut ex archetypo privilegii ejus Doctoralis, quod vidi, receptus exindè in Patriæ Judicum Collegio eodem & anno die 3. Aprilis. Ad Divi Vincentii sepelitur in eleganti monumento heraclio marmore cum Epitaphio

LX. Annos sine querela Jo: Baptista Stanga Bonæ mem. vixit. Obiit anno D. Mdxxxviii.

Jaco-

LXXXIX.

JAcobus Treccus Eques, rerum gestarum magnitudine, & vitæ dignitate illustris, præ cæteris senatoria fulsit, amplissimis honorum argumentis decoratus, de eodem gloriantur hi lapides, nobilissimo ipsius nomine nobilitati, in Ædibus S. Agathæ dicatis.

Ludovico Trecco Equ. Jacobi Equit. Senatoris, & Mariæ Triultiæ filio Antonius J.C., & Hieronymus Protb. Apost. hujusce Ædis Præpositus Fratri Benemer. mæst. Pos. Anno salutis 1521.

Ante fores Magni Cremonæ Baptisterii.

Regnante D. Johanne Galeatio Duce Mediolani VI., & Ludovico Patruo felicissimè gubernante, Johannes Baptista Malumbra, Jacobus Treccus, & Robertus Guazzonus Patriæ Nob. ac Fabricæ Virginis conservatores hoc Sanctissimum Baptismatis Templum plumbeo tegmine illustrarunt Anno Christi MCCCCLXXXIX.

LXXXIX.

MAtthæus Brumanus Nicolai F. Viciniæ S. Salvatoris utriusq; Juris Peritus, in Colleg. acceptus die 4. Junii, Patriæ exindè Consiliarius, nec non à Ludovico Sfortia Mediolani Duce rerum Criminalium disceptator electus, absque personarum exceptione summa cum laude probatus fuit. Castigata opera ingessit

De Furtis Tom. 2.

De Pœna arbitranda

De Matrimonio, & ejus impedimentis.

Obiit die 8. Augusti 1521. de quo *Bordigallus in Epitaphiis.*

Franciscus Zava in Epist. Nuncupatoria sui libri alteri Matthæo Brumano.

LXXXIX.

JAcobus Ponzonus Lazari F. ex Vicinia S. Ceciliæ hoc anno die 4. Junii Collegium Judicum Patriæ ingressus, legibus assiduè operam dedit, nec non variæ scriptorum eruditioni incubuit, quum Maximiliani Sfortiæ Med. Ducis ab Epistolis esset, à quo Equestri titulo insignitus, avitæ suæ Nobilitati decus adjunxit. Scripsit

In Bartoli Opera.

De Memoria locali.

In Adulationis vitium.

Nonagenarius excessit è vivis, sepultus ad Divi Bartholomæi cum hac Epigraphe.

Jacobus Ponzonus J.U.D., & Eques hic situs est.

Ibi desideratur hoc Epitaphium à Bressiano relatum.

D.O.

D. O. M.

Jacobo Ponzono Jur. Conf. Integerrimo Equ. splendidissimo Mantuæ Præturam ita functo, ut duobus Vexillis altero à Ludovico Marchione, altero ab ipsis Civibus ob rem probè gestam donatus sit, & à Maximiliano Duce Mediolani electus à Secretis, tàm prudentissimo, quàm fidelissimo Hipolytha Filia Mæstiss. B. P. vixit ann. XC. *obiit anno salutis* MDXLII. *Kal. Decembris.*

Authores Syllabi J. C. Coll.

Franciscus Bressianus Josephi F. in Via Lactea Familiæ Ponzonæ.

LXXXIX.

ANtonius Manna, seù *de la Manna* Thomæ F. Bononiæ sub Andrea Siculo leges professus est, indè sui temporis longè omnium Jurisperitorum præclarissimus, in Collegium Judicum Patriæ receptus die 14. Septembris 1489. publicè Jura Cremonæ docuit, scripsit

Allegationes in utroque Jure, &

Additiones, seù Apostillas ad omnia opera Abbatis,

Quarum M.S. adhucdum apud Nob. Mannas servantur, illasque ut legerem mihi concessit humanissimus æquè, ac eruditissimus P. D. Alphonsus Manna ex Cler. Reg. Somaschensibus. In vestibulo operis hæc leguntur. *Incipiunt Apostillæ, seù Additiones factæ, & additæ per me Antonium de la Manna J. U. Doctorem ad omnia opera Abbatis, incipiendo à principio operis decretalium usque in finem, & hoc ultrà additiones factas per D. Bartholomæum de Belinzanis, nec non per D. Antonium de Butrio, nec non per D. Andream Siculum Modernum, olim in publico Gymnasio Bononiensi Præceptorem meum, ac ibi publicè legentem lectiones libri sexti extraordinariæ. Ad laudem Omnipotentis Dei, ac ejus Gloriosissimæ Matris Mariæ Virginis, nec non Divi Antonii Abbatis, ac Joannis Baptistæ, cujus hodie Festum celebramus die* 27. *Decembris* 1494.

Vide *Syllabum M. S. Jurisconsultorum de Collegio, nec non alterum typis excusum.*

LXXXX.

PEtrus Somentius in Patria honesto loco natus, & in literarum studiis summa cura versatus, inter sui temporis Grammaticos, ac Rhetores facundissimus, tùm in docendo, cùm in orando est reputatus, cui non defuit præ cæteris ejus ingenii dotibus Græci sermonis mirifica elegantia. Libros doctrinis præscatentes ornatè, & dilucidè explicavit, inter quos

Orationes varias

Regulas Grammaticales Synephebis apprimè necessarias.

Epistolas

De

De Metris, & quantitate Syllabarum Librum, quem in Bibliotheca S. Johannis in Viridario Patavii servatum, insinuat Jacobus Philippus Thomasinus, Episcopus in Bibliotheca Patavina M.S. publica, & privata typis Nicolai Schiratti 1639.

Johannes Jacobus Crottus in Oratione, qua deflet mortem quindecim J. C. Cremon. Ticini edita anno 1501. de Somentio hisce verbis clarissimum affert testimonium: *Petrus Somentius unica ingeniorum nostro tempore concertantium Phenix, in quo præter multiplicem eruditionem, judicium, censura literaria propè singulari eluxit.*

De eo adæque mentionem habent, Auctor magni illius Operis Atlantis inscripti inter Cremonæ Viros illustres

Sansovinus in Hist. Italiæ
Raphael Tosanus, & Julius Cæsar de Solis ex Poematiis de Laudibus Urbium Italiæ
Vinc. Villa Dominicanus in Oration. variis lib. 3. tract. 4.
Tartesius de Nobilitate pag 85.
Leander Albertus in descriptione Italiæ.
Zava in Carmin. lib. 2.
Vectiolus in Orat.
Faballus in Orat. ad Decur. Cremon.

Floret & nunc Mediolani inter Cler. Reg. Somaschenses Joseph Hieronymus, ex hac præclara Familia S. Theol. in Celebri Universitate Ticinensi publicus Professor, pro S. Cath. Majestate in Insubria Historiographus, multorum librorum Author, ac hujus Operis Fautor amicissimus, cui apposité conveniunt, quæ doctissimus *Mascardus in dissert. Rom. dissert. 6. pro Hier. Aleandro cecinit*,

Musarum cultor Divinæ Palladis hæres
Candida, quem docto pascit Sapientia lacte,
Seù quæ Pimpleo perfundit nectare mentes,
Seù quæ Socraticas illustrat moribus artes &c.

LXXXX.

THeophilus de Personellis, at melius de Perschellis, ex Abbate Casinensi ob insignem cùm humani, tùm divini Juris scientiam, rerumque experientiam Præfectus Generalis Congregationis Unitatis S. Justinæ Patavii deligitur, & confirmatur ann. 1493. extremam caducitatis diem obiit anno 1495.

Ejusdem meminit *D. Placidus Pucinellus in Chronologia Abb. Generalium Congregationis prædictæ, nec non Epitome Prælatorum Sacri Montis Cassini, Aretii, Florentiæ, Mantuæ, Patavii, Perusii, ac Papiæ*, ubi subsequentes Cremonenses etiam fuere.

1458. Gregorius Abbas Congr. S. Justinæ. de hoc Bossius verba facit.
1514. Jo: Maria Abbas Cluniacensis
1457. Celsus Abbas S. Justinæ Patavii.

1445. Placidus Monachus S. Georgii Majoris Venetiarum Abbas Prusinensis. Et de eo *Fortunatus Scola*: adsunt & alii suo loco reponendi.

LXXXX.

JAcobus Schitius inter Patriæ dignissimos Proceres hac tempestate visus est. Ejus animi dotes, dignitates, & virtutes enarrat lapis in Cathedrali Ecclesia, ubi sepultus est hoc Epitaphio.

Jacobo Schitio Archipresbytero, qui sedit annos 36. *Ecclesiam hanc piè regendo, amplissimis muneribus cumulando, nova sacerdotia instituendo, divinum cultum augendo, Episcopalibus insigniis meruit decorari. Obiit* IV. *Kal. Septembris* MDXXVI.

Ejus virtutes adnumerat *Cajetanus in suis Hendecasyllabis Tom.* 4. *M.S.* hisce versibus

Archos Presbyter hactenus sedebas
Archos postmodum Episcopus sedeto
Clari Schitie stemmatis Jacobe
Hæc nam insignia Sancta tu mereris
Sanctam Presbyter amplias quòd Aulam
Christi, nec satiaris erogare
Pergrandes reditus, & æra, Christo,
Tu parcis tibi, tu arbitraris esse
Lucro, nubere pauperum puellas
Et frater moriens suas reliquit
Nuptas ære tuo, probis maritis
Claris divitibus, piis, benignis
Non impensa canum voraciorum
Non cordi accipitres tibi rapaces
Non molles epulis tuis ministri
Non sunt Cornipedes ephippiati
Sicut nobile stemma postulabat,
Et sanguis tibi Schitius vetustus,
In te sunt tamen ista copiosè
Sed Christi magis esse, quam tuorum
Duxisti meliusque justiusque
Juxta Mansionarias Ædes
Aras, ac tumulos, quatuor decem bis
Librarum benè millibus locatas
Ornas, ædificas, das per omnes
Mandas, justa dies, tuis Avitis
Quis non censeat ergo? te bitulia
Mitra cum baculo incumbe dignum?
Quando tàm benè dividis tuarum
Rerum munera, quæ pius mereris,

Feli-

LXXXX.

FElicianus Stradivertus Casinensis Monachus, inter sui temporis Philosophos, ac Theologos præstancissimus, egit

De Sacramento Eucharistiæ lib. 3.

De Salutatione Angelica lib. 1.

De Oratione mentali lib. 1.

De Functionibus Ecclesiasticis secundùm ritum ejus Ordinis lib. 2.

Degebat in Ædibus Monasterii Divi Thomæ, ubi nunc Moniales Divi Francisci Ord. Capucinorum.

LXXXXI.

NIcolinus Lugarus J.C., & Philosophus omni major encomio, inclyto Patriæ Collegio addictus die 22. Junii hoc anno, ingenii sui monumenta reliquit posteris

Consultationes Legales,

Quarum nonnullæ M.S. apud me reperiuntur. Pestilentiali morbo ereptus anno 1511. etiamnum deploratur

Super eodem flevit *Johannes Jacobus Crottus* sua oratione eodem annò excusa, ubi: *Recense benè sine lacbrymis immortalia illa duo vestræ Urbis monumenta, & clarissima lumina Federicum Conradum, & Nicolinum Lugarum Viros Philosophia eminentissimos, ac universa Italia conspicuos &c.*

De eodem *Syllab. J.C. Coll.*

Bressianus eundem cum altero Nicolao Lugaro insigni Rhetore (de quo paulò post erit sermo) confundit.

LXXXXI.

FEdericus Conradus Danielis memorati F. meritissimus, inter nostræ Urbis Jurisperitos die 11. Decembris Collega declaratur, apud Patriæ Principes Orator moribus, & doctrina cultissimus, in Jure permulta digessit *Consilia*.

Quorum pleraque penès me M. S. extant inter alia, quæ nostrum penum legalem illustrant.

Hunc recensent idem *Joannes Jacobus Crottus ut supra, & Syllabi J. C. de Coll.*

LXXXXI.

RAynaldus Persicus Comes Matthæi F. Viciniæ S. Petri de Pado die 30. Maii 1476. in albo Jurisperitorum descriptus, consultissimus Vir, ut illa quisquam ætate esse poterat omnis Divini, atque humani Juris (ut scripsit Livius de Numa) ex Urbis Decurionibus obiit legationem ad Remp. Venetam unà cum aliis,

ut innuimus in deditione Patriæ, ex qua summas laudes sibi conciliavit. Præclarè conscripsit

Consultationes Legales.

Anno 1505. tabe contagiosa egit animam, quo tempore scripsit Joannes Jacobus Crottus in Oratione. *Hei mihi Raynaldum Persicum jacentem video, Comitem generosum Equitem Bullatum, Doctorem innocentissimum &c.*

In fronte Majoris Templi Cremonæ apparent hæc excisa

MCCCCLXXXXI. *Spect. J.U.D.D.Co. Raynaldus de Persico, Nobilesque Vir. D. Franciscus de Foliatis, & Jacobus Ciria bujus Cathedralis Ecclesiæ Cremon. Massarii has binas Mansiones construi fecerunt pariter, & elevari.*

Eoque anno ipsorum deliberatione cœpta est structura elevationis, & conservationis dignissimi operis Frontespitii magni dictę Ecclesię versus atrium, & Plateam Populi, antea imperfecta per Magistrum Albertum Soverum Peritum Architectum.

LXXXXI.

PRosper Cremonensis (de cujus cognomine mihi adhuc non constat) Vir doctrina illustris fuisse videtur ex Opusculo *Petri Ravennatis, cui tit. Artificiosa Memoria, Venetiis edito* 1491., & Vicentiæ 1600. ubi de experimentis, scribit. *Testes sunt Clarissimus J.U.D.D. Gaspar Orsatus Padug Jura Canonica legens, & Doctissimus D. Prosper Cremonensis Padug commorans.*

Eidem libello præmittuntur initio versiculi nonnulli ad commendationem Authoris cujusdam nomine *Johannis Ant. de Plebanis pariter Cremon.*

Quid ipsa memoria sit, quibusq; viribus polleat, optimè scies Lector, consulendo *Mascardum in suis doctissimis Prolusionibus ethicis prolus.* 13. Hæc rerum omnium thesaurus à *M. Tullio* dicta est, & sanè si interminatam Oceani vastitatem, indefinitam magnitudinem regionum, minacem montium altitudinem, latissimum æquor agrorum, cælestium orbium ambitum, naturæ miracula artis machinamenta, mysteria doctrinarum, divinitatis arcana exiguo loculamento complectitur.

LXXXXII.

NIcolaus Lucarus Martini Urbis nostræ Decurionis F. cujus vitam, mores, doctrinam, & laudes elaborato, & perdiserto calamo scripsit *Joannes Jacobus Crottus J.C.* ejus auditor in Oratione funebri, quam, cum perelegans sit, ac fuerit Papiæ excusa jamdudum anno 1518. ejusque exemplaria penè deperdita sint, in calce subnectam, & hic tantùm referam, quæ, præter Orationem, de tanto Viro expiscari mihi datum fuit. Ejus opera, quæ extant, illoto pollice non tractanda sunt.

Deplo-

Deploratio Illustrissimę Beatricis DD. Nostræ vitę functę, & Ludovici Sfortiæ Ducis Nostri Excellentissimi Consolatoria habita, dum justa funebria Cremonæ celebrarentur. Acta Cremonæ infrequentissimo D. Mariæ Templo pridiè nonas Februarii 1496.

Bapt. Plasii Astronomi Peritissimi Funebris laudatio, acta Cremonæ in frequentiss. D. Augustini Templo 10. *Kal Januarii* 1492.

Hi duo Sermones Funebres cum aliis editi fuere per Fr. Gregorium Britannicum Sacr. Ord. Præd. Venetiis per Manfredum de Bono 1508. item

Panegyris in Synodo Generali Cremonæ habita anno 1488. *per FF. Minores S. Francisci.*

Historia Patriæ sub Ludovico Galliarum Rege.

Commentaria in Varios Auctores

Epistolæ Variæ

Dialoghi Variæ eruditionis, quæ omnia luce promerita carentia ab eruditis desiderantur.

Item *Francisci Petrarchæ de utraque Fortuna liber clarissimus Lucari solertia circumfertur.*

Anno à partu Virginis 1515. die 8. Januarii è vita deflexit apopletico casu correptus, ad cujus tumulum ad Ædes Divi Joannis Novi nuncupatas Cremonæ hæc carmina *Daniel Cajetanus* Poeta ille doctissimus, de quo infrà inscripsit.

Musarum Antistes scorpsit, quod Delphica laurus
Ad sublime Poli facunda fronde cacumen
Nicoleus situs est hic Lucarus, ardua Cirræ
Muta silent, lacbrimis stat desolatus Apollo.

Ejusdem commeminerunt *Ant. Verderius in supplemento Bibliothecæ Gesnerianæ*

Jo: Thomas Musconius in Epitaphiis lib. 2.
Faballus in Orat. ad Decur. Cremon.
Vectiolus in Orat.
Zava in carmin. lib. 2. *ubi*
Pone sequebatur Lugaro de Semine vetus
Nicoleos Cathedræ summus in Urbe decus.

Cavitellus in Amal. ad ann. 1515.
Jacobus Gadius in Hist. M. S.
Bordigallus in Epitaphiis M. S.

In Bibliotheca Ambrosiana Mediol. lit. Z. num. 515. habetur in M. S. Epistola Nuncupatoria de Nuptiis Illustriss. Ducis, Stephani Dulcinii sic inscript. Ad Nicolaum Lucarum Rhetorem Cremonensem; prodiit etiam ex typis Antonii Zarotti Mediol. 1489.

Deploratio Nicolai Lucari Oratoris facundissimi, per Johannem Jacobum Crottum Jurisconsultum Cremon. ejus discipulum edita.

R*Epentinus, & nimium flebilis Nicolai Lucari, Oratoris consummati, obitus me præcipitem rapit, mæror intolerabilis tanto naturæ sævientis vulnere conceptus lamenta, gemitus, ac suspiria suggerit.*
Quid

Quid miser, & stupidus eloquar? undè infælix, & derelictus ordiar? mæstitia, & luctus ora laxare perhibent, charitas in defunctum singularis rumpere silentium compellit. Reluctanti mihi plenæ per genas lacrimæ voluuntur, mens oppressa fletu hæsitat, vox singultibus præpedita tremiscit. Timeo vehementer, ne in ipso orationis principio, crudeli fortuna consternatus, præcipitanter concidam. Utinam alius ex tanta doctissimorum hominum frequentia suggestum conscendisset, funebremq; viri hujus clarissimi commendationem suscepisset. Decentiùs ego habitu mutato squallidus, & tristis in medio vestrum sederem, ubi officio functus meo graviter, & peracerbè, sicuti vos cæteri omnes facitis, me me affligarem, tacitus submissa cervice sortem ingemerem meam, qui sinistro genitus sydere eo miseriarum devenerim, ut quotidiana Reipublicæ literariæ naufragia continuo planctu defleam. Complures tàm ingenio, quàm eloquentia præcellentes Viri nostro ævo oppetiere. Maxima latialis doctrinæ ornamenta impio fato surrepta luximus, cunctos tamen Romani splendoris interitus præsens invidentis parcæ crudelitas longè superat, erudita hominum nostri temporis desideratorum calamitas cum recenti plaga minimè conferenda est. Quamobrem venite properanter docti omnes ad funera, & nenias. Concurrite singultientes, & luctuosi ad deplorandum commune dispendium. Extinctus est ille supremus rhetoricalis grammaticæ decor, deperditus ille pretiosissimus latinæ facundiæ thesarus toto latio, & Orbe universo celeberrimus, tot immensæ singulares, & penè divinæ in unius morte virtutes evanuere, quarum cumulo, & ponderi revoluendo solum ille fluvius, lingua, torrens, copia mundo sublata nuper condigna foret. Quicquid in hodierna concione dixero, quia ille amplius non loquitur, mutum videbitur, oratio ipsa lugubris quasi sentiens, vel rubigine, vel situ obducitur. Tamen hac una in negotio suscepto gloria contentus ero, quod me orante nihil commentitium, vanum, aut simulatum percipietis. Vos soli testes Viri Cremonenses, & demùm judices futuri estis, qui hominem vivum, de quo verba facturi sumus, ad unguem cognovistis. Commendant plerumq; oratores bonos, & malos, sed probatos nescio quo liberiore vultu, & fronte extollunt, quemadmodum ego hodie & demeritas, & peculiares, & veras doctoris mei laudes frugali sermone præstringam. Neque ullum nostro de illius scientia, aut ingenio testimonium certius esse potest, qui suavissimi Nicolai viventis commercio supra omnes delectatus sum. Hic mores, & disciplinas mihi puero dedit juventutem clypeo, & armis eloquentiæ munivit, quicquid humanioris musæ (quantulacunq; sit in nobis) ex lacteo illius venæ scaturientis fonte profluxit. Quare ingratum me quodammodo degere opinatus sum, si & maxima ejus erga nos beneficia, & meam in illum gratitudinem æternę memoriæ non consecrarem, quum hoc solo medio gratias illi mortuo de me quidem optimè merito, non sine ingenti dolore referre liceat.

Nicolaus Lucarus ex Cremona non obscuri nominis Urbe nascitur, familia celebri, & vetusta, parentes Martinum, & Catharinam habuit probitate, & moribus spectatos. Inter prima infantiæ primordia quasi

certum

tertum futuræ magnitudinis, & excellentiæ augurium præstitit. Puer editus in lucem statim domesticos vagitu perenni inquietare cæpit, ut misera nutrix requiem, nisi eo soporato, nequaquam sumeret, non blanditiæ, non illectamenta, quibus ea plurimum ætas capitur, lacbrimulas continuas leniebant. Parens verita corpusculum debile, & infirmum tot gemitus non ferre de illius salute magnopere metuebat Expers consilii causam tanti luctus in ægritudines occultas reiiciebat, quantòmagis clamabat, & vagiebat, tantò fidelius intrà puerpuræ thalamum solicitè observabatur. Fortè nutrix intempesta nocte tædio confecta, curiam domus patentem ingreditur, infans subito cœlum fixis ocellis contemplatur, omni nocturno cœlorum fulgori subridens maximè in lunari globo jucundabatur, relatus puer intrà parietes ploratum, & singultus repetebat, denuò ad conspectum luminis secundi splendescentis indicati fronte syderea respirabat. Mater sedula sæpiùs periculum fecit puerum in circulo cælesti gestientem intrà cubiculum deferebat, confestim ejulatum, & lachrimas exciebat, rursus eidem splendori præsentatus, exultanti similis, & quasi beatus subticebat, si quando nox tenebrosa supervenisset, repetito vagitu experrectus simul cum familia paterna cruciabatur. Tam mirandæ rei præsagium universa Civitate divulgatur, major pars omen interpretantes, & quorsum tenderet miraculum explorantes, puerulum vel literis, vel militia excellentem astra transgressurum vaticinabantur. Parentes eo supernaturali signo excitati, magna genio, & mente concipiunt, sumptu facultates eorum excedente nixiùs procurant, ut Nicolaus glorioso disciplinarum cingulo exornetur. Rudimenta grammatices suprà naturam, & annos celeriter peregit, tenella ætas nativa virtute, & ingenio vincebatur, multò plus frugis literariæ in dies reddebat, quia seminis tradentium solertia excipiebat, ut reminisci (secundùm Platonis sententiam) ballucinanti Pedagogo videretur. Poeticam, mox crescente ævo sub Petro Manna Rhetore nobilissimo complexus est, ubi spatio brevi fœcundos studiorum suorum fructus ea facultate excerpsit. Præcepta verò dicendi, naturæ suæ magis consentanea, etiam sub eodem ardenter bausit. Unus soluta oratione inter suos coætaneos regnavit, tota classis scholastica ei declamando congressa herbam lubens porrigebat. Tanto enim dicendi ornatu, & copia puer egregius ferebatur, ut genitus ad eam rem communi, vel potiùs eodem consensu videretur. Petrus ipse sæpius mente cogitabundus hæsitans, tàm dulcissima facundiæ libamenta demirabatur, quanquam pre nimio stupore frequenti schola exclamasse traditur, linguam illam prepolitam noviter surgentem, tanquam alterum Arpinatem mundo detonaturam. Pubes nundum factus Pontremulum se contulit ad Georgium Belmiserium, inter oratores sui sæculi copia dicendi pollentem. Fortè Janus Porta Novariensis Militaris, Cesareique ordinis vir illius loci moderator duos tunc habuit filios, quibus preceptorem conspicuum inducere exoptabat; Nicolaus ob præclarissima, & morums & literarum documenta, eo gentium feliciter transacta Jano ostensu, statim honorifica conditione recipitur, apud quem degens oratione non minus, quàm versu commendari voluit. Plurima utroque marte ad coæqualium

qualium

qualium emulationem gloria motus, mirabiliter exaravit, dein carmine intermisso, vel veriùs sequestrato se se totum oratoriæ permisit, cui habilis, & natura pronus inclinabatur. Lazarus Civis Pontremolensis, liberali specto adolescentis ingenio, filiam nubilem Luchinam illi desponsavit, ex qua duos suscepit liberos, Mariam fœminam, quæ tertium, & decimum agens annum naturę satisfecit, & Hieronymum professorem, & medicę artis, & Philosophię consummatum; Qua mox defuncta, quinquagenarius alteram duxit conterraneam nomine Joannam ex Ferraria gente patricia, unum ego maternum quoque gen. ex Anastasia genitrice duco, quam unicè dilexit, senasque ex ea genuit filias, & Joannem Baptistam, nunc strenuam operam juri Cesareo in Bononiensi Areopago navantem. Nicolaus undevigesimum nactus annum in patriam repedavit, scholas profitentium omnium Cremonenses collustrat. Per id tempus grammaticam maximè profitebantur Lucas Pirus Parmensis, & Petrus Manna Cremonensis, Viri per omnem Italiam decantati, & inter subtilia suorum temporum ingenia praeminentes, cunctis ad multos dies diligenter subodoratis. Tandem relicto doctore veteri, sub quo puer diligens calamo solicito flores, & gemmas illius collegerat, auditor Lucæ Parmensis efficitur. Verùm tanta de illius scientia inter Scholasticos modico tempore æstimatio crevit, uti provinciam publicę professionis rogatu multorum quasi coactus obierit. Paulopost Lucas Parmensis vitam cum morte mutat, quæstio inter auditores de sufficiendo, qui demortui vices in cathedra referat, oritur; Tandem post varias disceptationes, solus Nicolaus omnium suffragio dignus successor judicatus est. Ad quod & Lucas ipse moriens suos hypodidascalos proprio ore, honorificaque de Lucaro oratione exhortatus fuerat. Nicolaus, relicta sede propria, parmense solium votis omnium literatorum satisfacturus conscendit, ubi pulcherrimam ostentandi suas merces aream nactus, totum quantus esset in patentibus subselliis se se pandit. Missas faciam quotidianas dissertationes circulares palestras, & publica auspicia tanta cum nominis sui laude consummata. Extemplò per universam ferè Italiam immensa illius eruditionis fama devolat ad hunc unum margaritis pretiosissimis onustum concurrit omnis ætas, & ordo tubam Lucaream audire gestit, quasi equalis Petro Mannæ gloria illi circunfertur, Nomen Lucari in ore omnium versatur, facundia, ingenium, doctrina ejusdem passim per vicos, & fora privatim, & publicè prædicatur. Mortuo Petro Manna, collegas habuit Bartholomæum Hermenzonium, & Petrum Somentium Rethores omni sapientum, & philosophantium accademia celebratos, & novissimè Danielem Cajetanum, virum in quolibet dicendi genere, & lingua græca pariter, & latina florentem. Gloriosum est posteris mandare, sed longè jucundius fuit contemplari potuisse quatuor sublimia nostræ Urbis oracula mutuò disciplinis concertantia. Barsholomæus eruditione, Petrus ingenio, Daniel græcanica literatura, Nicolaus facundia se se invicem alter alterum præstitere. Tamen hoc uno Nicolaus magis commendandus succurrit, quia dexteritate docendi reliquos sui dogmatis homines longè percelluit. Quę facundè, & eleganter disserebat,

bat, facilè mentibus audientium imprimebat. Traditio ejus candida, lenis, clara, delectabilis, non anxia, non difficilis, dura, flexibilis, & aspera, semper distinctus, gravis, argutus, sublimis, elimatus, redundans, tersus, venustus, tores, & exactus, difficultates arduas, vel potius abstrusas sine labore ullo miranti discipulo in planum redigebat. Inprimis sensus menti autorum consonos, vel interpretando viva voce, vel commentando privatim enucleavit, fusca, & obscura (quoniam eorum intentio prius fuerat) grammatici cæci in pudendos errores dilabebantur. Unus omnium varietate fabularum, exemplorum, historiarum omnifaria & disputando, & docendo utebatur. Ea memoria vivaci, & facili, & tenaci Lucarus floruit, quam olim Themistocles, Crassus, Cyrus, & Mitridates habuisse feruntur. Splenduerunt in Nicolao ingenium acre, omnimoda eruditio, judicium grave, quibus licet quosdam pares superiorem verò fortitus fuisset neminem, unus tamen dicendi palma togatus sui sæculi omnes magno intervallo subtergressus est. Quas in reliquis singulas oratoribus demiramur, omnes in Lucaro orandi virtutes conjugatæ nituerunt, grandiloquum, gracile, mediumque loquendi genus calluit. Impetus, candor, copia, vis, diligentia, calor, partitio, acumen gravitas oratorum vetustorum in eo revixere. Quis vel ornatius, vel grandius, vel suavius Nicolao dixit? Quis doctius, artificiosius, & limatius scripsit? Nemo vel extemporalis facilior, vel meditatus prægnantior. Nullus distinctior, candidior, ingeniosior, uberior, concinnior inventus. Facilis in persuadendo fuit, argutus in sententiis, copiosus in laudando, acerbus in vituperando, acrior in confutando. Tuba illa vehemens cygnæo canori persimilis, omnes suo nitore mellifluo rapiebat, mirum in modum demulcebat, & sui ipsius quodammodò non compotes dimittebat. Doctissimus quisque ad lectiones Lucareas, vel semel ingressus, Nicolaum flumen eloquentiæ aureum plenis labiis divulgavit. Recens Plato, Demosthenes, Cicero, Socrates, Hortensius mundo exorti videbantur, ut fœlicem ætatem appellare nostram non verear, quòd virum hujusmodi indulgentia Dei maximi genuerit, cum universa faciliter antiquitate comparandum. Qualis primum in toto eloquendi genere decus pronuntiatio in eo personuit liquida, facilis, plena, lenis, firma, delectabilis, candida, dulcis, beata, flexibilis, & sonora ad omnem verborum convenientiam apta, modò remissior, modò intensior, modò elatior longas periodos eodem spiritu æqualiter continuato proferebat, multiplicia sine cunctatione cumulans, nec quidem syllabam omittere, aut immutare visus est. Exigente quanquam materia sublimius, & resonantius dicebat, voce, vultu, colore, totoque corporis habitu effectus nostros inardescere compellebat, nunc lacbrymas, nunc iram, nunc mœrorem, nunc lætitiam, & vindictam auditori, vel invito non dicam pertinaci suggerebat, quasi tonabat illa vox, facies fulgurabat, osque ipsius sydereas verborum coruscationes fundebat. C. Grach. in deflenda Fratris nece totius populi lacbrymas concitavit. M. Antonius mucrones Marianos in perniciem sui districtos facundo ore deflexit. Crassus, & Hortensius sententias Romanorum Judicum pro arbitrio suo moderati sunt. Pisistratus,

stratus, & Pericles libertatem Athenienſium ſola quodammodo actione occupaverunt, Carneadem, Critolaum, & Diogenem dicendo rapidos, graves, & ſuaves Romana quoque commendavit curia. Gratia Demoſthenis Græci, & Ciceronis Romani ſolo Eſchinis, & Cæſaris dictatoris teſtimonio contenta eſſe dixit. Tantis oratorum boatibus Lucarum venuſtate pronunciandi conferre poſteritas ridiculoſum forſan judicaret, niſi fidem multi nunc viventes noſtram confirmare poſſent, quia hominis illi divini vim torrentem, & impetum pluries obſtupuiſſent. Tot diſcipuli numero patentem Nicolai ſcbolam ſemper frequentarunt, quot nullus, aut pauci ætate ſua babuere. Ex omni terrarum ambitu ad eum tanquam Delphicum ſacrum confluebant. Salamon omnium gentium linguis commendatus eſt, quòd regina illa ab extremo Oriente tot incommodis, & difficultatibus propter ſolam ipſius unius ſapientiam venerit. Vetuſtas quoque Archytam Tarentinum philoſophum præſtantiſſimum non mediocri laude extulit, ut ſola nominis ſui magnitudo Platonem oras Italas luſtrare coegerit. Eloquentia Apollonii Molonis græcanica univerſo orbe reboans, Ciceronem Rhodum navigare compulit. Copia Livii Patavini lactea Gaditanum per tot millia paſſuum, invia loca, montes incultos Romam videre fecit. Contemplari non recenſere infinitam exterorum ſcbolaſticorum turbam datur, qui ex diverſis Mundi regionibus ad Nicolaum viſendum maturavere, ut ſapientiam hominis delibarent, ac ex uberrimo illius fonte haurirent. Quæ natio tàm remota, & inacceſſibilis? ad quam claritas nominis Lucarei non tranſmeaverit? omnia externarum gentium Gymnaſia Nicolaum ſupremas literarum delicias dictitabant. Multi Principes, & Legati Regum ſæpius hominem magnis conditionibus, ſtipendio, pollicitationibus ſolicitavere. Verùm natali dulcedine raptus, ſemper filios veſtros inſtituere maluit, maternam patriæ communis gloriam, cum peregrino ingenti theſauro heroica virtute compenſans. Innumerabiles ex officina Lucarea tanquam ex cornu omnifero, vel potiùs ex Equo trojano (ut de Iſocrate ſenſit Cicero) viri diſciplinarum triumpho micantes continuò prodiere. Sunt pauci ex noſtratibus ſtudia manſuetiora verè ſapientes, qui diutiùs in accademia Nicolai publicè docentis, verſati non fuerint. Quot ex ſuis togati tùm legibus, tùm philoſophia præſtantes notantur. Quot principes, tàm Eccleſiaſtici, quàm prophani, mediocres, & maximi noſtra tempeſtate alumnorum Lucaricorum literis, & voce utuntur. Ordines religionum omnium non paucos ex gymnaſio Lucarico, & theologos, & oratores, & philoſophos habent, quorum doctrinis, & univerſa coruſcat Eccleſia, & oves redemptæ paſſim errantes ad Dominicum Ovile indies ſalutifera declamatione retrahuntur. Excellentiores tamen ejus diſcipuli fuere, Antonius Stanga, Nicolinus Lucarus frater, Petrus Offredus, Sigiſmundus Burgus, Petrus Johannes Schincbinellus, Petrus Martyr Pontio, Franciſcus Sfondratus Jureconſulti propter diſciplinam juridicam omni dicendi genere ornatiſſimi. Hieronymus Trecchus Protbonotarius Apoſtolicus, Jo: Franciſcus Faernus Ordinis Minorum, Homobonus Offredus, Hieronymus Lucari Filius, Bartholomæus Puus,

Fran-

Franciscus Marianus, Petrus Antonius Cambiagus Viri universa & philosophia, & theologia consummati, Marchisinus Stanga Ludovici Sfortiæ Ducis Mediolani Mæcenas, Georgius Gadius Maximiliani Cæsaris Secretarius, Cæsar Bajardus Patritius Parmensis erudita, suavique facundia præditi. Stephanus Dulcinus Scalæ Canonic. Hieronymus Vida Canonicus Regularis, Franciscus Supercbius Presbyter, Antonius Maria Augustus Poetæ concentui prisco conferendi. Bartholomæus Crottus Divæ Agathæ Canonicus, Johannes Franciscus Concoretius, Bernardus Cipellarius, Jo: Ludovicus Arisius, Marius Zambellus Rhetores singulari ingenio, multifariaque doctrina nitescentes, multique alii cothurnum historicum sua magnitudine desiderantes. Extant multa, & præclara hujus Viri monumenta, quorum pars per manus omnium Eruditorum volitant, pars verò penès Nicolai filios delitescunt propè diem lucem demeritam typis impressorum relatura, scripsit Commentaria in varios Auctores. Non desunt Epistolæ stylo eleganti concinnatæ; Dialogi summo artificio plures compositi; Utraque fortuna Francisci Petrarchæ sudore Lucarico, & solertia circumfertur. Memoria Dionis Prusensis penè extincta revixit, Phalaris nitidus, & integer habetur, licèt eas multi Epistolas Luciani fuisse contendant. Orationes tamen illius per tantos eloquii campos deductæ, inundatio dicendi non ubertas lectitanti eas succurrit, semper exuberanti, & lacteo labitur alveo, non exili, & sicco decurrit rivo, scatent illic mira verborum majestas, & perfecta sententiarum gravitas, continuò magis surgit, magis attollitur, nunquam decrescit, in multis nonnumquam ornatu, magnitudine, & copia se se ipsum exuperat, cano illi vero, & syncero latinæ facundiæ ornamento simillimus. Oravit in Templis, in Senatu, in Foro, omnia loca nostræ Urbis tàm publica, quàm privata torrente illo, & voce Periclæa circumsonuerunt. Tanto Hominum eruditorum concursu, & frequentia, ut loca ipsa, licèt satis ampla, tantam multitudinem vix capere possent. Taceo probatissimos Nicolai mores, qui tàm civiles, & urbani in eo micuerunt, ut collectus ex omni parte ad communem generis humani usum pergenitus crederetur. Domus Lucarica perfectæ virtutis officina extitit, qua virtutum incitamenta monitus salutares, fructusque liberalium artium emergebant, sermo ejus jugiter circà literas, innocentiam, probitatem, sapientiam, mores, religionem versabatur. Inter cœnandum, & prandendum memoriam priscorum cujuscunque generis sapientum usurpabat, & quod quisque laudis, & gloriæ, vel scribendo, vel dicendo nactus esset, diserto colloquio ostendebat, sublata mensa, paulisper cum aliquo ex contubernalibus doctiore confabulabatur, aut disserebat. Voluptates verò nobis hostiles, & vitia vehementer fulminabat. Detractores, & maledicos summo prosequebatur odio. Famam nullius doctissimi invidentia tractus, & non sine urgenti causa dilaniavit, vita per omnes gradus probabilis, & modesta eluxit, nulli unquam culpæ, aut turpitudini obnoxia. Pius in Deum Nicolaus vixit, integer in homines, plenus fidei, Patriæ studiosus, se-

ftator honesti. Fuit parcissimi somni, rarò ultra quinque, aut sex noctis horas deducti, cibo, & potu non multum lauto, & exquisito utebatur, temperatus in victu, moderatior in cultu corporis, tota vita parvò contentus, frugaliter lætus degit. Nunquam sinistris perturbari rebus, vel dexteris efferri visus est, tanquam novus Socrates semper eodem se se habuit vultu, constans, fortis, & patiens. Quoties convicia, & detractiones in faciem passus est? quoties iniuriosis verbis provocatus, pro ingenita modestia siluit? quot inimicitias nostrorum civium compressit? odia mellifluo ore sopivit, simultates funditùs eradicavit. Nemo beneficia in eum contulit, cui gratiam perpetua recordatione non retulerit. Taceo operam multoties studiosis literarum egentibus gratis erogatam. Mansuetudo illa ejusdem, & facilitas in omnes mirabilis se se mihi offert. Industria mortales cunctos unus omnium excelluit, tempus nullum studio vacuum relinquebat. Rarò solus, & otiosus vivebat, semper, vel legendo, vel scribendo, aut docendo, sive contemplando exercitabatur. Singulas horas pro majori parte ad disciplinarum perscrutationem constringebat. Magnus doctissimorum Virorum conventus ædes Lucareas frequentavit, pauci literati sua tempestate quicunque edidissent, nisi priùs sententiam illius, & judicium explorassent. Impressores certatim volumina characteribus illa mandabant, quibus vel epistola illius commendatoria prænituisset, vel castigata manus menda, & errores detraxisset. Benevolentiam cum emunctæ, naris hominibus suæ ætatis summam exercuit. Præcipui tamen familiares Franciscus Puteolanus, & Tadæus Ugolettus Parmensis, Georgius Merula Alexandrinus, Jacobus Antiquarius Mediolanensis, Petrus Matthæus Corantus Cotignolanus, Antonius Martignonus Mantuanus, Bonifacius Bembus, Joannes Franciscus Quintianus Stoa. Codrus Urceus Brixienses, Pomponius Lætus, Aldus Manutius Romani, Philippus Beroaldus Bononiensis, Christophorus Stanga, Laurentius Aldrisius, Bartholomæus Petronius, Jacobus Ferrarius, Borsius Cavitellus, Coradolus Stanga, Andreas Crottus, patruus meus Cremonenses extitere; ex propinquis verò valdè coluit Nicolinum Fratrem Jureconsultum celebrem, filiumque ejus Augustinum in Accademia Ticinensi mirabiliter legum censuræ nunc desudantem. Nec non Joannem Franciscum Conceretium ex Antonia sorore nepotem, ejus gymnasii successorem, virum, & eruditione, & memoria nemini secundum. Erat Nicolaus statura corporis procera, & eximia supra communem eminentiore, natura pingui, & robusta, collo in pectus proniore, naso aquilino, & non multum crasso. Non defuit illi decora oris dignitas, miraque vultus majestas, splendescebant in oculis ipsius quasi quædam coruscantes scintillæ, quibus & terror, & gravitas contuentibus repercutiebatur. Cætera ejus membra, & lineamenta decentem inter se se proportionem habuere. Perpetua sensuum integritate viguit, acie videndi tanta usus est, ut specilla ocularia nunquam desideraverit. Pronus ad iram facilis stomachabatur, tamen furore subito cedente ad tranquillitatem mentis revertebatur. Dexterum crus varicibus obseptum remacruerat, quo spirulam

rulam

rulam argenteam die, nocluque insertam gerebat, ut exalatis vaporibus nullum, aut modicum sentiret dolorem, quod quidem ulcus senio ultimo clausum physicorum testimonio præcipua ejus mortis causa fuit. Vixit annos sexaginta septem cum dimidio, quorum septem, & triginta in munere docendi gloriosè transegit, demùm inopinata, & non prævisa morte correptus, ex oculis nostris evanuit, anno post salutiferam Incarnationem millesimo quingentesimo decimo quinto, quarto Idus Januarias. Lætus sub ortu primo auroræ surgit, primos rei Divinæ precibusque consuetis cogitatus dirigit. Ecce medio orationis cursu exanimis voce introclusa, sensibusque ferè omnibus perditis cadit. Filia parvula tremens lapsum genitoris conspicata, paternas ædes ululatu ingenti complet; Joanna uxor excitata strepitu, & ipsa festinanter ad eum locum pervenit, ubi conjugem humi prostratum nomine frustra appellans, clamorem in Cælum tollit, confestim domestici, & contubernales rei novitate turbati percurrunt, ulnis Nicolaum jacentem, febribusque æstuantem in proximum deferunt cubiculum, sine mora accersuntur Medici nulla eorum remedia, præcipitanter cogitata, proficiunt, morbo apoplexiæ magis convalescente, post spatium quatuor horarum, & breve suspirium leniter decessit, nullo prorsus edito verbo, conanti loqui lingua balbutiebat, & gravior æstus præter visum omnes sensus oppresserat, tantum manus charissimæ Uxoris, filiorum, & propinquorum lacbrimantium fortiter contrectabat, & quos lingua, seù verbis non poterat oculis intrepidè deficientibus complorantes velut jucundus solari nitebatur. O crudelem casum, ò naufragium irreparabile! Ubi est ille Rhetor tàm facundus, & disertus nullius virtutis, & bonitatis expers? Ubi vox illa grandis, & nectarea ob decorem veræ actionis mundo repræsentata? Ubi verus oratorum ille pater suadelæ ipsius gremio, sinu, & ubere nutritus? cui similem eloquentia, non dicam præstantiorem, nostra ætas non habet, neque futura infælix sperare potest id, quod profundius, & tristius, & luctuosius facundiæ zelatores torqueri decet, quemadmodum Plato philosophiam gymnasii sui mutam, discipulo absente Aristotele, quandoque nuncupavit, ita Cremonensem sine Lucaro facundiam elinguem nobis dictitare fas est. Trogus Pompejus Thebanæ Republicæ gloriam, & vires Epaminunda Duce interempto concidisse lamentatur, sic ego lumen oratorum, & reipublicæ literariæ columen extinctum gemitu indefesso vobiscum collacrimabo. Verè immatura, licèt quasi senio contigerit. Lucari mors fuit, qui præclara ingenii sui monumenta quotidiè videbat, posterorumque utilitati, ac usui incessanter consulebat. Homo veneri mancipatus indies vivit, causasque vivendi singulo momento finit. Qui autem posteros cogitant, memoriamque sui operibus propagant, nulla his nisi repentina mors inimica esse potest, quæ rabida falce exultans semper aliquod doctè incohatum disrumpit. Multa perdisertè, & eleganter æternitatem consecutura Lucarus scripsit, majora morte præoccupatus imperfecta reliquit, licèt mortuus falsò dicatur, quia nomen immortale scriptorum suorum perpetuitate nactus fuerit. Mors illis se terribilem, & potentem exhibet, quorum cum corpore omnia

extin-

extinguuntur, non illis, quorum laus, & gloria perire non possunt. Bona corporis, & fortunæ interitui obnoxia sunt, dotes animi nulli occasui subjacentes indies magis revirescunt. Qui virtutem vivens enixè complectitur, moriens immortale trophæum excurso stadio adipiscitur, qui verò per voluptarios vitiorum anfractus transcurrit, famam simul cum corpore terreno sempiternis tenebris involuit. Nos miseri omnes ea conditione nati sumus, ut tùm citiùs, tùm seriùs cuncti tandem deficiamus, sive boni, & mali, fortes, & pigri, docti, aut ignari simus, inexorabilem fati necessitatem subire oportet. Mors est tributum mortalium, & universorum transitus, quam timere stultum est, exoptare sapientis, quum ea prævia ad finem nostrum perveniamus, quo unico beati, fœlicesq; post interitum efficimur. Natura rerum nos procreat, semper nos expectat, quę certum vivendi tempus omnibus pręfixit, quod nemini quantumcunque sublimi, & excelso pręterire licet. Quotidiè morimur, quotidiè commutamur, quotidiè crescendo decrescimus, & tamen nos esse ęternos, dementes, & insani credimus, minimè sentientes quando homo infans, puer, juvenis, vir, senex, decrepitus fiat, vita transit, ætas volat, tempus currit, dies dilabuntur. Qualis deindè vita humana transigitur plena formidinis, & angoris, tot innumerabilibus periculis, & calamitatibus objecta, ut difficile scitu utrum natura parens mortem vitalem vitam mortalem nobis concesserit, & quodammodo excusandus sit Mydas Rex dicere solitus, non nasci homini longè optimum esse, proximum autem quamprimum mori. Et Job vir ille patientissimus clamitans pereat dies in qua natus sum, cui assenserunt nationes orbis illæ, quæ natales suorum luctu, & fletibus, funera verò cum exultatione, & plausu prudenter celebrarunt. Quamobrem in tàm ærumnoso miseriarum pelago ille sapienter conditionem propriam metitur, qui omne lucis suæ tempus aliquo virtutis genere conterit, ut memoriam benè actæ vitæ immortalem post cineres relinquat, & cælestem patriam ea duce fœlix tandem attingat. Talium mors sic existimanda est, qualis vita eorum præcesserit, ut solutio corporis mortalitatem potius, quàm eorum vitam terminet. Quemadmodum patri nostro erronea, & vulgari sententia defuncto contigit, qui sua eruditione, multoque maximè innocentia nunc supernam possidet ideam, vivetque semper in præsenti sæculo, & immortalis per omnium ora volitabit. Tantùm nostro incommodo, & causa flere debemus, propter extinctas simul uno momento tot præclarissimas virtutes, quæ tantum frugis propriæ communi, ac cæteris sua fecunditate tulerunt, præcipuè studiorum sectatores vestem hac die nubilosa mutati ingemiscant. Lugeat juventus nostra doctorem suum, & subtilem profundarum rerum indagatorem. Lugeant cives gravissimam filiorum suorum stragem, qui sub Nicolao, & uberrimam doctrinam, & mores sanctissimos imbibebant. Lugeat Cremona infœlix itàm fulgentissimum Jubar subitò tenebratum. Lugeant filii, familiares, cognati tanto viri præsidio denudati. Lugeant gloriosa totius orbis gymnasia, radiantissimo sydere orbata. Lugeat sine fine posteritas tàm disertum, & elegantem suorum ingeniorum formatorem non habitura. Cæterum hoc

unum

unum tantæ jacturæ refrigerium superest, ut somnum capiamus ex dulcissima illius recordatione, solatium, Nicolaumque nobis tanquam unicum vitæ rectè institutæ documentum proponamus, vestigia ejusdem, & vitam ad libellam observantes, & quem corpore non possumus frequenti, & crebra oratione teneamus, ac de ipso benè loqui nunquam desinamus, qui jacula benè loquendi nobis condonavit Congratulemur potiùs seculo nostro, quòd talem virum phœnice rariorem procreaverit, qui sicuti gloriosus in celebri Patria tumulatus est, ita in cælesti concilio Angelorum sociatus, semper gloriosus exultet, & lætetur.

LXXXXII.

MAtthæus Fossa in docendo insignis, Patriæ Adolescentibus humaniorum literarum didascalium aperuit, Poeta insuper magni nominis plura confecit carmina, & præcipuè

De Francisco Sfortia Mediolani Duce IV.
Epigrammaton lib. 6.
Item Epistolarum lib. 4.

Die 10. Augusti 1516. ad Cœlos elatus fertur, undè *Bordigallus* in ejus exequiis sic flevit.

Fossa decus Patriæ splendor Matthæus in Urbe,
Virtutum Alemena, conditur hoc tumulo
Socratis ingenium, linguam Ciceronis habebat
Dicendi similem tersus in eloquio.
Musarum cultor patiens tulit atque malorum
Omne genus membris martyr & indè fuit.
Lingua manens domino titulos dedit, undique cantus
Davidicos: moriens scandit ad astra poli.
Mille quingentis decies sex fluxerat annis
Bis quinta Augusti, pace quiescat homo.

LXXXXII.

ANselmus de Vitalibus Presbyter Sæcularis, Antiquitatum Patriæ perdiligens indagator, scripsit librum prænominatum,

L'origine de' Monasteri edificati in Cremona, e ne' suoi Borghi con tutti i loro Privilegi concedutigli da Sommi Pont. d'essentioni, Immunità, Indulgenze, Indulti, & altre prerogative dategli dagl' Imperatori, e Duchi di Milano.

Bressianus in libro Vitu. Rav. affirmat, hunc librum cum aliis ejusdem Authoris operibus anno 1604. fuisse ad manus Hieronymi Mannæ Ecclesiæ Majoris Cremon. Canonici, qui similibus scriptis admodum delectabatur.

Anno enunciato perficitur Xystus inferior, & superior marmoribus elaboratus ante Turrim majorem, ut ex cubitalibus literis, quæ in medio Xysti leguntur:

Anno

Anno Domini MCCCCLXXXXII. *sub Fœlicis. Excellentissimi D. Joannis Galeaz Mediolani Ducis Imperio, Divo, ac Invictis. Ludovico Sfortia Patruo Gubernante, ac Bonino Colla Magnif. Proconsule ad laudem Dei, & Gloriosæ V. M. Hoc Spect. factum.*

LXXXXIII.

JOannes Cropellus Soncinas Nicolai Lucari in Accademia Alumnus facundissimus conscripsit

Orationem Panegyricam super Præceptorem suum Nicolaum Lucarum, habitam Cremonæ 1493. *M. S. servatur adhuc in Bibl. S. Mariæ Gratiarum Carmel. Conv. Son.ini.*

Scripsisse & *Commentaria super libro M. T. Ciceronis de Officiis* confirmat *Hieronymus de Baris in M. S.*

Ex Oratione *Flisci* constat floruisse ex hac Familia præclaros in legibus Thomam, Joannem, & Jorium, & in medicina alterum Joannem, & in dignitatibus Antonium, & Petrolum.

LXXXXIII.

SCipio Hermenzonus Bartholomæi Viri claris. F. pergloriosa Patris incedens vestigia, eloquentiam in primis coluit, deindè legali studio addictus, fuit die 3. Junii hoc anno in almum Jurisperitorum Patriæ cœtum assumptus. A Francisco primo Galliarum Rege, tunc Mediolani Duce, quum apud eum authoritate multum valeret, equestri non tantum dignitate insignitus, verùm etiam totius Status Mediolani ex Syndicis Fiscalibus renunciatus est. ejus virtutis perennia monumenta fuere

De Jure Fisci lib. 2.

De Magistratibus lib. 2.

De Pœna arbitranda lib. 2.

De Furtis puniendis, & de Testibus examinandis tractatus absolvit.

Magnarum occupationum agmine oppressus succubuit die 29. Septembris 1519. de quo *Bordigallus* in Epitaphiis

Doctor, Eques sapidus *Fiscalis Syndicus Urbe*

Hieronymus erat Scipio magnanimus &c.

Meritò vel eum laudibus cumulant *Auctores Syllaborum J. C. Coll. Bressianus in Coll.*

Tartesius in Tract. de Nobilit. pag. mihi 83.

Floruit ex Colleg. J. C. ann. 1192. Thomasinus ex hac illustri Familia.

LXXXXIII.

BEnedictus è Soncino PP. Prædicatorum adscriptus Familiæ in Theologum, & Philosophum non obscuri nominis emersit. Collegerat, ut vidimus, Theophilus de Ferrariis & ipse Dominicanus

canus varias Aristotelis sententias, ut Peripateticorum studiosorum laborem in iis perquirendis minueret. Verùm cum pleraque desiderari viderentur, quæ librum numeris omnibus absolutum efficerent, eo quòd, morte præveniente, Author summam ipsi manum imponere non potuisset, Benedictus omne studium adhibuit, ut insignius, & auctius redderet opus. Ex omnibus itaque stagiritis libris excerpsit quæcunq; Theophilus omiserat, & cum iis, quæ idem congesserat, in unum digessit Volumen satis concinna metodo, quod in solem prodiit inscriptum.

Propositiones ex omnibus Aristotelis libris Philosophiæ Moralis, Naturalis, nec non dialecticæ, Rhetoricæ, & Poeticæ diligentissimè excerptæ, & ad certa rerum capita pulcherrimo ordine redactæ ad Antonium Pizzamanum Patritium Venetum, Venetiis per Joannem, & Gregorium de Gregoriis 1493.

Ejusdem meminere *Antonius Senensis in Chron.*
Gozaus in Catalog.
Plodius. Vit. Vir. Illustr.
Rovetta in Bibl. Chronolog.

LXXXXIII.

JOseph Madalbertus humaniori literatura, ac poesi præclarus, carminibus eximiè tradidit opuscula diversa nō sine laude, inter quę

Judicium Paridis
Veneris Amores cum Adonide
Atheonis transmutatio
Gigantum Flegræorum Lapsus

Ita *Bressianus in V. R.*

LXXXXIIII.

PEtrus Offredus Jacobi Filius J. C. Coll. effectus die 26. Augusti 1493., & Patriæ Decurio, Græcis, latinisque literis eruditus, & Musarum Selectissimus Alumnus, cujus carmina pauca ad nos pervenere, & à me tantum visa fuerunt, quæ sunt in laudem Nicolai Lugari Rhetoris clarissimi Cremonensis, addita ejusdem Panegyri habita in Synodo generali Minor. FF. ibi celebrata anno 1488. mense Majo, nec non ea dimissa penès Jasonem Maynum J. C. commendatissimum (cujus noster Offredus in Ticinensi Gymnasio fuit auditor) in fine *Repetitionis Legis comunus ff. de Fluminibus*, quæ lectori subiicere non nocebit, ut cognoscatur ab ungue Leo.

Ut solidis Grajus struxit compagibus alvum,
Insolitum tentans per mare Jason iter.
Quo fera terrigenæ superaret prælia turmæ
Ferret, & aurata vellera victor ovis.
Omnia sic celeri lustravit flumina puppi,
Maynus, & ad patriam jam remeavit humum.

Acta quid hùc forsan portavit Cymba, requiris,
Quicquid ab auriferis, eruit Indus aquis.
Quicquid, & in patria dives fodit Astur arena,
Quicquid, & in flavo littore, Rhenus habet.
Quod Tagus, & rapidis volvit Pactolus in undis.
Quod fœlix lecta missa, recondit Arabs.
Hanc igitur studiosè ratem pete; libera cunctis
Est via: non merces claudit avara suas.
Quilibet ex isto partem sibi sumat acervo
Mensis ut exornent hac monumenta domum.
Hinc titulis Maynum decantet Jasona summis
Optet, & hunc Peliæ vincere pensa colus.
Nam proprio solers, evellet sensa ligone,
Quæ sacri campo Cæsaris alta virent.

Pleraque scripsit in jure, & penès me habeo unam ex ejus Allegationibus, ejus propria manu scripta in causa dotali.

Memoratur à *Johanne Jacobo Crotto in Oratione, qua deflet Nicolaum Lucarum* inter ejus Discipulos excellentiores.

Obiisse dicitur 1513., & laudatur à *Bordigallo in Epitaphiis.*

LXXXXIII.

JOhannes Franciscus Mussus Ant. F. die 19. Augusti in Jurisperitorum Collegium cooptatus, notæ celebritatis J. C. occurrit Hebręa, Græca, & latina lingua affatim instructus; uberis quippè frugis varia lucubravit.

De Miseria, & Vanitate Mundi lib. 2.
De Institutione benè vivendi lib. 2.
De Ornatu Mulierum lib. 1.

Cum esset Patriæ Decurio, ejusdem nomine ad Franciscum I. Galliarum Regem ad fœdus jurandum legationem obivit.
Auctores Syllaborum.

Circa hæc fermè tempora floruit Baptista ex hac Familia, pariter J. C. Coll. summæ amplitudinis Vir, ac equestri dignitate exornatus, anno 1505. maximæ pestilentiæ immortuus.

LXXXXIV.

BErnardinus de Cremona, cujus cognomen ignoratur, floruit Venetiis solertissimus, & diligentissimus Caleographus, inter cujus opificii monumentum apud me est Volumen pergrande in fol. cui tit.

Nicolai Perotti Cornucopiæ, sivè Commentarium linguæ latinæ ex Valerii Martialis Epigram. ad Illustrifs. Princ. Federicum Vrbini Ducem, & Ecclesiastici Exercitus Imper. invictissimum.

Nequic-

Nequicquam iste Bernardinus locum occupavit inter Scriptores, quum nisi ab hominibus utique doctis in communem Studiorum utilitatem, nascente Typographia, libri formis excusi fuerint, adeò ut ipsi Viri nobiles aliquandiu hanc exercuerint artem, ut mihi constat in libro nuncupato *Insubrum Antiquæ Sedes* Bonaventuræ Castillionei Canonici Scalensis Mediolani, excuso per Joannem Antonium Castillioneum Auctoris Consanguineum 1541. cur hisce temporibus instituti mutatio evenerit, perlegatur *Famianus Strada lib. 3. prælect. 1. in Epistola*, quam scribit *Societas Typographorum Senatui, Populoque Poetarum*.

LXXXIV.

HIeronymus Stanga ingenio, probitate, & dexteritate conspicuus, & in rebus arduis perficiendis novus Caduceator à Ludovico Sfortia insimul cum Francisco Bernardino Vicecomite electus, cui supremam impartitus fuit auctoritatem, cum Gallorum Rege tunc occupante Novariam pacem composuit.
Paulus Jovius in Hist. lib. 3.

LXXXXIV.

PAulus Soncinas cognomento de Barbobus ab Oppido nobili Soncini, Soncinas potissimùm appellatus, quinimmò antonomastico nomine Doctor Soncinas, gloriosissimus Theologus, ac Philosophus Ord. Prædic. decus perenne, virtutumque omnium exemplar, & immortalitate dignus, Mediolani Philosophiam docuit, deinde Ferrariæ, Senis, ac Bononiæ publico stipendio ductus, postmodum Cœnobii Cremonensis Prior, die festo S. Dominici animam transmisit ad superos anno 1494. Summæ eius doctrinæ partes fuerunt

Elegantissima expositio in Artem veterem Aristotelis cum quæstionibus. Venetiis per Johannem Rubeum Vercell. 1499.

Quæstiones metaphysicæ pluribi impressæ Venetiis mandato, & sumptibus Heredum qu. nob. Viri D. Octaviani Scoti Civis Modoetiensis per Bonetum Locatellum Presbiterum Bergom. 1505. 1576. *ibidem* 1579. *& Lugduni* 1586. *Sumptibus Petri Landii.*

Epitome Quæstionum Johannis Capreoli Super Libros Sententiarum pars prior complectens lib. 1. & 2. per. F. Isidorum de Isolanis Mediolanensem edita, & multis in locis suppleta. nunc demùm in hac postrema editione accuratiùs recognita, Papiæ per Jacobum Parvidrapium de Burgo Franco 1522. *& Lugduni* 1580. *apud Carolum Pesnot. & antea ibidem* 1529. *apud Johannem Crispignam. In epistola nuncupatoria ad Franciscum Francorum Regem multa habentur ad laudem nostri Authoris, & præcipuè de libro adsunt Carmina.*

Ubi facilis; apprimè est utilis.
Ubi difficilis: summè necessarius.
Ubi brevis: claro parcit ingenio.
Ubi diffusus: altissima paucis comprehendit.
Nil denique non Angelicum.

Quæstiones in octo Libros Physicorum in Logicam Aristotelis Venetiis 1587. *apud Michaelem Berniam Bononien. correctæ, & dispositæ per Jacobum Rossettum Vicentinum.*
Commentaria in decem Aristotelis Prædicamenta.
Commentaria in quinque Porphyrii prædicabilia.

Memoratur ab innumeris Authoribus, & pręcipuè à me visis. Hi sunt
Leander de Albertis in descriptione Italiæ, ubi de Soncino.
Abbas Tritbemius de script. Ecclesiast. Sed errat, ubi dicit vixisse circa annum 1512.
Possevinus in Appar. Sacr. Tom. 3.
Authores Bibl. Exoticæ Francofurti 1625.
Ambrosius Altamura in Bibli. Dominicana
P. Inquisitor Rovetta in Bibli. Chronologica vocat eum de Barbolis, at verè de Barbobus, familia tùm Mediolani, tùm Cremonę præclara.
Michael Plodius Bonon. in 2. *parte Vit. Viror. Illustr. Ordinis S. Dominici Italicè Papiæ* 1613. *in Appendice.*
Seraphinus Razzius in Hist. Vir. Illustr. Dominic.
Antonius Senensis in Chronico Ord. FF. Prædic. Parisiis 1585. *pag.* 188.
M. Georgius Draudius Bibl. Classica
Garzonius in Platea Universali disc. 102.
Hofmannus in Lex. qui per errorem scribit Soncinum in ditione Veneta.

Hìc præterire non possum, quin verba propria *Roderici de Rodriguez* apponam, exscripta ab ejus libro aliàs allegato *pleit.* 100. *pag.* 556. *Huuo en la Religion de S. Domingo un Escrittor classico &c. llamado Juan Capreolo: su libro sobre lo sententiarios se imprimio en Venetia año de* 1483. *Esta Obra de Capreolo la ilustrò con sus comentarios Silvestre de Prierio, cuy Obra se imprimio en Cremona anno de* 1497. *&c. y tambien el año de* 1449. *entrò tras este el Padre Paolo de Soncinas Cremones de la misma Religion assi mismo hombre docto, el qual reduxo à compendio esta Obra del P. Juan Capreolo, que imprimio en Pavia anno de* 1521. *en Leon de Francia* 1580 *y en Salamanca el proprio año &c. Tras a questos hombres grandes entrò otro P. della misma Religion de Predicadores, que se llamava F. Mauricio de Gregorio y cogiendo esta misma Obra como l' havia abreviada el P. Paulo de Soncinas, la dio à la estampa en Napoles el año de* 1645. *poniendole en la primera fachada à queste titulo gigante &c. Commentarii Laconitis &c. y para que se vea, e nctese la balumba estraña, que saliò d' este zuicio, sapase que el P. Mauricio de Gregorio ne hizo mas que trasladar*

ladar la Obra de Paulo de Soncinas palabra por palabra, sin quitar, ni añadir una letra. de modo que trasladando el texto a la letra del P. Soncinas llevò un libro trasladando, y hurtando: y esto es trasladar y hurtar &c.

LXXXXIV.

EVangelista Fossa honestissimo loco in Patria natus, Adolescens adhuc Servorum B. V. cœtui se adjunxit, non tantum fuit ad omnem Regularis disciplinæ normam compositus, quantum ad singulas studiorum partes vocatus, & præsertim Virgilianæ lectionis amator italicis carminibus admodum eruditè edidit Venetiis per Christophorum de Pensis die 20. Decembris 1494. opusculum in 4. cui tit.

Bucbolica Vulgare de Virgilio, composta per el clarissimo Poeta Frate Evangelista Fossa de Cremona dell' Ordine de Servi.

In regestis sui Ordinis nulla de eo fit mentio.

LXXXXV.

BErnardinus Covus illustri Familia Soncinate editus non proletaria floruit eruditione: Quamobrem inter Soncinates doctrina memorabiles eum recensuit *Leander Albertus in discriptione Italię pag. mihi* 404. ubi de Castro Soncini verba facit, & Bernardinum sibi coætaneum indicat, sed quænam ingenii monumenta reliquerit, haud constat. Post quem non amusos comperimus Jacobum Comitem, & Johannem Jacobum Covos (ut in Carminibus Johannis Thomæ Musconii) & alios, ut Aloysium à Secretis Caroli Aragoniæ Regis, & Jacobum Mariam Vicarium Senarum, relatos à *Johanne de Baris in Hist. M. S. Soncini.*

Interim silentio non prætereibo, cum hac nobilissima Comitum Covuorum stirpe intimam contraxisse affinitatem Authoris Familiam, nam Barbara Ceriola Uxor Hieronymi Arisii Tritavi mei, ut ex tabulis Petri Mariæ Conradi Tabellionis Cremonensis anni 1552. die 12. Augusti, filia fuit Dorotheæ ex Comitibus de Covo, & Nepos Strenuissimi illius Comitis Johannis Francisci Italorum Militum Tribuni, qui in obsidione Cypriæ Hamosostos, gloriosè contra Turcas dimicando, occubuit anno 1571. ut scribit *Cavitellus in Annal.*

LXXXXV.

EVangelista de Amatis Carmelitico Instituto addictus, summus in Patria suis temporibus Philosophus, ac Theologus præstitit, quem scripsisse legimus apud *Bressian. in V. R.*

Super Acta Apostolorum lib. 2.
Super Cantica lib. 2.
De Philosophia Morali Tract. 1.

Fran-

LXXXXV.

FRancifcus à Piceleone Oppido Cremonenfis ditionis, cujus cognomen ignoratur ex Min. S. Francifci, fcientiarum, & morum excellentia admirabilis, cujus gloriofum Cadaver fignis clarum jacet in Ecclefia S. Mariæ Gratiarum, extrà Oppidum Malæi in agro Laudenfi, referente *Haraldo in Epit. Annal. Vvadinghi n.* 23.

LXXXXV.

JOannes Galeaz Mainardus Jo: Ant. F. Viciniæ S. Georgii Jurifperitus de Collegio die quintadecima Martii 1495. & ex Decurionibus ingenio fummo, in arduis Patriæ peragendis ad Francifcum Primum Francorum Regem miffus Orator, Doctiffimo calamo Reipub. lit. tradidit

De Homicidio Volontario, & de Iniuriis lib. 4.

In Templo S. Angeli Min. Obf. S. Francifci Infcriptio ejus fepulchro adhæret.

Joannes Galeatius Mainardus J. U. D. in quo fumma Fides, Prudentia, Charitas. De Terra fupereft nihil, de Cœlo totum. Obiit die XXIX *Octobris* MDXX.

Fuiffe unum ex Nob. Fabricæ Cathedralis Ecclefiæ Præfectis, apparet ex ejus nomine fculpto in Porticibus fuper Platea magna, nuncupatis *della Bertazola*.

De eodem Jofeph Breffian. in Coll. J.C. Cremonæ, & Paulus de Monte Picho in Conf. 68. hæc habet: *Superveniente Venetorum Dominio Mag. Communitas Cremonæ impetravit à Principe, & Sen. Veneto Capitula, unum inter cætera, quod caufæ terminatæ, & decifæ tàm per Principes Mediolani, quàm eorum Confiliarios, non poffent refcindi, nifi appareret de notoria iniquitate, vel nullitate.*

*Recuperata Civitate Cremonæ per Chrifti.*mi *Regem Francorum Ducem, & Dom. Noftrum, D. Fidelis de Summo fil. Nat.*lis *D. Galeotti petiit Tranfactiones initas cum Davide de Clivo, prætendente fe potiorem in fucceffione refcindi. Caufa decidenda committitur Prætori Cremonæ, & à partibus affumitur in Confultorem Spectab., & Sapiens J. U. D. Galeaz de Maynardis &c.*

Filium habuit Bernardinum J. U. D. ab eodem Coll. fufceptum die 17. Maii 1530.

Memoratur à *Dominico Bordigallo in Epitaphiis*.

LXXXXV.

STephanus Sfondratus acceptam à Bartholomæo Patre fuo Epidauriorum dictatore, de quo fuprà ad annum 1454. gloriam eximiis colens virtutibus infignem Familiæ fuæ, Nobilitatis acceffionem fecit; Quippè non obfcurum inter Patriæ Jurifperitos nomen

men scribendo obtinuit. Receptus enim in Coll. die 26. Augusti non incelebris Advocatus emersit, scribens iccircò

De Tabellionum dignitate
De Erectione Montis Pietatis
De Ornatu Mulierum
De Privilegiis Dotalibus.

Allegationes in Jure diversas, quarum nonnullæ penès me extant in meis Collectaneis Legalibus. Naturæ cessit in Patria anno 1520. die 15. Aprilis. Humatus ad Divi Dominici, in Sacello Sfondratæ Familiæ, cujus ad fores marmoreo insculptum silici legitur

MDXX. APR. XXII. *Hæc Stephanum Sfondratum J.C. amplectitur, ob quanti luminis urna capax. Vix. Ann.* LII.

Jo: Jacobus Crottus, in Oratione habita pro Francisco Sfondrato, hæc fatur: *Penè memoriæ exciderat mirabile illud Civitatis nostræ lumen Stephanus Sfondratus, consulta cujus Patrocinia, & judicata nudam veritatem præseferebant, quem anno præsenti desideratum, tanquam justitiæ parentem, omnis Patria deflevit.*

Hinc ad ejus laudes allexit

Bordigallus in Epitaphiis
Alexand. Lamus in Somniis Cant. 2.
Antonius Campus in hist. lib. 3. &
Auctores Syllaborum J.C. de Coll.

LXXXXVI.

ELisæus de Raymundis, eloquentiam, studiaque liberalia ab ætate prima, & cupidè, & laboriosissimè exercuit (quod etiam de Augusto Suetonius ajebat) summo studio, summaque diligentia libros omnes, & præcipuè ad architecturam spectantes, ut omnem veterem architectandi rationem & ipse deprehendiderit, & exemplo revocaverit, quanrum enim ingenio præstans, tantum opibus pollens, elegans sibi longè petitis, & ad unguem sectis lapidibus extruxit Palatium, inter conspicua nostræ Urbis ædificia, non incelebria attollens fastigia. Servant marmora ante Januæ Majoris fores exsculpta id Auctoris monimentum ex parte dextera

Romanæ Architecturæ æmulum opus Elisæo Raymundo Auctore à fundamentis extructum, Imper. Lud. Sforz. Med. D. septimo MCCCCLXXXXVI.

Ad sinistram verò

Jo: Galeat. Sforz. Med. Ducis sexti Imperio
Elisæus Raymundus à Fundamentis Auctor
Archetypi hujus MCCCCLXXXXVI.

Fertur luculenta vulgasse

Opera de re ædificatoria.

adeò, ut optimus Architectus vocandus esset, juxtà *Leonem Baptistam*

tistam Albertum in Præfat. de re ædificator. Architectum ego hunc fore constituam, qui certa, amicabilique ratione, & via, tùm mente, animoque definire, tùm & opere absolvere didicerit quæcunque ex ponderum motu, corporumq; compactione, & coaugmentatione dignissimis hominum usibus bellissimè commodetur. Quæ ut prosit, comprehensione, & cognitione opus est rerum optimarum, & dignissimarum; itaque hujusmodi erit Architectus &c.

LXXXXVI.

MArchisinus Stanga is est, de quo scribit doctissimus Episcopus Albæ *M. Hieronymus Vida in Orat. Act* 2., quod enim hic me recensere posse arbitramini pares Marchisino Stangæ Viro, & Consilii magni, & Virtutis exquisitæ, cui maximarum rerum fidem Ludovicus Sfortia semper habuit in Reip. Mediolanensis administratione omnium Consiliorum suorum participi, ne dicam auctori. anno 1494. ad Maximilianum Imperatorem Legatus deligitur, ut habet *Jacobus Gadius in Hist. M. S.*

Cavitellus autem hanc legationem memorat sub anno 1497.

Contra verò *Antonius Campus* eandem legationem transfert ad annum 1496. Hac in re sanè major habenda est Campo fides, cum hoc anno Ludovicus Sfortia Privilegia Ducatus Mediolani à Maximiliano receperit.

Trist. Chalcus in Resid. Hist. Mediol., ubi de Nuptiis Augustis, hunc vocat supremum rei pecuniariæ ministrum

Johannes Jacobus Crottus in Oratione, qua deflet Nicolaum Lucarum, commemorando ejus discipulos insigniores, his utitur verbis. *Marchisinus Stanga Ludovici Sfortiæ Duc. Med. Mæcenas.*

De eodem *Lancinus Curtius* passim, maximè verò lib. 6. Epigr. 15.

O cui Sancta fides, meritum, labor, aurea virtus!
Non stabilem, stabilem dant remanere Deam.

Præ cæteris filium habuit nomine Julium, cujus extat monumentum ad Altare Divo Claudio Sacrum, in Ædibus S Lucę Cremonę.

Julius Stanga Marchisini Filius hanc Aram D. Claudio dicatam ex legato Gasparini Stangæ Patrui faciendam curavit MDLXVI.

Quanta existimatione apud Principes Med. effulserit, sequentibus patet; ex primo enim diplomate eidem stipendium 400. Ducatorum (ut ajunt) constituitur ob merita in gerendo rei frumentariæ negotium in tota Mediol. ditione.

JOANNES GALEAZ *Maria Sfortia Vicecomes Dux Mediolani, & Papiæ, Angleriæque Comes, ac Genuæ, & Cremonæ Dominus. Nullam rem æquè dignam arbitramur, cui præmia, & honores debeantur, quàm fidem si in his egregia inveniatur, qui industriam animi, & alias virtutes fidei comites addiderunt. Hæc verò si in aliquo unquam*

quam fuerunt perspecta, insignem unum Egregium Virum Marchisinum Stangam Secretarium nostrum facere & possunt, & debent, nam ab adolescentia Illustrissimo Domino Ludovico Patruo, & parenti, ac Locumtenenti, & Capitaneo generali nostro dare operam, & servire cum cœpisset, observantiam, & fidem, quam primis diebus est pollicitus, per omnem adolescentiam semper sustinuit, & majora quotidie præstans, quàm expectari posse polliceretur, quantum modestè loquendo conceptam de se opinionem suppressit, tantum pręclarè agendo expectationem semper evicit. Itaque perspecta in eo tùm summa fide, singularis etiam diligentia & ingenium effecerunt, ut cura rei frumentariæ (res una in tota ditione nostra maximè gravis, & à summis viris administrari consueta) Viro ipsi credi posse videretur, in qua re creditum munus ita gessit, ut nullis temporibus longa armorum serie, neque vilior annona fuerit, neque plus fiscus ex ejus administratione sine alicujus iniuria perceperit. Itaque qui hæc tàm diligenter, & studiosè fecerit, & faciat, nostramque rem tanta fide, tantoque rerum nostrarum publicarum, & privatarum commodo gerat, magnum nobis, magnum Illustris. Domino Ludovico parenti nostro onus relinquit, ne parum gratè hujus tantæ fidei, & industriæ merita cognosci videantur. Quod ne obiici nobis possit: & Marchisinus agnita ejus virtute, quod facit libentiùs, & studiosius facere valeat, quadringentos ducatos annuos stipendium ei constituimus, assignamus, & ordinamus, ut hujus mille, & sexcentarum librarum summæ commodo, & bonore auctus fiat, apud benemerentes, ob operam suam collocatam, & aliis exemplo sit, quid virtus apud optimum Principem sperare possit. Mandamus igitur Magistris intratarum nostrarum, cassæque regulatori; item Thesau. generali. nostris ut hoc stipendium Marchisino Stanghæ assignent, & temporibus debitis integrè persolvi faciant. In quorum testimonium præsentes fieri jussimus, & registrari, nostrique Sigilli impressione muniri. Dat. Viglevani die x. Januarii MCCCC LXXXX. *Secundo.* *Carolus*

Jo: Galeaz M.a Dux Mediolani &c.

Ludovicus Vicecomes. *B.Chalcus*

& sigillat. a.t. Registrata ad officium bladarum in libro morello commissionum in fo. 44.

Post multas laudes in re nummaria agenda sibi comparatas eidem Marchisino donat sedimen Mediolani, ut elegantiorem Domum ædificaret.

JOANNES GALEAZ MARIA SFORTIA *Vicecomes* DUX *Mediolani &c. Papiæ, Angleriæque Comes, ac Genuæ, & Cremonæ* DOMINUS. *Nullam rem Principes majoris proculdubio extimare debent, quàm eorum fidem, qui rerum suarum majora pertractant. In iis enim ministris Principum quietis, & salutis ratio magna in parte consistit, unum inter ipsos babemus, Egregium Virum Marchisinum Stangham, Secretarium nostrum, cujus quanta sit in nos candidissima fides, ingenium, & diligentia in administranda re nummaria nostra, quotq; laboribus continuè pro dignitate, & gloria nostra quamvis infatigabilis*

prematur. Hos quotidie experimur, & nostris propè oculis intuemur: Accedit ad hæc ingens, & cana in eo adhuc juvene prudentia egregiis, & honestissimis moribus comitata, quæ non minus eum nobis gratum, quàm dignissimum reddunt, quem sæpius beneficiis cumulare, ornareque velimus. præsertim eum, quæ in eum conferimus ad ornatum Inclytæ Urbis nostræ Mediolani, & gloriæ nostræ amplitudinem non exigua in parte convertat. Ne igitur meritorum ejus immemores videamur; sed cum eorum repensione ad perficiendas ædes, quas pulcherrimas, & ornatissimas in eadem Urbe nostra ædificat, auxilio simus, decrevimus ipsum donare sedimine, & domo infrascripta, quæ ad Cameram nostram legitimo jure spectat, & pertinet, domui ipsi suæ, quam ædificat contermina, & contigua. Quare tenore præsentium ex certa nostra scientia de potestatis plenitudine, etiam absolutè motu proprio omnibus melioribus modo, jure, via, causa, & forma, quibus melius, & validiùs potuimus, & possimus eidem Marchisino de Stanghis Secretario nostro Dilecto præsenti, & stipulanti pro se, suisque hæredibus, & successoribus etiam singularibus, & cui, vel quibus dederit, vel dederint, donamus titulo donationis puræ, meræ, & irrevocabilis inter vivos, cum remissione cujuslibet causæ ingratitudinis, sedimen unum, jacens in P. Vercellina, Parochiæ S. Protasii in campo intus inclytæ Civitatis nostræ Mediolani, juxta Plateam Castri nostri portæ Jovis dictæ nostræ Civitatis, quod fuit qu. Egregii Militis Domini Francisci de Landriano, & postmodum pervenit in Spectabilem Militem Dominum Philippum de Flisco, Capitaneum nostrum dicti nostri Castri, & successivè ab eo in cameram nostram, prout & tenore præsentium declaramus, quod est, seù esse consuevit cum ædificiis ab una parte D. Franciscus, & Ambrosius Fratres de Ferrariis, & ab alia illi de Garbagnate, ab alia M. Stephanus de Serono in parte, & in parte Joannes Antonius de Ochagiis, ab alia D. Marchisinus Stangha in parte, & in parte illi de Cusano, & ab alia, platea arcis portæ Jovis, mediantibus Ecclesia, & Sacristia salvo errore cohærentiar. si quis adest ita quòd veritati sit locus, exceptis Capella Gloriosiss. Virginis Mariæ, quam Illustriss. D. D. Ludovicus Maria patruus, ac Capitaneus, & locumtenens noster generalis, ob devotionem singularem, quam gerit ad prælibatam Virginem, ædificari fecit propè dictum sedimen, nec non & Sacristia in eo sedimine existente propè ipsam Capellam, & pro usu dictæ Capellæ constructa, quæ Capella, & Sacristia non comprehenduntur in hujusmodi nostris patentibus literis, seu in ea donatione, tali tenore, quòd ipse D. Marchisinus cum suis hæredibus, & successoribus etiam singularibus, ut suprà, habeat, & teneat, gaudeat, ac possideat prædicta bona, & Jura donata ut supra, & de eis, & in eis faciat, & facere possit, & valeat quicquid facere voluerit, & sibi placuerit sine alicujus contradictione, & in eum Marchisinum præsentem, stipulantem, & recipientem pro se, & ut suprà transferimus, ac eidem præsenti, & stipulanti cedimus omnia jura, omnesque actiones, & rationes usus, & defensiones utiles, & directas, reales, & personales, mixtasque, ac hypothe-

hypothecarias, & omnes exceptiones, replicationes, & retentiones Nobis, & Cameræ nostræ undecunque, qualitercunque, & quomodocunque competentes, pertinentes, & spectantes, & competitura, & competituras, et adiacentia, et adiacentes in, de, pro, et super prædictis bonis, et juribus superiùs donatis, et pro eis, et eorum occasione contrà, et adversus datores, et fidejussores nostros, et eorum datorum datores, et fidejussores, ac eorum hæredes, res, et bona, et contrà quascunque alias personas, quarum dicta bona, et Jura fuissent, vel dicerent fuisse in toto, vel in parte; Volentes autem plenum dominium, et plenam possessionem dictorum bonorum donatorum, ut suprà, in dictum Marchisinum præsentem, stipulantem, et recipientem, ut supra, transferre dare, et derelinquere, constituimus nos, et cameram nostram tenere, et possidere vel quasi bona ipsa nomine dicti Marchisini, et pro eo, donec corporalem, et actualem possessionem eorum bonorum accipere, cui possessioni, et dominio illicò renunciamus, et ipsam possessionem cum dominio transferimus in eum Marchisinum præsentem, et stipulantem; Ipsumque Marchisinum præsentem, et stipulantem missum, et procuratorem in hanc rem suam constituimus, ita ut per omnia in modis omnibus in Cameræ nostræ Jus, et statum sit, et succedat ipse Marchisinus in, de, pro, et super prædictis bonis donatis, ut suprà, et pro eis, et eorum occasione Tribuentes eidem Marchisino præsenti, et stipulanti licentiam propria auctoritate ea bona apprehendendi, et retinendi; Nolentes tamen de evictione teneri, nec de valore bonorum solutione, nisi quatenùs evictio sequeretur pro nostro dato, et facto tantùm; volentes, et intendentes has nostras patentes literas habere vim publici Instrumenti, quod confectum fuisset à publico, et autentico Notario cum insinuatione, et decreto Judicis, et cum omnibus illis solemnitatibus, quæ requiruntur in donationibus inter vivos: supplentes proindè quoslibet defectus etiam cujuslibet solemnitatis, si qui forsitan in prædictis intervenirent, et hæc omnia, et singula valere, et tenere volumus, et effectum sortiri, et quòd ipse Marchisinus, suique hæredes, et successores prædicti, et singulares possint, et valeant dicta bona, et jura donata, ut supra, quovis titulo, seù modo tàm in personas Ecclesiasticas, quàm Seculares alienare, et cambiare, et permutare, non obstantibus quibusqq; decretis Illustrissimorum quor. prædecessorum nostrorum, et etiam nostris ac statutis, juribus, provisionibus, et aliis quibuscunque in contrarium disponentibus, vel aliter formam dantibus, etiam si talia forent, de quibus in præsentibus nostris esset habenda specialis mentio, præsertim decreto nostro edito anno 1423. *die sexto Octobris, quod incipit* Providere volentes; *etiam alio decreto nostro edito anno* 1471. *die xx. Octobris, super donationibus ad beneplacitum, etiam alio decreto nostro edito anno* 1490. *die xxvii. Martii, et alio decreto eo anno edito die* 13. *Novembris ita, quòd per specialitatem generalitati non derogetur, nec è contrà: Quibus omnibus, et singulis expressè, et ex certa scientia, motu proprio, animo deliberato derogamus, et derogatum esse volumus, Mandantes proindè Magistris nostris utriusque Cameræ,*

& aliis quibuscunque officialibus, jusdicentibusque nostris præsentibus, & futuris, quatenus has nostras firmiter observent, & faciant observari quæcumque contra tenorem earum non atemptando, nec atemptari permittendo, pro quanto gratiam nostram caripendunt. In quorum testimonium præsentes fieri, & registrari jussimus, nostrique Sigilli impressione muniri. Dat. Papiæ die quarto Julii MCCCC.LXXXX. *tertio.*
Jo: Galeaz M. Dux Mediolani &c.
Ludovicus Vicecomes.
Et sigillat. *B Chalcus.*

Concessio, & Inuestitura Feudalis Plebis Incini, & Vallassinæ facta Marchisino.

I*N Nomine Domini nostri Jesu Christi. Anno Nativitatis ejus millesimo quadringentesimo nonagesimo, Indictione secunda, die quarto Aprilis. Cum proximè legitimis de causis ad Fiscum Illustriss. Principis, & Excellentissimi D. nostri D. Ludovici Mariæ Sfortiæ Angli Ducis Mediolani, Papiæ, Anglerieque Comitis, ac Genuæ, & Cremonæ Domini devolutæ essent tota Plebs Incini cum Vallassina, & cum squadra de Mauris, & Nibiono, ac Terræ, & loca Mandelli, Bellani, Varrenæ, Dervii, & Correni cum Monte Introcio cum eorum omnium locorum juribus, & pertinentiis, pro ut aliàs tenta, & possessa fuerunt per qu. Comitem Petrum de Verme, & mox per D. Claram qu. ejus Uxorem, & postremò per D. Gasparem de S. Severino. Devenit ipse Illustris. D. Dux cum magnifico Equite D. Marchisino Stanga, filio D. Christophori Secretario suo ad liberam permutationem de prædicta Plebe Incini cum Vallassina cum squadris suis, ac de prædictis omnibus Terris, et locis, et eorum juribus, et pertinentiis, ut dictum est, ad Cameram suam devolutis cum Castro, Terra, et loco Popilii agri Parmensis cum possessionibus suis, et aliis suis juribus, et pertinentiis ipsi Castro, Terræ, et loco Popilii spectantibus, proximis mensibus per ipsum D. Marchisinum acquisitis, titulo emptionis ab magnifica D. Eleonora de S. Severino Uxore magnifici D. Joannis Adurni: quemadmodum de ejusmodi permutatione constat publico Instrumento, per Franciscum Barzium Civem, et Notarium Mediolanen. hodie paulò ante præsens documentum confecto, in quo Instrumento permutationis, cum ipse Illustris. Dominus noster Dux Mediolani promiserit eidem magnifico D. Marchisino inter cætera dare, et concedere in feudum jurisdictiones totius dictæ Plebis Incini cum Vallassina, ac cum squadra, et terris, et locis prædictis, pro ut prædicta omnia, et singula fuisse, et esse vera prælibatus Illustris. D. Dux protestatus fuit, et protestatur ad petitionem præfati D. Marchisini ibi præsentis, stipulantis, et recipientis pro se, et filiis, et descendentibus suis, ut infra; Nunc ipse Illustris. D. Dux etiam pro executione prædictarum promissionis, et conventionum vocato coram se ipso Domino Marchisino, sedens pro Tribunali spontè, liberè ex certa scientia, ac aliàs omnibus, modo, via, jure, causa, & forma, quibus vali-*

validius, & efficacius fieri, potest inhærendo separationibus aliàs factis de Plebe, & Terris, ac locis prædictis à quacumque subjectione, & respondentia quorumqq; locorum, & Jurisdictionum Per ensis nudi traditionem, & intervenientibus quibusqq; aliis solemnitatibus quomodolibet requisitis investivit, & investit in feudum nobile, gentile, et honorificum, ac titulo Feudi Nobilis, gentilis, et honorifici prænominatum D. Marchisinum Stangam Secretarium suum, ibi præsentem genuflexum, et debita reverentia suscipienten. pro se se, ejusque filiis, et descendentibus masculis, et legitimis, et de legitimo Matrimonio, lineaque masculina natis, et nasci turis tantum modo de mero, et mixto Imperio, gladiique potestate, et omnimoda jurisdictione totius Plebis Incini, et Vallassinæ, ac Terrarum suprascriptarum, et prout tenere solebat Comes Petrus de Verme, pertinentiarumq; suarum, et cujuslibet earum, et prout dictus Comes Petrus habebat, non autem de intratis, redditibus, datiis, Vectigalibus, nec proventibus aliquibus earundem, quæ in ipsum D. Marchisinum titulo onerosæ permutationis præfatæ, et, ut bona Alodialia pervenerunt, pro ut præfatus Illustrissimus D. Dux ibi præsens ad interrogationem, et instantiam præfati D. Marchisini stipulantis, et recipientis pro se, ejusque filiis, et descendentibus, ut dictum est, affirmavit, et affirmat: Et hanc infeudationem dictæ Jurisdictionis, seù dictarum Jurisdictionum fecit, et facit præfatus Illustrissimus D. Dux cum omnibus conditionibus, et reservationibus, tàm superioritatis suæ, quàm gabellę Salis, ac datiorum ferraritiæ, mercantiæ, et gualdorum, taxisque equorum, ac logiamentis gentium armigerarum suarum, quas in similibus investituris feudalibus pro more apponi solitum est. Quę omnia, et singula prefatus Illustrissimus D. Dux pro se, et Camera sua reservavit, et reservat, pro ut ante in prędictis locis servari consuetum fuit. Supplens ipse Illustrissimus D. Dux omnes defectus cujuslibet solemnitatis, tàm extrinsecę, quàm intrinsecę, sive formulis, quę in prędictis intervenire debuisse dici posset. Ac mandans Magistris intratarum utriusque Camerę suę, nec non Communibus, et hominibus dictę Plebis cum Vallassina, et squadris, ac Terrarum, et locorum prędictorum, pertinentiarumque suarum, quatenus ipsum D. Marchisinum, et filios, seù Nuntium, vel Nuntios suos in ipsorum locorum, terrarum, et Plebis cum Vallassina, et suarum pertinentiarum possessionem Jurisdictionis, seù quasi ponant, manuteneant, et conservent; ipsosque D. Marchisinum, et suos, ut suprà, debitè referendo recognoscant pro veris dominis, et superioribus suis, ac debitum fidelitatis, et obedientię juramentum pręstent, Reservata tamen superioritate prefati Illustriss. D. Ducis, ut dictum est, ipsiusq; D. Marchisini, suorumque, ut suprà, officialibus pareant, et obediant, pro ut facere debent, et tenentur boni, et veri subditi erga legitimos dominos suos: Ex altera verò parte prefatus Magnificus D. Marchisinus ibi presens, genuflexus gratias agens prefato Illustrissimo D. Duci, tacta manibus ejus propriis Imagine Crucifixi Dñi Nostri Jesu Christi super Missali, in manibus ipsius Illustriss. D. Ducis stipulantis, et recipientis pro se, et Illustriss. D. Maximiliano Sfortia

Anglo

Anglo ejus primogenito legitimo Comite Papiæ, & futuro Duce Mediolani, & si casus accideret (quem Deus avertat) ut ipse Papiæ Comes decederet sine filiis masculis legitimis pro Illustriss. D. Sfortia secundogenito suo legitimo Duce Barii, quem eo casu ex nunc ipse Illustriss. D. Noster declaravit, & declarat sibi, et dicto Comiti successorem in dicto Ducatu Mediolani præstitit, & præstat debitum fidelitatis, & homagii juramentum in forma juris, & prout ex Capitulis veteris, & novæ fidelitatis continetur, et disponitur: Renuntiantes præfati Illustriss. D. Dux, et D. Marchisinus invicem omnibus exceptionibus rei non sic factæ, ut dictum est, et ne aliter dicere valeant, omnique probationi, et defensioni in contrarium. Rogantes pro more præfati Illustriss. D. Dux Mediolani, ipseque D. Marchisinus per me infrascriptum Stephanum Guspertum Cremonen. Ducalem Cancellarium, et Notarium, confici debere Instrumentum unum, et plura, pro ut opus fuerit, ejusdem tenoris, et continentiæ. Actum in Arce Portæ Jovis Mediolani, videlicet in Camerino, in quo nunc ressidet præfatus Illustriss. D. Dux, sito in angulo Viridarii ipsius Arcis, respiciente versus Parcum. Præsentibus Reverend. in Christo Patre D. Jo: Jacobo Castillionæo, Archiepiscopo Barii Ducali Archicapellano, et consiliario fil. qu. Magnifici D. Brandæ Mediolanensi, magnifico D. Michaele de Tonsis J. U. D. ex Ducalibus Præfectis Bladorum fil. qu. D. Joannis P. N. P. S. Protasii ad Monachos Mediolani, spectabili D. Corradino Vicomercato fil. qu. D. Joannis Antonii Ducali Seschaleo generali P. C. P. S. Thomæ in terra amara Mediolani, D. Dominico de Torricellis Novarien. qu. D. Melchionis, et D. Sylvestrino de Bonsignoribus Laudensi, filio D. Antonii Ducalibus Camerariis, omnibus testibus notis, et idoneis ad præmissa vocatis, habitis, et rogatis: Subscripta cum signo tabellionatus antepositio &c.

Ego Stephanus Guspertus de Cremona, filius D. Pauli Ducalis Cancellarius, et publicus Imperatoria, et Ducali auctoritate Notarius, prædictis omnibus, & singulis, dum hic agerentur, interfui, & à prænominatis ambabus partibus jussus, & pro more rogatus præsens Instrumentum aliena manu idonea, me aliis Ducalibus negotiis occupato, in hanc publicam formam transcriptum confeci, & propterea in veritatis præmissorum omnium testimonium propria manu mea subscripsi, & mei Notariatus signum apposui consuetum.

Lo✠cus Signi.

Sigillat. B. Chalcus.

In Calce Registrat. in libro albo registri Officii Rationariæ Ducalis Cameræ extraordinariæ anno incboato 1487. in fol. 131.

Concessio Civitatis Novocomensis Marchisino, ac ejus Descendentibus facta, ex summa gratitudine per Decuriones illius Urbis.

P*Ræsidentes, & Deputati Officio provisionum Communitatis Civitatis Com. quoniam Urbium status, & conditio eò plus proficit, majorique*

rique, & bonorabiliori fama celebratur, quo præstantioribus, dignioribusque Civibus sunt refertæ, præsentia quorum, et providentia decorantur plurimum, et multa suscipiunt incrementa; Ideò animadvertentes quantum præstantissimus, generosusque D. Marchisinus de Stangbis inclytæ Urbis Cremonæ Civis, natusque Spectabilis D. Christophori, atque Ducalis Camerarius, et Secretarius moribus, Vita, ac Virtute celeberrimus, apud Illustrissimum, et Excellentissimum Principem, et Ducem nostrum Mediolani &c. valeat, et eis suis exigentibus benemeritis erga Ducalem Statum, ac pro immensa, singularique affectione Communitati huic demonstrata, ut ex facta nobis relatione per Johannem de Herba Cancellarium *nostrum latè percepimus. Præsentium tenore, motuque proprio, et ex certa scientia, ac omni modo, via, jure, causa, et forma, quibus melius, ac validius possimus, ipsum D. Marchisinum, ac ejus filios, et descendentes, et descendentium descendentes Cives, et de Jurisdictione Civitatis Comi Facimus, Constituimus, et Creamus ita, et taliter, quòd ab hodierna die in antea idem D. Marchisinus, ejusque filii, et descendentes, et descendentium descendentes, ut suprà extrahere, distrahere, et quocunque titulo emere, vendere, et alienare, cæteraque facere, agere, et exercere possint tàm in Judicio, quàm extrà, sicut et quemadmodum alii Veri Cives Incolæ, et originarii dictæ Civitatis, et quorum ibidem factiones, et onera subeunt, et sustinent, possint, et posse noscantur. Decernentes etiam ipsos, et eorum quemlibet fungi posse in dicta Civitate, et Episcopatu, ac ubique terrarum illis omnibus juribus, honoribus, privilegiis, pactis, gratiis, immunitatibus, exemptionibus, et aliis quibuscunque, quibus alii Veri Cives legitimi Incolæ, et originarii ejusdem Civitatis, et ibidem factiones, et onera subeuntes, et sustinentes, uti posse, et gaudere noscuntur; perindè ac si ipse D. Marchisinus, ejusque filii, et descendentes, et descendentium descendentes Cives veri naturales Incolæ, et Originari prædictæ Civitatis, et ibi factiones, et onera subeuntes, et sustinentes per retroacta tempora continuè extitissent; Et hoc non obstantibus aliquibus legibus, statutis, decretis, ordinibus, et provisionibus in contrarium disponentibus quoquo modo, si qua sunt repugnantia, quibus omnibus in hac parte specialiter, et expressè ex certa scientia, pro facultate nobis attributa, tàm ex lege, vel consuetudine, quàm aliter derogamus, & derogatum esse volumus. Supplentes eadem facultate, et potestate, qua fungimur, omni defectui cujuslibet solemnitatis, quæ dici, vel excogitari possit in præmissis fuisse quocunque modo servanda. Mandantes insuper, & Statuentes præfati Domini, ut si opus fuerit, et ad beneplacitum præfati D. Marchisini, & ejus descendentium pro habenda confirmatione civilitatis hujusmodi scribatur, & supplicetur Nostro Præclarissimo Principi dignetur, per opportunas patentes literas Civilitatem præmissam confirmare, & corroborare, prout jacet. In quorum testimonium præsentes fieri jussimus, sigilliq; magni hujus Communitatis impressione muniri. Dat. Comi sub ordine promissionis die* XXVIII. *Maii* MCCCC.° LXXX^mo^ *nono facta*......

Subscripta Johannes, & sigillat.

Facul-

Facultas redeundi Italiam è Germania, Marchisino Concessa à Ludovico Duce, cui Comes iter peregerat.

LUDOVICUS MARIA Sfortia Anglus, Dux Mediolani &c. Papiæ, Angleriæque Comes, ac Genuæ, & Cremonæ Dominus Inter cæteros, qui nos in Germaniam secuti sunt, fuit Spectabilis Eques D. Marchisinus Stanga, Qui cum in præsentia sibi veniam domum redeundi concedi petierit, Visum est eam non negare, sed libenter desiderio ejus satisfacere, & ita Tenore præsentium ipsi concedimus, ut per voluntatem nostram Mediolanum revertatur, cupientesque tutum ubique iter ei præberi, Hortamur, & rogamus quoscunque Amicos, & Benevolos nostros; Subditis autem nostris mandamus, ut ipsum D. Marchisinum cum omni familia sua, & comitatu, suisque armis, & rebus, quacunque transire permittant, omni impedimento, et exactione cessante, quod nobis erit gratissimum. Dat. Hispruch sub nostri fide sigilli, die XXVIII. *Septembris* MCCCCLXXXX *nono*
& Sigillat.

LXXXXVII.

ALexander Oldovinus J.U.D. Romæ utriusq; Signaturæ Referendarius, ac Rotæ Rectissimus Auditor, Legum excellentia nemini secundus, summis meritis ornatus, ab Alexandro VI. Archiepiscopus Cesareç, in Palestina anno 1497. declaratur; Anno autem 1501. ab Ascanio Maria Sfortia, Ludovici Ducis Mediolani Fratre, S. R. E. Card., & Episcopo Cremonensi interim absente, ut suppleat Episcopi vicibus Cremonæ, substituitur, & in illius morte à Julio II. P. M. confirmatur, usque ad adventum in hanc Sedem Galeotti Franciotti de Rupere, ejusdem Julii II. ex Sorore Nepotis anno 1505. non aula Romana contentus, Patriæ, sibi, & virtutibus vivebat, in cujus Ecclesia Cathedrali solemniter recepit die 16. Novembris anno 1512. Maximilianum Sfortiam Vicecomitem in Mediolani Ducatum restitutum, annuente Sum. Pont., Regis Aragoniæ, & Venetorum validissimo fœdere, qua die Urbis Cremonensis novam possessionem fuit indeptus. Gravis tandem annis die 3. Januarii 1514. moritur, funebrique pompa tumulatur in Ecclesia S. Vincentii, nunc culta per Cler. Regul. S. Pauli In cujus obitu *Dominicus Bordigallus* cecinit.

Pastor Alexander genitus de stirpe superba
Oldoynorum, conditur hoc tumulo
Jure peritus erat, Ciceronis ut altera lingua,
Consilio Archisa: Religione Numa.
Doctrinæ speculum; vita moderatus, amator
Virtutum, semper officiosus homo.
Mors rapuit, mortalis erat; tamen inclyta virtus
Permanet æterna, non abolenda viris.

Eun-

Eundem memorat *Antonius Campus hist. lib.* 3.
Bressianus in Ros., et Viol. ac in Corona Vir. Illustr.
Jacobus Gadius in Hist. M. S., et scribit Alexandrum suum Avunculum fuisse.

LXXXXVII.

ZAnardus Bagarottus J. U. D. moribus, & doctrina illustris, à Johanne Antonio della Turre Cremonæ Episcopo, Canonicus Majoris Ecclesiæ electus, & anno 1485. ab Ascanio Maria Sfortia S. R. E. Card. Successore Generalis Episcopii Administrator, Nepeti, & Sutrii non procul ab Urbe Romæ, & Viterbio ad Sedem Episcopalem, annuente Alexandro VI. erigitur, ubi sexennio effulsit, & tandem Romæ ad meliorem vitam convolavit anno 1503.
Abbas Ughellus in Italia Sacra.

Scribitur à nonnullis Placentinus; attamen ex sequenti Epitaphio ad Monumentum Familiæ Bagarottæ in Ecclesia S Victoris Cremonæ, arguet Lector alienas Urbes spoliare mei non esse instituti.

D. O. M.

SPectator, morare, & liba Julio Bagarotto J C. Com, & Equit. Colleg. Decur. Cremnæ, cæterisque amantissimis tredecim Fratribus una olim in Domo, una hic in Urna quiescentibus, Castrensi imperio, jurisprudentiæ, artisque Medi æ Laurea Illustribus, Aulico Officio decoratis, civilis sapientiæ splendore à Jacobo Patre accepto, & aucto conspicuis, Avorum Sacris Mitris religiosè excultis, Hieronymus Decurio heù quond. Fratrum superstes, ut fluenti optimè meritorum fœlicitati Beatis æternaret suffragiis, SS. Sacerd. pia largitione comparatis insepultæ charitatis monumentum. Anno salutis MDCXXVI. *Posuit meritis, bene precato, abito.*

LXXXXVII.

AUgustinus absque cognomento, suis natalibus insignius fecit Oppidum Casalis Majoris Franciscanæ Familiæ Alumnus. Scholasticarum scientiarum fœlicitèr absoluto curriculo, nec non Theologiæ (ut vocant) Baccalaureus renunciatus, nomen posteritati commendaturus inter alia, summa cum diligentia recudit, & castigavit.

Opus Jacobi Philippi Bergomensis de Claris Mulieribus Ferrariæ 1497. *Laurentio de Rubeis Valentino curante.*

LXXXXVII.

BArtholomæus Hermenzonius Romana, Græcaniaque literatura Insignis, ac inter Nobiles sui Sæculi Rhetores non obscurus, mortuo Petro Manna, Cremonensis Didascalii Præceptor ære

publico instituitur. Ejus opera periere, non ejus nomen immortale, quod celebratur egregiè à *Johanne Jacobo Crotto in Orat. pro Lucaro*, & in alia, qua deflet Cremonensium J. C. stragem pestilenti anno 1505. secutam, quo pariter tempore exitum vitæ habuit Hermenzonius:

Franciscus Zava in Carm. lib. 2.
Hinc Hermenzonius, qui Nobilis, atque disertus
Ornabat patrios, finitimosque lares.
De eodem Faballus in Oration.
Vestiolus in Orat. de Gymnasiarcha
Julius Tartesius de Nobilit.
Cavitellus in Annal. ad ann. 1497.
Joannes Bissus, et
Platinus Platus Mediolanensis in suis Poematiis commemorant Bartholomæum Cremonensem, qui pro Hermenzonio est intelligendus.

Ex hac gente Hermenzonia fuit Hilarius, qui anno 1255. extitit Consul Cremonæ.

LXXXXVII.

ELiseus de Amidanis Ord. Min. Obser. S P. Francisci Theologus insignis, Concionator eximius; effecit, ut inter ingenii sui partus enumerarentur.

Sermones super Evangelia totius anni.
Commentarii super quatuor libros Sententiarum.
Expositio super Oratione Dominicali;
aliaque materno idiomate concepit.
Joseph Bressianus in Vir. Rav.

LXXXXVII.

FRanciscus Cipellus è Civitate Buxeti Status Parmæ, tunc Diœcesis Cremonensis, ea fuit ingenii vi, ea varietate doctrinæ, ut ex tempore de quaqq; re in quæstionem non modò copiosè, verùm etiam ornatè dicere posset, propterea à Reip. Cremon. Præsidibus Magister delectus, ac publico stipendio cohonestatus fuit. Poeticis, ac latinis literis apprimè enituit, scribens

Carmina varia.
Regulas Grammaticales.
Ex Cavitello in Annal. ann. 1497.

LXXXXVIII.

ANtonius Picenardus Jurisperitissimus ex Patriæ Collegio, Decurio, & in orando percelebris, à Maximiliano Sforcia inter Ducales Fisci Advocatos accitus, utique à Ludovico Francorum

Rege

Rege confirmatus, quum Luteriam Parisiorum nostræ Urbis nomine adivit, ut privilegiorum comprobationem obtineret. Ticini leges accuratè interpretatus est, in qua quidem scientia perrara elucubravit

Consilia

Ex his penès me extant in vol. 2. M. S. Allegationum J. C. Cremonen.
Bressianus in Coll., &
Syllabus Typis excusus.

LXXXXVIII.

HIeronymus de Maximis, de Roma nuncupatus, cum ex alma Urbe ad nostram insignis illa familia antiquitùs processerit, bonarum artium, ac liberalium disciplinarum præstantia illustris, inter Patriæ Decuriones cooptatus, tanquam amantissimus Pater, & fidelissimus omnium Civium Tutor se gessit. Non enim erat ex illis, ut scribit noster doctissimus *Ala de Decur:* qui superba elatione animi nimis inflati despiciunt alios, qui laudabilitèr studiis occupati, maxima mole rerum agendarum opprimi nolunt, sed in eo laboris intenti, ut à Deo gratiam, & gloriam consequantur, & sui nominis perpetua claritate refulgeant. Illorum enim memoria peribit cum sonitu campani æris, & pompa exequiarum. Fertur scripsisse

De Vitæ Solitudine lib. 3.
De Animi tranquillitate lib. 3.

Bressian. in V. R., & ex regestis Decurionum Patriæ, in quibus ex hac stirpe multi adnumerantur.

Hujus etiam Maximæ Romanæ Familiæ Historiam scripsit Jo: Ant. de Maximis, Episcopus Insulanus, Camilli Patruus, S. R. E. Cardinalis, ut notat laudatissimus Eques Mendosius in sua Rom. Bibl. Cent. 1. nu. 54.

LXXXXVIII.

SFortia Forlivius non inglorius Musarum cultor, non insulsis carminibus italicè scripsit

La Vita di Giobbe
La Vita di S. Lorenzo Martire
L'Erodiade, & alia, de quibus *Bressian. in Virt. Rav.* devixit die 15. Februarii 1523., ut innuit

Dominicus Bordigallus in suis Epitaphiis, qui sic cecinit.

Musarum cultor, summus fuit atque Poeta
Sphortia Forlivius dulcis in eloquio.
Civibus, & Populo gratus, verboque facetus
Omnibus, ast virtus vivit, & ossa jacent.

LXXXXVIII.

DAniel Cajetanus Alexandri F. aliis perperam Gajetanus, & Galetanus Græcè pariter, ac latinè eruditissimus, & poetica facultate præpollens, cujus prima elementa ab Antonio de Frigeriis S. Helenæ Cremonæ Presbytero suscepit, politiorem literaturam primùm Hunnii in Foro Julio, mox in Patria, subindè Patavii publico stipendio multis annis professus, nomini suo celebritatis plurimum indeptus est. Hinc à Francisco Sfortia II. Mediolanum accitus, Cathedræ Humanitatis Præfectus, ibi quoque summa cum laude aliquandiù docuit. Insubria demùm ab Hispanis occupata, ejectoque Duce, in summo bonarum artium contemptu multa passus, Daniel in Patriam se recipere coactus est, ubi peste correptus clausit vitam anno 1528. non quidem egestate confectus, & mendicabundo similis, ut notat *Pierius Valerianus lib. 2. de Infœlicitate Literatorum*. Nam in ejus Epistolis à me visis M. S. (quæ simul cum aliis Codicibus servantur in Bibliotheca Conv. S. Francisci Cremonæ) hæc leguntur: *Hilarioni Abb. Corbetæ, aut Braxæ, aut alterutri Cajetanus. Nunc temporis sum Cremonæ, quandiù futurus, nescio, Deus scit. Mediolanum desolatissimum reliqui, nostra peccata sic tulere, sed magis clementiam Divinam imploremus, & de cætero à peccatis caveamus. Viribus junior sum ætate licèt gravis. Ingentem Græcorum librorum supellectilem comparavimus, omnes sunt eruditissimi, & antiquissimi olim Theodori Gazæ mox Demetrii Chalcondylii, demùm in nostras manus transiere. numero sunt duo & triginta volumina; Seleuco satisfeci non debeo illi pilum, Venetiis fert animus, si ibo navi divertam ad vos &c. Cremonæ* 10 *Kal. Novëb.* 1527.

Leguntur & in altera Epistola, Nicolao Gariverto ejus Genero directa, data Mediol. die Paschatis 1527. hæc alia *Tu intereà terras meas, & molam, & domum cura diligenter.*

Ex quibus, attenta ejus morte sequenti anno, quis arguere potest num mendicabundo similis obierit? erat quippè Patriæ Decurio, munus, quod tantum Viris Nobilibus convenit, undè ad extremam inopiam Cajetanum redactum credere nequeo me castor. Filios reliquit Simplicium, & Alexandrum Mares, Fœminas verò Catharinam nuptam dicto Nicolao Gariverto Cauf. Collegiato Cremonæ, Elisabetham, Dariam, & Ursulam, qui Simplicius defuncti Genitoris Busto in primo Claustro S. Francisci Cremonæ imposuit lapidem, nescio nunc, quo fato, sublatum.

Danieli Cajetano Grammatico, Rhetori, Poetæ clarissimo, latinæ, & Cecropiæ linguæ doctissimo. Simplicius F. faciendum curavit, obiit VIII. *Kal. Decembris* MDXXVIII.

Nobilissimi ejus ingenii Lucubrationes in totius posteritatis memoria vivent.

Expositio in Prisciani Cæsariensis libros de octo partibus Orationis, de Carminibus, & de Accentibus, Venetiis primùm apud Bonetum

tum Locatellum 1496. *quo tempore Daniel Hunnii degebat, postremum apud Guillelmum Fontanetum* 1519. *utraq; editio Joannis Baptistę Policii tetrasthicon præfert*

Commentaria in M. Ænnei Senecæ Tragedias, Venetiis 1498., *&* *Parisiis* 1514. *typis Jodoci Badii Ascensii, qui sua item & Gellii Bernardini Marmitæ Parmensis Commentaria in eundem Poetam adivit.*

Præfatio in Julii Pomponii Sabini Commentarios in Virgilium, Petro Mannæ dicata, quę cusa fuit Basileę apud Joannem Oporinum 1544.

Funerarium habitum in Exequiis Magnifici D. Benedicti Tonsi Mediolan. Patritii Equitis &c. Cremonę Prętoris &c. Cremonę 1528.

Epigrammaton libellus in laudem Sanctorum absque loci, & impressoris nomine.

Ulteriùs asservantur in enunciata Bibliotheca Conv. S. Francisci multa opera M.S. tùm soluta, tùm ligata oratione, quorum catalogum subiicio.

Hendecasyllabon, Ode, & Epigrammata magno in Codice lib. 18. *in quibus Olivarii prænomine gloriabatur.*

Virgilianæ Ephemerides, ubi explicat Virgilii Æneidem lib. in fol. pag. 500. *circitèr.*

Hujus editionem pollicitus fuit Auctor in præfatione in Julii Pomp. Sabini memorata.

De Creatione Clementis VII. Sum. Pont. aliaque Carminum miscellanea, & de Aquileja Patriarchis liber in folio magno corio coopertus, continens quoque

Annotationes in Lucanum, Epistolas, & Epigram.

Epistolarum liber alter in fol. pag. 100.

In Apulei libros Commentaria volumen in 4.

Codex alter Græco idiomate exaratus in fol. pag. 400. *circiter, continens varias lectiones ad Adolescentes græca lingua erudiendos.*

Compegit quoque Daniel, & in Nuncupatoria Expositiones Prisciani ad Andream Mocenicum Patritium Venetum, se illas quondàm in hominum manus emissurum promisit, sed in Bibliotheca Franciscana non reperitur.

Enchiridion de Prisciani Numeris, Ponderibus, & mensuris, deque præexercitamentis Rhetoricis, ac de Versibus Comicis, necnon de situ orbis, & declinationibus.

Nec desunt alia monumenta, quæ cultissimum Poetam Danielem testantur. Leguntur enim ejus Epigrammata libro Collectaneorum in funere Seraphini Aquilani Bononiæ 1500. Extant & ejusdem Elegiaca præfixa Christophori Marcelli Veneti Commentariis in libros Aristotelis de Anima, Venetiis 1508. ejus item Epistola, & Epigramma occurrit initio Commentariorum Lucæ Pacioli in Euclidem, Venetiis 1509.

Non caruerunt Danielis libri obtrectatoribus, & singillatim in Commenta-

mentarios Senecæ Traged. ex quibus Cornificius, & Labinius ab ipso enunciantur in Apologia ad Thomam Mocenicum in Vestibulo Operis. contra quos Polydorus Comes Cabaliatus Cajetani discipulus elegiaca tetendit spicula.

Inter ejus præclaros Discipulos quoque emicuit, Franciscus Sfondratus S. R. E. Card. Pater legitimus Gregorii XIV. de quo infrà, ut notat Johannes Jacobus Crotius in Oratione habita die, qua Sfondratus Collegium J. C. Cremonensium indeptus est, ubi: *Cunabula Græcæ literaturæ per annuum tempus Daniel Cajetanus ex facultate rarissimus illi dedit.*

Impensè amicitiam excoluit Summorum Virorum M. Antonii Sabellici, ut ex ejusdem Sabellici Epist. Andreæ Alciati, Marii Equicolæ, Hieronymi Vidæ, Johannis Baptistæ Speciani, Nicolai Bottæ, Jo: Francisci Quintiani Stoæ.

Eundem cum encomiis extulere præter memoratos.

Ludovicus Cavitellus in Annal. ann. 1528.
Antonius Campus Hist. Crem. lib. 3.
Gesnerus in Bibliotheca &c.
Vectiolus in Orat.
Faballus in Orat.
Zava pluriès in suis operibus
Julius Tartesius de Nobilitate pag. 94.
Johannes Ludovicus Arisius ejus discipulus in Carm. M. S.
Sansovinus in Hist ubi de Cremona &c.

Dum mihi in evoluendis publici Archivii monimentis, & præcipuè in Fragmentis annorum 1526., & 27. sequens Epistola ad manus devenit, optimum duxi, cum de Cajetani virtute, et meritis agat, hìc ab archetypo exscribere

Dux Mediolani &c.

Egr., et Nob. dilecti nostri: Essendo M. Daniele Cajetano nostro dilettissimo, per le rare virtudi sue, ornamento non solo ad quella nostra fidelissima Città, ma à tutto il Stato nostro, et desiderosi, che Egli sia intertenuto sino alla recuperatione della Città nostra di Milano, che li possiamo dare la sua solita lectura con una provisione condecente, come è nostro desiderio, poiche per la mala qualità de tempi non possiamo supplire, hora mi è parso scrivervi le presenti nostre, esortandovi, e caricandovi per intertenimento del prefato M. Daniele, volerli pagare la pensione altre volte ordinata, et de tal cosa, oltra che sia minima, et la farete volentieri per essere de vostri, ne sarà di somma satisfactione, e ne serveremo perpetua memoria, però non manchareti.

Laudæ 17. *Octobris* 1527.

Signat. Franciscus.
Subscript. Ritius.
A tergo. Egr., & Nob. Præsidibus negotiis Civitatis Cremonæ nostris dilectis.

Ma-

Majora de Daniele si quis scire desiderat, legat hæc carmina, quæ de se ipso scripsit in Hendecasyllabis M.S.

Natura Ol. Danielis Cajetani ad Lectorem.

Est promptus, vigil, excitatus, acer,
Attentus, memor, obvius, facetus,
Est somni impatiens, cibique parcus.
Præceps in choleram, citrà furorem,
Turbatus simul, & simul serenus
Quenquam odisse nequit, licet sit hostis,
Non odisse, sed aptus est amare,
In Græcis studiosus, & latinis;
Hac causa Venetas adivit oras
Præcox floridulos puer per annos
Conceptus Cytherejo sub astro
Commixta Jovis, æstuante flamma
Majorum reverentia, & minorum
Omnis prosequitur, parique cultu,
Omnes vult Socios nisi impudicos
Vestitur mediocribus lacernis
Gemmas in digitis gerit vetustas
Lotus splendidus, & Coma impexus
Est porrigineis notis iniquus
Exhorret scelus, appetens bonorum
Rem non vult alienam, & indecentem
Quicquid vult, decet elegans id esse,
Utque & pulchrè, amavit usque pulchra;
Si quid turpe in amando perpetravit
Statim pœnituit gravi dolore,
Nec postac repetivit illud unquam
Quamvis & caro fætida ipse sanguis;
Qui peccat, nisi postulat remitti
Ille est ferreus, & reus baratri
Nec spes ulla sibi, est Deum Videre.
Legit plurima publicus professor
Jussu Cæsaris, Insubrum, & Senatus
Merces annua chriftini trecenti
Testes sunt Aquileja, & Cremona
Magno Antenore gymnici penates
Et Metropolis altera alta Roma
Passorum illius acriter, laborum
Restant hendecasyllabi agminatim
Septem scilicet sine gratia, & lepore
Ullo, quos tamen trudere lector
Miti cuspide saucies memento

Insignes

Insignes charitum huic fuere, pulchra
Virtute auspice nobiles amici,
Primates Patriæ facti periti
Juris de numero referre quoque
Per.... Josippium Brumanum
Tanquam Scævolam habeo præferendum
Multis & Veterum, & recentiorum
Mannam, Quem Fabio optimo tabellis
Pingendis bene comparare possis.
Argentam neque præterire fas est
Haud vulgariter, ore, legibusve
Favendo, peritissimis disertum,
Hunc Magnum Albutium Titum putasses
Si Ætate Albutii esse contigisset
Et Prætor Ligurum Urbe Schinchinellus
Cunctis Nicoleon taceo Botta
Haud possum Speciano id imperante
Istorum alterutrum Virum labore,
Doctrina omnigena, decore frontis
Magnis Principibusque, Regibus
Alti Consilii æstimatione
Gratum pono, nescias amantes
Inter se se adeò invicemque certant,
Innata faciles benignitate
Hii in ardore propares amabant
His vitam, omnia pignora obligavi,
Hos propter bona cuncta mihi obtigerunt,
Ut possim genios meos fateri &c.

LXXXXIX.

DAniel Burgus J.U.D. in Patriæ Collegio die 19. Decembris 1488. adnumeratus, quantum robur in obeundis negotiis tùm domi, tùm foris haberet, testis est Patria, à qua inter Decuriones eligitur Testis Urbs Senensis, quæ Prætorem obtinuit, Testis Ludovicus XII. Francorum Rex, qui Cremonensium Oratorem unà cum Lodovico Sfondrato Equite, Ottolino de Cautiis, & Raphaele de Segafeno anno 1515. est admiratus, Testis denique Franciscus Gonzaga Mantuæ Princeps, qui eum inter ejus Urbis Rectores, ac Aulæ Consiliarios promovit.

De *eodem Bressianus in Coll.*, *&*
Syllabi J.C.
Laudatur *à Daniele Cajetano in Carm. M.S.*

Paga-

LXXXXIX.

PAganinus Ugolanus Nicolai F. ingenii eminentia perſpicuus, in albo J. C. Patriæ die 2. Februarii anni 1491. deſcriptus, nec nō inter Patriȩ Decuriones cooptatus, omnibus ſapientiȩ numeris abſolutus excellebat. Ejus obitum, anno 1505. peſtilenti morbo ſecutum, deplorat *Johannes Jacobus Crottus in Oratione. Non abſq; gemitu meminiſſe Paganini Ugolani, inter optimos Juris Moderatores ſedem non poſtremam ſibi vindicantis. Hæc flebilis tot illuſtrium virorum memoria &c.* Hujus Imago depićta inter alias Illuſtrium Virorum Cremonenſium, proſtat in inſigni Palatio Nicolai de Raymundis noſtræ Urbis Archiatri, ac ſumma nobis benevolentia conjunćti. Memoratur *in Syllabis J. C. de Coll., & in Opuſculo Breſſiani Colleg. J. C. inſcripto.*

LXXXXIX.

JOannes Baptiſta Malumbra Federici Filius, ex Vicinia S. Donati in Coll. Juriſperitorum receptus die 23. Maii 1470. Juriſprudentia clariſſimus, Latinis, Græcis, ac Hebraicis literis opiparè eruditus, in quibus multa ſcripſit. Equeſtri dignitate à Jo: Galeatio Maria Sforzia donatus, ejuſdem ad Alexandrum VI. Orator pro bello ſedando, ut ejus conſiliis, & votis evenit. Dum eſſet Eccleſiæ Majoris Ædilis, molem admirabilem, quam Baptiſterium materno idiomate vocamus, ornamentis ditavit, ut ex marmorea inſcriptione ad ſiniſtrum latus extrà portam conſtat, jam relata pag. 351. ex hac antiqua Familia præter alios, ut ſupra recenſitos fuere Johannes Conſul Cremonæ anno 1258. Matthæus Jo: Galeatii Vicecomitis Mediolani Ducis, Vicarius Brixiæ, Bergomi, Cremæ, Veronæ, & Vicentiæ, Aloyſius Epiſcopus Arbæ Inſulæ Illyrico adiacentis, nec non Thomas Corcyræ Nigræ Antiſtes ex Ord. Prædicatorum titulo Beati inſignitus continuis fulgens prodigiis. Noſter Baptiſta refertus meritis, & virtutibus, abſceſſit è vita die 29. Novembris 1519. ſepultus in Periſtylio S. Dominici, non ſine publicis lachrymis.

Regnante D. Joanne Galeatio Duce Mediolani ſexto, & Ludovico Patruo fœliciſſimè gubernante. Joannes Baptiſta Malumbra J. U. D., Jacobus Treccbus, & Robertus Guazzonus Patriæ Nobiles, ac Fabricæ Virginis Conſervatores,

Hoc Sacratiſſimum Baptiſmatis Templum plumbeo tegmine illuſtrarunt, Anno Chriſti MCCCCLXXXIX.

De eodem Bordigallus in Epitaphiis.

Anno 1499. ad Rempub. Venetam, cui Patria ſe dediderat, pro eadem unà cum aliis Patritiis adivit legatus, ut publica redderet obſequia, & obtineret confirmationem privilegiorum, quorum præfationem (ut rem gratam Lećtori faciam) hìc ſubnećtam.

AUGUSTINUS BARBADICO, Dei Gratia Dux Venetiarum &c. Universis, & singulis tàm Amicis, quàm Fidelibus præsens privilegium nostrum inspecturis salutem, & syncera dilectionis affectum. Nulla re magis gloriari majores nostri consuevere, nostrumque Dominium, quàm omnibus compertum facere, qualis sit Status nostri liberalitas, & munificentia erga nostros devotos, & benemeritos. In quo peculiari instituto nostro perseverantes, cum secuta fœlicissima deditione fidelissimæ Civitatis Cremonæ ad devotionem, & obedientiam, nostram præsentiam, & conspectum nostrum adiissent Spectabiles Viri Baptista Malumbra Juris utriusque Doctor, Jacobus Trecchus, Comes Alphonsus de Persico, Nicola de Dovaria, Franciscus Benzonus Doctor, Petrus Martyr de Ferrariis Doctor, Joannes Franciscus Marianus, Thomas de Gallarate, Elisæus Raymundus, Ludovicus de Sfondratis omnes Equites, Benedictus dell' Affaytate, & Gabriel de Maynoldis Oratores, nec non Sebastianus Cyria Cancellarius Magnificæ Communitatis Cremonæ, Et post præstitum nobis, & Dominio nostro, nomine antedictæ fidelissimæ Civitatis, & universi Populi Cremonensis debitum, & solemne veræ, ac perpetuæ fidelitatis juramentum, cum omni reverenti, & accommodata verborum forma, à nobis petiissent confirmationem Capitulorum, & promissionum antedictæ Magnificæ Communitati factarum, in fœlici adeptione nostra Civitatis prædictæ, per Provisores nostros generales, aliasque novas petitiones nobis porrexissent, & ipsis Oratoribus (ob imminentia quibus impliciti fuimus negotia) non potuissemus integram expeditionem præstare, licèt constans propositum, & intentio nostra semper fuerit non differre, quantum honestè, & convenienter liceat, à desiderio præfatæ Magnificæ Communitatis nostræ, vocati fuissent Cremonam ab antedicta Magnifica Communitate novem ex prædictis Oratoribus, substitissentq; Spectabiles Equites Nicola de Dovaria, Elisæus, & Ludovicus de Sfondratis cum præfato Cancellario, instantes ultimationem responsionum nostrarum restantium; nos utpotè, qui illam fidelissimam Civitatem, & Charissimum Populum nostrum summa charitate, paternaq; dilectione amplexi fuimus, non deficientes à consueta benignitate, & clementia Status nostri, sed eam latissimè diffundentes in beneficium, honorem, & commodum illius magnificæ Communitatis, & Populi nostri, ipsis capitulis, & petitionibus libenti, gratoque animo admissis, singulis ipsorum cum Senatu nostro singulariter respondimus, ut infrà, mandantes cum antedicto Senatu nostro omnibus, & quibuscunque Potestatibus, Capitaneis, Rectoribus, Provisoribus, Officialibus, Vicariis, & aliis quibuscunq; subditis nostris, ad quos spectat, vel in futurum spectabit, ut præsens privilegium, concessiones, & deliberationes nostras, plenè, inviolabiliterque observent, ac ab omnibus observari faciant, nec contrà eos aliquis præsumat, aut contendat, sub indignationis nostræ pœna.

Ad primum, quod incipit: Quoniam dominantes etiam absque lapidibus, & calce se fortificare consueverunt, videlicet subditos suos amore, & beneficiis complectendo juxtà illud, non armis Urbes, populi sed amore tenen-

tenentur; *Ideò Civitas Cremonæ, constanti fide, ex natura decorata audet intrepidè postulare, quòd ea beneficia sibi impendantur, quæ infra bis capitulis continentur. In primis, quòd tota Civitas, & universus Populus Cremonensis cum sua Diœcesi unanimiter, concorditer, & alacriter dederunt, & dant se, & totam Civitatem præfatæ Serenissimæ D. Venetiarum. responderunt, quòd in nomine S., & Individuæ Trinitatis Patris, Filii, & Spiritus Sancti, & ad honorem, & gloriam Beatiss. Evangelistæ S. Marci protectoris nostri libenti, & jucundo animo acceptamus, & devotionem, & obedientiam nostram fidelissimam Civitatem Cremonæ, quam ob summæ fidei erga nos, & statum nostrum collocavimus, Nec ei ullo unquam tempore defuturi sumus in iis omnibus, quæ dignitatem, & ornamentum illius Magnificæ Communitatis, ac commodum, & beneficium illorum fidelissimorum Civium nostrorum concernere dignoscemus etiam &c.*

LXXXXIX.

GEorgius Cambiagus innumeras ingenii nactus dotes, in arte oratoria non modicos edidit partus, qui versantur hoc titulo inter eruditorum M. S.

Orationes variæ.

Piè è vivis excessit die 20. Octobris 1518.

Bordigallus de eo cecinit:

Protector Patriæ fuit iste Georgius æde
Cambiaga sapidus, Religiosus homo.
Dulcis in eloquio, cujus prudentia clara
Emicuit Patria moribus ingenio.
Ossa jacent, virtus tamen, & sua fama remansit
Æterna in terris, spiritus in Domino.

Inter Oratores Patriæ ad Franciscum I. Galliarum Regem refertur à *Bressiano* in Coll. ubi de Petro Martyre Ferrario.

LXXXXIX.

GEorgius Piscius, seù Pessus elegantis Vir ingenii, nonnulla modulatus est, quæ, suprà mediocre Poetarum subsellium collocandum arguunt. Scripsit quoque soluta oratione permulta, quæ exoptantur.

Obiit die 5. Decembris 1516.

Bordigallus ejusdem meminit in Epitaphiis:

Mors rapuit Vatem, nomenque Georgius antro
Conditur, egregia stirps sua Pissa fuit.
Doctus in eloquio Ciceronis, ut altera lingua
Perfulgens Patriæ Religiosus erat.
Ossa sepulta jacent tumulo, sed spiritus æthra
Scandit, & in Domino dans requiem, fruitur.

LXXXXIX.

HIeronymus Mainardus Juris utriusque Doctor, ingenio maximo, nec non acerrimo judicio, à Ludovico Sfortia equestri dignitate ob merita insignitus: pleraque vulgavit

Legalia consilia, quorum unum satis disertum extat apud me M.S., in quo agitur de pulcherrima reconventionis materia, Ad Divi Angeli legitur.

Sepul. Spect. Clariss. Jur. Utr. Doctor., & Milit. Hieronymi, & Jo: Augustini Fratrum de Mainardis, & Hæredum suorum MDII.

LXXXXIX.

BErnardinus *Licinius* Nobilis Vir ingenii (quo agnomine insignis quondàm apud Romanos familiæ compertus est non indignus) hujus sęculi finem illustravit. Eloquentiam in primis coluit, & innocentiam, qualis abundabat in Clodio Licinio Romanarum rerum scriptore, teste Livio, neque defuit in Cajo Licinio Imbrice, qui citatur à Festo, sed desiderata est in Largo Licinio, cujus Ciceromastix memoratur *à Gellio lib.* 17. *Noct. Att. cap.* 1. pergloriosa quoque excedens vestigia veterum ejus gentis Poetarum Portii Licinii, cujus versus leguntur apud *Gellium eundem lib.* 10. & Caji Licinii Calvi, de quo plura *Lillius Giraldus in dialogis*, Musarum sacris enixè operatus est. Latino proindè carmine varia porrexit cum venustate, & lepore extant inter cætera ipsius

Epigrammata in Funere Seraphini Aquilani Poetæ Itali.

Quæ cum aliis ejusdem argumenti ab Joanne Philotheo Achillino collectis, prodiere Bononiæ typis Caligulæ Basilerii, Anno MDIV. Alia desiderantur.

Dum Nobilissimam Urbem Bononiensem, ubi studiis legalibus adhuc Adolescens Autor operam dedit, in hoc libro postrema vice commemorat: tenetur hic etiam Amici sui Bononiensis Petri Antonii Bernardoni Poetæ disertissimi, nuperrimè ad Aulam Cæsaream ob merita, & doctrinam vocati, nomen in amoris pignus referre.

LXXXXIX.

STephanus Niger ex Oppido insigni Casalis Majoris, de quo (quamvis amarè) repetam quid de eodem digesserit *Pierius Valerianus lib.* 2. *de Infœlicitate Literatorum*. His tertium addemus Stephanum Nigrum Cremonensem, Græcarum literarum studio Nobilem, quas Mediolani per annos multos docuerat. Incidit is in eam temporum calamitatem, qua nulla multis ab hinc annis illi Urbi ærumniosior accidit. Ea enim ab Hispanis oppressa, bono cuique Viro illic esse miserrimum fuit. Nam in summa gladiorum

rum

rūm impunitate, omnia fine legibus, fine judiciis, fine jure, fine fide, relicta erant direptionibus, & incendiis. Tàm misero igitur tempore, & salariis, & alia omni minervali mercede defraudatus, ad extremam redactus paupertatem, & temporum perturbatione, dum turbulentis tot, tantisq; rebus urgeretur, neque ulla ex parte allevationem ullam speraret, in lachrymis, & sordibus infœlicissimè defuit.

Extant tanti Viri æterna monumenta.

Commentaria in Hermogenem. Ad Ant. Pratum.

Dialogus de reconditis Græcarum literarum penetralibus. Mediolani in fol.

Dialogus Mercurii, & Stephani de laudibus Joannis Grolierii Lugdunensis.

Commentaria in aurea carmina Pythagoræ.

Præfationes in Homerum, Pindarum, & Titum Livium.

Epistolæ nonnullæ.

Oratio in Adventu Patriarchæ Aquilejæ in Forum Julium habita.

De nimio vitæ luxu, sivè Collectanea ex Athenæi Sympofiariis nempè, de Heluonibus, & Bibacibus, de generibus poculorum, de inventione coronarum convivalium, de Unguentis, de Musicis Instrumentis, de Bellariis, de Saltationibus, de Parasitis, de generibus placentarum, de scortis Insignibus, de Vino.

E Græcis quoquè transtulit

Heroica Philostrati, cum ejusdem observationibus in Pausaniam Iconum Philostrati lib. II.

Aurea Carmina Pythagoræ.

Orationem Musonii de Optimo Principe.

De nimia obsoniorum appetentia.

Isocratis Orationem de Regiis Muneribus. Hæc omnia excudit Mediolani Joannes Castellionus 1521., *& Basileæ Henricus Petri* 1532.

Plutarchi Liber de Fraterna Benevolentia, & Oratio ejusdem Consolatoria, ad Appollonium Basileæ cum reliquis Plutarchi Opusculis latinitate donatis.

Tradit & Cavitellus ad annum 1497. è Græcis latinos fecisse Theophrastum, &

Pausaniam Verùm fuisse reor (ut suprà innuimus) Heroica Philostrati, & Pausaniæ

Scripsit & Carmina Varia. Mediolani, ut vidimus, diù degit, humaniorum literarum professor; Undè Mediolanensem aliqui sunt arbitrati, ut Gesnerus in Bibliotheca Instituta, ejusve Asseclæ, quibus adhæsit perperam *Abbas Philippus Picenellus in Athenæo Literat. Mediolan.* Verùm & ipse purè se Cremonensem fatetur, in limine Introductionum Anatomicarum Jacobi Berengarii

de

de Carpo, Bononiæ editarum typis Benedicti Hectoris anno 1523. extat enim ibi tersum epigramma cùm hujusmodi Auctoris mentione *Niger Cremonensis de Casale Majori &c.*

Inter præcipuos Amicos habuit magnum Juris, ac omnis eruditionis Oraculum, Andream Alciatum, à quo crebrò illustribus carminibus commendatur.

Scriptores de eodem loquentes sunt, ut adnotavi,

P. Angelus Aprosius in Bibl. Aprosiana pag. mihi 412., *qui de eodem scribentem refert Laur.* Legatum in suo Lyceo Herculis, ac notat scripsisse Epistolam, quæ ad eximium Virum Joannem Franciscum Marlianum accessum parat.

Geraldus Vercellanus Sequanocelta in substructis ad Jacobum Minutium Reg. Consil, ac Senatorem carminibus græcis
M. Antonius Sabellicus in Epist.
Jo: Jacobus Frisius in Bibliotheca &c.
Fabianus Justinianus,
Hofmanus in Lexico &c.
Laur. Legatus in Musæo Cospiano lib.2. cap. 3.
Joseph Maltraversius in Opusculo Italico de adnotabilibus Casalis Majoris.

Ejus Opera Carminibus quoquè encomiasticis prosequuti fuere celebres Poetæ, Bartholomæus Dardanus, Bartholomæus, & Franciscus Philippinæi, Joannes Bithynius Pusterla Placent. Albertus Laurelus, Hyacinthus Arpinus, Jo: Petrus Ghurcius Vercell. Jo: Bartholomæus Marlianus &c.

LXXXXIX.

VAlerius Schitius, Legum Magister doctissimus, anno superiore in Collegium receptus, non verò tiara doctorali catamidiatus, ut plerisque nostris evenit temporibus, de quibus egregiè *Venbusius in Sphinge Philosophica cap.25. Venit, inquit, stultus Juvenis ad Templum, doctoris insignia recepturus, Præceptores illum celebrant, seù amore, seù errore: Tumet ille, vulgus stupet, applaudunt Affines, & Amici: Ipse jussus Cathedram ascendit, cuncta jam ex alto despiciens, & nescio quid confusum murmurans. Tunc Majores certatim divina locutum laudibus ad Cœlum tollunt, tinniunt interim Campanę, strepunt tubę, volant annuli, figuntur oscula, vertici rotundus, ac Magistralis Bonetus apponitur. His peractis, descendit Sapiens, qui stultus ascenderat. Mira prorsùs transformatio, nec Ovidio cognita. Sic fiunt hodie Sapientes, verus Sapiens fit alitèr.* Hactenùs ille. Schitius, inquam, propria virtute fultus, apud Duces Sforciados Orator pro Patria, ac ejusdem ex Nobilibus Decurionibus summè pretio habitus fuit. adhùc prostant ejusdem

Consilia in Jure elucubratissima

anno 1505. tempore pestis ad superos convolavit. Ejusdem meminere *Bressianus in Colleg. J. C., & Syllabi J. C. Coll.*

Jo:

Jo: Jacobus Crottus in Oratione Flebili, de qua crebrò facta fuit mentio. *Non dissimili trabitur fato Valerius Sebitius circumspecta virtute, mirabilique eloquentia insignitus.*

LXXXXIX.

THomas de Raymundis Marci F. J. C. Patrio Collegio datus die 24. Junii 1488. non tàm de Jurisprudentia, quàm de politiori literaturá præclarè meritus, ac Hierosolimitano itinere insignis. pandidit *Carmina contrà Hypocritas*, & librum inscriptum *Peregrinatio ad loca Sancta Hierusalem*. Dicitur obiisse anno 1510. quo tempore simplices hosce Musarum Flores super ejus urnam sparsit *Dominicus Bordigallus*.

Et splendor, Patrieque decus, doctorque peritus
Raymundus Thomas clauditur boc tumulo.
Hierusalem Miles dicendi & lingua diserta
Alter Aristoteles, Fons quoquè Pieridum.
Mors rapuit, mortalis erat, sua membra quiescunt
Surrectura polo tempore Judicii.

Bressianus in Coll.
Syllabi J C. Coll.

parce lector, si noster scriptor Hypocrisis hostis acerrimus, occasionem mihi præbet hìc nonnulla subdendi, quæ ex Doctrina *Chrysologi serm. 7. scribit Jo: Prideaux Orat. 12. inaugurali p. m. 426. edit. Tigur.* graphicè Hypocritam delineando.

Frater in ore, & pugio in manu; sacrificium in specie, & proditio in affectu, lacbrymę in oculis, & laniena in corde, Joabi, Absalonis, & Ismaelis sacerrima sunt emblemata. Ità salutat Sicarius, & obtruncat. Sacrificabit nequam, ut patrem prodat; plorabit Tyrannus, dum Fratres destinat ad internecionem, ut Crocodillus, dum prędam devorat. De Scytala serpente notat Isidorus, tot illum afferre dolores, quot babet colores. Nullus Poetarum Protbeus, nullus Vertumnus varietati Hypocritę nocendi artes expresserit, simulabit cum Herode Infantis cultum, quem meditatur tollere è medio: Orabit, jejunabit, eleemosynas distribuet cum Pbarisęis, sed tantum, ut ab Hominibus conspiciatur, & laudetur. Magister dicet, & applaudet, cum capiti insidiatur, &, quod rectum est, dissimulabit, ut, quod iniquissimum est, consequatur. Osculatur ut prodat, convertit ut pervertat, orat, ut devoret, minuta exagitat, dum graviora negligit, parentat occisis, dum pergit occidere. Externa mundat, ut interiora talia esse credantur, sic ut Regnum Cœlorum recludat aliis, quod nec ipse conetur, nec curat intrare &c.

LXXXXIX.

PEtrus Martyr Ferrarius Vic. S. Andreæ J. C. illius sæculi judicio emendatissimus, die ultima Aprilis anni 1495. Collegii bonore præditus, permulta eloquentia pollens ad Rempubl. Venetam,

ut

ut scripsimus in Baptista Malumbra, pro Patria ablegatur equestri ordine insignitus, cùm non solummodò partes sibi demandatas ex Voto adimpleverit, verùm in sui admirationem Summates illos sapientissimos accenderit. Alteram exindè ad Franciscum hujus nominis Primum Francorum Regem, unà cum Comite Georgio Persico, & Georgio Cambiago Patritiis, legationem difficillimo rerum statu obierit, cùm Pater Patriæ multò frequentiùs fuerit nominatus, Literarum innato amore adeò succensus; quoad vixit, ut vel plenè moriturus à librorum evolutione deflectere nollet, vel alter Solon, de quo scribitur, qui cùm in lectulo morti proximus decumberet, inaudiffetque assidentes Amicos de re quapiam submisse, nè ipsi molestiam parerent, disputantes, erecto, ut potuit, jam semimortuo capite, rogasse eos perhibetur, ut aliquantò loquerentur clariùs sibi, si etiam moriens aliquid discere potuisset, discessum à vita jucundiorem fore. Scripsit opera permulta, inter quæ

Dissertationes Legales. Mortalitatis onus deposuit decimo quinto Kal. Decembris 1527., ut indicat *Daniel Cajetanus in Carminibus M.S.* occinens inter alia hoc epitaphio.

Hic Prudens Moderator est humatus,
Qui dici Patriæ Pater solebat
Petrus Martyr Eques, satus vetustis
Ferrariis pietate, veritate
Nullus Nobiliorque, nec clariorque
Hic post fata, Homini est honor superstes.

In Portæ marmoreæ superliminari, qua itur ad Turrim majorem, sedet hæc Inscriptio. *RR. Christi Morte Triumph., & Genitricis nostræ, Himerii, & Homoboni Anathema. Petrus Martyr Ferrarius J.U.D. & Eques, Jacobus Guazzonus, & Jacomatius de Guarna Salerno Fabr. Præfecti, Petrus Felinus Quæstor, & Laurentius Trottus faciebant anno MDIII.*

MD.

Thomas Ceriolus laurea legali insignitus, præstantissimum Patriæ Judicum Cœtum, universa plaudente Urbe, ingressus die 3. Decembris 1473., summæ prudentiæ cùm esset, & gravitatis exemplo comendabilis inter Decuriones sequenti anno admittitur, ac aliquandò in arduis negotiis ad Duces Mediolanenses legatus est. vulgavit

Consilia legalia.

Bressianus in Coll. J.C.

Autores Syllaborum tùm M.S. tùm typis edit. de J.C. Coll.

Fitque etiam de Ceriolo mentio in Catalogo Decurionum Cremonæ ad an. 1474.

Nonnullæ ex Thomæ allegationibus juridicis reperiuntur apud Amicum meum dilectissimum Julium Cæsarem Porrum in Cremonen-

monensi Foro J.C. ac Egregium Causarum Patronum, non tàm Legibus, quàm Theologicis, Philosophicis, Poeticis, & Oratoriis studiis apprimè versatum.

Eod. An.

Kataldus Manna docta semper ortus, ac præclara familia Philosophus, & Medographus summi census, Græcæ, Chaldeæ, ac Hebraicæ elocutionis doctissimus, vulgavit

De Nexu utriusq; Philosophiç lib. 2.
De Pulsibus.
De Morbo Gallico lib. 2.
De Generatione, & Corruptione lib. 5.
De Semine infecto lib. 2.

Kataldum laudibus extollunt *Ant. Campus hist. lib. 3. Daniel Cajetanus in Carmin. M.S.*

In Ecclesia D. Augustini prostat Inscriptio literis cubitalibus extensa in stylobate secundæ Columnæ ad lævam.

D. O. M.

Kataldo Mannç Medico clarissimo Petrus Manna Medicus F. Patri Benemerenti, & Thomæ Mannæ, J. C. Oratori Urbis incomparabili Fratri Carifs. hoc monumentum dedicavit Anno post Christi Nat. MDXLV. Kal. Novembris Imp. Cæs. Carolo V. Aug.

Cum de hoc Medico insigni mihi summo contigerit, non possum hunc librum libenter absolvere, nisi alium Egr. Medicum Cremonæ Amicum meum humanissimum recenseam, & scilicet Homobonum Pisonem Philologum etiam ornatissimum, nunc publicè medicinam profitentem in celeberrimo Patavino Gymnasio.

Eod. An.

Angelus de Soncino ex Ord. Min. S. Francisci, ad cujus æterni nominis gloriam repetere allubescat, quæ de eo scribit *Haroldus in Epitome Annalium Vvadinghi Anno* 1540. *num.* 80. *de Provincia Corsica S. Francisci Brandi, ubi decessit Angelus de Soncino Provinciæ Januæ Deffinitor Generalis, Vir Venerabilis, & Pius, Insignis Prędicator, & zelator præcipuorum suæ professionis, mira corporis maceratione à cibis abstinens, solo pane, & aqua, ac fructibus contentus. Missus hujus Provinciæ Visitator laboribus, & pænitentiæ exercitiis attritus, vitam sancto fine quievit.*

Ex iisdem Ordine Franciscano, & Patria inter Beatas recensita *in Martyrologio Mediol.* edito nuperrimè *à doctissimo P. Paulo Bosca*, occurrit sub die 1. Novembris Modesta de Soncino.

Eod. An.

Ambrosius de Soncino ex Familia de Tormolis Ord. Præd. Conversus, humilitate, obedientia, silentio, oratione, & labore admirabilis, verè Dei Servus, non literarum ignarus, scripsit italicè

Vitam B. Lucbinæ de Soncino, &

Vitam B. Jacobi de Ulmo, ex cujus scriptis P.P. Silvester Prierius, Isidorus Mediolanensis, & Jo: Ant. Flaminius suas latinas deduxere. Fuit & antiquarum Vitriatarum Artifex præcellens, ut notat *Leander de Albertis in descriptione Italiæ*. Divinis meritis plenus bonos implevit dies anno circiter 1500.

Bressian. in Corona Vir. Illustr. lib. pr. ubi illos recolit Sanctitate Insign.

Peregrinus Merula in Collectione Vir. Cremon. Sanctitate Illustrium.

Altamura in Biblioth. &c. Beati præ nomine eum memorat.

Ant. Senensis in Cbronico, & Biblioth. &c.

Rovetta in Biblioth. Cronologica, & alii plures, ac præcipuè *Scriptores de rebus Ord. Præd.*

Laur. Legatus in Mus. Cosp. lib. 3. cap. 6.

Floruit & hisce temporibus vitæ Sanctimonia celebris, & ex eodem Ord. Præd. Clericus Franciscus Cropellus pariter à florentissimo Oppido Soncini, de quo *Peregrinus Merula, & Bressianus locis citatis. Jo: Michael Plodius Vit. Vir. Illustr. Seraphinus Razzius in hist. &c.* & ex Monialibus ejusd. Ord., & Patria Venerabiles Luchina de Stropenis, seù de Barbobus, Prisca de Rizzolis, Octavia ex Comitibus de Covo, ac

B. Stephana de Quintiano appellata, ibi in Monasterio S. Pauli sepulta multis effulgens Miraculis, ut indigitant scriptores ejusdem Vitæ, & præsertim Fœlix Corona de Tintis Cremonensis ejusdem Monasterii alumna in suo libro edito Cremæ 1658. apud Jacobum Ferrarium.

Eod. An.

Camillus de Ferrariis Presbyter sæcularis, pietate gravis, & eloquentia potens permulta elucubravit opera ad salutem animarum, ut optimum Sacerdotem decebat; non erat enim ex illis, quos increpat *Johannes Maria Capalla libro Arca salutis nuncupato, qui Judæ luem imitentur, qui ad solam pinguedinem Muneris Ecclesiastici, & benefitium obtutus defigentes anbelant, renuunt autem quæcumque non sunt consperʃa pinguedine temporalium redituum, quæ autem pinguia conspiciunt, non solum porrecta suscipiunt, sed & invicem, & è manibus distribuentium quo possunt conatu extrahere, moliuntur.* Ejus libri sunt

De Officio Parocborum lib. 2.

De Sacramento Penitentiæ lib. 3.

De modo visitandi infirmos.

Bressianus in V. R.

Hisce fermè temporibus floruit Jacobus Ferrarius latinæ, Græcæque apprimè doctus, ut scribit *Comes Franciscus Persicus in proæmio libri IV. suæ Hist. M. S.*

Ano.

Eod. An.

ANonymus Cremonensis Astrologus floruit circà annum Domini 1500., vel paulò ante; Quem acrius impugnavit Paulus Orlandinus Florentinus Abbas Camaldulensis, suique Ordinis Vicarius Generalis *in Libro satyrico contrà Astrologos*. Qui est Opus sextum *Epthatici*. Epaticum istud servatur M. S. in Bibliotheca Angelorum Florentiæ, ejusq; præter alios meminit *V. C. Jo: Mabillonius in suo Itinere Italico*. Ut verò in tenebris omninò non delitescant, tùm quæ Anonymum hunc scripsisse, tùm occasionem, quam eum calamo castigandi habuisse Orlandinum, licet inferre ex hujus Opere, undè hic nonnulla subiicio ex Epthatico M. S. excepta. Tractatus itaq; hujusmodi inscribitur. *Epthatici opus sextum liber Satyricus contrà Astrologos: ad Dominicum Maurocenum D. Marci Procuratorem*. Incipit verò: *Fr. Paulus Orlandinus Vicarius Generalis Congregationis S. Michaelis de Murano Camaldulensis Ordinis, Magnifico, & Generoso Viro, & D. Marci Ecclesiæ Procuratori celeberrimo S. P. D. cum accessissesnudius tertius ad nostrum S. Michaelis de Murano Cœnobium Magnifice Dñe, simul, & præclara animi tui virtute coram Rev. Abbate, aliisque nonnullis hujusmodi Monasterii Fratribus obtulisses nobis Cremonensis cujusdam Astronomi schedam quampiam, Ea utique perlecta, quid ego super illam sentirem, continuò me interrogasti Ego verò &c.* deindè absoluta Epistola ad Maurocenum sequitur.

Cap. primum Argumentum totius Operis. Cum autem pagella Cremonensis hic de compluribus passim agat, nè quid supervacaneum, atq; indecens hic à Nobis interponatur, Tetragonum effingemus quempiam, simul ac rem omnem in actus fermè quatuor dividemus, ut constet quid sit id, de quo à nobis in præsentia disputetur. Is igitur tandem Astronomus abhinc decennium composuit, in suis climatericis indicium quoddam, in quo ipse principaliter agit de Adventu Antichristi, atque idcircò de novissimo die, dicens anno Domini 1505. Antichristum nasci debere, & anno 1530. eumdem esse cunctis gentibus manifestandum ad efficiendam Religionem illam, quæ sub Planeta Lunæ constituta sit, quemadmodum & Religiones qualibet sub planetis suis. Dicit insuper Antichristum ipsum de Virgine esse nasciturum, quoniam scilicet mater ejus etiam post partum Virgo permanebit; Concipiet autem illum ex incubo Dæmone, ut Merlinus fuit à sua Matre conceptus. Hęc est fermè summa rerum ex libello illius. Qua super &c.

Præstantissimis sui ævi, doctissimisq; Viris accenseri jure potest Orlandinus portentosè propè memoriæ vi, pietate, literisq; gravioribus nedum, sed Poeticis etiam excellentior, ut celebratur *ab Abbate D. Petro Canneto Amico meo doctissimo in Bibliotheca Camaldulensi M. S.*

Quinam fuisset Anonymus iste Cremonensis Astrologus, operæ pretium esset acu rem tangere. Verùm quia ennarata ad dede

cus magis, quàm ad ejus gloriam exſcripta videntur, ſatis eſt id pandidiſſe; nihiloſecius ut meo inſtituto morem geram, hunc Aſtrologum tali affectum calumnia Baptiſtam Plaſium fuiſſe arguerem, de quo ſuprà ad annum 1483. facta eſt mentio. Hic enim Venetiis circà eam tempeſtatem admodum notus illuxit: Quippè ille fuit, ut legimus, qui Franciſci Foſcari Ducis à Reip. ſumma dignitate nonnullos antea menſes depoſitionem prævideràt

Hanc igitur planiſſimè dixi calumniam, non quidem ab Orlandino ut potè Viro candidiſſimo contextam, ſed ab Æmulis, ac Iovidis Plaſio ſomniatam, ac commentitiis figmentis inventam, ut tanti ſcriptoris gloriæ detraheretur, cum ſchedam ab Abbate Orlandino allegatam quilibet effingere poſſet, ac nomine Cremonenſis Aſtrologi inſcribi. de hoc porrò, ut meo juridico more loquar, non conſtare individualiter affirmo; ergo de ea ab Autore Cremon: & ſaltem à Plaſio compoſita juſta nequit adferri ſententia. Atqui Plaſium Virum ſuis ſcriptis celeberrimum de tàm celeri Antichriſti Adventu juditium promere indubitatum, aſtronomicis ſtudiis voluiſſe, perdifficile, quinimmò impoſſibile mihi ſuadeo.

EN Amice Lector, primus harum lucubrationum liber, è calamo ad Calcographi præla perductus. Ut prodat in lucem mentis fœtus, informis quanquam, & immaturus, ſollicita paterni amoris pietas coegit, nè fortè, ut (quandoq; contingit) cum *Petro Damiano* inter Camaldulenſes Viro Doctrina, & morum Sanctimonia maximo, queribundus, impari licèt jactura, ingemiſcam. De libro enim eidem furto ſurrepto *lib. 2. Epiſt. 6.* Divus ipſe ait. *Tulit librum meum, quem velut filium unicum ulnis uterinæ dulcedinis amplectebar*. Ut tui Juditii aleam intrepidè ſubire poſſem, ingenio non adeò variis Reipublicæ curis exagitato, ac penè detrito, mihi opus erat. At de his veniam à te jam popoſci, nequè hìc ſuperiora repetam. Non enim vereor, quin ſis prudentiùs acturus, quàm valeam efflagitare. Vale, & fortunare.

LAUS DEO, B. VIRG. MARIÆ
ſine labe conceptæ, ac
Divo Seraphico S. P. Franciſco.

APPEN-

APPENDIX
AD ANNUM MCCXLIII.

FErdinandus della Manna Vir non aspernandæ memoriæ, cum in sacris Ædibus Divæ Luciæ dicatis habuerit sepulchrum sic inscriptum *ex Monum: Buschetti*

MCCXLIII. *Die* I. *Februarii R. Ferdinandus della Manna Theologus, & Philosophus Praeclarus Vicarius Generalis Archiepiscopi Ravennæ, & Canonicus S. Petri de Urbe hic situs est.*

Ad annum MCCLXXXIV.

GUillelmus Pallavicinus Mediolani Prætor, cujus est epitaphium in Cathedrali Cremonensi à *Buschetto* allegatum.

Guillelmus Pallavicinus Nob. Cremon. Mediolani Pretura functus, Vir integerrimus de Patria Benem. hic quiescit; obiit anno MCCLXXXIV. V. *Kal. Decembris. Manfredus F. Caris.*

De alio Guillelmo Pallavicino in Ecclesia S. Abundii Cremonæ id legebatur

Hic requiescit in pace Strenuus Guillelmus Pallavicinus Conductor Armorum Barnabovis Vicecomitis Med. & Cremonæ Domini in bello Fortissimus, & in pace prudentissimus, qui tandem obiit Non. Aug. Anni MCCCLX. *Heredes M. P.*

Ad annum MCCCXV.

MAtthæus Sfondratus sepultus in Ecclesia S. Pauli, erat Homo doctissimus, ut ex sequenti Epigraphe

Matthæo Sfondrato Philosophiæ, & Astrologiæ Professori Clarissimo, qui in Patria multum elaboravit, hic tandem quiescit. Heredes Mœst. ne memoria Tanti Viri deperderetur Hoc P. M. Vixit An. LXXVI. *Mens.* IX. *Dies* XXIII. *Obiit* XV. *Kal: Aprilis A. D.* MCCCXV.

Ad annum MCCCLXVIII.

DOminicus della Manna hic est recensendus, si de eo prostat hęc Epigraphe in Ecclesia S. Galli, ut refert Buschettus

Dominici della Manna Philosophi doctissimi, Pietate, moribus, ac literis Græcis, Latinis, & Hebraicis eruditi corpus hic jacet. Obiit Pridiè Kal. Martii A. D. MCCCLXVIII.

Ad

Ad annum MCCCLXXXVI.

FErdinandus Schinchinellus Philosophus, & Astronomus suo ævo celebris; nam prò eo in Templo Divi Lucæ erat tumulus hisce notis obsignatus.

In hoc tumulo jacet Nob. Vir Ferdinandus de Schinchinellis Philosophus, & Astronomus præclarissimus, qui requievit in pace. An. Domini. MCCCLXXXVI. XI. *Kal. Martii. Æt. suæ An.* LXXVI.

Ad annum MCCCLXXXXIII.

LAzarus Ala Ecclesiæ Cathedralis Archidiaconus, cujus encomia hæc carmina perhibent, in eadem Ecclesia ejus sepulchro adiecta, quæ in M.S. Inscriptionibus *Buschetti* etiam prostat.

Famosus Virtute sua, quem Pagina sacra
Artes, & Medicina Virum fecere Peritum
Doctorem, quo Cive suo vivente Cremona
Gaudebat multum, natus de stirpe Parentum
Ala, qui factus bonus Archidiaconus hujus
Ecclesiæ situs est hic Lazarus ille Magister.
Annis mille suos Phœbus renovaverat ortus
Tercentum Noviesque decem Tribus, atque notatis
Illius Aprilis conjuncta luce secunda
A Christo nato cum Mors sua lumina clausit.

Ad annum MCDXXIV.

ORlandinus Maximus de Roma, inter insigniores sui temporis Medicos recolendus, ut habetur ex hac inscriptione sepulchrali in Ædibus Divo Sylvestro sacris.

Egr. & Nob. Artium, & Medicinæ Doctor D. Orlandinus de Maximo de Roma hic situs est. Obiit Pridiè Non. Januarii MCDXXIV. *Ætatis suæ An.* LXVIII.

Ad annum MCDLXVI.

THolomæus de Augustis illustris doctrinæ Vir, si ex Epitaphiis collectis à *Buschetto* hæc habetur, quæ in Ecclesia non procul ab Urbe extrà Portam S. Lucæ Incrosato vulgari sermone nuncupata prostabat.

Ossa Nob. D. Tholomæi de Augustis Mathematicæ scientiæ Professoris in hoc tumulo jacent cum Nob. D. Roselmina de Plasiis ejus Uxore cum suis Heredibus si volunt. qui Tholomæus obiit Pridiè Non. Septembris A. H. S. MCDLXVI.

Ad annum MCDLXXI.

ANdreas Maggius, de quo habetur in Templo Divæ Luciæ hoc ad perennitatem sui nominis Monumentum, ut ex libro Inscriptionum.

Andreæ Maggio J.U.D. Præposito Hujus Ecclesiæ summæ probitatis Viro præter eloquentiam, qua mirificè claruit. Hic ille requiescit in Pace. Vixit An. LXIX. *Obiit Anno Publicæ Salutis* MCDLXXI. XI. *Mensis Decembris. Matthæus Maggius Nepos Patruo Charis. P.*

Ad annum MCDLXXV.

BArtholomæus Pasqualis Virtutibus pollens, ac nobilitate, ut indicat Epitaphium, quod subnectitur, extans in Ecclesia Divi Georgii Cremonæ

Bartholomæus Pasqualis, qui splendidis natalibus procreatus, animi Virtute, & celebritate literarum floruit, in hoc tumulo quiescit in Pace. A. D. MCDLXXV. *Idibus Septembr.*

Ad annum MCDLXXXXIII.

MAtthæus Vasalus ex Oppido Mutianicæ Agri Cremonensis, vulgò Mozzanica, magni nominis Medicus, si fides danda est Epitaphio super ejus tumulum apposito, in Magnifico Divi Augustini Cremonæ Templo.

Marmoreus tumulus, quem cernis Amice Viator
Conspicuum Medica contegit Arte Virum.
Testis Roma suæ Virtutis, Lucaque Testis
Sanantem Ægros Mors invida eum rapuit.
Matthæum genuit Vasalum Mutianica Tellus,
Sunt tibi, sed cineres Pulchra Cremona decus.

ALIÆ APPENDICES.

Pag. 7. post lin. 18. addantur.

JO: *Baptista Assandrus* Egr. Causidicus Cremon. in sua, quam de Patria doctissimè elucubraverat Historia, cujus tantum breve fragmentum penès me est, cum integrum illius Volumen usque adhuc exhumare non potuerim, inquit. *Nonnulli scribunt* (quibus tamen ipse dissentitur) *ædificatam fuisse Cremonam à Jano, qui suis ibi repositis thesauris eam Crumenam primò appellaverit.* postmodum subdit. *Alii à Brenone Pallantis Socio, & ab ejus nomine Brenonia vocata.*

Joseph Malumbra in Epist. ad Bartholomæum Fratrem suo libro præmissa, italicè inscripto *Pratica Universale facilissima, e breve*

di

di misurar con la vista &c. ab Agrimonio Troiano fundatam Cremonam asserit, & ab eo Agrimoniam dictam, posteà Crumenam, indè Cremonam.

Pag. 18. post lineam 16. addatur

Hinc forsan *Athanasius Kircherus è S. I. in suo Latio Vetere, & novo cap* 3. dum agit de Sepulchro Veterum Turiorum in Monte Tusculano non ità pridem detecto, nostrum Marcum Furium Bibaculum, sed male, Romanum appellavit.

Pag. 42. lin. 1. post verbum, *moriuntur* addatur,

Balthassar Bonifacius Ludricæ Hist. lib. 16. *cap.* 4. scribit Albuneam Sylvam ejus esse naturæ dicebat divinus Vates Æneidos lib. 7. ut sævam exhalet opaca Mephitim; Hæc verò Mephitis, quæ nihil aliud erat, quàm graveolentia quædam pestifera, vel ex Tellure, vel ex aquis, vel ex specubus, vel ex nemoribus procedens cum vim occidendi haberet, Dea credita est ab iis, qui rebus tùm maximè bonis, tùm insignitèr malis Numen inesse putaverunt. Hujus itaque fœtidissimæ Divæ quam putori, tetrisque odoribus præfecere Templum Cremonæ fuit.

Pag. 80. lin. 26. addatur

Quinimmò inter Canonicos Cremonenses floruisse Sigismundum Cremam apparet ex Epitaphiis *Buschetti* in Cathedrali Cremonæ, ubi

Sigismundo Cremæ J. U. D. Canonico hujus Sacri Templi Viro prudenti, & pietate singulari. Hic obdormivit in Domino III. *Id. Novembris Anno à Christi Nativitate* MCC.

Pag. 84. post lin. 28.

In sua Cathedrali Ecclesia sepelitur hoc Epitaphio ex M.S. *Buschetti* ab ejus Successore Sicardo Casellano conscripto.

Angusta Cineres sunt qui conduntur in æde
Nobilis Offredi Præsulis eximii.
Qui donante Deo Sapiens, mitisque, pudicus,
Justitiæ cultor, pacis amator erat:
Hæreticis stimulus, redeuntibus umbra salutis
Debilibus Gressus, Os, Oculusque, Manus.
Consilium Cleri comissi, Gloria Plebis,
Solamen Miseris, Pauperibusque Pater.
Obiit V. Id. Aug. Anno D. MCLXXXV.
Præsul Sicardus.

Pag. 104. lin. 12. addatur

Alterum Homobonum Panevinum proximis hisce temporibus vixisse dilucet ex Inscriptione allata à *Buschetto* in Ecclesia S. Victoris Cremonæ

Provido Viro Homobono Panevino Patritio Virtutibus præclaro, qui annos vixit IIC. *& quartam generationem vidit, hic tandem quievit. Obiit Nonis Septembr. An. S. Hum.* MCCCXXXVIII. *Claudius F. & sibi, & Posteris si volunt.*

Pag.

Pag. 132. post narrata de Guiscardo Persico. addatur
In Cathedrali Ecclesia Cremonæ sepelitur cum hac Epigraphe, ut refert *Buschettus* sæpè citatus.

Guiscardus Persicus J. U. D. Protbonotarius Apostolicus, Canonicus hujus Ecclesiæ ob vitæ integritatem, & magnanimitatem illustris. Obiit Idibus Octobris A. D. MCCCIII. *Hic tumulari jussit.*

Pag. 137. lin. 22.
Et in Ecclesia S. Dominici est Epitaphium allegatum ut suprà.

Orpheo Gandino Patritio integerrimo. Lucia Bonetta Uxor Benevola Filiisve Piissimi B. M. P. P. Vixit An. LX. *Obiit An.* MCCCLXVI.

Pag. 140. post narrata de Henrico Casalorcio, addatur.
Cum pauca de Henrico dixisse aliquandò excogitassem, optimum duxi Nobilissimum, & doctissimum Regiensem Antistitem consulere, & scilicet Octavium Picenardum, decus Patriæ nostræ Ornatissimum, ut Nobis de tàm Insigni Prædecessore suo aliquid eruditi communicaret; quando à Præsule illo humanissimo, cujus doctrinæ, & probitati totus sum devinctus, literis suis Quint. Non. Octobris 1701. hæc accepimus.

Guido Pancirolus in suo Cbronico de Rebus in Italia gestis, in quo speciatim agit de Rebus Regiensibus, cujus archetypus est in Bibliotheca PP. Minorum, ut ajunt de Observantia ipsius Urbis *lib. 3. p.* 137. inquit. Henricus Cremonensis anno MCCCII. motu proprio Summi Pontificis suffectus fuit Episcopus. Ad annum verò MCCCXII. Obiit Henricus Regii Antistes.

Sed prolixiùs Fulvius Azarius in Historia Regiensi, italica lingua conscripta, quæ in eadem Bibliotheca extat. juxtà seriem Temporum, & Episcoporum hæc scribit à nobis latinè fidelitèr tamen reddita.

HENRICUS CASALORCIUS.

CUm Regiensis Ecclesiæ curam gerere memoratus Marcus Vicecomes aut nollet, aut non posset (sitque veritati locus) illam contulit Henrico de Casalorciis, Regnantibus Bonifacio VIII. S. P. & Alberto I. Romanorum Imperatore. Is Patria fuit Cremonensis ex Nobilissima, ac Insigni stirpe de Casalorciis, quæ tunc Castri ab ejus cognomine nuncupati Milliar. XII. aut XIV. ab Urbe distantis jurisdictione præfulgebat Brixiam versus (*melius Mantuam versus scripsisset Azarius*) modò verum Castrum illud venerabilis suæ antiquitatis nil aliud, quàm nomen habet. Fuit Henricus celeberrimus suo ævo J. C. & unus ex tribus (licèt Platina eorum supprimat nomina) qui Summo Pontifici in componendo Legum Canonicarum Librum Sextum operam pręstitit; Qua de re adeò Papę acceptus fuit, ut magis ardua negotia eidem crebrò tractanda comitteret, & pręcipuè in dissidiis cum Philip-

po Francorum Rege habitis, quando ſcilicet Bonifacio uti Chriſti Vicario debita preſtare obſequia renueret; Sumpto itaque cum aliis per Henricum itinere propè Galliæ confinia de cogendo Romæ hac de cauſa Concilio Regem illum participem reddidit. Verùm, dum Henricus in Urbe Avenionenſi moram trahebat, de collatione Epiſcopatus in eum facta à Vicecomite certior factus per approbationem etiam S. P. ultima die Aprilis à Marco Portuenſi Epiſcopo conſecratur, præſentibus Laudenſi, Imolenſi, Albingaunenſi Præſulibus, ac uno ex Hiſpania; Solemnitas ſiquidem ſuæ conſecrationis uſque ad diem vigeſimam ſecundam Junii ſiluit, poſt quam Regium pervenit die decima ſeptima Auguſti MCCCII.

Anno 1311. ſcribit idem Azarius, ipſum Henricum Mediolani interfuiſſe Coronationi Henrici Lucemburgenſis Romanorum Regis.

Tandem anno 1312. hæc ſubdit Menſe Aprilis obiit noſter Epiſcopus Henricus, cum decennio ſuum Gregem, ut Bonus Paſtor gubernaſſet. Fuit Homo eximiæ doctrinæ, nam præter ea, quæ ſuperiùs diximus *Tractatum compoſuit de Papæ Poteſtate*. Sub fornicibus SS. Chriſanti, & Dariæ in Cathedrali ſua tumulatus eſt propè ingreſſum ad levam ergà S. Andreæ Sacellum, & ſubtus feneſtrellis è regione Epiſcopalis Palatii hac ſyncera inſcriptione circà ejus tumulum, in quo exprimitur unius Epiſcopi in marmore rubro Effigies

MCCCXII. DIE III. EXTE APRILI DN̂S. HENRICUS DE CASALORCIS DE CREMONA DOCTOR DECRETORUM ET EPÛS REGIS QUIEVIT PACE.

In ſuperiori pariete Sepulchro adhæſo altera legitur Epigraphe ibi recentioribus characteribus appoſita.

HENRICO DE CASALOR-
TIIS PATRICIO CREMO-
NENSI DECRETORUM
DOCTORI EP̂O REGII,
ET PRINCIPI QUI OBIIT
ANNO SALUTIS
MCCCXII.

Pag.

Pag. 140. post ea, quæ de Synibaldo Burgo

In Ecclesia S. Servatoris Cremonæ sepelitur cum hoc Epitaphio

Synibaldo Burgo J. C., & Militi Fortissimo Placentiæ Prætori, & Cremonæ Patriæ suæ Conservatori, qui obiit XIV. *Kal. Octobris A. D.* MCCCXXIV. *Lucottus F. P.*

Pag. 145. post lin. 4.

Ex Oppido Soncini ad Urbem Cremonæ translatum Guillelmi cadaver arguere possumus ex hac inscriptione in Ecclesia Divi Augustini relata à *Buschetto*.

Guilelmus de Cavalcabobus Cremonæ Dominus, Vitellianæ Marchio, Armorum Gloria, Guelphorum Princeps, Patriæ suæ charissimæ Defensor, qui præliando Soncini Obiit Die XIV. *Junii* MCCCXII. *Hic jacet.*

Pag. 152. post ea, quæ de Griphino Ripario

In Ecclesia S. Augustini Cremonæ habentur hæc Epitaphia

Magnifici D. Griphini de Ripariis Judicis, & Advocati hujus Ordinis Fratrum Heremitarum de Cremona, sepulchrum verò inferius Filiorum, & Hæredum ejus.

Sepulchrum hoc cum arca superiori à Magnifico Griphino J. C. in ea reposito constructum, & refectum est, præsenti lapide decoratum per Magn. Julium Cæsarem, & Ludovicum Fratres ejusdem Familiæ.

Pag. 156. post ea, quæ de Ricardo Malumbra

Filius erat Ricardus Nicolai J.C. doctissimi, de quo suprà ex Æmilia Blanchini nata ex Camini Forojuliensis Dominis. Pater legum à Petro Ancarano vocatus, cujus effigies in numismatibus cusa circumfertur. Patavina Statuta ampliavit relictis etiam post se centum Consultationibus in Archivio Senatus Reip. Venetæ, tanquam è fatis Oraculi summo studio servatis. Hæc, & alia habentur, quæ repetere noluimus in Epistola *Josephi Malumbræ* Bartholomæo Fratri directa, ut innuimus, ubi multa de Familia sua, verè nobilissima, digessit. Corrigendus tamen, dum scribit Ricardum docuisse Parisiis, nam Perusii non Parisiis dicendum est, deceptus forsan à verborum affinitate, sicuti etiam emendandus, ubi asserit per Ricardum fuisse ampliata Reip. Statuta sub Duce Joanne Gradonico, qui fuit electus anno 1355., & ipse Ricardus obiit, ut asserit, anno 1323.

Pag. 157. Post ea, quæ de Nigrisolo de Ansoldis

In Ecclesia S. Bassani Cremonæ hoc prostat Epitaphium ex M.S. *Buschetti*

Hoc est Sepulchrum D. D. Pompei, Bartholini, Homoboni, Antonioli, & Bertazoli Fratrum de Ansoldis F. Nob. D. Nigresoli J. C., & Hæredum suorum. Factum sub die XV. *Aprilis Anni* MCCLXI.

Pag. 167. post lin. 4.

In Ecclesia S. Geroldi de eo habebatur Epitaphium, ut in M. S. *Buschetti*

MCCCXLV. *Die* XV. *Julii obiit Nob. Oldroandus de Oldroandis literis Græcis, & Latinis eruditus, cujus cineres hìc sunt repositi. Vale, & Deum precare prò eo.*

Pag. 237. lineæ 8. addendum

Cujus extat Sepulchrum ad Divi Augustini cum Epigraphe

Hoc est Sepulchrum D. D. Magistri Jacobi, & Bernardini de Alieriis, & Hęredum.

Pag. 254. post ea, quę dicuntur de Joanne Philippo de Meliis

In Ecclesia S. Laurentii super tumulo ejus Familiæ leguntur hęc

Melia Progenies Joanne exorta Philippo
Magna licèt parvo marmore clausa jacet.
MDLXXVI.

Pag. 325. in fine.

Estque de eo in Ecclesia S. Antonii Abbatis Cremonę hoc monumentum

Conradolo Stanghę Comendatario Balthassar Stanga Nepos P.

Pag. 326. post ea, quæ de Vincentio Amidano

In eadem Ecclesia etiam legebantur

Conditur hoc tumulo Clarus Vincentius ille
Stirpis Amidanę, cui decus atque fuit.
Hic habuit Fratrem Nicolaum nomine dictum,
Qui fuit Ambrosii Sede petitus ovans.

ALIÆ PRUDENTISSIMO LECTORI ANIMADVERSIONES.

Pag. 138. *Johannes Besatia* ponendus ad annum 1339.

Pag. 140. Verba *di Eufemo Batio Arcade di Roma* sunt ommittenda.

Pag. 144. Inter lineam undecimam, & sequentem, cui initium. *In quodam Propinomio*. sunt ponenda quę subnectuntur, suo loco per errorem ommissa.

Anno MCCCVII.

JAcobus Cavalcabovius Vitellianæ Marchio, sublimi ingenio, & experientiis præclarus, floruit Prętor Mediolàni hoc anno, sequenti verò Parmæ eadem perspicuus fuit dignitate, prò ut Brixiæ quinquennio Præturam optimè rexit. Cum esset Vir omnibus, & virtutis ornamentis, & fortunæ, ac nobilitatis præditus, occiso in prælio Guillelmo Cavalcabovio ejus affine anno 1311. Dominium Cremonæ obtinuit. Erat etiam valdè Amicus Giberti Corrigiensis ex relatis *Tristani Calchi, Cavitelli, Campi, Jacobi Gadii in M. S., & Galvani Flammę.*

Ægi-

VIII.

ÆGidiolus de Bonſeriis legum Doctor, inter inſignes Canonicos Eccleſiæ Cathedralis Cremonæ, Romæ poſtmodum inter Primarios Benedicti XI. S. P. Aulicos, & Clementis V. Auditor effulſit. Mortuo Gerardo de Madiis Brixienſi Cremonæ Epiſcopo, ſacra infula ipſe exornatus eſt. Die 6. Januarii 1311. Mediolani adfuit, dum Henricus Imperator à Caſſono Turriano Archiepiſcopo coronatur. Cognito ſiquidem à Clemente V. Ægidiolo, quantum hic eſſet moribus rectiſſimis, & doctrina ornatus, ipſius juditio commiſit facultatem procedendi cum aliis Conjudicibus contra Equites Templares, quorum Ordo, cauſa plenè diſcuſſa, penitùs extinctus fuit. Hi Cremonæ cœnobium occupabant in Ædibus Divi Antonii Abbatis, ubi adhuc in Turris pinnaculo proſpiciuntur ejuſdem Ordinis inſignia. Obiit Ægidiolus anno 1317., adminiſtrata per eum omni ſtudio Eccleſia ſua novem annos. ità *Blaſius Rubeus in dyptica Epiſcoporum Cremon., & Cavitellus in Annal. anno* 1308.

Verùm contrà Rubeum, & Cavitellum diverſimodè ſentit *Ughellus in Italia Sacra Tom.* 4 *pag* 289. qui non ſolum negat Gerardum de Madiis Brixienſem fuiſſe Epiſcopum Cremonæ, ſed conſtantèr impugnat eidem Madio ſucceſſiſſe Ægidiolum, quem de Boſeriis, non autem de Bonſeriis vocat, ut ex propriis *Ughelli* verbis. *Memoratur quidem ibidem magna illa diſſenſio, orta inter Canonicos Cremonenſes, dum comitia haberentur poſt exceſſum Raynerii;* pars enim una in Ægidiolum *de Boſeriis, altera in Ægidium de Madalbertis Concanonicos contulit vota, poſtularitq; Paſtores. Ad Apoſtolicam Sedem uterque appellavit, & poſt diutinam partium exagitationem tandem Ægidiolo cedente Madalbertus à Johanne XXII. Patriæ Epiſcopus declaratus eſt anno* 1318.

Quiſnam veritate aberraverit à nobis uſque adhùc compertum non fuit, non parcemus attamen labori, ut ex hiſce tenebris erumpamus.

VIII.

ODofredus Piperarius, propter excellentem in omni genere virtutis laudem, in Patria ſummo honore habitus, hoc anno Prætorias Vices egit, renuente Præturam Baſſiano Fiſſiraga Laudenſe. *Cavitell.* in Annal.

Floruit & anno 1349. alter Odofredus Piperarius inter J. C. Collegii Patriæ aſcitus, ut *ex ſyllabo J. C. Coll. M. S.*

Franciſcus Schottus J. C. Antuerpienſis in ſuo Itinerario Nobiliorum Italiæ Regionum &c. edito Vicentiæ apud Petrum Bertellum 1610. de Cremona ſcriptum reliquit. *Ex Cremonenſibus fuerunt, & ſunt Prælati Venerandi, & celeberrimi Viri literis, ut Odofredus inter Juriſconſultos maximi nominis, & mille alij in Poeſi, Græca,*

&

& Hebraica lingua Peritiſſimi, ut prætereams Philoſophos, & Theologos acutiſſimos &c. Verùm qua ex Gente fuerit, aut quando floruerit hic Odofredus à Schotto allegatus, haudquaquam potui adinvenire, cum nullus eſſe poſſit ex recenſitis Piperariis, de quibus aliundè nobis non conſtat fuiſſe magni Nominis inter J.C. adeò ut inter Illuſtriores eſſent deſcribendi; Undè Schottus in hoc corrigendus. Duo ſiquidem fuerunt Odofredi Juriſprudentia præclariſſimi, publici Profeſſores Bononiæ, origine Beneventani, quorum ſcripta, & nomina apud Eruditos ſatis liquent.

Pag. 147. lin. 17. inter verba *exerceat;* & *Tertius* addenda ſunt. *Secundus verò Maleſitiorum Offitium, & aſſeſſorem exerceat.*

Pag. 148. lin. 9. inter verba *precandam*, & *acceptare* addenda ſunt. *Expoſcimus quantum dictum decens Regimen, & prædicta omnia.*

Pag. 157. lin. 13. verbis *Nigreſolus Anſoldus* anteponendus eſt cum ſua diſtantia numerus in medio XX.

Pag. 171. lin. 6. verbis *Cato Melius* anteponendus ut ſupra in medio numerus L.

Pag. 172. lin. 35. Verba. *Hoc Anno* 1335. cum duabus lineis ſubſequentibus ponenda ad pag. 161. poſt lineam tertiam decimam.

Pag. 176. lin. 34. Verbum *Breſſian:* ponendum à capite.

Pag. 235. lin. 40. Verba *Paulus de Soncino* uſque ad illa *Lanfrancus Mutius* ibi poſita ſunt per errorem, cum ſint reponenda in ſecundo Volumine ad annum 1521.

Pag. 299. lit. ult. poſt verbum *inſtruxit* addenda ſunt. *Ex ſuis Operibus extant.*

FINIS.

INDEX

I N D E X

Alphabeticus Nominum Literatorum cum adnotatione Anni, & paginarum.

Felinus

Bal-

B

Con-

Mag-

Hone-

Perſi-

K

Lan-

Va-

Pon.

Milius

INDEX
RERUM NOTABILIUM.

A

B.

Obiit

Puellæ

Cæsar

Clau-

Con-

D.

Pa-

ab

in

H

Her-

I

K

L

Mar-

N

Obizzo

O

P

Præ-

Bar-

Signo.

Tabula

T.

Valerius

V

X

Z

INDEX

INDEX

Topographicus Provinciarum, Urbium, & Oppidorum insignium in hoc Volum. Memoratorum.

A

B

Faentia

F

G

H

I

L

M

Mar.

N

O

P

FINIS.

Autor Lectori Benevolo.

HEù miseranda nimium Scriptorum conditio! cum prò suis non tantùm, sed prò alienis erroribus veniam à Legentibus exposcere sit ipsis pernecesse. Multa siquidem, & gravia irrepsere in hoc volumine errata, potissimùm verò ob meam à prælo distantiam, ut id religendo ipse deprehendi. Idcircò si diutinum in corde meo conquestum fovent, ità in humanissimo Lectorum pectore justam pietatem comoveant, ut amice indulgeant.

Parce igitùr, si plura verba charactere majusculo obsignanda minusculo excusa, prò ut diphtongos œ in æ, pleraq; alia extrà ordinem, & locum proprium, sicuti alia corsivis, ut ajunt, formis imprimenda reperies, quæ tuæ prudentiæ corrigenda non autem censuræ inquirenda remittuntur.

Errata	*pag.*	*lin.*	*Corrige*
Generales,	VIII.	3	Generales
Commemorat	8	12	Commemorat.
preda	8	20	præda
nasutolos	10	6	nasutulos
eisque	10	30	cisque
Ticini, excusa	10	43	*Ticini excusa*
Phenix	11	30	Phœnix.
protendendam	11	38	portendendam
Oronati	14	ult.	Coronati
Valer. Catonem	17	32	Valer: Catonem
Antiquit.	20	19	*Antiquis*
nonnulli *omittendum*	21	28	. . . . .
sen.	23	8	Sen.
amenitate	29	17	amœnitate
amenissima	29	24	amœnissima
fratridicii	29	30	fratricidii
Varum	33	21	Verùm
Alius	33	30	Ælius
V.	34	11	R.
nostri	34	12	*nosti*
vacatus	34	25	vocatus
Buttilius	34	36	*Rutilius*
constet Decus	40	18	constet, Decus
sui - *omittendum*	40	23	. . . . .
manuscriptum	41	10	manuscripta
Sanctam	41	12	Sanctum
Secius	41	43	Servius
Marinus. *A capite*	43	27	. . . . . .
Marcellinus, Orasus	47	15	Marcellinus Orasus
institut	49	1	*instituti*
tumulo	50	26	tomulo
summis	50	30	Summis
Monacus	51	27	Marnius
receperit	52	pen.	receperat
Elghi, Tucinghi	53	pen.	Elghi Tucinghi
Piæ signis	56	20	Præsignis
Fractemundum	58	32	Tractemundum
Herolphi. Archiepiscopi	59	22	Herolphi Archiepiscopi

Errata	*pag.*	*lin.*	*Corrige*
factum	61	5	*factum*
Feisserius	61	33	Teisserius
S. Victoris in Cœnobium	62	36	S. Victoris
suos	63	15	suo
renidicisset	63	17	reniduisset
Pheudum	65	25	Feudum
Pheudetarios	65	27	Feudatarios
Petrus	68	23	*Peretus*
Costa	68	34	Cotta
Sacri	70	30	sui
Leveis	70	35	leueis
Cronica	73	30	*Chronico*
Obsequii	74	8	*Obsequiis*
acer	74	21	*aret*
Arcobardus	74	27	Ænobardus
Omnibonus	75	14	Omnibonum
Aliodosii, fultiè	76	12	Alidosii fulti è
Bulgafum	76	19	Bulgarum
Trinæo	76	29	Tımæo
è	75	39	ea
Cremenis	78	36	Cremensis
Cumitatu	80	28	comitatu
Casalana	87	15	Cagalana
antequam	89	42	ante quem
pejori	90	19	potiori
qui, *omittendum*	90	28	. . . . .
de Areã	91	16	de Arena
summario, inter	91	19	sumario præmisso ejus sumæ intèr
Herc	91	pen.	*Hic*
affectatum fuit	92	10	affectatum, fuit
Porcius Bressianus	92	27	*Porcius. Bressianus*
inficias, ire	92	38	inficias ire
in jure	93	5	*in iure*
anno floruisse	98	33	anno eum floruisse
à	99	12	ac
est.	99	53	est
Cacrotium	100	10	*Carrocium*
clavicemque	102	16	*claviumque*
excubito	102	18	excubitor
calmi	105	4	calami
refulsit.	105	26	refulsit
plurifaciam	107	33	plurifariam
multisdenariis	107	36	Multisdenariis
vicarium	107	38	Vicarium
gratiæ, quam	110	18	gratiæ actæ, quam
ferunt, *omittitur*	111	1	. . . . .
Edibus	112	6	Ædibus
pura	112	11	*veræ*
Setta	112	22	Sella
ab	112	37	ob
Mapphæo	113	26	Maphæo
sua destituta	114	6	sua basi destituta
digebant	119	17	degebant
maciæ	120	12	*macie*
Divisiolus	120	15	Divitiolus
Vulphaxetus	121	18	Vulpharetus
varis	123	3	Varis
Bortæ	125	43	*Bottæ*
Judiciis	126	6	*indiciis*
Diaconius	127	29	Draconium
Pontifice	131	4	Pontifici
Arnatus	131	27	*Amatus*

sivit

Errata	*pag.*	*lin.*	*Corrige*
fivit	132	19	finit
5291.	133	14	1291.
Ciavonium	133	35	*Ciacconium*
Cœvus	136	44	Cooevus
Sororis	137	39	*Sorores*
Presbiteris	139	2	Presbyteris
Muſſuti	141	26	*Muſſati*
Porteſanus	141	27	*Portenarius*
omines	147	6	*Homines*
confici	147	6	*confiſi*
per, *omittendum*	149	34	. . . . . .
moſerendus	151	25	Moſcrendus
memorat	151	29	ab eo memorantur
Oratorio	155	20	*Orat.*
Schitis	159	pen.	Schitiis
fuit	160	25	fecit
ab J.C.	160	29	ab V.C.
Mapphæus	162	30	Maphæus
MCCCXLXIII.	166	20	MCCCXLIII.
Spigbellus	171	2	*Spizelius*
Coneld.	177	35	*Conclu.*
inſignitur	182	4	inſignitus
Pirrius	183	38	Pierius
12564.	188	29	1264.
innumius	192	18	innuimus
Epiſcopus, Scithiæ	194	18	Epiſcopus Scithiæ
Baveriæ	197	29	Bareriæ
Quartilogera	197	30	quartiligera
Praſius	203	40	*Piaſius*
1451.	204	12	1405.
inſignæ	205	6	inſigne
amo	210	38	*anni*
Alemena	216	4	*Alcmena*
armi	216	25	*ami*
ardette	218	2	*ardete*
Michaeli	224	28	*Michaele*
Mantua	225	11	Mantuam
entrahere	228	pen.	*extrahere*
pont. 1.	231	26	*part.* 1.
quorum	241	4	cujus
Errarentque	241	24	*Erranteſque*
Radices primus	241	37	*Primus radices*
Vires	242	1	*Vices*
Cloſius	246	1	Clozius
Pup.	248	1	Rep.
Cannetus,	252	4	Cannetus
Laudemis	252	17	Laudenſis
Fel.	264	ult.	*Fil.*
fuit	268	6	fiet
uti	271	39	ubi
Aug.	272	13	*Ang.*
Gallaicus	276	2	Gallarius
Speriani	278	3	Speciani
priora	281	7	prior
comparandus *omittendum*	282	35	. . . . . .
Nobilitati	284	35	nobilitatem
Procurator	292	23	*procuret*
prudenti	292	ult.	pendenti
deprædicare	299	36	depudicare
Italia	298	21	Italica
&	300	8	ea
per ibas	300	36	*peribas*

illa

Errata	*pag.*	*lin.*	*Corrige.*
illæ fim	300	37	illæsis
ea	304	26	ex
perdita	307	6	prædita
æditus	310	ult.	editus
Viri	311	7	Vici
Ciavonium	311	16	Ciacconium
Cum	311	40	*Cur*
cenferit	312	32	fenferit
Ætii	314	16	Actis
vita	315	8	*victa*
Drandii	318	5	Draudii
Apicis	318	28	Apicii
quid	320	29	qui
Cuflocbius	321	23	*Euflocbius*
Triafonenfis	340	5	*Treafonenfis*
Quercetavum	340	19	Quercetanum
puerpura	359	8	*puerperæ*
Pirus	360	14	*Picus*
fomnum	367	1	*fummum*
Hieronymus	368	34	Hermenzonus
Caleograpbus	370	36	Calcographus
Hammofottos	373	34	Hammocottos
Sefcbalco	382	24	*Sefcbalco*
Torricellis	382	26	*Torniellis*
juftus	382	33	*juffus*
Nepeti	385	9	Nepetæ
recufit	385	33	recudit
mulieribus	385	35	mulieribus.
Græcaniaque	385	38	Græcanicaque
Mendofius	387	28	Mandofius
Expofitiones	389	32	Expofitionis
&	391	26	*eft*
Chriftini	391	36	*Chryfini*
facti	392	3	*facri*
quoque	392	4	*quorum*
Favendo	392	12	*Facundo*
taceo	392	16	*tacere*
amantes	392	22	*an ante*
in ardore propares	392	25	*me ardore pio pares*
Infulæ	393	27	Infulæ
Infcriptio quæ incipit Regnãte	393	33	eft omittenda
&	395	9	ad
Patria	395	26	*Patriæ*
fummo	401	22	fermo
Turcorum	408	6	Furiorum

F I N I S.